Universitätsbibliothek Wien
II
261.086

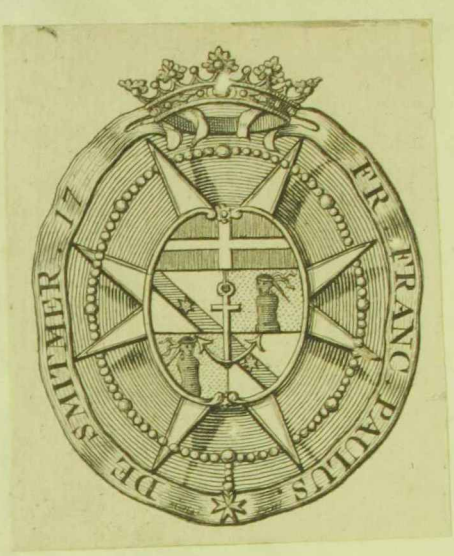

Aus

der Bibliothek der k. k.
Theresianischen Akademie

in Wien

angekauft am 17. Februar 1899.

(Erlass des Curatoriums * * * * * *
* * * * * * * * * ddo. 31. Jänner 1899.)

E. S.

~~2. 7.~~ V. III. 8.

II
261086
Incunabel

Incipit prologus formicarii iuxta edicõnez fratris Johannis Nider sacre theologie pfessoris eximii qui vitam tempore concilii constancien'is basilien'isqz duxit in humanis feliciter.

Peragrans crebro partes quasdam. pser-
tim almanie. querelas nõnunquaz
audiui pigrorum in fide hominũ. Cur
modo inter cristicolas. de? nullis eccle
siam roboret miraculis. aut sactis pro
fide tuenda a virtutiby ad bene viuen/
dum non illuminet sicut olim reuelationiby. Cum per
fidis em̃ iudeis clamitant. Signa nostra non vidim?
iam non est pheta. a nos non cognoscz amplius. Qđ
murmur cristi cooperãte gratia cõpescere conabor in
sequentiby p plura q̃ ppe a circa nostra tpa. pmo no/
bis duz datũ est viuere in humanis mira adeo. vel mi
racula ostensa sunt diuinitus. cum reuelationibus va
riis. a sanctorz hominum virtutiby. q̃ constant aut vi
sus mei vel auditus propria experientia aut fide dig/
norum relatiby. a vt reorsatis exinde facta sunt credi
bilia. Sez qz in morali nunc labore materia. precor
ideo lectorem sequentium ne demonstrationem q̃rat.
vbi accommoda sufficit probabilitas. Nec me suspice
tur facilit credere hominiby quibuslibet. pser-
tim femi/
nis. quas nisi sint pbate plurimũ semper in tali-
by de/
littare suspicor. q̃ q̃ sexus non despiciendus sit fragilis
In quo sexu deus sepe magna fecit vt confundat for/
cia mundi ꝑm apostolum. Scio deum juxta beati Job
vaticinium. nostro non egere mendacio ad obsequen
dum sibi. Scio q falsitates detestãt theologica quaz
pfessus sum scientia. Scio deniq; fucatam doctrinaz
paul esse a vita. a quo fungor ordine predicatorum a

officio. Nec miretur quis si q̄q̄ loca ⁊ nomina ꝓpria ꝓsonaꝝ siluero q̄ ita fieri debere fraterna caritas im/pat ⁊ recta ꝓsuadet ratio vbi aut confessionis sigillum aut secretū aliqđ notabile. aut periculū cenodoxie ad aliq̄ silenda astrinxit. vel piculū aliud corpis aut aīe.

Sub vnius igit̄ typo voluminis libellos quinq̄ col ligere studui. ⁊ presens opus qđ formicarius appellat̄ moralizat̄. In quo piget discipuli. ⁊ theologus p̄cep/toris habebit officiū. Libellus primus principalit erit de variis bonoꝝ hominum exemplis ⁊ opacionib⁹. Secundus de verisimilib⁹ bonis reuelationib⁹. Tercius de falsis ⁊ illusoriis visionibus. Quartus de virtuosis ꝓfectoꝝ opacionibus. Quintus de malesicis ⁊ eoꝝ decepcionibus.

Capitula Primi libri.

Capitulum primū q̄ formicaꝝ ꝓprietates p̄ multis aialium conditionib⁹ sunt inspitiēde Desexaginta ꝓprietatib⁹ eaꝝ. De triplici la/boꝝ differēcia. De appetendis miraculis De eis quibus eukaristia miraculose data est. ⁊ cur sensibi/lis aliquando deuocō subtrahitur.

Ca. ij. Nigredo qđ significet. De q̄busdaꝫ v̄ginibus a xp̄o desponsatis. ⁊ q̄re deus simplicibus plꝰ solet dare

Capitulum. iij. Qđ in paruis animalibus mirabilioꝝ dei lucet sapientia. De reformatis miraculose mona/steriis. Et quomodo saluari possunt qui in deforma/tis viuunt monasteriis.

Capitulum. iiij. De policia bona triplici. De errore eo rum qui castitati detrahūt. De liberatis ab amore car/nali diuinitus. Et q̄ apte sint terre steriles. pro casti/tate tuenda.

Capitulum quintum. De mutuo et fraterno iuuami/ne. ⁊ de triplici gradu in matrimonio caste viuenciū.

Ca.vj.quō in brutis q̄busdam animalibꝫ q̄dam est ratio memoria ⁊ sollicitudo de non iudicanda facilitet p̄ latorū vita.⁊ de sanctis episcoporū quorūdā exēplis.
Ca.vij.de ciuitate morali ⁊ labore bono ꝛplici.q̄ bona fecerint duo concilia generalia nostro tpe.Qđ ipossibilis sit modo generalis ecclesie reformatio.Qđ p̄lati non semp sunt in causa quare non sit reformacō ⁊ qꝫ oportet eos vitia sepe subditorū dissimulare.
Ca.viij.q̄ sint perfectiōis vie ⁊ quantū peccent religiosi medicinā studentes corpm aīarū neglecto studio
Ca.ix.Vituperat̄ iners ociū ⁊ cōmendat̄ labor triplex Et de quorundam hominum bonorum stupendis corporalibus exercicijs.
Ca.x.de modo quomodo religiosos pfectōis iter transeuntes plus vexat qꝫ alius.⁊ q̄nta bona in ecclesia fecerint mendicancium ordines.licet psecutores semper habeant.
Ca.xj.de vtilitate pegrinationis discrete.De laude et frūctu crucis passionem crebro ruminancium.
Ca.xij.De p̄paratione cibi spiritualis.De duplici dulcedine diuine gratie q̄ aliqñ in eūkaristie sumptione Aliquando in alijs exercicijs percipit̄ Et de mirabilibꝫ naturalibꝫ que videntur esse miracula.

Capitula secundi libri.

Capitulum primum qꝫ reuelationibꝫ c̄s credere potest bene pbatis.Qđ simplicibus aliquādo ⁊ feminis tamqꝫ apcioribꝫ aliqua reuelantur.Et de magistri Vincencij laudibꝫ.
Ca.ij.De archiep̄i Treuerensꝭ Doctois bona vita.Et aut hodie episcopi non sicut olim clarent miraculis.
Capitulum.iij.De visu hominis duplici.De somniorum veritate ⁊ falsitate.Et de auisatis in somnio vel vigilia per sanctos.

Tabula capitulo. Secundi libri

Capitulum.iiij.De somniorum differencijs.De causis eorum.Et de deceptis per somnia ⁊ visiones.
Capitulum.v. Qđ recurrendum est ad discretos vitos in somniorum ⁊ visionuz incertitudine. Et de sex regulis per quas aliquis in talibus non decipi potest faciliter.
Capitulum.vj.De via bona multiplici in moribus.et sub qꝫmultis ymaginibus somniorũ diuersi auisant.
Capitulum.vij.De laude pacificorum.qꝫ deus mutis ⁊ surdis aliquando futura reuelat.Et cum simplicibꝫ in eukaristia miracula operatur.Ac de quinqꝫ prophetie gradibus.
Capitulum.viij.De sollicitudine pro thesauro virtutum habendo.Et de militibus virtuose pro republica laborantibus vel pro fide.
Capitulum.ix. Quis sit odor bonus in moribus. De sancte in matrimonio ⁊ caste viuentibus.Et vtrum bonus angelus aliquem hominem in bono possideat. quemadmodum sint malus in malo.
Capitulum.x.Fetor luxurie assimilatur sulphuri. Et quanto sit fugiendo.De castitate aut virginitate que sint corpus tueri potest.
Capitulum.xi.Abstinencia quantum prodest ⁊ crapula obest. Qđ deus in hijs pugnantes iuuat. Et de terra vbi viget castarum feminarum multitudo ⁊ virginum.
Capitulum duodecimum. Qđ ale contemplationis in senio assumi deberent. Quid sit senium laudabile. Et quomodo quidam electi in morte timent alij gaudent qui prius fuerunt timidissimi ⁊ scrupulosi in conscientia.

¶ Capitula Tercii libri.

Tabula capitulorum Tercii libri

Capitulum primum quomodo multiplex est quantitas. Qualiter quidam se fingunt de fu ctorum esse animas & reuelationes habere. De seminis in iubilo exclamantibus aliquando in sermone. & quid sentiendum sit de talib⁹.

Capitulum .ij. Quantuz obest anime cecitas. Et de deceptione triplici. quam facit dyabolus aliquib⁹. Exẽplaq; ponuntur de demone visibiliter nobili osequente & de per beghardum de ceptis.

Capitulum .iij. de vzsis quib⁹ tyranni assimilant̃ Quãtum oratio communis valeat. & opera pzuata miserícordie ostenditur in monialib⁹ peruersis. et in femina perplexa mirabitur in causis matrimony.

Capitulum .iiij. Quantum viri cauere habent a mulierum familiaritate & blandicia. Quomodo sexus non est vituperandus in seminis sed vicium. Et due dant̃ cause cur vir excellit feminam. & q̃re viri plus quisant̃ q̃ femine. Capitulum .v. Quomodo formicaleõ & typ/gris ypocrita designat & hereticos. Et datur intellectus cuiusdam pernicio sissime here sis que nzrit hodie Atq; duo modi ostenduntur quib⁹ demonum voluntas & potestas coartatur.

Capitulum sextum. Infamia fetori compatur. Quaz periculosũ sit seminiz cõuiuere. Quomodo hereticí tales solent seducere ad spiritum libertatis. Quomodo viri malefici am̃ ibi & discipulos acquirũt defloratos.

Capitulum Septimum. Quã consultum sit spiritualibus in domo consistere. Et cur quidam & quedam p hereticos decipiuntur facilitet.

Capitulum Octauum. Per cineres designatur humilitas. Superbia merctur illudi Exemplum esse videtur demoniali que se mozituram falso predixit. & quomodo veri a falsis prophetis cognoscantur.

Capitulum nonum Cambus hereticí assimilantur·hereticí in quãta differentia fuerint ⁊ malicia in regno bohemie ⁊ cur aliquotiens triumphos contra fideles obtinuerint in bellis·

Capitulum decimum q̃ per aurum sacre scripture sapientia designatur·q̃ eandem hereticí male accipiunt Et de quodam hereticó peruersissimo ⁊ cauto ad fidẽ conuerso tandem·

Capitulum vndecimum·Que vanitas ex heresi sequit de deceptis per stigmata crisi fictitia· Quomodo mirabiliter vtergz sexus decipitur·Et de puero in Rauenspurg pro martire tento·

Capitulum duodecimum De miraculis tempore quo in bohema hereticí fuerunt ostensis· Ponuntur quedam exempla.

Capitula Quarti libri·

Capitulum primum Anima quomodo crescit virtutibus· An femine sint viris peiores ⁊ incontinentiores·

Capitulum secundum·Qua ⁊ fetus spiritus quomodo sint nutriendi· De seruientibus aliquando sanctis sine eukaristia non migrantibus.Et q̃ sancti in similibus priuilegiati sint eis obsequentibus·

Capitulum Tercium·Vita a quo sole pueniat·quomodo blasphemias quidam didicerunt·Ob tria sunt vitia difficilime dimissibilia videlicz Amor·auaricia·odium De quo exemplificatur·

Capitulum Quartum·Filij spirituales quantum diligendi essent·Et quomodo virgines quedam pro virginitate tuenda mortem pro vita p̃senti oracõe apud chrisam obtinuerunt·

Capitulum quintum·De zelo educandi fructum animarum ⁊ virtutes propria exemplacastarum virgi-

num ponuntur.
Capitulum Sextum Herbe ⁊ earum fructus ⁊ sucus quid significent. De discenda sapientia a mirabilibus dei in lignis ⁊ lapidibus per ymagines naturaliter p ductas.
Capitulum septimum Senectus laudabilis que sit. De septē que sunt necessaria vt senes discant si prius non didicerunt. Et de magistro Francisco sene ⁊ deuoto theologo.
Capitulum octauum. Qđ significent grana ordei vel frumenti. Et quomodo dē peccata grauia hodie graviter aliquando punit fulmine vel morte temporali seu spoliatione.
Capitulum nonum. Humor carnalis concupiscentie quantum sit cauendus. De sancta virgine toleta clarissa. Qđ fides hodie dilatatur in mūdo. ⁊ de sancta vita Katherine de senis. De penitētia sancti dominici.
Capitulum decimum. Qđ in terremis se nullus fundare debet. De premunitis ad moriendum diuinis oraculis. Et de non vindicando se in clero per laycos.
Capitulum vndecimū Per quinq; remedia labor aliquis facilitatur etiam spiritualis. De morientibus christi sacramenta recipere. De sancte Cristine meritis eī die morienti. ⁊ de bona morte multorum qui publica iustitia plectuntur.
Capitulum duodecimum. Hyems ⁊ estas quid significent moraliter. De vitanda accidia. ⁊ qp nō oportet terreri de morte subitanea bonorum hominum in quibus bona vita precessit.

Capitula Quinti libri.

Capitulum primum. Colores diuersi quid in sacra scriptura significāt. Qđ tribus modis deluduntur hominum mentes. Et de noctur

Tabula capitulo. Quinti libri
nis exercitibus ⁊ equitibus quid in bono vel in malo
significent.
Capitulum secundum Vnde proueniant inquietudi-
nes nocte in quibusdaz domibus. Exempla ponunt
Et quomodo fiunt possessiones hominum a demoni-
bus. Ac de sex causis quare quidam non liberant.
Capitulum tercium Hyems ⁊ frigus quid significent
De septem maleficoruz exercicijs quomodo comedãt
pueros. quomodo artem istam profiteantur. Et an
maleficium sine peccato possit tolli.
Capitulum quartum Nigromãtici qui sint. Quomo
do a demonibus malum aliquando pretium recipiũt
Quomodo diuinitus maleficia impediuntur. Et quo
modo tempestates concitant.
Capitulum quintum Visus anime est delectatio lu-
xuriosa potissime malefici quomodo in frigitant gene
rationem promouent ad amorem vel odium. Et an in
caritate existentes possint maleficiari.
Capitulum sextum Vini nocumenta ostendunt. Quo
modo remediari possunt infrigidati amore vel odio
capti ⁊ huiusmodi maleficiati. Quomodo bonus an-
gelus magis est beneficus bonis q̃ malꝰ maleficus pec
catoribus. Et de multis per angelos castificatis seu
eunuchatis.
Capitulum septimum Comestio detractionis que sit.
Malefici quomodo ledunt iudices aliquando. Quo-
modo vident absentia. Et quomodo dicunt aliquan-
do contradictoria.
Capitulum octauum Delectatio venerea quantuz fu
gienda sit. De feminis quantum sub virili specie se pu-
blice dicentes esse missas diuinitus. Et de tribus q̃ tuto
medium tenent. videlicet lingua. ecclesiasticis ⁊ femi
na que in bonis optima in malis vero aliquando pes

sima sunt·
Capitulum nonum Tres modi sunt corrigendi vitia·
Et q incubi sint ⁊ sucubi demones.prout probatur
per exempla ⁊ per auctoritates·
Capitulum·x·Que sit mundicia ⁊ immūdicia carnis
⁊ spiritus·q̄ periculosus sit contactus maris ⁊ femine
Incubi vtrum generent·Quomodo quedaz virgines
in conceptu ⁊ partu aureolam non perdunt virginuz
remedia fugandi incubos dantur·Et quomodo que-
dam fantastice solum se concepisse putant·
Capitulum·xj·Homo perfectus est triplex particula-
ris homo·Ex duplici causa aliq̄ possidentur·Sex mo
dis demones solent possidere·Qō possessi eukaristiam
recipere possunt·⁊ quid valeant exorcismi·
Capitulum·xij·Stipes·radix·gemma·flos·folia ⁊ fru
ctus quid significant.De herbis petris ⁊ melodijs an
demonem arcere possint.De varijs modis possidendi
hominem aliquando fantasticis per maniam·Et de re
medijs contra maniam·

Explicit tabula capitulorum·
Incipit liber primus·

Vade ad formicam o piger ⁊ cõsidera vias eius ⁊ disce sapientiam· q̃ cũ non habeat ducem ⁊ preceptorem nec principem parat estate cibum sibi· Et cõgregat in messe qõd comedat· Ait dives ille Salomon primus in hoc philosophus ⁊ theologus Prouĩb· vj· Quo in loco tria te docet. O piger attẽdere principaliter. Primo pij preceptoris mandatũ· cũ p̃mittit Vade ⁊ disce sapientiã. Scõdo ꝓpij teporis excessuz· vbi subiungit O piger. Tercio gnari animalis exempluz q̃ concludit Ad formicaz cũ suis ꝓprietatib̃· quas si humanis applicaueris moribus· verã reuera disces sapientiaz· Eandez eñ ob causam olim in principio nostri ordinis nr̃ frater Thomas brabantinus libruz moralizauit· De apibus eisdem applicans exempla et miracula suo facta tpe ne talia aboleret obliuio mal ingratitudinis. Non autem vt reor leui ex causa materiam assumptã de formicis potiꝰ q̃ de alijs minutis animalibus· qz inter talia omnia nihil reperi natura sagacius· ⁊ morali discipline hominis accõmodatius Qua in re nedum sapientissimi Salomonis Verum etiam per eum loquentis spiritussancti auctoritatẽ imitor dicentis prouerbio· iij· Quatuor sunt minima terre ⁊ ipsa sunt sapiẽtiora sapientibus formice populꝰ infirmus· qui quidem preparant in messe cibum sibi ⁊ de lepusculo locusta et stellione posterius per ordinem loquitur· Formicarum preterea ex inspectione prouida olym Malchus qui captiuus dicitur monachus sue compũctionis hausisse legitur documẽta salubria vt beatus Jheronimus in eiusdem scribit legenda· Cogitans inquit beatus Malchus dum captus in heremo pecudes pascerem aspicio formicarum angustum gregez vehere videns onera maiora q̃ corpora· Alie

herbarum quedam semina forcipe oris trahebāt. Alie egerebant humum de foueis & aquaꝫ meatus aggeribus excludebant Ille venture hyemis mores ne made facta humus in herbaꝫ verteret in lata semina pscidebat. Hee luctu celebri corpa defuncta portabāt Qdꝫ magis mirum esset in tanto agmine egredientes non obstabant intrantib⁹ quin pocius. Si quam sub falso vidissent & onere cecidisse suppositis humeis adiuuabant. Quid multa. pulchrum nēpe mihi & non modici ponderis spectaculum dies illa pbuit. Vnde ipse nāꝫ recordatus ipsi⁹ sapientissimi Salomonis ad formice solerciam nos mittentis. & pigras mentes sub tali exēplo suscitās. cepi tedere captiuitatis & monasterij cellulam crere ac formicaꝫ illaꝫ similitudinem desiderare. Vbi laborant in medium & cum nihil cuiusꝫ ꝓriū sit omnium oia sunt. Cum igit̄ inter parua ammiranda animalia non excipiendo breuē in volatilib⁹ apem nullatenus formica reperiat̄ sagacius. Similiter quoꝫ morali disciplime hominis accommodatius. Idcirco iuxta generalem p̄missam traditionem eius ꝓprietates in sequentib⁹ hui⁹ opusculi libris ac tractatibus recitabo. nihil tamen de talib⁹ formicarum proprietatibus scribendo. nisi quod beatus Isidorus. Plinius. Solinus & ipse Aristotiles tradunt. Similiter quoꝫ & dominus albertus magnus in suis de animalibus libris aut. quod ego propria vidi experientia. Est itaqꝫ inter formicarum proprietates in genere iuxta comparationis gradus triplices. quintuplex differentia. ꝓm qs quinqꝫ erunt libelli ad mores hominum bonos vel malos applicabiles. Prima differentia ex operatione formicarum sumitur Quia quedaꝫ mortuos sepelire videntur. Alie in alijs laboribus luctuosis sedulo occupātur. Alie vero stant in vijs publicis

iter quo dāmodo ostendere conantes·ne eret aliqua.

Scda dria ex motu sumit·qz qdaz repunt tm̄mō· Alie alas acq̄runt Alie volant· Tercia dria in q̄n titate consideraī·qz qdaz sunt pue·Alie maiores·Alie maxime· Quarta dria i ꝓcessu etatis videt·cū qdaz sunt in ouis·Alie vermiculinati nouit·Alie aūt q̄iaz possunt generare· Quinta dria ē in colore qz qdaz nigre·Alie rubee·Alie forme ⁊ qualitatis alterius vt i ethyopia Piget qz me formicaz ꝑpria inuieri iubes ⁊ ibi discere sapientiā·Vellez vt eaz condiciones singulas exprimeres·vt hijs q̄si p exemplari habitis·facilius dēmceps ⁊ delectabili⁹ mores valeam⁹ diligere

Theolog⁹·vñ noueris ergo ꝑut ex p̄fatoz doctoz dictis elici potest autenticis·conditōes formicaz annectam sexagenas numero·cuiq; libello tradendo duo denariū· Sub primo sit hec in ordine·Prima·i opatione sua formice drīt triplicit vt p̄missum est·Scda· Hec que sunt nigre·pue sunt mole coporis·sed virtute excellunt maiora animalia·Tercia q̄uis viuāt in grege non tamen regez habent ducem nec p̄ceptorem Quarta ciuilitas eaz ē drīs multū ab apum politia duz iste regnū habeant monarchicū·nō autē ille·Quinta ⁊ si monarcha careant·tñ sibi mutuo tranquilit obtemperant. Sexta de sua republica inest eis q̄daz ratio cura ⁊ memoria·Septima domum simul siue ciuitatē construūt·quaz distinctam habita aulis diuersis plātarum tegunt ptaulis·Octaua in suis domibus vias rectas ⁊ occultas fabricant·q̄bus satis occulte sepe inhabitant. Nona taz mares q̄ femine ad laborē egredīūt vniuerse per turmas·Decima vias suas multuz ordinate obseruant ne ille que exeunt reintrare volentes· obuiando prepediant· Undecima extra domum·via satis recta ⁊ apta ambulant vt necessaria acq̄rant pa

saua. Duodecima. Non more apum sibi cibos faciunt sed a deo & natura donatos recondunt. Pro libello scdo sit prima formicarū differentia. In motu trina esse dinoscit vt premisi. Secunda pnostcant pnūciant frigus & pluuias & tempestates aerum. Tertia gemios habēt oculos quib corpe regunt. Quarta amputatis oculis in vijs patentib erant. Quinta cecitatez in aurens vidētem fortissime amplectit nec dimittit nisi ad casaz reducta. Sexta via vna egrediunt a suis domibus q versus finem ptet querēda pasaia pluificari videt. Septima p vnam lineā satis regiam ad midum redeunt nec in via vna aliam impedit. Sed aliqñ sibi osculo vel ore pacis federa porrigere videntur mutuo Octaua omnes vnū locū obseruant in quē thesauros ponunt & recondūt. Nona midus eaz a cutū quendaz & pontācū atq odorez emittit delectabilez. Decima fetida q̄daz vt sulphur. organū. & cornu adustum cetuinum adeo odiunt. vt si taliū sup eaz domos sparsant. fumigaciones aut cineres de loco migrent. Undecia omnes circa ventrē stricte pue q̄si tincte sunt. Duodecima & vltia formicarū dra ē q in semio tm more auium assumptis alis volant. Pro libello tercio sit cōditio formice. Prima in q̄ntitate eaz triplex vt in pñti non longe antea tetigi reperit dcña. Secunda q̄ndo in via visu priuant vix aut nullaten? ad domū reuerti possunt. Tercia ab vsis deuorant. quos sanant si egrotant vñ ab eis sagacissime q̄runtur Quarta philomene formicas & eaz oua auide q̄runt & comedūt qa ex hijs conualescūt egrote & sonore efficiunt. Quinta formicaleon cibum formicarum rapit et edit in hyeme. quia in estate improuidus nihil sibi de cibo reseruat. Sexta q̄uis midus formicarum odore bono redoleat. Tamen si super eo ligna noua et tenera aut ex

hijs lageña terantur dutiter ⁊ fricentur·fetorem quen dam notabilem contrahere experiunt·Septima quan do lucri causa incaute extra domos ambulant sepe a formicaleō insidiose necant·Octaua formice vbi sūt nociue.facilitet fugantur si ibi orbiculariter cineres sp gant·Nona formice dicunt esse in ethyopia grandes adeo vt canibus similentur·Decima Aurum tales pe dibus ex arena leguntur fodere·Undecima·Cedez a se effossuz aurū qō eis parū aut nihil pdest custodire di ligencius dicunt·Duodecima homines qui eis aurum furtiue subtrahunt·cui gilantes ad necem persequunt

¶Pro libello quarto·Prima est condicio q in etatis pcessu gradu trimo pociunt pretacto·Secunda oua formicarum caloze sunt alba·sed quantitate parua ⁊ rotunda·⁊ oblonga ⁊ columnalia.Tercia oua earuz sunt odorifera ⁊ infirmis quibusdam animalibz medi cina·Quarta incrementum oua earum suscipiunt in loco calido·⁊ versus solem vbi posita a pnūbus pri/ mo in vermes albos·⁊ exinde in formicam complent· Quinta turbata domo·oua studiose solent tollere·Et ad nidum reportare·Sexta cibus formicaruz sunt fru ctus ⁊ herbarum succi quarum etiam ptes sepant·Et cum eis ad nidū reuertunt·Septima formicis p̄ alijs est proprium·q in maiore sua etate virtute cre scunt· Octaua grana frumenti eligunt.sed ordeum modicuz curant·Nona grana desiccant cuz humida sint ⁊ com pluta·Decma grana solleter colligunt decorticant ne germinēt·⁊ secreto recondūt·Undecima arte mul tiplici onera reddunt portabiliora. Duodecima hyē me quiescunt ⁊ cibo fruuntur estate collecto·¶Pro li/ bello vltimo·Prima·in colore deniq prima est formi carum differentia.Secunda a que domos edificant ex tra solitudinem ꝑe homines deuastatōes crebro pa

tiuntur. Tercia frigus graue ouis earum supueniens plem impedit. aut retardat. Quarta alis carentes vel nimium pgredientes in publicum ab alijs bestijs facilit̃ necant̃. Quinta viscosis humoribꝫ et tempestate ab incessu ⁊ a labore prepediunt̃. Sexta q̃ sibi a vino vel a vippa non cauent. subito inebriant̃ ⁊ grauiter. Septima comeste ab hominibꝫ eis nocent. nõ bestijs omnibꝫ. sed quibusdaꝫ pficiunt. Octaua formicarum cibus nõnunq̃ sunt cadauera animaliũ mortuorum Nona se ledẽtes homines humoꝛe acuto pungunt. Decima manus inquinant hominis. si multũ tanguntur Undecima radices ledunt arboꝛ vbi iuxta eas ꝺifficare sinunt̃. Duodecima ad summitates scandunt arborum. ⁊ ibi earundeꝫ arboꝛ flores ⁊ germina ledunt ⁊ rodunt. cauantq̃ fructus tenerimos. Vides igit̃ piger quot ꝑmirabiliũ proprietatum diuersitates eterna sapientia in minuto animali locauerit Piger. video ⁊ fortassis inuideo. q̃ me iam vice tercia non ꝓprio sed noie pbroso pigrum vocitas quẽ a tpe quo religionem approbatam pfessus sum scis accidiam odisse ⁊ si non totam euaserim. Nam actores alij. q̃ suis cũ discipulis de exemplis habuere ꝺyalogum honesto eos allocuti sunt nomine ꝓprio aut appellatiuo. Tu vero ī choas a cõuicio. Theologus. Te pigri hominis vitio rretitum esse non re ipsa autumo. sed solo nomie mutue collationis gratia. Nulli scias nomen q̃le cumq̃ obcrit si designati vicij actu caruerit. Quid em̃ obfuit Thadeo apostolo. qꝫ cum pditore cristi iuda par nomen habuit. vbi de morum in aliquo constat ꝺifferentia parum refert quid sit de nominis conuenientia Sicuti namq̃ solum vocabulum nulli hominũ bonitatem tribuit. ita nec uiamq̃ nota vicõsi nois ipsum virtutis donum admit. Ni fallar mens ista fuit Cri/

sostomi cum ait in quadam sentencia. Si dyaboli nomen aureis litteris scripseris. maligmitate tamen nō carebit. Et si nomen dei tetris nō nullis depinxeris caracteribus nihil diuine bonitati nocebit vocum itaq; prurientia vocabula nō curemus magnopere. sed virtutes put cepimus de formice ppriet̄tib⁹ satagam⁹ pficere. Piger. Tranquillatus a murmure video esse vt asseris. Sñ queso cepta morali doctrina eandē velis deinceps prosequi. Theologus. Prima formicarum prerecitata est differentia 7 ppriet̄s q⁹ in operationib⁹ suis formice plurimum differunt quia q̄dā mortuos sepeliunt. Alie lucrosis occupant̄ sepe laboribus. Alieq; stare videntur in vijs publicis. itr quodā modo ostendere molientes alijs ne deuient. p que dat̄ intelligi q⁹ nulli homini pſertim minus ecclesiastico licet vacare accidie vicio sed cunctis studendum est vtili aliquo semper occupari exercicio Sūt em̄ in cetu ipsius ecclesie ad instar formicar̄ exercicia varia. Et tres operationum differentie plurimuz distantes apud deum in merito. Quidam sunt in mundo detenti licitis 7 circa corpalia pressi laboribus. puta mechanici. p sustētatione sua 7 suorum necessariorum. Et maxime hij q̄ in operationibus misericordie corporalibus proximo obsequuntur. quibus tamen non semper debēt insistere. sed eisdem interdum obmissis vacare melioribus. In seculo enim vel in infirmitate existentes velut mortui sunt. vel in morte quadam constituti. iuxta illud canti ecclesie. Media vita in morte sumus. Supra em̄ tota vita est in celo. Infra tota mors est in inferno. Hic autem in media vita sumus. q̄ quedam mors. Hinc ē q⁹ ad meliorem vitam xp̄us quendam vocare volens sibi dixit Math. viij. Sequere me 7 pmitte mortuos sepelire mortuos suos. Unde Bernh. xix. Notandum

est in hac sententia · q aliquando minora bona pretermittenda sunt ꝓpter vtilitatem maiorꝫ · Sunt alij lucros insudantes laboribꝫ. sz in spualibꝫ bonis videlicz religiosi ⁊ clerici qui per orationes ⁊ laudes canonicas a suis ⁊ aliorum animabꝫ nocte dieqꝫ hostes fugant inuisibiles. De quibus ait Apostol⁹ · j · Thym o . ij . Qui bene p̄sunt presbiteri · duplici honore habeant̄ remuneratione scilicet diuina pariter ⁊ humana · vt glosa insinuat. Sunt preterea alij q̄ in plebeorꝫ oculis tota die stare otiosi vident̄. eo q corporalibꝫ se non inuoluũt exercicijs · qui tamē in via morum veri duces sunt hominum simpliciuz. eis methadum ostendentes mandatorum dei · quēadmoduz sunt boni doctores ⁊ prelati ecclesie. De quibus ad Eph̄ · iiij . dicit apostolus · Ip̄e dedit quosdam quidem apostolos · quosdam aũt ꝓphetas . alios autē euangelistas · alios autem pastores et doctores ad consūmationem sanctorꝫ in opus ministerij in edificationem corporis xp̄i · Primi ergo boni Scdi meliores · ⁊ tercij optimi . formicaꝫ imitant̄ opa

Pigec vellem q singula in sequētibus capitulis ꝓbares ꝓ moderna aliqua miracula sicuti ipsa iam robora sacre scripture auctoritatibꝫ · ⁊ formicaꝫ ꝓphetatibus . Theologus · Si sacre scripture auctoritas · et vetꝫ tibi miracula ad credendum non sufficiunt · Judaice pfidie videris esse ꝓximus · Judei inquit apostolus signa querunt sicut greci sapientiam et saluatoꝛ. Math̄ . vij . Multi dicent mihi in illa die domine dñe nōne in nomine tuo ꝓphetauim⁹ · ⁊ in nomine tuo demonia eiecimus · ⁊ in nomine tuo virtutes multas fecimus . Et tunc confitebor illis q̄ nunqꝫ noui vos · Discedite a me q̄ operamini iniquitatez · Super quo beat⁹ Gregor · ij li . mora · Hac sententia dat̄ intelligi · q in hominibus cautas · humilitas · non autem debet ād vtutū

signa veneraci. Unde nunc sancta ecclesia etiam si q̃ sunt hereticoꝝ miracula despicit. qz pbatio quidez sanctitatis non est signa facere. qz hec sanctitatis speciẽ nõ esse cognoscit sed pximum vt se diligere. de deo vera de pximo meliora q̃ de seipso sentire. Et beat⁹ Augustin⁹ li. lxxxiij. dicit Intelligimus quedam miracula etiã sceleratos homines facere qualia sancti facere nõ possunt. Et statim causam huius adiungit idem dicens. Qd non ideo pciozis loci apud deuz arbitrandi sũt esse sceleratã q̃ iustũ. Non emz acceptiozes erant apud deum magi pharaonis. q̃ populus israhel qz non poterat ille popul⁹ facere quod illi faciebant. q̃uis moises in virtute dei maiora potuerit. Unde reuera mali non possent illa facere nisi permissi. Bonis autem si daret eis a domino possent ꝛ illa ꝛ maiora facere nõ tamen sine recta ordinatione dñi est qz non dat̃ hec potestas sicut ꝛ malis Unde subdens causam quare non det̃ eis dicit Ideo non omnib⁹ sanctis ista tribuuntur ne pernicio sissimo errore decipiant̃ infirmi. existimantes in talibus factis esse maiora dona q̃ in opibus iustície. quibus eterna vita compat̃ propterea dominꝰ phibet hinc gaudere discipulos cuz ait. Nolite in hoc gaudere quoniam spiritus vobis subiecti sunt. sz gaudete quoniam nomina vestra scripta sunt in celis luce. x. Piget. Miracula adduci nõ desidero. vt veritati ipse credam fidei ꝛ disciplinis moralibus. Sed ꝓpt pusillos fidei quoꝝ multitudo est non minima hoc exigo qui nouis adeo donatis pdigijs mouent̃ ad virtutes feruentius. Referũt exinde viri solidi deo grates amplius ꝛ vniunt̃ caritate pfecta ob id suo fini altissimo artiꝰ inherentes. Theologus. Has ob causas exemplum pximo miraculum in nostris factum temporibus refero de laborantibus in seculo licite. Fuit vir

quidam plebeus laborator simplicianus mundo· sed deo vera prudentior in ciuitate Nürenbergensi· Babenbergensis dyocesis meo tpe ciuis. modo non nomen ꝓprium· sz vite fama bona ocurrit· filius confessionis hic extitit pdecessoris mei in prioratu Nürēbergensi fratris Eberhardi videlicet viri vt adiacēs mihi testanti pōt patris fide digni valde· Huius enim relatione didici que sequuntur· Hic igitur Simplicianus tpali quidem substantia non mendicus fuit sed rebus viuebat ꝑm seculum mediocriť· ad diuina vero fuit deuotus plurimum· Nam opibus misericordie de labore ꝛ reb⁹ ꝓprijs pauperib⁹ erogabat largiter pegrinationibus longis aliquotiens corp⁹ macerabat acriter· ꝛ in meditatione dominice passionis se exercere solebat multipliciter Et qz ex hijs pijs oprationibus ad deum dictū eius animus cepit inardescere· Idcirco desiderium aliquotiens in anno sumendi diuinissimum eukaristie sacramentum in eo non desiuit crescere· Verum in pfata ciuitate masculinus sexus ratius qz femineus ad eukaristie sacramentū solet accedere· qđ isti etiam licencius plerūqz plebani qz illi solent tradere formidabat ꝓterea dei famulus sacramentū qđ cordis estu affectabat contra morem crebrius petere ne singularis videreť· Juxta illud memorandum beati Bernī· Qui facit qꝑ nemo· mirantur omnes· Excogitabat qz tandem diuino nutu modum aliquem quo mediante acquireret p equipollentiam qđ sumere nequibat per sacramentū presentiam· Sciebat enī qꝑ sp dei misericordia voluntatem bonam p facto acceptat qñ ꝓpria negligentia opus extrinsecum non vetat· Fecit igiť qntum in se fuit quicquid potuit se ad sacramentum eukaristie pparando die pser tim ꝛ hora q eukaristiā habere verisimiliter a sacerdote ꝓprio non valuit· Nam

primum si oportunitas attulerat sacramentaliť p̄cō/
fessus ē. Cibū p̄cedenti die sumpsit moderatius vice ie
iunij. Deinde deuotione vera p meditationes stans in
ara cordis coram dei viuentis oculis mactare se ꝛ actua
re solebat sollicitius quo potuit. Et tandem infra mis/
se officiuz ꝛ potissime cōmunionis hora omni quo de/
siderio poterat a diuina petijt clementia. vt se tanti sa
cramenti p̄cipem efficeret ꝛ bonaz voluntatē p facto
acceptaret. In cuius euidentiā vt corpus subiceret spi
ritui. ꝛ vt diuina bonitas bone voluntatis munus ac/
ceptaret p facto. Id circo cū sacerdos ore ꝑprio sacra
mentuz sub specie panis solebat accipere iste dei famu
lus tunso pectore. tunc etiam labia sua aperuit. Et ec/
ce mira res. Nam diuino vt pie credi p̄t miraculo ac
cidit. vt quando ita se disposuit illico lingue eius ho/
stie consecrate quedam p̄cula adherere cepit deuote
dulciter ꝛ sensibiliť. adeo vt necessariū videreť ei aut
istā quaz sensit p̄culam de ore qđ verebaťr ponere aut
qđ faciebat p̄ceptā de glutire. de quo cū miraretť sepiꝰ
ꝛ tandez dubitaret. an illud aduenieret diuinitus. qu a
dam die cū diuina audisset ꝛ p̄cepisset vt p̄tactumē fi/
nito misse officio. circionari voles digitū ori imposu/
it. linguam tangere voluit. sz digito alba q̄dam p̄cu/
la vt visus oñdit inhesit sensiblit. quā ori tempositā
sumpsit vt antea. Sed deinceps p deursum sue vite
nunqz simile meruit p̄cipere licet a bonis opibus non
minus qz prius desisteret. Piger. Scire vellem aut
hoc donū deus suo famulo voluit subtrahere. q̄ nihil
illiciti opis videbaťr in tactu facere. Theologꝰ. Vt
satis reor nihil boni gratuitu ꝛ virtuosi huic diuina
clemētia abstulit deinceps. sz solū sentimentū quoddā
ademit corporeū in quo puū vel q̄dem nullū consistit
ꝑm nr̄am sophyam atqz doctrinā meritū qđ potiꝰ nō

nunq̄ imꝑfectoꝝ est ꝑmium ne in via deficiant q̄ sit meritum. vnde etiam forcioribꝫ sepe in dei vinea laborantibꝫ talia subtrahuntur sentimenta dulcia q̄ opus est vt aliquando dent infirmioribꝫ. vt docet beat⁹ Benenh. in epistola ad fratres de monte dei. Et fortassis etiam delicto penitus non caruit post multas bonoꝝ aliquoꝝ visas circūstantias siat zacharias ambigere vbi dubitare non licuit.

Capitulum Secundum

PRocedo ad formicarum conditōez aliam q̄ est q̄ hee que nigre sunt ꝓpter q̄dem sunt more corꝑis. sz virtute ⁊ animi industria excellunt maiora aialia. ꝑ q̄ datur intelligi q̄ q̄uis q̄dam dei famuli sint in exteriori apparentia puuli ⁊ humiles. reuera tñ coram do ⁊ dei angelis ꝑmo in ꝺi eccle/sia sanctitate ⁊ iustitia ꝑcellunt ceteros. q̄ in hominuꝫ aspectu sepe numero magni esse videntur ⁊ merito. Per colorꝫ quidē nigredinez hūilitatē. ⁊ per puritatem corporis simplicitatē debere intelligi nemo ignorat q̄ sacram scripturā didicit. Hinc ē q̄ come sponsi Can. v. nigre esse describunt id est mundo despicabiles vt glosa dicit. Et math. xviij. Ipse humanatus q̄siuit ⁊ respondit dicens. Quisputas maior ē in regno celorum Et aduocans jhs puulum statuit eum in mediū eoꝝ dicens. Amen dico vobis nisi conuersi fueritis ⁊ efficiamini sicut puuli nō intrabitis in regnū celoꝝ. Quicūq̄ ergo humiliauit se sicut puul⁹ hic ē maior in regno celoꝝ. Sepe siquidē in pauperibꝫ ⁊ simplicibꝫ ac a mundo abiectis hoibꝫ maiora vidimꝰ vtutū ⁊ non nunq̄ miraculoꝝ diuinoꝝ indicia q̄ in hijs qui alios in dignitatibꝫ vel sciencijs ꝓcire videntur. Deridet inquit beatus Job ibidē ca. xij. iusti simplicitas q̄ ē lampas contempta apud cogitationes diuitū. sz parata ad tēpus statutū. Diuites em̄ vt super eodē dicit beatus Gre. vi

tam simplicium in hoc mundo humilem abiectam q̄ despiciunt. Si tñ aĩ occultã iudicis oculos emicãt ho norari metuũt despici nõn refugiunt corpus continen tia afficiunt ⁊ sola in aĩo dilectõe pinguescunt. Pi ger poteris ne de similib⁹ talib⁹ exemplum nostro fa ctum tpe p̄ presentã recolere. Theologus Possum ⁊ spero multum accomodõ nostro ꝓposito. Viuebat sa tis nouiter sor̄ q̄dam in monasterio q̄ Tues dicit. Constancien⁊ dyoces⁊ simplex ⁊ recta ac deum timẽs Zelatrixq̄ sue religionis inter multitudinem cõsoro/ rum satis inspectaꝫ vt notum est locum noscentib⁹ hec sacristie p̄erat. ⁊ sacraꝫ vestium p̄ ecclesie officio cui ad honorẽ sanctor̄ q̄ sunt in patria multo tpe de/ uote obsecuta fuerat. Intrauit aũt iaꝫ ista virgine sa tis puecta existente morbus epidimie pestis monaste riũ ⁊ sacristanam istam cũ multis egrotare fecit san ctimonialib⁹. Cũq̄ deuote sumptis ecclesiasticis sacra mentis omnib⁹ ab ista sancta virgine due sorores iaꝫ ꝓpe agoniam constituerent iacentes in alia camera di stanti q̄ infirmitatem ignorabant eiusdẽ virginis cepe runt audire ⁊ videre celestẽ armoniam ⁊ angelor̄ p̄ siam circa locũ sancte virginis. dixerunt q̄ sibi seruic/ tib⁹. Nũ auditis ⁊ videtis q̄d celestes exercitus canũt ⁊ faciunt circa sororẽ nr̄am quã egrotare nõ nouim⁹ sz feliciter iam migrare videmus. Sicq̄ aĩa illi⁹ beate virginis in magna alacritate corpusculũ reliquit p/ prium. ⁊ in pace requieuit magna cũ admiratõe sor̄o/ rum. Aliud exemplum Preterea reuerendo p̄ri nostro puintiali referente audiui. q̄ nup̄ pdones ⁊ raptores q̄dam vias diuersas obseruabant. An ne aliquẽ virũ capere valerẽt. a quo p̄ vim lucrũ tpalis emolimenti conquirerẽt. Fuit aũ t ptunc in ciuitacula impiali p ua sweuie q̄ Olen dicit. Ciuis q̄dam simplex ⁊ rectus q̄

in suis negocijs itinerans in manus ꝑdictoꝝ raptorum venit a quo cū quererent vñ esset: Respondit q̄ de Alen cui ille captus ergo es. At illa respondit. Jta sit in noīe ihu. Quo audito: vnus ꝑdonū subintulit. velut alter Cayphas. Hāc inquit captiuitatē quo ad nos nunq̄ bona sequetur fortuna. Et ita vt credit diuinitus in vtute noīs ihu venit. Nā q̄uis virum caute multum versus captiuitatē ducerent. tñ miris modis manus eoꝝ euasit. Et ad ꝓpria inuitis raptoribꝫ liber et saluus reb⁹ et corpe rediit. q̄ nomen ihu id ē saluatoris in sua necessitate fidelit inuocauit simplicit et vera cit. Est etiā hodie in quodā rure ꝓinquo satis ciuitati Nūrenbergesi virgo q̄daz ex pauperculis ꝓgenita pentibꝫ. hec cū esset iunior. mō em est grandeua venusta fuit corpe et recta aio ac simplicissima. Nā circa ꝑmos sue pubertatis ānos. xp̄o suaz virginitatē dedicare studuit leuitates iuueniles fugere. et estus omnes sui cordis in xp̄m dei filiū velut in sponsū suū cepit dirigere. Temptauit tūc ex aduerso et multis āmis p⁹ modū demonis neꝯcia contra hanc puellē se erigere et noctur no tpe nunc strepitibꝫ horribilibꝫ nūc vero inopiatis pietū conussionibꝫ et tandē dom⁹ quā inhabitat ruina fantastica a sanctis q̄s fatiebat orōibꝫ sanctā virginez terrere conat⁹ ē et a cepto ꝓpōito deicere. Sz mentita est iniquitas sibi. Nā virgo vbis sacre scripture et cōfessoꝝ prudentū consilijs. ꝓuisq̄ confortata orōibꝫ mediante diuina gratia non mō hostis conat⁹ puipēdit sz diuina ex puidētia in ea cepit hijs vento et temptationibꝫ ignis diuini amoris circa suū sponsū inflamari amplius. Affectus em eo tpe amoris cuiusdā ad xp̄i desponsatōez maximus cor angebat virginis. Nullo quidē fedo aut terreno pmixtus amore. sz gestiebat. q̄tenus aliq̄ specificarei certitudine se a xp̄o velut spon

sam diligi·de quo in p̄dicationib⁹ ad virgines audie
tat deuotas exclamationes sepius fieri·Oratioq; eius
ad hoc tendebat desideriū non absolute sz conditiona-
liter·vicz si id dei voluntati foret bīplacitū·Cū aūt in
tali desiderio multis p̄seueraſſet mensib⁹·quadā die in
ortu de cui⁹ ope victitabat desideriū paupis exaudi-
uit dñs·Nam cū a iuuentute rez careret affluentia·or
tum sibi p victu p̄riū coluit ⁊ vaccā emit vnicā cui⁹
lac ⁊ orti herbas varias frequent ciuitati intulit ⁊ hijs
venditis victū acquisiuit tenuē vix vllū p̄monem fa-
ctum ad populū in eadē ciuitate solebat negligere nec
differre infra quindenā aut circiter vt recipet diuini
simū eukaristie sacramentū·p̄missa p̄ius sacramētali
confessione·Igit̄ dū in orto post diuturna peāte arte
vota laboraret more solito Et subito in hanc verbo⁹
prorupit sententiam·O vnā fili dei signū aliquod
tue desponsatōis ego paupcula ⁊ indigna mererer ac
cipere in tali hui⁹ orti locello quo nunc oculis corpo-
reis visum dirigo·Et ecce in eodē momento ⁊ locello
vidit tres aut duos circit violaz amenos flosculos·
Erat aūt p̄tunc tēp⁹ autūnale ⁊ circa festū beati mar
tini qū in nr̄is p̄tib⁹ nedū omniū floz emarcescere so-
let amenitas·Verūetiā tunc glaciez ⁊ niuiū gelicidia
omniū fructuū ⁊ foliorz vires ab arboribus cōsueuerūt
decerpere ⁊ enecare herbas in quibuslibet ortulis·Ga-
uisa est itaq; xp̄i virgo ⁊ ex āmitatōe terrestri de taz in
solito spectaculo·violas manu collegit p̄ria ⁊ conser
uauit sollicite vt exinde amoz ⁊ spes artius ad suū sp̄ō
sum grate succrescerent·Verū qz post modō ex simpli
citate nimia temptatio q̄daz ⁊ ambiguitas in eā inci-
dit·An ne hoc signū sufficiens esset arre illi⁹ quā tam
sedule a xp̄o poposcerat·Ideo p̄ces nouas ⁊ suspiria
actiora p̄rioribus suo sponso cepit porrigere vt certi-

caretur amplius. Cumq; in sequenti amo itez in ora
to suo laboraret quodaz die z ibidē in locū certum in
tuitum dirigeret optando exp̄mo cordis desiderio qua
tenus ibi reperiret in signū xp̄ifere desponsatōis ānulū
aliquē Si diuine voluntatis id esset. Et en altera vice
nō spreuit deus p̄ces hūilis virginis. sz repit materia
lem quendā amulū quē vidi postmodū. Erat aūt co
loris albi. de minera q̄ nescio argento mundo videbat
similior. Et in clausura vbi iungebat in circulum due
manus artificiose insculpte exiterūt cancellatim sibi
mutuo fide porrigentes z sese arte constringentes. Fu
itq; locus inuentionis huius muneris tū inopinatus
hūane coniecturacōi. vt oīo desertus ab alijs videret
hoīb. Hunc annulū virgo gratissime huauit in poste
rum. z altissimo suo sponso deinceps vt antea in labo
re manuū suaz viuē studuit q̄z antea lecius. Addidit
etiā is quē diligebat vice tcia in q̄dā visione nocturna
se virgini puer in loco quodam vt videbat mūdo.
in ea forma oñdere z ad amplexandum porrigere. in
q̄ solet p fidelīū libris simplicīū depingi puulus virgi
nis z mūs tractatus manīb tpe puericie. Vides igit
in prima virgine p̄ hanc vitā q̄ erat hūilis exaltatā
z aliam simplicē a xp̄o solatā in p̄nti nequam seculo.
Piget Miror aut in ea re hanc puellā cōmendas in
q̄ potius deū temptasse videt q̄z donum aliqđ meruis
se. p certitudinem em diuinū amorem sibi in existentē
agnoscere. z huiꝰ noticiā p signū a deo poscere. vbi p
solam fidē ambulare iubet sacra scriptura dei tēptatio
esse videt. Sunt inquit Eccle. ix. Iusti atz sapientes z
opa eoz in manu dei. Et tū nescit homo vtz amore
an odio dignus sit. Theologus: nō ex motuis mi
nimis p̄fatā laudaui virginē cuiꝰ vitā simplicitate co
lumbina plenā. z vtutīb refertā esse. sepe ipse presens

be.

& ab alijs fidedignis didici. Nosce em debes q̄ in simplicitate cordis deum pure querentib⁹ eius clementiaz quosdam actus aut ad nullum aut ad modicū vitiuz imputat q̄les ꝑpetratos ab alijs naturali vel gratuita industria p̄ditis sepe p culpa accusat. Ignorantia si q̄dem cor q̄ non sunt de necessitate salutis p̄sertim i simplicib⁹ hominib⁹ actus quosdaz excusat in toto vel in tanto. Qualis ignorantia vt constat in simplicib⁹ habundat. & alīq̄n ibi in eis meret gr̄az q̄n in sagacioribus factum inausset & auget pecatū. Legis ꝓterea in vitas patrū paulum simpliciſſimū virz in naturalib⁹ per minas quoddāmō ꝺo ꝓpōitas q̄b⁹ se asseruit nolle sumē nisi demon ab obsesso p̄i⁹ recederet corpe Illic ad votum exaudituꝫ esse vbi ali⁹ fortassis deū temptando ira eius meruisset. Approp̄inquāt ꝓterea tales deo seruiētes in simplicitate animi puerili innocentie cui nec ecclesia graues penas infligit p actib⁹ quos in adultis punit grauit. Quid ergo mirz si deus in infimitū misericors cū simplici aīo q̄erentib⁹ exaudit priuilegialiter Memoretis dem⁹ illi⁹ Gregoriane sentētie q̄ ait. Ꝺō miracula non sunt imitanda sz miranda. Et rursum i suis regule iuridice. Ꝺō ꝓuilegia paucoz no faciunt legē cōmunem. In benignissimo igit dño ꝺfido q̄ simplicitas & feruor diuini amoris quē ad xp̄m hūilit habuisse credit hanc virginez excusauit a temptationis diuine vicio & insuper impetrare meruit dei filio quo dammodo subarrari amulo quam artam tanta post modum in simpliciſſima sequebatur humilitate. caritate & pacientia deuota vt multis palam fieret q̄z coram deo mormales formice sint magne quātitate virtutis. que tamen in mundi facie parue videntur imbecilles & modice.

Sequitur Capitulum Tercium.

Quamuis formice viuuãt in grege non tñ regem habent ducem aut p̃ceptorẽ vt dicit salomon prudentissimus in puer. In quo mirabili⁹ eterna sapientia opat̃ in formicis q̃ in gruib⁹. in allecib⁹. in apib⁹. vel etiam in hominib⁹. in q̃bus tñ differentijs animaliũ sp aliquem p̃ceptorẽ ducem aut regem posuit de ꝓpria specie. Nec ita intelligenda est salomonis p̃fata sententia vt pmi⁹ nullũ formica habeat ducem ac p̃ceptorẽ nec principẽ. Sed nullũ de ꝓpria specie aut de suo genere quemadmodũ apes ⁊ q̃dam alia habent aialia. Nam a supmi totius vniũsi principis regimine ⁊ ducatu nihil secludi p̃t in reb⁹ creatis vt de hijs referta est sacra pagina. Et vt ait mundi phus. Ab hoc ente scilicz deo celũ dependet. ⁊ tota eius natura aui concordat sui cõmentatoris hec q̃ ait auctoritas. Natura recte ⁊ ordinate agit tã q̃ directa ⁊ rememorata ab agente infallibili. Agẽs aũt infallibile est solus deus anthonomatice. Poterit itaq̃ antefata formica⁊ cõditio quibusdaz sanctis hoi nibus cõpetere in dei ecclesia. p̃sertim in monasterijs degentibus. vbi nec viua regula hoi p̃lati nec scripta ꝑuat̃ norma a multitudine. Vbi tñ nõnunq̃ hoi homines reperiunt̃ vtriusq̃ sexus. quasi sine rege sui ordinis. Hij enim q̃uis viuant in grege. non tñ regem habent ducem aut p̃ceptorem. solo xp̃o dempto qui ẽ rex regum ⁊ dominꝰ dominantiũ. cui⁹ ad instinctũ gubernant̃ in arduis. licet in alijs cõmnibus a superioribus regant̃. Sicuti in multis vidim⁹ heu solo nomine claustris ⁊ monasterijs deformatis nimium que re uera appturre sunt ⁊ pditoz hominum potius aliqñ latibula q̃ sint virtutum taberna acula. ⁊ dissolutionuz verius sunt tuguria q̃ dei templi pastaforia. Inquib⁹ tamen aliquotiens reperiunt̃ aliqui qui recto spiritu di

solius. Illud beati Job. iij. ad ſtam dicere poſſent. Cō ſurgens in turba clamabam frat fui diaconū ⁊ ſocius ſtrucōnum. De quo ⁊ illud Deutro. xxxij. apte poteſt intelligi qđ de electo iſrahel dicit. Inuenit eum terra ð ſerta in loco horroris ⁊ vaſte ſolitudinis Circumduxit eum ⁊ docuit ⁊ cuſtodiuit quaſi pupillam oculi ſui. dominus ſolus dux eius fuit ⁊ reliqua q̄ ibi ſequunt. Talis in veteri teſtamento ſanctus prophetа Micheas exiſtit. q̄ contra quadringentos viros pphetas nomie ſolus veritatem vite ⁊ doctrine huauit. vt tercius narrat regum liber. xxij. Talis in vtero ſanctificatus Jheremias fuit. qui aduerſus ficte religiōis viros clamauit ſuo tpe. Nolite audire verba pphaꝝ veſtroꝝ. mēdacium em̄ pphetant vobis Jhere. vij. Talis inſuper beatus pat Benedictus fuit multo ſue vite tpe. qui a falſis monachis tandē electus in abbatem morīs poſtulatus p vite ſtipendio ab eis ſuſcepit quos regimine ⁊ loco deſeruit. vt dicit beatus Grego. ſecundo li. dyalogorum. Piger. potes ne ſimilem aliquem ā circa noſtra viderit tpa in exemplum pducere. Theologus. Poſſum q̄ntum memorie occurrit. Nam eo tēpe quo in ſtudio ſtē Coloniēſi. filium confeſſionis habui viz fidedignum Canonicū Tungrenſ eccleſie licentiatum in artib⁹ ⁊ ſacerdotē vita ⁊ ordine Liberti/num nomine a quo ea que ſequuntur pcepi q̄ mirabiliter quodāmodo viz monaſterium ſancti Jacobi in leodio ꝛdi Benedicti ordinis de fece deformatōis ad ſtatum bone reformationis deductū ſit pe noſtra tpa. Viuebant em̄ antea ibi monachi diſſolutiſſime. vbi de regulari obſeruantia pene nullum repiebatū in victu in amictu aut cerimonijs veſtigium ordinis. Et tantꝝ ibidem degeneres vita qđ prius exiſtit multi de nobilium ⁊ potentum genere pgenīti quales cum do/

minari in malum gestiũt freti diuitijs ⁊ amicicia secularium·nihil boni fieri sinũt·Seuissima eñ est vt ait phus in Politicis iniusticia ferens arma· Venit tamẽ nesciũ quoz merito tempus quo pater misericordiaz loco antedicto succurrere voluit·Nam abbas loci defunctus est ⁊ die statuta a monachis notabilib nouꝰ pat eligi debuit canonice·Adeunt tũc de gremio monasterij pauciſſimi deo deuoti q̃m dictamẽ timorate conscienc̃ie legerunt vnum ex eis ꝑdoneũ·Sz ex aduerso affuit dissolutoz monachoz multitudo omni fere religione vacua que de suo grege morbido elegit ⁊ obtinuit quendam in naturalib q̃dez satis industria mũdana ꝑditum·Sed maloz moribꝫ insignẽ ⁊ omnibus malis accõmodum.Qui postq̃ magnipendit mentis oculis se electum esse in pastorẽ ⁊ ducem gregis tã morbidi ex timplo motus ⁊ visitatus diuina gracia atq̃ mutatus in viz altez vitã quam gessit horruit ꝑteritaz formidauitq̃ humez infirmũ oneri nouo submittere ⁊ dubitare cepit an confirmationem expectaẽ vellet cũ ꝓposito se emendandi efficaciter·vel an electionẽ resignandum foret vitato tamen secundo·ne eligeretũ deterioz·primum elegit vtputo iterum inspiratus diuinitus·Ob hinc cepit abscõdite quantum licuit regulam quam ꝓfessus fuerat beati Benedicti inspicere vestes religioni congruas ⁊ lectisterria cui sue addiceret·⁊ secundum cibum ⁊ potum regulariter se esse in alijs cerimonijs regere vt constanter suis aduenient̃e confirmatione verbo ⁊ exemplo canere ⁊ dicere valeret·Venit ⁊ non solum ite.Obtenta itaq̃ confirmatione ⁊ in sede pastorali cum attinencijs temporalis dominij collocatus.Cognatoꝝ suoꝝ potencia ad cohercendum rebelles monachos inuocata clanculo

die statuta domū intrauit capituli. capitulū ꝑmū suis tenuit ⁊ mentem suam diuinitus immutatā mō apuit Addiditq;. Ecce me vidistis hactenꝰ multo tpe virū heu vīs moribꝰ puersis similē ⁊ fortassis ob id electū a maiori fratꝝ multitudine. ꝑmitte coram vobis deo ⁊ beato benedicto iā vice altera me de cetero nō vt ātea sz vos velle verbo ꝓcedere deinceps ⁊ exemplo. Secuti estis errantem sequimini correctū ⁊ penitentē. Et quicūq; me sequendo regulam quā ꝓfessi sumꝰ tenere voluerit a me velut ouis a suo pio pascet pastore. Quicumq; vero renuerit: me vltorē habebit vsq; ad carceres inclusiue. dixit ⁊ hec facta sunt hec oīa cunctis q̄ audiere stupentibꝰ. Nam obedientes ad plenum reformauit. ⁊ rebelles aut penis afflixit grauibꝰ. vel a loco fugauit. ⁊ sic velut vinea dñi sabaoth vsq; hodie dictum monasteriū ꝑseuerat in regulari obseruantia.

Piger: Illud opus mutationis manꝰ dextre a deo factū non minus autumo fuisse miraculū q̄z q̄ diuino numine corpꝰ aliqđ de morte esset suscitatū. Theologus: Assentis in hoc beati Augu. sententie q̄ ait mai⁹ esse miraculū iustificare impiū q̄z creare mundū. hic em̄ nihil resistere potest diuine potentie. ibi vero libertas humana recalcitrare valet. Piger: Satis aput me vertit in dubium vnū qđ ꝓtulisti in exemplo quo em̄ verū esse potest quesq; q̄ in monasterio omni q̄si regulari obseruantia spoliato quosdaz asseris monachos fuisse licz paucos deo deuotos. Nam sine ꝓprietatis vicio nullatenus videntur posse viuere. Qui de communibus bonis monasterij non prouisi coguntꝰ velut seculares veri temporalia omnia sibi prouidere. Sileo de corpm incontinentia. ⁊ de aiaꝝ inobediētia sine q̄bꝫ in talibꝫ vix viuit monasterijs. Theologꝰ sup hꝫ dubio nō solū varie sz cōtrarie ⁊ diuersoꝝ adūse

dantur sentencie. Quidaꝫ dicere non verent omnes exi
stentes in talibꝫ monasterijs esse extra statū salutis. q̄
bus non assencio. Sunt alij qui ex aduerso affirmaē
dēt oēs exūtes in talibꝫ monasterijs esse in statu gr̄e
si p̄cepta secularibꝫ hoībꝫ debita ꝑfuerint ꝛ more con
sueto in monasterijs vltra p̄missa vixerint. Quoꝝ
dogma incautū esse credo nisi alit̄ respōsū suū distin
xerit. Sunt ꝓterea alij ad viā q̄si declinantes mediaꝫ
quorū doctrina quisq̄ tradit regulas p q̄s quinq̄ q̄
saltem ad locū reformatū venire nequit vt inquiunt
religiosus discere poterit i dissolato ꝛ deformato mo
nasterio. An p viam salutis incedat. Prima si ꝑfuat ea
q̄ etiam a secularī hoīe sub p̄cepto seruanda sunt. q̄a
i hijs ꝑma ꝛ xp̄iana p̄cipalit̄ consistit religio sed̄a
Si seruat ꝑm que in regula ꝛ statutis suis ꝓfessus est
q̄ ꝛ vbi sub p̄cepto cadunt. quia contra hec faciendo.
eo q̄ p̄cepta sunt votū ꝓfessionis videt̄ directe cadē. ꝛ
huic contrarie est deum grauiter offendere. ꝛ qui talia
violat aiam ꝑpriam damnat. Tercia si de cōmunibus
bonis conuentus non ꝑfusis necessaria suo statui te
net ꝛ alia solum ad incertum vsum de licentia sui p̄la
ti. Alioquin ꝓprietarius esse videt̄. Fuit hec doctrina
venerabilis Humberti sup regulam beati Augustini
suo tpe. ꝛ similiter dñi Alberti qui cuꝫ esset ꝑuincialis
theutonie in p̄dicatoꝝ nostro scilicet ordine sic scribit
dicte Prouincie in epistola cuius initium instantia
ꝛ sollicitudo. Ne inquit proprietatis vitium sancte ꝓ
fessiōi paupertatis nostre possit subrepe. Solo vt nul
lus frater aliquam habeat dispensationem nummoꝝ
aut quarumcūq̄ rer̄ que ad eius consiliū siue in eius
vtilitatem voluntatem siue aliorum modo quolibet
conuertantur nisi conscio prelato suo vbi sit illa pecu
nia vel res alia ꝛ q̄liter dispensetur. Nam si quis seas

faceret ꝛ plato inscio huiusmodi res dispensaret. Aut dispensandus suo consilio seu arbitrio refuaret· eum ꝓprietariū reputarē·ꝛ tanqꝫ ꝓfessionis violatorem regulariť condemnarē. Hec Alber·Quarta regula est·si in hijs q̄bꝫ de licentia p̄lati habundat tpalibꝫ q̄ velut deo dicata censensa sunt non vt multi dissipat sꝫ proximo p̄sertim fr̄i necessitatē patienti subuenerit qꝛ ad hoc plusqꝫ secularis ꝑsona obligať religiosus q̄ multiplici iure astringiť confratri domus sue subuenire cicius qꝫ seculari extraneo ꝓximo. De quo beat⁹ Joh·dicit in sua canonica·Qui habuerit substantiā hui⁹ mūdi ꝛ viderit fr̄em suū necessitatē habere ꝛ clauserit viscera sua ab eo · qūo caritas dei manet in eo· Filioli mei nō diligam⁹ verbo neqꝫ lingua sꝫ ope ꝛ veritate. ·i·Joh·iij·Quinta regula ē si firmū hꝫ ꝓpositum resignandi tpalia sibi ad incertum v sū concessa p̄ p̄latum qū idem debite petierit ꝛ in reformatione monasterij· quando oportunitas arriserit q̄ntum sua interest·intendit cooperari fideliter ꝑ loco ꝛ tempore· Ego ićť in confessionis audientia vel modo requisitus quādo hec que ista ab initio tradit opinio a religiosa q̄unqꝫ ꝓcipio seruari ꝑsona·eam in salutis statu esse credo.si nō erro quē erroꝛē si est·patus suꝫ corrigere· Piget Quatuor mihi hic occurrūt dubia·q̄ si rationabile est ꝗso emendare velis·Primū quid de hijs sentiendum sic·q̄ adhuc in seculo sunt liberi·ꝛ p̄dicta seruare ꝓponunt ꝛ sic deformata intrant monasteria.Secundum quid de hijs qui in seculo sunt.voto tamen de religionem intrando sunt astricti·Non reperientes introitum nisi in locis deformatis·Terciū quid de hijs qui iam in deformato monasterio sūt ꝛcepti ꝛ ad loca reformata venire possent sꝫ nolūt·p̄dictas tñ.v·ꝑuātes·q̄rtū q̄d de hijs q̄ primū ꝑlati ī ꝛformatis monasterijs deinde

ibidez ꝓfessi postmodum sine necessitate aut causa ra
cionabili ad loca migrant deformata quos multi lit=
terati ⁊ graues viri vocāt semi apostatas. Juxta illud
cristi Lu. ix. Nemo mittēs manum ad aratrū. ⁊ respi
ciens retro. aptus est regno dei. ¶ Theologus. Dae
super talibus ⁊ sup similibus tatis questionib⁹ sine di
stinctione multiplici responsionem puto rem esse ma=
gni periculi. Conari etiam ad distinguendum in tali=
bus multimode. menti confusionem. grandem parere
⁊ tedio lectorem posset afficere. eo ꝙ vnica circūstan=
tia sepe valde casus variat in ꝑticularib⁹ de quib⁹ que=
ris. vni enim infinita possunt accidere. Scimus ꝓcte
rea ꝙ inter litteratos vnusquisq; in suo sensu habun
dat. Non insup memor sum quemq; ꝓceptoz meorū
ad ꝑfata dubia exꝑsse scriptis respondisse q̄obrem de
responso meo nunc supsedeo vtriq; nostrum suffitiat
qđ in loco reformata est. Si aūt quēq; alioz dubij ali
cui⁹ ꝑfati cathena constringit ꝓ absolutione sui ma=
gnum aliquem si potest querat in regno celoz id est
in ecclesia. Magnus autem est iste quez agnoscere do
cet supremus magister qui dicit Math. v. Qui autem
fecerit ⁊ docuerit hic magn⁹ vocabit̄ in regno celoz.
Qualisq̄z em̄ moralis in tali ambiguo laboraret for
mica. si qđ in se est fecerit ducē aliquem repiet sui iti=
neris aut instinctu diuino aut nutu alio ab alto. Et
tute in aliquo viuat grege.

¶ Sequitur Capitulum Quartum.

Quilitas formicaz multum est differens ab
apum policia. cum iste habeant regimē mo=
narchicū non autem ille distinguit ꝓpate=
ticoꝝ princeps in suo libro Tercio Politicoꝝ.
Qđ tres sunt species politici principatus Regnū vi=
Aristocracia ⁊ Timocratia. Regnum est monarchia

sine principatus vnius persone·quādo sz vna ꝑsona perfecta in omnib⁹ virtutib⁹ querens in omnib⁹ bonū cōmune·⁊ bonum ꝑprium singulo⁹ ꝓ principat totū re sidue multitudini hominū·Secunda species ē Aristoc/ catia.in qua plures virtuosi ꝑfecti vtute ⁊ sapientia dñantur·singulis officijs ꝓponentes virtuosos hoīes ⁊ prudentes qđ corrūpit̄ qñ regunt vicioſi hoīes et in iusti·Tercia ē Timocratia.in q̄ multitudo hoīm dña tur·q̄ sup equales in honorib⁹ cōstitui q̄rentes bonuz tam diuitū q̄z pauperum. Hec regimina licet oia sint bona·Primum tñ regimen est optimū·Terciū infimū ⁊ scōm melius vlīo·Hijs principatib⁹ corespondent ex aduerso tres corruptiones principandi. non recte dicende principatus politici·sz transgressiones eorum Primū qđ tyrannides dicit̄ ⁊ pessimum regimen.⁊ vbi rex vertit̄ in tyrannū q̄ querit vtilitatē ꝑpriam in oi/ bus non subdito⁹ vtilitatē·Scōm est minus maluz qđ olligarchia nuncupat̄.in quo pauci ⁊ vicioſi dñan tur collecti·⁊ diuitibus ⁊ pauperibus·non bonum com munitatis intendentes·sed tantū bonum suum ⁊ ami/ corum ꝑcurantes·scilicet diuitum ⁊ paupum ⁊ exinde officia talibus distribuunt· Tercium vocat̄ democra/ tia tolerabilius·in quo multi non mediocres sz dñan tur populares·Non tamen de dampnis curantes diui/ tum·sed suorum pauperum tantummodo.Primi qui tyranni sunt nullius a se bonum querunt·Secundi bo num tantū querunt suorum amicorum diuitū ⁊ pau perum·Tercij vero tantum suorum plebeorum scilicz procurant·Principatus prefatos tres israhel· dei ele/ ctus populus olym successiue habuisse videtur Primū q̄dez in terris monarchā vnicū moysen quez supmus mundialis monarchie deus misit Exo·iij·d·Veni mit tā te ad pharaonē vt educas populū meū filios israh

de egipto. Secundum ꝺ̃em quando Nume. xj. Dñs
ait moisi. Congrega mihi septuaginta viros de semo
tibus israhel quos tu nosti ꝙ seues populi sint ac ma
gistri. ⁊ auferam de spiritu tuo tradamq; eis vt susten
tent teꝰ onus populi. ⁊ non tu solus graueris. Terciꝰ
vero regimen vel q̃si idem populus Israhel sustinuit.
Judi. xvij. vbi dicit. In dieb; illis non erat rex in isra
hel. sed vnusquisq; qꝺ sibi rectuz videbat hoc faciebat
dixi autem israhel vniuersum in terra primū monar
chiam vnicū habuisse. quia ponendo moysen se de celo
non de terra esse regem israhel voluit cuius regimē vs
q; ad tempora saul durauit. vnde iratus deus israhel
regem primo desiderantí in tertís ad samuelem ozen
tem Primi Re. viij. dixit. Audi vocem populi in om
nibus que loquuntur tibi. Non enim te abiecerunt. sz
me ne regnem super eos. Et ibidem. x. Samuel popu
lo ait. Vos hodie spreuistis deum vestrum qui solꝰ sal
uauit vos de vniuersis malis ⁊ tribulationib; vestris
Est itaq; apud apum gregem similitudo monarchie
seu regni in quo de grege vnꝰ ē rex ⁊ princeps. Inter
formicaꝝ vero multitudinem nullas rex habet eiusdē
speciei. Sed a natura oīa naturante deo sciliez regunt
ad fines debitos. In hac aūt conditōe quidam ⁊ pau
ci homines plebei et simplices formicis sunt similes.
qui in multis non ab humano imperio. sed reguntur
a dei mirabiliter consilio. quales in multis locis repe
ri. In illis precipue vbi rarus ⁊ preciosus est sermo dí
⁊ in locis istis vbi clerus q̃ non solum dum p̄cepta ne
cessaria. Verumetiam xp̄i consilia euangelica suade
re deberet. nec vita p̄tendit nec doctrina sibi commis
sum populuz ymo potius perfectionis vias volentes
aggredi pro viribus impedit. Si enim animarum
cōditor pauno suo instinctu speciali ī locis taliusmodi

bemuolis non ſubuenīret hoīb⁹ qui nec īformantes
hñt paſtores nec libros ſacre ſcripture valēt a ſeipſis
intelligere vt quos mūdus ⁊ pentela vt plurimuz co
nat ad malū trahere·quomō queſo in veritate ſtaret
illud xp̄i qđ ſuis cōſolatorie p̄miſit matħ vltio·Ecce
ego vobiſcū ſum oīb⁹ dieb⁹ vſq; ad cōſummatōem ſe
culi·Si p̄terea vt oēs ph̄i inquiūt ⁊ videm⁹ expien
tia pntes in omni ſpecie ſuis puidēt filijs in hijs q̄ eis
ſunt neceſſaria Pat̄ miarum ⁊ deus totius conſolatō
nis nunqđ iſta obmitteret erga ſuos filiolos Abſit hoc
nephas p̄ri piiſſimo aſcribere qđ lupine feritatī vix
attribuit̄ p̄dicando·nāq; aliqñ p loca almanie varia
q̄daz aīa⁹ paſtores eccleſiaſtici put reperī publice cō
tra fragilē ſexū vginis alme volentē ſequi veſtigia nō
verebant dicere ſine diſtinctōe q̄umq;·Melioē ⁊ vti/
lioē eſſe vaccā ſingulis annis generantē vitulos q̄ vi
tulā iuuencalā ⁊ ſterilē Per hanc ſententiā dantes ple
bi intelligere q⁹ fe⁹e generantes in mr̄imonio p̄ferēde
forent puellis manentib⁹ in ſtatu virgineo·Quales p̄
dicatores reuera in hoc malitiaz excedunt vigilancij
hereticī q̄ mr̄imonium virginitati non p̄tulit·ſz eran
do eā ſtuduit·quē velut eccleſie hoſtē ⁊ ſane doctri/
ne inimicū late beatus Jero·in ſua cōfutauit epiſtola
Parē errorem nōnulli viduis ſeminant quas inferio
res eſſe ſuo ſtatu matronis mr̄imonij affirmant· De
talib⁹ aīarum ſeductoribꝫ apte ad ſuā plebeculā caſtiſ
sim⁹ ait euangeliſta in ſua canonica prima Joħ·ij.
Filioli mei·Nouiſſima hora ē.Et ſicut audiſtis q⁹ añ
xp̄s venit nūc añxp̄i multi ſūt·⁊ cōcludit p⁹ pauca ſz
vos vnctionez habetis a ſpūſancto ⁊ noſtis omnia·et
iterum hec ſcripſi vobis de hijs qui ſeduxerunt vos Et
vos vnctionē quam accepiſtis ab eo maneat in vobis
De ſimilibus Apo·Roma.viij·ait· Quicunq; ſpū dei

agunt hij filij dei sunt. Et beatus Jacob adorare dez vt videlicz spū sapiētie quis in necessitate regat a so dicens. Si qs vr̄m indiget sapientia. postulet a deo q dat omnib affluenter Et non improperat Et dabit ei postulet aūt in fide nihil hesitans. Piget phare digneris ista exemplo. Theologus. Fuit mee iuuentutis tpe quedam in Constanciensi dyocesi in rurali villagio vltra opiduz impiale Et satis ꝓpe lindaw in terra non vinifera sed multuz virginifera. Fuit inq̄ virgo ibi adulta facie pulchra Et elegantioz moribz. In hui⁹ aspectu captus est quidaz vt ipsa mihi retulit clericus Et q̄ntuz cōmicio erat suus plebanus vir leuis moribz. Et religiosus fere nomine Qui vulnus sue mētis vltra celare nō valens venit ad laborato rū dicte virginis. honestis verbis primum se rethe demonis exhibens et tandem ad amorem sue virginis ausus est verbis dū taxat prouocare animum. Qđ illa diuino instinctu p cipiens Et mentez celibatus sic paulatim pedere intelligens si serpentis caput non cōtereret illico intacta mē te Et corpore respondit viriliter. Domine cum verbis talib domuz meam frequentetis nullatenus. Alioquī repulsam sustinebitis verecundia mediante. Cui ille Et si me diligere modo tenueris verbis monita dulcibus me amabis tibi promitto nō post modiaz opibus artata caris Erat enim vir iste suspectus incantatoz Et de maleficio. Verba hec virgo pro vento habuit. Nec se ad amorem viri sensit vllatenus protunc affectam sed deuoluto non multo tempore ymaginationes amorosas de viro isto cepit habere vel pati potius nesciens quid accideret. Sensualitas em̄ in ea velut serpens ad rōis aliquotiens pulsauit hostium Et ad amorē illicitū aperire vellet. Qđ illa pcipiens diuinitus inspirata ad matrem mie cōfugit Et dei virginez

deuotissime pro auxilio a filio impetrãdo implorauit. Statimq; honestam societatẽ requirens pegrinari cepit ad locum heremitaꝝ in pfata dyocesi· vbi ecclesia gratiosa multũ est in honore cõsecrata dei genitricis. Qua ibi inuocata cõfessa est sacramentaliter· ne in ea aliquem locum habere possit malignus spũs. sicq; ptinus ois in ea cessauit hostis supstitiosa machinatio· q̃ eam postmodum nunq; tetigit. Ibidẽ etiaz tunc informata ẽ diuinitus q̃liter se hr̃e deberet si eaz intrare contingeret matrimoniũ· q̃ informatõe tanta donata ẽ gratia virgini· vt postea a pntib⁹ virgo pura tradita nuptui cũ viro omni laude digno taz deuote vixit. q̃nte me non recolo copulam repetisse mr̃imonialem. Statim eñ postmodum impiale opidum intrauerũt a corpe a aĩo cũ honesta pauptate deo seruierunt· vbi viro vxor prudentior maritũ deo omni conatu seruire docuit· Omnium hominum leuez letitiã cũ tota domo sua vitauit filios plures sancte Indolis habere cepit vtutum spectacula. a filiam conseruauit deo deuotã vginem. Sicq; in mundi versata ẽ strepitu p dom⁹ tm modo necessarijs· vt eaz si videres dieb⁹ festiuis a quotidie in ecclesia deuotionib⁹ extaticis raptã esse credares in celũ non minus q̃ virginem aliquam deuotissimam in suo monasterio· ¶ Piget ex adiutorio supremi regis pfato huic virgini elicio documenta notabilia. Primum q̃ gratiose deus simplices se pure quertes inspirat. deinde q̃ contra maleficos mentis imocentia a sacramentalis confessio cum sanctoꝝ inuocatione multuz adiuuat·. Demũ tamen mihi videt mirabile aut terraz pdictaz sic cõmendas. Nam vidi locũ a patriam quam laudas esse virginiferam. a quã inhabitasse hanc feiaz asseris. Est aũt terra iaulta in vinetis collib⁹ a montib⁹ aspera a ad arandũ inobediẽs ꝑtie

inobediẽtissima in q̃ ad lr̃am incole non vuas nec ficus sed spinas ⁊ tribulorũ metunt fructus amarissimos. Et qđ huic est tarius nulla ibi virginum sunt monasteria nec loca religiosor̃ reformata nec beginagia ibi sunt velut in remi linea. Cũ nathanaele ergo dicẽ possum a tam sterili loco terrenorũ fructuum et spũalium hominũ pôt ne aliquid bonĩ esse. Theologus. Per ea p̃ que tu locũ vituperas. ⁊ patriaz spiritui p̃ donea esse cõmendas. Nunquid p̃ Job xxviij. eterna aũt sapientia Sapientia non reperitur in terra suauiter viuentiũ nam plato ⁊ sui discipuli loca reli querunt fructifera ⁊ p̃ sapientia acquirenda terras inhabitauere pestilẽticas. Et sicut in terra gallilee abiecta et sterili ĩ compatiõe ad alia vicina loca in nazareth Primũ in vtero ortus est nobis sol iusticie xp̃us sponsus virginũ. Ita hodie loca sterilia plus diuine inspiratiõi ⁊ celibatui q̃z fructifera deseruiũt. Igitur inde tanq̃z experto potes credere mei nulla parte alamie ceteris paribz tot castas et immaculatas virgines reperisse sicut in terra ꝑpe nũrenbergam. de qua locutus sum viuunt em̃ de labore manuũ suarum tm̃ modo in paternis domibz ut plurimũ et in textrina arte. Oppida em̃ aliq̃ ibi modica sunt que hijs tantũ habundant virginibz vt hoc anno quidam castitatis emuli eas in republica accusauerit q̃ essent in tanto numero de quali futuri maritꝰ necessarijs spoliarẽtur vxoribz. In villagijs demq̃z adiacentibz non minor est copia virginũ vbi tñ acrius impugnant. a clero dissolutissimo et a tpali dño q̃ eas in vitas plerunq̃z extra iura naturalia matrimoniali lege subicẽ nititur Et q̃z q̃z ibi sepe magna fames diuini v̄bi existat alibi tñ sicut ibi nõ reperi homines a deo immediate recte ⁊ sine erroribz inspiratos. vnde experiẽcia ptũc didici

q̄ vera sint que p̄emittuntur de diuino et superno re
gimine in quo per vnctionem dantur necessaria doc
menta humane vite·Ita vt q̄uis spirituales illi for/
mice monarcha ⁊ p̄rincipe ac doctore egeant terreno
tñ diuina inspiratione suffulte rege non carere vidē
tur supremo. Capitulum Quintum

ET si formice monarcha careant sibi mutuo
tñ tranquilliter obtemperant·Hec cōdicio
pacē ⁊ concordiā iugem in eis custodit quā
in paucissimis animalib⁹ reperim⁹· In quo etiā statui
innocentie satis appropinquant·In quo inter hoies
nulla fuisset discrepantia Si pthoplasti p̄ma dei pre
cepta seruassent·Hanc em̄ obcausam deus ait geñ·ij
Non est bonū hominē esse solum·faciamus ei adiuto
rium simile sibi Ade em̄ non inueniebat similis adiu
tor·Immisit ergo dñs soporem in adam cūq; obdor
misset tulit vnā de costis eius ⁊ repleuit carnē p ea et
edificauit dñs deus costam quam tulerat de adam in
mulierē ⁊ adduxit eā ad adam·Per que oia ut glosa
innuit pacē et concordiā innuere creator voluit ⁊ in
matrimonio q̄ necessaria foret mutua obtempantia
quā natura a deo p̄fluens tam manifeste in formica
posuit·In qua etiā docet p̄cipue qualis eē debeat sta
tus inter iunctos in matrimonio q̄ obtempās ⁊ pa
cificus de quo p̄ increatam sapientiā·Ecci·xxv.dicit̄
in tribꝰ est beneplacitū spiritui meo·que sunt ⁊ bata
coram deo et hominib⁹ concordia fratrū ⁊ amor proxi
morum ⁊ vir et mulier bene sibi cōsentientes· Piget
Reperisti ne tuo tpe talismodi copulaz matrimonij
que miraculo se sibi ⁊ pacifice conuiuerē Theolo
gus Inuenī vt reor non semel ꝫ pluries admirandā
tupendamq; castitatē a quibusdam seruari in coniugio
Et sub gradu triplici Quidam ei caste viuebant ad

modū naturalis legis Alij ad īstar.b. Nicolai vtri
usq; parentis vna vel pauca ꝺcepta sobole oratiōi de
īceps vacare ceperūt. Alij etiā ꝓ posse imitari conati
sunt Joseph celibatū ⁊ beatissime virginis. Fuerunt
em̄ meis tpibus vir quidaz et sua vxor circa ciuitatē
Nūrenbergensem Bābergenſ dyocesis psone deuote
deo ⁊ fama redolentes apud hoīes q̄ bona matrimo
nij principalia. fidē. plem. scz et sacramentū tam illi
bate ꝺseruare gestiebant vt maritus debitū cōiugale
nunq; exigeret ī coniuge nisi semel in anni spacio eo
dumtaxat tpe quo verisimile fuit plem ꝺcipi. Nec
castissima femina alio tpe reciprocā vnq; petiuit de
bitum quinymmo illico quo se ꝺcepisse sensit. illud ma
rito celibi statim īnotuit vt sic vterq; caste viuendo
creatori animaz supplicaret ꝓ fetu ꝺcepto ne sine ba
ptismo vita priuaret. Quorū oratio tam fuit efficax
vt in ple prosperarent votiue. Fuerūt p̄terea circa
pretactum locū alie tres matrimonij copule omni de
uotione plene quas noui que oēs post virginitatis
florē per matrimonij legē perditū transactis duobus
quinq; vel sex circiter annis infra quos ples genue
runt ex ꝺsensu mutuo amore castitatis et diuini obse
quij deinceps se ꝓpter regnū dei nō ferro sed religiōe
castrarunt non velut Origenes ad lr̄am sz nulli dein
ceps veneree voluptati dantes operaz. Erant aūt inē
has copulas q̄dam psone multū pauperes q̄dam me
diocres in diuicijs quedam vero habundantissime in
opulentijs sz omnes pene iuuenes psone erāt pulcre
⁊ feconde plificatiōi future et qō hijs maius ē ꝺtinue
in eadē camera licz nō in eodē lecto dormientes celiba
tum tū vidualē szuare In eadē aūt dormiebant came
ra ne alt de aliena notari valeret psona vere vel men
daciter vt sepe fieri ꝺptū ē īsepatis ꝺiugibꝫ ab eadez

camera Noui insup in eisdē partib⁹ Juuenculū ⁊ iu-
uenculā deuotiōe pcipuos q̄ a pentib⁹ traditi nuptui
pari voto sese primū clam ostrinxerūt vt in virginitate
pseuerantes nulli vnq̄ daret opam corrupti si sz tm
modo in matrimonio male osentirēt cohabitationē
castā ⁊ virgineā. Ita ei matrimonij sacramētū fusce
perunt in eodē ꝓposito iā multis annis vsq̄ ad semiū
otinuarunt ⁊ in deo fido ita pseuerabant Piget hec
que asseris haut dubiū magna dei sūt miracula que
ego nō minora reputo q̄ ꝓdigium triū puerorū cui
in ignē piecti tpe modico illesi euaserūt diuinit⁹. Hij
aūt viri parit ⁊ femine de quib⁹ affirmas die noctq̄
⁊ annis plurimis ad ignē applicate veneris dei nutu
solius illese p manserūt. Quis em̄ pice tāgere poterit
⁊ ab ea nō inquinatus abire Quis q̄so arida ⁊ ligna
fragilia igni applicauerit et ad vstionē corr nō sētiet.
Quis denq̄ scorpioni tam diuturno tpe cohabitās
torpico nō lederet wlnere. Theologus: bñ sentis q2
reuera mulier viro casto ignis ⁊ scorpio esse poterit.
a quib⁹ si deus custodierit vt p̄mittitur miraculū est ⁊
solius dei digitus. Testat illa b tūs Ambro. in li. d̄ of
fi. vbi. di. Janua dyaboli via iniquitatis scorpionis
passio nociuūq̄ genus ē feia. Cum primat stimulat
ignē accendit flāma nigero igne parit oscias pariter
habitantis ⁊ exuerit fundamēta montiū Si virus fe-
e cohabitēt viscariū nō deerit dyaboli. Piget: Sūt
ne tales modi quos p̄misistī caste viuēdi in mrimo
suadēdi diuglb⁹ An phibēdi potius: qd̄ ideo moueo
q2 prepi aliquotiēs q̄ callide sacer dotū q̄daz tales so
lent psequi Theologus: Nec passim suadēda sunt
ista idiōter plurimis. nec vbiq̄ vitāda. Supra ei au
distī. q̄ miracula nō sunt ad osequentiā trahēda. et q̄
puilegia paucorū nō faciūt legē omunē. In carne aūt

p̄ter carnē viuē angelo℞ nō hoīm est cōiter. Sūt pre
terea q̇dam ꝯstituti in mr̄ionio adeo fragiles. ⁊ horū
infinitus ē numerus quibꝫ p̄fati modi caste viuendi
sunt impossibiles et p eos attemptati laquei fierēt de
mo̅nis Talibꝫ idcirco aplūs. p̄. corīn. vij. talē tradit
generalē regulā Nolite fraudari inuicē nisi forte ex cō
sensu ad tēpus vt vacetis orōni. Et ite℞ reuertimini
in idipsum. ne temptet vos sathanas ꝓpter incōtinē
ciam vr̄a℥. Sūt aūt ꝫ raro in ꝯiugio aliq̇ virtute mu
niti ab alto carismata emulantes meliora. Spūs eñ
vbi vult spirat Si igit̄ a sapienti viro vterqꝫ cōiugū
omnibꝫ attentis circūstancijs reperit̄ añ dicte ꝯtinētie
accōmodus ⁊ p̄babilit̄ inspiratus diuinitus nō sunt
retrahendi tales a superogationis operibꝫ Sp̄m inq̇t
aplūs nolite extinguē. Et idcirco vbi p̄us imediate
subiūgit. Hoc aūt dico ꝫm indulgentiā scꝫ reddiciō℥
debiti ⁊ exactionē non ꝫm imperiū. Volo aūt oēs ho
mines esse sicut meip̄m. Sed vnusquisqꝫ ꝓpriū donū
hꝫ a deo. Alius quidē sic alius vero sic. Verū tñ est ut
dicis ꝙ hec castitas ⁊ oīs virginalis ꝯtinencia deteri
ores hēt hostes in clerico℞ numero Horū vicꝫ q̄ aut
scripturas s̄anctas ⁊ s̄ancto℞ ignorant doctrinā. aut
eorū qui veneris deseruientes voluptatibꝫ in alijs ex
malicia virtutē castitatis odiunt q̄ se turpiter suum
solemne votū spoliatos esse ꝯspiciūt Et q̄uis aucto
ritate apostolica p̄dicti tres gradus matrimonialis
ꝯtinentie satis roborati sint: Eosdē tñ breuibꝫ exēplis
naturalibꝫ ⁊ historicis declaro Prim⁹ em mod⁹ quo
nūq̄ꝫ petat̄ debitū in ꝯiugio nisi ꝯceptus p̄babilis tp̄e
naturali legis ꝯformis est qui a p̄mis ꝑntibꝫ si p̄seue
rassent in originali iusticia tentus fuisset in statu pri
meui innocencia. Eundē modū inter cunctarū bestia
rum volucrū ⁊ iumento℞ genera seruant femine que

ↄcepto fetu marē non admittūt excepta solū equa vt Albertus li·xviij·tradit in suis animalibꝫ· Secūdus etiā gradus quo vna suscepta ꝓle vel pluribus pari ꝓposito ↄtinencia in matrimonio incipit· Multa san ctorū sanctarūqꝫ hꝫ ille gradus exemplaria· Sic em̄ pn̄tes ꝑsaac vixisse vident̄ Licet iam vetuli In cuius signū sara se ↄcipe debere audiēs Angelo dixit gen̄. xviij·posqꝫ consenui ⁊ dn̄us meus vetulus est·volup tati operā dabo·Sic parētes johis·de cuius mr̄e dicit̄ Luce·j·post dies ↄceptionis sꝫ occultauit se elizabet mensibꝫ duobꝫ ex verecundia videlicet ꝓm glosaꝫ qꝛ senibꝫ operaꝫ dare amplexibꝫ dignū videbat̄ eē rubore Sicqꝫ qđ magis ꝓbat ꝓpositūꝫ multe adhuc prolifi cacionibꝫ apte fecisse legunt̄ vt beati Nycolai pn̄tes qui post vnicū fetū orationibꝫ impetratum deinceps continenter vixerūt·Sic mater sancti gadimundi Cā tualēꝯ archiepi marito monasteriū intrare persuasit ⁊ ip̄a in seculo deuotissime deo ministrauit·Pari mō beate memorie Maria de argines que multis claruit miraculis in mr̄iomio tandē a viro ⁊ a deo p̄cibus ob tinuit vt simul vitā celibem ducerent·Et teste btō Je romi.Melania romana nobilissima in anno etatis de cimotercio viro tradita cū eodē septem annis vixit ⁊ eidem viginti annis renunciauit ip̄mqꝫ virū suū ad contemptū conuertit seculi ministratrix facta omniū pauperū occident talis ecclesie que extra oīa late de scribit Vincencius in suo historiali speculo· Tercius gradus est ꝑfectissimus matrimonij quo retentat̄ vir ginalis integritas qui professores multos in vtroqꝫ sexu habuit Primo quidē xp̄i genitricē ⁊ joseph cristi nutritū·Deinde vt in vitaspatrum legitur·Eukaristi pastor ouium et maria eius coniunx que singulis no ctibus in saccis dormientes sua vita paupcula et vir

ginali·sanctoꝝ duoꝝ abbatū vitam angelo teste su perabant Pariformiter Sanctus johañes abbas vi dens ad nominationē ⁊ pñciam cuiusdaꝫ castū rusticī exisse a possesso hoīe dēmonē quem nullatenus johes expellē poterat:ruralez istū quē vndecī annis didicit nullo cōscio vxorē ꝺseruasse virginē.castimonie sue ptulit vt Cassianus tradit ī colla·abbatis nesterōis. Ita thomas brabantinus in suo li.de apibꝰ describit. Elizabeth quandaꝫ nobilē virginē cuius castitatī pa rentes inuidentes·eā nuptui cuidam tradiderūt mili cia quo per annū impolluta data est monasterio·vbi angelica consolatione ⁊ xpi appicione mirabili sepe fouebat Sancta Radegundis nupta imperatozi Lo thario ⁊ ab eodē virgo monasterio tradita·ibidē in supremo misericozdie opa pauperibus exhibuit· Et Anastasiꝰ cū theogenia vxore ⁊ virgine peplo illeso ardentes pzunas eā portasse didicit vt vtrūqꝫ vincē cius recitat vbi supza Legimusqꝫ similit sancti Hein rici impatozis cōiugē kunegundim virginē sp pmā sisse·Sicut et ipse virgo pseuerauit·licet ad simistraz infamiā ipsa sup ignitos vomeres illesa tñ ambulas set· Pigetꝫ Duo tm̄ mihi circa hec dubia declara· ⁊ quietus ad audienduz alia ꝓperabis· Primū aut se cundum modū castimonie pfers primo Cū teste quo dam qui in secundo mō vixit in matrimonio se fate retur facilius posse in antea sp castum permanere qꝫ reddere vel exigere debitū dūtaxat conceptus tēpoze Scimus aūt qꝫ difficultas auget meritū ⁊ meritū ma iozitas eminentiozem gradum constituit.Sic etiam plures facilius pzo semper abstinere volūt ab esu car nium qꝫ easdez interpolatū sine excessugule pſumant comedere.Scōm dubium qualiter se pzudens confes soz vel consiliarius erga tales personas pzoposito ca

ſũtatis in matrimonio inſpiratas gerere debeat:
Theologus:Primi noticiã noueris q in operatione aliqua ſeu omiſſione eiuſdẽ Aliqñ difficultas eſt ex ge genere ꝫ natura operis puta qz difficile in ſe et arduũ Aliqñ vero ſolũ eſt vel principaliter ex pte operãtis Prima difficultas auget meritũ Nõ ſecunda que ẽ ex vicio ſubiecti et ita eſt in exemplis añ traditis·Idcir co gradus ꝺtinencie ꝺiugalis ſtant debite·Ad ſecũdũ ſcito q ꝑmo ei opus eſt cũ ſũma diligentia naturas ꝫ condiciones ac circũſtantias ꝓſonarum ſic affectarũ ad caſtitatẽ agnoſcẽ·Deinde ſi quis talia oĩa reperit caſtitati alludentia caueat ne votũ ad id firmandum ſ añ admittat ꝓinde occaſiones incõtinentie doceat excludere·Ibi tñ ꝓuideat ne ex ſeparatione perſona ꝫ ſi fieri congruit nocturna in alia videlicet camera iacendo diuiſim de incõtinentia adulterij nullum poſſit ſiniſtrũ interuenire iudiciũ ad qđ demon multũ machinatur·Poſtremo doceat iugiter diuinũ implorandum eſſe auxiliũ·ꝫ in nulla fortitudine confidant ꝓpria memores eñ eſſe debent illud ſapientis·Sapien.viij·ꝑmo ipſi⁹ ſalomõis vt dicit gloſa·dicẽtis· Puer erã ingenioſus ꝫ fortitus ſum animã bonã·Et cum eſſem magis bonus:veni ad corpus coinquinatũ Et vt ſciui qñ aliter nõ poſſum eſſe ꝺtinens niſi deus dederit· Et hoc ipm erat ſapientie ſcire cuius eſſet hoc donum Adij dñm ꝫ deꝓcatus ſum illũ et dixi ex totis precor diis meis de⁹ patrum meorũ·Vide ſi libet reliqua de notiõe plena ibidẽ ca·ix·Magis tñ hoc vt gloſa ſub iungit paruulo ꝑ baptiſmũ habẽti corpus incoinquinatum congruere põt·Ex ꝓfatis igitur liquet iam ex emplis quõ multe diuie formice monarcha quodam modo careant ꝫ tñ in iugi pace ſibi mutuo ſancte obtemperant.

Capitulum Sextum

Capitulum Sextum·

De sua republica inest eis quedaȝ ratio cura ꝛ memoria Ratione͂ hic accipe ꝓ v̓tute esti/ matiue pote͂tie qua etia͂ irrationalia aı̄alia ꝫm auicenna͂ ex sensatis intentionib⁹ intentiones no͂ sensatas iliciunt qua͂ virtute mediante aı̄alia multa mira ꝛ industriosa ꝑficiu͂t opera nunc fetu͂ educa͂do nunc sanitate͂ ꝑditam reparando nu͂c specie͂ sua͂ aut ꝓprium indiuiduu͂ tuendo et ita de multis alijs actionibus quib⁹ humanu͂ intellectu͂ sepe in admirationeȝ conuertunt non modica͂. Est em̄ virtus hec suprema in animalib⁹ ratione carentib⁹ ꝛ diuı̄o regimini iuxta id qđ bruta sustinent ꝓximior ꝛ in minutis aı̄alibus vt in apib⁹ ꝛ formicis ad ꝓuidendu͂ sibi et suis mira/ bilior· Tales hodie esse deberent ꝯtinue principu͂ omnium ꝛ potissime p̄latoꝝ eccīe ratio cura·et memoria ut hee pote͂tie illuminate diuinitus·sibi co͂missaȝ rem publica͂ facilius possent regere. Ex quali solicitudine ꝛ ad Thessȝ·tercio ait aplu͂s. De cetero fratres orate ꝓ nobis vt ſmo dei currat et clarificetur sicut ꝛ apud vos ꝛ vt liberemur ab inportunis ꝛ malis hominib⁹ Et ꝑma Thimo·ij·Obsecro ꝑmo omnium fieri obsecraciones·postulaciones.gratiaꝝ actio͂es· ꝓ omnib⁹ hominib⁹ ꝓ regib⁹·et ꝓ omnib⁹ q̄ in sublimitate co͂stituti sunt vt quieta͂ ꝛ tranquilla͂ vitam agamus in omni pietate et castitate·Hoc em̄ bonu͂ est ꝛ acceptu͂ coraȝ deo saluatore nostro·qui omnes homı̄es vult saluos fieri et ad agnicione͂ veritatis venire ¶ Pige͂ Tales scio esse deberent nostri epi ꝛ presules· sed heu omnes quos videmus in almania deteriores sunt q̄ȝ mundani secularıu͂ ꝑncipes et quid queso de prelatis vel pastorib⁹ plebis minorib⁹ ¶ Theolog⁹:Caue ne temeratie iudices·ꝛ ne in illud terribile cristi verbum incidas quo ait·Nolite iudicare ꝛ non iudicabimini

nolite condemnare ⁊ nō cōdemnabimini In eadē em mensura qua metiemini remetietur vobis. Nunqz de multitudine fando generalē de malo ꝓferas sentēciaz Alioquin pricioſum iudiciū vix. vel euades nullate nus. Siquit em pia mater eccia in cōitatē nunqz anathema iaculat ſp pſumens in multitudine eſſe Inno centes aliquos. Ita tu ipſe facito. ni a ſupmo iudice velis condemnari. Naz in oi loco et ſtatu boni malis admixti eſſe pnt. Eſt interea certū ſatis tuū iudicium veriſimiliter eſſe pſumptuoſum. qz oēs almarie pſules nō vidiſti. Et ſi audiſti de ſingulis ⁊ de quibuſdā mala dici. Vide ne id ſapientis incidas jnnocens credit oi verbo. Aſtutus conſiderat greſſus ſuos ꝓuer. xiiij et eccleſia. xix. Qui ſcito credit leuis ē corde nec mirū ſi in talibz q̄dam deuotarij ⁊ zelotipi decipiunt ſepius qui falſo eſtimant deū eccleſiā ſuā reliquiſſe. ⁊ deſtitui tam vbiqz ſanctis paſtoribz. Audi apoſtolū ad Romanos. talia demonſtrantē querentē et rīdentē. Nunquid repulit deus populū ſuū: Abſit Nam ⁊ ego iſrahelita ſum ex ſemine abrahe de tribu benyamin. Nō repulit deus plebē ſuā quā pſciuit. An neſcitis in helya quid dicit ſcriptura videlicet. iij. Re. xix. quemadmodū intpellat deum aduerſum iſrahel dicēs ꝓphetas tuos occiderunt altaria tua ſuffoderūt ⁊ ego relictus ſum ſolus et querunt animā meam. Sed quid dicit illi diuinum reſponſum: Reliqui mihi septē milia virorz q̄ non curuauerunt genua ſua ante baal. Sic ergo ⁊ in hoc tpe reliquie ſm electionem ſalue facte ſunt. Putabat em etiam ſanctus ꝓpheta iudicio deceptus humano qñ terram iſrahel plenā vidit ydolatris ſe ſolū permanſiſſe deicolam. quia vt beatus gregorius ꝓbat ſuper Ezechielem. In principio ꝓphetarz ſpiritus non ſemp eis pſto eſt ad cognoſcendū occulta. Piget saltem

multi sunt vel quidam. De quib⁹ p̄misi vt in libro legimus experiencie Manifesta sunt ait Apostolus ad galla. v. opera carnis q̄ sunt fornicacio immundicia impudicicia luxuria p̄dolorum seruitus veneficia inimicicie contenciones emulaciones ire ire dissenciones secte inuidie homicidia ebrietates comessaciones et hijs similia qui talia agunt regnum dei nō ꝯsequent.

¶ Theologus quicquid sit de pastoribus maioribus siue minoribus non iudico. Suo em̄ dño stabit vel cadet quisq⁹ seruus. Vnum credo verū videlicet te errasse grauiter in tua sentencia. Nam de plebanis multis quorū vita nobis est notior tu non ambigo bonum sentis De epis vero per exempla pbabo ¶ Viuit em̄ venerendus pater et dñs dñs fridericus de vffasas de Francomia orientali genitus nobili ex genere qui dudum factus membambergenſ ecclesie canonicus ⁊ sacerdos ita mundi oblectamenta spreuit oia ut sua domus a minus deuotis clericis usu vocaret̄ recluſoriū vacante deinde ibidē sede cathedrali satis p̄ter multorum intentionē primariā a concanonicis electus est et credo digne in ep̄m in tali vt videtur discordia in quali olim in sūmum pontificē vt fertur electꝰ fuisse. De quo idem in metro dixisse fertur Me patrē patrū fecit discordia fratrū. Factus igitur epus de quo nobis ꝑmo mores sanctos retentauit priores quantuz statū suum decuit Nā in habitu humilis in affatu gratiosus in ꝯscientia mundus manus ꝯtra multorū inuidis partib⁹ epoꝝ morem exaussit ab oi symoniaco munere. Nullū voluit habere vt alij almanie epi suffraganeū vel sacerdotalē vsuz ptinentē nō cōsecrassz nisi prius ad terrā p̄cidens sacramētali ꝯfessiōis antidoto se expurgassz. paupib⁹ pi⁹. mediocris ditib⁹ ⁊ religioſ bonis misericordissimꝰ extitit nescio an viro isti in spūalib⁹ aliq̄d defuerit. in tpalium tñ regimīe gra

uabatur aia innocentis nimiũ Dñ accidit vt labora
ret p vitã qnatenus epatui cederet·in curia illud pe
tijt ⁊ obtinuit. sicq; mõ puisus ab eadẽ ecclesia nõ in
eadẽ sed in possessione eius vitam ducit p oia clerica-
lem·Fuit pridem in wormazensi dioceſ·tpe quo fui
junior quidam epus. Ekkardus noie lris sacris eru-
ditus mundũ tantope fugiens vt in opido laudẽbur
gensi i quo multis ãnis sederat. ut a fidedignis audie
tam ciuitꝫ paucos esse ciues qui epi psonam extra
suũ palaciũ vel extra ecclesiã infra anni spaciũ vidis
sent·Solebat ꝫ etiã vt in sua curia symonia vitaret
ordines cferre factos ⁊ minores in psona ppria. Ad
quẽ eandẽ ob causaz a cõuentu meo natiuo ⁊ a meis
patribꝫ dũ essem iuuenis missus sum p·iiij. dyoceses
vt sine macula prauitatis symoniace cfirmationis ⁊
ordinis sacramenta susciperẽ·Vixit pterea in huma
nis nup satis meo tpe sancte memorie vt dicẽ audeo
Reuerendus dñs sebastian⁹ tridentine eccie psul Qui
in minoribꝫ cstitutus in vniuersitatis wienẽſ studio
⁊ alibi oim bonoz viroz iudicio vitã sanctã tenuit.
Erat ei nobilis gnẽ lrãz studio diligẽs et speciali gra
ctemplationis diuine pditus·cuius rei cã vt iuxta pe
des xpi sedere valeret cũ maria quotidie horaz elegit
aliquã ad vacandũ ocio ctemplatiõis·Hic postẽo
se inuitissimo elect⁹ ẽ in epm dicte eccie cui⁹ electionẽ
refutauit cstantissime·sciens q eadẽ eccia ⁊ pene oẽs
eccie in theutonia a deo pesse sunt spinis·⁊ mole rez
tpaliũ et negociorz seculi·ut quidẽ eas regentes nõ si
cut olim pauratores pauperũ et aiarz pastores sz esse
videantur capitanei militũ ⁊ pauperum neglectores.
ob quã cãm cõstat antiquitus dñm albẽ. resignasse
atisponennsis ecclesie pncipatui ⁊ presulatui·Sed
dñs ille cuius historiã tractamus finaliter persuasus

a iurisperitis onus pastoralis cure seminuit⁹ accep/
tauit. Hij ei timorate ꝺscie viro dixerũt put hec et se
quencia ab abbate mulbrũnensi didici dño johanne
q̃ in seculo existẽs collega extitit ⁊ notarius dicti dñi
Ecce dñe. dicebant eccia hec quantũ lapsa sit in spũa
lib⁹ et tpalib⁹ ipe noscis. de vestra pbitate nemo am
bigit cunctis estis gratus Cõsanguineis potentib⁹ ar
matus. ⁊ electus satis cõcorditer. q̃ obrem si electionẽ
resignaueritis ecclesie cui aliũ de bonũ obligaminĩ di
lapidacionis periculo in reb⁹ et moribus exponetis ⁊
fortassis intercedentib⁹ armatis p̃cibus in sortez cedet
spurio. vel alteri apostatico clerico vnde nisi electiõi
vestre aq̃ueritis: treatũ mortalis criminis nõ poteri
tis euadẽ Hoc igit vlño velut diuino motus sigillo et
velut quodaz diuino mucrone munitus ꝺfirmationẽ
electionis ⁊ eius suscepit regimẽ. Aduolare aũt cepit
viro vt ẽ solitũ ꝺgnatoz multitudo nobiliũ. sine qui
bus mõ vt dicit non pũt regi ꝓter tyrannos cathe
dralis eccie. Cepit hec turba que ꝓm Senecã solũ pre
dam sequitur copijs se velle replere terrenis. ⁊ ex ad/
uerso hij quib⁹ obligabat in pecunijs eccia debita po
stulare. Et qz in thesauro eccie solũ erãt nemo ⁊ nihil
simulabant consanguinei epm vt redditus aliquos
eccie aut perpetuo venderet aut impignoraret saltem
Tũc primũ vir ꝺtemplacioni assuetus ꝓriã inchoa
uit miseriã deplorare. ⁊ dicẽ ꝺsãguineis spũ vt puto
ꝓphetico. vasa p̃ciosa ⁊ clenodia q̃ mee p̃sone attinẽt
Sendite ⁊ eccie dãna q̃ potestis resarcite quibus ex
hausis. me scitote nec obulũ eccie vt petistis velle ali
enare. spero aũt in patrẽ miarũ deũ qꝫ me infra anni
presentis spaciũ p vite terminũ liberabit ab hac mise
ria. dixit et factum est diuino nutu vt p̃dixit Nam in
omni quaz habuit cura dyocesis ad horam quotidie

contemplacioni studuit. Et in anni spacio diem clausit extremū. cū vite scīmonia celebri. ¶ Piget hijs motus exemplis virtutū temeritatī mee renuntio quā habui de plātis omnib⁹ theutonie. Et pie credo si tales fuissent in primitiā eccīa qñ necesse erat miraculis succurrere infidelib⁹ nō pauca p eos omnipotens deus egīsset signa et pdigia. ¶ Theologus. Recte sentis qz hodie ad eos qui p̄sunt fidelib⁹ nulla ē necessitas faciendi miracula. sed opus ē vt iuxta doctrinā p̄ncipis pastorū oues et agnos pascāt vita virtuosa p̄dicatione gratiosa. et tpali subsidio. vt eiꝰ sicut formicis sagacib⁹ insit p sua republica diuina ratio cura et memoria. Sz hijs mō relictis ad aliam ꝓprietatem pcedamus formicarum. ¶ Capitulum Septimū.

Domum simul siue ciuitatē ostruunt formice quā distinctā habitaculis diuersꝫ plantarū tegūt pticulis. In quib⁹ triplex innuit mirabilis istoꝝ animaliū operatio. Nā ciuitatē quandam sibi ostruunt habitacula varia ibi edificāt et talia tegunt ostra estū et pluuiā diuersꝫ plantaꝝ pticulis. In quib⁹ operatiōnib⁹ nullū sue speciei hūt mgr̄m. sz deū tm̄mō cuiꝰ instinctu in taliū ostructiōe simul regunt et reformatiōe Typū aūt in hijs gerunt ꝓpie eoꝝ. q̄ ad generalia p̄tinent ocilia plātoꝝ p̄cipue. Hij em̄ ciuitatē militātis eccīe suis in edificijs quantū sua int̄ est. Vbi ruinā patitur deberēt reformare hoīes diuersis mōis deo ibi obsequēdi ostruere et ab estu vicioꝝ ac agelicidijs inimicoꝝ defendere. et ptegere et sese v̄bo et exēplo hr̄e talit vt ī hijs a spū diuīo mererent̄ p̄ncipalit dirigi. Ita ei hanc ciuitatē vidit johes descendentem de celo et in eodez oriri primitus. Vidi inquit ciuitatem sanctā iheruſalē nouā descendentez de celo a deo patam sicut sponſam ornatā viro suo Sz

heu hodie res versa ē in otrariū nā pocior eiꝰ porcō
status ecclesiastici magna in pte deprimit auaricia·
superbia·⁊ vnā non incōtinentia De quibꝰ ps̄.lamē
tatur di·Deus venerūt gentes in hereditatē tuā pol-
luerūt tēplū sanctū tuū In pte vo seculariū adeo vbi
q; rupta sunt pacis federa·vt in eis illud ꝓphe locum
habeat·Effusa est otencio sup principes et errare eos
fecit in inuio et non in via·Et iterū dicit de ciuiū ma
licia atq; imprecat·Precipita dñe diuide linguas eo
rum·qm̄ vidi iniquitatē ⁊ contradictionē in ciuitate
die ac nocte·Circūdabit eā sup muros eius iniquitas
⁊ labor in medio eius et in iustīcia ⁊ nō defecit de pla
teis vsura ⁊ dolus·De religionis aūt vinea cuius ra
dices dei plantauit filius q̄ olim impleuit terrā opuit
montes vmbra eius ⁊ arbusta eius cedros dei que in
sup extendit palmites suos vsq; ad mare et vsq; ad
flumen ꝓpagines eius sic alibi dicit. Destruxisti mace
riam eius ⁊ vindemiant eā oēs qui p̄tergrediunt viā
extirauit eā aper de silua ⁊ singularis ferus depastus ē
eā. Piger·tpe nō quo ostanciēse generale celebra
bat ociliū·q̄ntū memoror de reformacione multū tra
ctabat in eodē singulor̄ statuū ciuitatis eccīe·Et leta
tus sum ptunc in hijs q̄ dicta sunt mihi ḡa in corde
dixi·In domū dñi letantes ibimus·In cuiꝰ atrijs an
tea vix stabant pedes nostri p̄ deformacionis malicia
Sed frustrati fuimus a desiderio nr̄o·Aduenit post
modū hoc pñs Basiliense ociliū qđ pene in oīm bul-
larū suarū pferebat ex ordio reformacionis titulū·re
gauimus in eodē cōcilio p ante dictū ps̄·quotidie di
uinā clemenciā vt id fieret Instituebat ob id disputa
cio specialis dicta reformatorij·et vsq; ad sex annos
iam crebro disputatum est de diuersorum statuum re
pacionibus.nec in effectu vsq; hodie quicquam vidi
mus· Scire igitur multum cupio vtrum ne de totali

reformatione eccie in membris ⁊ capite aliquā ſpm habere poſſim⁹·vt iocūde cū pheta canere poſſem⁹ In conuertendo dñs captiuitatē ſpon facti ſumus ſi cut conſolati·⁊ ſimilia Theologus·Nō omnino fruſtra celebrata fuerūt duo iſta concilia·Nā in primo in ueteratiſſimū ſciſma eccie qđ antea nullis modis meri potuit diuino regimine ablatū eſt·In altero vero crudeliſſima huſſitaꝝ pſecutio·et eoꝝ infidelitas·que nullis tractatibꝫ nec fidelium gladio ſub quo infimi corruerunt ex vtriſqꝫ partibꝫ auferi potuerūt ꝓ xpi gratiā pene totaliť auerſa ſūt aut mitigata ad min⁹ atꝫ ſopita plurimū·De totali aūt quā depingis reformacioe eccie ad pñs ⁊ ad ꝓpinqua futura tpa nullaꝫ penitus ſpem habeo tū qz voluntas bona inſubditis ꝺficit·tū qz illud ꝑlatorū malicia impedit·tū etiā qz illud electis dei q̄ pſecutoribꝫ malorꝫ phant nō expedit Exemplū de hoc accipe i arte architectonica·Da em architectū q̄ ſ tūcumqꝫ artificioſum·ſi is materia con grua lignis vel lapidibꝫ caruerit nunquā domū conſtruet·Da rurſus ligna vel lapides in materia etiam nobili.ſi domificatorē nō habueris:domo p̄ donec ⁊ habitatoribꝫ ſp carebis·Si p̄terea domus aliq̄ amicis tuis accōmoda non fuerit·et edificata fortaſſis eis obfuerit·aut eam prudens ꝺſtrueres·Hec tria cū reformacioni totali eccie applicabis.q̄ ipoſſibilis.ſit ipſe mentalibꝫ oculis videbis·Verū de reformatioe ꝑticulari in ciuitate eccleſie poſſibili in multis ſtatibꝫ et religionibꝫ nō dubito quin eaſdē dieū introduci videmus in quibuſdam monaſterijs ⁊ ꝺuentibꝫ ſz cū q̄nta difficultate nouit altiſſimus.Si ei p̄ſente generali cōcilio in baſilea i āmis ſex nec vnū quidē fragilis ſexus monaſteriū coopāte etiā ſeculari ꝺſulatu reformari potuit ꝓt quarundā inhabitanciū vitā maliuolam

ꝛ eiſdē aſtantē ſeuitiā Quid queſo ſperandū eſt ꝺ viro
rum nobiliū vel lr̄atoꝝ collegijs qui ruinas ꝛ deſor-
mitates ſuas ī ſpūalib⁹ exñtes domib⁹ nō mō armis
calibeis.ſꝫ etiā que deteriora ſunt verbalib⁹ et ligneis
pñt defendere Piget:Puto p̄latorū malitia totius
mali cā eſt in ſubditis·Si em̄ paſtores bonī eſſent ad
morū eorundē veſtigia greges venirent Theologꝰ
Parū ħ ſed nō in toto erras In grege ei pecuꝺ fortaſ
ſis ita eſt vt aſſeris ſꝫ in cetu hoīm qui libertate potiū
tur aī nō ſic verū tñ eſt vt·b·grego·docꝫ auctoritas.
Qꝺ nemo amplīꝰ nocet in dei eccīa q̄uis q̄ in digni
tate vel gradu ordinis ꝺſtituꝰ ſuis facinorib⁹ plebē
ſcandaliſat·Et dū paſtor p abrupta gradīt̄ grex ī pre
cipiciū labīt̄·Dūq̄ caput egrotat cetera membra lan
guent Nō ſic aūt in ſubditis imitationis facilitas a
virtutib⁹ p̄latorū capīt̄ ſicut viceuerſa ab eiſdē exem
pluꝫ vicij diſcīt̄·qꝛ peccare facilius eſt multitudini q̄ꝫ
bñfacē Virtus inquit phūs eſt circa difficile in nō ha
bituatis ꝛ inſuetis intellige·Et lata ē et ſpacioſa via
que ducit ad perditionē Arta vero ꝛ ſtricta que ducit
ad vitā.Primā em̄ viā egrediuntur plurimi·Secun
dam vero pauci·quia regnū celoꝝ vim patitur ꝛ vio
lenti rapiunt illud·Malā ergo ꝺſequentiā formas in
morali materia Qꝺ aūt bonī paſtoris veſtigia ſequi
ſepe abnuat populꝰ·multis exēplis nō factis tpe do
cere poſſū·Vidimus nāq̄ legatū ſedis apoſtolice car
dinalē virū omni ſanctitate preditū dñm nicolaum
ſancte crucis legatū in francia:p̄feſſione ꝛ vita ſemp
carthuſienſ ordinis p̄latum certe quaſi ordinarium
de iure communi ſupre terras legacionis ſue officio cō
miſſas.Hic quantum profecerit ī eiſdē partibus ſciūt
multi·In reformationis em̄ materia nōnulli ſibi reſi
ſtentes in faciē appellarūt Multi alij minis·Alij vero

callidis modis alijs sibi nō obediuerūt. Habuimus in germania ī annis plurimis a sūmo pontifice trāsmissum legatū dñm Julianū cardinalē. cuius vite sanctissime virtutib⁹ quantū in me nosci humana fragilitas nullū vnq̄ prelatū parē illi agnouisse puto. qui in reformatiōis sancto ope quantū prepeditus a quotiens persecutionē passus sit. omēs vidimus qui virtū istū agnouimus. Nō minus eñ curabant eius exēpla a pcepta a multis. q̄ si ea tulisset semi infamis platus alius. Scio p̄terea vnū ordinē inter mendicantiū ordines cui deus iam añ decēniū puidit de duob⁹ bonis a bñuolentissimis capitib⁹. quor vnus generalis magister est totius sui ordinis. Alius vero puincia vnā grandē habet regere. Sterq̄ zelator est reformatiōis tam validus vt se p ea a pro suo grege nō semel ad resistentes sibi seculares mortis periculis subiecerit et tñ vterq̄ modicū pfecit in subditis. Paucos eñ conuentus reformare potuerūt. quib⁹ velle adiacebat de omnib⁹. sed p̄ter inobedientē materiā pficere nequiuerunt. Piget ego in taliū plato⁹ officio magnū esse periculū puto. Et scire vellē an in statu salutis aut tanta rebellione subdito⁹ esse valerēt. Theolog⁹ Non solū istos sed pastores oēs alios in piculo cōstitutos esse docet beatus Augu. in regula. Sbi dicit ad subditos. Prelati seu p̄positi miseremini q̄ inter vos quanto in loco maiori. tanto ī piculo maiori versat. In statu tñ perditiōis nō sunt si in quantū in se est instant oportune iuxta doctrinā Apostoli Arguūt obsecrant a increpāt impatientia oī et doctrina Ne aūt peior fiat scissura. dissimulare oportet nōnunquā subditorum vitia minora. Sbi ex correptione probabiliter mala aduenirent maiora. Sicut peritus cirurgicus morbū in corpore infirmi aliquando relinquit minus nociuum. ne eundo curando deteriori et letali

winere pſtet incentiuũ Sic primus iſrael rex rebelles ſibi non dũ firmatus in regno ſpũ bono docente quẽ vicz ſaul adhuc habuit·nõ coꝛrexit·Maiozi eñ multitudine ſibi obediente·tñ quidam filij belial dixerũt ꝑmi Regũ·ꝫ Nũ ſaluare nos poterit iſte ⁊ deſpexerũt eũ·⁊ nõ attulerunt ei munera.Ille vero diſſimulabat ſe audire.Cũ eo tñ abijt ps exercitꝰ quoꝝ tetigerat deus coꝛda ibidẽ ꝑmittit Dari mõ timoꝛe rebellis vel furentis multitudinis pſertim principiũ Rex Darius potentiſſimus inuite ꝑmiſit danielem in lacũ leonum proicere·qđ ſi non feciſſet·vita regis fuiſſet in piculo nec liberatus fuiſſet daniel vt habet Danielis vltõ. Sic mathathias dei ſacerdos ⁊ paſtoꝛ iſrahelitici populi vidẽs regis anthiochi tirãnidem deforman tem templũ dei cultũ ⁊ populũ in deſerta loca ſeceſſit·quo uſqz congregata eſt ad eũ ſynagoga bonoꝝ et fortis viribus.Per quã reformauit predicta ꝑ viriby ꝑ·macha.ij·⁊ Judas machabeus ſũmus ſacerdos ⁊ poſt eũ Jonathas frater eius licz eſſent animoſiſſimi tñ alchimũ qui ꝑ bachidẽ Anthiochi capitaneũ eſt intruſus ad ſũmũ ſacerdociũ fretũ potentia ſeculi ſeuitiã et deformationẽ templi iheroſolimis et populi ꝓtantez totis miſiby diu ſuſtinere coacti fuerũt ibidẽ viij·et viij ca.Et·ij·machabeoꝝũ·ꝫ·Sicqz Onias deuotiſſimus dei ſũmus ſacerdos innumera mala ꝑ ſymonẽ ⁊ menelaum ſue gentis deformatos emulos paſſus eſt·ij· machabeoꝝ iij·⁊ ſequentiby

Capitulũ Octauũ

IN ſuis domiby vias rectas ⁊ occultas fabricant quiby ſatis occulte ſepe inhabitãt·Ecce tria moꝛalit notanda itez·Naz vias in domiby rectas fabricant q̃ ſemite dicuntur·Et methodi buiby breuit aliqs ad ẽminũ ducit·Tales ctiã faciũt

occultas ⁊ easdem sepe inhabitant per que omia viaz arripere compendij ad creatorē docet in formicis naturalib⁹ ⁊ spiritualib⁹ increata dei sapiencia. Vie igit recte itinera virtutū sunt a viciorz semita declinātes Vnde eadem sic suadet sapiēcia per Salomonem p uerbiorz quarto. Dirige semitam pedibus tuis et omnes vie tue stabilientur. Ne declines ad dextram nec ad siniſtraz. Auerte pedem tuum a malo. Vias enim que ad dextris sunt nouit dñs. Peruerse vero sunt q̄ a siniſtris sunt. Ipse autez rectos faciet cursus tuos. Itinera aūt tua in pace pducet. Vie autē recte et abscondite sunt modi diuina contemplandi ⁊ per supererogaciomis opera deo obsequendi fideliter. Quales hij arripuerunt de quib⁹ veritas ait Lu. x. Confiteor tibi pater celi ⁊ terre qz abscondisti hec a sapientib⁹ ⁊ prudentib⁹ et reuelasti ea paruulis. De quo in job iiij dicitur. Ad me dictum est verbum absconditū et q̄si furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius Aialis aūt homo nō percipit ea que spūs dei sunt. Stultícia em illi et non pōt intelligē quia spūaliter examinat. Vias nō occultas ⁊ rectas hō tunc inhabitat. qñ supererogaciomis opera secreta contemplacione examinat ⁊ talia ope exequi p viribus discrete attemptat. Tales vias incedere deberent ꝺtemplatiue vite videlicet quidam viri religiones approbatas pfessi. ob proauirandum fructū animarz repertas. Similiter epi et q̄ ex officio habēt predicare verbum dei. quia ad tales omnes spectat pcipue ea que perfectetū ꝺtempatiōis hauserunt alijs verbo vel scripto tradere. Vñ beatus grego. in de cura pastorali iubet prelatū ⁊ p̄dicatorez preamctis esse in ꝺtemplaciōe suspensū Diget quid ergo erit vel quale dabitur iudiciū de quibusdaz religiosis. non solū dico de possessionatis. sed etiā mendi

rantib⁹ qui ab ecclesia p animab⁹ curandis dati sunt
pastorib⁹ ecclesie in subsidium et tñ in nulla vniuer/
sitate in medicinis graduati. nec aliūde apprime vel
pfunde in eadem arte eruditi passim se de medicādis
vel subleuādis egrotis corporib⁹ intromittant. viā
ɔtemplacionis qua incesserunt patres eoꝝ relinquē
tes. Qđ pinde de nostris in almania epis qui tanto
oncre castrorū ciuitatū militū ⁊ similiū tpaliū nego/
ciorum tumultib⁹ sunt cirūdati. vt respirare vix va
leant. ⁊ qui omnino spūm ɔtemplacionis ⁊ curā aīe
in se et pximis videtur penitus extinguē. Quid demū
de plebanis ⁊ plat̄is inferioribus qui ad viam vite con
templatiue. etiā si alias sine grauib⁹ peccatis sunt: ta
ntissime vel nuꝑ se ad inhabitandū ponūt quinymo
alijs talia facē phibent. Theologus. Primi certe
qui ita sunt obnoxij. transeo em nūc de duob⁹ relicꝗs
multiplici peccatī cathena se ɔstringunt. qui toxicum
mortis multis sepe ꝓpinat. Irregularitatis pena sese
sic illaqueat. anathematis ecclesiastici cām nō vitat.
patrū suoꝝ intencionē sanctam cassant. ⁊ multos di
scretos viros actiue scandalizant. Ecce quinꝗ mala
Primū inꝗ toxicū mortis multis sepe ꝓpinant ḉa dū
putant morbo prebere anthidotū. inexpertū applicant
fortassis id qđ ptunc est venenū. Mouet idcirco mū/
di phus in v. ethicorū questionez. An facilius sit esse
iustū iudicem vel bonum medicum. Hanc questionē
cū me pūte in vniuersitate colonien̄si. quotlibetari?
determinandā tradidisset anīdā magno in medicinis
doctori. Iste difficultates multas medicine artis ad
duxit ⁊ inter cetera mihi memorabile verbū ptulit.
Quō Arnoldus de noua villa olim medicoꝝ sūmus
calculasset in humano genere esse posse infirmitates di
uersas duo milia centum ⁊. xxiiij. In qua varietate

graduū id qđ vnam infirmitatē fugat aliā illico ad ducit et iuuat ⁊ qđ vnū morbū curat. aliū intoxicat. Quo audito aliēis hoībus medicinalia indiuidua lia suadere horrui. In exptis medicis minus credidi Et si exptū aliqñ extantes eos clementius iudicaui. Se cundum malū est irregularitatis ꝺsequuntur periculū Quis em̄ in tanta varietate morboꝝ nihil obmittit de contingentiby in noscendo morbū specifice ⁊ gradu aliter in videndo tempus ꝑdoneum in celo subtiliter ⁊ in eligendo medicine necessaria artificialiter. Scio quendā magnū in medicina cuiusdam vniuersitatis graduatū doctorez qui regis romanoꝝ et aliorū illu strium virorum phisicus sepe laudabiliter extitit Hic publice in sertio audebat dicē scire satis probabiliter multos se interfecisse egrotos. A quo dū scisitaretur causa. Respondit qñ inexptus practice de scolis et le bris primū veni nesciꝰ de multis q̄ me postmodū do cuit experientia vidi quō plures neci tradidi ex igno rantia quos ex intencione curare querebam. Causaz etiam anathematis isti nequaq̄ vitant ꝺa ea intenci one pia mater ecclesia audite leges et phisicam sub late excommunicationis sentencia inhibuit ad curam animaꝝ obligatis religiosꝫ et clericis ut tales sanctis studijs ⁊ sacre scripture libris quorū est in ꝑscrutabi lis ꝑm Augu. ꝑfunditus animū darēt indefessum. vt in Rubrica ne cleri vel monachi negocijs secularibꝫ se immisceant tituli ipsius pondus docet et sentencia Et ibidē sup̄ specula phibicionis supradate notam ⁊ causaz assignat Honorius in hec verba theologie in quit studiū cupimꝰ ampliari. vt dilatato sui tentorij loco funiculos suo faciat longiores. ut sic fides catho lica tucior fiat sez circūcincta muro inexpugnabili bel latoꝝ quibꝫ resistē valeat ascēdentibꝫ ex aduerso Pre

dicti insup religiosi et etiã si seculares sint clerici pr̃m suoz intencionẽ quantũ in eis est frustrant quoz ꝑn cipalis erat intencio z studiũ ꝓcipuum animaby ꝓui dere non mederi morituris corporiby quiby plerungꝫ plꝰ ad spiritũ cooperat egrotacio·ꝫ medicinalis ualeat operatio·Cũ inquit aplũs infirmoz tunc fortioz sum·Et quidam sanctoz patrũ rñdit infirmo fratri curam poscenti corporis.Rem aũt virtutiby tuis necessariã amoueri desideras·Merito aũt hij de quibus loquimur deridenꝫ a viris bonis z prudentiby quos ido scandalisant·qz ad tractandũ celestia z ad curandum spũs nobilissimos vident ex auaricia vel ex humana laude vrinas amplecti hoim et eoruz stercora·Sñ tales abusus vidẽtes hij religiosi bonꝰ·quos zelus domꝰ dñi comedit religionẽ taliũ lamentanꝫ·velut destructam iherusalẽ olym ꝑpheta·Jheremias Treuoz iiij Quõ inquit obscuratũ est aurũ mutatus est color optimus·dispsi sũt lapides sanctuarij in capite omniũ plateaz·Qui vescebanꝫ voluptuose interierũt i viis qui nutriebanꝫ in croceis amplexati sunt stercora

Capitulum Nonum

Quam mares ꝙꝫ femine in formicis ad laborẽ egrediuntur vniuerse ꝑ turmas·Docent in hoc vitare iners ociũ z desidiã·quiby fomenta vicijs ꝓstanꝫ·Labor em corporeus seu membroruũ siat exercicijs·siue in alia castigacione corporis·siue in alijs vite actiue medijs·vbi ꝙs mentis ꝺtemplacioni vel libroz studiose non dederit ꝑm cõmunẽ legẽ tam necessarius est omniby·vt sine eo nullus rite ad vitam theoricã migrare possit·Vnde dicit·be·gregoli·vj·moza·tractans illud Exo·xix·Caue inquit deꝰ ne moyses ad populũ ne ascendatis in montẽ·nec tãgatis fines israel·ois ꝙ tetigerit montẽ.morte moriet

manus non tangent eum sed lapidibꝫ opprimet̄·aut
confodietur·Jaculis siue iumentū fuerit siue hō non
viuet·Populus aūt a monte ꝓhibetur·Cū lex a deo
accipitur·ut vicz qui infirmis adhuc mentibꝫ terrena
desiderant considerare sublimia non p̄sumant·Unde
recte dicitur·Si bestia tetigerit mont̄ lapidabit̄· Be
stia etem̄ mont̄ tangit·cum mens irrationabilibꝫ de
sideriis subdita·ad contēplacionis alta se erigit· Sz
lapidibꝫ percutitur qz sūma non sustinens·ipsis super
ni ponderis ictibꝫ necatur·Qui ergo culmen perfectio/
nis apprehendere nituntur·cum contēplacionis arcē
tenere desiderant·prius se in campo operis per exerci
cium ꝓbent·vt sollicite sciant si nulla mala ꝓximis
irrogant. Si irrogata a ꝓximis equanimiter por
tant·Si abiectis bonis temporalibꝫ nequaqz mens le
tícia soluatur Si subtractis non nimio merore sauci
atur ¶Piget: put ex verbis tuis sencio triplicē com
mendas laborem. Unū qui ad modū mechanici ope/
ris exercetur manibꝫ vel pedibꝫ·Aliū quo corpus vi/
gilijs ieiunijs abstinencijs cilicijs domatur & similibꝫ
Postremo eum quo licite conuersando inter homīes
quis animū refrenat & ira qz odium amorē tristiciā
leticiam delectationez et aduersus passiones similes
Queritur igitur quis horū labor est melior ¶Theolo
logus: Quantū ex natura operis bonitatis gradū hñt
eo ordine quo audisti minoris etiā meriti eē videt ce
teris paribꝫ & minoris difficultatis primus qz secūs
& idem qz vltim⁹·Cui aūt omnes vel eorū aliqui ma
gis sunt necessarij ad ꝓfectionez acquirendaz attente
quisqz in sua legat cōsciencia·Sicut em̄ magis opor
tet pauperē ditari laboribus manuū qz philosophari
apud aristotelē. Ita apud xp̄i imitātes doctrinā pl⁹
vrget multos arte vti mechanica pro victu habēdo

q̄ opus sit ꝟm exercicīū quo corpus atteritur Ad vl
timum tñ gradū quo mediante passiones vincunt̄ ⁊
ad mediū deducunt̄ in anima ꝑ occasiones habitas
in exteriorib⁹ omis imperfectus tenetur tendere vt au
dist̄ in auctoritate beati Gregorij· quia in eisdem cō
sistunt virtutes actiue necessarie· Sine primo autē et
secundo laborandi genere quidam satis tranquilli eē
possunt ꝑ loco et tempore ⁊ iuxta dispositē comple
xionis sue vel consuetudinis acquisite naturaz ⁊ vir
tutem· Tales em̄ duo gradus non virtutes sunt sal
tem principales sed virtutes eis mediantib⁹ acquirī
possunt in edomacioē corporis ad spiritū· Qualiter
aūt assumenda sunt talia ⁊ in quāto· Vide de hoc col
lationem abbatis moy si secundam in qua Cassianus
facundissime ¶ Piget· Se
pe miratus sum· Cur in nostris partib⁹ non modo si
cut olim reperiant̄ viri qui corpus ieiunijs ⁊ abstinē
cijs aggredi audeant flagellis ⁊ duris alijs exercicijs
sicut fecisse legunt̄ sanctoz canonisatoz multi et pa
tres in egypto· ⁊ in schiti de quib⁹ vitaspatrum plene
edisserit ¶ Theologus. Quamuis modo non taz cre
bro sicut olim reperiant̄ de quib⁹ refers· tamen multi
sunt adhuc deuoti tales de quib⁹ in sequentib⁹ statim
audies· Verū prius volo noueris· q̄ ex quinq̄ vel sex
cauſ euenire potest· cur aliqui tam grauia exercicia
habere non valent ex dispositione videlicet aeris· ex
complexione corpis· ex zelo perfectionis· Ex habitu
iuuentutis· Ex fictione ypocrisis ⁊ ex specialib⁹ domis
Aer enim si in regione aliqua est multum calidus· di
gestionem vt inquiunt phisici impedit. Ad exteriora
euocat ⁊ abstinētiores facit hoīes ex ꝺsequēti ⁊ ex ad
uerso frigida regio poros cōstringit corpis· ⁊ calorē
exinde per antiparistasim augere potest in stomacho

Vnde prouenit·q; in nostris partibus frigidis viri quidam hyemali tempore plus comedūt q̄ estiuo tē pore·Non ergo mirum si in regionib⁹ calidis hoies ieunant facilius·Complexio etiam corporis aliquo tum habet·vt i natura frigidis liquet·flegmaticis vel melancolicis·cib⁹ tam modicus sumitur a quibusdā & raro adeo·vt in comparatione ad alios eis abstinē cia videatur adesse miraculosa.Patet etiā hoc in qui/ busdam feminis et in viris frigidis in tanis & serpen/ tibus.ymo in perfectis animalib⁹·vt in vrs q̄ multis mensib⁹ in hyeme nullum penitus cibum sumunt in locis siluestrib⁹ vel abditis·Zelus p̄terea a pfectiōis ad obsequendū deo acriter·ad satisfaciendum p̄ pec catis viriliter·& ad adherendū deo pacato & edomi/ to corpore plures ita stimulat vt ex amoris magni tudine excessum in exercicijs tantū faciant·qualis vi detur tepidis impossibilis.Videmus hoc apte in phi locaptis ergā feminas amore ceco & venereo ex quo quidam tota hyeme semper nudis incedunt capitib⁹ Alij vestimentis carent necessarijs·Alij hastiludijs le taliter impingunt mutuo·Alij vigilāt inhumaniter & ita de reliquis·que omnia vincit amor ceas et leui ora facit·Cur aūt xp̄i amor & caritas dilectioq̄ .q̄ vt canticorum octaua dicit· Velut mors fortis est hijs maiora non posset facere·Habitus insup iuuentutis ardua nouit efficè puta Si quis assuetus est pene a cu nabulis modicum victū et amictum habere· sicut vi demus pauperes in villagijs vestib⁹ tam contentari modicis in hyeme·vt si casdē delicate nutritus defer ret tantūmodo ob amorem dei·sanctus esse videretur Fictio etiam ypocrisis non minora nouit luere pro laude vana vel ex auaricia·Hāc ob causaz tructāti quidam et mendici·glaciali tpe·nudi sedent in miuib⁹

vt ad compassionē mouerent diuites ⁊ ad sibi subue/
niendum in pecuniis Prius em̄ certis herbis vel semi
nibus corpus fricauerunt ⁊ ligaturis artificialib⁹ san
guinem ⁊strinxerūt vel poros corpis alijs remedijs
obturauerunt. Sz ⁊ in sanctis hoīb⁹ sepe grauia exer
cicia reperiunt ex specialib⁹ domis. Sic manifestū est
⁊ fuit in beato patre nostro dñico q̄ī humo eccleſie
crebro noctes fere duxit insomnes. q̄lia exercicia fra
trib⁹ suis inhibuit nō vt eis talia non faueret sed q̄a
donū illud nouit speciale ⁊ infirmis alijs fratrib⁹ nō
esse cōicatū a deo ¶ Diger. potes ne pferre in mediū
aliquos diuina clemencia nostris dieb⁹ frigidis in q̄
bus iuxta xp̄i verbū ⁊ apostoli caritas multorū re frī
guit domis talib⁹ labor corpalium seu exercicior de
quib⁹ loquimur dotatos ¶ Theologus. possū multi
pliciter vidi in ytalia tpe quo fui junior in cōuentu
elugiēsi tpe venecias nr̄i ordinis priorē fratrē paulū
de vrbe veterī nō dico hominē sz vix hom̄ūtionē cor
pore sed gigantēū in p̄dictis exercicijs. Nam paruus
corpore statura pusillus ⁊ obesus erat tot⁹ carnibus
atq; membra eius vix herebant ossib⁹ Attamē tā ala
cer ⁊ expeditus aīo fuit ⁊ virib⁹ ut scōm in ordine nō
noueri. jeiunīū regulare q̄d durat tpe annū dimidiū
p̄soluebat integre. Carnes nō edebat etiā debilis. die
ac nocte sequebat chorū assidue. In quadragesimali
tpe pene p̄dicans quotidie ⁊ occupatus in ⁊fessionuz
audiencia assidue non dicā vino limphato sed aqua
vinata vino modicissime vtebat. q̄n non puraz rece
pit aquā pictanciā aq̄ sepius abstinebat tam curioſe
a se ꝓpinquis ⁊ distantib⁹ diuidebat fratrib⁹ ac minu
tatim occulte molebat inter manus ne notaret a cir,
cumsedentib⁹ de abstinencia. vt nisi curiosus explora
tor vix p̄simoniam posset aduertere vestitus. Dure

nocte iacebat·vigilijs multis insistebat et orationib⁹ deuotis sedulo incūbebat Nemo in choro ꝛ cantu alacrior in labore manuū nullus p cōmunitate sollicitior nec in sedandis fratrū temptationib⁹ efficacior Et ne tempus sibi transiret incassum qñ audientie confessionum.p̄dicationi·orationi·vel scripture non vacabat statim coquinā p̄sertim post prandiū intrauit ꝛ coquū ad disponendū et laborandū p futura fratrū refectione iuuabat sollicite in mūdano nūc pysa nūc olera nunc vero cooperando ad similia ꝓpriis manibus lapideo tabulatu totam ecclesiā vel refectorium quoꝝ vtrūq; non minime est latitudinis strauit ꝛ ornabat.Et qz scriptor multū artificialis extitit· chorū eadē arte libris valde notabilib⁹ omniquaq; ꝓuidit. Et non obstantib⁹ p̄dictis omnib⁹ in hijs vsq; ad annum sue etatis pseuerauit circiter octogesimum in regulari obseruancia quā tuebatur p virtutib⁹ tandē aūt pūa vita functus est· Sidi ibidem nostri ordinis in eodez conuentu patrē ꝓut ostendebat sui canicies capitis septuagenariū nunquā hyemali tpe nec die nec nocte quocūq; cooperturio vtentem in capite Nudis incedentē pedib⁹ cōtinue·Abstinentia cibi ꝓut tradit regularis obseruantiā duraz ꝛ tñ in hijs tanta prediti leticia vt alijs fratrib⁹ p̄ceteris honestū cōmunit̄ ꝓuararet solaciū licitis loco ꝛ tpe·Noui in nostra p uincia de Nūrenbergensi conuentu fratrē alium·q̄ in sui nouiciatus tpe a demone qui in doloze viri p̄no scebat temptationes sustinebat acerrime Sepissime ei ꝓponebat dando per tabulam pacis osculum in ecclesia dicē alicui sibi note puelle·fuit em̄ prius notus a multis ꝛ notus in ciuitate· Queso priorem in porta adeas·sibiq; dicas q̄ tibi matrimoniū promiserim ꝛ me postules iuridice·Sepi⁹ animo firmiter ꝓposuit

in choro existēs priori publice scapulare ⁊ cappā tra dere· ⁊ p ecclesiā recedendo statū de ordine fugere. Sz vicit in eo xpi gratia pfessus est em ⁊ in cōuentus ba silien reformatione postmodū effect⁹ parator gra cios⁹· Nā occulte vsus est exercicioz inuisis nostris temporib⁹ armis habuit ciliciū: non q̄le portāt prēs carthusie sz contextū tm ex equoz grossissimis crinib⁹ ⁊ nodis· vsus est flagello stimulis et calcarib⁹ equoz similimis· Torque ferrea cū appensis de eadē mīera campanellaz nodis grossis clam more nobiliū collo detulit lorica ferrea ⁊ alijs mris ad domandaz carnē instrumentis vtebat Crucē habebat in siropodio ma gnam ⁊ ligneā et absconditā sup qua iacuit nec vllis sub capite vtebat pluimis Nec caritatem p̄imi q̄ fer uebat in pectore huius pulch⁹ sacerdotis ⁊ iuuenis co hibuit dicta exercitatio vel parationis officiū qō in dicto cōuentu ē grauissimū· q̄n dieb⁹ festiuis circuiret p̄dicando p villaţia dei verbū· ⁊ populū informādo ɔ filijs salubrib⁹· Verū quia ingenio fuit subtilissimus Ideo est postmodū missus ī wiennā ad generale stu dium· vbi annū vite hūs ꝑe tricesimū circiter. aia sua deo grata assumpta est de corpore· Sileo de feīna recluſa que ꝑe magūciaz vsa est lorica ferrea ecce si nō fuit calibea· Idē iuuentutis sue tpe fecit johes bene dictus postmodū euisnus antistes q̄n venecijs con uentum nr̄m intrauit reformatū nr̄i ordinis· Erat ei cuiusdam de maioribus venetis filius quem patriar chatus quidam exspectabat prius eidem collatus qui pater postmodum electus est in tuisinum episcopū. Antea tamen prior fuit venecijs in conuentu sancto rum Johannis et Pauli·

Capitulum Decimum

Vias suas multū occultas ordinate obſuāt
ne ille que exeunt re intrare volentes obuiā
do prepediant · vie recte ⁊ occulte q̄ sint dictū est viij.
ꝑtietate supra Sunt em̄ modi diuina contēplandi
p superogationis opera qualia cōiter homis religioſ
ad fructū animaꝝ ordinatis apte congruūt q̄les esse
debent de p̄dicatorū et minoꝝ ordinib⁹ ⁊ sibi similib⁹
Tales em̄ ſm ordinationē ecclesie in occultis contē-
plationib⁹ hauſta intra sua loca ⁊ extra exeundo de-
bent alijs cōtemplata tradere nec se impedire mutuo
sed adiuuare potius inuicez dicti duo ordines statuti
ad eoſdē fines · verū sicut in republica formicarū ⁊ in
vijs earū nulla exiens nec intrans aliā impedit i ope
sed alia diuersa animalia ipſas ⁊ vias earū sepe mo
liuntur deſtruere ⁊ ita ad errorem eas ponūt · Sic in
reformatis conuentib⁹ dictoꝝ ordinū maiores beſtie
demones viez taliū vias ⁊ operationes congruas quā
tumcunq̄ recte ⁊ caute incedant prepedire nituntr vt
aut se ꝑturbant mutuo aut ut a reformationis cepte
reſiliant ꝓposito hac intentiōe ſathanas in exordio
taliū ordinum sepe visibiliter ⁊ sepius inuisibilr tento
ribus ⁊ temptationib⁹ i locis pacificis armis applicatiſ
infernalib⁹ satagebat turbare de quib⁹ suorū ordinū
libri multū ⁊ late notant · Sicut etiā in inchoacione
monachoꝝ vel poti⁹ in reformatiōe taliū prima de
mones viros religioſiſſimos vexauerūt plurimum li
quet in reformatorū cenobitarū p̄mitiuorū vita An
thonij ſcz Baſilij ⁊ similiū Anthonius em̄ nō p̄moꝝ
monachoꝝ religioſorū · ſz primo reformatorum pat
fuit · Quia put testat Euſebius i eccleſiaſtica hiſtoria
Certū est q̄ tpe beati Marci euangeliſte in alexādria
vbi p̄ſul extitit vtriuſq̄ sexus fideles diuiſim habita
cula velut monaſteria ꝛſtruxerūt et vitaꝝ monaſticā

in castitate pauptate ⁊ obediencia·ꝑmo in studio sacrarū litterarum sancte duxerunt Cōstat etiā beatū dꝑomisiū beati pauli apostoli discipulū epistolaꝫ ad dꝑmophilū monachū intitulasse scribēdo·Et si ex ore diri placet alcius·ostat dei filium in assumpta humanitate ꝑmum vna cū suis discipulis inchoasse mons ⁊ vitam·ad quorum instar supractactorū ordines sūt instituti ꝑmitus·Certū est em̄ ex serie euāgelica in senatu apostoloꝝ xp̄m priorꝭ Petrū supriorꝭ Judā pauratorꝭ philippū quodāmō portarij habuisse officium In eis pauptas fuit ⁊ abdicacō oim̄ rer̄ tpaliū teste petro mathei·xix·pditore dempto ibi·Ecce nos reliquimus oia Ibi castimonia fuit ob quā johamiē a nuptijs euocauit Ibi obendētia fuit ad xp̄m.Studiū ibi in xpi doctrina nocte fuit ⁊ die excellentissimū dicēte saluatore oim̄·Discite a me qꝛ mitis sum ⁊ humilis corde·predicationis etiaꝫ exercebatur officium quando misit eos binos ad p̄dicandum ante faciem suam·Possessio rerum temporalium grandis nulla·sed pauperras affuit copiosa·Hanc ob causaꝫ ut oꝑ pinor demonis malicia a principio mendicantium ordinum·qui prelibatam xpi vitam seruare debeant p̄uictis p se ⁊ p quosdaꝫ de clero sepe vexauit ⁊ hodie psequi nō cessat ad extremū plusq̄ ceteros ordies Et in locis vbi nunc ad vngwē regulas suas obꝺuant quoꝝ tñ tyrāmides·Sicut nec xpi fideꝫ nec petri nauicula ita nec religiōes istas delere potuit nec delebit deo ꝓpicio in posterum quemadmodum recolende ⁊ sancte memorie magister heinricus de hassia sacre pagine professor pulchre deducit in lectura sua super genesim ¶ Piger:constat libros iuris diuini ⁊ humani et colentibus theologiam·et factiones canonicas·qꝝ dictorum ordinum fratres in sacra p̄sertim pagina

longe amplius q̄ secularis cleri doctores laborauerūt Nam libros fere innumeros sanctus Tho. edidit et dñs Albert. non solū in diuina sz etiā in philosophica scriptura primus et pfectus postillator totius biblie Hugo cardinalis et postremus Petrus de palu de. me dijq̄ alij fuerunt plurimi. Sup sententias libū Petrus charantasia postmodū papa. Innocentius Tutandus et multa scripserunt latissime Sermōes de tpe et sanctis qui in oparatione alioz vt a viris audiui lr̄atissimis dicunt autei. scripsit et totū passionale qđ lombardica dicit de legēdis sanctoz Jacobus de voragine Johes ianuensis epus Sūmā confessoz Que summa lacius q̄so conscriptos casus theologicos pariter et juridicos cōtinet q̄ johis friburgenſ. Que sūma breuior et diffusior in eisdē q̄ bartholomei de brixia Quis denīq̄ textū quinq̄ librorz decretaliū et Sūmaz iuris primā: Nōne. Raimundus de penna fortis Sileo de oībus textibus phi quos heinricus kroſbeim de greco trā sulit De noua logica topica et sophistica eiusdez phi quā subcōpendio tradit non solū in q̄nq̄ sed multis alijs paruis tractatibus clausit Pe. hyſp. et de innumeris alijs libris et opusculis q̄ oia pfata cōposuerunt frēs pdicatorū ordinis Porro Alexand̄ de halis q̄ sūmas scripsit maximas et pfundissimas Venerabilis bonauen. Nouus Scotus Johes Richardus et alij plurimi q̄ sup sentēcias scripserūt egregie. Asmyan⁹ et johes erdforden̄ q̄ juriū sūmas et Nicolaus de lyra sup oēs biblie libros ad lr̄az quē null⁹ in hoc excessisse videt q̄ oēs minoz ordinis fuerūt quos et alios me meli⁹ ex pmere valeret q̄ dictū ordinē pfessi essent Jta de alijs ordinibus excellentes multa extiterunt. Cum igit ex dictis religionibus tot fructus pdierint eccie. et hodie in multis pūbus pdeant et multos suā regionem pfessos

ab ecclesia canonisatos habeāt ⁊ de pfatis voluminibus clerus se et populū habeat regē mirū vnde apud quosdaz odiū tale pcedat. Theologus: A demōis seuitia originaliter ex abusu iuriū cōmuniū ⁊ vtrūqz fortassis ex quorundā auaricia. postrema duo qz clerum tangūt ⁊ religiones pnunc relinquo vnū credo qp si quidaz religiosi abuterent priuilegijs: non totus ordo sed psequi deberent rei. Et certū est qp illos qui religionē suam mō seruant psequi adminus nō deberent. quos tū in suis patrijs in inchoacione ordinum scimus psecucionib⁹ amarissimis esse vexatos. Pigeat ergo de demone An adhuc tales vexet religiosos exēplo velis oīdē Theologus: manifeste pandā. Nam a relacione fidedigna didici mgrī gwidonis sacre theologie pfessoris. prioris zamberati et eius subprioris ⁊ scripto poris in assiaco puincie francie nūi ordinis reformatoris religiōe lūis ⁊ fama approbatorum. Didici inqz qp postqz idem conuentus in assiaco pterito anno reductus fuit ad reformacionis decus. Spūs malignus fratrū officinas cepit patenter inuadere fenestras fregit. Stensilia subuertit. dolia vinaria dissoluit. cordas cāpane scidit ⁊ easdē asportauit. Cimbalū qd dumtaxat de die pulsari solet ad mensā ⁊ collationē tpe pulsauit nocturno. Sicqz iquietauit solū infra triduū frēs vt quosdā fere duceret ad amēciaz. Nā de die in domib⁹ auentus iferioribus. de nocte vero habitauit in dormitorio adeo terribilit vt nullꝰ fratrū auderet solus p conuentū incedere. Quid plura vna die inuasit nouitiū in etate ꝛstitutū vite sue. ⁊ cꝛto circit āno. cuiꝰ vestes lacerauit i xij. foraminib⁹ vestigia i eis reliquēs vnguiū. qsi cuiusdā fere siluestris Alia die in vigilia viz octauarum ephie dicto apparuit nouicio in forma cuiusdā nigerrimi di. misi habituz

ordinis exueris · die tercia te interficiam · Quo viso ⁊ audito iauenis alta voce adiuuare cepit demonez in xpi nomine · Inuasit tunc demon de nouo nouiciū defendit se eidē · In q̄ lucta accurrebant fratres · ex lucta ambox in cella reperientes mensam · pulpitū · lectū et fere alia subuersa oia · Pn̄ debilitatū ad tercreandux fratres detulerūt ad ignē · Quo facto statū eū de nouo de manib⁹ fratrū eripuit in flāmas ignīū p̄iecit · ⁊ p longū tractū tpis caput eius in medio ignis detinuit Deinde nouiciū fratres magno cū labore eripiētes eū in ecclesiā ad sūmū altare detulerunt vbi iterato cum demone manib⁹ eox explodit · ⁊ per totū choz violēter traxit · et adeo pausit grauiter vt demū relictus a demone pene a cunctis fratrib⁹ diceretur esse mortuus Quā obrem oēs ad dei genitricē ⁊ ad sanctos plurimos p̄ces p defuncto ceperunt fundere · et postremo ad sanctū p̄rem nostrū dñicū recurrere · Ob cuius reuerenciā locus nouella reformatiōe decorat⁹ erat · et vbi hec petiebat a demone · Et ecce pater iste piissim⁹ suox memor operū sup altare subito i forma viri elegantissimi ⁊ in habitu ordinis apparuit · Frater vero qui credebat mortu⁹ ⁊ in fratrū quorūdaz iacuit manib⁹ vltu cepit hylarescere se ō medio fratrū erigere ⁊ versus altare ut ibi deū adoraret et sanctū dñicum cepitq; currere · demō inter hec a loco · ⁊ deinde per diuersas officinas domus tanto cū strepitu fugiendo furere · vt totius patrie malleatores adesse putares Et qō admiratiōe est dignius mox vt sacramento diuinissimo ꝺmunicat⁹ fuit frater q̄ putabat eē defunct⁹ ꝺtra inuasionē demonis tantā ei diuina virt⁹ valitu dinē tribuit ut mēbris oīb⁹ plena ⁊ pfecta restitueret sanitas · Minabat p̄tea eisdē dieb⁹ demō iste pessimus voce clamorosa se nullaten⁹ a domo ista recessurum

quā dixit se longo tpe titulo ꝓprietatis possedisse Sz scientes deo deuoti fratres demonem esse mendacez et patrē mendacij cepte reformationi p viriby operam dederunt licz in hijs z alijs vexationiby adeo grauati fuerint·vt noctes bene insomnes ducerent· nec demō iste malignari desinit·Nam postmodū alterius noui cij cappā destruxit z famulo in coquina.fratrū necessitatiby seruienti violent librū satis pulcrū in quo hore canonice continebant cepit et in ollā bulientē iecit et totaliter destruxit·Sicq tandē miser ille demō abscessit z fratres·Jam velut laboriosas formicas occultas z patentes vias per ambulare finit·

Capitulum Vndecimum

Extra domū via satis recta et aperta ambulant·vt necessaria acquirant pascua per que docent oēs viuentes collegialiter seu ciuilit̄ q extra locū sue habitacionis p necessarijs edificato rie pñt egredi·Recta ei via morū rectitudinē denotat aperta aūt est extra domū via recta·qñ iuxta xp̄i verbū sic lux nr̄a coram hoib lucet vt videant opa bona z nr̄a p q meritoria acquirim⁹ pascua virentia hereditatis eterne·Cā aūt quare extra domū ambulant ē ut pascua necessaria acquirant anima z moralit̄ itelligo vel corpo z quantūcunq ei q̄s vitā duxerit bonam z clausā tñ sepe op⁹ ē vt p victu vtriusq hois sibi vel p sibi cōmissis ex̄ domū egrediat̄ Si via recta tūc ire vere gestiat siue in via pedū fuit siue morū nō ambulent p̄sertim sine teste socio in abditis vel vbi sordes eē ꝺsueuerant cōiter velut in angulis·Alioq̄n spolij periculose q̄s cōmittit in reby honorē vel thesaurum aie concernentiby· Diger·Dic q̄so si occurrit aliq̄d miraculū nr̄o factū tpe de bono fideli q extra suā habitacionē pdeūdo p aie vel corporis necessarijs diuina gr̄a visitat⁹ sit in hoc maligno tpe Theologus:

Duplex tibi pandaz ꝓdigium de vno xpi famulo di/
uinitus ostensum in suo corporali itinere. Nam no/
stro tpe fuit vir ille dignus memoria de quo tibi in
ꝓrietate prima supra retuli qui ob amorez dei gemi
tricis ob satisfactionem pro delictis ⁊ vt deo vacaret
quietus. Nonnunqz ad peregrinandū versus aquisgra
num de Nurenberga se deuote dedit itineribꝫ. Cō
suetudo ꝑterea talis illi crebra extitit in itinere ut int
prandium et cenā ⁊ si sitigraui ꝑmeretur. nullatenus
tñ biberet. Sed delectationi tali obreuerenciaz domi
nice passionis resignaret. Hanc autē afflictionez zelo
diuini amoris assumptam qz forte nature debili noce
re poterat ita tandez miro modo temporauit diuina
clementia. Siquidem in itinere tpe illo ⁊ hora qua si
tis dei ꝓpium grauare cepit statim ore clauso quandā
humectationem rorifluam ori suo infundi sensit. quā
quia haustus refrigerantis naturaz gesat mirando de
glutire cepit ⁊ omnez sitim sibi extinxit nec hoc semel
tñ accidit. sz quotidie qñ sitis vt premittitur sanctū
virū vexare cepisset Cūqz hanc diuinam ut ꝑsumitur
recreationem plurimo tpe percepisset affuit in fausta
quedam vt ita dicam. Illi dies et hora in qua peregri
nando vt antea versus beatam virginē in aquisgra
num graui vexatus estu. siti acuta temptatus ē. affuit
etiā ꝓtunc in ipsius itineris spacio abstinentie bone
ipsi⁹ viri maiorꝭ transgressionis fomentū. Fons qui
daz amenus ⁊ frigidus quo viso pugnare cepit inglu
uies cū abstinentia q etiā deuicta ē. Naz appetitui cor
poris satisfaciēdo bibit ⁊ diuinū quē prius susceperat
haustū irrecuperabilit ꝓtunc pdidit. Diget. Scire
vellem cur deus illi suo famulo ob taz paruī si dicere
audeo excessus transgressionē talē voluit ꝺsolationem
adimē Theolog⁹. Responsū nō aliud qz ut supra

ptīma ꝑpietate dixi accipito ꝙa eodem perpenso causam queſitū tui habebis. Audi aliud eidē dei famulo impenſum beneficiū. Eſt ꝺſuetudo multum laudabilis multorū ne dicaz plebeoꝝ vtriuſqꝫ ſexus in almania Seruetiam magnatorū et nobiliū admiꝰ ſemel die naturali in hora aliqua ſūmū humano generi impenſum beneficiū xpī paſſionem meditari ⁊ rememorari. vt exinde deo grati mala mundi ferant pacientius ⁊ virtutes operentur facilius. Hunc morem poſtqꝫ dei famulus audiſſet in ſmone cōmendari plurimū cepit ipē eundem dietim ꝓſequi deuocius quo potuit. Admiracio aūt quedam magna tandē cum tetigit videlicet acerba et grandis q̄ fuerit in xpō triſticia tpe quo patiebatur in die paraſceues. qua āmiracione ſancta creſcente poſtremo oratiōes ingeminare non deſinebat ad xpī clementiā. vt ſi ſua voluntas eſſet. ſentimētim aliquod perceptibile daret. In quo per experiēciā viri ſimultatem dicte amaritudinis legeret nec fraudatus eſt a deſiderio ſuo bono. Nam die quadaz cum iuxta ſuam ꝺſuetudinē de ciuitate Nūrenberge exiret verſus capellā ſancti Leonardi ſatis ꝓpe muros dcē ciuitatis iacentē ad quā deuotorum hoīm multitudo dietim ſolet confluere Conſtituiꝰ in itineris dicti ſpacio meditabundus ⁊ ſitibundus ad obtinendum id qō iaz diu deſiderauerat in opinate tantus doloꝝ ſuo corpori ⁊ triſticia illabebat animē vt omnib deficiētibus viribus cogeret ſolotenus cadē ſeſeqꝫ putabat illico animam e corpore perdere. Verū quia iſtud diuinum munuſculū communicationis dīnice paſſionis non in habitu et permanenter. ſed ſolū dabatur in paſſiōis ⁊ tranſitus cuiuſdā mōr. Idcirco reſūptis viribꝫ reſedit et vltimo ſurrexit gracius deinceps ⁊ deuotiꝰ ꝑmo ⁊ dulcius xpī paſſionem mente reuoluendo.

Piger: Tria hic occurrunt dubia mihi enim constat quosdam terreri a xpi vita meditanda pserim vbi passionis eius fit memoria turbulentū ⁊ tristem xpm per decursum sue vite fuisse existimantes naturaliter aūt aūz trisū diu quemqz morari tedet. Primo igitur queso. An xps qui vitaz duxit perfectissimā et semp via incessit publica. An inqz martir sp fuerit qui passionem suā acerbissimā preuidit. Secundo vtrū conuersationem letam in vltu gestu ⁊ verbo crebrosius ostendit. Tercio an ne aliqñ riserit. Theologus: Ad p. dico martir fuit ut ita dicam sciencie infuse noticia sed non sensu doloris et experientia. Ab instanti ei conceptionis sue noticiaz habuit omniū futurorū in superioribz anime beate potentijs vbi verbū vidit clarissime et p infusam sciencia sed hec futura pagno scere sensualitatē non mouebant ad tristicie ⁊ doloris sentimenta nisi appropinquante passionis tempore hoc vult. S. doctor cum in iij. dist. xvij. q. vltā. dicit qđ uis mors a principio conceptionis esset preuisa nō tñ puidebatur vt imminens ideo dubitationē. idest formidinem affectus non faciebat. Sed solum qñ iā imminebat. Sic em in nobis experimur timorez vel dolorem. Scit em studens vitam iuuenis oim terribiliū finem esse mortē Ex dicto phi in iiij. ethi. et se moriturum Sz quia non eā ymaginat ut ꝓpinquā sed ut distantem: ad tristicia modicū vel nihil mouet. Mouet aūt in senfato sene esse ⁊ ꝓpinqua si sic cogitat. Ad ij. reperio qꝺ xps in facie ⁊ in omnibz artubus sui corporis pulcerrimus fuit pro maiori parte vite cōuersando cū alijs vultu hylari et iocūdo incessit ⁊ in verbis affabilitatis et eutrapelie virtutes pfecte ostēdit. Primū patet ex sacra scriptura. ex sanctoz doctria ex approbata historia. ⁊ ex rōnis id ꝺuincit industria Nā

ſm hebreos ⁊ latinos ſacre ſcripture expoſitores illud
pſ. de xpi humanitate ad literam exponitur Speciosus
forma p filijs hoim defusa eſt gra in labijs tuis. Sup
quo. b. Jhero. in epiſtola ad principiā virginē dicit.
Obſq; paſſionibꝫ crucis pulcrior vniuerſ fuit virgo
de virgine qui non ex voluntate viri ſed ex deo natꝰ
eſt niſi habuiſſet ⁊ in vultu occultaſſz lumen quoddaz
ſydereum nunq; eū apoſtoli ſtatū ſecū fuiſſent nec illi
qui ad eū cōprehendendū venerant corruiſſent Idem
ſup Math. dicit. Certe ipſe fulgor diuinitatis occulte
qui etiā in humana relucebat facie ex ipſo pmo aſpe
ctu diſcipulos ad ſe trahere poterat. Sicut magnes
lapis anulos ⁊ ſtipulas ac feſtucas ſibi copulat ō vl
tus aūt hylaritate ad lrāz tam ſm iudeos q; iuxta ca
tholicos y ſaias y ſaie xlij. de xpo ſic pdicit. Non erit
triſtis nec turbulentus. v. glo. Semp hylaris sempq;
iocūdus fuit. Et ibidē. b. Jero. dicit. Denicq; iuxta pro
phetam y ſaie nō triſtis neq; turbulētus fuit. ſz equa
litatē vultus omī tpe ꝺſeruauit. Qō in falſo phi glo
riantur de ſocrate nunq; ſz eū plus ſolito triſtem aut
letū fuiſſe. Idē ponit in glo. ſup Math. xij. Vbi xpus
prefatū textū y ſaie xlij. appropriat in multis ſibi et p/
libata verba y ſaie vicio ſcripto ⁊ obmiſſa eē denotat
vnde et ſanctus doctor ibidē ſic cōmentatur de criſto.
Non erit triſtis in corde. nec turbulentus in facie Sp
em hylaris iocunduſq; fuit. equalitatem mentis ſer/
uans. Et ſi quantum ad partem ſenſibilem fuerit pro
paſſio triſticie non quidem neceſſitatis ſed volūtatis
Vnde Mathei xxvi. Triſtis eſt anima mea vſq; ad
mortem. hinc beatus Bernardus in perſona peniten/
cium ſermone de ſancto Martino comparando criſti
benignitatem ad duriciam ſeculi ſic dicit. Dominus
ieſus libencius mecū q; ego ſecum eſſe dignatur quem

inuenio quotiens queso qui occurrit cum pannis fugienti·qui vultū letū mihi ostendit·qui meas penitentiam sicut innocentiā amplexatur·vbiq; letus.vbiq; bonus·vbiq; pius·vbiq; dulcis cum magna multitudine dulcedinis·Non facit supercilium·oculos nō oblitquat·nec retorquet faciem.nec verba resonet ampulosa·Sed occurrit reuertenti·et accurrit in amplexus flens sup collum meū·Et iubet pferri stolam primam hec Bernardus Et alia similia de filio pdigo cum suo patre adducit ꝓposito Historia ꝓterea de Abagaro rege auctenticata scriptis ꝓnonis carnotenſ·Epistola adriani ad karolū Et sentēcijs iohannis damasceni li·iiij·de ymagine gratiosissima saluatoris ab eodem lintheo impressa plibata confirmat·Rationibus eas idem conuincitur in sacro eloquio fundatis Et in morali phia·Nam ea que immediate a deo manant ꝓm Crisosto·excellunt alia sui generis vt in adam creato Et eua In vino p xpm de aqua facto Et similibus patuit Sed xpi humanitas immediate a spūsancto creata Et facta est·Insup ꝓm omnes nostre sophie ꝓfessores xps omnes virtutes habuit q̄ imperfectionē nō includunt sed affabilitas seu amicicia est vera ac specialis Et ꝓfecta virtus nullā imperfectionis notam includēs vt ꝓbat·s·tho·2·2.q.cxvj·qua affabilis q̄s est debite ꝓximo de q̄ sapiens mandat Eccī·iiij Cōgregationi pauperū affabilē te facito ymo pars est iusticie qz hō naturaliter est animal sociale ideo debet ex quadā honestate veritatis manifestationē alijs.Sicut autē hō nō posset viuere in societate sine veritate rita nec sine delectatione qz sicut phus dicit viij·ethi·Nullus pōt per diem morari cū tristi nec cum nō delectabili Ideo tenet ex debito quodaz naturali honestatis homo vt alijs hominibus delectabilit conuiuat nisi ꝓt aliquā

causam necesse sit aliqñ alios viliter contristare vt i correctõe ꝑ peccatis. Sicut apostolus .ij. Corinth. vij ꝓmis ad peccatum non hylarem vultum ostendo. Si aut Eccle. viij. Filie tibi sunt serua corpus illaꝝ ⁊ non ostendas hylarem fatiẽ ad illas Ergo ad sapientẽ ptinet vt delectatõez afferat conuersantib non lasciuiã quam virtus cauet sz honestam. ꝓm illud Psal. Ecce qz bonũ ⁊ qz iocundum habitare frẽs in vnum. Hec de tho ma. Hinc ẽ qꝺ pharisei xpi discipulos ymo magistrum calũniantib Luce. ij. dns ait. Nũquit filios sponsi potestis facere ieiunare. Dũ cũ illis est sponsus venient aũt dies cũ ablatus ab illis fuerit sponsus Je iunabunt ieiunio sz exultatiõis non afflictiõis ꝓm glo. lu. x. ait euangelista. Exultauit ihs spũ ⁊ dixit. Cõfiteor tibi pater ãe. Que Cirillus Albertus magnus ⁊ Hugo de xpi humanitate exponunt. ymo virtꝰ cutro polie q̃ quis bene scit conuertere aliqua dicta vel facta in solatium. vt in .iiij. ethi. ponit philosophus Et sanctus doctor. 2. 2. questione. clxviij. a xpo negandꝰ esse non apparet. Dicit ꝓterea Origenes. Venit traditio talis ad nos de ihu. qm̃ non solum due forme in eo fuerunt. Vna ꝓm quam omnes eum viderũt. Altera ꝓm quam transfiguratus est coram discipulis in monte. sed etiam vnicuiqz apparebat ꝓm qꝺ fuerat dignus. sicut ⁊ de mãna scriptũ est qꝺ habebat saporez ad omnem vsum conuenientem. Ita etiam hodie diuersimode a diuersis videt mentib. Vnde Cassianus col. abbatis ysaac. ij. ꝓm naturam puritatis sue vnaqqz mens in oratione seu contemplatõe sua erigit vel formal tantum sz a terrenaꝝ ac materialium rez contemplatõne discedens quantũ eum status sue ꝓuexerit puritatis fecitqz ihm hominem adhuc ⁊ carneum vel glorificatum ⁊ in maiestatis sue gloria venientem

internis obtutibꝫ minime puideri. Ad tercium dubiuȝ de risu caute loq̄ oportet ⁊ intelligere ne imꝑfectio aliqua pfectioni sũme ascribat̃. Reperio igit̃ in sacro eloquio risum tplicem. Unum virtuosũ. Aliũ deliciosuȝ. seu iocosum. Terciũ ꝑniciosum. Perniciosus est quo q̄s p ineptã leticiam ad peccatũ mortale declinat cum cõmis consensu deliberato. De quo veritas. Lu. vj. ait Ve vobis qui ridetis nunc qꝛ lugebitis ⁊ flebitis. Ubi beatus Basilius Supfluus risus ẽ imoderantie signuȝ ⁊ effrenis aĩe motus. vbi etiã dñs peccato ve addidit ſm doctorẽ cõmuneȝ doctrinam criminale peccatũ adesse xp̄s innuit. De quo pu. ij. dicit̃. Letant̃ cũ malefecerint ⁊ exultant in rebꝫ pessimis. Delitiosũ voco q̄ ad tales consensus metas nõ ꝑuenit. sȝ ex inordinata animi leticia pcedit. Sicut de risu Sare legimꝰ gene. xviij q̄ audito concepto ex senibꝫ disceptando de dei oraculo vt glo. di. risit. Quam ob rem ecce ab angelo correpta fuit qꝛ fidem nondum de eius verbis habuit. vnde ⁊ beatus Augu. ibidẽ dicit in glo. ꝙ risus fuit dubitationis non admirationis solum. q̄le peccatũ forte beatus Augu. ridendo cõmisit. qñ poma q̄daȝ iuuenis existens subtraxit alijs. De quo li. confessionũ dicit. Risꝰ erat quasi titillato corde ꝙ eos fallebamꝰ q̄ hoc a nobis fieri nõ putabant ⁊ vehementer nolebant. Nemo aũt solus facile ridet. nisi cũ aliquid nimis ridiculum sensibꝫ occurrit aĩo. Vel saltem risus ꝑniciosus hic fuit. De quibꝫ duobꝫ risibus Sen. li. de. iiij. virtutibus dicit. Repꝛhensibilis est risus si est immoderatus. Si pueriliter effusus si muliebriter factus. Odibileȝ quoqꝫ facit hominem risus aut supbus ⁊ clarus. aut malignꝰ. aut furtiuꝰ. aut malis alienis euocatꝰ. De scd̃o risu di. b. Basiliꝰ in regula Incontinentie signũ est inordinatis ⁊ incõpositis moribꝫ agere in risu cũ v tiqꝫ subridẽ

do tm̄ modo leticiaz oportz indicari. In deco z est em̄ trepitatē cū sonitu eleuare risum. qđ p continentiā mē bis accidere solet etiā inuitis q̄s grauitatē z ostantiā aie emollire ac resoluere solz q̄ risus q̄ alienus esse de beat a religioꝭ ostendit exemplum in vitaspatz vbi dicit patribꝫ in caritate manducantibꝫ risit vnus ad mensam quem videns abbas Johannes amare fleuit di. Quid putas frater iste habet in corde q̄ risit cū magis flere deberet. qz caritatē mādducat. Virtuosus aūt risus est quē Sen̄. vbi sup̄ sic scribit fiendum. Non inquit sit risus tuꝰ saurilis sz grata vrbanitas. Sales tui sine dēte sint ioci sine vilitate. Risus sine cachino vox sine clamore. Talez leticiā vel vt baſ. ait sub risū fuisse affirmat beatus Bernh̄. in sancto Malachia epō. Quid ait non edificas in eius in censu. aspectu. habitu vultu. Demiq̄ vultꝰ hylaritatē non fuscitauit meroz leuigauit risus. Totuz in eo disciplinatū totū insigne virtutis pfectionis forma p oīa serioſus sed non austerus Remissus interdum dissolutus aūt nunq̄ negligens nihil. z si p tpe multa dissimulans Talez se fuisse testat. b. Job tpe pspitatis job. xxix. Si q̄n ridebaz ad eos sz cum quibꝫ conuersabar non credebant z luz vultus mei nō cadebat in terrā. Sup quo .s. doctor. d. Hoc oñdit q̄ erat in conuersatōe moderatus nec em̄ dissoluebat ad eos in gaudio. Vnde di. Si q̄n ridebaz ad eos sz aliqua signa leticie oñdens: non credebant sz me esse risibilem. Et similit etiā non erat p trīstitiā depssus. vnde subdit. Et luz vultus mei nō cadit. Solent em̄ hoīes meroze depssi oculos dimissos ad terraz habere. Et dñs Alber. sup eadē dicit. Si quando ridebam ait qz ad eos exhibens hylaritatē q̄ aliq̄n faciendum est. Sñ Eccle. iiij. Noli esse sicut leo in domo tua euertens domesticos tuos non credebant sz q̄ risꝰ vt

tísus essz. sz qꝫ esset hylaritas benígnitatis magna ma
turitate modesta níhil habens ínepcie ſm illud· Eccl·
ij·Risum reputaui erorem ⁊ gaudio dixi q̄d frustra
decipis·Et hoc explanat idē subdens·Lux vultus meí
in hylaritate signíficata non cadebat in terrā· hoc est
in conualcationez. sicut lux eoꝛ q̄ ínepcas hūt letitias
⁊ dissolutas·De quib⁹ dicit Sapien·xiij·Dum letantū
insanunt·Virtuosum hunc tísum Abraham habuit·
De quo Gene·xvij·dicit·Cecidit Abraham in faciem
⁊ rísit Dicens in corde suo putes ne centenario nasce/
tur filius ⁊ sara nonagenaria piet·Sup quo glo·Ga/
uisus est. vnde ysaac tísus vocat·Sequens aūt a plau
dendo dixit non disceptando·Et vbi Augu·ca·xviij·
Hic tísus admirationis fuit non dubitationis·vñ ab
angelo non hic·sed sare tísus reprehensus est Ad terciū
igit q̄situm tuū ex tercio tísu virtuoso recipe poteris·
q̄ p quanto pfectionem importat a xp̄o non est negā
dus·sed qz plus pdest aduersa qꝫ pspera fortuna·teste
Sen·⁊ teste pphēta a latere simístro aduersitatis sz ca
dunt tm̄ mille vbi decem mlia cadūt a dextris pspe/
ritatis.Cristus pauptatem elegit ⁊ pnie opa flenísseqꝫ
legit nō quin p̄fata sanctoꝝ dicta de eo locū oīno ha/
beant vt p̄mittit. Digest:Contentus sto.Et put ex
supioribus conicio·tes magni pfectus est ⁊ virtutum
materia sepe ⁊ multū meritoriū dominicam meditari
passionem·⁊ tñ nōnulli l'atoꝝ repiunt q̄ contrarium
huius suadent aut ad illā quam laudas meditationē
nec exclamatoríjs nec puatis ꝓmoníbus fideles xp̄i tra/
here mínunt. Theologꝫ:Impfectum mcū fatez ve
rius p̄sumptionem ⁊ stultitiā·dieb⁹ em̄ alicuib⁹ ⁊ tpi
bus meditationes tales non magnipendi apud me et
alios vt debui.sz cristi verboꝝ inmemoz ⁊ sanctoꝝ
auctoritatib⁹ obmisi in me ⁊ in pximo de quo doleo·

doctus sum etiam cum confusione mea tacitus q̄ merito multū dolere ⁊ de neglectis debere-qz reuera a generosis ⁊ a simplicib⁹.a doctis·⁊ a secularib⁹·ab opidanis·⁊ a ruralib⁹·ab hijs inq̄ quos omnes infallar sūmam exptus sum deuotōez acquisisse in xp̄i passiōe dicendi·q̄ fructuosū illud sit memoria reuoluere qđ xp̄s fieri mandauit·apostol⁹ docuit ⁊ sanctoz auctoritas autenticauit·Hec inq̄t quotienscunq̄ feceritis vicz cōsecrando vel sumendo sacramentū dñicum.in mei memoriā facietis vt ecclesia in misse habet officio·⁊ a cristo sumptū est·Sñ·j.Coz·ij·Apostolus dicit post eukaristie primā traditōez xp̄m dixisse apostolis Hoc facite quotienscunq̄ bibetis·in meam cōmemorationez quotienscunq̄ em manducabitis panē hunc ⁊ calicez bibetis mortē dñi annūciabitis donec veniat·In eiusdem etiā laudē ita di·s·tho·in.iiij.di·vij·q.j·arti.iij·cōfessionis fidei xp̄iane tota sūma cōsistit in passiōe xp̄i·Sñ Ap⁹·j·Coz·ij·Nō iudicaui me aliquid scire inter vos nisi ihm xp̄m ⁊ hunc crucifixū·Cui⁹ articuli cōfessio maiorē habz difficultatē.qz sicut dicit in eadē epla j·ca.Nos p̄dicam⁹ xp̄m crucifixū iudeis q̄dez scandalum gentib⁹ aūt stultitiā.Hec tho·Preterea ibidē in·ij scde·q·lxxxiij·vbi tractat de deuotōe cōcludēs q̄ tria ad deuotōez causanda sunt accōmodo·Vicz dei gratuitū donum Consideratio p̄cioz defectuū Et contēplatio siue meditatio de diuinis sic cōtra vlūam causaz arguit·Si cōtēplatio essz p̄cia ⁊ p se causa deuotionis·oporteret q̄ ea q̄ sunt altioris contēplatōis magis deuotōez excitarent·Hui⁹ aūt contrariū apparet frequent em maior deuotio excitat ex consideratōe passionis xp̄i ⁊ alijs misterijs hūanitatis ipsius q̄ ex consideratōe diuine magnitudinis Respōdet ea que sunt diuinitatis sunt p̄m se maxime excitatiua dilectio/

nem ⁊ p consequens deuotōez·qz deus est sup oīa dilī gend⁹·sed ex debilitate mentis hūane ē q̄ sicut indigz manuduci ad cognitōez diuinoz·Ita etiā ad dilectio nem p aliq̄ sensibilia nobis magis nota·Int̄ q̄ pcipue ē hūanitas xp̄i ꝺm q̄ in p̄fatōe ꝺz·Vt dū visibilit deum cognoscim⁹ p hunc in inuisibiliū amorem rapiamur·Et ideo ea q̄ ptinent ad xp̄i hūanitatē p moduz cuiusdaz manuductionis maxime deuotōem excitant· cū tñ deuotio p̄ncipaliť circa ea q̄ sunt diuinitatis cōsistat·Hinc venerabilis Beda sup illud math̄.xvj·Tu es xp̄s filiꝰ dei viui sic dicit·Si apostolo Paulo satis ē nihil scire nisi ih̄m xp̄m ⁊ hūc crucifixū· Qđ āplius mihi desiderandū ē scire q̄z xp̄m·In vno em̄ hoc noīe ⁊ diuinitatis ⁊ incarnatōis ⁊ fidei est passionis·Complexus est itaq̄ oīa q̄ ⁊ natura ⁊ nomen exp̄ssit in cuo sūma vtutum est·Ꝺz quo p telaboz longinus finis fidi mee xp̄s est finis fidei mee filius dei est In cuo scz ingrediendo ⁊ egrediēdo moralis formica pascua inuenict.

Capitulum·xij·

In mone apum sibi formice cibuz faciunt· scz a deo ⁊ a natura cibos donatos recondūt In p̄mis contemplatiuoz.In scdis vero ēfectio ⁊ labor actiuoz dūť intelligi· Panis ei iste de quo dicitū lu·xiiij.beatus q̄ manducat panē in regno celorum a quibusdaz sollicitudie q̄si p̄pria ⁊ labore acquiriť vt a doctoribz sanctis ⁊ p̄latis prudētibz q̄ conatu sibi a natura indito·nō tñ sine dei insuflante gr̄a opibz bonis insistunt· De q̄li cibo Eccle·xiiij·ꝺz· Ante tuū obitū opare iustitiā·qm̄ non est apud inferos repire cibū·A quibusdam vero incipientibz ⁊ imperfectis mentis recreatio cū labore modico plus repiť· q̄z fatigā ppararet·De eode ⁊ priori p̄ū·xiij·ꝺz·Multi cibi in nonalibz patrum ⁊ alij congregant obscz iudicio·Est em̄ vt tactum est supra circa finē primi capi·

xxiiij. mentez consolans gr̃a dei seruis collata in via· vna gratũ faciens q̃ a ꝯbusdaz in modico vel ī nullo aliqñ ꝓcipiť sensibiliť. Alia est gratia gratis data in q̃ diuina dulcedo sensibiliť acquiriť· dei soliꝰ munere si/ ne merito p̃uio Primã pocientes sine scḋa sepe sub v/ tutum ⁊ temptatõnum statu laborant grauiť· sz mera/ torie plurimũ siut xp̃i apostoli ablato sponso luxisse repiunť· Scḋi vero impugnatõibꝫ non ↄssantť ꝓtunc grauibꝫ· sz cũ gaudio diuine cõsolatõis minus merentť ceteris ꝓibꝫ velut saluatoris discipuli· q̃ in p̃ntia spõsi lugere nequibant· Pigetꝫda peto exemplũ de scḋis· de ꝑmis cm̃ ẽ cõmune Theologus· Noui aliqñ mili tem Boarum noie genetosum multũ ⁊ etiaz apud se/ culum prudentẽ viz in herbipolensi dyocesi· q̃ modo satis familiaris fuit ⁊ notꝰ· ⁊ ã sequunť vt sibi cõsule/ ret patefecit· Cũ cm̃ aliqñ fuisset iuuenis cũ filijs ꝓcerũ satis male im q̃busdaz educatꝰ ẽ· nõ verbũ dei sz fistu/ latores audiẽ cõsueuit prudentũ ⁊ grauium virorz socie tas fugit· ⁊ verba blasphemiam dei notantia vix aut nullatenus in ore continere potuit· Venit interea tẽ/ pus quo ꝓ acquirenda milicia ire debuit ad terrã quã dei filius suis cruore ⁊ pdibꝫ consecrauit· Vbi cũ alijs ꝑegrinis ꝓ loca varia in q̃bꝫ xp̃s passus est· deductus ẽ ⁊ ab alto tunc ꝓ dei gr̃am visitari cepit· Nam q̃sdam oro̅nes crebro ob dei reuerentiã dicere ꝓposuit· ⁊ mi les effectus in terrã ꝓriam rediit· Vbi im viz alteruz est mutatus· Ex p̃dicationuz em̃ audicõe discere cepit q̃ longe deuiasset a deo ⁊ an militando antea in diu/ sis gwerris ꝓximis nociss im mundo· Confessionẽ sa cramentalem oim facinoz suoz fecit ⁊ ꝓ loco ⁊ tpe le sis ꝑm prudentũ consilio satisfecit. Deinde non modo vt antea semel· sz bis in anni spacio eukaristie sacra/ mẽtum suscepit· Quo facto in scḋa cõmunicatõe etiã

e ꝛ·

deglutita iam sacrata hostia·quendam insolitū pcepit sapozez dulcē ꝙdem ⁊ put coniecturare potuit similez habentē odozem panis frumēti nouit ⁊ optime depisti Sed cū de hoc miseriaret ⁊ cogitaret cibo sumpto materiali·talez sapozem ⁊ odozem debere recedere Illud non statū euenit·sz longo tpis tractu postea continuauit pfata pceptio ꝙ tamen postremo desijt·Cepit interea sequenti āno trina vice eukaristiā sumere. In festiuitatibz vicz maioribz ⁊ in qualibz cōmunōe se sapoz ⁊ odoz pdicti augmentauerunt in pceptibilitate ⁊ in continuatōe quousqz deuenerūt ad tantū suauitatem·ꝙ nulli rei dulci ⁊ suaui ea cōpare poterat·verberatus est interim dei iām miles in sua conscientia Sñ hec sentimenta puenirent·An ne a dei munere vel ab hostis antiq̄ versutia in vitijs eñ se habituatū esse sciuit licz contritum iam se esse crederet de peccatis ꝙ oīa aīo reliquit. Vnde testimonium cōscientie se hīe non vidit de tam insolita pcepta dulcedine ꝙ a deo essz·E diuerso vero opationem demonis adeo a ppinquare eukaristie effectui vix aīo concepit·Cumqz diu in hac nutaret ambiguitate·Euenit deo disponente tempus quo ꝑmonem a quodā līrato audiuit distinguente inter virtuosam dulcedinez ꝙ aliqñ non sentiī in gustusz pcipiī solum in vicioz quam facit fuga ⁊ inter sensibilem dulcedinem ꝙ pceptibiliter aīm iocundat non nūqz ⁊ corpus ꝙ dotantī ⁊ cibantī ideo aliqñ debiles et infirmi a xp̄o ne a ceptis desistant sanctis pnīe opib. Quo audito miles se esse de sedo genere hoīm cōiecit· ⁊ deinceps actioribz vtutum opib opam dedit. Pri? eñ a multis quesiuerat secreto prudentib quid de sentimento pdicto tenere deberet·sed tm̄modo vt tactum est vito plene rsponsum fuit in pdicatōe publica Noui pterea q̄ndam aliam virginez Adelhey dmi nomīe

que in loco villagij valde rusticano non longe ab ꝓ̄ß nensi opido Constañ dyoceſis·nata fuit ⁊ diuinꝰ vocata a primo iuuentutis flore·Nam septēnis puꝑ pascens pecora a coetaneis solo tamen nutu nōnunqꝫ ꝓcabat amatoribꝫ vt in illa etate ab insolentibꝫ puris de longinquo solet fieri·Sed illa statim vt dolū affuturum sensit.ad orationis fugit tutamen flectēdo genua ⁊ manus ad suū sponsum quē elegerat leuādo· Sicqꝫ temptato ꝫ fugit omniqꝫ ad malum machinatō.vemendo ꝓinde ad ānos nubiles magnā dulcedinē in diuino obsequio in orōibꝫ sensit·⁊ prinatis meditatōibus.q̄ sibi exercitia deuota corꝑis quo ad deū ⁊ laborem in domo ⁊ in agris adeo fecerat leuia vt opa perficeret in ꝓportionata femine viribꝫ.Nā ꝑ totaꝫ q̄dragesimam stricte ieiunabat pisces ⁊ oleum nūqꝫ ⁊ mimme butiꝫ gustabat interim in agris sulcos q̄ a vomere līq̄bant̄ post aratꝫ instrumento ferreo diuidebat· in quo maximus cōsistit labor·Et si q̄dꝫ terra ibi aulturetam inꝑdonea erat vt aratꝫ seminibꝫ sufficienter non ꝑpararet.nisi ꝑsulcet̄ terra iteratis vicibꝫ vomere ⁊ nihil postremo sulci diuidant̄·quoꝫ tñ ptes adhuc velut glutem sibi coherent mutuo·Tpe hyemali qñq̄do oia congelant̄ strictissime post diurnos laborꝫ durissimos virgo ad horam ⁊ vltra sepe tam diu corꝑa lectulo orabat·quousqꝫ plante pedum antea in stabulo vel apud pecora madefacte in calceis eisdem congelate adherer̄et·tam valide vt solute a calceis autez virginis excoriarent sepius·Que omnia sibi facilia reddebat diuina quam tunc sensit consolatio in suis meditatiōibꝫ Tandem vero circa annū suum·xxiiii ciuitatem ysni intrauit vna cum tribꝫ sororibꝫ quas conseruabat in castitate virgines ⁊ ibidē tantaꝫ aggregauit virginum aliarum multitudinez vt in opido ꝓpemo

dico. l. virgines essent in medio seculi deuotissime do
seruientes. cum ꝓposito ita ꝙ seuerandi. Eaꝝ mat
effecta est. ⁊ demum feliciter ꝓpe ānum. xl. vitam hanc
resignauit morituram. ¶ Piget. Cur ꝓ hunc librum
iam multa videris dei seruorum dixisse miracula. Nū
quit naturales ⁊ phi eisq; experimentatores similes ali
qua mira sciunt facere miraculoꝝ typum gerentia.
¶ Theologus. Sciunt quidem ⁊ multi talib⁹ abutūt.
aut ad curiositatis. aut ad auaritie vitiū. licz sint me
re naturalia. vt de albo lapide qui áimast dr. De quo
sic dicit dñs Albert. li. suo de causis ꝓprietatū elemen
tarium li. j. tractatu ⁊ ca. x. Qđ inquit mirabile ē et la
pis quidam albus cuius nomen est áimast ꝙ attrahit
ignem ex magna longitudine ⁊ sequit eū ignis ⁊ inflā
mat in ipso ⁊ fatuunt cū illo deceptores sacerdotes lam
pades ad aras quas ꝓ se ipsas dicunt accendi. ⁊ sic de
ludunt populū simplicem. Sequit aūt ignis áimast
album vbicūq; oppositus fuerit ei siue supius siue infe
rius siue a dextris siue a simistris ⁊ hoc ꝓcerto est quia
lapis ille spirat quasi spm sulphuris quo spū sic ignis
ad locū attrahit. nec tm attrahit sz etiam mouet ignis
ad ipsum siue ad rem in q̄ est locus eius naturalis. sed
aliqđ sicut magnes locus generatōis ferri hec ille. Sic
q̄dam lanam q̄ndam circūferunt q̄ in igne non ardet.
Quā q̄dez salamandre ꝑpetis. Alij lanugmē plancie
cuiusdaz asserunt esse. Sz Albert. li. xxij. de neutris se es
se exptum dicit. Sed exptus sum inquit ꝙ est lanugo
ferri. vbi em magne masse ferri confabricant. Aliquā
do scindit ferrū ⁊ euolat vapor ignis. Et cū ille capit
panno vel manu vel ꝓ se adheret tecto fabrice ⁊ est si
cut lana fusca ⁊ aliqn alba ē. ⁊ qđ de illo fit ⁊ ipa lanu
go non aduritur igne. Et hoc tutamni dicūt esse lanam
salmandre. Hec Albert. Item idem dicit de lapide Al/

biſton li. ſuo mineralium: q̄ ſemel accenſus multis an nis ardet. ꝓpter vnctuoſum cōnaturale. Item pomp in de reg. A plura de corilocui⁹ ptes diuiſe ſe naturalit reuniunt A plura ſimilia A exprimeñ ſunt q̄ ſimpliciby miracula vel ſupſtitiones eſſe videnť. A tñ apud ſapien tes ſciuntur eſſe naturalia ſolum.

Explicit liber Primus formicarum. Incipit liber Secundus. Capitulum primum.

DE veriſimlibꝫ bonis reuelatōibꝫ arri/ det alius duodenarius de formicarum ꝓprietatibꝫ. Quarū prima eſt in dreña motuū. q̄ quedam repunt tm̄mō Alie alas acquirunt. alie volant In quibꝫ triplicem vitā iuſtoꝝ innuunt. actiuā contēplatiuam A doctrinalem ſiue informatiuā. In a/ ctiua eñ vita degentes. q̄ corpalibꝫ A terrenis negoci/ jis miſerie A neceſſitatis iſiſtunt. Idcirco in huiꝰ mū/ di exilio q̄ſi in terra repunt. Contemplatōis aūt ſtu/ dio ſe dantes ꝑ viribꝫ q̄ ſpūalibꝫ A celeſtibꝫ bonis inui gilant cum colūba cuiꝰ penne de argentate A poſterio/ ra dorſi eius in pallore auri ad ſupna tendunt. Sz do ctrinalem vitam hñtes ex vita A officio puta qui con templata alijs per documenta tradunt non modo pen nati Sed volantes merito dicunť A vitā apoſtolicam ducunt. De quibꝫ ꝓpha āmirať ỹſaie. vj. di. Qui ſunt iſti qui vt nubes volant A quaſi columbe ad feneſtras ſuas. Piger: Te dicturum de reuelationibꝫ bonis nunc exorſus in quo ſatis vereor A ābigo An ne tidi culo te in proſpcō pluriū expones q̄ vtilitati quorun daz deſuies. Quid inq̄ent opꝰ ē reuelatōibꝫ modnis ſti lo iſiſtere. cū in ſacris ſcripturis A ꝑ ſtudioſos i ſactoꝝ

doctoꝝ cõmentis omnia q̃ necessaria sunt expssa sint. Semel inquit Job. xxxiij. loquit̃ deus. ⁊ scõ idipsum non repetit vbi interlinealis glo. di. Deꝰ singulis ꝓuata voce nõ rñdet sꝫ eloquiũ condidit qõ oĩbꝰ satisfacit ⁊ glo. marginalis addit. Heliu ꝓuidens ꝙ scripturam sactã dñs cõdidit ⁊ in ea publicis vel occultis auctorum q̃stionibꝰ rñderit ait. Semel locutus est deus ⁊ id ipsũ non scõ repetit. ꝓterea Si q̃s de agibili aliquo dubitat an ꝓsequendũ sit vel exequendũ lumen intellectus agẽtis id poterit oñdere in creatõe aie dudũ infusum. De quo ꝓm multos ꝓpha loquit̃ vbi di. Multi dicunt q̃s ostendit nobis bona. ⁊ rñdit. Signatum est sup nos lumen vultus tui dñe. dedisti leticiam in corde meo. Terrere fortassis etiã non debet modicũ ꝙ in nouissimis quibꝰ inuenit̃ istis diebꝰ in quo instant tpa piculosa repiunt̃ fere sexu fragiles ⁊ mobiles aio frequentius visiones hẽre q̃ viri natura fortes ⁊ mẽte stabiles. Theologus. Qui obꝑuat ventũ ait Salomõ prudentissimus Eccle. xj. Non seiat. ⁊ qui considerat nubes. nũq̃ metet ergo subdit. Mane semina semen tuũ ⁊ vespe non cesset manus tua qz nescis q̃d magis oriatur hoc an illud. ⁊ si vtrumq̃ simul melius esset. Cuiꝰ hec vt glo. innuit sñia est. Qui metuit ꝓsecutõez aduersariorꝝ qui per ventum pñt intelligi. nunq̃ meritorie seminat verbo nec factoꝝ qui adulatões blandientũ timet. q̃ ꝓ nubes signant̃. nunq̃ vitam eternam metit Peruersi inquit idẽ difficile corrigunt̃ ⁊ stultorꝝ infinitus est numerus Eccle. j. Pauciq̃ valde sunt vt videmus qui spũalia sectant̃ toto ex animo. Apte etiam apostolus prima Corinth. ij. ubi respondet vbi dicit. Nos nõ spũm huiꝰ mũdi accepimꝰ sꝫ spũm qui ex deo est. vt sciamꝰ que a deo donata sũt nobis. que ⁊ loquimur nõ in doctis hũane sapiẽtie verbis sꝫ in doctrina

spiritus spūalib⁹ spūalia cōpantes. Animalis aūt hō non ꝓcipit ea q̄ sunt spiritus dei. Stultitia ẽm est illi ⁊ non potest intelligere qz spūaliť examinaⁿ ⁊ luci di⁹ j. Thes. vl. di. Hec est voluntas dei in xp̄o ihu in oīb⁹ vobis. Sp̄m nolite extinguere ꝓphecias nolite spnere Dia aūt ꝓbate qđ bonum est tenete. Per hec ad p̄mā tuam obiectionē respondeo. vbi sactas scripturas ⁊ ci⁹ expositores doctrinam omnē ⁊ difficultates q̄stionum cōtinere affirmas. vez dicis. Sed nō oīs fidelis plus hec cordetenꝰ nouit nec discere potest in libris nec doctores hz vbilibz nec tpe necessario sp. Num ergo hijs opus ẽ diuina clementia succurrere ⁊ vnctiōez ci⁹ submittere ab alto vt late satis oñsum est supza. iiij. cap. libzo p̄cedenti. Nō ẽm minoz ẽ dei potẽtia ⁊ mia p̄mo in effectu lacioz nunc qz in testamenti veteris obꝺuam tia p̄sertū vbi cordis adest sine peccato graui puritas. vel tpe oportuno si id exigit necessitas. ꝺm illud p̄ saie lix. Ecce nō est abbreuiata manꝰ dñi vt saluare neq/ at. neqz aggrauata est auris eius vt non exaudiat. sz iniq̄tates vestre diuiserunt inter vos ⁊ deum vr̄m. et peccata vestra absconderunt facie eius a vobis. Hystoriam audi quam nec ea neſauit. quesita virgo quā tota baſ. ciuitas habet ꝓ viuo sanctuario Adelhey̆di de Mulberg. Huius ẽm pntis fuerūt simplices plebei ⁊ deuotōe plen. ciuitatez p̄fataz inhabitantes. habuerunt autem tres infantes liberos prefatam Adelhey̆/ dim ⁊ Katherinam ac Johannem suum fratercalum. Contigit ibidem quodam tempore quo de habitatiōe pristina ad domum aliam migrabant inhabitandum tres pueros antefatos circa primium cōstitutos septē/ mium ortum noue inhabitationis statum intrare. Et puerili more ouisqz puer arborem vnā amplexatus ẽ eam dicens esse suam quam singuli deinceps speciali

ꝑse quebant fauore Eodem igit anno cū iam arbusta vernali tpe virere incepert contra naturalē mo rez ligni de q̄libet arbore flosculus alterius speciei oriri ce/pit ⁊ florere De ꝓma q̄dez albi coloris flos q̄ erat ap/propriata vt ꝓmittit katherine De scda que alteri? sororis exiat. similis coloris flos alb · De tercia vero quā johannes sibi a ꝓpriauerat rosa ꝓcedebat amena de cuo spectaculo multū satis āmirabant cuid sibi hec ꝓnosticaret futuri vite aūt sanctitas si in ꝓdictis inspi cit subsecuta pueris flor ist ꝓphetiam declarat. Nā ambe sorores virginitatis nitorez fuguerunt illibate. Prima quidem vsq ad tercū ꝓpe septennium in quo felicit migrauit ad dñm. Altera hodie viuit fere no nagenaria olim virtutū ⁊ virginum spectaculum. Fra ter vero cuē cū virginitate ⁊ in equipollenti martirio credo intrasse felicit. sepulchrum fact? est calciator. In qua arte cuius etiam suus patet Mulber cognomi natus exitit. familiam ꝓfatam nutrire meruit vsq ad xx. suum circit annū. in quo a quodaz sancto viro fo/te futurop ꝓfio vocatus ē ad scholas. in quib nō sine derisione multoz infra biēnium in artib liberalibus tantum ꝓfecit tam Basilee q̄z in vniuersitate pragen si vt iam coetaneum ⁊ in ꝓdictis artib similez vix ha beret. Rediit deinde de generali studio ⁊ in conuentū Co lumbariensem pt? nostri ordinis ingressuz venit. cuē in multis locis reformari procurauit. ⁊ tam deuotus predicator tandem effectus est. vt germania sibi parē protunc non haberet. Imperterrite enim ⁊ animosissi/me vitia correxit. ⁊ ob id dudum ⁊ longe satis vexa/tus a psonis variis Postremo in longa quam pre/optauerat egritudine felicit vt spero cum martiri quodam merito ab hac luce discessit ⁊ recessit. De qua etiam hystoria stilum ideo laxo liberius. Quia socius

ínueris sepe esse merui huiꝰ sancti viri ⁊ hodie viuen/
tis sue sororis nostrã magnaz in bono habeo ⁊ habui
Piger: Quia tibi placz reuelatões aliqs referre ex
pedit vt exꝑmas in quo certitudinis gradu tales cre/
das esse veras. Theologus: Nolo intelligas in se/
quentibꝫ exẽplis aliusq; reuelatões in gradu tante
certitudinis ponere in q̃nto sunt ꝓphetaz ⁊ sanctorũ
doctoꝝ oracula. de q̃bꝫ ca. vij. dicet. Reuelatões em̃
bonas has esse intelligo visiones queq̃ a bone ⁊ opãe
fame ꝓdierũt hoibꝫ. in nullo sacre scripture doctrine
ecclesiastice. nec dictis sanctoꝝ cõtrariantes. sz potiꝰ
dei hec sunt cõsolatões ꝑm illud Apoca. iij. Vincenti
dabo mãna absc̃ditũ ⁊ dabo illi calculũ candidũ. Et
in calculo nomen nouũ scriptũ q̃ nemo scit nisi q̃ acci
pit. Nec volo ꝙ hec ausum q̃ntũ mea interest dare facili
ter credendi omĩ instinctui etiã ei q̃ spez magni boĩ ge/
rit. Scio em̃ tantm̃ esse piculũ infacilit credendo reue/
lationibꝫ vt in hoc pede se iuxta Augu. dictũ fere õnes
hereticí fundent tangz ad vltimũ refugiũ sicut patz in
arrioms ⁊ hussitis quoꝝ secte se diuina reuelatõe af/
firmauerũt credere id in quo ꝓncipalis eoꝝ ꝓfidia cõ
sistebat. vba aũt vera ⁊ sancta q̃ job esse asseris nõ eiꝰ
sz helyu sunt. iniuste ꝓsequẽtis sanctũ ꝓphaz. Nec glo
sa quãlibz allocutõez dei secretã admit fidelibꝫ. sz id
esse dei spẽale donũ ⁊ ꝓuatũ nõ fetat. vñ em̃. vij. dona
spũssancti de quibꝫ ꝑsaias loquit Habitus reales i bo/
noꝝ animabꝫ. nisi vt ꝑm sanctũ tho. eis meditantibꝫ
bene ⁊ facilit mobilis ad diuinas inspiratões q̃s red/
deret. Aliud q̃ subiungis motuũ minus me mouet a
ceptis desistendũ. vicz de lũine signato sup nos vultꝰ
dñi. qz aut illud ẽ tradiꝰ agẽtis intellectꝰ aie con crea/
tus. aut splendoꝝ aliqs collatꝰ gratuite ꝑm glosaz. Si
de primo intelligis cum naturalis sit ad totũ regimen

humane vite q̄ ad supnaturalia tendit nō sufficit Si vero de .ij. capis meo nō tuo obsequit̄ ꝓposito qz illō lumen est qđ pr̄ pauit ad reuelatōez gentiū ⁊ ad gloriam plebis sue israhel. Porro postremo nihil te que so terreat adeo vt multaz ex delimatōe feiarū omnes obertare cōtendas. Aut vitos mente lacius p̄ditos sp decipi contendas. Memor eis tñ horror sancti doctoris verba. q̄bꝫ in .2.2. q. lxxxij. ar. iii. dicit. vitos simplices ⁊ femineū sexum q̄ maiorē in se vident ꝓter suos defectus hūilitatis materiā sepe grandiori deuotōe ⁊ per consequēs alciori contēplationis pfundi gra. diffinit em̄ ibi contemplatōez siue meditatōez esse deuotionis causaz. Et in huiꝰ contrariū sic arguit. Si contēplatō esset huiusmodi causa oporteret q̄ contemplatōi aciores essent in deuotōe maiores cuius contrariū videmus qz deuotio frequent magis inuenit in q̄busdam simpliciꝫ vitis ⁊ femineo sexu in q̄bꝫ inuenit contemplatōis defectus. Respondet ibi etiā ⁊ quitq̄d aliud ad magnitudiez p̄net occasio ē q̄ hō confidat de seipso ⁊ q̄ non totaliter se deo tradat ⁊ inde est q̄ huiusmōi q̄nq̄z occasionalit deuotōez impediunt ⁊ in simpliciꝫ ⁊ in mulieribꝫ deuotio habundat elatōez cōprimendo Si tamen scientiā ⁊ quamcūq̄z aliam pfectionem ratio pfecte deo subdat ex hoc ipso deuotio auget. Vt aūt h̄ exemplo doceamus noueris me sepius didicisse a nō p̄mtiali patre venerabili ⁊ oim reformatoꝝ fratrū tutore q̄ in opido gōpingensi q̄daz paupcula sz casta ⁊ deuota muliercula nostro viuebat tempore que dudum ante incineratiōnem dicti opidi incolas lamentabiliter clamitando auisauit. O inquit quantum veloco huic imminebat in breui temporis spacio. a quaum scissitaretur quid mali homines passuri essent. Respōdet ignis inquit incendium opidum in cineres

resoluet cum graui nimis iactura hoim peccatis eorum hoc
exigentibus. At illi vbi queso primum insurget et Respondit i-
sta in domo talis viri quo audito pater familias eius-
dem domus ne proditor vel auctor incendij putaretur spon
tanee nullo agente opidum reliquit. Sed quia probus a cun
ctis iudicabatur coactus est opidum et habitatores propriam
rem inhabitare. et non multo post in eiusdem domo ignis
nescitur quo dei iuditio primum accensus. et deinde loca vi
cina incendens opidum totum incinerauit. Et incolas
femineum sexum non supra esse spernendum edocuit. Tradit in
super naturales rationes dominus Wilhelmus parisiensis presul et
doctor in suo vniuerso. Quod ob teneritudinem comple
xionis aut propter aptitudinem mentis nonnumquam femina vi/
ro est ad impressiones separatarum substantiarum captabilior
in bonis assistente gratia et in malis ea absente. Vide de
hoc infra li. v. ca. x. causas huius distinctius. Piger
Quia de obiectis me absolutum video questionum nodis
peto da exemplum de principali proposito vt modernum
virum videamus aliquem qui in actuali theorica vita et in
doctrinali fulserit. Theologus. magistrum vincentium
accipito de regno arragonie nostri ordinis et sacre pa
gine professorem egregium. qui diu penitentiarie gerens offi
tium in curia apostolica tandem per orbem pene dei verbum
seminauit gratiosissime. pedes quando valitudo sinebat diu am
bulauit quibus infirmitatis non nisi aselli tergo vehi vo/
luit in paupertate voluntaria vixit. esum carnium sem
per vitauit et ieiunijs ordinis et ecclesie sedulo institit
At vbi et quantum valebat contemplationi vacans secula
rium vitauit presentiam nisi quando edificatio proximi ad con/
trarium coegit. In qua contemplatione hausisse videtur diuina
reuelatione sensus verba et gestus que diuinissimo mo
do effundebat et ostendebat in sermonibus Tam enim gra
tiosus in dei verbo fuit vt nec sui sancti patres et nostri ei

in hoc equiparari potuerint. Dominicus viz petrus ⁊ thomas. Nam de villa ad villam. de regno ad regnū tam multa milia sequebant eum vtriusq; sexus hoīes Non solū plebei ⁊ simplices. sed etiaz ī iure diuino canonico ⁊ sciuili graduati ⁊ religiosi varij. vt in cōmitatu se pene omniū mechanicaz arciū viri ⁊ mercatoes nutrirent. Habuit plures secum de diuersis religionibus fratres quib⁹ auctoritatē apostolicā subdelegauit quam p̄mum habuit a dño Petro de luna. Et eodem p concilium cōstanciense deposito habuit ab eodē secundario p confessionum audientia. sicq; de diuersis peccatoribꝫ xp̄o maximū collegit penitentiū populum Vix vnq; ecclesia aut platea tam ampla extitit in ciuitate aliqua vel opido q̄ populum suis p̄dicationibus assistentem capet. Vnde frequenter cogebat̄ in cāpis p̄dicare. vbi ciues q̄ viz sanctum p̄cib⁹ adduxerant de ligno in altum capellam erexerant. Quotidie hic missam ibi vel in loco simili cantauit publice vna cum fratribus. qua finita statim predicauit tam motiue vt credat̄ a fidedignis quos tpe Vasilien̄sis cōcilij. examinaui vltra numez triginta milium iudeorum et sarracenorum ad grenium duxisse eccesie. Sileo de infinitis alijs baptisatis peccatoribus quos ad vere penitentie statum aduexit vt plurimum etiam finito sermone innumeros liberauit a demonibus supra quos etiam specialem a cristo potestatem habuisse dinoscitū Pro infidelibus vero predictis tale ad capiendum tendit rethe euangelicum. Nam quia in quibusdaz regnis vt in arrogonia multi sunt sarraceni serui ⁊ iudi in magno numero. Idcirco cū locis taliū a ꝓpinquauit per potestatē fideliū p̄cipū ꝓcurauit. vt in platea publica sub vnō⁹ ꝓtracti sin⁹ tmino solū infideles uenire cogerent̄ ad audiendū dei verbū. Quo facto

cepit vir dei ad iudeos si affuerunt vetus exponere te
stamentuz qd sciuit optie sm hebraicos doctores et cri
stum ibi pdictum et venisse efficacissime pbare. Si ve
ro pagani aderant lege nature munditiam legis euan
gelice sciuit et alia naturalia accomodo fidei adducere
et h modo in captura spualiu pisciu xpi rethe magnis
et multis repleuit piscib. Predicauit aut quotidie ex
cepta forte vnica quindena p. xviij. anos circit in re
gnis castelle arrogonie. nauerre. portugalie et francie
ac in ptib hijs adiacentib. Tandez aut in Britannia
vbi post multa qb antea claruit miracula deuotissime
dormiuit in pace cu prib suis. Piger: Reuera si h
apostolo viuisset tpe puto memoria laudabili anna
lib fideliu diligenti stilo ascriptus fuisset. Theolo
gus: Verum asseris et hanc obcausam pncia pcedetia
et q sequunt trado scripto tenus ne ingratitudinis ma
ter et nouerca virtutu talia sepeliat obliuio et neglige
tia.

Capitulum Secundum.

Formica et alia conditio q pnosticant et pn
tiunt frigus et pluuias et tempestates aeris.
Huius aut signum est quia ante aduentuz
calamitatu taliu se ad casas suas recolligut
diuino instinctu in quib typum gerunt viro eminet
tium q gratia quad dotati phica mala imminentia fi
delib pdicunt et deo gratis ne tangant a talib vel sal
tem alios muniunt vt pparatiores migrent a mundo
Piger: Da exempla qb hoc tpe certa reuelatio fi
nez vite pmonstrauit. Theologus. Pauci sunt ela
psi anni quib viuebat meo tpe comes de Witteberg.
Costantiensis dyocesis. cui vite terminus fuit q sequit.
vt in pntia nostri puincialis a quo hec habeo. castel
lanus de Stockgarden recitauit multis fidedignis vi
ris astantib. Nam pfatus comes iaz pe sexagenari

fuit aliqualiter debilis·ad mortē tñ nullatenus hūa-
no iudicio vñ se ad ymas ꝑpe Scoppingum contulit·
vbi letꝫ fruereť balneis die vna medius ad eum dixit
Dñe domui vře disponatis ⁊ aie ꝓuideat ꝓncipaliť
qz reuera in quingꝫ horarū spatijs ab hac luce migra-
bitis·Cui ille q̄d queso refers nulla em̄ indicia mortis
nec tu nec ego iudicam⁹ in me esse.Est ꝓterea dudum
mihi ꝑphetatū femina in opido ꝓximo quādā eadem
debere mori hora q̄ ego quā nec egrotari ꝓcepi.cui me
dius.hec nouerit⁹ scia omnib⁹ munita sacramentis
ꝑpe agoniam laborat in extremis ⁊ itez comes· Scio
altez mei interitus indicium·Qz horē quā nouim⁹ nō
multo añ meaz mortē ruituā ex oraculo quodā· Cui
medius hec cecidit hodie ergo occasum vīm adesse
sciatis.Tunc comes ad extrema ꝑpinquans·in predi
ctis didici ⁊ in ꝓpria expientia mortē adesse quā in sex
deinde horaz spatijs degustauit ⁊ inopinate satis oc
cubuit·Talismodi noticiam ⁊ reuelatōez habuisse vi-
deť noster contemporaneus Dñs Otto Ttreuerensis
ecclesie archiepūs·Hic vt a suo Cancellario mgīo Ti
dmaro decretoz deuoto valde doctore audiui·⁊ ab a-
lijs fidedignis ꝓcepi·Hic ingꝫ diuino vt credit nutu
ꝑmum electus in ꝑsulem dicte ecclesie tam plenaz dn
xit vitam virtutib⁹ vt non de theutonica epūs· sz pl⁹
videreť esse monachus. Nam corpus ieiunijs ⁊ vesti-
mentoz duricia attebat·⁊ aim infra tez tpaliū extre-
mum strepitū ad contemplatiuam vitā erigebat·La
tera sua tam in reb⁹ ecclesiasticis q̄ secularib⁹ talibus
muniuit viris lr̄atis ⁊ religiosis q̄ noscere possent q̄d
reddendum esset deo ⁊ quid cesari in ꝓpria ꝑsona cum
exercitu non modico fide bona plenus ⁊ in expenſ gra
uib⁹ bohemiaz intrauit ⁊ quantum sua interfuit pestē
hereticam ibidem exstirpare conatus est· Pro q̄ causa

nisi apostolice sedis phibuisset licencia quā obtinere requiuit bona quedam fortune sue ecclesie libens ven didisset. Et quia zelus domus dñi virū istū comedere nō desijt qñ vidit suos canonicos ⁊ collapsos sacer dotes a gradu sue institucionis monasteriaq; defor mata vbilibz Idcirco operam dare cepit sancte refor macionī quaz in se dudum antea stricte assumpserat quā quidem in pauciſſima loca introducere valuit sz in nullum collegiū clericorū secularium. Maligno em instigante spiritu et viciorū turma taz in monasticis qz secularibz viris remitente muri destructe ihrusalē redificari nō poterant ⁊ opus dei demeritis hominū exigentibz interceptū est nō ut olim a mechanicis sz a malis clericis et monachis. Qua in re hij q minus debuerant. litteris sacris imbuti videlicet ⁊ deo dedica ti amplius qz seculares restiterunt morū reformacioī Quo visor vir sanctus ingemuit et cū beato Ambro sio de cleri duricia tacty dolore cordis lamētari cepit ⁊ mori ac cū xpo esse nō ptimescere. Sorecq; xphetica quadaz die diuina ut creditur reuelatiōe p̄ditus pub lice p̄ dicere et sui incolatus absolutionē adesse ī breui ⁊ deinde rebellem clerū et populum vlciōe diuia mul ctandum graui. Sos inquit me benignū p̄cedentem sequi noluistis venient tempora in quibz neglectum supplere cupietis et p̄ calamitate id nō pficietis. Ego aūt in terim tollar de medio ⁊ dormiam cū patribus meis dixit ⁊ p ordinem actum est vt p̄dixit. Nā paulo post licet etas viri id nō exigeret tñ diuino benefi cio ut teor ⁊ ne oculi sancti hominis viderēt mala im minentia egrotare cepit et sumptis deuotissime eccle siasticis sacramentis feliciter migrauit ad deū. Post cuius occasum in electione noui pastoris diuisio nō modica suborta est. Naz pne omnes elegerunt vnū

qui vito dei in reformacione plurimū ut dicitur restite
rat quatenus aliorum captaret beniuolenciā pauciſ
simi alium ꝓtulerunt armis munitū theatralibus et
mundana fretū amicicia qui de facto nō de iure prio
ri reſiſtendo permittente diuino iudicio eum penitus
a iure electionis deſiſtere coegit Dedit proinde dñs
apoſtolicus ⁊ cōfirmauit in treuerenſem ꝑſulē ſpiren
ſem prius epm virum ſeculari cōſanguinitate etiam
potentem cuius q̄ primū electum a cepto deſiſtere cō
pulit pari mō reſtitit ⁊ longe acrius Exinde ſibi hij
reſiſtētes mutuo primū via iuris deinde materialib⁹
armis demū modo vtroq; ſibi tam in humaniter re-
ſtiterūt vtrimq; vt ipa dyoceſ ymo metropolis ſex
circiter annis ⁊ vltra interdicta grauiſſima excōmu
nicationes acerbiſſimas ꝓdas incendia cedes hoim
⁊ bella patiatur cōtinue deſolantur ꝓterea eccleſie ⁊
monaſteria adeo vt plurimi exulare cogant alibi qui
dam ex rerum tpalium carencia Alij vero ex sacramē
torum quā habere cogunt abſtinēcia ¶ Piger Virū
hunc quez vere laudas tanto tpe dudum agnoui in
cuius hiſtorie ſma nūc ꝑmum valide diſco q̄ verū ſit
id qđ ſupra ꝓcedenti libello docuiſti j ca vij videlicz
q̄ deformatio eccie ⁊ defectus reformatiōis nō semp
aſſcribenda ſunt epis ⁊ paſtorib⁹ ſed ſepe ſubditis et
morbidis ouib⁹ Scio em ex fama ꝓfatum pontificez
comitem fuiſſe origine vita immaculatū amicis etiā
ſecularib⁹ et potentib⁹ ditatū ⁊ virtutib⁹ plenum In
me tñ inſurgit āmiracio Cur non mō ſicut olim ſan
cti et deuoti ſunt epi ¶ Theologus Cauſa huius eſt
qz non iam velut olim a ſpiritu ſancto ad apicem ca
thedralis culminis eorum fit vocatio ſed a vane glo
rioſ et ab auaris clericis ⁊ laycis crebra eoz fit pro
motio Mox em vt ſedes aliqua vacare incipit cōſpi

rant mutuo honorum cupidi canonici qui nobiles et
principes subarratis aucupāt epistolis et p cognatos s
iherusalē edificare nitūtur in sanguinib⁹ dirigūt plu
res statim ad romanā curiaz· in qua copia reperitur
eoꝝ· qui vendicatis supplicationib⁹ vt oculos tegāt
dñi apostolici referre norunt ea q̄ nunq̄ fuerūt imeē
ydoneos affirmant eos esse p̄sulatui· qui nulli bene p
fuerunt statui· et ita falsis vel cautelosis narrationib⁹
ignarus vtinā non viciosus animab⁹ p̄ficitur milib⁹
quem multi agnoscūt nunq̄ aptū extitisse ad debituz
regimen duorū hominū. Silencio ptranseo de subli-
matis in cathedras pontificū eos qui duo obligātur
scire testamenta p duo designata mitre cornua· quo
rum nullus congrue nouit loqui gramaticaz prima
pueroꝝ rudimenta. Tales em̄ postmodū in regimie
ecclesiaꝝ talib⁹ clarent miraculis· qualia esse solent in
secularium hominū peruersis curijs. Dn̄ tue questionis
nodū aliq̄n elegāti sermōe videtur soluisse vt audiui
quidam theologice sciencie nō ignarus regi francie q̄
renti vt tu mouisti. Modo ait dn̄e mi rex non miracu
lis vel diuinis reuelationib⁹ aut vite sanctitate pol-
leat velut antea epi· Ideo certe qz antiquitus hos p̄
uijs orationib⁹ sanctis creauit sp̄ussanctus in p̄sules
modo aūt solis p̄missis humanis fauorib⁹ vos et pri-
cipes facitis pontifices qui vr̄is non dei clarent mira
culis et pdigijs· Nā sp̄usancto pmouente ep̄os in p̄
mitiua ecclesia· cecis visum· claudis gressum et mor-
tuis dabant vite reditū· terris pacem· et sup hijs ciues
aduehebant celestes. Nunc vero epi vr̄o repleti spiri
tu dyabolico eiusdē clarent virtutib⁹· q̄a videntes ocu
lis· gradientes pedib⁹. et sanos vita orbare soletis dū
de terra p vr̄as guerras pacē et d celesti vita religiōes
tollitis· Piger: hec de quib⁹ loqueris maloꝝ mira

cula et vulgus clero obloq̄ videtur in almania crebri ora sunt q̄z in quacūq̄z mundi pte alia fortassis ideo c̄a iam spinis rerū tpalium adeo nobisc̄ circūsepte sunt multe dyoceses vt in eis non animaz pastores sed mundane milicie principes vita moribz cura et ve stitu ac equitatu potiꝰ q̄z epi esse censeanꝫ quibz pom pis tanto obruunꝫ. vt animaz saluti non possint in tendere z̄ p̄uidere. Theologus: vulgus nō longe in hoc a veritate discedit sed vnā imperfectum suū non viderent oculi nostri de cuius plateis nōdum de fecit vsura z̄ dolus. In cuius ciuitate vidimus iniqui tatem et dolum sepe potius sepius. Verū causam la psus huius in epis rerū tpalitatem non plenaz assig nasti q̄ ad malum cogat sed occasionē p̄stat vicz eis qui possessionibz ecclesie licitis abutuntur ad illicita. Cuius demonstratio patet in. b. Grego. totus orbis z̄ vrbis olym diuissimo epo. Audisti insuper supra et mō ō multis almanie p̄sulibz bonis qui laudabiliter diuicijs et animabz p̄fuerunt. Non ergo vsus sed ab usus in tpalitate cleri passim vituperādus est. Caue ꝓterea ne sectam hussitarū p̃tē incidas inordinate detestando cleri tpalia que certū est primum esse datu ad tuicionē morū z̄ fidei ad salutē animaz et ad dei augendum obsequiū. q̄ bona si maior pars malorū p̄latorum nō querit principaliter. non mirum quia in omni fere multitudine bonis raritas preciū imponit Piger: Nunq̄d inter simplices plebeos reperiunꝫ aliqñ ꝓphetico fulgore illustrati qui imminentes ma lorum tempestates p̄nosticent. sicut recitasti de presu um cetu. Theologus: Sic. non enī est personarū acceptor deus. sed vnicuiq̄z datur manifestacō spiritꝰ ad vtilitatem. Qui spūs distribuit singulis ꝓut vult teste apostolo. Fuit meo tpe quedam recluſa ꝓpe ba

sileam dyoceſ tñ Cõſtantienſis in domo dñoꝝ theu-
tonicoꝝñ de pruſſya buken nominato·Hec anus effe
cta iam in dicto loco recluſa toto mentis miſu deo fa
mulabatꝫ a ſuis ſexus feminis conſilia in dubijs ſatis
catholica crebro miniſtrare ſolebat qñ ad hec actua
batur viſitare hanc multi vtriuſq; ſexꝰ hoies ſolebãt
ob deuotionis gratiã de baſilea veniẽdo·Inter quos
quidam ſeculatis ſacerdos beneficiatus in baſ·eccia
deo deuotus·a ſenex mihi notus·Nicolaus nomine·
ſpecialioꝝ in dño dicte recluſe eſſe ſolebat·Ad quã cũ
quadam vice veniret ãſiuit ab eo ſancta feia in qua
parte ciuitatis baſilienſ domiciliũ ꝓnuc haberet dñs
Nicolaus q̃ rñdit ꝓpe ſũmam eccleſiã·Cui illa doleo
de hoc vehementer·At ille cur inq̃t·Et illa quia ĩ bre
ui circa eundez ciuitatis ſitũ deo ꝓmittente vindicta
grauis incolas ꝺturbabit·Que verba ſacerdos velut
ab ore femine plata a minus ponderis habere crede
bat quouſq; nõ longe poſtea ipſi⁹ ſacerdotis dom⁹
a fere trecentarũ domoꝝum ibidem incendio inopina
to demoliebantꝫ.

¶ Capitulũ Tercium

Binos habent oculos ąbus corpore tegũtur
Nam ꝓpter puitatẽ ſui capitis formice ocu
los ſitos hñt ſup quedam additamẽta que
per modũ duoꝝ piloꝝñ egrediuntꝫ de capite·Per hec
docemur ſatis apte q̃ binis oculis·corporis videlicet
a a ̃e vti debemus ad debitũ regimen vtriuſq; homis
Qui eñ ſint corporis oculi palam eſt ommib·Quie
vero oculi ſunt intellectus practicus·a ſpeculatiu⁹ ꝑm
Aug⁹·li.xij·de trinitate a ĩ gloſa dicitꝫ.j·corinthe·xj·
Primo eñ velut ſiniſtro intueri debem⁹ inferioꝝa et
terrena·ſine quib⁹ in hac vita victitare nequim⁹·Se
cundo vero ſpeculanda ſunt ſuperioꝝa et eterna ſine q̃
bus finem noſtre beatitudinis attingere nõ poſſum⁹

De vtriſq; tam corporis quã anime oculis ꝓpha cõ memorat vbi dicit. Ecce ſicut oculi ſuoꝝ in manib⁹ dñoꝝ ſuorũ ſicut oculi ancille in manib⁹ dñe ſue. Ita oculi noſtri ad dñm deũ nr̃m donec miſereat noſtri. Et de intellectualib⁹ potiſſime veritas ait ad diſcipulos. Beati oculi q̃ vident q̃ vos videtis. Inter corpoꝛ/ reos aũt oculos ⁊ mentales licꝫ magna ſit ꝛuemẽcia non minor tñ inter eos eſt differentia q̃ corporales ſicut ⁊ mentales bini ſũt. luce neceſſario indigent mũ dicia et puritate eos mitere oportet. ⁊ ſicut natura pri mos multis tunicellis viij. videlicet ⁊. iij. humoribus tutauit. put ars tradit quã pſpectiu⁹ nuncupant. ita gratia et ꝓpria induſtria cautiſſime puidere opus eſt oculis ſecundis Vnde ꝓpheta de mẽtalibus oculis am plius ne lederentur metuens ſimilitudinẽ corporaliũ orando addidit. cum dixit. Cuſtodi me dñe vt pupil lam oculi. Dicũt. inſup plurimum. quia primi terreni vel elementares. Secundi ſpirituales ſunt ⁊ celeſtes. Illis lux corporalis. Iſtis vero radius diuinus opus eſt. Hij materiali puluere Iſti fantaſijs erroribus ne ſcienciis ignorancijs et delictis maculantur. prioribꝫ in actu ⁊ in luce corporali exiſtentibus. multas agnoſ/ cunt viſibilium dñicias. Sed ꝓtunc poſteriores in tellectus videlicet per talia impediũtur amplius. Vñ artem memoratiuã imprimere volentes. lucida loca ſolent fugere. ⁊ in caligine deus a moyſe viſus eſſe di noſcitur. ſcripture ſacre teſtimonio Piger. ſcire de ſidero. Vtrum ne in ſomno anima veritatẽ diuinaz aliquã intellectualib⁹ oculis videre valeat p reſtimie vtriꝫ hoi debito interiori ſcz et exteriori. Theolo gus. In ſomnio quidem non autem in ſomno pfecte perfecto. verũ tñ ſacra ſcriptura vnum p reliquo ſepe ſolet accipere. Sicuti etiã phm feciſſe aſtatꝫ libro ſuo

de somno ⁊ vigilia. Questo igitur tuo satis aperte re
spondetur Job·xxxiij·vbi dicitur p somnū in visione
nocturna qñ irruit sopor super homines ⁊ dormiunt
in lectulo·tunc aperit aures virorū et erudiens eos in
struit disciplina·vt auertat hominē ab hijs q̄ fecit·
Piger: De litteratorū numero plures audiui qui nul
lam prorsus·vel pene nullam fidē adhibere iubent vi
sionib⁹ et somnijs·incertitudinē pericli allegantes p
sua sentencia· Theologus: Omni quaq; respuere
somnia vel visiones hodie puto rem esse ediuerso nō
sine periculo peccati ingratitudinis impaciencie vel
negligentie ad q̄ me iuuat precedēs in Job allegata
auctoritas et mouent exempla plurima Tempore ei
meo inconuentu eistetensi nostri ordinis quidaz frat
professus stetit qui aliqñ diu beate Barbare virgini q̄
busdam sanctis exercicijs crebra prestitit obsequia p
quā a multis p̄seruabatur malis Tempore aūt corpo
ris tandem victus p̄fata obmittere cepit obsequia·et
segniciā intendere·Hinc dicta beata virgo sibi appa
rens in somno excitauit ⁊ ei dixit·quemadmodū ipse
postea retulit·Tu cōsuetis obsequijs dereliquisti me
⁊ ego solitis adiutorijs destituaz te hoc flebili audito
oraculo territus frater fuit·sed negligentiā non corre
xit·Nam paulo postea leuitatib⁹ deditus ordinis ha
bitum reiecit et diu apostatauit·Tandē iā in anima
⁊ corpore egrotans venit ad ciuitatis nūrenbergēsis
hospitale sine ordinis habitu et ibi ignotus iacens ex
tremis suis ꝑpinquare cepit missum est ad cōuentum
nostrū ibidem p fratre Conrado viro prudenti vt in
firmo consuleret quez in apostasie vitio quidam esse
notauerant·Quo percepto frater·Conradus habitū
ordinis specialem absconditē attulit ⁊ apostate mo
dis quib⁹ valuit suadebat reinduicionez sui ordinis

viso aũt habitu nescio quo instinctu demonis vel in firmitatis miser velut equus vmbraticus vestẽ sacte religionis temerarie abiecit dicẽs. Cur inquit modo me vultis cõfundere. Recedite recedite. qz ita fiet nullatenus. Mesto itaqz p̄re abscedente miser ⁊ egrotus statim agonizauit et ita spiritum efflauit. ¶ Piger. Quero igitur an ne illi ꝓfuisset. si a d visionis mun⁹dicte. credulus reassumpsisset derelicta virginis sacte obsequia. ¶ Theologus. Credo reuera ꝓfuisset plurimum. Audi queso exemplũ aliud annis istis quibꝫ pr̄is basilieñ. durauit generale conciliũ. eidez in protectorem loco cesaree maiestatis datus est illustris princeps wilhelm⁹ dux bauarie. pater pauperum ⁊ tutor omniũ religiosoꝝ cuius qꝫ laudabilis vita fuerit testãtur orphanoꝝ et viduarũ lacrime super eodem effuse mortuo Hic anno vltime p̄terito postqꝫ ad ꝓpria de basilea redijt ꝓut diligenti inuestigatiõe a sibi notis facta audiui. quadam nocte sommium habuit in quo ceruũ elegantissime stature vidit in cuius vno cornu campanellas habere ⁊ ĩ alio cereos plures affixos cõspexit. Venator aũt quidaz multis cũ canibꝫ fugientẽ insequebatur ceruum et euadendi eidem omnes vias p̄uenit. Quo viso territum animal in cimiteriũ ecc̄ie beate virginis que in ciuitate monatẽsi sita est fugit. ⁊ in apertum sepulcrũ descendens. per canes captus et occisus est. Euigilauit hijs visꝭ p̄nceps. ⁊ de eis satis ammirari cepit q̄d res ista infausti vel ominis pretẽderet. Cumqꝫ die sequenti suis ista patefaceret. Ipẽ dixisse fertur alijs varie somnũ interp̄tantibꝫ. ego inq̄t ceruus iste sum ⁊ in breui vitã hanc concludens mortalem in dicte ecclesie loco humari eligo. Egrotauit ꝓinde statim moriturus ⁊ q̄uis qꝫ quibusdaz diebꝫ paucis viueret tamen sumptis ecclesiasticis sacramentis

velociter satis vita functus est Putas ne principi illi ꝓdesse potuit preostensum somnium si eodem bene et caute interpretato futura iacula preuidisset. ¶Pigè Credo dei magnum esse beneficium quando eum metuentibus per visionem aliquam dat significationem vt fugiant a facie arcus imminentis periculi Ꝟ satis me terret multiplex sacre scripture auctoritas q̄ somnia obseruare vetat que tu videris approbare. Nam leuitici·xix·ait dominus Non auguriabimini nec observabitis somnia·⁊ Deutro·xiij·ꝓpheta ille aut fictor somniorꝫ interficietur. Manasses rex iuda·ij·paralixxxiij·vituperatur·q̄a obseruabat somnia·Et spiritus sanctus in libris sapiencialiby ꝺtra talia inuehit plurima dum Salomō ecclesiasti·ij·di. Multas curas sequuntur somnia vbi multa sunt somnia ibi plurime vanitates ⁊ sermones in numeri. glosa interlinealis addit·Somnia nē cures quia vana sunt·⁊ iterū ihs filius sirach Eccia·xxxiiij·vana spes et mendacium insensato viro ⁊ somnia extollunt imprudentes·Quasi qui apprehendit vmbram et persequit̄ ventum sic ⁊ q̄ attendit ad visa mendacia sed hec visio somniorum ante faciem hominis similitudo alterius hominis·et iterum ibidem diuinacio erroris et auguria mēdacia ⁊ somnia maleficiencium vanitas est· ¶Theologꝰ· Auctoritates quas induxisti in medium si diligenti mentis inspiciantur oculo nō omnium somniorum obseruanciam vituperant sed eorum tantūmodo que superstitiose fiunt·aut que ex cura negociacionū precedencium surgunt aliquando aliqui nimis frequent aut in caute somniorum interpretacionī insistunt. Nam expresse dominꝰ vbi supra in leuitico ⁊ deutro. de maleficis solum ante et post loquitur·Nec dubiuꝫ quin vanitates incidat qui somnia curare nititur ex

tura precedentū veniencia et non ex superis. Unde glo
sa in deutero. dicit vult inquit intelligi ea que a diui/
nis id est a maleficis non ꝑm deum dicuntur etiam si
euenerint non esse sic accipienda vt fiant que ab eis
predicuntur. Unde textus enim sese declarat q̄ imme
diate sic sequitur. Diuinacio errores ⁊ auguria mēda
cia somnia maleficiencium vanitas ē ꝓpter quod glos.
ibi dicit exponēdo multas curas quasi diceret. Sicut
qui multa cogitat ipsa frequenter somniat sic in stul
ticiam recidit qui vltra se de deo disputat. Porro q̄d
ecclesiasticus quem allegas senserit glo. sobrie sic expo
nit. q̄si qui apprehendit vmbram ⁊c. Significat som
nia ⁊ fallacias demonum homines sepe deludere ⁊ in
errores trahere nisi caute discernātur. vnde scilicet se
quitur. Ab immundo quis mundabitur. ⁊ a mendace
quid verum dicetur. Unde in lege precipitur. Nō ob
seruabitis somnia neq̄ diuinaciones. Quomodo au
tem caute sit procedendum in talibus. domino coop
ante in sequentibus ꝓpietatiꝫ habemus.

Capitulum Quartum

HAmputatis oculis obtrant in viis alijs pa
tentibus. Nutant enim tunc formice. ⁊ quor
sum tendat ignorant. Ita reuera in mentali
bus oculis rationali homini accidit Si diuine gratie
luce priuantur vel vsu rationis homo bestie potius
vel ebrio i via mor̄ comparat̄ q̄ rationali creature
vel angelice substancie. qua tñ paulomin⁹ est ab ini
cio creatus ⁊ munitus hoc periculū mentalis cecitatis
⁊ necessitatez diuine manu ductionis in visionibus ⁊
in somnijs innuit. Sapiens cum post ante allegata
verba de somnijs protinus sic adiungit. Sicut partu
rientis cor tuū fantasias patitur nisi ab altissimo fue
rit emissa visitacio. Et job xxxiiij. Spiritus est in ho

mínibus ⁊ inſpiracio omnípotẽtis dat intelligenciã.

Piger: Doce queſo primum quot ſint ſomniorum differencie. Deinde modus diſcernendi vera a falſis ſubiunge. vt ſciamus in quibus cauuere vel reſidere debeamus. ne in ſemita huius periculoſe vallis deuiem⁹ a veritatis tramite.

Theologus: Ad primũ glo. ſup textu de eccleſiaſtico allegato verbis ⁊ ſentẽciis beati Gregorij ad tuum ꝓpoſitũ de quarto libro ſuo dyalogorum in hijs verbis reſpondet. Aliquãdo ait reuelationes per ſomnia fiunt vnde in dyalogo Gregorii. Sciendum pcre quia ſex modis tangũt aĩm ymaginaciones ſomnij. Aliquando ventris plenitudine vel inaniciõe. Aliquando illuſione. Aliquando cogitatione ſimul et illuſione. Aliquando reuelatiõe Aliquando cogitatione ſimul ⁊ reuelatione Duo prima omnes experimento cognoſcimus cetera in ſcripturis inuenimus. Niſi enim ſomnia per illuſionẽ diaboli fierent nequaq̃ diceret vir ſapiens. Multos errare fecerunt ſomnia. Et alibi non auguriabimini nõ obſeruabitis ſomnia. valde enim deteſtabilia ſomnia oſtenduntur que auguriis coniunguntur. Quia vero cogitacione ſimul ⁊ illuſione ſomnia fiunt. ſcriptum eſt. Multas curas ſequuntur ſomnia. per reuelationẽ vero joſeph ſe fratribus preferendum ſomnio vidit. Et joſeph monetur vt tollat in egiptum puerũ ⁊ matrem eius. Et quia aliquando ſomnia cogitacione et reuelatione ne fiunt. Daniel nabuchodonoſor viſiõz ediſſerens a radice cogitacionis inchoauit. Tu rex cepiſti cogitare in ſtratu tuo quid eſſet futurum p⁹ hec Ex qua ſententia ſanctus doctor in. 2. 2. q. xcv. ad ꝑm tuum petitũ compendioſius quo vidi Reſpõdet vt infra ſubiungaz. Sed primum ſcito q⁹ de ſomnijs duo genera hominũ iudicare valent. phi videlicet. et veri

Theologi ꝛ vtrūq; est difficile non habenti acquisitā vel infusam periciā Primū mod̄ presertim et partim sc̄m dict9 doctor sub quintuplici dñcia docet agnoscere in hijs sentencijs ꝛ verbis pariter Diuinacio q̄ innitit̄ false opinioni est superstic̄iosa ꝛ illicita ꝛ ideo considerare oportet quid sit verū circa precognic̄iōz futurorz de somnijs. Sunt aūt somnia futurorū eventuum q̄nq; quidez causa puta cum mens alicuius sollicita ex hijs que videt in somnis inducitur ad aliq̄d faciendū vel vitandū. Et de talib9 loquitur salomon dicens. Multas curas fecerunt somnia Quandoq; vero somnia sunt causa aliquorz euentuū inquantū reducuntur in aliquam causam cōmunem somnijs et futuris euentibus. Et ꝑm hoc plurimū p̄cognic̄iones futurorum ex somnijs fiūt. Est ergo considerandum que sit causa somniorū ꝛ an possit esse futurorū eventuum vel ea possit cognoscere. Sciendum est ergo q̄ somniorum causa q̄nq; quidem est interius. quandoq; autē exterius. Interior autem causa somniorū est duplex. vna quidez animalis inquantū scilicet ea occurrunt hominis fantasie in dormiendo circa q̄ eius cogitacio ꝛ affectio fuit immorata in vigilando Et talis causa somniorum non est causa futurorū eventuum. vnde huiusmodi somnia per accidens se habent ad futuros euentus. Et si quandoq; simul concurrāt erit casuale. Quandoq; vero causa intrinseca somniorum est corporalis. Naz ex interiori dispositiōe corporis formatur aliquis motus in fantasia cōueniens tali dispositioni Sicut homini in quo habundant frigidi humores occurrit ī somnis q̄ sit in aq̄ vel ī niue Et de extrinsece tangentibus experientia docet. Si q̄s dormiēs digito vel manu aquā frigidā circūdederit statī se in aq̄ iacè somniabit. Et ꝓpt̄ hoc medici dicūt

esse intendendum somnijs ad cognoscendum interio
res dispositiones Causa autem somniorum exterior
similiter est duplex scilicet corporalis et spiritualis.
Corporalis quidem inquantū ymaginacio dormien
tis immutatur vel ab aere continenti sicut de aqua iā
exemplificatū est. vel ex impressione celestis corporis
vt sic dormienti aliq̄ fantasie appareant cōformes ce
lestium dispositionū. Spiritualis autez causa ē qnq̄
quidem a deo q̄ reuelat aliqua in somnis ministerio
angelorū ꝑm illud Numeri xij. Si q̄s fuerit inter vos
ꝓpha dñi in visione apparebo ei vel per somnium lo
quar ad illum. Qnq̄ vero operatiōe demonum aliq̄
fantasie dormientiū apparent ex quibus qnq̄ aliqua
futura reuelant hijs q̄ cum eis habent pacta inita illi
cita. Sic ergo dō. concludit doctor ibi Respondendo
si aliquis vtatur somnijs ad p̄cognoscēda futura ꝑm
q̄ somnia p̄cedunt ex reuelatione diuina. vel ex cau
sa naturali intrinseca siue extrinseca. quantum se pōt
virtus talis cause extendere non erit illicita diuinatiō
Si vero huiusmodi diuinacio causetur ex reuelatiōe
demonū cū quibus pacta habent expressa. q̄a ad hoc
inuocantur. vel tacita quia huiusmodi diuinacio ex
tenditur ad qđ nō potest se extendere. Illa diuinacio
illicita est ⁊ superstitiosa. Ex quib⁹ distinctionib⁹ cla
re habes q̄ ex quinq̄ causis somniorum significatio
eorū pōt aliquando elici. Primo ex causa corporali
intrinseca. vt quādo ex materia humida vel sicca fu
tura fantasia mouetur ad somniandum de similibus
⁊ de talibus ꝓprie iudicat medicus. Secūdo ex causa
corpali exteriori oriēte ex aere vel elemēto circūdāte
corpus hoīs vt si aer est humidus: facilitet fantasia
sensibilis hoīs mouet ad somniandū de pluuia. ⁊ ita
de alijs aeris vel circūstantis corporis proprietatib⁹

elementaribus· Et de hoc modo proprie habet consi derare naturalis philosophꝰ·Tercio ex causa corpo rali exteriori·oriente ex impressione celestis corpis.ut sic dormienti alique fantasie appareant conformes ce lestium dispositioni et de hoc caute habet cōsiderare astronomus·Quarto ex causa spirituali extrinseca mala·vt quando demon ad cognicionez alicuius oc culti vel futuri mouet fantasiaz·Quinto vero ex cau sa spūali extrīseca ℞ bona a deo ministerio tñ bonoꝝ angelorum ꝓdeunte in fantasiam ℞ mentem hominis. Et de istis duobꝰ considerat theologus·p̄dictis consideratiōnibus si primum et secundū modꝰ per doctorē sanctum adieceris septem drās cōsiderandi de somnijs ꝓmpte habebis·quoꝝ primus est cum mens alicuiꝰ solicita est ex hijs que videlicet in somnis inducit ad aliquid faciendum vel vitandū quemadmodū ċdaz vanī practicant homines quibꝰ cum aliquid delecta bile somniauerit tanqz̄ necessario exequendū id perfi ciunt·sed tunc talis exeunte rei causa nō est somnium sed animi libertas vel potius instabilitas· Alius est modus quando somnia sunt causa per accidens futu rorum euentuū:vt cū fiunt cum causa intrinseca ani mali·ut quando occurrunt homini fantasie in dormi endo circa que eiꝰ cognitio et affectio fuit memorata in vigilando·quemadmodū dictū est a sancto docto re in principio suorum verborū· Pigeat de hoc sal tem do exemplum· Theologus duo tibi antea re citabo exempla ad intelligendū quomō per somnia adeo deludantur plurimi vt eis iam euigilantibꝰ oīo se esse ment in veritate vidisse quod solo sensu appre henderunt interiori.p̄ceptore enim meo referente au diui·Quod patet quidam nostri ordinis villagium qdam intrauit·vbi feminā quandam inuenit demē

tatam intantū vt nocturno tempore se cum Dyana ⁊ alijs feminis transferri crederet per aera. Cui cū pater perfidiam verbis conaretur expellere salubribus · pertinax ista experīcie se plus credere affirmauit Cui pater: fines ergo me esse presentem cum de proximo recedes · Respondit illa: Ita placet et me recedentem videbis presentibus si placz testibus ꝑ doneis · Igitur vt deliram animarum zelator conuinceret. Aduenīe te die recessus quem vetula prefixerat: affuit pater cū fidedignis hominibus At illa cubellam in qua pasta formari solet · supra scamnum positam intrauit et sedere ibi cepit applicatisqz verbis maleficis ⁊ vngento reclinato capite obdormiuit statimqz opere demonis somnia de domina venere ⁊ de alijs superstitionibus tam fortia habuit vt in iubilo quodaz voce submissa clamitaret et in hijs plausibus motis manibus cubel laz cui insidebat nimis mouit que de alto scamno precipitanter ruens vetule subiacentis caput non modi cum contriuit et ita in terra iacentem nec de loco mo tam pater inclamauit iaz euigilantem · vbi queso es Num cum Dyana fuisti que testimonio presentium nunqz de cubella recessisti. Ex hijs igitur gestis et medi cinalibus verbis salutiferis animum ad sui erroris de testationem deuexit · Simile est in legenda beati Ger mani Antisiodoren · qui in domo quadaz videns fere mensam pari ammiratione didicit qꝫ propter bonas mulieres nocturno tempore illa comedentes cibaria ponerentur · igitur eadem nocte vigilando vidit mul titudinem demonum in specie mulierum ad mensam sedentem quib⁹ ne recederent imperauit familiam to tam excitauit et si comedentes cognoscerent quesiuit qui cum vicinas suas esse dicerent: misit ad domos

singularum et omnes in lectis suis repete sunt Adiu
tati igitur demones sese manifestabant et quo populū
illuderent apparuerunt hoc et ratio et causa datur xxvj
q.v. Epi vbi ex concilio Acquirenſ. sic dicitur. ipse
siquidem sathanas q̄ transfigurat se in angelū lucis
cum mentē cuiusq; mulieris ceperit et hanc per infideli
tatem sibi subiugauerit illico trāsformat se in diuer/
sarū psonaꝝ species ac similitudies et mētē quā capti
uam tenet in somnis deludens modo leta. mō tristia.
modo incognitas psonas ostendēs per deuia queq;
deducit et cum solus spiritus hoc patitur infidelis hoc
non in animo sed in corpore euenire opinatur. De
somniantium talium visionibus plura ibidem reperi
es. porro quomodo deludantur qui somnijs facilitet
credunt: de hoc summe tale exemplū. Noui quendaz
fratrē nr̄i ordinis judocū nomine de conuentu Con=
stancienſ. professum pronunc bonī zeli qui tamen iu=
nior existens non tam fuit velut modo moribus et cō
sciencia compositus huic existentī in conuentu ante
tempus generalis constancienſ. concilij somnialis vi
sio dormienti affuit in qua sibi videbatur quomodo
in summū pontificem creatus esset: vigilans dudum
postea satis seriose cogitabundus ut ab eo audiui in
cedebat quid sibi hoc somnium bone afferret prenosti
cationis speciē enim aliqualem de veritate in se adim
plenda presumpsit de prefulatu aliquo habendo licet
litteris et statu nulla penitus alluderet in homine isto
dispositio. porro tempore antedicti concilij deposit9
per idem tribus a summo pontificio videlicet petro de
luna Gregorio coriarij et Johañe Balthasare de co
sta qui omnes se in suis obediencijs gerebant p sum
mis potificib9 locus electores dies et hora in quibus

vnicus ⁊ indubitatus pastor et petri successor electi debuit quibus visis frater predictus specie prehabita sibi clamulo augere cepit. qp fortassis de eo dudum a se visum verificaret sommū. Electo autem domino Martino de columna concorditer. confusus apud se frater didicit qz stultum animū dare sit somnijs sine sufficienti motiuo. Non multo pt9 autem elapso tpe tempus carnispriuij appropinquauit in quo in conuentu iuniores fratres p solacio aliqñ consueuerunt repsentatiões ludi cras habere sūmi pontificis ⁊ aule Romane p quo ioco cū diuersi iuuenes ad varia eligerentur officia p̄dictus frater jodocus electus est ioose in fūmum pontificē per ficticium. In q̄ eminencia tunc p̄mum omnē p̄sulatus spem perdidit. quā tacit9 fatuis spebꝫ prius sepe p̄habuit. Hic em̄ euentus nō a somnio causabatur sed ad eum casualiter se habebat

Capitulum Quintum

Ecitatem murrens formica aliam habentē oculos fortissime amplectit̄ nec dimittit nisi ad casam sit reducta. In quo reluez qm̄ pietatibꝫ diuina puiderit clementia cuius instinctu orbata visu formica videntis industria aliena saluat̄ p̄t per talem industriā intelligi hij homines simplices q̄ diuino munere somnia diuina vel reuelationes diuinas habētes eorum intellectum non vident sz alieno ductu id addiscunt qđ ꝓpria industria non norunt. sicut samuel simplex ⁊ visionū diuinarum inexpertus cum tempore pueritie in templo cum helỹ sacerdote dormiens tercio vocatus diuino oraculo id non a se intellexit. Sed qualiter se ad idem habere deberet ab helỹ p̄inus didicit. j. re. iij. Sic etiā noui plures valde deuotas vtriusq; sexus p̄sonas q̄ somnia de quibus daz sibi ignotis euētibꝫ satis certa habuerūt. in quibꝫ

sibi non credentes nẽ decipierentur recursum humiles ad litteratos habuerunt et eorundem dictis certiores de veritate effecti sunt. Fuit meis temporibus in Argentinensi dyocesi nobilis quidam maior creato mi lite. libertine condicionis. vita et moribus tam compositus vt nulli eum verius qꝫ Martino post cathecismũ cõparare valerẽ hic quia in omnib⁹ strennue egerat a pbe. que dei erant deo. a que cesaris dabat cesari omni iudicio. Ideo a quibusdaz qui viri bonitatez et reipublice necessitatẽ nouerant. eum precib⁹ molestabant vt baliuatũ ducatus dñi austrie debitum quem hũt in elsatia acciperet et regeret. De quo non dubiũ apud seculũ honorẽ grandez a vtilitatẽ rerum tpaliũ non modicaz assequi potuisset in se et in suis ymo in tuendis sanctis monasterijs que plurimũ ibidem diligebat. Distulit vir prudẽs affirmatiuũ dare responsũ a cogitabat qꝫ dictum officium iudicẽ exigit iura ire municipalia noscentẽ que ipse ad plenum nesciebat Quesiuit igit a me et ab alijs qui sibi accomodi videbantur qd responsurus esset vt animã ꝑriã in tuto poneret. Fateor imperfectũ meũ quia noui virũ esse iustissimũ et quomõ multis ꝑdesse valeret et fortassis ꝑ assessores qui tamẽ vix haberi valebant posse supleri qõ principali deesset iudici timidus eraz vna cũ alijs qd determinate suaderem. Et ita nullus vtro videbatur dare responsum. Habere aũt nobilis hic solebat sciebam somnia vel visiones potius valde ponderosas a notabiles prius sepe in quibus tamen nihil vel modicum sed in sola sacra scriptura et eius exposi toribus principaliter se fundare nouerat. Vnde quadam vice eodem tempore somniũ vidit tale: videbat ei qꝫ in agro quodaz lato staret satis bene sulcato per aratrum et semina q̃ in manu tenebat accurate terre

p fructu habendo inſereret·Cūq; attentius iſta conſpiceret vidit q; nullum ex ſeminib; ſurſum creuit·ſz totū deorſum tendebat ad interitum·In qua āmiratione ſtupens cuigilauit mihiq; poſtmodum dixit·niſi a filium firmum mihi de dētis de acceptādo baliuatū exhibitū mihi conſulo vt incertū dimittam a ample ctar certū libet eē ſum modo a cura huius grauis regiminis qđ acceptando vereor periculo me ſubmittā potiſſime·ob ignorantiā iurium ſeculariū a conſuetudinum·Quo audito acquieui viro prudentī quia cō forme eius fuit iudiciū xp̄i illius ſententie cua dicit· Quid p̄dērit hominī ſi vniuerſum mundū lucretur anime vero ſue detrimentū patiat detrimentū aūt nō perditionē·Intellexit eē nobilis iſte p̄tunc quoſdaz habitare potentes in baliuatu de quib; timendū erat ne quicq̄d bonī per ante fatū edificaret nobilez·illi de ſaucrent vel ne perficeretur ceptum prepedirent.Cui euentui veriſimiliter viſio arridebat de pullulante ſemine verſus terram et deorſum nō autē ad celū et in ſurſum ¶Diger:mimis generales vſq; modo dediſti regulas de curandis vel nō curādis ſomnijs Idcirco p̄cor ad ſpālia que plus mouēt deſcendere vel ad videndum ſaltē q̄d ſenciendū ſit de multoz ſomnijs· in quib; raro vel nunq; falli dicunt p̄ſertū in hijs caſib;· qñ eis ignorantib; aduerſa obuiare cōſueuit fortuna puta temptatio grauis ſeu grādis tribulatio a triſticia· ¶Theologus:Rē p̄tum poſcis quaz me tibi tradere eſt ſoli? dei donum gratuitū De numero eē heu ſum hoz qui animales ſunt nō ſpūales niſi ſolo nomine·ſpūalium aūt et dei ſpiritū habenciū p̄mium eſt aliqñ talia particulariter agnoſcē·De quibus per ordinem dicit Apoſtolus p̄ma corīm·ij·Animalis hō non p̄cipit ea que ſunt ſpiritus dei·ſpiritualis autez

iudicat omnia. A ipse a nemine iudicatur. Quis em̃ nouit sensum dñi. aut quis instruat eum. Nos autẽ concludit sẽsum xpi habemus. Dmcuiqꝫ etiã vt ibidẽ xij. dicit datur manifestacio spũs ad vtilitatẽ. et inter nouẽ dona gratiarũ gratis datarũ dic. Alij datur di screcio spirituũ. Alij interpꝛtacio sermonũ. Hec autẽ omnia operatur vnus atqꝫ idem spũs. diuidens singu lis ꝓut vult. Spũs pterea loquitur misteria ibidem. xiiij. Vnde beatus Grego. vbi supra. Enumeratis oĩ bus somniorũ causis. sic concludit. Difficile somnijs credendũ est. quia quo impulsu veniant facile nõ elu cet. Sancti vero illusiones et reuelaciões quodam in timo sapore discernunt. vt sciãt quid a bono spiritu ꝓcipiant A quid ab illusione patiantur. Ex quib⁹ ver bis tria salubria debes documenta elicere tuo ꝓposito valitura. Primũ qꝫ difficile somnijs credendũ est. Se cundum qꝫ sancti quidaꝫ habent noticiã A differenciã aliqñ de somniorũ interpꝛtacióe. Terciũ vero qꝫ me/ dium acquirendi in hoc discretionẽ spirituũ fit ꝓ quẽ dam non solũ interiũ sed per intimũ saporeꝫ collatũ ab eo vicz sancto spũ qui sol⁹ interior est cuiqꝫ rei qꝫ ipa sibi. Hanc ob causaꝫ omnes quos vidi magnos theologie doctores fecisse de instinctib⁹ vel de discreci one spirituum tractatus qui se vltimate resoluũt ad dictas Aposto li et beati Grego. auctoritates qꝫqꝫ re gulas in eis vel coniecturas potius annectãt quas si placuerit intueri poteris in diuersoꝛ vicz doctorum tractatulis Verũtamen quia discrete satis ad vnum modũ interpꝛtandi caute somnia descendis quo veriꝫ tur quidam pꝛostensa sibi futura mala. Ideo sex regu/ lis ꝓuatis spero in deũ talib⁹ omne malũ culpe vitabis. Prima diffinitiue talib⁹ somnijs neqꝫ assertiue credas nisi cũ in dubitatũ donũ interpꝛetandi habueris ꝗle.

Jeremias obtinuit cui ait·Je·xxvj·In veritate misit me dominus ad vos vt loquerer in auribꝫ vestris oia verba hec·Ratio dicti est qꝛ cause somniorꝫ sunt aliqñ do que nullius future rei signa sunt·sꝫ tñ pteritarum ymaginum vel alias naturalium non somniorꝫ designandū vel demonum qui credulos somnijs ita assuefieri sibi gestiunt·Secunda regula est· Omniqꝫ somnia non sp abigas pſertim ea que tribulatōis future signa forent si ꝓcipis ea crebro tibi in bonis ⁊ vtilibꝫ animę verificari·qꝛ aliqñ dei dona sunt nos a malis pseuerantia ne ducamur in temptatōez· Jacula em̄ p nisa minus feriunt Vt beatus Grego·dicit·Tercia regula cum somniuꝫ alicuius infausti tibi occurrerit tūt forti animo cum dei adiutorio sine confidentia in ꝓpꝛijs viribꝫ eqm̄ mittere te tenere ꝓponas·Firmatō em̄ animi p ea naturalia q̄ deus contulit in libertate arbitrij actuanda sunt·⁊ eis vtendum est·qꝛ isas mediantibꝫ phi vt Seneca docet de remedijs fortuitorꝫ immania patienter sustulerūt.Quarta regula Occasionem mali verisimilit imminentis p viribꝫ fugias· ne vicz tu in hoc causaz culpabilez pſtes loquendo eundo ad loca periculosa.⁊ ita de similibꝫ multis in qbꝫ sepe nris negligentijs vel factis illicitis mala pene grauia incidimus·Quinta regula est vt deuota orōe frequenter ad deum p gra patientie recurram9·qꝛ opus ꝑfectum habet.Et iuxta beati Grego·mentē miraculoꝫ opatōi anteferet.Non em̄ nostra industria ⁊ libertas arbitrij ad virtutes acquirendas vel retinendas suffitiunt Sꝫ diuina specialis gratia exigit̄ que pcibꝫ sanctorꝫ ⁊ ad deuz effusis orōibꝫ ex diuina mia sepe obtinet̄ vbi nostra demerita aliud exigeret̄.Sexta regula·Caueas in hijs visionibꝫ ne supbies tuis ex meritis talia tibi collata esse credas etiaz si sint a diuino spū·Talia em̄ qñ

sunt a deo sunt grẽ gratis date q̃ sepe in peccatis gra
uib9 existentib9 dant̃ ex mera dei mĩa non sp meritis p
ut habuisti de hoc supra li·j.ca·j·de miraculis.

Capitulum Sextum·

a Nectit̃ p̃dictis alia formicaꝝ ꝓprietas cp vi
delicꝫ via vna egrediunt̃ a suis domibus q̃
tñ versus finez ꝓpter querenda pascua pluri
ficari videt̃. Contulit em̃ illis bestiolis diuinus instin
ctus·vnam p̃ncipalem ⁊ regiã viã facere·⁊ iuxta can
dem metiri reditũ.qꝫꝫ circa eandẽ viã ad q̃rendũ vi
ctum parũp diuertant. Jta hodie nutu diuini spũs in
cuneo ⁊ concione vniuersalis ecclesie oĩm est vna via
regia p diuina p̃cepta ꝓgrediendi·Si inquit vis xp̃s
math·xix·ad vitã ingredi s̃ua mandata·⁊ Leui·xxvj
Si in p̃ceptis meis ãbulaueritis ⁊ mãdata mea custo
dieritis ⁊ feceritis ea·dabo pluuiam vobis tp̃ib9 suis ⁊
terra gignet germen suũ·Et tñ circa eadẽ vniuersalia
ecclesie ⁊ cristi mandata modi varij sunt viuendi·et
pascua virentia virtutũ acquirendi·Hec sanct9 p̃sul
Augu.intuebat̃·qñ a socijs suis ⁊ amicis euodio ⁊ ne
bridio habere volebat·quis vicꝫ esset aptus modus vi
uendi ad ambulandũ in via dei in q̃ alius sic alius sic
ibat· Piger: Vt materie somnioꝝ finez imponam9
q̃ro vtꝝ ne mala hui9 vite sanctis viris aliqñ imminẽ
tia p vnum genus somnij·vel an sub diuersis modis
p̃ostendant̃ q̃ndo in somno diuina g̃ra p̃muniuntur
vel p̃auisant̃· Theologus: Quantũ cõnicio·diũsi
diuersimode quo ad hoc inspirant̃ dñ dormiũt qꝫ qui
busdã de aq̃·Alijs de calice·nõnullis de cruce xp̃i·ali
q̃b9 etiã de infantib9 somnia fiunt post q̃ sp vel vt in
plurimũ tribulatõeꝫ aliquã grauez in se vel in suis ai
cis sentiunt.ꝓut sequentib9 patescet exemplis· Hab ui
genitricem q̃ viduata patre iam meo defuncto apta

secundis nuptijs eandem multas ad hoc interpellantibus ob castimonie amorē omnino spreuit que q̄ deuotam in matrimonio vitā & in viduitate vsq; ad vltimam senectutem corazo deo duxerit & horū si opus foret spretō totum natale solum testaret cum adiacenti vicinio Aduerterat hec q; quociensq; somnulū habebat. In quo sibi peditare videbat in aqua vel quando eadem mare aliqd est intuita sine fallo euentum postmodum in breui magne tristitie sensit. Quātoq; aq̄ maiorē turbulētiorē p̄fundiorē videbat vel impetuosiorē tanto grādiorē tristitie materia sequebat. Latebat me materna hec consideratio quousq; iam multis ānis stando in ordine de studio vniuersitatis wienenſ repatriaui. Satis ptunc nouus q; solū fui tunc stadens in sancta facultate theologica. vnde ipsa mihi confidens coniectutam somnij retulit & experientias plures addidit. q; valde superstitiōes & demonis fallacias timuit se nō credere diffinitiue post talia somnia tribulatōez sibi affuturam. sed timere illam: deo cōmitendo: vñ visio illa somnialis vemiſſz. vel quo iret & exinde postremo ne deciperet a me consiliū q̄siuit. quo sine offensa peccati se gerere in hijs deberet. Qui igit sciui a iuuentute mea hanc timuisse deum & vitam timori huic cōcordasse in effectu doctrinā q uā p̄cedentī dedi capitulo sibi tradidi quā non mea industria sed a quodam magno sacre pagine mgro in prefatis scolis didici nec discordat aq̄ vel maris hec visio tribulatōem denotans a modo sacri eloquij qd p aquam sepe vult passionis illatōez intelligi. Vnde ꝑpha orat in tribulatione extrema cōstitue Saluum me fac deus quoniam intrauerunt aque vsq; ad animam infixus sum, in limo profundi & non est substantia. Viuit hodie virgo nobilis hm seculum & valde deuota in Argentinensi dyoceſi sexagenaria.

Sophia nomine Abbatissa monasterij canonissarū
secularium in Andelano que a iuuentute sua casussi-
me vixit sicut 3 tres alie sue vterine sorores. Collegiū
etiam p̄dictum q̄ dum in abbatissam esset creata repe
rit deformatissimum magnis cum laboribꝫ in religiōe
reformauit ad plenum 3 in tpalibꝫ ditari promouit
plurimum. Hec mihi aliquando retulit confident. q̄
quandoq̄ in somnijs videret calicem in quo sacra-
mentum diuinissimum eukaristie continerī solet: infal
libiliter in breui postmodum pressuram aliquam mū
di in se vel etiam in suis perciperet Et quanto in som-
nijs pfundius in calicem dabat potestas videndi: tā-
to seuerior tribulatio sequebat virginī. Accidit post
hanc relationez longo tractu annoz me venire ad di
ctum collegium vbi dicta dña mihi dixit Ecce patet
pnunc bona pace fruor. Sed in breui vt timeo gra-
dis mihi obuiabit tristitia cz somniū de calice satis p
funde inspecto nup habui. Non multo deinde tpe ela-
pso frater suus miles Walterus egrotare cepit 3 statī
sublatus de hoc seculo. Fuit em vir in armis strennu
us. fama conspicuus prudentia preditus 3 dicti mona
sterij ac reformationis eiusdez fautor supremus q̄ ob
rem virginī aderat magna tristitia p calicem p̄signa-
ta. Nam de passione locutura veritas ait filijs zebedei.
Math. xx. Potestis bibere calicem quem ego bibitur?
sum. Et ibidem. xxvj. Orando p ablatione dominice
passionis dixit. P̄r si possibile est transeat a me calix i-
ste. Fuerunt meo tempore in ciuitate Basilien si vna
in domo due virgines. Seniorꝭ que. lxxx. circiter an
num attigit nomen Anna extitit. que iuniorē suo sub
regimine domestico habuit. etiam Ann ā nomine hec
reuera spectacula virtutum totā ciuitatī extiterūt 3 ad
acentā patrie. Prima quidē Anna 3 senior sancte du

dum migrauit ad dñm·iunior vero infama bona vi
uit vsq; hodie·cui etiã non ambigo interior vita con=
cordat deuote huiꝰ relatõe quam credo veridicaz sepe
didici.q; ꝗntumcũq; de puulis ⁊ innocentibꝫ puerulis
hz sommium ꝗliter eos vicz videat·aut iocos licitos
cum eis habeat·de ꝓximo virgini ꝓsentio aliqua aut
tribulatio alia aduehit.Idẽ ꝓ omnia seniori dũ viue
ret eius in spũalibꝫ nutrici crebrrime cõtingebat.Na
ta em fuit ꝑfata iunior ama a pntibꝫ q residentiã ha/
buerant sub quodaz mihi noto nobili solum nomne
h; qz virgo iuuenis·erat pulchra facie ⁊ apta nuptui
eius sp castimonie demon insidiabat ꝑ dictum nobi/
lem q eam sepe licz ingenua huam facere conabat vt ex
ea seruos plures habere valeret.Dñ nunc blanditijs
sibi suadebat·vt matrimonio alicui de suis seruis co/
pularet.nunc minis terrere solebat ad idẽ q; obtẽ con
stans virgo:de loco ad locum ⁊ de patria fugam dare
cogebat.Et contra hunc accipitrẽ dei colũba anteta/
tis puerꝫ sommijs sepe ꝓmunita est Qñ em talia som
nia habuit statũ de custodia sui corpis ꝑ fugam vel per
occultatõez aliam sibi puidebat postmodum q expta
est somniari verum ꝓcessisse ⁊ fortassis diuina clemen=
tia ideo ꝑ puulorum visum hanc ꝓmonebat·quam in
innocentia castimonia ⁊ pacientia sine macula inuidie
⁊ peccati sibi ꝑseruare volebat·Juxta illud Math·xviij
Nisi efficiamini sicut puuli non intrabitis in regnum
celorum·Certum est etiaz puulos in quotidianis pas
sionibꝫ ⁊ fletibꝫ vexari·Vnde non mirz si eorꝫ ꝑmagno
tꝛpum tribulationis solet ꝑferre·Habeo ꝓterea in cõ
stantiensi dyocesi cognatam nomine Elisabeth lau/
dabiliter valde viuentem in thoro mrimonii cui si ali
qua ignorantia a ꝓpinquat tribulatio·Hanc ꝓgno.
scit·cum sibi in sommis apparet crux vel crucifixi passio/

quemadmodū mihi retulit. Nulli aūt dubiū p crucez ⁊ passionem xpi tribulatōez posse facilit̄ designari. Qui inquit vult venire p me abnegz semetipsū ⁊ tollet crucē suam quotidie ⁊ seq̄t̄ me. Lu. ix. Et ipe xp̄us petro obuians passuro dixit. Sado Romā itr̄ crucifigi vt leo ⁊ linus de eo test̄an̄t. Piger: Qñ sommorum visio est a diuino instinctu signū futuri. peto an h̄ fiat a deo immediate. An boni angeli ministerio.

Theologus: Dudū hec determinata ē q̄stio p. ix. di. viij. c. ⁊ p. b. Augu. li. iij. c. xxvj. de trinitate. q̄ moyse ⁊ paulo demptis nunq̄ deus immediate ⁊ nude apparuit patrib⁹ ⁊ pphetis. sz reuelationes fiunt angelorz bonorz ministerio vt ex hijs vita nr̄a munia㆓ qu ad modum petimus de angelis in collecta ecclesie. Quin ymo vbi scriptura testamenti veteris dicit deū esse locutum ⁊ apparuisse moysi in rubo ⁊ in monte syna id alibi exponit de angelo vt test̄at̄ b̄tus Stephanus di. Actuū. vij. Expletis inquit āis. xl apparuit moysi i deserto montis sina angelus in igne flāme rubi. Moyses aūt videns āmiratus ē. Et infra de eod̄e Hic est qui fuit in ecclesia in solitudine cū angelo q̄ loquebat̄ ei in monte syna ⁊ cū p̄ribus nr̄is q̄ accepit verba vite dare nobis. Est p̄terea doctrina b̄ū Dyonisij. q̄ eterna sapientia yma sūmis iungit p media. idest infima racionalez creaturam per angelos q̄ medij inter nos sunt. ⁊ deum sanctis inspirationib⁹ reducit ad diuina que sunt summa. Non quin deus ista se solo facere posset. sed vt in hoc ordo diuine sapiētie videat̄ vt angelico ministerio eorz gaudiū augeat̄ ⁊ vt amicitia maior inter eos ⁊ nos teneat̄. Nec dona p nunciū nobis transmissa puisp̄dere deb̄e. qz adhuc quit q̄d angel⁹ facit. ⁊ quez sc̄daria causa id primaria que deus est plus agit q̄ actiones nostras aspirando p̄uenit ⁊ adiuuādo

ꝓsequitur vt cūcta nostra operatio ab eo incipiat ⁊ ab eodem incepta finiat.

Capitulū Septimū

Egrediamur ꝓprietatē aliam q̄ est op formi ce p lineā vnam satis regiam ad mīdū rede/ unt nec in via vna aliā impedit. sz alī quan do quasi oris osculo sibi mutuo pacis federa porrigere vident. In quib⁹ indirupta quedaz amicitia nobis p̄monstrat pax ⁊ tranquillitas q̄ effectus sunt ⁊ fructus diuine caritatis ⁊ vere aspiratoꝛ sanctispiri tus munere. De q̄b⁹ apostol⁹ ad Gal. v. dī. Fructus spūs est caritas. gaudiū. pax. patientia. longanimitas. bonitas. benignitas. mansuetudo. fides. modestia con tinentia. castitas. Hij igit̄ hoīes in quib⁹ signa talia re piunt̄ diuine inspirationis ꝓbabilitatē satis p̄ferunt. Ob qđ apostō. subiungit. Si viuim⁹ spū. spū ⁊ ambu lem⁹. Nō efficiamini inanis glorie cupidi inuicē puo cantes inuicem inuidentes.

Piger: Pauce put con iecturo nō tpe reperiunt̄ morales fornice q̄ talia sig/ na vnitatis ⁊ pacis habēt erga se ⁊ pximos. q̄q; intra se. q̄q; diuinitus inspirate spū ducant̄. Juxta mandatū apostoli qđ ibidem p̄mittit. Dico aūt spū ambulate. ⁊ desideria carnis nō perficietis.

Theologus. Questi onem simlem ⁊ suspitōem talez. Supra. li. j. ca. vj. tibi explodi. Verum vt pacis filios ⁊ filias ac spūssancti alūnos de vtroq; sexu fuisse agnoscas nō tpe duo de multis tibi exempla subiungaz. Fuit in ciuitate Con/ stantiensi vir quidaz pauper reb⁹. corpe ab ipsa vt vide tur natiuitate surdus ⁊ mutus. sz spū ꝓphetico non in exptus hūilis in vita ⁊ habitu. pacemq; cū hoīb⁹ ⁊ am plius auz deo in puritate animi ⁊ in castimonia corp is habere studebat nomen eius fuit hic vt a multis fi/ dedignis pcepi psonis q̄ndoq; futura cuandoq; etiaz occulta que humanam latebant industriaz solebat nō

dico ꝑdicere·oꝛ lingue vſu carebat·ſꝫ nutib⁹ ꝓmonſtrare manifeſtis·Nam in fratꝝ nr̄oꝝ conuentu ꝙſtanciensi multi talia exptos ſe fatent̄ huiuſmõi habui cõſanguineum aliquando in dicte ciuitatis collegio qõ ad ſanctum Stephanum voc̄at̄ ſacerdotẽ canonicũ ⁊ deo ⁊ apoſtolozꝝ ꝓncipib⁹ valde deuotũ q̄ relicta domo ſua ſub ꝓuiſione cuiuſdaꝫ vetule virginis ſue cõſanguinee ad limina dictozꝝ apoſtolozꝝ ꝑegrinatõi ſe verſus romam dedit·In itinere aũt q̄daꝫ nocte caſu i hoſpicio quodaꝫ ab alto cecidit·⁊ q̃ſſato coꝛpe fracto q̄ pede ibidẽ ⁊ in Romana curia multo tꝑe tediens·tandem iactuꝫ coꝛpis paſſus eſt non modicas q̄ taꝫ diu durauerunt vt p̄fata virgo domus eiꝰ ꝓuratrix. ⁊ nullus in ciuitate conſtanciensi quicq̄ de ſacerdotis aduentu ſciret hũano iudicio·Venit interea certa die dict⁹ mutus leta facie iocũdis oculis ⁊ oꝛe tidenti plauſib⁹ manuum notificans virgini ſacerdotis aduentuꝫ ꝓmiũ mitabat̄ iſta ⁊ ſequenti die inopinatũ leta recepit de naui ſacerdotis aduẽtum·Nutriebat̄ hic mutus qui pauꝑib⁹ ꝑ quendaꝫ ciues conſtanciens̄·ſatis diuitẽ q̄ mutum paulominus naturali filio diligebat Venit interea dies in q̃ ꝑ lacum adiacentem nauigio ire diſponebat ad ciuitatẽ aliam aq̃ ꝓpinquaꝫ ⁊ lacui Et dum in domo ꝓpria eſſet adhuc ꝑegrinatur⁹ ciuis vidit ⁊ conſideꝛauit hoc mutus·Vnde nutib⁹ quibus valuit dño ſuo ſuaſit ne nauigio ſe cõmitteret ſꝫ tenebat ciuis q̄ poſtq̄ domum exiuit eum ſeq̄bat̄ mutus·modis quib⁹ poterat iterum ceptum iter diſuadens· Tandem circa nauim miſerabilib⁹ gemitibus vt antea prohibere conatus eſt ſuum dominum quez ſi nauigaret protinus preſciuit moꝛiturum in aquis ⁊ minus ꝓfecit·Cumq̄ nauis cum domino recederet a litoꝛe mutus in eodem vt dicit̄ litoꝛe magnis profuſis

lacrimis ⁊ apparatu lugubri dñi flebilem recessum de
planxit. Aduersa igitur fortuna nauim in aquis mo-
uente ciuis eodem die aquis submersus est. ⁊ cum mut⁹
dei claresceret spiritu ostensum est non modo ciuitati
sed totī adiacenti patrie. Paulo antequ ad colonien se
transmissus sum studiū. fuerunt intra ciuitatē ibidem
due virgines carne ⁊ aīo sorores vnanimes ⁊ pacifice
in vna domo vota sue castitatis reddentes q̄ distinxe-
rant deo in labijs suis ⁊ labore manuū victū conquirē
tes tenuē. Vna aūt ex eis aui⁹ aīa primum placuit altis
simo q̄ diuinissimum eukaristie sacramentū multū di-
lexit ⁊ deuote sepe solita est sūmere corpe infirmata est
⁊ tandem morbo tanto inualuit vt contractis nerui q̄
bus lqbia ⁊ mandibule mouere consueuerunt etiā ad
hibito toto conatu corpis ⁊ aīe ora aperire neqret ad
cibum sumendū corporeum. Tantequ supior mandi
bula inferiori coherebat vt vix vel nullatn⁹ ad minu
tissimum sumendum cibū cū instrumēto argenteo vel
cocleari aperiri posset. Estuabat interea cordis desi de
rio se morti ꝓpinquare conspiciens illud salubrimū
xp̄i viaticum q̄d de terrenis celestes nouit efficere. vt
hoc munita p̄sidio fidentius migraret ad xp̄m. ſz oēs
vel plurimi formidabant id nō posse ab ea sumi nec
vt cōfiteret sacramentalit quod pri⁹ sepe facere cōsue
uerat ⁊ vt viso xp̄i sacramento sic credendo saltē man
ducaret aduocatus est sacerdos eukaristie sacramen-
tum afferens. Et cū absolutōe ꝑ peccatis p̄missa sacer
dos añ fatē xp̄i sponse dñici corp⁹ eleuaret ad adorā
dum ab ea statim ⁊ iopinate tantā vtutē se ꝓcepit ha
bere in corpe ⁊ in̄t̄num quendā instinctum in aīa vt
subito ad aīe ⁊ cordis hiatū corpalia ora amplesatis
laxaret quib⁹ confestim sacerdos dñici corp⁹ lete im-
misit. ⁊ ita xp̄i sponsa soror ⁊ qui aderant āmirantes

deo gratias de collato miraculo retulerunt. Piget
De vtroq; exemplo aliq; qstio aim meum pulsat. De
primo am surd⁹ iste sp in dictis suis in qb futura vel
occulta p̄dixit veritat̄ euentuū futuroz tetigerit. De
ij. exemplo nō video quid ibi pphecie spūi assc̄ribi va
leat cum ibi nihil nisi de motu z aptione oris miracu-
lum vel mir aliqđ affuisse videat Theologus. Nō
mihi hoc bene constat sz esto q in aliqb ertauerit nō
mir cū h veris pphetis aliqn accidisse legat̄ vt de Na-
than. j. palip. xvij. patet quid dauid iussit dño edifica
re domum vt putabat dei spiritu quod postmodū re-
uocauit. Mens em̄ pphe vt. s. Tho. doz in sūma Du
pliciter a deo instruit̄. vno modo p expssam reuelatō-
nem. Alio modo p quendaz instinctū Quid interdum
etiam nescientes hūane mentes patiant̄ vt btūs Au-
gu. di. ij. sup gen. ad lām. De hijs ergo que expsse per
spūm pphetie cognoscit pph̄a maximā certitudinem
habet. z p certo hz q hec sibi sunt diuinitus reuelata.
Vnde dicit̄ Jeremie. xxvj. In veritate misit me domi-
nus ad vos vt loquerer in aures vestras oīa vba hec
Sed ad ea que cognoscit p instinctum aliqn sic se hā-
bet vt non plene discernè possit. Vtrū hoc cogitauerit
aliquo diuino instinctu. vel p spiritū pprium. Nō au
tem omnia q̄ cognoscimus diuino instinctu sub certi
tudine pphetica nobis manifestant̄. Talis em̄ instinc-
tus est qđam impfectum in genere pphetie. vñ btūs
Gregō. sup eze. pter p̄allegatum pph̄am nathan di.
Sciendum est q aliqn pphe sancti cū consulūt̄ ex ma
gno vsu pphetandi q̄daz ex suo spiritu pferant z se h̄
ex pphetie spiritu dicere suspicant̄. Non ergo miteris
si aliquando non euenerunt q̄ a muto isto p̄dicta fue-
runt quē tamē nec in alijs didici esse deceptum. De. ij.
dubio non absolui poteris nisi grad⁹ quosdam pphe

cie noueris quos sanctus doctor vbi prius posuit. sūt enim quinq; primus ascendendo & infimus est cum aliquis ex interiori instinctu mouet ad aliqua exteriora facienda. Sicut de Sampson dicitur Judith. xij. q; irruit spiritus domini in eum. & sicut solent ad ardorez ignis ligna cōsumi ita & vincula quibus ligatus erat dissipata sunt & soluta. & p̄ter istum modum tibi dixi exemplum sēm. quia iste gradus locum habere videbatur in aptione oris dicte sancte femine. Secundus grad⁹ p̄phecie est cum aliquis ex interiori lumine illustratur ad cognoscendum aliqua cognoscenda vel agēda ad humanam conseruationem vel conuersatōez p̄tinentia que tamen excedunt limites naturalis cognitōnis sicut dicit̄ de Salomone. iij. Regum. iiij. q; locutus est parabolas & disputauit sup̄ lignis a cedro que est in lybano vsq; ad ysopum que egredit̄ de pariete & disseruit de iumentis & volucribz & reptilibz & piscibz. Et hoc totum fuit ex diuina inspiratione. Nam p̄mittitur deus dedit sapientiam Salomoni & prudentiam multaz nimis. Hij tamen duo gradus sunt infra p̄phetiam proprie dictam. quia non attingunt ad supernaturalez veritatem. Meminerit autem q; de p̄phetis p̄prie dictis loqui non vellem p̄ omnia. Tercius gradus est quādo aliqua supernaturalis veritas p̄ lumen intelligibile alicui manifestat̄ ymaginaria visione p̄ similitudinez corpalium rerum ducentium in sup̄ naturalem veritatem & talem p̄phetiam habuerunt omnes illi qui numerant̄ in ordine p̄phetarum in textu biblie qui etiaz ex hoc specialiter dicunt̄ p̄phete. q; p̄phetico officio fungebant̄. Vnde ex p̄sona dñi lq̄bant̄ dicētes ad populū hec dicit dñs. Q̄d non faciebant illi qui agyographa cōscripserūt. quoz plures loq̄bant̄ frequēt⁹ de hijs q

humana ratione cognosci pñt non ꝙsi ex psona dei sz ex psona ꝓphia cū adiutorio tñ diuini luminis ·Quar tus gradus est qñ p lumen intelligibile reuelat̄ aliq̄ supnaturalis veritas absq; ymaginaria visione· Et sic Dauid est ꝟ ds ꝓpheta p excellentiā qz accepit reue lationem intelligibilis ꝟ supnaturalis veritatis absq; ymaginaria visiōe.ꝟ qz plem⁹ etiā moysi cognouit ꝟ expōsit misteria incarnatōis xp̄i·Non tñ intelligas q; aliqs in via intelligat etiā supnaturaliter sine fan tasmatib⁹ qz hoc est contra ph̄m ꝟ Dyo·j·c·celestis ie rarchie.Illustratio em̄ diuini radij in vita pñti nō sit sine velaminib⁹ fantasmatū ꝙliumcūq; ·qz connatura le ē hoī ꝑm statum pñtis vite vt nō intelligat sine fan tasmate·qñq; tñ suffitiunt fantasmata q̄ cōmuni mo do a sensib⁹ abstrahunt̄ nec exigit̄ aliq̄ visio ymagi naria diuinitus ꝓcurata·Et sic ds reuelatio ꝓphetica fieri sine ymaginaria visione·Quintus grad⁹ ꝟ supze m⁹ ē.qñ veritas supnaturalis nude oñdit̄ intellectui p lumē supnaturale sine ymaginaria visione vt moy si ꝟ paulo cōmunicatū est videre vicz diuinā essentiā ꝑm Augu.in li.sup gen̄·ad lit̄az·Hec oia de sancto do ctore sumpta sunt·p que satis iam patet·q̄ vie sunt re cte per quas diuino instinctu boni dirigunt̄ sine errore·

Capitulum Octauum·

OMnes vnū locū obseruant in quem thesau ros suos ponunt ꝟ recondunt·vt vicz con gregent in messe quod cōmedant ꝟ hec bestiolaz nr̄arū cōditio quēq; docet i pñti vita fructꝰ virtutū quos potest cōquirere tales i tuto loco velut anie thesauros i celo nō i ter recōdere.vñ glo·sup vba formica pat estate cibū sibi ꝟ congregat i messe qđ cōmedat pū·vj·sic d·Si aial ꝓncipe carēs rōis exps·natūa duce sibi i posterꝝ puidet multomagis tu ad ymaginem

dei conditus ad videndum eius gloriã vocatus tanto magisterio adiut⁹ adipm cõditorẽ oẽs in pñti fruct⁹ bonoꝝ opm cõgregare q̃b ĩeternũ viuas in futura. Hec em̃ vita messi cõparãt estati·qz nunc inter ardoꝛes temptationũ temp⁹ ẽ colligendi futuroꝝ merita pmiorum·Dies iudicij hÿemi·qz nulla relinq̃t facultas laborandi p vita·sz tunc coget quisq; de horreo p̃sce affectionis qõ recõdidit pferre hinc·j·Thÿmo·vl. diaposto·discipulo·Diuitib⁹ huiꝰ seculi pcipe nõ sublime sape neq; sperare in incerto diuitiaꝝ·sz in deo viuo q̃ pstat omnia nobis habunde ad fruendum·bene agere·diuites fieri·in opib⁹ bonis·facile tribuere·cõicare·thesaurizare sibi fundamentũ bonum in futuꝝ vt apphendant veram vitã Et veritas dicit Math⁹ vj·Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra vbi erugo et tinea demolit·ꝛ vbi fures effodiunt ꝛ furant. Thesaurizate aũt vobis thesauros in celo vbi neq; erugo neq; tinea demolit.ꝛ vbi fures non effodiunt nec furantur· Diget: Aliquez nouisti diuitẽ nostra sequentẽ aialia·ꝛ sibi sic thesaurizantem vt suades peto in medium pferas. Theologus: tam de numero religiosoꝝ·q; de cetu secularium tales reperi·Fuit em̃ meo tpe ciuis quidam in ciuitate calumt basilee dyocesis vxoratus Petrus nomine diues in terrena substantia ꝛ meditationi dominice passionis adeo asuet⁹ vt quotidie pre quinq; missaꝝ tractus temporis eum in nullo tederet sanctis insistere meditationibus· hec vxore defuncta tandem conuersus factus est in curia sororũ nostrarum mouasterij qõ in subtilia dicitur cui diuitias suas oñs obtulit demptis quadraginta circit aureis quos inscia sua priorissa ꝛ ignorante vicario monasterii pprietatis captus vicio in quadam bursa collo pprio occulte suspensa tempore satis multo porta-

nit·Cum igitur diu miser iste vicium celaret ꝑprietatis debilis esse cepit.⁊ qz antea in seculo vitam cristo deuotam duxit ab eodem ⁊ a dei genitrice quam plurimum dilexit misericorditer visitatus est·Nam vice q̃dam cum maneret solus ad se vetulam quandam malignam cum acuta furca ferrata cum qua fenū vel fim⁹ colligi solet intrare viditqz grauem ictū fratri in latere dare videbat̃·Sed adiutorio beatissime virginis invocato.ipsa eandē vetulam ꝑpulsauit·⁊ sic visio disparuit·Vicariusqz dicti monastrij ad visitandum fratrem Petrū p̄dictum venit qui qūo haberet inquisiuit·At ille rñdit.Satis bene haberem.nisi q vetula quedam mihi in visu grauem ictum dedit·quem cum dolore magno sentio in latere·⁊ nisi dei genitrix me liberasset iā Fortassis finē haberem vite·Volens aūt vicarius videre locum puncture bursam cū aureis ibi pendētez reperit ⁊ ait·Certe ī.ſaīa tua frater mi ad mortem reuera per demonem vulneratus es qui pessimum ꝑprietatis vicium iam diu velut occultus recepisti·re signa igitur ꝑrio frater·⁊ dei genitricis meritis sana beris animo.De corporis vero sospitate tibi do⁹ prouidebit·Exinde cōpunctus frater paupertati perfecte se subiecit ⁊ diu postmodum viuens tandem sine fine q̃ cuit·De seculari vero ceu noui ⁊ nosco militem in sue uia Constantiens dyoceſ·nobilem natu.procerū statura·opibus diuitem·animo virilem sagacez ingenio ⁊ in armis exercitatissimum·Sed q hijs longe maior est·ecclesijs deuotum ⁊ deo misericordem in pauperes Pium in miseros ⁊ omnium virtutum inter nobiles speculum·qui etiam post vnius quam habuit vxoris deuote obitum viduus manens·Sed castrauit non materiali ferro sed castitatis euangelice cauterio·Hic vt a suo cōmilitōe percepi fidedigno ⁊ pene toti cōstat

patrie tam sedulus est ⁊ fuit in ecclesijs cū morā trahit in ciuitatib⁹ vt clericus plus q̄z laycus esse censeat̄ sz in actuali milicia vbi iustitiā p se gerit nullū in cāpis vel vix in armis hūe dicit̄ ꝑm ī itineribꝫ vero vbi cumq̄ pauper xp̄i intuet̄ est largissim⁹ adeo vt null⁹ fere missit q̄ se abscōdere valeat a caloꝛe ei⁹. Poꝛro ante modicos annos q̄n cruxꝑdicabat̄ contra hussitas. ⁊ wicklip histas bohemicos ⁊ frequentib⁹ annis exercitus fidelium de supioꝛi almania cruce signati adūsus fidei hostes ꝑficiscerent̄ versus bohemiā nec ꝑficerēt Nescio quo dei iudicio sp̄ḃ miles grauib⁹ in expensis interfuit patus moꝛi vel vincere p fide tuen. Cūq̄ tandē fideles tepefacti hereticā prauitatē īuadere desisterent excepto vnico constantissimo reuera xp̄ianissimo p̄ncipe Alberto duce Austrie q̄ continuū certamen hereticis īulit cruciabat̄ anim⁹ militis plurimū. q̄ fere nullus nobilium nec ciuitatenses impij mō cōgressum hereticis dare disponebant. Tel⁹ igit̄ domus xp̄i militē comedere incepit. Vnde vna die motus ait ad quosdaz suos nobiles ⁊ iuuenes consanguineos. aut q̄so inertie vacamus ⁊ ocio in nr̄is ptib⁹ Scim⁹ ducē austrie a suis domo multa hēmus froda vexari p̄ꝑ fidos me si placz seq̄mini capitaneus vr̄ ero vos stipendium si placuerit recipietis deus mihi p̄uidebit placuit sermo iste tyꝛonib⁹ p̄dictis cū q̄b⁹ p centū fere miliaria theutonicalia ad austriam descendit. Habuerūt aūt ad maius. xl. viros equestres armis ⁊ ais electos ⁊ munitos. Cumq̄ a duce Alberto sibi dari poscerent locum in quo quotidianis guerris possent vexare hereticos. Protunc em̄ nulla expeditio ducebat̄ contra eos actu. Castꝛ eis fideliū q̄dam datum fuit versus bohemiam ad tuendum. circa q̄ tam vel nūq̄ p̄fidi comparuerunt. postmodū petierunt deinde locum aliū taz

propinquū infidelibꝫ vt quotidianū certamen habere valerent. Alioquin recessum de terra minabant. vnde miles cū suis p ducem austrie datus est ciuitati iglauiensi in tutelam. q̄ prima fuit hereticis ꝑpe Cuius portas sepenumero. primo in ipsis aliquando portis heretici pisces & alia victualia vi catholicis paulo antea tapete tunc consueuerant. Quibus miles cepit obsistere & multis dietim occisꝫ intm̄ perfidos compescere. vt nedum ꝑpe ciuitatis portas. sed nec in ꝑpinquo territorio aliquis compere auderet pfidus. Habuit eodem tempore heretico q̄ secta capitaneum insignez audaci malitia Tischa noīe qui p̄narrata omnia vindicare disposuit. Nam vna die duas acies armatorum disposuit. primam de quadringentis viris fortem. qui cōmisit vt mane sequentis diei villagia fidelium Circa Iglauiam incenderent. & ita militem crīsti ad exeundum ciuitatem suam prouocarent. Secundaz vero lōge maiorem expeditionem collegit In qua ipse primā sequendo eidem si inuaderetur succurrere disposuit. Prima igitur acies infidelium mane extra Iglauiam vt ordinatum est in campis comparuit & crīsti militē ad exeundum prouocauit. Qui statim ad vicinū quēdam locum proquibusdam armatis vocandis nuntiū direxit & stipēdarios ciuitatis secum exire inuitauit ad explorandum exercitum aduersariorum & ad inuadēdum eundem si oportunitas assisteret inuitauit. Quo viso ciuitatis stipendiarij militi dixerunt. Ciuitatis tuicio nobis principaliter est commissa. nec expedit vt tam pauci improporcionabilem nobis armaturam aggrediamur. Tunc cōuocatis suis. miles more machabei ait. Ecce audistis. Isti perfidos non aggredientur. Queso igitur crīsti inimicos inuadamus. Spero em̄ aliqui alij ex nostris pro quibus direxi tempe

medio veniẽt. paucitatem nostram non timeamus.
Raro vidimus multitudinem que regi nequit esse vi/
ctricem. Aut victoriam obtinebim⁹. aut occumbem⁹
Ex primo laudem coram deo ⁊ mercedem atq; gloriã
militie. Ex altero habebimus martirium. quo genere
mortis nihil felicius. Quo audito q̃dragintа isti viri
pati mori. mutuõez pfide concõmis aggressi sunt cur
rus quib⁹ se fortissime circũdederant. velut leones fre
gere ceperunt ⁊ introitum quendaz ad hostes p cinctu
ram curruũ q̃ se circũdederant velut portam quandaz
fecerunt in q̃ bellantes mutuo: miliũ. xl. vulnera de/
derunt quib⁹ pstratis. raptus est inter hostes. nec
tñ sui a ceptis desistere ũt. Tanta em̃ constantia bellan
tes pseuerauerũt quousq; heretici territi in oppositu p
te munitõez ꝑpriã fregerũt ⁊ fugaz arripuerũt. Dene/
rant em̃ medio tpe quidaz fideles pauci insecutorsum
ꝑoriby cũ quib⁹ tota expeditio hereticoz in fugaz ver/
sa pstrata est ⁊ occisa paucis baronib⁹ eoz reseruatis
⁊ captiuatis. Et ita zischa cum suis fugere coactus est
Victores ergo redeundo repierunt militem semiuiũ
⁊ vsu rationis carẽtẽ ex plurimo sanguine effuso. quẽ
in ciuitatem delatum omnis plebs lamentabat. Sz ex
xpi gratia die altera vti pfecta cepit ratione Et vt i/
pse miles mihi retulit non taz humano medicamine
q̃ diuino munere ab omnib⁹ vulneribus plene sanat⁹
est in breui diez spacio. Vidit eodem tpe miles iste
nocte quadam mentalib⁹ oculis xpi matrem cui semp
solebat obsequi deuotissime se consolantem ⁊ sibi sua/
dentẽ. ne tristaret̃ de lacerato ⁊ sauciato corpe. q̃ exin
de amplius an̄ime erat profuturum. Apparebat deni
q̃ sibi tunc in visione quomodo intueretur arborem
quandam grandem crescere ex corpore propio cuius
rames et rami de terra per aera marcescentes Et aridi

protendebant ⁊ sine fructu excluſiue vſq; ad celū vbi primo virentib⁹ foliis fructus vberes in celo ꝓduxe/runt. Per q̄ vt rei euentus poſtmodū docuit militē da bat intelligi. q̄ in terris ꝑ tanta fidei victoria non cō dignum a terrigenis p̄miū. ſz in celo theſauꝝ hēre de/buit. Viſo em̄ q̄ miles iſte velut pegrin⁹ in tra auſtrie extitit. talez de hereticis triūphum reportaſſz. inuidia quoſdam nobiles ſegnes ⁊ vecordes tetigit q̄ militem xp̄i apud p̄uicipem falſo de quibuſdaz accuſauit. a q̄/bus tñ certū eſt ſufficientiſſime poſtmoduz miles ſe ex purgauit. Et qz vt mihi conſtat q̄ ꝑtunc in Auſtria wienne ſententias legi domum militis in ꝓpriis p̄bꝫ neceſſitas ardua inuaſit. Idcirco de conſilio cuiuſdaz valde deuoti ⁊ lr̄ati theologie magiſtri ſecularis auſtri am cū ſuis que eo forte digna non fuit recedendo reli/quit ⁊ ad ꝓpria remeauit. Sñ cum in bona diu poſt/modum memoria eius habita eſſet. quidaz de maiori/bus auſtrie baronib⁹ ⁊ de p̄bioribꝰ me p̄ſte p̄uincie contra quoſdam ait. Hunc inquit vix ſuſtinere non potuim⁹. Habuit hic tyro vt mihi retulit auū militē ſtrennuiſſimū. Quia in regno vngarie vex regem vn garoꝝ de caſtro quod ibi habuit iuuare ſolebat. Exe/yerat auīt ſe ꝑ rege regni. tunc q̄daz baro potens adū ſus vngarie regem quem quotidianis ſatis moleſta/bat guerris. Et qz miles tyranno multas intulit mo/leſtias. ei inſidias poſuit. ⁊ in campo veri captiuauit. ⁊ ligato dixit tyranno. quid q̄ſo meū ageres. ſi ego tuus eſſem. ſicut tu meus es mō captiuus Reſpōdit mi les. Te reuera in arboꝛe ꝓxima ſuſpendio interimerē Quia nullo iure fulſitus regnum domini mei regis ve xas. Cui tyrannus. hec tue mortis eſt ſententia. Vnde ꝑtinus laqo queſito famulis p̄cepit vt abductū in ꝓ xima quam reperirent arboꝛe ſuſpendio iugularent. Re

ceperũt ergo hostes militi arma sua oĩa. ita vt in illis iã cõfidere nõ posset. Igit dũ eques duceret inter eq/tes hũs in brachio laq̃um quo ab aduersario teneba tur. capta opportunitate. inopinate ⁊ in ictu oculi mi/les laq̃um de manib⁹ ducentis excussit. aduersarij sui q̃ eum captiuũ ducebat. gladium extraxit ⁊ vno ictu occidit. Sicq; pungens equũ quez habebat bonũ fugã iniit. ⁊ versus castrũ ꝓpriũ ꝓperauit a quo sui eum ꝓuidentes descendendo tuebant. ⁊ hij ą militẽ insequban tur illico pditi iam pda recesserunt. Jsta si olim gentiles vidissent haut dubium fortune ascripsissent. iuxta illud. Fortuna audaces ipsa iuuat. nos vero virtutibus institute ⁊ fortitudinis ista assc̃ribam⁹. qz hec sunt q̃ nobilib⁹ bonis thesauros in celo recondunt.

Capitulum Nonum

Cernit alia conditio viez q̃ formicaz mod⁹ aautũ quendaz ⁊ pontium atq; odorez emit tit delectabilem. Nidus vt nouim⁹ oĩs aui um feunday ⁊ plificantiũ ꝓprie solet esse habitatio et domiciliũ. volucres em̃ celi aut saluator habent nid⁹ os suos Lu. vj. Odor vero delectabilis virtutum redolẽ tiam. famam ⁊ exemplar significat atq; xp̃i sanam do ctrinam. Vnde ⁊ Cor. ij. dicit apostol⁹. Deo gratias. qui semp triumphat nos in xp̃o ihesu ⁊ odorem noti tie sue manifestat in omni loco. Quia xp̃i bonus odor sumus. deo in hijs qui salui fiunt. ⁊ in hijs qui pereũt alijs quidem odor mortis in mortem. alijs vero odor vite in vitam. Per mdum igitur formicarum odoriferum ⁊ olentem suauiter. vita ⁊ habitatio intelligi po test bonorum coniugatorum in fecunditate liberorum sese mutuo ⁊ totam domum virtuose regentiũ quorũ tabernacula ãmirat ꝓpha quz dicit. Quã dilecta taber nacula tua dñe vtutum cõcupiscit ⁊ deficit aia mea in

atria domini·Cor meum ⁊ caro mea exultauerunt in deum viuum··Etenī passer inuenit sibi domū ⁊ turtur nidum sibi vbi reponat pullos suos· ¶Piger·Vidi sūne vngz domos tales coniugatoz in medio seculi. de quoz conuersatõe ⁊ vita virtuosa similitudo ⁊ ꝓpietas ꝑfata formicaz ⁊ dicte ꝓphe merito verificari valeret tuo iudicio· ¶Theologus: Quantū mea se extendit consideratio non sp ista·sed sepius vepi. De quo duo tibi exempla monstrabo· Vnum tibi superaddi·j·ca·iiij·ꝓtim recitaui de virgine q̄ maleficium clerici ⁊ demonis euasit meritis beate sp virginis Marie· Hec em̄ postmodum columbino aīo nuptui tradita est cuidam vere simplici ⁊ recto ac timenti deū iuuencullo cum quo gignere meruit plures hodie viuentes filios ⁊ vnicam filiam quos natos ita ab ipsis cunabulis nutriuerunt·vt iam adulti speculum totius patrie existant omnes ⁊ q̄libet in suo statu licito quē arripuit Nam vnus filiorum castus ⁊ deuotus factus est sacerdos·Reliq̄ mīmonio iuncti sunt·⁊ multū viuunt laudabiliter·Filia aūt sub voto virginitatis mīi obediens eidem coopat̄ in domus regimīe·Nulla vngz dissolutio nullum scurrilitatis verbū aut derisoriū ꝓntes hoz in sua domo sustinuerūt audire vel loq̄ minime. nomen dei in vanum sumi a quoqz ⁊ vagari ocio·sed domus regimen si vidisses plus monasterio qz cōpasses hoīm secularium habitaculo·nisi q̄ vir ⁊ vxor ibi piter habitauerūt·Perfecte tū sub lege ꝓ apostolū data coniugibz Egrotare aūt in bona senectute cepit maritus ⁊ publice auz gaudio familie sue dicere· Scio me de hoc migraturū seculo infirmitate pñti·de quo gauisus sum corde qz nihil amplius me in hoc mundo delectat viuere dixit·⁊ factum est vt p̄dixit.qz sumptis sacramentis ecclesiasticis deuote.in breui postmodum

diem clausit extremum Reliquit aũt deo deuotam iã viduam q̃ prius mũlona existens sanctarũ coniugum Modo sancta mater est ⁊ consolatrix viduarum sibi cõplicam. Est ꝓterea in ciuitate baꝑ. minori constan cien. dyoceꝑ hodie margareta nomine vidua annuꝫ attingẽs ꝓpe sexagesimũ qui cum primũ esset nubilis sue iuuentutis tempore iuncta est matrimonio viro quidam honesto ꝑm seculum. sed non taꝫ deo supplici quantũ vxor extitit. Fuit em̃ ipa corporali specie pul cra facie ⁊ elegantis corporis. quod in lege cõiugi sic coegit seruire spiritui per orationes crebras. ieiuniis ⁊ abstinentia. vt in sancto sancti spiritus de rebus oc; cultis futuris ⁊ presentib; sue sancte vite accomoduꝫ di sanctius. lucidius ⁊ frequẽtius percipere mereretur q̃ de virgine aliqua senserim. omnia mundana fugit ꝓposse solatia quando valebat festiuis adminus die; bus ⁊ alias quotidie ecclesiarum attuit limina. pre dicationi diuini verbi delectabiliter interfuit. ⁊ san ctos libros ꝓposse legere studuit. quorum sententias ⁊ vitam xp̃i ac passionis eiusdem summũ beneficium in domo. in foro. ⁊ in vijs publicis. ymo in domo si ne laboribꝫ corporeis frequẽter adeo deuote ⁊ feruenꝫ animo sciuit voluere. ac si p̃sentia in scripto conspice ret. ⁊ licet viro quantũ vxoris interetat valde inuita exactum redderet debitum. id tamen reciproce nulla tenus ipsa exigebat. Sed ne istis casta mens occupa; retur. preces ad virginem beatissimam quam dilexit plurimum cepit multiplicare vt a suo filio purissimo marito donum daretur maioris continentie q̃ hacte nus habuerat in matrimonio. De adulterio em̃ ibi nulla aderat suspitio. que casta petitio femine taꝫ fuit efficax. vt venus in viro pene eradicatus esse videret. Nam maritus de se postmodum admirabatur sepi?

vnde sibi hoc castimonie munus quod in se sentiebat preter solitum aduenisset. Sciuit quippe nec abstinencia. nec preciby. nec ieiuniis id petisse a deo qđ vxoris merito a deo dabatur. ꝓpterea quadam vice satis benigne secreto vxori dixit. Credo inquit mi fallar me frigidum esse. sed nescio qualiter ꝓtracta. non em castam coniugem de maleficio suspectam habere potuit quā summo horrore talia detestantem nouit. Habuerunt tamen insimul generatione casta natos quosdā quos mater omni conamine deū timere docuit a sua primeua etate. Ceterū qđ dictu vix est credibile occupata in domus distractiuis laboribus. vel vexata debilitate in puerperio. aut in necessitatibus ꝓprijs minimis tranꝫ ꝓprijs infantulis. mens sancte femine int̄ ista sepius altiorem ⁊ deuotiorem de reby diuinis cultum concernentiby contemplationis gradum actu habuit qđ̄ me triginta annorū religiosū ꝓfessione et nomine vnđ̄ scio habuisse. Inter quas visiones prout in ea sepe didici diuino spiritu ꝑuidit que humanitus prescire non poterat. De quiby tamen reuelationiby modicam estimationē faciebat. sed de diligendo deū et de obseruandis xp̄i p̄ceptis et consilijs sine peccato maxime curabat Destituta autē tandem viro licet esset nubilis. nullum tū de cetero virū. xp̄o quem elegit prefferre voluit sed olam filiolam quā pater reliquit secū vidua hodie puto sancta deo militare nō desinit tam perfecte vt nōnunq̄ eam a bono possessam eē angelo cōmicerem Piget. Animo meo sepe irrepsit dubiū vtrum boni angeli et spiritus quosdam dei famulos ⁊ famulas tales intrando in bono possideant in bono quemadmodū maligni spiritus non dubiū in malo sibi traditos obsidēt. Theologus. Credo questionem tuam ad partem affirmatiuam veram et apud

plures doctores scio ad missam esse Non tñ intelligẽ dum est a sanctis dei angelis quemq; possideri ex priuacione vsus rationis·qua mediante necesse est meritorium actum perficere·sed sua inhabitatione corp⁹ ⁊ animã regere nouunt discrete·Et cum ꝑm beatum Dyonisium sint specula mundissima ⁊ lucidissima potius mentẽ humanã perficiunt illuminant ⁊ ꝑmouẽt ad diuinũ famulatum quoꝫ contraria demon obsessis infert corporib⁹·Quod autẽ angeli boni quosdaꝫ dei seruos quodammõ possideant vel obsideãt patet experiencia·pũm exemplis.rationẽ.⁊ ex sacra scriptura. Experiencia quidem qz sicut videmus a demone possessos vel eisdem familiares vt maleficos ⁊ eorũ discipulos in vltu deformitates oculoꝫ·facieꝫ vel gestuũ contrahere·horribiles ad inspiciendũ alijs hominib⁹ que nulli dubiũ effectus sunt malicioſissime pñtie demonis·Ita eos qui toto nisu deo ⁊ virtutib⁹ inhuiũt potissime castos corpe experimur gratum faciez·benignos gestus·⁊ intuitus humanissimos·etiã peccatoꝫ aspectib⁹ preferre·Nam caritas gaudiũ·patientia·benignitas·⁊ similia sunt vt apostolus ad gallatas·ij·dic·effectus spiritus ⁊ fructus. Noui aliquãdo nobilẽ ⁊ deuotum militẽ de quo dicaz inferius libro quarto capitulo decimo·Qui vxorem pulcram habuit deceptam occulte paulisper a quodaz adultero·cui satis cõglutinato amore affecta ⁊ infecta erat.Exptus illud miles maritus prudens·qui animã perdite vxoris curare volebat·secrete vxorem accersiuit vultũ eius vt mihi miles retulit horridum nimis vidit ei sanctis ⁊ pijs monicionib⁹ contritionẽ super scelere et penitentie sacramentum suasit ⁊ per dei gratiã ad hoc exequẽdum vsq; pduxit·Quo facto et sacramentali sumpta penitẽtia a sacerdote recedẽs casto marito militi visa

est pristinam recuperasse faciei speciem totaliter quam antea sensibiliter perdidisse videbatur. patet ꝓpositum patrum exemplis. Nam sanctus pater Equitius de quo beatus Gregorius. ꝑmo dialo. refert ab angelo possessus esse videtur seraphico. qui licet nullum sacrū haberet ordinez. nec missus foret ad ꝑdicandum a summo pontifice tamen tanto feruore accensus extitit ad conuertendū fidelium animas ab amore mundi ad diuinum obsequiū vt ꝑ ecclesias. per castra. ꝑ vicos per singulorꝫ quoqꝫ fidelium domos circūquaqꝫ discurreret ⁊ ad amorem patrie celestis corda audientiū excitaret. cuius rei causam. Cū ab eo ei familiaris felix re et nomīe āmirando scisciteret. Respondit Equitius. Ea que mihi loqueris Ego quoqꝫ meā ipse pertracto sed nocte quadaz speciosus mihi per visionē iuuenis astitit. atqꝫ in lingua mea medicinale fer tamentū id est fleubotomū posuit dicens Ecce posui vba mea in ore tuo. Egredere ad predicandū. atqꝫ ex illo die etiā si voluero de deo tacere non possum Legim⁹ insup in vincencij speculo historiali quendam Cisterciensis ordinis abbatē a sancto Petro ordinis eiusdem cognomine monoculo interrogatū esse. quō posset ꝑ in eodem statu equanimiter ꝑseuerare. Respondit petr⁹ cum essem nouicius quasi quidam spūs sensibiliter visus est in me intrare. Ex tunc vsqꝫ nūc semp illa visilla reaffectio michi dīnatur quodāmodo regit me et me deducit ad ouem Joseph sparsum ꝑ exteriora frequenter introrsū colligit. nolentē intendere orationi cogit ea q̄ oculis ingerunt aut auribꝰ facit iterdū nō sentire Porro scripturis sanctis dicta opinio nō ē absona sed concors potius Audita ei voce angelica spiritus in ezechielem ꝓphetam sanctum ingressus esse dicitur Ezechielis secundo vbi sic habetur. Audiui vocē

loquentis inquit ꝓpha et dixit ad me. Fili hominis sta sup pedes tuos ⁊ loquar tecum. Et ingressus est in me spūs postq̄ locutus est mihi ⁊ statuit me super pedes meos. Constat autē istū spiritū angelum bonum fuisse omniū doctorū iudicio catholicorū Ratiōi etiā consonat q̄ cū bonus spiritus sit fortior malo spiritu ⁊ fauorabilior amantib⁹ eum et ei obsequentibus q̄ malignus spiritus suis fautorib⁹ hominib⁹ peruers et deus ꝓnior est ad miserendū ⁊ p̄miandum q̄ ad puniendum. Cur non maiorem potestatē tribueret sup hominē cum colentem bono angelo q̄ maligno spiritui sup deum offendentib⁹. In hijs igitur contenta tionib⁹ ad aliam formicarū ꝓprietatem ꝓperemus.

Capitulum Decimum

Fetida multū odiunt vt sulphur cornu cerui num adustū ⁊ origanum. que si formicarum sup fundūtur domib⁹ ex eis migrant ad locum alium vnde qui eas fugare volunt a sue habitatiōnis domo eidem pulueres cornu cerui immittunt adusti vel fumigāt sulphure aut origano. Per fetida ⁊ sulphurea sacra scriptura dat intelligere venerea. vnde geneſ. xix. Dñus pluit sup sodomā ⁊ gomorrā sulphur et ignem vt fetida ⁊ abhominabilia eos vivos punirent quos luxuria fedauerat Et ecclesiasti. ix De incontinentib⁹ feminis dicitur. Omnis mulier q̄ est formicaria quasi stercus in via conculcabit. Colloquium em illius q̄si ignis exardescit has imundicias quia diuia gratia beata Agnes euasit. Idcirco teste beato Ambrosio. Stans in medio flammarū speciales virginis filio et eiusdē patri laudes retulit q̄ carnis videlicet spurcicias immaculato calle transiuit. Virginibus igitur et continere volentib⁹ dicta formicarum condicio necessaria est quia talibus casus ne-

cesse est omnia velut morticina fugienda sunt in ver
bo ⁊ opere in cogitatu et delectatione in gestu ⁊ cōta/
gione que fetorē in se notare pūt luxurie et si a talib⁹
se alienare aliter nequeunt potius domus ⁊ habitacō
ppria relinquenda est et migrandū ad locum alium.
Cum multis em̄ vicijs in facie pugnandum est Istud
vero veneree voluptatis contagiū nō melius q̄ fuga
vincitur. Fugite inquit Apostolus fornicationez Jo
seph iuuenculus in hoc prudenti consilio vsus est qui
pecc̄atem femina reliquit et relicto pallio fugaz iniit
Tanto denig⁹ multe virgines fetorez hunc horrebāt
luxurie. vt non solum domū et patria sed etiā vitam
relinquerent p tuēda castimonia de quib⁹ passionale
sanctorū refertum est. Piger. In prima tua eccia
q̄ caritas non dico viuebat. sed potius buliebat in
fidelium cordib⁹ tales de quib⁹ asseris reperte sunt vir
gines. Sed nunc tempore nostro quo caritas ⁊ p cō
sequens castitas refriguit taliusmōi fugas nō vidi cō
tinenciū. Theologus. Ego aut̄ aliquotiens meo
tempore didici non minorez constantiā virginibus
affuisse pro custodia sue pudicicie q̄ quebusdam bea
tis olym in sexu fragili. Noui etiā hodie viuent̄ vir
ginem claram re. nomine. et opere. hec iunior existēs
⁊ decora ī toto corpore. in villagio rurali manere so
lebat et vitam castam deuote deo ducere. Sed q̄a nu
bilis erat et rebus paupercula. quidam territorij dūs
hanc tyrannice molieb̄ matrimonio tradere alicui
suo seruo vt ex eis seruiles nascerent̄ persone. Aciem
igitur duplicem contra castaz cepit instruere. Primā
blandientib⁹ verbis sed incassum. Ipsa em̄ virgo ita
domino territorij respondit. Ingenua scio sum cor
pore sicut oīs parentela mea testatur. Idcirco liberā
castimoniam elegi quam absit vt deo subtraham et

tradam homini Alterum itaq; bellum tyrannus ad-
mouit minis ⁊ terroribus que illa paruipendēs assen
sum nuptijs p̄bere contradixit·Quo viso quidaz ser-
uilis conditionis a tyramo eligitur rusticus ·virgo
eidem in cōiugium p̄mittitur ⁊ qō negauit virgo fa
cere voluntaria mitebaṫ iam cogi inuita·Nam cū pre
fato rustico violenta manu virgo turrim carceralem
ingredi conpellebaṫ·⁊ viro licencia consūmandi ma
trimoniū dabaṫ.Quo viso virgo in angulū carceris
oppositū se stando contulit crucis signum vt diuina
assisteret gratia manui impſſit et ad virū ita dicebat.
video quousq; tu et dñus tuus tenditis·elige de duo-
bus vnum·Aut me intactā relinquendo mihi nō ap
propinquabis·aut me inuadendo si aliter euadere te
nequibo·manibo femine interibis·Fuit em̄ virgo to
busto corpore et animo accensa castitatis zelo·Isto
viso et audito rusticus clamare cepit ad exteros·Api
te queso carceres aperite.Vrsam non cōiugem mihi
dedistis·ad hos clamores turris aperiebaṫ ⁊ visa con
stantia puelle deinceps i maiori pace q̄ antea deo ser
uire permittebaṫ·Nam ipsa fratrē Vterinū iuuenem
ad par castitatis ꝓpositum allitiebat cum quo iā ha-
bitauerat a iuuentute. Ambo em̄ vsq; hodie de cultu
ra terre in vna domo viuētes in paupertate honesta·
De labore manuū simul celibem vitam ducunt· Ipse
etiā frater modo exemplar castitatis rarissimū est in
loco vbi habitat cuz viris· Ipsa vero virginibo mul
tis quas dietim semine castorum verborū gignit ma
ter est ⁊ consolatrix·Hec licet modo sit ꝓpe quinqua
genaria tamen votum castitatis quam semper dilexit
nunquam emiserat·Quod cum ab ea audirez et vir
ginem reperissem verbi diuini predicationē satis ca
rentē in sancto spiritussancti in magnis temptationū

fluctibus fuisse rectam ⁊ custoditam suasi vt de cetero in deo fidendo voto priuato se castitatis cristo in spō sam consecraret. Illa ꝑtinus obediuit et causaz pro telacōnis huiusmodi diffidentiā ꝓpriarum virtū esse asseruit. In quibus nungz confisa est sed in deo q̄ eaz hactenus custodiuit et custodiet spero deinceps illiba/ tam. Fuit item virgo alia nomine Agnes liberta na tu vsqz modo in ciuitate basilien. Jam puto plusquā quinquagenaria que cum esset ꝑmum nubilis ⁊ ī vil lagio eiusdem dyoceſ nutrita temptari cepit ab eius dem territorij dño. vt vnum de suis seruis ipsa reci peret in matrimoniū quod cum illa facere renueret seruum elegit iuuenē et quantū sua interesse videbaṫ virginem illi in vxorem tradidit inuitam ⁊ insciam Cungz ipa hoc esse ꝑmissum a domino disceret ⁊ ꝑ consanguineos a dñoqz terre ad nuptias ꝑmitten das vocareṫ recusabat ista omnino castitatis ob amo rem et domū ac patriam cepit fugere. Quo percepto per tyrannū et suos virginem tenerunz tunc cum cani bus velut feram siluestrem insequebanṫ captam pla gis et pugnis verberabant sz nihil ꝑficiebant aduer sarij virginitatis corpusculuz siquidem eius cogi. sed animus violentari nō potuit inuitus. Igiṫ vi capta ⁊ velut latro reducta latibus amicorū ibidez iterum iuueni priori iungi temptabaṫ matrimonio. Insuper publice ad ecclesiam ducta ipa et qui esse debuit ma/ ritus ⁊ in facie ecclesie per quendaz fatuum sacer dotē benedicebanṫ. que non aderant nuptie demum redeū tibus amicis cum sponsa ad hospiciū sequenti nocte in eadem domo vna in camera et eodem in loco coge batur cum pretenso marito dormire per plures men ses. Inter quod temp⁹ ⁊ postea semper se defendit vi rgo intacta a viro. Et sic modo visa eius cōstantia

perseuerat caste ⁊ munde viuendo cum quadaz honesta domina in ciuitate basilieñ· ℙiger:Ambas de quibus p̄mittis virgines laudas de sua ad superiorē resistentia·Inter quas vt si p̀ma est excusabilis cum secunda in parte:non videtur tamen q᷑ p̀ma sit excusanda in toto quia mortem vel saltem violentiaz rustico inferre grauem volebat si eam inuitam violare voluisset· ℙTheologus:concorditer satis dicunt nostri sacrorum apicū scrutatores q᷑ castitatē q᷑s si alit nequit sicut vitam suo modo defendere potest ⁊ quāuis ex veridica beate lucie sententia corona virginī duplicaretur si violaretur inuita·p̄iudicium tamen exinde multiplex corrupte in p̃tia eccie subrirī posset·vt patet in relacione virginum in quaz numero consecrari nō debent a barbaris etiā inuite corrupte vt tradit·b·Leo·papa ⁊ sanctus doctor in iiij·distinxxxviij·⁊ Augusti· de ciuitate dei li.j·ca·xviij·⁊ xxviij· ℙPiger:quid queso ꝑm deum potuissent iste femine fecisse si serue fuissent nō manumisse libere seu ingenue· ℙTheologus:adhuc eis inuitis nullus in eas iustū dñium habuisset imperandi inite matrimonij cōtractum in quo periculū foret castitatis ꝓpositē·solus eñ deus in hoc excipitur in nouo testamento in tali casu qui plenum dominium habet in corpus et animam· in res ⁊ in famam·vnde sicut in veteri testamēto ꝑm sanctum doctorem nullus sine speciali dei iussu a coniugio abstinere audebat.Ita in nouo testamento nullus excepto deo matrimoniū in quo perderet castitas iuste preponere potest aliq᷑ inuito· ℙPiger:Cur ergo apostolus ad Coloß. tercio dicitur· Filij obedite parentib᷒ p omnia·Et postea subdit·Obedite p oia dñis carnalib᷒· ℙTheolo·distinguendū est ꝟ dicit sanctus Thomas·2.2·q·cv·Quia ex duob᷒ potest cō

tingere q̄ subditus suo superiori non tenetur in oib⁹ obedire. vno modo ꝓpter p̄ceptū maioris potestatis Unde em̄ dicit Ro. xiij. sup isto qui potestati dei resistunt sibiipsis damnationē acquirūt. dicit glosa. Si quid curator iusserit nunq̄ tibi faciendum est. si cōtra pconsulem iubeatur. Rursum si quid ipe pconsul iubeat ⁊ aliud imperator nunq̄d dubitat illo contēpto illi eē ꝑuiendū. ergo si aliud impator aliud de⁹ iubeat contēpto illo obtempandū ē deo. Alio mō nō tenet inferior superiori obedire si ei aliquid p̄cipiat in quo ei non subdatur. Dicit em̄ Seneca tercio libro de bñficijs. Errat. si quis estimat seruitutē in totū hominē descendere. pars ei⁹ melior excepta est. corpora obnoxia sunt ⁊ assc̄ipta dominis. mens quidem est sui iuris. Ideo in hijs que pertinent ad interiorē motum voluntatis homo non tenetur homini obedire ꝛ solū deo. Tenetur aūt homo homini obedire in hijs q̄ exteriꝰ per corpus sunt agenda in quib⁹ tū etiam ꝑm ea que ad naturam corporis pertinēt homo hoī obedire non tenetur. sed solum deo. quia omnes homines natura sunt pares puta in hijs q̄ pertinent ad sustētationem corpis et plis generationē. Unde non tenentur nec ꝑui dñis nec filij parentib⁹ obedire de mr̄imonio contrahendo vel virginitate seruanda vel aliquo h⁹ modi. Sed in hijs q̄ pertinent ad dispositionē actuū ⁊ rerum humanarū tenetur subditus suo supiori obedire ꝑm rationem superioritatis. sicut miles duci exercitus in hijs que pertinent ad bellum Seruus dño in hijs que pertinent ad seruilia opera exequenda. filius patri in hijs que pertinent ad disciplinaz vite ⁊ curā domesticam et sic de alijs verba sunt sancti doctoris que audisti. Ad tuum argumentum. Respōdit quod apostolus dixit per omnia intelligendum est quantū

ad illa que pertinēt ad ius patrie vel dominatiue po
testatis.

Capitulum Undecimū

Audi nunc ꝓprietatem formicarum aliam q̄
q est. Sūt omnes circa ventrem stricte parue
& quasi cincte In quo aperte caste viuere vo
lentes docent vt pre cunctis a carnalib⁹ cibis & potib⁹
superfluis ventrem debite restringant. Nam tam vici
na in anima et corpore sūt sibi mutuo ventris inglu
uies & luxuria q̄ propinqua sunt adinuicem mēbra
corporis dictis vicijs deseruiencia. vt beatus jheromi
mus in quodam sermone affirmat Unde ventre inui
ctu nō restricto debito ianua veneris est aperta hoc
sensit qui Ecclesiasti. xxiij. dixit orando ad deum Do
mine pater & deus vite mee ne derelinquas me in co
gitatu maligno. Extollenciā oculorum meorum ne
dederis mihi. et omne desiderium auerte a me. Auser
a me ventris concupiscencias et concupitus concupi
scencie ne apprehendant me. Et animo irreuerentī et
infrunito ne tradas me. Unde ibidem xxxvij. pli sue
sanam dans viuendi normam dicit Fili in vita tua
tempta animā tuam et si fuerit nequam: non des illi
potestatem. Non em̄ omnia omnibus expediunt et
non omni anime omne genus placet. Noli auidus
esse in omni epulacione & non te effundas super om
nem escam. In multis em̄ escis erit infirmitas etiam
auiditas appropinquabit vsq̄ ad coleram propter
crapulam multi obierunt. Qui autem abstinens est
adiciet vitam. Soluit hoc veritas dum ait luce xxij.
Attendite vobis ne forte grauentur corpa vestra cra
pula et ebrietate & curis hui⁹ vite & supueniet in vos
repētina dies illa sc̄z mortis & iudicij. Hic. b. gre. i pa
storali Coco⁹ ꝓnceps muros israel dicit. qz dū ven
ter ingluuie tendit̄ vtutes aīe p luxuriā destruunt̄. Et

facundissimus Cassianus Joh. li. de monachorū institutis dicit. Quibslibet escis refect⁹ venter seminaria luxurie parit. nec prevalet mens discretioni gubernacula moderare ciborum pondere prefocata. Non em̄ sola crapula mentem inebriare consueuit. verū etiaz cunctarum escarum nimietas vacillantē eam reddit. omniqz integritatis ac puritatis contemplatione despoliat. Quantū etiam ventris seruitus non tantum castitatem. sed etiam omnium virtutū perfectionez se moueat. Animaduerte beatū Grego. dicentem sic in moralib⁹. nō ad conflictum spiritualis agonis assurgitur. si non prius intra nosmetipsos hostis penitus gule videlicet appetitus edomatur. quia si nō ea que nobis sunt viciniora pternimus. inaniter ad ea q̄ longius sunt impugnanda trāsimus. Incassū namqz contra exteriores inimicos in campo bellum gerit. Si intra vbis menia ciuis insidias habetur qui alludit illud Cassiani vbi prius nunqz poterit ardentes concupiscentie stimulos inhibere. quisquis desideria gule refrenare nequiuerit. Interioris hom̄is castitas virtutis huius confūmatione discernitur. Nunqz em̄ robustioribus emulis colluctari posse cōfidas eū quē in leuiori conflictu conspexeris ab inferioribus paruisqz superari. impossibile est saturum ventrem pugnas interioris hominis expiri nec bellis robustioribus attēptari est eum qui potest deici leuiori conflictu. ¶ Pi ger: porrige exemplum demō viuentib⁹ qui in primcipio sue iuuentutis corpus suum acriter zelo castimonie crucifigant in ab stinētia ⁊ ieiunijs. ¶ Theolog⁹ virgo Adelheidis de qua pmo li. ca. vltimo tibi mentionem feci per castrimergiam vehemēter ⁊ plurimo tpe impugnata est. Cū ei p castitate tuēda ieiunijs q̄ busdam diebus opam daret efficacez. tanta fames eam

mua sit. vt nisi ieiuniū in laboribꝫ magnis quos habuit solueret sibi ꝙ deficeret statim videbatur. sed illa paulisper subtrahit demōis tendiculas hec esse timuit ī ferre. Quo viso p demonē videlicet quō cristi sponsa p eiusdem amore talem corpori rigorem nō horrescebat. statim temptator abscessit ⁊ vt mihi fassa est postea diebus suis hoc vitio virginem nō temptauit. Piger in signiorez victorie palmā hec in sexu fragili sup gulam habuisse videtur qꝫ sanctus pater serapiō iuuenis existens. qui ad sermonem sui patris alienus conpunctus est ⁊ de vitio castrimargie pene cōuictus furtum panicali quez comedit clamculo corā fratribꝫ fatebatur ⁊ a temptatore demone ꝓtinus liberatus ē tam plene vt deinceps nunqꝫ de gula temptatus sit p ut refert De eo Cassianus collatiōe secda abbatis moisi Theologus. Ita esse videtur in parte saltem sed obmissis compationibꝫ. quia odiose aliqñ sunt. Audi alia. Sunt in magno numero hodie virgines versus montana ytalie ⁊ ī metis Constātieñ. ⁊ Augustē. dyoceꝑ non in beginagijs nec in sanctimonialiū monasterijs quia loca talia illis in partibꝫ inuisa sunt q̄ virgines habitant in opidis paruis in turibꝫ ⁊ in villagijs in terris in cultissimis ⁊ vix frugiferis circa ⁊ intra alpes perpetuas niues gerentes. vbi vinū nullum crescit. nec ordeum. nec auena. aut siligo nisi valde in modico. sed minime spelta vel frumentū seu triticum Vix semel in anno ibi virgines vinū non dico bibe sed gustare quodammodo consueuerūt Ceruisia ibi quid sit nescitur Pisces similiter vel nunqꝫ gustantur ab eis ꝓmo tarissime videntur. Carnium quidem ibidem non est minor in opia. quas tū fugiunt velut in centua libidinū. Aquā putam bibunt. de lacticinijs edūt et pane vescuntur tam grosso de quali credo nec

cames ederent in Reni linea et in alijs plamis territo
rijs almanie in laboribusq; manuū suarum victitāt
& ideo puto fere inauditū est q; aliqua ī lapsu carnis
deprehendat. sicut contrariū satis commune est in ger
mania vbi vinuz & alia cibaria habent in copia. De
hijs tñ supra li. p. ca. iiij. mentionem feci aliquā.
Piget Tales virgines in reliquis theutonie partib
non audiui nec vidi abstinere vt tu affirmas et nisi
ipe ꝓprijs teum pagrando ista vidissem oculis paul
dubio vix dicenti alteri credidissem. Sunt em quod
obmisisti ꝓnunc exprimere non obstantib ieunijs
& abstinencijs longe robustiores viribz pulcriores fa
cie & viuunt diuturnius vt audiui. q; vinifera rū par
cium & frugifera virgines ꝓut testantur eiā nr̄arū
ꝓcium dissoluti nobiles. qui dicta loca pertransierūt.

Theologus: Ad nos qui castitatē profess sumus
non multū attinet de corpali pulcritudine quam pu
tredo carnis gignit disputare que in spūalibus vitijs
& feminis nonnunq; vituperatur potius q; laudatur a
beato Jheronimo et tñ certum est q; abstinencia ꝑm
eundē valitudini corporis et aie diuturne vite & sani
tati plus cooperat q; ventris crapula seu repletio. vñ
dicit in epla ad Jouinianū. Legimus quosdaz mor
bo articulari et podagre humoribz laborantes ꝓscri
ptione bonoz ad simplicē mensaz et paupertes cibos
redactos conualuisse. Caruerunt em sollicitudine di
spensande domus et epularū largitate que & corpus
frangunt et animum. Apte ex hinc Alanus in depla
ctu nature contra prelatos quosdaz inuehit. verius
in religiosos solo gloriātes nomine. quibus tamē ex
voto plus q; secularibus cōpetret sobrie viuere. Pe
stilentia inq̄t idest gula nō vulgari hūilitate profun
dius se porrigit in prelatos qui salomones. lutios.

ceteroſq; piſces equipollentē generoſitate inſignes va
riis decoctionū cruciatos martiriis baptizandi adui
tantes officiū ſacripipis fonte baptizant vt ex tali
baptiſmate baptizatā multiformem ſaporis gratiam
conſequant̄. in eadē menſa terreſtre animal pipetis ī
vndacione ſubmergit̄ piſcis natat in pipere auis eiuſ
dem viſcoſitate ligatur. Dumq; tot animaliū genera
ymo ventris ergaſtulantur in carcē. aquatile aīal ſe
cum pedeſtre aereumq; genus ī eodē ſepulcro intumu
lari mirat̄. quib; ſi detur licencia exeundi egreſſui vix
porte ſufficit amplitudo. Ob has cauſas ab alano re
citatas euenit vt raro plati. potentes. diuites. et reli
gioſi clerici variis eſcarū epulis ſaginati diu viuant
Sñ Eccia. x. Omnis potentatus breuis vita. Et vt
Macrobius libro ſaturnaliuz poit. Jumenta et beſtie
pyodum ſuā certius hoie attingunt quia ſimplicib
z vniformib cibis contentant̄. Hinc Seneca in q̄dz
dicit epiſtola. Multos morbos feracula multa fecerūt
innumerabiles morbos nō mirabaris cecos muneri
ſtis itaq; iaz p cuſtodia primonie et celibatus p̄miſ
ſis. de pprietate xij. diſſeramus.

Capitulum Duodecimū

Ameſenio tantū more auium aſſumptis alis
i volant ſic em̄ ipſe viſu expertus ſum pprio
q; ī eodē cumulo ale quibuſdaz naſci primū
videbant̄. alijs ale maturescebant. Sublimiores vero
adeptis alis. iam in altū volitando ſe extendebant in
quib; nobis congrue inſinuant q; mortificatis iā gu
le et luxurie vicijs z nō antea. ſed in vite virtuoſe ſe
nio. Contēplatione pacis et tranquillitatis domis di
tari quidē poſſumus. Per ſenīū nāq; vita diuturna z
p alas contēplationis inſtrumēta apte p̄nt intelligi
De ſenio aūt nō quolibet loquimur quia ſcriptū eſſe

nouimus: puer centum annoꝝ morietur et peccator centum annorum maledictus. Et ỹsa. lxv. Sed de eo de quo Sapientie quarto scribitur Senectus venerabilis est nō diuturna neq; annorū numero cōputata Cani sunt aūt sensus hominis et etas senectutis vita immaculata. De pennis etiā illis intelligimus de quibus vaticinatur ps̄. vbi dic. Quis dabit mihi pēnas sicut columbe volabo ⁊ requiescā. Ecce elōgaui fugiēs ⁊ mansi in solitudine. Expectabam eum qui saluum me fecit a pusillanimitate spiritus ⁊ tempestate. Hoc em̄ desiderium est vt glos. innuit quorundaꝝ seruorū dei qui malis mundi huius pressi ⁊ pusillanimitate quadam tribulati a diuina gratia in morte requiescūt ⁊ liberant. Piger: Vite quietem presertim in senio vel in vite presentis termino p dei contemplationez adipiscēdam semp affuturam sperabaꝝ hijs qui in iuuentute deo militauerāt vt sic post laboꝝes diutinos pennas tandem cōtemplationis assumerent velut aq̄le ⁊ in celum p mortem letam volarent nec deficerent Sed multū verentur de contrario. Naꝝ vidi in diuersis fratrū reformatoꝝū cōuentib⁹ ⁊ aliq̄n in sanctarū seculariū virginū congregationib⁹ vtriusq; sexus tā timoratos homies vt magnū periculū eis imminere suspicaret. Si in talib⁹ scrupulis extreme egreitudini ꝑpinquarēt. de spacioni ei timor inordinatus fomitē ministrare solz. qđ valde periculosū morituris eē credit. Theologus: Signa p̄destinationis in bñ speificatis circa mortē consolare quē dñt vt gaudere cū tremore discat vt. b. grego. sup isto job. v. Bestiā terre nō formidabis cū glo. dicit bestiā id est dyabolum Bestias terre non formidabis que tpe mortis ad rapiendum effrenantur Sz seuientes nō timet q̄ blandientes securus nō est ⁊ initiū retributionis est in obitu securitas

mentis. Cum autē bene viuit cauendū est ne quis de-
spectis ceteris de singularitate gloriet tū quādo aliq
reperiunt de quibꝫ cōstat ꝙ conscientiā primū exami
nantes debite ⁊ vitā preteritam ex hoc emendauerūt
q̄ virus veteris hois corā̄ legittimo confessore cū cor
dis dolore euomuerunt ⁊ confessori obedientes peniten
ciam obedienter cū ꝓposito vitaꝫ emendandi assum
serunt. sibiq̄ a peccatis letalibꝫ cauere studuerūt q̄lia
etiā scienter perpetrare nollent. Si inq̄ tales timidi i
morte reperiūt pusillanimes seu scrupulosi bona spes
de eis habenda est ne dū modo qñ iste timor velut vi
gil q̄dam nō dormitabit neq̄ dormiet quin custodiat
israel a multis peccatis et ab eoꝝ occupationibus. sed
etiā in extremis eis felix expectanda est assutura ꝓspe
ritas. qz tunc p̄ purgati et igne temptationis ex aiati
diuina grā aut talē pusillanimitatē eis tūc adimit.
aut dispositos statū euolaē facit. aut victoriā tribuit
ne tales ab hoste vincant munitū ecclesiasticis sacra-
mentis ⁊ p̄uijs meritis. Ita em̄ quisq̄ pie in benigno
nr̄o saluatore spare p̄t qz sic actū eē cū talibꝫ sepe da
tum est videre nr̄o tpe. quātū humana fragilitas cō
siderare p̄t. Quid nāq̄ mirū si moriturus statū mor
tem satis timet. Quis em̄ vt Petrus aut dy̆acon⁹. iiij
dy̆alo. b. grego. tam inexplicabilē sententiā cuiuslibꝫ
sic opis ad exitū veniens non ꝓtimescat. qñ et si iam
nouit q̄d egit. Adhuc tū facta illi⁹ supmi scꝫ iudicis
q̄ subtiliter iudicent ignorat. Cui. b. grego. rñdet Vt
asseris ita est. sz plerūq̄ de culpis minimis ipse solus
pauor egredientes aias iusto ꝙ purgat. Sicut narra
ti de quodam sancto meū frequenter audistū qui ad
mortem veniens vehementer extimuit. sed post mor
tem discipulis in scola alba apparuit. ⁊ q̄ preclare sit
susceptus indicauit. Nonnunquā vero omnipotens

deus trepidantium mentes quibusdam prius reuelatis ombus roborat vt in morte mime pertimescant. Hec Grego. Nam vtrisq; idem sanctus & liber qui vitas patrum inscribitur multa exempla refert de sanctis viris & perfectis quoz quidam tpe mortis nihil aut modicum. Alij vero satis vel multum timuerunt. Vnde ibidem de sancto abbate agathone dicitur q̄ in hora mortis cōstituto quesiuerūt fratres. abba vbi es? Respondit. In conspectu diuini iudicij asto. Dicunt ei. & tu times abba. Et ille. interim laborauī virtute qua potui in custodiendis mandatis dei. Sed homo sum nescio vtrum deo placuerunt opera mea. Dicunt ei fratres. Et non cōfidis de operibus tuis quia ꝑm deū sunt. dixit senex. non presumo nisi venero ante deū. Aliter enim sunt iudicia dei aliter hominū Preterea cum sanctus arsenius iam traditurus esset spiritū videntes eum fratres flere dixerunt. nunquid tu times mortem pater. Respōdit in veritate timeo. Et ille timor qui in hac hora mecū est semp fuit in me ex quo factus sū monachus et nunc timeo valde & ita ambo dormierunt in pace. De tercio quoq; ibidem dicitur de patre constituto in scithi cuius morituri lectū circūsteterunt fratres in hora mortis qui senem ter videre videntes causam huius quesierūt. Respondit ille primo tristi. quia vos timetis mortem. secundo tristi q̄ non estis paratī. Tercio autē tristi quia de labore vado ad quietem & statim vitam clausit extremam. Sed hijs ob missis videamus ad hodierni tpis deuotos hoīes Virginē eīm quandam multū deuotam fuisse mihi cōstat in ciuitate Nürenbergensi Bambergeñ. dyoceꝑ que kunigundis vocabatur viuebat more castarū bonarum virginum. in victu. vestitu. vitatiōe seculi. & ī hijs q̄ ad dei cultum pertinebant. sine q̄rela ad omnē

hominez·sed a deo timida ⁊ scrupulosa in conscīa ex
tāt vt vix meminerim in hoc parē reperisse. Nā post
putam ⁊ integrā a se sepe factam confessionem sacra-
mentalē frequēter grauib⁹ stimulabatur scrupulis de
insufficientī confessione ut timebat transacta in mini
mis reb⁹ vbi nullum vel modicū peccatū erat morta
lis crīminis lapsum verebatur adesse ⁊ ita nulla pace
in domo conscientie fruebatur· Quicquid enim egit
aut obmisit de genere bonoꝝ i hijs sp peccatū notabi
le affuisse suspicabatur·Cepit itaq⁹ ex hijs inordina
tis timoribꝫ i sexu fragili naturalis sua cōplexio labi
plurimū ⁊ dietim vires decrescebant corporis·quia
se semp esse plenam peccatis grauib⁹ non diffinitiue
indicabat·Sed reuerebatur timuit ipa timuerūt con
fessores eius ⁊ nō minus cohabitantes sibi virgines
Si in tali statu scrupulosissime conscīēcie deprehende
retur ꝑ mortē fortassis desperationis laqo ab hoste
maligno caperet·Intuentes igitur viri prudentes et
animarū medici corporis defectū redundare i anime
graue periculū interpretabantur virgini q̄ in periculo
erat vsum rationis pdendi q⁹ ad ieiunia ecclesie que
dam nulla tenus sicut sana teneret Sciebant em̄ q⁹ la
bor quotidianus quo grauabat·quia pauper erat re
bus·Alijs em̄ famulabat virgimib⁹ ⁊ p̄terita ieiunia
ac obstinentie fomitū libidinis nō ministrarent· Sz
castitati seruande pot⁹ satis essent. Sed ad ista tristi
cia maior cor eius inuadebat cum vicz intuebatur se
priuari instrumentis virtutū quib⁹ cōmuniter plebs
fideliū vtitur·Obediuit tñ discretis confessorib⁹ licet
inuita·⁊ non sine pusillanimitate maxima Tandem
vero natura deficiente lecto decubuit ⁊ terminum vite
ꝑpinquare agnouit. Et ecce diuina arridente gratia
ante triduum circiter sue mortis oīs scrupulus timor

& pusillanimitas plenā animā virginis reliquerunt
Ita vt sumptis ecclesie viaticis & sacramentis ad lit
terā in pace in idipsum dormiret·& requiesceret quā
singulariter dñus tunc in spe constituerat·Nā antea
de insolita hilaritate quadam āmirantes sibi socie di
cebant virgines que eius preteritū timorem nouerāt
Nunquid conscientia te redarguit modo siat antea
q ecclesie quedam ieiunia gradiente corpe nō seruas/
sti.Quib ille respondit.Animū scio paratum habui
ad ieiunandum sed qz animarū medici dei vicem ha
bentes·ista inhibuerunt.obediui eis· nec exinde pēni
teo aut turbor sperans de xpi benignitate suo redēpta
sanguine saluari·et ita requieuit vt premisi in dño·
Noui aliam nobilem diuitem & potentem dominam
relictam cuiusdam militis·de ciuitate argentinensi q
katherina de westhausen nuncupata est hec dum ma
nebat in seculo et in ciuitate predicta vbi multe deuo
te deo militant vidue·earundem omniū specialis ma
ter & patrona extitit sed in animo valde scrupulosa
fuit·Cum autē in columbaria monasteriū sororū de
subtilia nostri ordinis re formarēt·relicto seculo ibi/
dem sancte conuersatiōis habitu induta est & pfessa.
Et quia vna vt puto de fortibus mulieribus fuit de qui
bus puer·vltimo salomon scribit·Idcirco q̄busdaz
interiectis ānis priorisse & suppriorisse gerebat officiū
successiue in omni caritate et dilectiōe·nec femine ali
quid deesse videbat perfectionis nisi q plena fuit scru
pulis a deo vt cum illuc in causis ordinis veniret cuz
sola hac sorore me plurimū occupare opus fuit vt pu
sillanimitatē eius cōpescerez hoc em bonum pter alia
in se habuit vt audito superioris sui vel alterius ex
fama boni & sapientis viri iudicio in aliq̄ sibi dubia
materia stabilem eidez acquieuit·Tenuit ipa timuerūt

etiam ipsi qui eam nouerant confessores q̄ si infirmata ꝓpinquaret mortu aliqñ in hijs scrupulis p̄sertim de iteratione a se bene confessa ꝛ tez in piculo pusillanimitatis amplius poneret q̄ antea · Sed diuina ex mia q̄ p̄terita fele opa inspexit · actum est p omnia cōtrarium · Nam vna die satis inopinate licz quinquaginta ānos vix vel non accederet · infirmata est ꝛ die tim cepit deficere ꝛ ꝓtunc ois scrupulus ꝛ inordinatꝰ timor ab ea penitus absessit dixitq̄ ad fratrez Johannem Wolffhardi · quē vt pote deuotū vix in confessorem spālem pelegerat · Ecce p̄ scitis q̄ erronea fui et timida in conscia nimiū sz dei gratia ne timeatis totū absessit de peccatis a me cōfessis ꝛ cōmissis remissiōis gratiā pie ꝛ fidenter spero ꝛ credo Et ita inuocans beatum pe · apostolū suūq̄ discipulū · Appollinarem quos peculiarissime in vita corde ore ꝛ ope · dilexit tandem eadē egritudine p̄munita ecclesie alimētis vita deuote functa est · Habuimꝰ aliqñ in cōuentu reformato Columbarien si · quendaz frez petrū noie · q̄ a primeua conuersione sua priusq̄ in cōuentu Nūrēbergensi primū ini erat oim virtutum honestate cōspicuus religionis exemplar fuerit ꝛ speculū · Nam ad colligendū elemosinas hostiatū sp patus · in domo obediens die ac nocte in choro sedulꝰ ꝛ cunctis affabilis fuit fratribꝫ · sed conscientiā vltra q̄ credi potest timidā scrupulosam ꝛ pusillanimē habuit · oia tuta timuit ꝛ nimis vt videbat̄ · Sñ de hijs discreciores fratres eum sepe iocose vexabant quem sciebant equo aio cuncta tollerare q̄ sibi contra deum esse non videbant̄ · Et q̄q̄ esset postea iā factus sacerdos · fortis corpe · cōplexione viuidus ꝛ in annis vix attingens triceſimū tñ vt ex multis cōiecturis habuimꝰ · timor iste vitalia lesit nimiū · Sñ q̄dam die satis ī puise egritudinez nescio quam incidit in q̄

statim necesse fuit vt decumberet. Cumq; bona fide in infirmaria vsu rationis pfecte vtens. pacientia leuis. a deuotione solita feruidus iacerz a immobilis statim a inopinate agonizare cepit. a religiosis gestibz diem clausit extremum. Nā Paulo ante p̄cedenti die more solito confessus est a missam celebrauerat. talemq; vitam in ordine sp duxerat qp de morte impuisa a subitanea. mala saltem a periculosa signum periculi non adeptat discretorum vivoz iudicio. Et in dño confido qp inopinatus iste interitus non nocere potuit sed fortassis diuina clementia ne pusillus aio mortem timenz minimum aut eius circumstantias. statim finem viuendi in corpe dare disposuit aie sibi placiture.

Explicit liber secundus formicarii de verisimilibus bonis reuelationibus.

Incipit liber tercius formicarii de falsis et illusoriis visionibus. Capi. Primum.

In hoc de falsis a illusoriis visionibz loco tercio libellus est inchoandus cum materia tercij duodenarij in aialium nōz cepti p̄cietatibz. Quaz prima ē hec. In quantitate eaz triplex repitur dīa. Quia q̄daz sunt pue. Alie mediocres. Alie vero maxime. q̄ntitate dico molis. An aūt virtutis q̄ntitate ita se in excessu habeant non omniq; qz clarū est. Vbi primo notandum qp q̄ḡ ea aialia q̄ diuina sapiētia cōdidit. conditiones laudabiles multas habeant sicut a creature omnes relique. nihil tñ ē p̄sertim in hoc mundo passibili qō a defectu seu nocumento vel a malo omnimode sit absolutū. cū cōparatū ad alia. nihil em̄ est oiq; pfectū. qz teste Job. iiij. In

angelis suis de⁹ prauitatē repit. Nec stelle sunt mūde in conspectu eius ibidē. xxv. Nō igit mirandū est si i nostris bestiolis a q̄b⁹ mores p salomonē iubemur instruere. defectus priuatōis ꝛ nocumenta repiunt aliqua i q̄b⁹ typū ꝛ similitudinē gerunt quorundā malor vel sultor hoīm. In q̄b⁹ nō min⁹ cauere vitia discē possumus q̄ in bonis ꝓpietatib⁹ vtutes valem⁹ inspicē. Sicut igit i formicis quo ad materiale corp⁹ magna ꝛ multiplex repit dīa in q̄ntitate molis. ꝙ vicz q̄dam sunt ꝓpule. alie magne. reliq̄ maxime. q̄ vt dicet inferius pl⁹ obsunt hoībus. Sic inter hoīes malos exoris grandis inuenit diuersitas. quā ob causam Ap⁹. j. cor. xiiij. suos ab exor versucijs auisando dixit. frēs Nolite pueri effici sensib⁹. sz malitia puuli estote. sensibus aūt pfecti sitis. Et apl⁹ ad Ephe. iiij. Jaz non simus puuli fluctuantes ꝛ circūferamur omni vento doctrie in neq̄tia hoīm in astutia ad circūuentōez exoris. Veritatē aūt facientes in caritate crescam⁹ in illo p oīa q̄ ē xp̄s ex quo totū corp⁹ conpactū ꝛ cōnexū p omnē iunctuam submīstratiōis ꝑm opatōem in mensuram vnius cuiusq̄ mēbri augmentū corpis facit in edificationez sui in caritate. sz nō ita heu hodie multi sed in malitia augmentant. Pictet: Quia materiaz de illusoris illusionib⁹ inchoare placuit. dū aliq̄s gradualem dīaz inter hūtes reuelatōes falsas ꝛ fictitias vt i iniugendis penitentijs ꝛ in exclamatōe verbi dī publica simplices p̄monere valeamus in predicatōibus.

Theologus. Sine dono discretionis spirituū h̄ fieri nequit sufficienter vt li. ij. tactū est. Sunt em̄ insimili modi quib⁹ hostis antiqu⁹ deludere solet incautos. quib⁹ nōnunq̄s vivos maximos decepisse cōpit. Nam ab archidyacono Barcinonensi didici dño Johañe iure diuino ꝛ humano multū notabili q̄ ante tempa

Constancien. concilij scismate iam diu cōtinuato sub diuersis sūmis in sua obedientia vocatis pontificib⁹ quoz quidam Rome. alij de aduersa pte in auinniona residebant Petro de luna ibidem residente. ⁊ p inimicos obsesso p galeam in Rodano mare intrauit secrete fugiendo. Cumqz in quodam opido cui⁹ nomē nūc non occurrit sup distanti portu maris p abbatē quendam opidani p̄cedenti die aduentus dicti pape auisatē fuit vt se disponerent ad recipiendū dictū sūmū pontificez deridebant cuncti abbatē. qz de auinniona secretissime recesserat antea nec papa vllo modo intendebat dictū opidū intrare nec illuc quēqz p̄miserat sed p lōgi tractus spaciū vltra idez opidum nauigauerat per xvj. circiter miliaria. Et ecce ventis contrarijs galeaz cū papa cōpulit dictū intrare opidum. Vbi cū i puisse susceptus esset abbatis oraculum didicit. Vñ aduentū suum rescisset inq̄siuit ⁊ rūsum accepit ab abbate q̄ ꝑphecia istaz dudum in quodaz li. legisset in quo cōtinebaī. q̄ idez papa plura passurus essz ab aduersarijs. q̄ obsideri deberent. q̄ ad opidum p̄dictū ventur⁹ esset. q̄ itez in psecutōez intrare deberet. sz finaliter Romam iturus esset. ⁊ in vnione ecclesie ibidē adepta pacifica possessione ⁊ sedato scismate quiescere deberet. In qua re licz oia p̄cedentia pene verificata essent tantē confidebat. vt citatus p cōciliū generale Constancien. cōtumax fieret. ⁊ finaliter ibi depositus essz Nā tres p̄ summis pontificib⁹ se gesserunt. Gregorius q̄ hūiliter cessit in cagetha ꝑtunc residens Johannes q̄ Rome sedebat a Constancien. concilio clam fugiēs iuridice depositus est a papatu ibidē in Constancia sez Si dictus Petr⁹ de luna siue dñs Benedictus licz vir apprime eruditus in omni fere scientia esset. tñ in p̄dictam ꝑphetiam factue confidens vt p̄missi depositus a papatu obedire nō-

nuit in munitiuncalam fugit ⁊ tandem in exilio pertinax in sua opinione vitaz nec Rome nec in pace sz̄ miseria finiuit. Vides igit̄ q̄ periculosum sit talib⁹ facilit̄ credere. T̄n vt aliq̄liter tuo quesito in aptis deceptionib⁹ satisfaciaz. Scito q̄ triplex est in genere taliū ho¹m differentia a sana doctrina delitantium. Quida̅ sunt conficti ex auaritia. Alij possessi p demonia. Nō nulli decipiunt̄ p fantastica luminaria. primi sunt periculosi. tercij magis q̄ secundi puersi existunt. De omnib⁹ istis exempla tradam. Fuit in ciuitate Bernensi fratricellus quidam secularis re. sz̄ specieten⁹ spūalitatem p̄ferebat multam de quo mihi [frater] Nicolaus. de landato nostri ordinis ⁊ inquisitor prauitatis hereticе vir fidedignus retulit: q̄ in p̄dicta ciuitate fratricellus ille ⁊ semibaghardus manere solebat ⁊ q⁹ cupidus erat pecunie: laqueos auaritie vbi potuit tendebat. Sumptaq̄ oportunitate quandaz domum inhabitare cepit ⁊ in eadem nocturno tpe surrexit. lapidibus ⁊ lignis spūm aliquem adesse vinxit. ⁊ ita in āmitatōez multoz⁹ noctib⁹ locū posuit: pluribus autumantibus q̄ reuelatio diuina expectanda esset aliq̄. an aīa foret vel malignus spūs. Nonnunq̄ em̄ mutata voce verbis gemebundis tanq̄ aīa esset alicui⁹ defuncti in ciuitate bene noti responsa scisscitantib⁹ dedit asserendo se aīaz cuiusda̅ nup defuncte psone quaz fratricell⁹ ipse taz ꝓprio q̄ alieno exp̄ssit noīe. Nam pegrinatōi ad destinata loca sanctoz⁹ p ea se dare psuasit. Dol⁹ t̄n illius deceptoris diu latuit. ⁊ p memoratis aīabus interim pegrinando ad q̄daz sanctoz⁹ limina pecunia̅ non modicaz a se destinantib⁹ acquisiuit. Cumq̄ arte sue auaritie diu⁹ continuasset inquietando supradictaz domum. Tandem filij hui⁹ seculi ciues meri secularес qui prudentiores sunt filijs lucis sz̄ in generatōe

Constancien·concilij scismate iam diu cōtinuato sub diuersis fūmis in sua obediencia vocatis pontificib· quoz quidam Rome·alij de aduersa pte in auinniona residebant Petro de luna ibidem residente·z p inimi/cos obsesso p galeam in Rodano mare intrauit secre/te fugiendo·Cumqz in quodam opido cui⁹ nomē nūc non occurrit sup distanti portu maris p abbatē quen dam opidanū p̄cedenti die aduentus dicti pape auisatē tur vt se disponerent ad recipiendū dictū fūmū pon tificez deridebant cuncti abbatē·qz de auinniona secretis/sime recesserat antea nec papa vllo modo intendebat dictū opidū intrare nec illuc quēqz p̄miserat sed p lō/gū tractus spaciū vltra idez opidum nauigauerat per xxj·circiter miliaria·Et ecce ventis contrarijs galeaz cū papa cōpulit dictū intrare opidum·Vbi cū i puisse susceptus esset abbatis oraculum didicit·Vñ aduentū suum ē sciuisset in q̄siuit z rūsum accepit ab abbate q̄ ꝑphecia istaz dudum in quodaz li. legisse in quo cōtine bat·q̄ idez papa pluta passurus essz ab aduersarijs·q̄ obsideri deberent.q̄ ad opidum p̄dictū venturꝰ esset·q̄ itez in psecutōez intrare deberet·sz finaliter Romam iturus esset·z in vnione ecclesie ibidē adepta pacifica possessione z sedato scismate quiescere deberet·In qua re licz oia p̄cedentia pene verificata essent tante confi/debat.vt citatus p cōciliū generale Constancien·cōtu max fieret·z finaliter ibi deposit⁹ essz Nā tres p sum mis pontificib⁹ se gesserunt· Gregorius q̄ hūiliter cessit in cagetha ptunc residens Johannes q̄ Rome sedebat a Constancien·concilio clam fugiēs iuridice depositꝰ est a papatu ibidē in Constancia sez Si dictus Petrꝰ de luna siue dñs Benedictus licz vir apprime eruditꝰ in omni fere scientia esset·tñ in p̄dictam ꝑphetiam fa/tue confidens vt p̄misi depositus a papatu obedire rē/

nuit in munitiuncalam fugit ⁊ tandem in exilio pertinax in sua opinione vitaz nec Rome nec in pace sz̄ miseria finiuit. Vides igit̄ q̄ periculosum sit talib⁹ facilit̄ credere. T̄n vt aliq̄liter tuo quesito in aptis deceptionib⁹ satisfaciaz. Scito q̄ triplex est in genere taliū hoīm differentia a sana doctrina delitantium. Quidā sunt conficti ex auaritia. Alij possessi p̄ demonia. Nōnulli decipiunt̄ p̄ fantastica luminaria. primi sunt periculosi. tercij magis q̄ secundi puersi existunt. De omnib⁹ istis exempla tradam. Fuit in ciuitate Bernensi fratricellus quidam secularis re. sz̄ specie ten⁹ spūalitatem p̄ferebat multam de quo mihi [frater] Nicolaus. de landato nostri ordinis ⁊ inquisitor prauitatis hereticе vir fidedignus retulit: q̄ in p̄dicta ciuitate fratricellus ille ⁊ semibaghardus manere solebat ⁊ q̄ cupidus erat pecunie: laqueos auaritie vbi potuit tendebat. Sumptaq̄ opportunitate quandaz domum inhabitare cepit ⁊ in eadem nocturno tpe surrexit. lapidibus ⁊ lignis spūm aliquem adesse vinxit. ⁊ ita in āmi mitōez multoz̄ noctib⁹ locū posuit: pluribus autumantibus q̄ reuelatio diuina expectanda esset aliq̄. an aīa foret vel malignus spūs. Nonnunq̄ em̄ mutata voce verbis gemebundis tanq̄ aīa esset alicui⁹ defuncti in ciuitate bene noti responsa sciscitantib⁹ dedit asserendo se aīaz cuiusdā nup̄ defuncte p̄sone quaz fratricell⁹ ipse taz ꝓprio q̄ alieno exp̄ssit noīe. Nam pegrinatōi ad destinata loca sanctoz̄ p̄ ea se dare psuasit. Dol⁹ t̄n illius deceptoris diu latuit. ⁊ p̄ memoratis aīabus interim pegrinando ad q̄daz sanctoz̄ limina pecunias non modicaz a se destinantib⁹ acquisiuit. Cumq̄ art̄e sue auaritie diu⁹ continuasset inquietando supradictaz domum. Tandem filij hui⁹ seculi ciues meri secularес qui prudentiores sunt filijs lucis sz̄ in generatōe

sua rem habere ceperunt suspectã posuerunt veritatis obseruatores. Tandem victor reptus est & captꝰ. tũc v eritatez miser ille aperuit. Et qz a multis fucato titulo p̃fatam pecuniam extorserat fraudulenter. velut fur & latro p publicaz furcatus est iustitiam. Fidedigno alia relatõe didici qꝺ in monasterio monachoꝝ reddituatoꝝ in germania nobiles multi vt ꝓuisis p cerent expensis frequenter vt solitũ est cum equis & famulis hospicium receperunt & victum. De quo ꝗdam conuersus ibidem male contentus in hospitum domo circa diuersas cameras sz spũm vel demonez esse finxit modis quib valuit sed occulte. Cũqz diu multos ibi hospites nocte vexasset suis strepitib. Quidam miles de veritate spũs ambigens. cum alijs domum p̃dictaz intrauit ex condicto audaci se demonem eadem nocte pempturum aut se ab eodez interimendũ ꝓmisit & super fortuna huiꝰ euentus clam de nocte cum armis et gladio vigilauit. Venit igit sub ymagine spũs miser conuersus in tenebris & domum inquietare ictib mote solito cepit quez insequens miles cum ense ei letale vulnus pcussit & ita conuersus cruentãs & fugiens per ianuã secretaz quandaz eiusdez hospicij cellaz reintrauit hostiumqꝫ post se clausit. Miles vero ad suos rediens intentato gladio se demonez interfecisse gloriabat. Sz & mane facto & luce solis apparante p vestigia sanguinolenta necatꝰ queritꝫ & conuersus iste iã mortuus reptus est. Vides igit auaritia qũo quosdaz deripit. De demonib autẽ veris q̃liter errores seminent sequẽs indicabit exemplũ ¶ Venerabilis fratris Heinrici kalusen. p̃fessoris sacre pagine nostri ordinis & inquisitore relatõe recepi & alterius fratris Arnoldi nũi p̃fati ordinis q̃ infrascriptis interfuit qꝺ nup in busco ducensi conuentu antedicti ordinis iuuenis hñs xiij.

anno circiter fuit q̄ p eiusdē ordinis habitum ⁊ doctri
nam ad pfitendum suo tpe dispone bat̄ p pntes. Hic
vt postmodum retulit ortum conuentus intrauit in
folio caulium albedinem q̄ndam vidit ⁊ nulla benedi
ctione p̄missa delectatōe victus foliū abscidit auideq̄
comedit ac demonez quendam pessimum ignorant de
gluuuit. Possessus igit̄ iuenis gestus quosdaz cepit ha/
bere deuotos in orationib⁹ tapi cum fratres videbant
⁊ priuari omnib⁹ exteriorib⁹ sensib⁹ corpis. Quib⁹ re/
stitutis loquebat̄ bonum latinuz q3 pri⁹ nesciuit. Cor
detentus pferebat multos biblie passus q̄ eum pri⁹ la/
tebant gallicam linguam exp̄sit. quam nunq̄ didicit
sz in celo mirabilia vidisse asseruit. reuelatōesq̄ quas/
dam exprimendo mirabilia dicere p̄sumpsit. Ex qui/
bus nōnulle femine que cito credunt ⁊ leues sunt cor/
de. satis putabant adesse dei spūm vbi diabolus solum
locum hēbat. Fratres igit̄ q̄ iuuenem pri⁹ rudē nimis
esse nouerant. merito hoc in malo interp̄tabant̄. Attu
lerunt iuuenī reuerenter diuinissimū eukaristie sacra/
mentum ⁊ in horroze quem obsessus habuit manifestū
demonis agnouerunt tunc adesse p̄nūaz Fuit protūc
ibi bone memorie frater Arnoldus reuera fidelis ⁊ in/
tegre sui ordinis obseruator ⁊ tentor qui die statuta
iuuenem exorcisans. demonem eundem loqui artabat
causas ingressus dicere ⁊ corpus miseri dimittere co/
gebat ⁊ manifestissimo dato signo tandem exiuit. Ju/
uenis aūt ingenio rudis put ante relictus est ⁊ ex p̄n
cia horrendi demonis vsq̄ quo modo aspectum quen
dam p̄fert insolitum verius ingratilem ⁊ horribilem.
Quinymo tam ebes est ingenio vt etiā dispensatione
preuia satis dubium sit an litteraturam attingere va
leat. quocumq̄ tempe sacerdotii necessariam Vides igi
tur arreptos p demōes reuelatōes falsas ⁊ piculosas

ig.

habere·Qualiter autez sine arreptione seu obsessione facta ꝑ demones fantasticis luminib⁹ quidam decipiãtur in sequentib⁹ capitulis exemplox de hoc copiã habebis· ¶ Diget: Vidi aliqñ ⁊ audiui sepius feminas vt videbãt satis bone fame rapi q̃ntuz visu ꝑpendi potuit ad interioza ab exteris sensib⁹ velut extasim q̃ndam ex deuotione paterent· Vidi insup aliam que in publica p̃dicatione alicuius de cristi caritate audita sententia cozam omnib⁹ clamozem quendaz in altũ extulit quasi non valeret amozem sui pectoris ad cristũ clausum in antea retinere·Et tñ a multis litteratis tales ꝑfectis habebañ· ¶ Theologus·Lex generalis ẽ· Audisti supius ex apostolo non omni spiritui esse credendum·sz ꝓbandi sunt spiritus an ex deo sint· Verũ tñ non miretis Si prudentes ⁊ exꝑti de quarundaz feminaz actib⁹ fidem gerant modicam.quas flexibiles ad malum·in constantes ad bonum·⁊ pronas valde ad vanam gloziam esse agnoscant· Dixi cñ aliquis nouit nisi exꝑtus quantum ꝑfecta in multis eaz regnent facinoza.Notitiam cuiusdam virginis habui q̃ in seculo omniũ eam noscentium fama bona ⁊ deuotõe plena extitit ⁊ ingressa reformatum monasterium ·Non minus in dei obsequio videbaꝫ sincera q̃ tamen in monasterio victa ꝑ cenodoxie vitiũ reuelationem finxit Et extasim quam nunqz habuit vt mihi cozam suo supriozi spõte ꝑpria fatebaꝫ.Nam cum audisset in mensa legi sepius qz abstracte priozes sancti ⁊ sancte vixissent vt de numero eozum esse censereꝫ nõnunqz publice mere ficta clamare cepit voce alta ⁊ in iubilo vel cadendo soletenus effigiare raptum vel mentis excessum· Multo tamen deinde elapso interuallo temporis conscientie stimulis coacta ⁊ agitata·vt facinus illud sibi diuina clementia dimitteret rubore ꝑfusa suo ⁊ non

in sacramentali confessione qualis fuerit mihi & superiori manifestauit. Audiui a sancte memorie pre cũrado primo reformatore nostri ordinis pdicatore in tota almania gratiosissimo. q̃ quedam femina apud populum magne reputationis existens in pdicatõis deuote audientia coram cunctis clamare quasi in iubilo cepit. que tamen fassa est sibi clam postmodum. q̃ illud nõ ex caritatis feruore. sed tm̃ gestiebat ex inani gloria. Nolo tamen ex hijs nec cõtra feminas nec aduersum alios generalem elicias deceptionis regulam quia diuinus amor vt diuinissimus docz Dñs ponisitus. Non minores in quibusdaz sed maiores habet defectꝰ amore humano quem constat rapi ad dilectum cogitatiõb& seipsos exprimere gemitu. singultu. fletu. cantu. & clamoribꝫ. Vnde Johannes Cassianus Collatione. j. Abbatis ysaac di. de deuotis quibusq̃z hoĩb& frequenter p ineffabile gaudium & alacritatez spiritus salubertime cõpunctionis fructus emergit. ita vt etiam in clamores quosdam intollerabilis gaudij immensitate prũpat & cellam vicini Jocunditas cordis & exultationis penetret magnitudo. Piger: Si qui pfecti essent homines viri vel femine pbabiliter taliũ deuotionum signis crederem. Sed qñ imperfecti talia faciunt verius fortassis ea conficta p regula habenda sunt. Theologus: Hic certe iterum decipi poteris & intemerario iuditio peccare grauiter. qz talia non solum pfectis sz etiam incipientibꝫ deo seruire hominibꝫ aliqñ obuiãt vt ibidem sic exprimit ysaac. In qualibet inquit mensura quis positus incipientium sz proficientium vel perfectorũ nõnunq̃z puras intensasq̃z pces inuenit emittere. qz & de illo puio & humili ordine qui est super recordatione futuri iuditij is qui adhuc sub terroris pena & metu animus constitutus est ita ad horam cõ/

punctiñ vt non minore spiritus alacritate de obsecra/
tionis pinguedine repleat·q̄ ille qui p puritatez cor
dis sui munificentias dei plustrans atq; pauens ines
fabili gaudio letitiaq; resoluit·Incipit em̄ ꝑm sniam
domini plus diligere·quia sibimet ampliora cogno/
scit indulta·hec ille.Est etiam noueris deuotionis ignis
in corde infirmioris vasculi mobilior⁊ ad ꝓdeundū
in clamores apcior·Vnde euenire potest vt fortassis
magnus cōpunctionis feruor fuerit in corde sexus fra/
gilis q̄ modicus esset in aīo virili·sicut videm⁹ in simi
li q; affectus femineus minus q̄ masculin⁹ intra clau
stra cordis se continet cum aliqua passionat̄ affectōe.

Capitulum Secundum·

Quando in via visu priuant̄ de se nullaten⁹
ad domum reuertunt̄·sed eo ipso quo errare
incipiunt tanto amplius se a quietis habi/
taculo alienant·quanto longius incepto itinere ambu
lant·Semel em̄ viam regiaz relinquens nisi ad eandē
reducat̄ ex⁹ opposito ambulans ꝑ long⁹ quasi semp
obertare dinoscit̄·Ita rebus in via mox oculis orbati
mētalibus p falsitates deceptorias seducti ad veritatis
lumen non redeunt·Nec mirū si ceci in aīa⁊ priuati di
uini instinctus lumine.ita vt velatis vel euulsis ocu/
lis incassum ambulant.cum luce mundi ꝓpō careant.
De quo Joh·j·Erat lux vera que illuminat omnem
hominem veniente in hunc mundum·Ambulate in/
cuit dum lucem habetis·ne vos tenebre cōprehendant·In
circuitu em̄ impij ambulant·⁊ vt in vitaspatrū scribi
tur·Qui in area triturare cupit p iumenta calcādo tri
turam ne bestie talia deuorent oportet vt iumentorum
q̄ laborant oculi tegant̄ Sic etiam Sampson ille olim
fortissimus priuatis oculis p girum tandem molaz tra

hendo letales manus phylistim incidit·nec ad visum corpis puenit· Piget: Dare velis modos aliquos quib⁹ demon mentales solet fidelib⁹ oculos eruere·
Theologus: Is de quo queris mille artifex est ⁊ esse a sanctis asserit Nec est potestas sup terram Job teste que ei cōpari valeat Innumerabiles ergo astutias gerit ad tendendum pedicas ⁊ laqueos ad capiendū animas·quas cum captiuauerit. erutis aie luminib⁹ sibi seruire cogit·Occurrunt tamen pnunc tres de quibus tu queris modi·Nam demon quibusdam in humana specie die noctuq; visibiliter obsequit̄.Alios primum specie visibili credulos sibi constituit ⁊ deinceps certo tamen iudicio eos alloquit̄·Alios sub angeli lucis figuratione ⁊ sub specie bomi mentaliter psequit̄. De q̄/ bus tria p ordinem exempla accipito·Viuit hodie in Salczburgensi metropoli quidaz nobilis Sucher nomine in armis famosus plurimum de quo ea q̄ sequūtur a multis grauib⁹ ⁊ valde dignis viris audiui sepius quor quidaz eidē nobili conuersati fuerant sepenumero·Sedit iste aliqñ in castro suo·qđ ab opido hallensi in valle distat trib⁹ circiter miliariib⁹ ⁊ quotidianas pnunc cepit nutrire guerras cū opidanis prefati opidi q̄; obtrem satiferos ⁊ famulos eodē tpe tritos i armis coarcuauit vbi ⁊ q̄les voluit·Obsequi ergo cepit illi nobili dño iam dissoluto in moribus ⁊ sacramentum ecclesie confessionis viz ⁊ eukaristiam satis fugienti quidam famulus ignotus exercitatus ⁊ in armis tritus supra modum in occultis ⁊ tacis territoriis vijs obsequiosus in puidendis equis·ſz nunq; visus i xpi ecclesijs·q;uis em̄ nobilis sauciam ex quotidiana immicitia haberet conscientiā·ecclesias tñ p audiendis missis aliq̄ndo frequētauit ⁊ cubatū vadēs ⁊ surgēs e lecto sese crucis signis ⁊ salutatōib⁹ āgelicis ac q̄busd ā

oratonib⁹ breuib⁹ mumire solebat. Cumq; famul⁹ de quo loquimur oī tpe quo ceteri iuerūt ad fidelium ecclesias iste sol⁹ extra maneret ac sp in stabulo vel hospitio aut alibi se fingerz in dñi sui negocijs occupari suspectus ab eodē posit⁹ est ad ratōez ĉs ⁊ vñ essz. cui rñdit. Dñe ne paueatis fidelis vr fui put multiplici didicistis expientia ⁊ fidelis vobis manebo. Demon sūsz nō vobis nocitur⁹ de quo nobilis aliqliter nō tñ tātum q̄ntum debuit territus est. Nā famulū istū potius emulū tpalis lucri gr̄a satis diu postmodū tenebat. ⁊ cū inferno pactū ferebat licz oīq; ei non crederet. qz put expientia didicit in mort̄e vtriusq; hois ist⁹ nobilis suus neq; machinabat̄ sepe tēptando. An vicz dū protectione destitut⁹ potestatē in eū hr̄e posset. Accidit ei nocte q̄daz vt famul⁹ ille fict⁹ dormiente dño suo ī castro in camera ab eadē subito ⁊ inopinate pulsans clamaret. Dñe dñe. Euigilans ille ait. Quid vis. Cui famulus. In instanti surgendo armis cingamini quia inimici vestri hallenses assunt ⁊ circūdant castr. Noluit aūt nobilis sine signo crucis ⁊ oratōib⁹ solitis surgere. Et iuxta audita se immediate armis cingere. sz more solito signo sancte crucis se muniens ⁊ orōes cō suetas cōplens se induit ⁊ ad extra pdiens filiū mendatij tūc reprehendit. In quo miser put potuit falsitatē ẽgiuersari cepit ⁊ tñ vt tandē fassus ē mens ei⁹ in excitando fuit vt ecclesiastico more nobilis se nō mumēs iā spūalib⁹ spoliat⁹ inuaderet̄ velut inermis a demone Tādē tñ licz diu inuit⁹ sustinerz demonē xp̄i sacramēta sumēdo in cfessiōe ⁊ eukaristia illesus corpe ⁊ reb⁹. meruit a demone liberari. Tpe Constantiēn concilij. ⁊ dyocesi babembergensi. cum quodam satis maturo. viro diuitijs mediocri ⁊ honesto conuersationem habere cepi Primum enim quia ptunc inexptus inuenis

predicatoꝝ fui ad q̄daꝫ dicti viri ⁊ ad apparatū exteri
oꝛē i vestitu ⁊ gestu solū cōspiciēs me ꝓphetā meo tpe
vepisse existimabaꝫ. Nam quō nocturno surgeret tēpe
ad oꝛandum q̄liter aliqñ in opib⁹ mīe dei recepisſz ā
gelum. quō idem sibi futura q̄daꝫ ⁊ alijs occulta reue/
lasset tā deuoto ⁊ verisimili poꝛabat sālo vt fere p sua
serāt q̄ q̄si deum viuentē cum esse crederez. Dez quia
vix possibile ē multa loq̄ntem se q̄lis sit nō ꝑ dere vi/
tam ⁊ moꝛes dicti hoīs an vera foꝛent ⁊ sancta consi/
deraui diutine ⁊ aliunde informatus a q̄dam credo dei
famula ⁊ veterana virgine infallar: reperi hoīez gra/
uiter deceptū p sibi alloquentez secreto malignū spiri
tum quez tū dei angelum esse credebat satis firmiter.
In consuetudine siquidem habuit cū meam ad allo/
quendum de bonis vemiſſz signa ypocritaꝝ. vt Crisо-
notat ostendere viz sub typo diumi zeli ꝓmoꝝ vi
tam vodere. clero grauiter detrahere. se multū reputa
re. ⁊ de moꝛte futura statum cuiusdaꝫ quem non exp̄ssit
magni principis coñ me vaticinari ⁊ lr̄as quasdam
q̄ fomenta p̄tendebant quiusdaꝫ grauis odij impsuasi/
biliter ad instinctū dicti spūs apud se seruare ⁊ plura
similia facere non desistit. q̄b⁹ peceptis: a viri huius so
cietate me absolui velut a demonis decipula. q̄liter
aūt vitaꝫ finierit mihi non cōstat q̄ postmodum locū
⁊ p̄riaꝫ eandē nō multum ihabitaui. Sūt p̄terea pau
ci ānī transacti q̄ circa tpa ypsamī cōcilij me viuente
in oꝛdine in dyoceſi Constañ Beghardus fuit seu fra
tricellus mere secularis. Burginus noīe. h̄ heremum
ibidē intrauit in eodē victu ⁊ vestitu sibi austerꝰ valde
extitit. oꝛatōi ⁊ cōtemplatōi multū vt videbat̄ incubu
it. ⁊ in hijs reuelatōes ſz heu illusoꝛias a maligno spū
sub similitudine angeli lucis habere cepit q̄b⁹ qd̄ peiꝰ
erat etiam nimium credidit. Nam ex visionibus ipſis

regulam q̄ndaz ⁊ novam r̄ligionez cudit ⁊ eandē disci
pulos exinde velut B̄tūs Anthonī⁹ esset aut Patho/
nī⁹ docere cepit taz rigidaz ⁊ austeraz vitā in dicta re
gula scripsit ⁊ in se ⁊ in suis p̄uauit vt nisi p̄tinatia et
inobedientia accessisset veri ⁊ boni angeli instinct⁹ in r̄
cessisse videret̄. Naz vna cū suis discipulis noue r̄ligio
nis cultor ⁊ auctor captus p̄ ep̄m Constantieñ ⁊ exāi/
natus rep̄tus ē taz cecaz ⁊ p̄teruā h̄re mentē vt etiam
si dn̄s apostololic⁹ ⁊ dei ecclesia regulā quam reperit
ɔdēnarz non se. s; errare tales omnino crederet. In q̄
p̄tinatia p̄seuerans p̄ inquisitorez iuditio seculari tra
ditus ab eodez incineratus ē rcōr cū regula. Viuebat
paulo antea q̄daz purus laycus Nicolaus noīe h̄ in
linea Reni circa Basileā ⁊ infra p̄rimū velut Beghar
dus ambulans a multis q̄ p̄sequebant̄ hereticos de eo
rundē hereticoꝝ numero q̄si vnus h̄ebat̄ suspectissim⁹.
cautissimus em̄ erat ⁊ v̄bis errores colorattissime vela/
re nouit. Idcirco etiā manus inq̄sitoꝝ dudū euaserat
⁊ multo tp̄e. discipulos igit̄ quosdaz in suaz sectā col
legit. Fuit em̄ p̄fessione ⁊ habitu de damnatis beghar
dis vn⁹ q̄ visiones ⁊ reuelatōes in p̄dicto damnato
habito multas habuit quas infallibiles esse credidit.
Se scire affirmabat audacter q̄ xp̄s in eo esset actu ⁊
ip̄e in xp̄o ⁊ plura alia q̄ oīa captus tandē wienne in
pictauiensi dyocesi inquisitus fatebat̄ publice. Sed cū
Jacobum ⁊ Johannem suspectos in fide ⁊ sibi consci/
os suos speciales discipulos ad iussum ecclesie eum in
quirenti nollet dimittere nisi per ignem ⁊ repertus in
multis a vera fide deuius ⁊ impersuasibilis secularium
potestati iuste traditus est qui eum incinerauerūt. Vi
des igit̄ q̄ impossibile fit mentalib⁹ orbatos oculis se/
mel a via catholica deuios de se ad domū reuerti aie.

q̄ est catholica ecclesia.

Capitulum Terciū.

HB vrsis formice deuorant quos sez vrsos sa
nant si egrotant. Dñi ab vrsis sagacissime
a q̄runt infirmis. Quo p formicas simplices
& bonī fideles intelligi hēant iteratū ē sepius
Nunc vero q̄ sint vrsi insidiantes talib⁹ subinferendū
est. Vrsi siquidē noie tyranni vel pseutoris ꝓphetas i
sacro eloquio designari solz. Dñi p Nabuchodonosor
regis caldeor ꝓ seuitiā q̄ iherosolimitas pseutus est. et
iherusalem destruxit vrsus insidians Treñ. iiij. voca/
tus ē Vbi in psona sancte ciuitatis Jeremias sic plan
ait. Cōclusit vias meas lapidib⁹ q̄dris semitas meas
subuertit. vrsus insidians fact⁹ ē mihi leo in absconditis. Semitas meas subuertit. & confregit me. posuit
me desolataz. Et salomon puer. xxviij. aptius dicit.
Vrsus esuriens princeps impius sup populū paupe/
rez. Mali aūt dñi tunc egrotant cū iniustaz potestaz
in subditos exercent. qz omnis passio inordinata aie
eius est infirmitas. Sepe tñ diuina ordinatōe dispo/
nit vt post mulctataz plebez tyranni ꝓphā agnoscāt
malitiam a ceptis recipiscentes pseutonib⁹ q̄si iaz sa
nati sint omnino Sicut legim⁹. iiij. Regum vl. & . ij. pa
lip. vl. Sedechias primo pseutor ꝓphaz grauissimus
Postmodum in babilone memor de verbis sanctorū
ꝓphetaz quos deriserat in carcere cōpunctus orauit
hūilime. Dñe inquit deus oipotēs peccaui sup nume
rum arene maris multiplicate sunt infirmitates mee
Inuaruatus summulto vinculo ferri & non est respira
tio mihi. qz excitaui iracundiam tuam & nunc flecto ge
nua cordis mei pcans a te bonitatē dñe. p que verba
& alia que ibi sequunt a deo meruit p regez babilōis
exaltari sup omnes reges secum exñtes in babilone.

Piger: Putabaz ego ex pseutonis seuitia deterio/

tes fieri quos tu asseueras effici aliqñ meliores. Nam iniuste tiramidē exercere in innocentes maioris crimi nis reum constituit. Theologus Quantū est ex na tura psecutōis ita est vt affirmas. sz qz pietas iubet cri stiana orare p psequentib⁹ z calūmiantib⁹ nos exinde multis confert prīma gratia quēadmodum patz pri/ mum in oratōe quaz xps clamore valido ad pīem fu dit p se crucifigentib⁹ q̄ exaudit⁹ est p sua reuerentia Sñ ꝑmo statim subiungit euangelicus. De multis qui cū centurione cōpuncti tonsis pedoribꝫ reuertebant in iherusalez a loco caluarie. Et de apo. Paulo ꝑmo ha bet bū Augu. dicentis. Si stephanus p inimicis non orasset. ecclesia paulum nō hēret. Quantū aūt ꝺmunis z priuata oratio valeat: noscere poteris in eo qđ seq̄t Sunt vix nouem āni transacti q̄ monasteriū sororū nostri ordinis ad sanctā katherinā in Nūrembergā ē formari debuit p magistrū ordinis eiusdē q̄ ptunc ibi morā traxit nīo in conuentu. Cui reformatōi vna voce omnes sorores reclamabant z exinde p consan/ guineos totaz ciuitatē in diuisiōez ponebant. q̄busdaz dicentib⁹. qz bona ē. alijs vero dicentib⁹ nequaq̄ sz no uitas ē pniciosa. Multis igit mensib⁹ in hac materia laboratū ē vt in pace sūm ꝓficeret opus. sz ꝓter con trarias de hoc opiniones consulum dicte ciuitatis ne gocium dictum pte labat. Misit interea magister ordi nis p. xj. sanctis reformatricibꝫ q̄ venerūt de reforma to monasterio z post furtim q̄ apte in sororum san/ cte katherine monasteriū intromittebant ꝓter ti/ morē quorundā ciuiū sine quoz cōsensu nihil fieri po terat efficax. Cōsulat⁹ igit dicte ciuitatis cōclusit sūam hāc. q̄ sorores. s. kathe. reformari deberent ea reformatōe q̄ in eis incepta erat si z p̄ntu ad hāc reformatōez inui te nō fierēt volūtate. Ih audientes nos q̄ on⁹ belli cōtra

itas demonū portauim⁹ fere desperabam⁹ de p̄fectiõe
sancte reformatõis qz notū fuit cunctis q̄ nulla so-
rum voluntaria fuit. Dñi in taz desperato apud hoies
negocio ad deū p orões publicas curzendū esse decreui
Et qz quotidie ptūc in aduentu dñi p̄dicaui illa die
q̄ nunti cõsulat⁹ voluntatẽ sororz expiri publice debu
erāt. ego i p̄dicatõe ita sub breuib⁹ populo dixi. Boī
pueri vobis cõstat quo p reformatõe sororz sancte ka
therine p̄nunc laborāt de q̄ hacten⁹ nullā in ambone
mentõez feci nunc igit̄ peto vt singule p̄sone h̄ p̄ntes
orent altissimū cten⁹ in tali negocio fiat volūtas bene
placita oipotentis dei. Deinde facto prandio venerūt
ad monasteriū nūtij consulat⁹ vota inuitaz ad refor
matõez audire volẽtes nobis p̄ntib⁹ q̄ ex pte magistri
ordinis missi eram⁹. Fuerunt aūt nūtij ꝺsulū q̄dz di
spliciā in ipsi⁹ reformatõis mõ hñtes. Cũq; requi
site sorores sup ea⁹ cõsensu ad ptẽ se cõtraxissent vix
finita mozula p q̄s psal. Miserere mei de⁹. dici p̄ posset
spũ dei afflante oēs in reformatõez cõsenserũt. Dñi ve
nientes ad nr̄az z nũtioz p̄ntiã cũ lacrimis z genuflec-
tionib⁹ se reformatõi obtulerunt. De quo vltra mo-
dum gauisi nõ fuim⁹ z aduersarij cõfusi. Et qz negoci
um sanctũ cõsolat⁹ in arbitrio sororz posuerat. quod
iaz mutatũ sensit in melius. Idcirco cõclusiõem hanc
p viris⁹ executõi demandauit ad plenũ. Sicq; loc⁹ il
le hodie totaliter reformatus ē. Viuebat p̄terea nup in
ecclesia magũtina in sũmo canonicoz p̄posit⁹ cleri-
cus solo noie z nobilis. sz in armis miles in vestitu sti
pendiarijs⁹ moribus p oia dissolut⁹. q̄ licz de altaris la-
tissimis viueret b̄nificijs. Horas tñ canonicas velut to
xicũ fugit. Corpe aūt adeo decor⁹ extat vt impatrix
q̄ hodie viuit referat̄ dixisse se pulchriorez non vidisse
viz. Inp̄fata igit̄ vita aliq̄diu viuẽs in multoz sca-

dal um nulli⁹ hominis hortamenta nec correctões au/
tauit·Hunc igit dei man⁹ inopinate lepra tetigit que
dieū nolentū hoīm conuersatões abscidit ⁊ in domū
q̄ndaz sibi ꝑpriam magunt̄ie trusit.vbi manēs multo
tpe impacientia plenus ⁊ dei timore vacuꝰ·factꝰ ē tan/
dem tam deformis corpe vt ꝑm in leprosorio parez nō
haberet·Deinde digitū dei adesse sentiens·corde contri
tus ⁊ ore primo sue vite facinora confitebat cū tantis
lacrimis vt oīm mentes superent q̄ vix ꝑagnouerāt
pacientia deniq; tanta vsq; ad mortem dotatus ē vt
q̄ndoaumq; confessor suꝰ frater Heinricꝰ de confluen/
tia sacre theologie ꝓfessor nostri ordinis eū visitaret
q̄ etiam mihi pñtia retulit non ab eo peterz mortis ac
celleratões vel dolorz quos multipliciter patiebat im
minutões·sed orate deū inquit ꝑ me mi pī q̄tenus di/
uina mia mea mihi peccata indulgeat ⁊ in hoc seculo
secet me ⁊ vrat q̄ diu sibi placeat·Et in hac pacīētia
tandem in pace requieuit·Quesiui aūt de circūstātijs
viri·vñ tantū domū infami ista clerico puenerit. Et
rñsum accepi q̄ mīez nobilez multo deo deuotā habu
it q̄ visis ⁊ auditis filij dissolutissimā vitā vota preces
⁊ elemosinas velut ꝑ mortuo fere funere deo offerre
cōsueuit ⁊ ꝑ eo tamq; ꝑ filio ꝓdito ab alijs ista fieri
pauauit quousq; velut alter paclitus in lecto iacens
carnaliū voluptatū insensibilis alienis fide ⁊ meritis
sanatus fuit·Rem etiam gestam infra·viij·annorum
spatia me teste noueris·Et in dyocesi Basilien̄si· ho/
die femina deo deuota·pauperibus larga·quia plena
operibus misericordie·ꝑm seculum non infimi status
sed quidam viro iuncta matrimonialiter modis iā di/
cendis Hec quia pulchra fuit in sue iuuentutis tempe
⁊ sub nullius regimīe ob multorz vitorz astuciis velut
ab vrsis formica deuorata ē·Nā vltra q̄ credi potest

miserabiliter animā pdidit diuersis ⁊ incōpatibilib⁹ mīmonij cōtractib⁹ ppediente iuuenili insania diu hanc latuit quot laqis cōpedita iacerz ī potestate diaboli tethi eiusdē inuoluta. tandē tū ex opib⁹ credo mīe quib⁹ sp insistebat illūiata est aliqliter circa annū etatis sue circiter .xxxvj. me aūt pdicante in pdicta dyocesi consilij gratia ad me venit p⁹ multos quos pcōsultos habuerat q̄ vt exptus sum animā femine fatuis consilijs non iuuabant. Sed potius interimerant. vel neglexerant. Cumq; fletu tanto inundaret vt magdalenaz altera credidisses nisi q̄ ad pedes peccatoris non pcidit. Et ego q̄d haberet tristicie ab ea q̄rerem tandē subiunxit pī ego peccatrix pata penitere oībus mōis mihi possibilib⁹ ⁊ satisfacere Quatuor viros habui ⁊ quem nunc habeo non est meus. Cū hijs oībus p verba de p̄nti contraxi ⁊ ex hijs viuentes tres hodie supsunt q̄bus audiās satis obstupui. Sciens q̄ talibus yplexitatib⁹ sūmam oporteret dare opam si eiodare quis quempiaz velit. Vnde inuestigata diligenti cā quam prius vestiuerā didici q̄ de omnib⁹ viuentibus difficultas aderat. Nam de mortuo si q̄d fuit ligamentum illud cū vite termino solutū erat. Primū em̄ vixe ex viuentib⁹ pcepi antea cū q̄dam contraxisse licz clādestine ⁊ ita in foro conscientie ab eodē liberā esse. Cuz scdo clandestine etiam cōtraxerat ⁊ consūmatum fuit mīmonium carnali ope. Sed ipsa hoc piurio negante coram iudice ecclesiastico diuortiota est ab isto viro scdo. Cum tercio vero postmodū cōtraxit in facie ecclesie cū quo iam domiciliū habuit ⁊ natos quosdaz Et q̄d inter hos duos consulerem vt aīa adultē saluaret anxius valde fui. Erant em̄ ambo viri animosi ad arma nutriti veb⁹ ditati amicis vallati ad in continentiā p̄ni ⁊ iuxta cōmunem exīstimatōez in cōscie

ciis valde lati. Unde vidi q quis iure fori feia uxor
esset tercij. non tamē iure poli. sz tm scdi a quo piurio
mediante ipsa diuorciota extitit Et qdcūqz iubēm vi-
delicet manere cum tercio vel redire ad scdm aut ab
utroqz se secernere in forib sp aderat ex vna pte veri-
simile homicidiū aut feīe adulterium aut alteri mor
talis criminis piculum. Nam si iubere volui reditū ad
scdm sequebant hec in conuenientia verisimiliter vi-
delicet primo qz zelotipia motus tercius sm via facti
inuaderet et occideret Secundo q feia cum scdo manē
nequiret. qr diuorcij celebratio obstitit facta in iudi-
cio ecclesie. qz obrē omni iure humano eaz terci a se
cundo obtinere poterat pmo excōicare. Tercio vita fe
mine sic fuisset in piculo vtrimqz dum ille tanqz piurā
vel iste velut adulterā trucidare valerz. Sileo de no
ua infamie sup facto iuramento. qd piuriū esse nemo
nisi ipsa et fortassis scdus sciebat qd pter contractum
clamdestinum pbare cōtra eā non potuit nec femine
crederet vbis si sese in hoc infamaret. Si deniqz ex ad
uerso feminā sinebam manere cū tercio sequebant ma
la aīe in ipsa deteriora. qr quotiens a viro tercio cog
noscebat tociens adulterium cōmisit non suo marito
in hoc obediendo. qz qz ipse hoc exigere posset quem p
iurium putate vxoris latebat. non aūt ipsa vice reci
proca q impedimentū non ignorabat. Et si suadere vo
lebam vt cum tercio velut soror eius maneret casta. h
qdem ipsa patissimo subisset aīo. sz ipse velut inconti
nens iure exigendi debitum nullaten carere voluisset
put ex multis coniecturis videre poteram. Porro si
mediam viā femine consulere volui vicz recessum ab
vtroqz tam habitatione. qz thoro. picula multa intue
bar obuiare. qr si posita esset in monasterio. tūc nulle
prudentes eam ad pfessionem recipere debebant vito

viuente multo·nec ipa periculo fraudulentie se expo/
nere debuit. Si vero extra monasteriū latentiā ei con
sulere volui qđ plus mihi placere cepit: vt animam
saltez saluare posset·terrebat me q pulcra facie ⁊ sexu
fragilis vix tuta castitate maneret·vel q tercius zelo
tipia motus fugiente letaliter inuaderet·Nescit ei iste
femineus sexus fuga se sicut masculin⁹ celare vel tueri
Quid igitur assertiue consulerē ad pñs nō habui nisi
q penitenti respondi eam consolando vt deum sine
intermissione p sua liberatiōe inuocaret elemosinas
paupib⁹.quia lucrosa valde fuit p se ⁊ p tercio viro
erogaret ⁊ quid sibi consulerem deliberatior factus et
similiter alij prudentes viri.pato animo omnino su
sciperet·Ad que verba consolatu aliquantisper absces
sit.Interea libros cōsului quib⁹ me iuuare nō potui
Deinde Nürenbergaz veniens plures diuini ⁊ huma
ni iuris doctores simul collectos causa consilij adij
quib⁹ paratum animū femine et laqueos quibus per
plexa essz patefeci sed responsum nullū habere potui
decisiuuz ꝓpter pericula que hincinde adesse videbant
quacunqz via attemptata·postremo tñ sancte memo
rie Abbas sancti Egidij beati bñdicti ordinis magi/
ster heinric⁹ qui inseculo doctor iuris exñs et mundū
paulo ante reliquerat ob reformaciōis nouelle op⁹
factum ī dicto monasterio·Bono inquit ad me esto
te animo·Si femina tam boni est ꝓsiti et adeo pia
in pauperes ac dotata bonis que de ea dixistis· mihi
credite ipsam deus illuminabit vt videat quid faciē
do in statum ponat salutis Redij in terea ad feminā
⁊ vltimū modum fuge suptractū sibi suasi.Ad quē
ū se ꝑparet de quo tñ periculū mihi ñ modicū corpis
⁊ sibi maiꝰ et forte alijs imminere poterat.Affuit di
uina gratia que q̄stiom difficillime solucionem dedit

facilimā. Sibi em incidit vt quotiensqꝫ vir tercius debitū exigeret ipsa se p huiusmodi obediencia letalē infirmitatem contrahere fingeret ⁊ ne id mendaciuz essz ad anime infirmitatē hoc mente tenus apud se re torqueret ex qua infirmitate anime scz p mortale crimine certū est ꝯm nostrā fidez quemqꝫ nedum anime sed etiam corpis perpetuā mortē subire ita fecit vt cogitauit et diuina arridēte gratia vir pri? inconuenies femine compati cepit quā in alijs veracem esse sepe dixerat ⁊ vsqꝫ modo Jā annis plurimis eaz tm modo vt sororem habet intactaz nec de adulterio viri ꝗcqꝫ aliunde mali audiuit. Audiens ego hanc castimonie nouam et deluſionez piam atqꝫ tacam practicam let? ita fieri ꝓmisi ex qua nulla iam sequebant inconuenien cia quinimo virum quē tanqꝫ vsum ꝓus habuit iam velut ouem joseph in castitatē deduxit. Dige. Cur laudare audes feminā in eo quo mendacium dixisse videtur et ficte ambulasse. Cum ei fetus plures a viro ꝓhabuerit ⁊ obediens ei non letaliter vexaretur mendacij rea sui videt. Theologus: verba femie veritatē continebant et sanabant non tm ad aiꝰ libet hoīs intellectū. Certū em fuit q obediendo vtriusqꝫ hoīs mortē i curare meruit primū aie pr adulteriū ⁊ corporis pariter et aie post finale iudiciū ꝑpetuam mortē habuisset. nec semp mendaciū quis loquitur ei ab eo veritas aliq̄ obtinetur Nec fictio q̄is mēdacio coequatur. Et q̄d si scriptura sacra obstetrices laudat hebreoꝝ de zelo clemētie quē in deicolas habuerunt nō in falsitates q̄s exp̄sserunt. Jta ⁊ hec feia plurimū est cōmendanda q̄ die noctuqꝫ extra thoꝝ cōstituta le gittimū. sed in eadē domo cū viro alieno habitās tan tū dei p̄ceptū in adulterio trāsgredi metuebat vt viri induta aio vsqꝫ mō multis āmis ia vitā castaz ducat

Mīm⁹ īsup miraberis qđ retuli exemplū si simile factum a sancto viro cōmēdatū adiueris. Refert cī sanctus heraclites vir ut īqt Vincencius in speculo hystoriali li. xviij. religiosissim⁹ q̄ in li. suo quē padisus intitulat scribit ad lausum epm̄ de q̄dam nobilissima chorintha et xp̄iamissima virginē ⁊ pulcerrima quaz cū iudex pagan⁹ nullis minis a voto castitatis mouē valeret ad sibi consentiendū in venereis. In lupanar hanc leonī vt trimos solidos dietim ab ea haberet tradidit corrūpendū Ad quā cū virī plures stupr̄ādanī p̄allato p̄cio accederent. illa vulnus qđam ī interioribus se habere dixit cuius fetorē si venientes ad eam sentirent. horrore contagionis effugerēt. vñ singulos miserabiliter p̄cabatur vt ei paucos dies ad quietem concederent Interea dū orationes continuas ad deū funderet. misertus ei deus ⁊ q̄dam iuuenis xp̄ian⁹ media nocte quinq; ei solidos attulit. virginē ꝺsolabat. ⁊ ei p̄suasit vt vestib⁹ exuta p̄ris iuuenis īduerētur vestitu et ita abscederet ipso manente. Qđ et factū est Nam in crastinū veritas apparuit ⁊ iuuenis a bestijs deuorandus p iudicē traditur ⁊ tam p̄ sua q̄ p̄ virgines salute duplici martirio coronatus est Hoc em̄ exemplū multi nuba p̄fata feia in quadaz p̄dicacione audierat et exinde suā castitatē tuita est modo supra expresso.

Capitulum Quartū.

Philomene formicas et earū oua querūt aui p̄ de vt comedant quia ex hijs conualescunt egrote et sonore efficiunt. Est autē ut dñus Albertus li. xxiij. de animalib⁹ tradit philomena dicta a philos ⁊ menos qđ dulce sonat q̄ amat cantus dulces. vel dicit a philos et mene. quia cum cantu cū alia contendit. potius vitam exuit q̄ cantum victa deponat. Nā rostro et collo omne fere genus musice

effigiat ⁊ sese nõnunq̃ cantib⁹ necat. In q̃ aue auari ⁊ cupidi principes et viri designant qui verbis persuasoriis et dulcib⁹ vel astutis simplices premunt in reb⁹ vel in anima velut mermes formicalas ⁊ eor fruct⁹ Qõ beatus Jeremias causat vice dñi Jere. ij. dicens Inuenti sunt in populo meo impij insidiãtes quasi aucupes laqueos ponentes et peditas ad capiendos viros sicut decipula plena auib⁹. sic domus eor plene dolo Ideo magnificati sunt et ditati ⁊ ptransierunt sermones meos pessime Causam vidue nõ iudicauerũt causam pupilli non direxerunt ⁊ iudicium pauperum non iudicauerunt Et de similib⁹ Ezechie. xxxiij. dicit pph̃a Quaricia suã sequitur cor eor ⁊ est eis q̃si carmen musicũ qõ suaui dulciq̃ sono canitur q̃ aũt verba dulcia hominũ equipolleant sonis dulcib⁹ docet. Ecclesiastes. iiij. vbi dicit. Tibie et psalteriũ suauez faciunt melodiã ⁊ sup vtraq̃ lingua suauis. Pigeat nunquid non merito vice reciproca simile facit verbis oris sui dulcifluis mala mulier ad decipiendum viros impudos Theog⁹. Faciunt quidẽ hoc mulieres. sed deceptionis arte alia. nõ sicut viri cui sepe post dolũ ⁊ fallaciã vtuntur tirannide et potẽtia Dñi aduersus tales salomõ filiũ pauisat puer. v. di. Ne incenderis fallacie mulieris. Fauus em̃ distillans labia meretricis ⁊ nitidius oleo guttur eius nouissima autẽ illius amara q̃si absinthiũ ⁊ lingua eius acuta q̃si gladius biceps. Et iterũ ibidẽ vj. Conserua fili mi pcepta patris tui vt custodiant te a muliere mala et a blanda lingua extranee Nõ capiscat pulcritudinẽ eius cor tuũ nec capiaris nutib⁹ illius. Et aperti⁹ ibi. vij. dicit. Dic sapiẽtie soror mea es ⁊ prudentiã voca amicã tuam vt custodiat te a muliere extranea et ab aliena que verba sua facit dulcia Irreuit ei vecordẽ

iuuenem transeuntē ꝑ plateas multis sermonib⁹ et blandicijs labioꝝ pertraxit illum· ¶ Piget: non no uiter sed dudum cū in sacra scriptura talia cōtra femi nas ꝓuisando virilez sexum audiui·animū meum tale pulsauit dubiū·Cur non plus sexus fragilis mu niatur in sacris litteris vt sibi a viroꝝ dolis caueat cū masculinus quē tñ constat animo esse cōstantiorē ꝑterea cū circa monasteriū nostri ordinis cuedaz in columbaria mēcio apud sorores nostri ordinis fieret de beato johanne cryso·a de quibusdaz alijs sanctis q̄ sicut dicit scriptura satis inuexerunt cōtra femīas· Audiens hoc sanctimonialis q̄dam sciola gramatice ita scendo dixit·Vos viri multa minis scriptitādo ꝑ tulistis otra nūm sexuz fragilē·Si nobis facultas scri bendi et dicendi velit vobis affuisset vicez reddidisse mus dudū fidelitatē vestre· ¶ Theologus·Vt ad se tandū ꝑmo tñsum habeas scito q̄ nullus prudens in sexū femineū quicq̄ mali inuexit quē a deo bonū esse creatū nō dubitauit·Vñ in scriptura sacra vbi a mu/lieribꝫ p̄monemur pene sp adiectiuū malicie aliquod nomini mulieris adiungit vt in libris sapientialibꝫ palam est·Prudentē itaq̄ stulo·b·Job vsus est quia e domo tota vnica ꝑ dyabolū relicta persecutrice sic ei/dem tñ·Quasi vna de stultis mulieribꝫ locuta es· q̄a sexū reprehēdere noluit a deo creatū.sed stulticiā mu lieri ānexā Pari mō alij scriptores Ecclesiastici vbi cauere iubent a feminis de vagis scorto ꝑcari meretri ce·vel de malo alio·notant hanc quā detestantur Ad ꝑmā aūt noueris q̄stionē·q̄ quinq̄ ex causis viri am plius a feminis q̄ iste ab illis p̄monerī solent.q̄a deo natura sūt ꝓpinquiores·ideo fedatā turpius inficiunt. corpe et aīa sunt liberiores·ideo tanq̄ vagi facili⁹ de tipiunt·complexione sua sunt calidiores.ideo male

citius inflāmant·corpore sunt elegantiores.ideo a femi
nis velocius affectant Et gradu et officio eminen
tiores·ideo alij malo eor exemplo plus scandalizan
tur Primo dico sūt deo natura ppinquiores viri q̄z
femine·pter qđ dicit aplūs p̄·corin·xvij·volo autē
vos scire q̄ omnis viri caput est xp̄s·Caput aūt mu
lieris vir·Caput vero xp̄i deus·Et iterū:vir quidem
non debet velare caput suū qm̄ ymago ⁊ gloria dei ē
mulier aūt gloria viri est.Non em̄ vir ex muliere est
sed mulier ex viro·etem̄ non est creat⁹ vir pter mu
lierem·sed mulier pter virū.vbi glo·vir dicitur esse
ymago dei q̄r principaliter creatus est ad ymaginez
dei in quo naturaliť amplius q̄z i muliere viget ratio
q̄si ipse sit rō·secūdo viri corpe et aīo sunt liberiores·
q̄r dñium penes eos residet vñ stare ⁊ ambulare pos
sunt vbi et q̄n volunt loqui cū quibūlibet Libertas ve
ro q̄n in abusum sumitur·multās occasio est peccati·
Quo ītra Gen·iij.mulieri p̄me a dño dicit·sub viri
potestate eris ⁊ ipe dñabitur tui Et p̄.Pe·ij·q̄si liberi
⁊ non q̄si velamē hītes malicie libertatē·sz sicut serui
dei·tercio viri coplexiōe sua sunt calidiores·ideo ma
le citius inflāmant·in cuius argumentū a sensu cōtra
rio tercij Regū.j·de Dauid dicit vetulo·Cūq̄ coope
riret vestibꝰ nō calefiebat ⁊ p̄ cosequēs pabijsaga ado
lescentulā pulcerrimā in sinū viri posita nō tempta
batur ipe quē tū antea solo visu distantē int plures
vxores viuentē inflāmatū fuisse cstat·Juuenili etate
⁊ virili·ut in barsabee patuit·vñ in psalmo cantatur
lumbi mei impleti sunt illusionibꝰ et nō est sanitas i
carne mea.quarto viri femis corpe sunt elegātiores
statura pceritate ⁊ i artuū pulcritudine·Cui⁹ simile
creator in oī fere animaliū specie videtur pfuisse ⁊ sp
virū eminentiorez ymo et pulciorem creauerit sicut

patet in pauone·phasione·anete·columbo et in alijs multis·huius rei gratia De primo vito specialit dicitur gen̄·p·Faciamus hom̄ē ad ymaginē ⁊ similitudinem n̄ram vt p̄sit piciby maris ⁊ volatilibz celi ⁊ bestijs vniuersoq; creature omniq; reptili qđ mouetur in terra·Quinto viri gradu et officio sunt feis emin̄ē noxes vñ p·Thimo.ij·Mulier in silencio discat cū oi subiectiōe docere aut̄ mulieri nō p̄mitto neq; dñari in virū sed esse in silencio Adam em̄ subdit prius formatus est deinde eua.Et adaz nō est seductus mulier aut̄ seducta in p̄uaricatione fuit·Cū igit̄ vt audistu philomene warces animarū p verba dulcia decipere soleant in vtroq; sexu idcirco vteroq; omni diligencia sibi caueat ab altero ne quo ad animā deuozet Tpe quo tricesimū annū attigi vel circiter steti quodaz in loco aliquanto tpe p̄dicando et ofessiones audiendo de cuius sigillo nihil pandaz deo duce·Venit ptūc in mei noticiā virgo q̄dam corpe ⁊ aio q̄ meis consilijs vtebat frequenter in hijs q̄ ad salutē spectabant anie Naz de labore manuū viuebat satis pauperacula vitā quo ad bona tpalia ducebat ꝓpter xp̄m ⁊ ꝗa i gemio satis subtilis extitit et affecta verbo diuino in⁊ctus quosdaz ⁊ reuelationes habebat specietenus satis pulcras et scripture sacre ofonas sed quo spū nescio qđ in dubiū verto ideo qz vt postmodū didici clā vinū ⁊ libertatē nimis diligebat·Credul⁹ satis stati aliq̄n ptūc fui talibz vt verū fatear et meā iuuenilē stulticiā Nam gaudebam plurimū si q̄n reperi p̄sonaz meo videre deuotā quā audiui in sua deuotione aliqđ noui diuinitus p̄cepisse ⁊ hijs quedam curiositate allectus aim dabam feruentius q; indubitatis aliq̄n scripture passibz·licz eisdem ex xp̄i gratia nunq; dissenserim Verum quia predicta virgo sub nullius fuit obediencia

libere incessit quo libeat. sp tñ sub virtutis spē sine q̄
nemo religiosus decipit et exinde peregrinari in suuz
malū ad quendam beate virginis locū ōmino voluit
& obtinuit. Viuebat eodē tpe in loco q̄daz religiosus
heu solo nole et sacerdos & verbis amatozijs et incon
tinencia plenus & aiaz perdendaz auctipijs gnarus q̄
in iuuene ꝺiunctus virgini. De verbis venit ad ob/
sequia de obsequijs ad amicicia et in tali familiarita
te virgo misera ia infaucib⁹ erat se deuozatis demoni
ace hpilomene. Exinde em ipa totaliter philocapta
est aia in vbis & gestib⁹ viri primū Deinde ex frequen
cia aditus p eum stuprata ē de quo tam indiscrete do
luit puta de thesauro irre upabiliter iaz subtracto ut
se gladio interimere voluisset. nisi e manib⁹ fuisz ere
ptus coztuptozis. ad me igit ꝺ filij gratia venit quez
non sequebat. sed pfunde nimis fauces demonis itra
uerat. Nam iussi vt virū se adire p̄mitteret nullaten⁹
& ide ipsa nequaq̄ nec loqueret nec a pp inquaret. sz
iuxta apostoli sententia in bello hoc fugam p fūmis
armis eligeret. Fugite inquit fornicatione suasi et ni/
chil pfeci vel modicū. vñ diuina vltione factū est vt
crescente amore hereos tande femina vsum perden⁹
rationis freneticum incurreret a q̄ postremū liberata. et
quia vitam emendare vt sibi bene consulebat Renuit
a me et ab alijs prius primā eius diligentib⁹ derelicā
vitam nescio quale satis diu continuauit. Ipse vero
deflozator statim graui pcussus infirmitate facinoza
sua agnouit vt vere credo ex corde penituit & ita om
nibus rite sumptis ecclesiasticis sacramētis vita fun⁹
ctus est tam in bonis sue p̄destinationis signis. vt in
lecto egritudinis similia nunq̄ agnouerim in quoq̄
morituro Credo em q̄ diuina clemētia p̄terita bona
viri respexerit que ut mihi cōstat deo deuote seruiēdo

Iuniorꝫ existendo antea aliqñ malis animis cõtinuauerat.

Capitulum Quintum.

Formicaleon cibũ formicarũ rapit ⁊ edit in hyeme quia estate impuidus vel sibi de cibo reseruat. Quid autez sit formicaleon seu mirmicaleon quod idẽ est et que eius natura quidq; significet ostendit beatus Gregorius li. ij moraliuz exponens illud Job. iiij. perijt tigris eo qꝺ nõ haberet preda dicens translatione. lxx. interpretũ. nequaq; dicitur tigris. sed mirmicaleon perijt eo qꝺ non haberet pdam. mirmicaleon quippe paruũ valde ẽ animal formicis aduersum qõ se sub puluere abscõdit et formicas frumenta gestantes interficit interfectasq; consumit. mirmicaleon aũt latine dicitur vel formicarum leo. vel certe expressius formica parit ⁊ leo Recte aũt formica et leo nominat. qa siue volatilibus siue quibuslibet alijs minutis animalibus formica est. Ipsis autẽ formicis leo. has em quasi leo devorat. sed ab illis q̃ si formica devoratur Et infra. hec demonis ⁊ ypocrite ostendit similitudinẽ gerere. Nimirũ apostata angelus in terram de celis prectus iustoz mẽtes que bonorum sibi operũ refectionẽ pant in ipso actionis initiere obsidet Cũq; has p insidias superat quasi formicas frumenta gestantes improuisas necat. Recte aũt mirmicaleõ id est leo et formica dicit. Formicis em vt diximus leo est volatilibus formica quia nimirum antiquus hostis sicut contra consencientes fortis ẽ ita contra resistentes debilis. Si em eius suggestionibus assensus pbet qsi leo nequaq; tolerari potest Si autẽ resistatur quasi formica atteritur. Alijs ergo leo est. Alijs formica qz crudelitatem illius carnales mentes vix tolerant. spiritales vero infirmitatẽ eius pede virtutis calcãt. Hereti ergo qa de sanctitatis psuptiõe

ſuperbiunt quaſi exultantes dicunt·mirmicaleon vel certe tigris ꝓpter eo ꝙ non haberet predam Quem eñ noīe tigridis eliphat niſi beatū job nō vareitatis ſig nat vel aſperſum maculis ſimulacōis. Omis namq; ſimulator eo ꝙ videri rectus appetit mundū ſe ꝑ om nia non oſtendit·quia dum virtutes quaſdaz ꝑ ypo criſim aſſumit occulte ſemetipm vicijs ſubicit· Que dam latencia vicia repente in facie erumpūt a ſuper ducte ſimulacōis quaſi viſionis cozium ex admixtio ne ſua variū oſtendunt. vt plerūq; mirum ſit·cur hō qui tantis virtutib; pollere cernit ea tam reprobis actib; inquietur· S.d nimirū omis ypocrita tigris eſt quia dum mundus colo; diſſimulacōe ducitur vi ciorum nigredie interrumpente variatur Sepe enim dum caſtitatis ō mūdicia extollitur ſorde auaricie fe datur. Sepe dum de virtute largitatis ſpecioſus oſtē ditur luxurie maculis inquinat· Sepe dum de caſtita tis atz largitatis decore veſtitur velut ex zelo iuſticie crudelitatis atrocitate fuſcat· Sepe caſtitate largitate pietate ex pulcra viſione induit ſed interfuſa obſcuri tate ſuperbie notatur Que videliz tigris rapit predā quia humani ſibi fauoris vſurpat gloriam ·qui eñ rapta laude extollit quaſi preda faciat· Sñ aūt ypo; crita laus preda dicitur·preda quipe eſt cum aliēa violenter auferūtur·Omis nāq; ypocrita qui vitam iuſticie ſimulans iuſtoz ſibi laudē arripit·Alienum eſt profecto quod tollit· Piget: Reperiūtur ne mo dernis tpibus tales mali ypocrite Theologus: ſic et quod magis dolendum eſt in ſtatu eccleſiaſtico ali quando· Nam in pñti baſ· concilio Retulit audienti bus multis in loco reformatorij Dñs epūs Ebroyce ſis de ſimilib; etiam me pñte Fuit inquit meo tpe ſa

cerdos ⁊ predicator gracioſus in colleg̃iata eccleſia qui per dei verbum ad̃ ſeminauit gracioſe ⁊ p̃ ſanctitatem vite qua ſe virtutū ſpeculum exhibuerat multorum animas ſuo creatori lucrifecit ⁊ exinde fauorem magnum a populo acquiſiuit. ſz e diuerſo a clericis qui ſui confratres eſſe debuerant in eccleſia eadē odium valde magnum incurrit. Sui enim compacione malorū clericorum vita ſordeſcebat qui cum in apertō ſanctum virum perſequi non auderent nec eū ſuo ſpoliare beneficō ⁊ honore. in ypocriſi mendaciū contra eū nephandiſſimū confinxerant. nam occulte claue vnam ad cameram viri ſancti pertinuerant ⁊ eo abſente meretricem de die intromiſerunt eidem cōmittentes vt cameram ab intra ſuccederet ⁊ pro adiutorio de camera ad ſtrates clameret. quo audito emuli de inſidijs ſurgēdo quō meretrici ſuccurrere vellēt ſubiunxerunt cū p̃mio p̃promiſſo Ita per ordine factum eſt. Nam quando meretrix in camera iam accenſa clamauit de inſidijs clerici accurrebant ſeculariū vicinia pro adiutorio inuocantes cūq; in camera videſſent meretricem. tota bōi viri denigrata eſt fama et ita cedere fame et loco oportuit innocentem. Tandē finito multo tempore principalis actor huius nequicie in extreme infirmitatis articulo id ſacerdoti eſt confeſſus q̄ eū abſoluere noluit. niſi famaz publice reſtitueret. vñ cōuocatis teſtib⁹ fidedignis. in cōfuſionē ſuā nequaq̄ iſte ne in eternū poneret rubo rem faſſus eſt cauſam et ordinē p̄ductionis p̃fate. Sicq; primū innocētis famā recupauit. Reperiuntur preterea ypocrite ō ſimplicib⁹ hoīb⁹ vel ſimulatores auariſſimi nōnunq̄. Sunt ei tres an mi vix tranſacti q̄ in ciuitate tarraſpanenſi fuit q̄daz veteran⁹ vir qui

mendicum se simulans et in extrema paupertate con
stitutum · pallidus in facie · dorso curuus · macilentus
totus et miserabilis corpe videbat · sz tantas diuitias
habuit in occulto z in anuis reuenssiū florenoz reddi
tibus vt mihi veraci relatiōe ostendebat q de tanta
rerum copia nobilis aliqs vel miles germanie suaz
psonam nutrire potuisset honeste z tñ hijs nō conten
tus tam miserabiliter vixit mendicando vt vix aliqs
eum intuens a collatione elemosine se continuisset vñ
dñs Archidyaconus barsinonensis qui de eo cū mag
na impatientia loqui audierat me pñte eidē medico
ignoranter denariū in elemosinā dedit At ego Scitis
dixi cui elemosinā datis: Rndit mendico Cui respon
di ymo dicōri forte huiꝰ vici Iste em est ypocrita de
quo audistis · Tunc ille mendicū verbis satis primū
modestis deinde ad irā puocato mendico eū acerbiꝰ
verbis flagellare cepit · sed nihil pfuit · De ore em ex
traxit quē ibi absconderat vel osculatus est pdictum
denariū medicus collatori restituit et a pncia nra p
inus de choro fratrū vbi hec acciderunt fugit · Prete
rea fidedignoz relatione didici nō tpe fuisse virum
quendaz peruijs antiquis refertū z infectū receptum
p deo in hospitale ciuitatis Constancie · qui cū dudū
sibi occultasset ex auaricia magnā multitudinez dena
riorum puri argenti et veteri · Deuenit ad extrema
z de farina auene sibi pulmentū impacientissime cla
mabat preparandū quod cum factum essz · sedit egro
tus solus more solito in lecto et loco micarum panis
minutatū spergere cepit denarios quos occultauerat
in pulmentū auenacie et cum cocleari auidissime ori
imponere Sicqz miser suffocatꝰ est illico Insup hijs
inueniuntur ypocrite longe deteriores sed hereti ·
Omis quippe hereticus est ypocrita eo q in catholicū

⁊ virtuosum se q̄lis non est simulat· sed non oīs ꝑpo
crita est hereticus Currit nāq; hodie atq; serpit ī par
tibus sueuie inter quasdam psonas vtriusq; sexus se-
culares ⁊ ecclesiasticas religiosos ⁊ religiosas hereses
⁊ ꝑpocrisis tam enormis vt eā ad plenū ne autes in
nocentū maculez non exprimere audeā Nā sibi licere
asserit mentiri ad placitū. pacta nulla ꝙare occidere
etiā innocentissimū et si pater foret aut mr̄. Nunq; ie
iunat nisi vt in cibo nō deprehendat̄ ab alijs leticinia
⁊ carnes cū ouis comedit q̄dragesimali tpe vbi pōt
occulte laborat in festiuitatibꝫ ecclesie Deio vacat die
bus alijs Cerimonias oīs ecclesie tunq; opa aialiū
hominū non spūaliū spernit corde tenus ⁊ qđ de tri⁹
est virginitatis deus abstinentias vestimentorum et
stratus duricie supstitiones corporales esse affirmat
⁊ eisdem resignare docet Solā perfectionē et virtutē cē
autumant in contēplacione quadaz altissima spūs q̄
carnem et ossa nō habet cū tñ ipsi put scio non modo
carnales sed bestialissime viuant· Nam ad tantū pfe/
ctionis apicē se venisse gloriant̄ ut nihil eis ꝑ pecato
imputari valeat· Sñ summo pōtifici ꝑ minimo du
ant si qñ non obediunt vel alijs pastoribꝫ ecclie sācte
Insup in feruore coitus maris cūfemina vbi etiā ꝑm
Ethnicos tō absorbet̄ et homo bestie assimulatur su
premā contemplacionē ⁊ raptū excellentissimū dicūt
consistere· ob quam causam sibi mutuo adnutum in
hijs obtemperāt qñ libet In quā sectam heu multos
occulte de numero nobilium et ignobilium ō virgini
bus et viduis traxerunt miserabiliter· Piget· Vt
sciamus huius mali originez et que talium peruersor
signa sint ⁊ in dita quisq; eorum sit modus peruertē
di queso edoceas vt vitemus tales· Malum em̄ si ne
scitur· vix aut nullatenus vitatur·

Theologus·

reperi in libro Manuali quem p̄ sua p̄sona per totuz
dñs albertus manu ꝺscripsit p̄pria se eadē annotasse
vicz qꝺ suo tpe in Colonia fuit eadē hereſis·vñ pun-
cta supadicta ac articulos plures qꝫ hic notauerim
manu p̄pria p̄fatus conscripsit dñs quos pretermisi
ca reuera tam sunt blasphemi ⁊ subuertentes omnē
tempublicā et statū eccīe totius vt calamo eos mani
festare erubesco. Nec in nequitia pares vidi in li·Au
gustī·ysidori·aut Guidonis. quoꝫ quēlibz ꝺstat latis
sime scripsisse se de diuersis heresibz·Antiqua ē igit hec
pestis origine ad libertatis spūm tendēs·si vero de ve
stitu queris: habitu scias vniformi non vtunt·sz quā
tumcūqz p̄cioso et dissoluto aliqñ se tegunt·aliqñ vo
plurimū vili vtrūqz p loco tpe vt p̄dant nullaten⁹
Nā eo ipso quo se credunt impeccabiles sine omni ti
more sibi licitū putant oēz habitū quē vt lateant cre-
bro variant·alioquin p̄derent citius·Cū simul fūt si
verba scire placet eoꝫ. Nōunqz verbis vtunt adin
uicem amatorijs·meretricijs: leonū morez gerentes·
Si vero cōuiuunt alijs vltra qz credi valet vbis vtū
tur subtilibz cōptis·sublimibz·spūalibz·et methaphi-
sicalibz quantuz sustinere potest lingua theutonica·
adeo ut eos vix aliqs debite intelligere possit·ctiā lit
teratus quibz inuoluūt de spiritu·de abstractiōe·de lu
minibz variis. de p̄sonis diuinis·⁊ de contēplationū
gradibz altas sententias·vñ ꝺdam liberi theutonica
les sermonū subtiliū eoꝫ malicie satis deseruire vidē
tur qui de talibz loquunt vocabulis quos quidam in
fallax fatue vel pitulose aut scripserunt aut scribet p
miserunt aut saltē ab aliquibz baghardis vel hereti-
cis certis honestacis antiquis religionū doctoribz ficte
assumpte eē videntur·Sub p̄dictis igitur verbis vir⁹
sue prauitatis abscondūt ⁊ sue malignitatis heresim

venenū ꝓpinant Hij ꝑ pde sui erroris in suū reprobum retorquent sensum auctoritates istas apostoli. Si spū ducimini nō estis sub lege Ad galat. v. Non aduertentes qđ statim subdit manifesta sunt opa carnis q̄ sunt fornicatio. mundicia. impudicicia luxuria quib⁹ hij pleni sunt. Deinde ꝑ se allegant illud ibidē Vos in libertatē vocati estis frēs nō attendentes qđ subditur. Ne libertatē i occasionē detis carnis. Et ita vt finez istis demus aliquē ad necandū simplices verbis ornatis vtunt toxicū mortis ibi ꝓpinatur. exercicia corpalia ꝑ eos vilipēdunt ad meditandū nescio de quo spū afficiunt. Et ad opa carnis tandē omnes eor discipuli diuoluunt liez sicut tigrides plene virtutibus ꝓcietenus tm̄modo esse videant

Capitulum Sextum

Sanuis nidus formicarū odore bono redo leat tñ si sup eo ligna noua et tenera aut ex hijs lagena facta teruntur duriter et fricent fetorem quendaz notabilē contrahere experiunt. Per mdū formicarū bonor simpliciū habitacō ꝑ odorē abinde ꝓgredientē bone fame noticia designat vt supra habitū est. Sed per ligna noua et recēcia corpora designari pñt a quib⁹ humor passionū carnaliū calore caritatis nondū eductus est tales si se tactu vel cohabitatione multa attigerint. Haut dubium fetor venereor exinde cōtrahit. Si igit ad domū vel habitationem quarūcūq; femina ꝑ etiā sanctarū sine euidēti necitate et vtilitate viri vel iuuēes ymo senes crebro accesserint fetorē sue fame facilitee monebunt in natibus alienis. vbi pri⁹ loca vitādo talia xpi bon⁹ odor exuterunt ita vt de eis dici valeat vtrūq; qđ olim de filiab⁹ israel fatuis vaticinatus est ysaias ibidē tercio Erit inquit ꝑ suaui odore fetor Amplexus aūt cauē

dus est in hijs habitaculis vbi dolus alicuius homis ad decipiendū latet occulcius vel demonis q̄a nullo pene loco secludit alioquin fame nre vedolencia cito in fetorem conuertit. Consiliū audias in hoc. Eccl. xj dicentis. Non omnē hominē inducas in domū tuam multe em sunt insidie dolosi. Sicut em eructat p̄ cor dia sentenciū a sicut perdix inducit i caueā a vt caprea in laqueum sic a cor superborum. Et benedicit superborum quia in humilitate vera vix aliquis potest de cipi. In superbia vro qua quis vult videri a sibi sine timore nimium confidit communiter labuntur plu res in fetorez luxurie vel in lepram prauitatis hereti ce. Supbia em est que sepe p vicioz fetulenciā humi liari meret vt in quo quis latentē supbiam neglexit agnoscere aptarū nunc carnaliū fetorē intuens humi lioz studeat resurgere. Piger. Dic aliqd exemplū ad ꝓpositū Theologus: Tot inde de pñti materia occurrunt. quanta volumē grande nō continere suffi ceret. Et ut breuē in hoc dem doctrinā: Suadeo fidelis sime vt nunq̄ longo tpe cū mulieribz sanctis quantū cūq̄ conuersari studeas. Et vbicūq̄ talia fieri perspe/ xeris si facultas adest aquā fraterne correctionis tan q̄ ignē in domo accensa infundere nō tarderis. q̄a de oī pene genere hominū exptus sum sepe prius se virgi nalez pudicicia pdidisse q̄ se nouissent vulnera vene nis vel pfidie actum prepisse. Beatus q̄ legit a audit ac intelligit sequiturq̄ doctrinā apostoli cōtra forni cationem breuissimam a valissimam primo et efficaci/ simam Fugite ait fornicationez. Cum em pncia sunt corpora maris et femine facilime verificat illud pro uerbiū. Perit omne arbitrium cum res transierit in affectum Noui aliquando virginem diuitem et non mimi status omniū vicinoz iudicio et meo deuo tā

valde ⁊ castam que confessorem quendaz religiosum habuit multa prudentia et ꝓbitate pollentem cui obediebat longo tpe. Vocata est tandem ad quarundaz feminarū nomine deuotarum domunculam quā quidam vt videbatur multū honestus sacerdos secularis intrare solebat. sed reuera corruptus erat in hijs que ad veram fidem pertinent. Deinde cepit quibusdam ex eis ad partē sūptis doctrinas specialiores tradere de patientia. obedientia. et de arte contemplandi q̄dam arduissima subtexere. Finxit miser se easdem videre ad diuina magis dispositas ⁊ in hoc sexū inanis glorie maxime cupidum decepit amplius inter quas prefata virgo fuit ꝑncipalior. delinire tandē cepit verū malignari sacerdos p̄fatus. quousq; ꝑsuasit omī verecundie esse abnegandū femineis quēadmodū xp̄us nudus pro nobis vt ait in cruce pendendo fecit et nisi ista fierent. perfectionis apicē a nullo attingi posse affirmabat. Exinde autē de sexu fragili q̄daz deuenerūt in tantā stultitiam. vt se clam coram clericis in hoc cōpliciby passim denudarent sine carnali cōmixtiōe. Tñ postremo ꝑsuasit vt eukaristie sacramētum diuinissimum q̄ semel in die sacerdos vix dignus ē sumere quēadmodum vnica die xp̄us se patri in ara crucis obtulit id multo ciēs a feminis sumeret eo q̄ gratia sacramentalis qualibz cōmunione ut aiebat augeret non aduertens id esse contra generalē consuetudinē totius ecclesie. Exinde factum est vt aliqū in loco secreto tres femine nude totaliter flectentes genua coram p̄dicto perfido eukaristie sacramentū reciperent eadē hora ⁊ die vltra quinq̄genies. Cōiacebant interea viri talibz cōplices clerici sz seculares feis et nonnunq̄z multi cum multis vno in lecto. nec ad lapsum carnis vt fatebantur ꝓcedebant. sed ut passionibus veneris

fundituꝰ abnegarent se a seipsis mutuo ꝺtinebant ve
rius plus inficiebant. Inter quos continentes iste sa
cerdos ꝓncipalis ꝓfectionis esse dicebaꝫ. Adducebaꝫ
tur etiã aliqñ clanculo de distantib⁹ religiosaꝝ domi
bus ad dictam officinã luto sam ⁊ porcinã alie famo
se in bonis femine. que indulgentias demonum quas
ꝑmisimus vt domestice acquisiuerũt. Nam ꝓncipa
les actores huius nequicie. disponẽte deo. postremo
capti hꝛesim publice coacti sunt reuocare. Et ita mi
dus iste in loco vno nescio si in alijs dissipatus est cũ
confusione extrema. Piger. Miror quõ possibile
fuerit sine mollitiei sordicie saltem tales sibi sic ut pre
misistiꝰ ꝓpinquasse mutuo. Theologus. De fetore
tali loquor inuitus et magis inuite scribo multa idcir
co verecundiora que se fecisse dicũt sine lapsu carnis
dimisi referre. Sed quantũ comicere potui nõ video
quin plures maiora ibi crimina perfecerunt qꝫ si opi
carnali simpliciter instetissent. Credo insup quosdã
ex eis qui ꝓncipales in ꝓfidia fuerunt demonis ope
ꝓtunc maleficiatos esse ne mouerentur ad naturales
⁊ plenos actus incontinentie vt exinde ecati se passi
oni eidem crederent et alijs ꝓsuaderent penitus mor
tuos esse facilimũ eñ ẽ demonib⁹ infrigidare ubi deus
ꝓmisericordiã Adimiam ei hꝛetici dudũ descripti a veteri
bus doctoribꝰ eccl̃e sacrificia nude et oratiões eẽ offe
rendas deo vt isti suis fieri ꝓsuaserũt ⁊ ex taliũ radice
verisimilit isti et iste pullularũt ꝯginez tñ de q̃ retuli
firmit credo florẽ sue pudicicie in bello tali deo mira
biliter ꝓtegente retinuisse. Nã hꝛesiarchã antefatuꝫ
corde diligẽ nunqꝫ potuit. ſz oĩ tpe horroꝛẽ quendam
de eo intra se sensit qui affectum eius ad perfidiã ama
ricauit. Curiositas autem ⁊ desiderium acquirende
perfectionis sibi a principio promisse eam in vesana

ſocietate et cõmunione eukaristie p̃missis cecauerant
⁊ diu retinuerunt a quib⁹ tamen tandem totaliter re
cessit et ista mihi patefecit. Piger: Od̃ partim ob
missũ p̃cedentis capitulo libens scire vellem: quẽ mo
dum decipiendi tenerent hij quos ibidem maligníssi:
mos descripsisti: quatenus iacula p̃uisa talia scientẽ
minus ferire possent. Theologus: Est quidam de
eadem secta p̃dita qui hodie vt tigridis se ostendat ⁊
bonos lateat: nunc seculares: nunc regulares: mõ tu
ſacorum: modo vero nobiliũ vestimenta defert: q̃ ali
qñ beghardus fuit seu lolhardus hic in eodẽ statu et
habitu libroꝝ subtilíssimoꝝ in nostro wlgari vt ve:
teroꝝ periculose conscripto⁹ ſalum et modũ loquẽdi
comptíssimũ ⁊ altíssimũ didicit sed vbi nescio primũ
infectus fuit hereſi p̃nicioſissime antedicte. Cui⁹ pra
ctica hec est et fuit ad acquirendũ discipulos et disci:
pulas. Nam primũ sub specie deuoti fratricelli domũ
aliquã deuotarũ mulierũ explorat quã intrãdo
aliquotiens priuatim verbum dei oratíssimis verbis
seminat de alta perfectione et cõtemplationis gradi
bus disserendo. Cui postq̃ data est crebra audiencia
incipit contra exercicia corporalia. videlicet ieunia.
abstinencias. orationes vocales et similia inuehere ex
ponẽdo ea quomodo imperfectoꝝ sint p̃pria ⁊ neces
sario dimittenda ab eo qui perfectam vitaꝫ cupit ap:
prehendere cerimonias ecclesie quasc̃uq̃ vt de festiui
tatibus de audientia multa missarum ⁊ diuini officij
ymo p̃dicationem pene nullam existimationem dicit
esse habẽdam sed quieti corpis ⁊ contẽplationi iubet
p̃ viriles assistere ⁊ p̃simila sexum femineum facilíter
p̃ verba pulcra solet mulcere ad suũ fauorẽ. Interea
studet nõ multas sed vnã p̃sertim puelle etatis ali
qualiter ⁊ maiori auctoritate inter eas fulgentes vel

paucas alias eligere quib⁹ aliquotiens ad ꝓz facit exhortaciones specialiores·vt virus suū cisdez passim infundat·Sbicūqz autē quicqz de sacre scripture passibus sibi ꝑ simplices verisimiliter potest obici illud soluit ad suam sectā sensum retorquendo·Postremo ꝑm q⁹ obediencīā maiorē intuetur in hijs q̄ in estate hamo pfidie ꝓmiores sūt vnaz elegit cū qua extra testimoniū oculos secrete loquitur et ne turbētur alie neqz quis alienus supueniat custos loci ponitur hijs oportunitatib⁹ captā et allectā clarius inficit dicēdo q⁹ corporis integritas·⁊ castitas.cerimonia quedaz ⁊ exercicium corpale est non mentis vera perfectio·q⁹ oportet se in dñm facere ⁊ paul ab omni passione verecundie timoris et q⁹ ꝓpriam voluntatem opus ē in omnib⁹ abnegare eiā nude vivo iacendo si iubet tueri castimoniā vero corporis vocat ꝓprie voluntatis vsum cui per fide doctrine postqz misera crediderit audet hereticus aut maleficiatus a demone aut aliun de satur libidine plurib⁹ virgīm coniacere noctibus in nullo eam violādo·Sed auso dato diutino tandē recipit thesaurum irrecupabilem·hora qua minime credit·Delinitqz postmodū verbis mendacib⁹ si ꝓ data mesta fuerit ita vt deinceps oneratam peccatis obedire faciat ad placitū omni eā de sua secta poscē ti ꝑsertim cum ad locū vocata fuerit·vbi oēs et soli de vna ꝓfessione exīstūt·Solent em̄ eligere q̄dam loca ī opinacōza malis vt leprosoria vel domos sequestratas ab hominib⁹ ad quas mutatis prius ꝓprijs vestibus ne intrando agnoscant conuenire ⁊ sueuerūt Districtū scio vbi virgo quedam si bñ memor sum ꝓpe sexagenaria ꝑmo florem pdidit pudicicie in consilio malignanciū tali nec vllatenus sibi finit ꝑsuadere p̄ fata pfidias esse sed ꝓnax in secta sua vsqz mō ꝑse

uerat. In actib̄ namq; veneréis ⁊ im epulatōib̄ quas
faciunt vbi possunt splendidis diuīt ope demonis ꝯ
das reuelatōes ratas hīe quib̄ illecti tales velut bonī
spūs illūinationib̄ multe impsuasibilit adhereāt. No
ui aliam q̄ circa .xxx. sue etatis annum deflorata p pre
dictū lupuz fuit ⁊ delusa tpe plurimo licz immanitas
quā detestabat vicioz cū xpi gratia tandē eaz cōpun
xerit ad vere penitend ū.

Capitulum .vij.

Vando lucri gratia incaute extra domos ā
q bulant sepe a formicaleon insidiose necant
In quo suadent formice vt in domo appria
ta q̄sq; studeat tutiꝰ manere. q̄a ibi in vita
corpis siue spūs multi pseueraret quā exeundo pdunt
Coruus em̄ q̄ ex archa dimissꝰ est a q̄s interemptꝰ nū
q̄ reuersus esse ad noe legit. Colūba prudentior q̄ exi
uit causa obedientie nō repiens vbi req̄esceret pes eiꝰ.
ad archā cautē reuertit. Altera vero vice cuolans cū
ramo virentis oliue vtiliter redijt Gen̄ .viij. Judith.
Viduata viro speciosissima ⁊ diuitijs plena in supioꝝ
bus domus sue fecit sibi secretū cubiculum in quo cum
puellis suis clausa morabat. hīs sup lumbos suos ci
cilium. Jeiunabat omnib̄ diebꝫ vite sue p̄ter sabbata
⁊ neomenias ⁊ festa domꝰ istahel p q̄ meruit reuelatio
nem de victoria Holofernis habere Judith .viij. Prin
ceps etiam apostoloz q̄ pseuerantie donum ⁊ scriptu
re sacre notitiā spiritusancto inspirante acceperat. Le
git actuū .x. i Joppē ciuitate in domo marī pxime ad
supioza vt oraret ascendisse. ⁊ in excessu mentis secre
ta dei vidisse. Anna pphetissa vidua vsq; ad ānos .lx
xxiij. non discedebat de templo ieiunijs ⁊ obsecratiōi
bus seruiens nocte ⁊ die Lu .ij. q̄ dicit ibi xpm dei filiū
in humana natura agnouisse. Maria in sup cuiꝰ vita
Marthe p̄fert. q̄a optimā p̄tem elegit sorore eunte

obuiaz xpō lectiꝫ domi sedisse q̄ dum p magistrū voca
bat Joh.xj.Qđ oz Dyna non fecit.sz egressa domum
seu tabernaculū.non vt vivos sz mulieres regiōis alie
ne videret a Sichem nobili adamatꝫ ⁊ rapta ab eo vi/
q̄ oppssa virginitatē pdidit.Gen.xxxiiij.Hinc ap9.
discipulo.j Thy.v.sic scribit.Adolescētiores viduas
deuita.cū em luxuriate fuerint in xpō nubere nolunt
hntes damnatōez q̄z p̄maz fidez irritā fecerūt.Simul
aūt ⁊ ociose discunt circuire domos.Et.j.Coz.xiiij.di
cit.Mulieres in ecclesijs taceant Nō em pmittit eis lo
qui.sed subditas esse sicut lex dicit.Si qđ aūt volūt di
scere.domi viros suos interrogent.vñ secū libent con
sistere ⁊ cum timore dñi domum xpiā in colore.orna
mentum ⁊ custodiaz pcertim femine sūma.Et eccle.xx
vj.sic di.Gratia sup gratiaz mulier sancta ⁊ pudora
ta.Omnis aūt ponderatio nō est digna cōtinentis aī
me.sicut sol oriens mūdo in altissimis dei.sic mulieris
bone spēcies in ornamentiz domus eiꝰ.Periculosum aūt
est sine euidenti necessitate aut magna vtilitate incau
te domum exire.q̄z illud xpium est malaꝫ feminarū
teste Salomone q̄ pū.v.dicit filio.Fili mi.Fauꝰ di
stillans Labia meretricis te mūdius oleo guttur
eius.vestes eius descendunt in mortē ⁊ ad infimos gres
sus illius penetrant.p semitaz vite non ambulat vagi
sunt gressus illiꝰ ⁊ inuestigabiles.Et ibidem.vij.Si p
fenestraz inquit domus mee ⁊ p cancellos pspexi ⁊ cō
sidero puulos considero vecordē iuuenem.Et ecce mu
lier occurrit illi ornatu meretricio.ꝑparata ad capiē
das aias garzula ⁊ vaga quietis impatiens nec valēs
in domo consistere pedibus suis nunc foris nūc in pla
teis nunc iuxta angulos insidians Piget:Satis p
basti q̄ necesse sit vel vtile in domo consistere.Nunc
exemplo aliquo q̄ piculosum sit vagari velis oñdere

⁊ quem ad modum a formicaleon illi deuorent̄ aliqñ quos paulo supra denotasti. ¶Theologus ⁊audi ergo qd accideri cuidaȝ feīe quaȝ tpe pñtis bas. Cōcilij vidi in ciuitate Ratisponensi.⁊ iuuabaȝ inquirere. fuit em̄ virgo hec soluta nec viꝛ aliqñ habuit nec de incontinentia fuit suspecta. Sȝ de ciuitate in ciuitatem ⁊ de domo in domum sepe mutauerat loca hec cōtinuādo plurimis āniis. In āno aūt etatis sue fere .iiij. Ratisponaȝ venit verba ibidē q̄daȝ satis incauta quo ad fidei normā emisit ꝓpter qd coram vicario epi Ratisponensis accusata ab eodē carcerali custodie mancipata ē. Superuenit interea in negocio bohemoꝝ missus a p̄fato generali cōcilio Dn̄s Johes de palom ac Barñonens archidyacon⁹ vir oī deuotōe plenus ⁊ taȝ in diuino q̄ȝ in hūano iure apprime eruditus. Cui⁹ ego tūc itineris eiusdē soci⁹ ⁊ collega extiti. Vocati igit̄ sumus ad dicte feīe examen in quo dicti ꝓbata inuenta est errasse multiplicit. nec tñ lesa esse videbat̄ in cerebro ad rōnis defectū. q2 ad singula sibi obiecta valde astute rñdit. ⁊ inq̄sitis ab ea valde mature ne sibi cōtradiceret̄ cauere studuit. Se em̄ dei spūm seu reuelatōes diuinas habuisse dixit se obedire pape in hijs q̄ male disposuerat rēnuit. Se esse beatiorē pncipib⁹ apostoloꝝ dum in via fuerunt affirmauit se inobliq̄bileȝ seu impeccabilem esse credidit. ⁊ tandē matrem toti⁹ ecclesie xpi. q̄ in basilieñ cōcilio rep̄sentabat̄ se esse verbo ⁊ signis capitis sui cōstant̄ cōclusit nitebāt̄ ꝓpterea multi q̄ pñtes fuerunt ⁊ ego verbis psuasorijs ex sacra pagina vt ꝑuiā a feminineo eruerem⁹ capite. sȝ pfectus ibi fuit nullus. Dixit em̄ voce audaci se scire. q in p̄fatis nullaten⁹ errarȝ. sȝ poti⁹ sui examinatores ⁊ ita se ad subintrandū igneȝ p veritate sua paraȝ ondebat. Hijs visis. Archidyacon⁹ q̄ supra ad doctores tam

theologie q̄ alia⁊ facultatum quo⁊ multū p̄ntes erāt
ait. Videbitis inquit q̄ sola vexatio dat intellectum.
Dñ necesse est vt piusdē publice q̄stiones ad cordas
trahāt. lente aliq̄liter put sexus iste sufferre poterit.
Vos aūt ait secreto ad me ⁊ ad mei ordinis sociū q̄n/
dam lectorez multum deuotū ⁊ litteratū in ist⁹ feie pro
spectu ostendatis nolle interesse ei⁹ torture nec si placz
interfitis vt erga vos benuola ipa ampli⁹ p̄maneat
⁊ ita p̄ torturaz humiliataz magis postmodū ydonei
eritis ad conuertendum ipaz: fecim⁹ ⁊ factū est p̄ oīa
vt p̄mittit. Et q̄situm est ab ea dum torq̄retur a quo
vores suos ⁊ an aliquaz discipulam vel huiusmōi er/
roris conscientia haberet. q⁊ in hijs nunq̄ nisi negati/
uam p̄ri⁹ dederat vicz q⁊ a nullo hoīe errores suos di/
dicisset nec quā q̄ dixisset. ⁊ apud se tacitus illa credi
disse fatebat angelo vel dei spū docente vt ipa inquit.
Torta igit parumper: nihil noui p̄teritis addidit nec
quemq̄ fatebat hoīez reum esse nisi se constanter asse/
ruit ⁊ credo verum dixit sed satis humiliata ē artuū
suo⁊ vexatione. Vnde in turrim captiuitatis reducta
eadē die ad vesperaz visitauim⁹ ego ⁊ socius meus ad
iussum dñi Archidiaconi miseraz se p̄ doloribus vix
mouere potentē. Visis aūt nobis. valde eulare cepit.
⁊ fidenter causari q̄ grauit lesa essz. Nos vero eā humi
liatā esse cōsiderātes ⁊ eā iā cōsiderātes p̄sumere de no
bis. varijs hystorijs ei ostendim⁹ quō multi insignes
viri ⁊ litterati reuelationib⁹ incautis decepti fuissent.
⁊ p̄ angelum sathane seducti ⁊ q̄ fragilis esset sexus fe
mineus non adiutus scripture sacre testimonio multi
plicit̄ p̄suasimus. Tunc p̄ xp̄i graciam ipsa resipi/
scere cepit ⁊ p̄mittere. q⁊ in omnibus me sequi vellet
⁊ socium. Credidit igitur se deceptam esse mihi vt pur
garetur animus confessionem fecit sacramentalem de

omnib⁹ a iuuentute sua cõmissis spontaneam sed ad publice reuocandum errorem ⁊ ad penitendum exhibuit. Et ita tercia die postea coram ciuitate Ratispanensi multis p̄ gaudio ⁊ misericordia flentib⁹ p̄missa omnia ad effectum perduxit. Piger: Cum nihil sit optum quod non etiam in hac vita cõmuniter ad lumen producat. Est ne postmodum exptum. hanc erroris sui hereſiarcham aliquam habuiſſe vel diſcipulã

Theologus: Nequaq̄ sed solum malignum spiritum deceptorem habuit quem instinctu interiori p̄ ãgelo lucis in reuelationib⁹ falsis susceperat nec cuiq̄ experto vel litterato viro hec an a deo essent ad examinãdum se exhibuerat neq̄ diuinum adiutorium sufficiẽter contra erroris spũm inuocauerat nec insup accẽsita scientia aut p̄ sacre scripture rudimẽta se iuuare poterat vnde non mirum si de p̄prio confisa ingenio deciderit tam grauiter meruit de se p̄sumendo.

Capitulum Octauum.

Formice vbi sunt nociue facilit̄ fugantur. si ibi orbiculariũt cineres spg̃ant. Per quod liquido dat̄ intelligi q̄ vbi hoĩes simplices p̄mis volunt esse nociui non melius q̄ humiliatõe sui ⁊ agnitõe p̄prie fragilitatis a ceptis resipiscunt Et ad se reuertunt. Cineres em̃ humiliationem humane infirmitatis designant. vnde Genesis. xviij. Abraham deo ait vt humilis exaudiret. Loquar ad deum meum cum sim puluis ⁊ cinis ⁊ Thamar humiliata stupro fraterno. ij. Regum. xiij. legitur cineres capiti suo aspersisse. Hinc Treno. ij. De humilitatis in captiuitate in iherusalem dicit. Conspexerunt cinere capita sua virgines iherusalem. Et rex Ninive humiliter penitẽdo abiecit vestimentum suum a se ⁊ indutus est sacco ⁊ sedit in cinere Jone. iij. Quid superbit terra ⁊ cinis. De hoĩe

cāt ecclesiasticus .x. Omnis enī caro fenū ⁊ oīs gloria ei⁹ q̄si flos agri. Exsiccatū est fenū ⁊ cecidit flos. quia spūs dei sufflauit in eo. Vere fenū est popul⁹ ysaie .xl. Extinctus cinis erit corp⁹ nostrum dixit sapiens Sapien. ij. Q̄n igit̄ vera cognitōe nosmetipsos introrsus hūiliter non agnoscim⁹ p̄nus supbia inflati nobis ⁊ pximis cito nociui esse incipim⁹ Vnde si nos cinere humilitatis aspgere negligim⁹ diuina exigente mia. ⁊ iustitia. ertores vel apta vitia sepe incurrim⁹. q̄tenus humiliores post lapsum resurgam⁹ q̄ erecti stare videbamur. Piger. De Petro xp̄i apostolo exemplū in hoc ⁊ de origene quorum vterq; grauiter lapsus ē vt dudum habuim⁹ sed noua ate aliqua si hēs audiamus. Theologus. Fuit paulo ante hoc basilien cōcilium in ciuitate Friburgensi. Constancien dyoces. in monasterio sancte Clare virgo quedam iuuenis p fessa ⁊ hodie viuit sororMagdalena noīe hec in raptibus ⁊ extaticis visionib ac a sensu alienationib aput totaz adiacentez patriam famaz acq̄siuit p grandem. Rapta enī aliq̄n fuit vt dicebat̄ in corpe ⁊ aīa vel eisdem se ab hoīm conspectu latenter subtraxit circi tribus diebz inter quos q̄sita p omnes monasteriū angulos nullibi repta esse dicit̄. Sed tercia die q̄ inuenta ē. venit cuedaz cedula in medium chori q̄si de celo submissa. in q̄ continebat̄ quatenꝰ sorores omnia tpalia ad ritum sanctoz patrum seruare in cōmūitate incipient ⁊ continuarent. alioquin diuina vlcio sequeretur Quo tenore plures psonalib resignabant ⁊ deotius deo seruire moliebant̄. Cum igit̄ fama Magdalene diuulgaret̄ in longius ⁊ sibi sorores velut dei ꝓphetisse īcunctis crederent. nescio quo ducta spiritu longe ante festum natiuitatis xp̄i predicere cepit assertiue se certa die quam expssit singulariter circa festum Epyphanie

morituram corpaliter ⁊ a seculo hoc migraturam. Os femineus sibi sexus statim velut noue ꝓphetisse credidit ⁊ in funerabilibꝫ ꝓparamentis ad nutum obediuit Jussit em̃ ipsa Magdalena sibi ꝓparari nouū ⁊ depictum in quo sepelieret̃ de asseribus sarthophagum cādelarum post eius decessum accendendaꝫ suffitientia ⁊ similia funeralia que noua statim ad omnes adiacentes volabant regiones per dyoceses tres Constañ. Argentinen̄ ⁊ Basilien̄. Crediderūt antedicto vaticinio statim plurimi de vtrocꝫ sexu. plus tamen de femineo qui leuis est cordis. Alij vero quid futuꝫ esset dubitabant. Aꝑpinquāte aūt die statuta in magna multitudine venerunt de p̄dictis regionibꝫ in curribꝫ ⁊ equuis ⁊ pedibus nobiles rustici ⁊ clerici ⁊ monachi seculares ⁊ ecclesiastici non pauci euentum rei intueri cupientes que vt audiui satis mirat⁹ sum ⁊ vt cercionarer de gerendis. de Basilien̄. conuentu. vbi etiam ad vnam diem ꝫ solum diſtabaꝫ virum fidedignum ⁊ deuotū patrem nostri conuentus fratrem Johannem de quo supra libro. j. capi. ix. mentionem feci. ad Fribergam direxi sibiꝫ cōmisi. vt spectaculo ꝓsse adesset ⁊ quid gereret̃ mihi postmodū denunciaret quod ⁊ fecit. Adueniente itaqꝫ die qua ꝓphetissa hec de seculo migratum se predixerat. prudentes viri seculares de ciuitatis consulatu vt certitudo facti non fucaret̃ ⁊ si q̄ fictio ad esset notaret̃ deputauerant testes ydoneos ⁊ magistrū Paulum in medicina suum phisicum qui in pulsu predicte notaret sororis morituꝛe vitaꝫ adesse vel abesse. Astantibus igitur sororibus omnibus mane in choro ⁊ dictis viris ⁊ multis alijs maturis ecclesiasticis et regularibus plebeis vero extra in ecclesia tantum ꝓdigium expectantibus Venit soror magdalena caput suum in gremium cuiusdaꝫ sororis inclinauit ex timplo

satis se raptam in certa si vere vel ficte ostendit & ita satis immobilis aliq3 diu iacuit. Cuiq3 q̃dam ambigerent an mortua foret vel viua medicus publice pulsu eius tangens vitam adesse dixit. Tandem vocem quandam nullatenus vt antea virgineam sz grossam satis emisit dicens ad sarthophagum. Sz cum popul9 in ecclesia & viri in choro nulla certa mortis indicia in magdalena ista cõspicerent & cũ in patiẽtia diu satis expectassent surrexit tandem publice ipa & cibũ corpis postulauit nec mors affuisse a ꝓbata est. Deridere ceperunt se multi tunc mutuo in spectaculo populi & subsannare i seipis suoz cordiũ leuitatẽ. Alij raptũ mortem fuisse iterp̃tabant. Reliq3 vero q̃b confusio maior assc̃ribi potest tergiuersatões facti plurimas adhibuerũt. Tãte tñ humiliatõis opus confusio ista egit vt interim nõ fiat antea hec magdalena se ꝓphetissam oñdat. Piget. Quid ergo sentis de p̃fato vaticinio istius mulieris. Theologus. Sententiam non p̃cipito virgo tñ vt credo a iuuentute p matrem cui9 notitiã bonam habui ad timendum deum nutrita est. Audiui q3 in monasterio se caste & deuote similiter gesserit. Satis insup̃ conicio q3 a natura sicut & mater ymaginationem abstractissimam faciliter a corporalibus habuit. Anima em̃ vni9 dominiũ habet in corpus suum quod alteri esset impossibile. vt btus Augu. li. xiiij De ciuitate dei ꝓbat ca. xxiij. vbi sic dicit. hoim quorundam natiuus nouim9 multũ ceteris dispes & in ipa natiuitate mirabiles non nulli vt volunt de corpe fingunt que alij nullo modo possunt & audita vix credũt. Sũt em̃ qui & aures mouent vel singulas vel ambas simul. Sunt qui totam cesariem capite immotu in apto q̃ntum capilli occupant deponũt ad frontẽ reuocantq3

um volunt sunt q eoꝝ q̄ deuorauerunt incredibiliter plurima ⁊ varia paululum p̄ cordijs cōtecta tis tāq̄ de sacculo quod placuerit integerrimū p̄ferunt. Et q̄dam voces auiū p̄ corū q̄ ⁊ aliorum quoꝝlibet hoīm sic imitant atq̄ exp̄munt vt nisi videat discerni oīno nō p̄nt. Nōnulli ab ymo sine pudore ita numerosos p arbitrio somit⁹ edunt. vt ex illa etiā p̄te cantare videā ipe sum exp̄tus sudore hoīez solere cū vellz. Notum ē quosdaz flere cū volunt atq̄ vberē lacrimas fundere. Jaz illud multo ē incredibili⁹ qō plerisq̄ fratres memoria recentiss ma exp̄ti sunt. Presbit fuit q̄daz testi tut⁹ noīe in p̄rochia Calamensi ecclesie q̄ ei placebat cognabat aūt vt hec faceret ab eis q̄ rem mirabilez cor̄ scire cupiebant ad imitatas q̄si lamentantis cuiuslibet hoīs voces. ita se mifferebat a sensib⁹ ⁊ iacebat simili⁹ mortuo. vt nō solū vellicantes atq̄ pungentes mīme sentiret. sz aliq̄n etiā igne vteret admoto sine vllo dolōris sensu. nisi postmodū ex vulnere. Nō aūt obtūē do. sz non sentiendo mouere corp⁹ eo cōbrobabat. q̄ tamq̄ in defuncto null⁹ inueniebat ambellic⁹. hoīm tñ voces si clari⁹ loq̄rent tāq̄ de longinquo se audisse postea referebat. hec Augu. Tales igit qui se a corporeis sensib⁹ facilit̄er a natura p̄nt alienare mira in cōspectu alioꝝ aut p̄pria industria. aut demonū versutia. aut bonoꝝ angeloꝝ mīsterio p̄nt efficere. An aūt in hijs q̄ de dicta clara retuli diuinū aliqō i p̄cedentib⁹ dictis extasib⁹ fuerit. deo cōmitto. vnū scio q̄ īsanctus bonoꝝ spirituū veri sunt. falsi vero a malis imittunt spiritib⁹ vel a fantasijs ascendunt corporeis. quib⁹ multi decipiunt in varijs visionib⁹ mori ⁊ non mori cōtrariant. Scimus etiam vbi verba factis non cōcordant. ibi decept̄ez adesse. Vnde multum videt verisimile p̄ dictaz puellaz esse deceptaz cū sibi credentib⁹. vt etiam

indifferentes graues viri autumant q̄ spectaculo inter fuerunt. Nec Jonaz q̄s queat adducere ꝛ Nathan p̄ p̄dicta virgine testem in contrarium. Quia ꝛ si ex magno vsu ꝓphetandi dei ꝓphete nōnunq̄ suo spiritu aliter p̄dixerint q̄ dei veritas se habebat. tñ tales vt beatus Gregor. sup Ezechielis principium p hystoriā de Dauid ꝛ Nathan ꝓbat statim errorem suū corrigunt anteq̄ p̄dicta a se humano spū veniant ad effectum. Jsta aūt de qua mentionem fecimus p̄dixit se tcia die mori corpaliter ꝛ mortua non est. q̄ octo anni iam p̄ terierunt ꝛ adhuc est in humanis. Nec a quoq̄ audiui q̄ se deceptam esse fateret̄. Bonū ergo esset mulier/ tulis in suis assertis visionib⁹ autem credulam non cito prebere. qđ q̄ multi religiosi ꝛ clerici aduertere obmittunt. Jdcirco ad rubrem extremum coram prudē tibus viris ponunt̄ aliquotiens. Mater em̄ ipsius virginis put mihi constat valde alia via deo seruiēdi tñ in medio seculi constituta q̄ in monasterio nostri ordinis ꝓfessa hūiliter incessit. Fuit em̄ viduata vito satis iuuenis ꝛ apta secundis quas spreuit nuptijs opibus mie in hospitalibus licet satis diues esset velut ancilla longo tpe se mancipauit. ꝛ inter hec oīa vitaz cōtemplatiuam sup omnes quas fere vidi viduas deuotius duxit. instinctibus varijs quos multiplicit̄ habuit nisi ad litteratoz ponerent̄ examē non facilit̄ credidit. Sed an ex deo essent probauit. Post copiā ꝑro diuitiaz ꝙ spiritualiū quas i vita vsq̄ ad etatis sue circiter annum. xl. coarcuauerat monasterium iam in p necta etate. q̄ reformatum erat in subtilia vicz in ciuitate colūbaz. intrauit ibidem ꝓfessa ex obedientia meta ad reformandum in Basilea ad lapides cū alijs nostras sorores reformare iuuit. Vbi sicut antea frequenter in suis deuotionib⁹ alienata sensib⁹ corpeis succe

corde xpo sine sui ostentatõe vacare studuit. Et quia quodam tpe plus ꝛ frequentꝰ inspiratꝰ se esse putabat ad cõmunicandũ cꝫ relique sorores in consuetudine habuerunt rennuẽte ꝛ impbante hoc suo confessore discreto statim hũilitatis spũ se errasse confitebat. In hijs si filia q̃ satis iuuenilis erat qñ pphetam se esse dixit imitata fuisset matris hũilitatẽ ꝛ taciturnitatẽ tutius puto ꝛ cũ minori cõfusione sui suoꝝ cꝫ ambulasset. Vnde eodẽ tpe quo filia supradictas suas reuelatões pduxit in publicum mater hec in suo monasterio ad lapides percipiens multum pterita est put audiui infaustum rei exitũ ptimuit ꝛ cꝫ cꝫ tante laudis vidua femina hec fuerit fantasiã tñ quandoꝝ fere vsq ad vltima sue vite tpa patiebat crebrime qua se coniectura bat aliqñ monasterium debere exire ꝛ hospitale qdam nouũ construere. Qua in re ppendi valet cꝫfaciliter ꝛ multipliciter femineus sexus obertat nisi prudẽs masculinus eum regat. Audiui ptrea in loco Basilicõcilij a venerabili magistro Petro nostri ordinis sacre theologie pfessore inquisitore puincie polonie. qp in sua puincia quedam begutta fere p omnia sicut supradicta magdalena mortem suam ad certam diez p̃ dixit. qua nullatenus euenente non minorez cꝫ p̃fata magdalena confusionez p laude a cunctis reportauit

Capitulum Nonum.

Formices dicunt̃ esse in Ethyopia cornute ꝛ grãdes adeo vt cam̃ similent̃ in forma vt Isidorus refert li. xij. Ethimo. ca. iij. cũ seqn̄ tibus pprietatibus. Albertus demꝫ libro suo de animali. xxvj. seu vltimo sic dicit. Si credendum est hijs que in epistola Alexandri de mirabilibus Indie scribuntur: tunc in India sunt formice magne Sicut

canes vel vulpes quatuor crura habētes ⁊ vngues ad unctos. Hec ille. Quib⁹ si correspondet in quantitate corpali interior magnitudo industrie ⁊ ingenij certe a stuissime sunt. Pr canum aūt similitudinē monstruo sam pſertim ⁊ insolitaz non inepte hereticī atroces intelligi pñt. a quib⁹ apostolus ad Philip. iij. suos p̄munit. vbi dicit. Videte canes. videte malos operarios. videte conscisiōem. vbi glosa videte id est cognoscite illos esse canes non ratione sed consuetudine contra insolitaz veritatez inlatrantes. Hec est em̄ canum natura vt cum quib⁹ habent consuetudinez siue boni siue mali sint non ad eos latrant. Insolito z aūt personis visis. etiaz innocentib⁹ irritent̄. bene ergo canic ōp ant̄ quia sicut canes consuetudinez magis sequuntur q̄z rationem. Ita pseudo apostoli consuetudinis legem tenent ⁊ contra veritatem irrationabilit latrant ⁊ mordent. hinc Math. vij. Veritas dicit in euangelio nolite sanctum dare canib⁹. neq̄z mittatis margaritas ante porcos. ne forte conculcent ea pedib⁹ suis ⁊ conuersi dirumpant vos. Sup quo beatus Augu. in sermone dñi in monte dicit. Querendum est quid sanctum sit. quid margarite. quid canes. quid porci. Sanctum est quod corrūpe nephas est. cui⁹ sceleris voluntas rea teneat. q̄uis illud incorruptibile maneat. Margarite autem sunt q̄umq̄z spūalia magis estimandi sunt. licet itaq̄z vna eadeq̄z res ⁊ sanctum ⁊ margarita dici possit. sed sanctum dicit ex eo q̄z non debet contemni. Canes aūt p impugnatoribus veritatis. porcos pro cōtemptoribus positos non incongrue accipimus.

Piger. Hereticī quos videmus cōmuniter in nr̄is partibus pauci ⁊ occulti sunt inermes modo per cristi gratiam. vnde modicum puto nunc timendū e ecclesie seeus est quando vt olim armata manu se defenderunt

in quo iniustitia est seuissima veluti fuit de albigensibꝫ circa initium nostri ordinis ¶ Theologus: Miror in audita mala que fecerunt in regno bohemie hereticꝫ infra paucos ānos obliuioni traditisti ¶ Piger: Recolo quidem qꝫ in Constantiēn. generali concilio damnati fuerūt multi articuli quorum defensores postmodum in bohemia reperti sunt plurimi sed p dei adiutorium armorum suorꝫ fewocitas prudentia Basilien. cōcilij ad nihilum redacta est. ¶ Theologus. Multi sūt in regno pfato non ambigo catholici sed mihi credas ibi ignis dudum accensus non dum ad plenum extinctus est. sed in thaboritis ardet vtinam non in multis alijs. ¶ Piger: Quia te scio sepe tempe quo expeditio contra eos fieri debuit ꝛ crux pdicari p theutoniā eandem contra eos crucem pdicasti. Deinde quando Basilien Concilium generale eis vt illuc venirent inūauit. ex nuncijs eiusdem concilij multo tēpe ꝛ postmodum nuncius fuisti ad eosdez hereticos ꝛ cum eis crebro cōuersatus es. Peto sectas eorum sub compēdio pstringas vt intelligam. ¶ Theologus: Quod petis voluminis latitudinem exigeret ingentem si voto tuo ānuere posserem aut vellem. Verum tamen ita se eorum clades ꝛ ortus habuit. Viuebat in anglia infra. lx. annos quidam secularis sacerdos artiū pfessor acer ingenio ꝛ eloquentia lepidus sed errore scriptis ꝛ vita nedum hereticus sed hereſiarcha Johannes Wikleff dictꝰ qui in suis libellulis in anglico ꝛ latino doctrina noua tē publicam tam secularium qꝫ ecclesiasticorum subuertere molitus est huius articulis quot ptunc ꝛ postea ꝛ modo occulti sint ꝛ facti sint hereticꝫ in anglia norūt qui ibi steterunt. Horum venenum meo tempore quidam bohemus in Constantien concilio generali incinctus magistrum artium Jeronimus videlicet in On/

glia studēs auide hausit ⁊ libris ⁊ voce ꝓpria in capitali ciuitate bohemie in vniuersitate Pragensi postmodum copiose effudit. Diuidebat ꝓterea vniuersitas ꝓdicta ⁊ abinde multi ex valencionib⁹ receſſerūt theologis. Deinde bohemia fere tota rebellizare cepit. Romane eccleſie ⁊ errorum doctrinis replebatur fere vbi q̄ toti q̄ ibi ſecte hereticorum exaterunt q̄ vix numerari poſſunt. Tres tamen principales pſeuerabāt diu veterum videlicz Pragenſium qui tolerabiliores erāt orphanorum ⁊ thaboritarum qui peſſimi erant. Incēdebant eccleſias ⁊ monaſteria nullam ſanctimonialē nec religioſum non Carthuſienſes nō reformatos nec deformatos i regno ſuo viuere ſinebāt. Nihil de ꝑmagnis ſanctorum nec de ornamentis eccleſiarum tenebant. ſed omnia iſta deſtruxerunt ⁊ illicita eſſe dixerunt. Et q̄ hijs deterius eſt ſacerdotes ⁊ religioſos plurimos gladio occidebant. Alios pollicib⁹ amputatis eiecerunt reſiduos cruciatib⁹ affecerunt. necnō cū criſmate ſacro ⁊ ſancto oleo quod nephas eſt facere ⁊ audire horrendum. calcios ſuorum pedum munxerūt Extra regnum ⁊ intra multo tpe nulli ſexui nulli ve etati non gradui nec ſtatui catholico pepercrunt Et q̄ q̄ omnes eſſent hereticī ⁊ ſciſmatici tamen tam incredibili errore diuina ꝓmiſſione ſunt obcecati pariter ⁊ multati vt aliquotiēs vna ſecta aliam inuaderet. Et vt victrix victam occideret hereticus hereticū ⁊ ſciſmatic⁹ ſciſmaticū. vnū tm̄ mō fuit ſignū in quo oēs cōcordabant. cōmūicare vicz ſub vtraq; ſpē ſacramēto diuinissimo eukariſtie q̄ multi indigniſſime ſumebāt p⁹ grauia facinora ſine ꝓuia ſacramentali confeſſiōe ⁊ ſemota debita reuerentia. Alij vero ſacerdotes videlicz multi miſſam celebrabant exercebant verius ſine altari ⁊ veſtimentis ſacratis per manus Epiſcopi. Et

q̄uis tam diuisi inter se essent vt premittitur. Tamen quādo fideles eos inuadere disponebāt sicut herodes ⁊ Pylatus statim amici facti sunt. Accidit eadem in clade psecutionis hereticē quod multos turbauit non modicum: vt quando armata fidelium se ad bellandum contra pfidos disponeret fere semp fideles terrā terga verterent fugiēdo. licz perfidi primum ꝓpe praxis sub mahūmetensium principum domino bellum grande prediderint. Et cica finem malorum predictorum sub ducis Joh̄ de bauaria exercitu vice altera sucumbuerint. Sub ducis vero Alberti de austria gente aliquotiens graues cedes ⁊ victorias passi sunt Nec mirū si aliquotiens peccatores bella obtinent vincendo iustiores se q̄ in hoc humiliat ad melius vt de cetu israhel patz contra beny̆amitas q̄ primum bis victores bonoꝝ ⁊ ab ipsis semel tm̄ victi exitierunt vt dr Judi. xx. Et. ij. machabeo. vj. Multi electi fideles sub Anthiochi psecutōe seuissima velut dei adiutorio inermes in hoīm ꝫ non in dei oculis trucidati sunt. Piget: Certe satis mirandum. Cur diuina iustitia taz grande malum in tale regnum seuire pmisit cum tm̄ ibi prius simplices ⁊ nobiles absanentias ⁊ ieiunia in sextis feriis valde dure tenuerint plus ponderantes esum lacticinoꝝ vel ouorum in p̄dictis diebꝫ q̄ aliqui autem quibusdaz in terris transgressionem ieiuniorꝝ ecclesie. Theologus: Occulta dei sunt illa iudicia ⁊ quis nouit sensum domini. Scimus tm̄ q̄ abstinentia a cibis de quibus premittis cōmendabilis est sed potius laudanda est iugis inuictu primonia. in vsu rerꝝ tpalium. humilitas in cōuersatione tranquillitas ⁊ in labore licito contra inertes otium sagacitas. Scimus aūt ⁊ idip̄m ipsi bohemi fatent publice q̄ in terra sua pre alijs regnis maxima fuit in cibis ⁊ potibꝫ Superfluitas crebra prauissimis

vsq; ad effusionem sanguinis atrocitas. Occidiosa in multis sine vtilitate ociositas ⁊ victa ppetrandi venalis ibi est frontositas. Nec tamen putandum est regni colas istos solūmodo diuina vltione peraussos. Sunt em̄ regna alia que hodie adhuc satis grauib⁹ premuntur calamitatib⁹. Quot em̄ xp̄ianorum milia queso nostro tpe capta per turcos ad terram ethnicorum abducta sunt de regni vngarie obedientia. quot etiam centena milia eo de tpe infra. xxx. annorum curricula per ā glicos occisa sunt in francia ⁊ forte paulomin⁹ anglicorum a francigenis Num ducatus austrie. bauarie. ⁊ saxonie. ⁊ domnia varia finitima bohemis infinita mala sunt ppessa a suprafatis hereticis. licz luce clari⁹ sit nullam gentem nostris tpibus plus esse lesam in aīma. infama in reb⁹ simul in diuitiis ⁊ edificijs q̄ eos qui exiterunt in p̄fata calamitate in bohemia. Cuius rei causa vna esse videt. quia p̄fidiam suaz armis materialibus defenderunt sicuti albigenses hereticipariter fecerunt suo tempe circa omnes regiones Tholosane adiacentes puincie.

Capitulum Decimum.

Horum formice in die pedibus ex arena legūtur fodere. ita supra in Ysidoro habetur Et Alberto. In fossione labor intelligitur. Unde villicus iniquitatis Luce. xvj. Laborem fugiens ait Fodere non valeo mendicare erubesco. In auro vero sacrum eloquium vel passio pro cristo tollerata patiēter designatur. quia sicut aurum omnia metalla in valore superat. ita scriptura diuina omnes alias sua dignitate supergreditur scientias Teste eo qui ait Sapi. vij. Nec cōparaui illi lapidem p̄ciosum quomodo omne aurū in cōparatione illi⁹ arena ē exigua ⁊ tāq; lutum

estimabiliter argentum in cōspectu illius· Aurum aūt sacre scripture repit indifferent quo ad supfitē litte re ꝛ cum scoria verboꝝ difficiliū taꝫ a catholicis qꝫ ab hereticis. sꝫ aut tale tm̄modo pbatum inuenit in xpi ecclesia. Dñ btūs Job·xxviij·dixit. habet argentum ve narū suarum principia ꝛ auro locus est in quo cōflat vbi glosa ꝛ ē bū Grego·xviij·libro in moralib· Habet argentum venaꝝ suaꝝ principia·ac si dicat· Qui ad vere p̄dicationis verbum se p̄parat·necesse est vt a sacris paginis sumat que ad loquendum nobis cōsi queda vene argenti sunt·qz de ipsis locutōnis nostre originez trahim⁹·Hereti aūt sic de eloquij sui nitore supbiunt vt nulla sacroꝝ librorꝝ auctoritate soliden̄ Et auro locus est·ac si apte dicat·vera fideliū sapiētia cui vniūsalis ecclesia loc⁹ ē tribulatōz nobis psequen tib⁹ patet̄ sed a cūctis peccatoꝝ sordib⁹ pseutionis no stre igne purgat̄·Vnde scriptum est·In igne pbat̄ au rum ꝛ argentum·homines vero receptibiles in camio hūiliationis·Et auro locus est·In hoc em̄ loco hereti ci de sua passione stulta increpantur·Naꝫ p xp̄o sepe multi patiunt̄ seꝝ eisdez passionib⁹ fieri martires spe rant·De quib⁹ Paul⁹·Si tradidero corp⁹ meum ita vt ardeaz nihil mihi p̄dest·ea non nisi in ecclesia ca tholica veri martires fiunt·Dicat̄ ergo recte·Auro e tiam locus est in quo conflat̄·in ecclesia sꝫ qz solēt he retici deiustitia gloriari ꝛ catholicos aut fuisse iniquos aut criminantur ꝛ ita de eorum doctrina fatiunt·quo contra Apocalip·iii·Per angelum laodicie ecclesie di citur vice agmi immaculati· Suadeo tibi a me emere aurum ignitum probatum vt locupleꝫ fias·Qđ consi lium super creuit diuitias est amplex⁹ qui ait. Dilexi mandata tua super aurum ꝛ topasion·Et is qui dixit Sapiētie·vij· Diuitias nihil dixi esse in compatōe

sapientie·qꝫ ꝓposui regnis ⁊ sedib⁹· Cuius causam subiungit·qz venerunt mihi oia bona pit̃ cū illa· ⁊ innumerabilis honestas p man⁹ illius· Piget: Peto an ne secte ꝯs in ꝓcedenti capi· descripsisa autū illud sacre scripture admiserint auctoritates eius vicz ⁊ doctorum ecclesie. Theologus: Magna inter eos in hoc dr̃a est ⁊ extat: dum quidā ex eis non modo textum noui testamenti ⁊ veteris·sed etiam glosas ordinarias ⁊ antiquoꝝ doctorum ab ecclesia approbatoꝝ dicta admiserunt. aut talia saltem ad suum erroneuz sensum retorserunt·peiores aūt secte solum nudum textum noui ⁊ veteris testamenti concesserunt· Auctoritates vero beatissimi Dyonisij ⁊ similes cum glosis ⁊ iurium canonicoꝝ seriem q̄ dixerūt esse cooptoria papę penitus abiecerunt. Sed omnes secte fere antefate revelationi⁹ quibusdaz erroneis ⁊ specialib⁹ velut infallibilib⁹ regulis se vel regno suo diuinit⁹ sibi factis de suis puersis articulis decepti eāt ⁊ ita diuinit⁹ sei spiratos affirmabant talia pretense ꝓbantes p remitẽtem sacram paginam ⁊ p eius commentatores· Ymo die noctuqꝫ multi eorum laborāt crudelissimis suis affectuum vnguib⁹ de dicte sacre scripture auctoritatib⁹ p se vetera ⁊ noua producere specietenus vel mōstru se sicut formice solent ex arena aurum vngulis fodere· In quo labore plurimi ex eis opportunitatem ⁊ copiaz sibi subministrantium necessaria sine defectu habuerunt quando librarias ⁊ bibliothecas totius bohemie regni a fidelibus clericis ⁊ monasterijs armata manu deprectati sunt ⁊ retinuerunt dum sacerdotes eoꝝ nunqꝫ horas canonicas nec cecinerunt nec orauerūt vel dixerunt· Dumqꝫ victualia in grandi copia capta a cristiculis vsqꝫ ad nauseaz sepe hauserūt Piget: ẽ ne aliq̄ hereticorū secta que de auro sacri eloquij nihil

tuꝛet vicꝫ one nec vetꝰ nec nouū teſtamentū neqꝫ eo
rundem doctoꝛes admittat. Theologus: In pꝛom
pto de nullo mihi cōſtat tñ tpe quo in vniuerſitate
wienenſi legi bibliaz vel ſententias non longe in vu/
garia teptus eſt quidaz arciū liberaliū baccalaꝛiꝰ ꝫ p/
ſpiter talis heꝛeticus de quo tu ꝛimaꝛis. hic eñ tam mi
tabiliter ſingulaꝛis ꝫ adeo ſingulaꝛiꝫ mitabilis heꝛeti
cus extitit vt ſm me ſciente non habuerit. Naz in vni
uerſitate pfata poſt ſtudiū triuij aliqñ diu lectōes a ſa
cꝛe theologie doctoꝛib non dum infectꝰ vt poſtmo/
dum audiuit. Poſtea factꝰ ſacerdos in vngaꝛiam de/
ſcendit ꝫ ibidez pdicationis officium ꝫ collatōis ſacra
mentoꝝ exercicium diu habuit. Interim ſciolꝰ modicū
de artib diſplicentiā in ritu fidei xpiane acquiſiuit Et
ſilogizando vel palogizando potius ſecū tacite de arti
culis fidei ꝫ de totiꝰ eccleſie cerimonijs conferens mai
oꝛa hec ſibi videbantꝫ qꝫ antea eſſe delitamenta. Et vt
pſtringaz breuiꝰ ad hoc miſer iſte deuenit vt nihil pe/
nitus ceꝛtez de hijs q̄ ſunt catholice fidei niſi p cōto
a naturali phīlo hec mꝛie dicta demonſtratōe philo/
ſophica euidenter ꝫ efficaciter pbare valeret veluti de
monſtrat vnum eſſe pꝛincipez totiꝰ vniuerſi ꝫ pꝛimā
cauſam. Deriſit ergo cerimonias omnes fideliū pui/
pendit doctrinas xpicolaꝝ. ſpꝛeuit ſacramenta eccleſie
oia. vetus teſtamentū nō admiſit. nouū nihil magni
pendit. vtriuſqꝫ gloſas ꝫ doctoꝛes p delitamentis ha/
buit. ꝫ oim eoꝝ imitatoꝛes. Sed in hijs ommib mul
tis ſacramenta eccleſiaſtica latens heꝛeticus miniſtra/
uit baptiſmi vicꝫ ꝫ ſimiliū ꝫ ſacꝛe miſſe officiū ſepius
celebꝛauit. Accidit autē q̄dam die qua quidam ad cele
bꝛandum miſſe ſancte officiū induꝰ ſacris: verſus al
taꝛe ſe iturus pdiſponeret. Cui ille ait. Dis ne iterum
conſecꝛaꝛe fatue filium vel aliud de teſtabile verbum

simile infelix euomuit quam blasphemiã alter egre ferens finitis diuinis ꝑfidum priuatim adijt dicẽs. Dixisti ne inquit mihi celebranti an fatue filiũ iterato cõsecrare vellem. Rñdit re⁹ ꝙ sic. nec negauit. ꝓmo plus ꝙ antea de infidelitate torqueo euomere cepit Quo audito est episcopo ꝑditus. captus ⁊ incarceratus atq; examinat⁹ ⁊ reptus est vt ꝓmisi. Supuenit interea legatus totius germanie dñs Blacentin⁹ cardinalis cũ tribꝰ taꝫ theologie ꝙ iuris canonici deuotis prudentibus ⁊ litteratissimis ꝓfessoribꝰ qui dictũ reum ad carceres vt saluaret̃ anima visitarunt pijs suasionibus errantem vt resipisceret reducere curauerũt. sed nihil penitus in tumido ꝓfecerunt. Nam de sectis varijs wiklliuistaꝝ ⁊ bohemoꝝ que ꝓtunc current Waldensiũ Arrianoꝝ. Judeoꝝ. Sarracenoꝝ ⁊ quorumcũq; perfidoꝝ quesitus constant omnes istas detisit ⁊ in suo tñ modo errore persistit. ver vt vbiq; clauũ clauo retunderent. artibꝰ viq; ⁊ philosophia quibꝰ ꝓfati viri tritissimi erant opam dederunt vt exinde iacula reciperent ꝓsertim frater Jacobꝰ de clauoro nostri ordinis ⁊ magister Martinus de hyspania ambo sacre pagine prõfessores qui errantem arguẽtius aggressi sunt. Licet vt mihi idem magister Jacobꝰ retulit hereticus astutissime ⁊ cautissime sibi caueret ne contradictoria concederet. tñ sepe in eisdẽ deductus est ad methas. vbi cum aliter rñdere nequiret ait. Homines estis non mirum si hominí cõcludatis. Cũq; hec lucta multis continua ret̃ dieb⁹ ⁊ ꝓfid⁹ in sua ptinatia ꝑseueraret quinimo diceret se in scientia sua mori velle. Excogitauere viri prudentes anime ipsius miseri plus fauentes ꝙ cori pori aliud consilium. Simulet̃ dicebant a episcopi officialem secretius versipellis iste arcius ponatur ad cippum ⁊ loris stringat̃. In hijs forte ꝓnoctãs vexatõ

dabit intellectum. Quo per ordinem facto venerunt in crastino sepedicti fideles aie cyrulogi vide volētes suum egrotum ad quos impacienter clamauit. Me q̄ so incinerate patus enim sum quousq; animam meā frustra vexatis. Illi vero fomenta acriora aie de egi/ pciorum thesauro philosophico applicantes ostēde runt errantī q; imbecille foret humanū ingenium quā ars multa. vita breuis. iudicium fallax. tempus acu tum ⁊ similia ⁊ meditatiuum in hys iterato relinque runt nō minus q; antea vinctum. In crastino vero redeuntes per diuinū lumen inspiratum bonum homi nem inuenerūt Vidi inq̄t deus q; salutē aie mee inde esse queritis literis eminentes estis et in orbe terrarū famatī patus sum ingenium meū vobis submittere Jubete qđ placuerit. quia patus sum sine fictione pe re itaq; reuocare suam pfidiam iussus est ⁊ fecit pub lice. Et ne mūdo vlterius seruiens decipetur a vanis petiuit in ordine paulitaz recipi in monasterio vbi deo simpliciter et valde deuote seruit in vngaria vbi ordo iste in magno est vigore Jbi receptus militauit xpī tirocinio de cetero vt spero cōstans et firmū rema surus. Piger: Quid ergo factus est de baptisatis ab eo qui enim fide sacramento z caruit. Nūquid ite rato baptisandi erant. Theologus: De hoc quesi tus diligenter postmodū quam videlicz fidem vel in tencionem habuerit. Respondit q; licz in baptismi ef ficaciam nullam fidē longo tpe habuerit tñ facere in tendebat hoc quod credebat eccleſiam facere hoc; sufficere ad baptisma conferendū. etiam scōm fidem nostram se dixit dudum in scolis theologo z in wien na audiuisse. Et exinde venit et bene q; sacramentum iterari non debuit semel licet a perfido collatum.

¶ Capitulum vndecimum.

Monstruo se vt carnes formice indice a se effossum aurū quod eis nihil ꝓdest aut modiam dicantur custodire diligētius. Typū iterū huius gerunt a vera fide apostatē ꝙa licz in sacro eloquio multū laborēt et libros eius summa cū diligencia custodiant. tū ista eis paruz aut nihil proficiunt. ymo nōnunqz occasione aceepta officiunt. Filij autē ecclesie fideles sunt tm̄modo quib⁹ nedum libri sacri tanqz aurum aput hereticos rapti prodesse possunt. sed etiam hereses et talium articuli plurimum cōmoditatis et fruct⁹ afferre solent. Nam hereticorū tempore fideles qui sint probantur. docto res ecclesie illuminantur. et de se presumentes humiliantur De primo ait apostolus. primo corintheoz vndecio. Oportet hereses esse vt qui ꝓbati sunt manifeste fiant. vbi dicit glo. Non vlt apostol⁹ nec optat vt hereses sint. sed quia sic futurū est vt dicit. Et quia hoc vtile est Ad quid aūt est vtile. subdit. vt nō tm̄ reprobi qui dicūt ego sum pauli. sed etiam qui ꝓbati sunt in vobis ideſt inter vos fiant illi qui dicunt. Ego sum cristi manifesti fiant hom̄ibus. De secūdo dicit ibidē glosa et est Augustini. Multa quidē ad fidez catholicam ptinencia. dum hereticoz callida inquietudine exagitant vt aduersus eos defendi possunt et considerantur diligentius. et intelliguntur clarius. et predicantur instantius. Ideoqz diuina prouidencia. hereticos multos esse permittit vt cū insultant nobis interrogant nos que nescimus. vt vel sic excutiamus pigriciam et diuinas scripturas nosse cupiamus. De tercio patet Ro. j. In phis et eadem ratio ꝺ cristianis est. Nam dicit apostolus. Cum cognouissent deū nō sicut deum glorificauerunt aut gratias egerunt. Sed euanuerunt in cogitacionibus suis et obscuratum ē

insipiens coꝛ eoꝛum· Dicentes enim se esse sapientes stulti facti sunt· Et diuntur ibidē miserabilia vicia carnis· etiam in que ceciderunt quib⁹ inspectis· qꝛ hominū patent oculis nonnulli humiliores resurgunt qꝫ ante lapsum aput se latentes sibi et alijs innotuerunt· ¶ Piger· De oꝛe meo questionē tapuisti· cuius solucionem a te ꝓposueram scisciti· Cur videlicet dñs pijssimus sup ecclesiam suam sponsaꝫ electissimā tot hereses ingrassare sinat. sed quia hec soluendo preueniſti. nūc vtilitatib⁹ antedictis addere exempla velis. ¶ Theologus· In multis antea dictis et in seqn tibus intueri poteris hec· Fuit paulo añ tempus cō stantien consilij ꝓpe Constanciam in cellis opido recluſa quedam magne fame contemplatrix alta que multa dicebatur sanctitate pollere sed ab hys q̄ nul latenus pbare noꝛunt spiritus an ex deo sint Ad hāc velut ad matrem de Constancien si clero secularj plures et deuotiores sacerdotes et in vicinia similes refugium diuine cōsolacionis habere famabantur quoꝫ quosdam satis noui· Erant enim quidam ex eis non minimi status viri· Ostenderat autē se predicta femina sepenumero iacere velut in extasi et in raptu extatico a quo reuersa et expgiscens suis postmodum secreta que non nouerat dicere solebat· Hys dictis sacerdotes quidam nimium mulierculis credentes fideꝫ de sanctitate recluse habere ceperunt. Demiq⁹ tempus quo ab eisdem ꝓ vero in Constancien· ciuitate wlgabatur et ꝓ constanti q⁹ in recluſa predicta certa die que nominabatur quinq⁹ Cristi stigmatoꝛum in signia in manib⁹ pedibus et in coꝛde femine certitudinaliter appaꝛere p̄dicabantur· Super que· die que futura erat nō pauce sed notabiles psone seculaꝛes et ecclesiastice de dicta ciuitate exeūtes in cellas veneꝛunt

Interfuerunt etiaz huic spectaculo sacerdotes pseudo
phetisse magnificantes fimbrias et aduenas duxerĩt
prouidendis vt aiebant dei mirabilib⁹. In locũ igitur
venientes vbi iacebat velut in raptu immobilis fa
tua nullum signum crucis stigmatũ in ea viderunt nec
de phetatis quicq̃ apparuit licz diu esset expectatum
Cumq̃ attediatũ videret populum quidam noue cõ
templatricis sacerdos voce magna clamauit pacien
tiam habete expectate ꝙso respicite. Quo verbo mur/
mur est cohercitum paulisper. Postremo diei spacio
plurimo populo decedente nihil nisi cõfusio maxima
illata est omnib⁹ qui de litramentis femine et reuela/
cionib⁹ suis crediderunt. Nam oẽs qui aderant ma=
nifestum deprehendẽtes mendatium se venisse erubue
runt. Fuit ꝑsens hÿs in pte pie memorie frater hen
ricus ō Reimueldia nostri ordinis sacre theologie p
fessor qui coram multitudine statim sermonẽ inchoa
uit q̃ multiplex esset spũs errozis edocuit ⁊ q̃ fatuum
esset faciliter ꝓpriis ingenijs credere in mirabilibus
ambulare sup ꝫ et talib⁹ insistere. Nec multo post ela
pso tempore ipa fictrix et vnus de fictoribus tunc̃ su
specti ō fide per officialem constancien̄sem in penitenci
am ad reuocationemq̃ quozũdam male assertoꝝ ab
eis cõfusibiliter et satis publice positi sunt vt sic q̃ de
bile sit nostrũ ingenium agnoscerent et in hũilitatis
spiritu de cetero deo melius seruirent. Diget: Mi
roz vnde puenĩant talium deceptionũ modi presum
ptionum pocius vt debilis sexus femineus tantũ au=
deat de se ꝑsumere ꝙntum xpi uo deuotissimus btũs
franciscus sibi nunc̃ arrogasse in quo tñ signa multa
ꝓcesserant añc̃ dei virt⁹ seraphica sibi stigmata dile
cti filij sensibiliter afferret quib⁹ adeptis omni qua po
tuit diligencia hunc thesaurũ ne ꝓderet abscondit

Theologus. Est femina satis ꝑcium vane glo
riosa. vt postq̄ sibi viros credulos fatiunt statim
ex hinc maiora de se p̄sumere incipiunt fauore hūa
ne laudis decepte quo q̄nto quis amplius nutritur.
tanto per virus mamis glorie plus erigitur. vsq̄ quo
diuina prouidencia deponit potētes de sede & exaltat
humiles vt q̄ verū sit intelligatur. Omnis qui se ex
altat humiliabitur Et qui se humiliat exaltabitur.
Exinde normam viuendi in consiliis dandis femi
nis. p̄res pastores et informatores taliū deberēt acci
pere primū vt feminis nullatenus etiam deuotis sine
magna necessitate familiares sint dempto vbi neces
sitas alterius hōis hoc debito caritatis requirit. quia
conuersacio multa cū talibꝫ in affectu & in moribꝫ fere
tantū mutat virilem animū quantū eunuchacio. seu
castracio diuaricare solet sexum. Deinde ꝑ regula te
nendū est q̄ prudens consiliarius aīe difficilime femi
nis credat q̄ diuinū habeant et ꝑdigiosum instinctū.
presertim cū regere rem publicam in prohibito habe
ant et curam animaꝝ omnia iura eis interdicant. ta
libꝫ em̄ queso quid opus est diuina reuelare. vbi pre
sertim de necessariis viuendi moraliter sufficientem.
habent literatoꝝ doctrinam. Postremo alia doctrina
est vt quicūq̄ religiosus aut celibem vitam eligens fe
minis vbi nō oportet etiam sub pretextu lucri aniaꝝ
multum voluerit esse familiaris. talis suam conuersa
cionem suspecte valde habeat. ne caro nō spiritus vel
digitus mamis glorie duos luscos anime foueat ocu
los que mamis gloria quam altam sibi radicem apō
mentez figat nescit inexpertus. Piger. Valde in se
xum debilez impigmis scire cupio exemplū vbi masculi
nus etiam desipiat grauiter. Theologus. Supra
dixi me nunq̄ in sexū femineū quicq̄ velle inuehere

sed in abusum sexus bene ab illo et bonum creatum ꝺ quo dicitur·Bene omnia fecit Et vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona·Verūptamen ma ulinus si erat tanto abesse veri erat deterius quanto fretus potencia fuerit efficacius Rem gestam audi in fra decēmium·Fuit in ciuitate Rauenspurg Constan cien·dp̄oceꝯ puer scolaris annoꝝ xiij·circiter hic ali quib⁹ dieb⁹ a loco sui hospicij p̄ditus querebat vbiq; dieb⁹ multis in prefata ciuitate · Tandem reptus est extra ciuitatem jacens sup quandam arborem que pi nus vocatur distans aciuitate p̄ dimidiā leucā vel in tegram Nullū vuln⁹ nec laq̄s habuit an se iugulasset vel eum ali⁹ compuit nec interfectoris cuiusq; vesti giū cuidēs·Ceperunt hunc multi de plebe statim tanq; martirē a iudeis clam occisum colere miracula ab eo facta mendacissima fingere capellam ligneam erigere lapideam coacernare custodes peregrinoꝝ pecuniam nouo dedicatam martiri et velut sūma de martirio haberetur probacio duliam ignoto sancto exhibere· Certabant verbis inter se seculares et ecclesiastici q̄s nam puer esset quibusdam dicentibus quia opinio de puero bona est alijs id contradicentib⁹ nequaq; inq̄ unt sed qui talibus cito credunt seducunt turbas hūa tus est in hoc dissidio puer p̄ terre baliuum in castro ꝑpe nec quemq; locum sepulcri adire sinebat quo dū veritas rei apiretur. Sed plebs credula putatiuum martirē abnegare noluit·Nam quia plebs adire ne quiuit sepulcrum frequentauit saltē vt credidit mar tirij locum pinum videlicz campestrem siluestrem po cius.Habuit autē puer virum quendam cognatum qui se diuinitus inspiratum credidit vt sub pena pec cati non desisteret quo dum pinum martiri sanctifi careꝫ et hic negocijs plurimam attulit difficultatem·

Venit tandem ad locum impator Sigismundus Romanor rex vir circūspectiōe plenus qui diligenter examinatis pūbus et testib⁹ negocij repit multimodas ibi intercessisse fallacias frandes ⁊ decipulas · Dñ motus pmū secuit capellam quia non consecrata erat destruxit et reipublice ne ignotū colerent penitus interdixit et ita sancti huius mira cessauerūt. Similis decepcio facta est satis nouiter circa adoracōem cuiusdam hostie in colonia miraculose vt putabatur repte · et diu a multitudine populi adorate quousq; dolus ad lucem pdijt · Auaricie em̄ gratia id excogitatū est vt in concilio generali basilien̄ · de hoc officialis Colonien̄ · sc̄z Barentrap longam hy̆storiam me audiēte texuit · Similiter accidit eodē tpe circa Magdeburgen̄ · ecclesiam de deceptione simili quam a quodam magistro heinrico canonico ibidem ⁊ sacre pagine professore audiui de quib⁹ longum nimis esset recitare

Capitulum Duodecimum

Homines qui formicis monstruos⁹ aurū recipere moliunt̄. tales p formicas illas vsq; ad mortē persecucōem patiūtur · Talismodi nr̄i temporis heretici fuerunt qui cōtra sane doctrine defensores in mortem eor⁹ machinati sunt quocies cumq; per verba sacre scripture a perfidis male intellecta eandem paginam aufferre si qui catholici conabantur · Inter perfidos em̄ iuxta lamentuz ꝓphete quo ad hoc in regno bohemie sepe dicto ad literā · Obsaturatum est aurum mutatus est color optimus quia lapides sanctuarij doctores catholici dispersi sunt in capite omnium platearū Nec vllus tandem ibi reptus mās̄isse sacre doctrine professor dinoscitur · quinmo hy̆ q̄ nati bohemi in cautē erorē inchoauerant videntes finem ducere ad mortem fugiendo ō terza a se

male docta publice verbis et scripturis reuocabant

Piger. Cupio scire an ne eodem tpe aliqua mira-
cula inter fideles pro fidei reboracõe facta sint aliubi

Theologus. Non desinit deus fontem sue miseri-
cordie pro tunc emanare super multos fideles quibus
graciose supuenisse constat. Nam in victoriis nõr
quibusdam pdigiose satis fideles aliqñ triumphum
belli obtinuerunt vt habes supra de milite nobili lib.
ij. ca. viiij. Cum etiã demetis bohemie a ciuitate egres-
si veniessemus vbi ex pte Basil. concilij hereticis au-
dienciam sibi dari si venirent pmisimus. venimus
in comitatu dñi friderici marchionis brandẽburgẽs
in opidum suũ quod Colmach dicitur super quo ca-
strũ inexpugnabile in alto iacet in monticulo dictus
plassemberg. ibi mirũ tale narrante nobis marchiõe
paulo ante euenerat. Intrauerant eñ hereti terri-
torium idem cũ tanta potencia aũ nullus resistere va
luit et opidum predictũ statim obtinuerunt Fugerãt
igitur de oñibus locis adiacentib⁹ a de ipo opido ad
castrum gratia presidij monachi et clerici moniales
et iudei et vulgus magnũ. Interea armigeri qui erãt
in castro dietim certo tpe castrum exeuntes cum bali
stis et bombardis manualib⁹ per decliuum montis de
scendebant supra opidum in pfidos iacula propossse
iactentes et vice reciproca idem ab hereticis expectã
tes. Quadã autẽ die cum nostri more solito a castro
descenderent inter se judeum quendam habuerunt in
manualib⁹ bombardis tritum satis. Videntes hereti-
ci nostros statim ad ecclesiam cucurrerunt ymaginẽ
crucifixi ꝺ monti oliuete qui ibi effigiatus erat in lapides
vel coctis latribus de ecclesia ad plateaz vt nostri cõ
spicerent iniuriam traxerunt. Videntibusq; nostris.
quid maligni nouum pretenderunt viderũt q ym̃a-

gnem saluatoris manibus protensis orantes quidã
pfidus accessit ꝓpius et educto gladio clamauit alta
voce ad nostros derisorie Ecce inquit deus vester. Si
placet liberet se. et ita illico caput ymagini attrunca
uit· Quo viso judeus bombardam suam ad iactum di
sposuit et ad cristianos ait· Quamꝙ alteri⁹ sim fidei
a vobis tamen proposse fidem vestram defendam Ig
nem igitur machina immisit et primo iectu reum he
reticum omnib⁹ mirantibus iudeus tetigit et occidit·
Altera die mirabile aliud contigit· fuit in castro fatu
us quidam a natiuitate animosus et loquax satis q̃
quotidie cupiebat cum predictis armigeris e castro ex
ire et singulare certamẽ perfidis minabatur hereticis
intentare quam ob rem custodiebatur multum ne ex
iret castrum· Capta autem quadam die oportunita
te quando portarius prope portam non esset inuenit
modum per claues aut aliter ita vt omnibus ignorã
tibus castrum exiret descendit igitur per deuexum mõ
tis ymo cum rit fuste arrepta prope opidum stantes
hereticos importunis verbis et ictibus inuasit· Qui
eductis gladijs se defenderũt a fatuum immanissimis
vulneribus quorum cicatrices vidi postmodũ vsq̃
ad mortem vt putabant pausserunt· Cecidit igit̃ pau
per caulus crisi et recedentib⁹ hereticis diu iacuit volu/
tatus in sanguine ꝓprio· tandem autez resumptis vi
tibus surrexit castro appropinquare ascendẽdo cepit
et in menijs custodes stupebant vnde et quando fatu/
us castrum exiuisset. Sibi igitur aperientes eum leta/
libus vulneribus sanatum reperierunt· Nam inter
ce tera loca circa mamillas totaliter perfossus gladi
js extat qui locus vulnus cum profundum fuerit le/
talem semper solet lesionem recipere· Habuit autez fa
tuus semper in sũmo odio iudeos plus tñ hereticos.

Cumq; fuisset quidam valde expertus in cirurgia iude us p̃o medico adductus·hunc fatuus velut mortẽ sibi nulla tenus appropin quare voluit· Absit inq̃t vt ab hereticó sanet· sed ad coquum in coquina cucurrit· offam esuriens seuum comedit et infra paucos dies sine ligatura et arte medicine sanatus fuit. omnium iudicio solum diuinitus.quia nullo fere humano ad iutus p̃esidio Fuerunt aliquando in praga ex parte Baſ·concilij tranſmissi domini Episcopi Constan cienſ·prouincie rothomagen·Epũs augustẽ·archi dyaconus karsinonen·Decanus Turonen· Et mul ti doctores diuini et humani iuris cum familia mul ta sed hulmili apparatu omnes et clericali.vt conarẽ tur reducere perfidos sub treugis quas habebant·ad gremium sancte ecclesie·protelebatur autẽ dicta mul tis ebdomadib⁹ et mensibus ꝓpter duricie perfido/ rum ingrassabatur in populo actu pestilencia validis sima que dietim centena circiter hominum necabat· Spectaculum tunc deus mirantibus omnib⁹ perfidis· fecit in hospicio nostroꝝ vt licet in omnibus adiacẽ tibus ꝓpinquis et distantibus domib⁹ pestilencia regnaret valide·Nunq̃ tamen domum p̃fatam fidelium intrauit nec per totum deursum p̃tie eorum quisq̃ mortuus nec peste in minimo tact⁹ fuit· Sileo ne no tam incuram fauoris excessiui de suppriore conuent⁹ Frãcenste mens reformato in nostro ordine qui om nibus diebus vite sue integer obseruator sue regule ꝛ deuotus vsq; ad finem permansit·Quomodo in con/ uentu eodem ab hereticis captus constantissime fidem catholicam tenuit et in sua pacientia tam equo animo rogum sustinuit vt perfidi fatercntur ei in mortis pi aulo similem inter nostros non reperisse

¶ Explicit liber tercius formicarii de fal

Capitulum Primum-

sis et illusoriis visionibus

Incipit liber quartus formicarii· principaliliter de virtuosis perfectorum operaciombus

Aggrediendo quartum in ordine libellū de virtuosis perfectorum opaciombs principaliter et de negligenter agentibs circa talia. Primo loco de formicis ocurrit hec earum proprietas· q in pcessu etatis sue multum inter se differunt quia quedam sunt in ouis· Alie vermicule nati nouiter· Alie vero modo generare possunt et opera exercere valida· pfectus in spiritualibs hic modo nobis insinuatur· vt quēadmodum formice creſcunt in corpore· ita nos augmentum capiamus in anima de quali dei pūr sono/bis exemplar edidit vbi de eo luce· j· dicitur· Puer crescebat et confortabatur spiritu. Et ibidem ij. de eodem quem predixerat dicitur· Puer autem crescebat et cōfortabatur plenus sapiencia et gratia dei erat in illo· de duodecimo demq; iterū ibi sequit· Ihesus pficiebat sapiēcia et etate· et gr̄a apd deū et hoīes· Non q ipa xpi hūanitas augmentū gr̄e sumpserit· Sed vt gregd. nazanzenus dicit q gratia quam in sūma plenitudine in concepcōe acceperat· paulatim manifestabatur per eum hominibs. Et vt Theophilus super eodē ait. quia naturalis lex respuit hoīes sensu maiore vti q̄ etas corpis patiatur· Erat itaq; verbum factum homo perfectus cum sit virtus et sapiencia patris verum quia dandum erat aliquid nostre nature moribs ne aliquid extraneum a vidēntibus reputet· tanq̄ homo paulatim crescente corpe manifestabat

seipsum et quottidie sapiencior ab audientibus ⁊ vi
dentibus censebatur. De hoc augmento morali virtu
tum ita dicit apostolus ad ephe. iiij. Veritatem faciẽ
tes in caritate crescamus in illo per omnia qui est ca
put cristus Principium autem huius augmenti vir-
tus sementina est verbum dei in quo augmento con
mendat Colocens. j. vbi ait. Verbum veritatis ewã
gelij peruenit ad vos sicut et in vniuerso mundo est.
et fructificat et crescit in vobis ex ea die qua audistis
vt cognouistis graciã dei in veritate. Hoc em̃ semen
parit vel fructificat iuxta condiciones mentium. que
male vel bene excoluntur pluuia dei gracie. et aratro
libertatis arbitrij quod facere potest id quod in se ẽ.
vtendo benedatis naturalibus vel neglienter vel cer
uicose se in istis gerendo. Voluit hoc denotare verbũ
dei a quo omnia verba veritatis primo emanant. cũ
Mathei decimotercio de seminatore seminanti et de
fructu neglecto aut habito ita parabulam exponẽdo
concluſit Qui in terram bonam seminatus est hic est
qui audit verbum et intelligit et fructum affert et
facit. aliud quidem centesimum. aliud autem sexage
simum. aliud vero tricesimum. Ex hys etiam auc-
toritatibus jam prealegatis ipse beatus augustinus et
jmitatores sui pedem fixerunt distinguendo caritatis
gradum triplicem. Incipientem. proficientem et pfec
tam sicut inuenitur etiam in omnib̃ animalib̃. ort?
eorum profectus et perfectio status crementi. Pi
ger. Sales ne de tibi notorum hominum numero
quẽq̃ in medium producere q̃ a primeua etate sua sta
tum baptismalis innocentie in vite spiritualis perfec
tione vsq̃ ad senectutem perduxerit Theologus.
Cum nemo scõm legem cõmunem nouerit an odio.

vel amore dignus sit vt Salomon prudentissimus di
cit Ecclesiastes nono Minus ego ō alieno seruo iudi
care audeo · Verumtamen quia tamen de coniectura
humana questionez vt puto intelligis · tales multos
vidi presertim de virginum dignitate excellentia ac
statu · de quib nonnullam supra mencōnem in locis
plurib feci et infra faciam que baptismalem innocen
ciam seruauerunt vsq ad vltimū senium et a morta
libus peccatis innoxie vt in dño omnium spero in ha
bundancia meritoz sepulchrum defuncte intrauerūt

Piger. Sacre scripture doctoribz repugnare vi
deris q̄ feminas viris in bonitate preponis · Num ec
clesia. xlij · dicit sapiēs · Melioz est iniquitas viri q̄z be
nefaciens mulier · Et ecclesiast · septimo dicit . Virum
de mille vnum reperi mulierem ex omnib nō inue
ni · Silencio pertranseo breuitatis gracia que de fenis
sapientes mala dicunt · Theologus · Non maiorē
femina multitudinem q̄ vitoz saluo · quia illud ag
noscere solius dei est de quo oramus · deus cui soli cog
nitus est numerus electoz in superna felicitate locan
dus · sed quia timor dei et de verecundia de peccato ac
de occupacio a temporalium cura · ac libertatis male
priuacio · plus sibi cōmuniter in locis vbi fui in feis
vendicantur q̄ in viris Idcirco ō talib loquor qua
rum noticiam habui in confessione et aliter · Stat au
tem alium quempiam maiorem multitudinem viro
rum agnoscere · quod non abnego Preterea te remit
to ad ea que disserui vbi supra li · iij · ca · iiij . Tibi dixi
non videlicet esse reprehendendū sexum quē deus crea
uit sed in sexu viciū si adesset · eadē lege non vir eo bo
nus est · q̄a homo sed q̄a virtuosus Ad primā aūt au
doritatē respondendo noueris q̄ scōm litteze sensum
hec auctoritas et eī intellectū a priori versu dependet

pendet et ex eo q̄ statim sequitur. Quorū sensus est q̄ tucius est quo ad castitatis custodiam cohabitare mi quo viro q̄ mulieri benefacienti. vnde textus sic se ha bet. Omniū hominum noli intendere in spē. et in me dio mulierum noli cōmorari. De vestimentis em̄ p cedit tinea et a muliere iniquitas viri. Melior est mi quitas viri q̄ mulier benefaciens et mulier cōfundēs in obprobrium. Hunc sēnsum glosa interlinealis in nuit cū capite huius litere sic premittit. docet nos hic puritatem cordis ⁊ corpis seruare. Tamē glosa mar ginalis alium sensuz tradit moralē. nec tuo nec meo contrarium ꝓposito vt sit intellectus litere. Melior. id est vtilior est iniquitas id est lapsus viri. supple p discretionem postmodū humiliter resurgēns q̄ mu lier benefaciens id est q̄ minus prudēs benefaciens et de benefaciendo indiscrete p̄sumens. Sū glosa dicit. vir in hoc loco fortis et discretus vocat. Mulier mēs infirma et indiscreta. Et sepe cōtingit vt discretus la batur in culpam. Infirmus exhibeat opacōem bonā Sed indiscretus de bonis suis superbiens grauiꝰ cadit discretus pēnitens ad discrecōnis regulā redit ⁊ ō ce tero fortius et cautius augit. Sepe em̄ culpa fortium fit occasio virtutis et virtus infirmor̄ occasio peccati Porro si secunda auctoritate oēs femīas damnare volueris. ipi scripture sacre aduersaberis et sanctor̄ catholoco qui virgines coniugatas et matronas ca nonisat in innumera multitudine nisi vt quidam ex ponunt et glosa. innuere videtur de carencia origīa lis peccati. auctoritatē intellexeris a quo solus x̄pus homo innoxius extitit. de quo scrupulo multorū me nunc nō occupo. Sensus igit̄ litere multiplex esse p̄t et nullus pro tuo intellectu. primus est iam prefact̄. de originali peccato. Secundus est q̄ in operatione

virorum pauce mulieres constantes sunt. Ñ glosa interlinealis dicit Mulier a mollitie molles et inconstantes signat. Et secm hoc viri inconstantes quorum sunt quia stultorum numerus est infinitus Eccle. primo. per mulierem intelligerentur siam sexus femineus. Tertius sensus est literalis quem glosa sic de auctore auctoritatis ipsius exprimit. Cum vix de pacis viris bonos inuenerim. ita vt in mille vnus potuit inuenirí mulierem bonam omnino inuenire non potui. quia me omnes ad luxuriam non ad virtutem deduxerunt Quartus sensus est qꝫ mulier ad incontinentie vicium promior est viro. vñ glosa subdit. Cũ cor hominis ab adolescia ad maliciam diligenter ẽ appositum. et pene omnes offenderint deũ in hac tuia generis humani facilior ad casum est mulier. Vnde poeta varium et mutabile semper femina. Quintus sensus est secm nicolaum de lyra. qꝫ pauce mulieres sint virtuose respectu virorũ. sicut dicitur cõmuniter nullum esse in ecclesia quando valde pauci sunt ibi respectu multitudinis que solet conuenire. et per talem modũ dicitur. ij. phisico. Quod modicuz distat quasi nihil computatur. Sextus sensus est secm glosam interlinealem qꝫ per virum ratio vel fortis. Nam vir a virtute fortes denotat. per mulierez sensualitas signatur cui ratio preponitur. Est autem sensualitas perpetue corrupcionis licet ratione possit regulari. Dices: Est ergo ne peccatũ fornicacionis vel adulterij in viro maius qꝫ in femina. Theologus Respondet sanctus doctor in iiij. distin. xxxv. se habent vt excedencia et excessa. quia in muliere est plus de humore et ideo sunt magis ductibiles a concupiscencijs. Sed in viro plus est de calore qui concupiscenciam excitat. Sed tamen symplicíter loquendo Ceteris

pendet et ex eo q̄ statim sequitur. Quorū sensus est q̄ tucius est quo ad castitatis custodiam cohabitare īi quo viro q̄ mulieri benefacienti. vnde textus sic se habet. Omniū hominum noli intendere īspē. et in medio mulierum noli cōmorari. De vestimentis em̄ p cedit tinea et a muliere iniquitas viri. Melior est iniquitas viri q̄ mulier benefaciens et mulier cōfundēs in obprobrium. Hunc sēnsum glosa interlinealis innuit cū capite huius litere sic premittit. docet nos hic puritatem cordis ⁊ corpis seruare. Tamē glosa marginalis alium sensuz tradit moralē. nec tuo nec meo contrarium ꝓposito vt sit intellectus litere. Melior. id est vtilior est iniquitas id est lapsus viri. supple p discretionem postmodū humiliter resurgēns q̄ mulier benefaciens id est q̄ minus prudēs benefaciens et de benefaciendo indiscrete p̄sumens. Sñ glosa dicit. vir in hoc loco fortis et discretus vocat. Mulier mēs infirma et indiscreta. Et sepe cōtingit vt discretus labatur in culpam. Infirmus exhibeat opacōem bonā Sed indiscretus de bonis suis supbiens grauiꝰ cadit discretus penitens ad discrecōnis regulā redit ⁊ ō cetero fortius et cautius agit. Sepe em̄ culpa fortium fit occasio virtutis et virtutis infirmor̄ occasio peccati Porro si secunda auctoritate oīs feminas damnare volueris. ipi scripture sacre aduersaberis et sanctor̄ catholoco qui virgines coniugatas et matronas canonisat in innumera multitudine nisi vt quidam exponunt et glosa. innuere videtur de carencia originalis peccati. auctoritatē intellexeris a quo solus xp̄us homo innoxius extitit. de quo scrupulo multorū me nunc nō occupo. Sensus igit̄ litere multiplex esse p̄t et nullus pro tuo intellectu. primus est iam pretact9. de originali peccato. Secundus est q̄ in operatione

virorum pauce mulieres constantes sunt. Ꝟñ glosa interlinealis dicit Mulier a mollitie molles et inconstantes signat. Et secm hoc viri inconstantes quoꝝ multi sunt quia stultoꝝ numerus est infinitus Eccle. primo. per mulierem intelligerentur siati sexus femineus. Tertius sensus est literalis quem glosa sic de auctore auctoritatis ipsius exprimit. Cum vix de pacis viris bonos inuenerim. ita vt in mille vnus potuit inuenire mulierem bonam omnino inuenire non potui. quia me omnes ad luxuriam non ad virtutem deduxerunt Quartus sensus est qꝫ mulier ad incontinentie vicium promior est viro. ꝟñ glosa subdit. Cum cor hominis ab adolescia ad maliciam diligenter ē appositum. et pene omnes offenderint deū in hac ruia generis humani facilior ad casum est mulier. Vnde poeta varium et mutabile semper femina. Quintus sensus est secm nicolaum de lyra. qꝫ pauce mulieres sint virtuose respectu virorū. sicut dicitur cōmuniter nullum esse in ecclesia quando valde pauci sunt ibi respectu multitudinis que solet conuenire. et per talem modū dicitur. ij. phisico. Quod modicuz distat quasi nihil computatur. Sextus sensus est secm glosam interlinealem qꝫ per virum ratio vel fortis. Nam vir a virtute fortes denotat. per mulierez sensualitas signatur cui ratio preponitur. Est autem sensualitas perpetue corrupcionis licet ratione possit regulari. Obiger: Est ergo ne peccatū fornicacionis vel adulterij in viro maius qꝫ in femina. Theologus Respondet sanctus doctor in iiij. distin. xxxv. se habent vt excedencia et excessa. quia in muliere est plus de humore et ideo sunt magis ductibiles a concupiscencijs. Sed in viro plus est de calore qui concupiscenciam excitat. Sed tamen ſpliciter loquendo Ceteris

paribus vir in simplici fornicacõe plus peccat q̃ mulier quia habet plus de rationis bono· que prevalet q̃ buꝭlibet motibus corpalium passionum· Sed q̃ntuꝫ ad lesionem matrimonij plus peccat mulier q̃ virtum quia hoc plus est contra legẽ nature ·quia nũq̃ licuit mulieri habere plures viros· secus est de virisrespectu mulierum·tum quia magis nocet proli quã incertam facit.Et quia lesio matrimonij peccatum ẽ grauius q̃ simplex fornicacio·Ideo simpliciter loq̃ndo plus peccat mulier adultera q̃ vir adulter· certe/ris paribꝰ Hec sanctus Tho· ymo dñs Albertus ani in hac materia pro quanto naturalis est pre multis ẽ credendum·dicit libro ·ix·de animalibꝰ tractatu·j·ca. j·Quando inquit puelle caste sunt et auertũt animũ sunt vsq̃ ad anꝫquitatem vltimam q̃ nunq̃ polluuntur.neq̃ expiuntur coꝑtus delectationeꝫ· et hoc fit etiam in maribus sed raro · Quedam autẽ habent ex vicio conplexionis·Alie ex dispositione conplexioĩs Et capitulo secundo dicit. Sunt tamen quedam mulieres sicci corporis·quibus vno accidit mense menstruum et alio non·Et quasdaꝫ ego vidi virgines castas.ieiunijs et vigilijs macerantes corpora quibus nunq̃ accidit menstruum in plurib mensibus ꝙ multos annos et ex hoc non infirmabantur· Hec ille Ex quibus ptꝫ quantum valet in religiosis virtus temperancie que tantum mundiciaꝫ nedum in anima verũ etiam cõseruat in corpe.Causas autẽ in feminis maioris ꝫ minoris cõtinencie videre potes i bidem libro xviij·tractatu·ij·cap·iiij·Cur videlicet virgines aliquando latius temptantur et cõiugate post plurimã prolificacionem minus et similia ex quibꝰ p̃fate virtutis tpancie decꝰ elici p̃t.Sꝫ nota ꝙ addit vbi priꝰ Albertus·ꝫ auertũt aĩm a cogitacionibus veneris

qz vt ibidem premittit·Rememoracio coꝑtis excitat appetitum quia actum anie multum variat corpus· Nolo tñ vlterius sordibus venereis occupemur ista sufficiunt· ¶ Capitulum Secundum

Qa formica generat que colore sunt alba quantitate pua·rotunda·oblonga et colũnalia· Quorum noie fructus pñt intelligi nouelli ⁊ teneri·vñ sup isto job·xxxix·Strutio derelinqt in terra ova sua·tu forte in puluere calefacis ea.dicit btũs grego·xxxj·li·mora· Quid p ova nisi tenera adhuc proles exprimitur.que diu fouenda est vt ad viuum volatile pducatur Qua quippe insensibilia in semetipis sunt· sed tñ calefacta in viuis volatilib conuertuntur.Ita nimirũ puuli auditores ac filij certũ est qp frigidi insensibilesqz remanẽt nisi doctoris sui solicita exhortacione calefiant· Ne igitur derelicti in sua insensibilitate torpescãt assidua doctorũ voce fouendi sũt quousqz valeant p intelligentiam viuere ⁊ p contemplacõem volare· Qua in terra derelĩquisse est nullũ celestis vite filijs exemplũ pbere· Tu forsitan in puluere calefacis ea ac si dicat·vt ego qui illa in puluere calefacio quia sqz puuloz ⁊ animas· et in medio peccantiũ positas amoris mei igne succẽdo Quia igitur iuxta istam beati Gregorij sententiam per ova bonorum operum fructus exprimuntur· ita p alebedinem·paruitatem et ouorum longitudinem· tres conditiones bonis operibus necessarie intelliguntur vt sint per innocentiam nitida·per humilitatem parua· et ĩ pseuerantia longa.Talia enim opera deus et sui sancti remunerare sepe solent miraculose supra legem cõmunem· ¶ Piget:Exempla de hoc posco.

¶ Theologus:Tempore quo in vniuersitate Colonien si nostre facultatis primum studens fui· Nobi-

lem iuuenez quendam ſtudentem artes adultum et in verbis·pedagogo ſuo teſte et me qui cõfeſſor ſuus fui fidedignum valde huius relacione didici que ſequũt Fuit inquit nouiter circa ecclenez in ptibus inferio ribus almanie quidam ſecularis ſimplicianus qui p orationes et ieiunia ſepe ſolebat beate virgini barba re preſtare ſpecialia obſequia ·in quib ip̃e exorabat ſimpliciter humiliter et perſeueranter vt ſibi virgis interceſſione donaret̃ ſine ſacramentis penitẽcie et eu cariſtie ex hac vita nõ migrare·premere ceperũt inter ea terram prefatam et adiacentẽ patriam guerre du orum nobilium ſe vbi poterant in reb et hominib adinuicem inuadentium·Captiuauit autez vna die dominus vnus ex eiſdem ſui aduerſarij plures viros inter quos etiam beate barbare famulus detentus eſt et vna cũ alijs inturritus ẽ.Addebanturq dietim no ui captiui veteribus·Et victus qui parciſſimus fuit et inhumanus ex cariſtia nõ augebatur ſed minueba tur quotidie adeo vt pre fame et inedia multi aliquo ciens mortui in carcere reperirentur. Et ne fetore teli quos ledere̅t per cuſtodes carceris eiiciebant̃ Inter defi cientes autẽ pre fame ille cepit eſſe beate barbare fide lis·qui prope ad duodecimũ diẽ vel circiter vltra hu mane nature fortitudinẽ ſine cibo viuebat· quez cũ cu ſtodes carceris ſepe vidiſſent et iudicaſſent in craſtinũ morituꝝ velut alios eiiendũ.protelacõem vite tan dem admirantes ei dixerunt.Quõ quesumus accidit nobis tecum dicito vltra hũanam valitudinem iam tot diebus nihil guſtaſti·mortuo ſimilior es q̃ viuo nec vlla ſpes eſt de tua conualeſcencia·vnde ergo vi uis diucius alijs.Qui reſpondit·dudũ a vobis deſide raui vt ſacerdote vocato confiterer et viaticum ſume rem fidelium·ſed proditionem verentes·michi petitũ

denegasti beate barbare diu seruꝰ extiti. que me sine dictis sacramētis scito te migrare non sinit. Quo audito capitaneum castri accesserunt. historiam narrauerunt & difficulter vt confessor admitteretur obtinuerunt. Confessione sacramentali igitur practa mori non poterat. quē beata virgo sui sponsi viatico premunirī volebat. Nam exesis fame carnibꝰ moribundus iacebat. sanari alias nequibat. et mori nemo dabat. Tunc iterū ad custodes clamabat. viaticuz queso per sacerdotē michi porrigi curetis. et paulubio vos fastidio et ego mortis doloribꝰ carebo. Admissus est ergo sacerdos cū diuinissimo eucaristie sacramēto. quo munitꝰ infirmus. statim requieuit in pace. Piget In hoc loco comprobare videris fidem esse adhibendam quibusdam nouis sanctoꝝ legendis que sonant premia quedam eos consecuturos qui certū eis obseq̄um prestauerint annuatim vel dietim. que tñ q̄dam theologie tue fautores supstitucionem sapere dicunt. et se in istis fundare fatuū esse affirmāt. Tum quia talia non in antiquis passionalibꝰ et libris. sed soluz in nouis repiri auctumant ab hꝪs qui in fauorem. vel causa auaricie talia de ꝓprio posuisse videntur. tum quia si ita est vt legende canunt. viuentes sancte licz morituri pro se venerantibꝰ orassent. presumpcione tñ dignum acceptasse viderentur in hoc. cuz nemo sciat an odio vel amore dignus. tum etiaz quia si in talibꝰ spebus de adiutorio in extremis per sanctos habēdo se quis tamq̄ indubitanter id consequeretur fundaret. ex hoc multū peius punirent cogitantes si finis bonus erit totum expeditum erit negocium viuendi. Theologus. Vellem q̄ mente reuolueres id quod supra libro secundo capitulo tercio ō fratre miserabiliter mortuo audisti q̄ beate barbare obseq̄a neglexit

solitu. vñ nequaq̃ eis assencio quos tu allegas quos errare puto. Et vt eor̃ soluam motiua ccontra noue tis similia in antiquis et approbatis libris repiri Nã eusebij cesarien̄. ecclesiastica hystoria quam ō greco in latinū beatus Jeronimus transtulit libro sexto de sancta potannea nobilissima virgine sic habet. Cum basilides vnus ex hȳs quib̄ implei spiculatoris officium mos est. susceptam potãneam cõdemnatam pro fide ad mortem duceret ad suppliciū ac mulãtudo impudicor̃ pariter et impiez̃ potãnee verbis et iniurijs conarentur illudere. Acquila em̄ iudex cõminatus fuerat virginis castitatẽ. q̄ eam vel crudelissimis gladiatorib̄ vel impudicissimis lenoib̄ daret. Basilides eius carnifex abigere impudentius irruentes ac ō turbare cepit hũanitatis et miseracõis obtentu. At illa religiosum viri votũ erga se et ꝓpositum hũanitatis amplexata. Certus esto inquit q̄ tũ abiero ad dñm meũ sine mora boni huius tibi remuneracõem pabo. Migrans aũt per picis calide supfusionem. die tercia noctu basilidi apparuit et capiti suo coronam imposuit dicens deprecata m se pro ipso dñm et impetrasse vt scõm quod scriptũ est qui recipit martirẽ mercedẽ martiris cõsequatur Et addidit Eusebius postq̄ basilidem cõuersione et pro fide decapitacõe per orauit Sed et alijs inquit pluribus per illud tps psecucionis. sez apud allexandriã potannea cõdiscipulis suis auz quib̄ verbo dei in origenis scola opam dederat potãneam simile munus tradit presitisse assistens eis p visum et coronas martirij impetratas a dño deferens. Legendam demq̄ beati oimistij anachorite sanctissimi scripsit. Primũ sicut in vitis patrũ legimus tam pafnucius sanctissimus vir greco sermone quã venerabilis prudentissimusq̄ vir Brego in gestis narrauit

& tandem ab alio in vita patr̃ in latinum translata ẽ vbi sicut in fine habẽt hec est aũt. Dimitti⁹ postulatio mea quã impetraui a dño. Si quis oblatõez ob amorem nõis mei ante conspectũ dñi nostri ihu xpi immolat ab oĩ tempestate diaboli & a vinculo prauitatis humane liber existet atq; cũ sanctis angelis in regno celorum eterne hereditatis capax fiet. Si quis oblationez non valet offerre vel ꝓpinopia redimere. ille ꝓ amore meo ꝓ amore dñi elemosinã pauꝑi tribuat & ego orabo ꝓ eo in conspectu dei vt dign⁹ in celestibꝫ vita supna ꝑfrui valeat. Si quis nec oblatõez nec elemosinã potest offerre ꝓ caritate mea incensum dño deo nõo in odorem suauitatis offerat. Et ego orabo ꝓ eo vt gaudium ꝓpheme possideat. Cui ingꝫ pafnutius. Patri ne irascaris si loquar. Si incensum nec quis habet nec facultatis aliquid vnde te placare põt vt tñ tua benedictione non careat in q̃cũq; tribulatõe te inuocat. Tunc ille rñdit. Si q̃s pauꝑ in deserto vel in alio aliquo loco oblatõez aut elemosinam seu incensum non habet ad immolandum surgat & manus suas ad deũ extendat ter dñicam oratõez idest pater noster ꝓ me cum intẽta mente & noie sancte trinitatis psallat. ego vero ꝓ ipso ad dominũ intercedo vt vite celestis meream ꝓceps fieri cum oĩbus sanctis dei. Hec ibi. Preterea publice canit in ecclesia cõmuniter satis & in nõo ordine de beata katherina in laud̃ anthiphonis cũ decollari iaz debuit. Expecto ꝓ te gladiũ ihu xpe rex bone. tñ meum colloca in paradiso spũm & fac miaz meaz agentibꝫ memoriam. voꝫ de celo insonuit. Veni electa mea veni intra thalamũ sponsi tui. Que postulas impetrasti. qui te laudant salui fiant. Et in ymno ibidez dicit. Imminente passione virgo hec interserit. assequit ihu bone qđ a te petierit. suo quisquis i ecclone memor

mi fuerit. In hoc caput amputat & similia. Legimus adhuc in legenda de sancto fundatore nostri ordinis dñico q̄ fratres eum iaz moriturū circūstantes se vidē do primari pio patre. amare fleuerunt. Quos consolās ait nolite plorare filij carissimi nec vos mea corpalis turbet discessio. In loco ad quē vado vtilior vobis ero q̄z hic fuerim. post mortem aduocatū me potiorez habebitis q̄z in hac vita habere possetis. Nec quisq̄z doctorum q̄ in eodem ordine excellentissimi fuerunt. p̄fatas legendas calumniatus est. Dicit in sup sanctus doctor in .iiij. di. xv. quarti. q. iij. arti. ij. Quamuis superiores sancti in patria sint magis deo accepti q̄z inferiores vtile tñ est etiam minores sanctos interdum orare propter quinq̄z causas & statim p̄ tercia assignat q̄z inquit quibusdaz sanctis datum est in aliq̄bz spēalibz causis p̄cipue patrocinari. sicut sancto Anthonio ad ignem infernalez. Hec ille. Vides igit̄ q̄z vetera scripta q̄z famosi viri sanctis specialia de quibz meruerāt p nobis a deo obtinuisse. Et cum in luce sit detumpeos sup naturam in vita eorum multa prodigia fecisse. Cur nō pari modo credatur q̄ de sua p̄destinatione certi. sine humilitatis preiudicio ab eo quem summe dilexerunt. talia fidenter de quibus ambigis precibz obtinuisse. Multi em certum est ex speciali priuilegio se & in caritate esse & donum perseuerantie se habituros finaliter nō dubitarunt. Nec tamen in talium sanctorū impetratis priuilegijs presumere debemus. vt sine fallo eis modica exhibendo. tandem omnino saluemur quātumcumq̄z etiam male interim egerimus. abſit hic a fidelium cordibus intellectus. sed domino deo & suis sanctis bona specialibus seruitijs obsequi debemus medio tempore operibus bonis scōm beati Petri mandatum certaz faciendo vocationem nostram.

Capitulum Tercium.

Q Ua fornicarū sunt odorifera ⁊ quibusdam animalibus infirmis medicina. Quidā patrum antea ex gregoriano intellectu. Per oua opera bona. ⁊ p odorem fame redolentiam Juxta apostolum debere intelligi. Et q̄ diuina protectione munitū nō humana dei nouelli filij etiam in medio seculi de puerili vita ad robur virile cum virtutū copia creſcant Pigeret: Esse pfectum in medio natiōis prauę ⁊ puerſe puto plus esse miraculum q̄z sit humanum Theologus. Bene sentis. Sed quidam etiam meo tempore tales reperti sunt. Fuit enim meo tempore q̄dam miles in armis vtriusq̄ hominis valde tritus bo arus nomine. De quo supra libro primo. ca. xij Tibi mentionem parum feci. Hic in iuuentute nutritus fuit in cuiusdam Comitis curia vbi phlasphemare adeo fuit consuetum vt in omni dicto pene verbū blaſphemiam notans emitteret a ceteris nobilibus que corrupte la puto gentem theutonicam intrauit. ex malo intellectu vnius articuli hereſis Waldensium qui est q̄ in nullo casu iurare licet. In lingua autem theutonica q̄ in ꝑplis vocabulis multum deficit: idem ⁊ vnum vocabulum habet iurare ⁊ blaſphemare Et vt nullus notaret esse waldēſis ex leuitateq̄ minorum ⁊ prauitate euenit vt blaſphemia in verbis p xp̄i membra vera vel conficta honeſta vel verecunda. nimis assueta sit in ore multorum. Habitum huius vitij peſſimi poſtq̄ miles se didicit habere. sepius conscientia ducē firmiter animo statuit talia dediſcere ⁊ abnegare. Et cum diu secum pugnasset. tamen precipicio lubrice lingue ⁊ vicio in olito victus frequenter subiacebat. Petuit igitur a sacerdote suo confeſſore vt sibi penitenciaz aliquam contra tale vitium iniūgeret. vt eandez faciens

per dei adiutorium vicium eradicare valerz. Cui confessor satis facilem nescio quam satisfactionem iniunxit. que vitium predictum in modico quidem amputauit. sz ad radicem neqz deuenit. Quod videns xpi ptor sibi ipsi penitentiaz iniunxit talem. vt quotiensqz blasphemia aliqua os suum exiret. tot diebz deinceps a carnib9 abstinere vellet. Et ne ex inaduertentia aliq̃ multa manerz blasphemia famulis suis iniunxit districte vt vices a quotas notarent blasphemiaz a eaſdē dño non celarēt. Quas notans dñs liez in curia ptunc motam traheret cuiusdaz principis á est electorz vnus sacri imperij. cñ fere dimidio āno aliqñ ex imposita sibi penitentia carnes non gustauit Qua vexatus ex abstinentia ita p diuinam gratiā vicium blasphemie eruit radicitus. vt tpe quo postmodum viri notitiā habui nec minimum verbum ab ore eius audiuerim quod pteritum facimus notare valeret. Audiui a viro quodaz constanti alio si bene memorie occurrit de Ciuitate Augustensi. q̃ simili habituat9 vicio sibi pnam talem indixit. vt quotiens blasphemia os suum exiret. stim̃ vel eadem die pprijs manibus guttaz sanguinis grassio siue stilo ferreo mediāte extrahere vellet. Fecit igitur a sanatus est tandem. Hoc anno de quodaz prudēti viro fide digno consulatus opidi in Mēmingen augustenß dyoceß audiui qy idem se videns ad blasphemiaz assuetum vouit quotiensqz blasphemiam diceret vel dei nomen irreuerenter nominaret. eadez die pmanere se sine dispensatione a vini vsu pmisit. quo seruato. a crimine liberatus est a a consuetudine mala Rem memoria dignam ppetua fecit meo tpe Rex Romanorum Rūpertus qui ātea comes fuerat Palatin9 Dic vir bone fuit conscientie. religiosis suam regulaz seruantibus gratiosissimus. zelatoz iustitie a persecutoz

corum qui honori derogabant diuino. Electus autē in Romanorum regez ciuitates impiales visitare cepit negocijs reipublice. Cum igit̄ ciuitatez intraret Spē rensem cū comitatu non modico: multitudo pscriptorum ⁊ exulatorꝝ a dicta ciuitate se caballo ẽgis apprximarent aui insedit phaleras ⁊ apparatus tetigerunt. ⁊ sic ciuitatez cum principe intrauerunt. Est em cōsuetudo germanie vt pscripti a ciuitatib⁹ sub spe obtinendi gratie p preces intratuti principis se eidez iungant intranti ciuitatez aliquaz. ⁊ postmodum actoribꝰ collectis principalib⁹ princeps causis pscriptionum audits. solet p reis intercedere si placet vel silere si libet. Consulatu igit̄ ciuitatum accersito. Rex oim qui sub sua tutela ciuitatem intrauerant. causas demeritorū audire volebat primum. Varia igit̄ referebant̄ ⁊ diuersorum crimina grauia satis que tamē vt vulgari modo loquamur non erant infamia iuxta secularem iustitiam vt de furto vel de latricinio ad mortez. qō ibi tota vindicat. de hereſi de abhominatōe vitij contra naturā nec de similib⁹ sz ō alijs crimib⁹ hoicidij vulneratōis discordie ⁊ similib⁹. Tandē aūt pociores ciuitatis ⁊ adiacentiū ptiū amici intercesserunt p quodā de Spitzenato. q vna cū alijs ciuitatez intrauerat vir nō infimi generis vt securus deinceps manere posset. volente aūt religioso principe oīno causam exulationis istius scire. dictum est ⁊ vere quodam in ludo q blasphemasset deum non semel sed sepe. Tunc zelo diuini honoris motus rex subintulit rogamina fundenda p omnib⁹ alijs isto dempto. Alij inquit carissimi ciues i homines peccauerunt. supplex peto hominib⁹ talibus parcere velitis. Pro isto vero qui deū blasphemauit ⁊ in creatorem suum virus sue ire retorsit: nihil intercedo. ⁊ ita miser iste exul iterando factus ē a loco natiuo

Piger: Video q̄ opera talium virorum fortiū merito compantur ouis odoriferis que intuentes alij egroti morbus fomenta ⁊ medicamina salutis valent adipisci. Videtur insup in hijs magna multorum virorū secularium negligentia qui in similib⁹ assuefacti vicijs conatum eadem eradicandi vitia adhibere nolūt vel negligunt. Theologus: Animositas ⁊ constātia horum de quibus audisti ⁊ conatus eorum ad expurgādum vitia plurimum cōmendandus est ꝛ si gratia dei non principaliter coopta fuisset talibus iugo malitie pressi tales omnes sucubuissent. sine me ait ⁊ bene veritas nihil potestis facere. Sunt tamen quedam alia vitia tria potissime. In quib⁹ nisi magna dei assit gratia eradicari vix possunt ab hominum cordib⁹ Philocaptio viri in mulieribus. ⁊ mulierum vice versa in vitis. Detentio illicite acquisitarum rerum temporalium. Et inueterata ira que vocatur odium vel inimicia. De postremo mihi occurrit nunc exemplum. Noui aliquando militem multum in armis strennuum de episcopatu Constantiensi hic misericors in pauperes pius in ecclesias ⁊ sacramentis ecclesiasticis satis affectⁿ extitit. Accidit vt aliⁿ sibi in iuriā faceret potentia forte equali vallatus. Iratus est igitur Iesus. ⁊ ita creuit in odium. Factaq̄ est trabs de festuca. Quod miles intuens sanctam videlicet esse ꝑsonam animam liuore vindicte confessorem prudentem adijt videlicet fratrem Cūradum de prussia nostri ordinis primum reformatorez in theutonia virum omni laude dignū Qui postq̄ intellexit animam confitentis esse vulneratam ad mortem ait. Domine Nisi dimiseritis proximo delicta rancorem scilicet salua vestra iustitia quaz coraz legittimo iudice prosequi iuste poteritis. nec vobis dimittere possum vestra peccata. Suasit itaq̄ pa

ter anime que potuit sed nihil vel modicum pfecit ni si q̄ teus se patienter sustinuit. Nam confessor eū non absoluit. sed stigmatib⁹ xp̄i quinq; & insignijs passiōis eius p gratia impetranda que cor durum emollirent. quinq; orationes dominicas quotidie dicere iniūxit. Receſſit igit̄ miles satis tristis & impenitēs. licz iniūcta deuote pficeret. Et vix sex menses elapsi sunt vt mihi sponte fassus est q̄ redijt compunctus & contritus beneficium penitentie integre habere meruit a patre prefato.

Capitulum Quartum

Nrementum ouū formicarum suscipiūt in loco calido & versus solem vbi posita a pntibus. primo in vermes albos. & deinde ī formicam pficiunt. Videt em̄ diuina inspiratōe minutis hijs datum animalibus vt senciant q̄ piam virtutem non sufficere ad pficiendum plem nisi celestium radiorum solacium fuerint fota calore certū etenim est omnem corporalem animantium vitam a sole prouenire primum. Homo enim generat hominem & sol. subaudi disponendo materiam cui solus de⁹ animam infundēdo creat & creando infundit. De reliquorum vero animalium vita non dubium quin a solis calore inducatur. & a superioribus simul & inferioribus causis originetur. Sicut beatus Dyonisius ostendit libro de diuinis nominibus capitu. quarto. Hinc de Strutionis ouis idem sentire videtur. Sicut Job. xix. dicitur. Tu forsitan in puluere calefacis ea scilicz ouа strutionis. Vbi beatus Gregori⁹ tercio moralium dicit. Quid em̄ puluis nisi peccator accipitū. Vnde & ille hostis peccatorum huius perditione saciatur De quo per prophetam dicitur serpenti Puluis panis eius. q̄d per puluerem nisi iniquorum instabilitas demonstrat̄ De qua Dauid ait. Non sic impij non sic. Sed tanq;

puluis quem ꝓicit ventus a facie terre. Qua ergo dominus in puluere derelicta calefacit q̄ puulorum animas p̄dicatorꝫ suorum solicitudine destitutas etiaꝫ in medio peccantium positas amoris sui igne succendit. Hinc est enī q̄ plerosq̄ cernimus ⁊ in medio populorum viuere ⁊ tamen vitam torpentis populi non tenere. Hinc quosdaꝫ conspicim⁹ ⁊ malorꝫ turmas nō fugere ⁊ tñ superno amore flagrare. Hinc est q̄ plurīos cernimus vt ita dixerim in frigore calere. Dñ enī nō nulli inter terrenorꝫ hominum torpores posiū. supne spei desideriis inardescūt. Vnde inter frigida corda succensi sunt nisi q̄ omnipotens deus derelicta ova scit etiam in puluere calefacere. ⁊ frigoris p̄sūm insensibilitate discussa p̄ sensum spiritus vitalis animare vt nequaq̄ iacentia in infimis torpeant sed in viuis volatilibꝫ versa sese ad celestia contemplando idest volā do suspendat. ¶ Piger: Audire desidero quomodo in exemplis nostro factis tpe talia facta velis comp̄bare. ¶ Theologus: In promptu responsum habeo. Anno p̄xime p̄terito mihi decanus de Eyhm Constantiē sis dyoceh̄ p̄espiter verbo ⁊ exemplo fidedignus narrauit q̄ in opido Marckdorff vnde oriundus fuit in p̄fata dyoceſi consanguineam habuit iuuenculaz Bramidanulaz noīe virginez pulcherrimaz ⁊ nuptui ydonea q̄ tamen diuina inspiratōe contra morem consodalium ⁊ oīm suorꝫ amicorꝫ castitatis ꝓpositum firmauerat aīo ignorantibꝫ multis. venerunt igit ad eā cōsanguineā q̄ virginis ⁊ suam p̄tendaz dilatare statuerant ⁊ eaz molestabant vt nuptui alicuius viri p thorum legitime contrahendum assentiret. Qō illa renuit dicens se xp̄o loco viri desponsatam nec velle nubere alij. Cumq̄ dictum instarent nouū eius precipue patruus vt nuberet. vocauit ipsa p̄fatum decanum

velut dei sacerdotez ⁊ ad eum ait·Queso venerabilis domine ⁊ amice patruo meo in hac mea extrema necessitate psuadere velitis vt me xpō seruire in virginitate pmittat·Quia ita illud animo firmit seruare deliberaui·Ipse em̄ principalioz est patruus videlicz in quo hec petitionis mee residet difficultas. Cum aūt h̄ attemptaret decanus a patruo v̄ginis·Iste velut homo seculi rīdit·Neq̄q̄ hoc expedit·femina est· melio est vt nubat q̄ in vetcundiam nostri die pximo fornicaria piat·hoc responsum cum virgo pcepisset nec amplius in homine huius vite se tueri speraret ad spō sum suum xp̄m oratiomibus statim intentissimis confugit ⁊ eidem domino·suaz puditatiā vt illesa seruaretur cōmendauit nō dubitans eum multos modos habere in sua potentia quibus eam custodiret siue per vitam siue per mortem ad que indifferens erat·Et ecce nutu dei licet prius fortis esset robore·statim infirmari virgo cepit ⁊ lecto decumbere·diuinaq̄ inspiratiōe se sensit in breui ab hac luce recipiendam.Cumq̄ dictus decanus gratia visitandi infirmam accederet mirans de inopinata infirmitate·Illa leto vultu ei dixit·Domine·Vos ⁊ cognatos interpellaui vt me in virginitatis pposito xpō seruire sineretis id mihi denegastis. sed idem cui fidem seruaui me exaudiuit·clementioz existens q̄ vos qui homines estis·Noueritis q̄ die pxima lete moriarz a xpō exaudita· Quo viso ⁊ audito prumpetunt consanguinei in lacrimas·⁊ sequenti die virgo xp̄i sancte in eo obdormiuit qui est sponsus v̄ginum·Sunt vix duo anni elapsi q̄ ad leucam vnaz extra opidū Columbariense Basili·dyoceh in loco q̄ wple dicitur· in castro nobilis quidaz cum legittima vxore sua ingenua residebat·hm seculum quidez honeste conuersantes·sed in filia vnica quā habuerunt po

cius humanaz gloziam qz diuinaz queſiſſe viderentū
honorez·habundabant em diuitijs ⁊ amicoꝝ copia ſz
vnā plez tm̄mō habuerūt virginez annā noie iā nu
bilez.qz etas venuſtas corpis ⁊ generis nobilitas·ibi
concordabant·Fuit aūt puella a iuuētute deuota deo
⁊ gratioſa apud hoīes,pauprib⁹ miſericordiſſima q̄n/
decim ānoꝝ circiter in etate·q̄ nunqz virū cōcupiuēat
ſz virginitatis ꝓpoſitum ſp dilexerat·Solebat em cō/
fitēri pure ⁊ qñ fratres noſtri de Colūbaria caſtrū in
trauerūt ſūme delitie erant puelle audire de diuinis
exemplis loqui ⁊ de verbis euangelicis.Dez qz parē/
tes totaz ſui generis ꝓtelā in hac virgine vnica ſi nu
beret ſperabant ſucceſcere ⁊ ꝓtelari in longi⁹ in ple
nitū ſucceſſiōis deſiderio quaz ſperabant nuptui tradi
taz mīpgnari·virginem p̄fataz auidaz nobili in coniu
gem ꝓmiſerunt ⁊ ꝛtractū q̄ntum poterant firmarūt.
hoc dēpto qꝺ virginis nemo audebat q̄rere ꝓpoſitum
qꝺ pl⁹ violentiā q̄dam qz matura ꝓſuaſiōe putabant
emollirī poſſe·p̄parabant igit̄ in veſtamentis ⁊ ap/
paratu oīa futuris neceſſaria nuptijs ⁊ ordinauerant·
qꝺ virgo die q̄ p̄ntari debuit marito in domū auiſdā
nobilis vidue poneret q̄ conſenſum ꝓcuraret immi/
nentib⁹ nuptijs Sed hijs qui in celis eſt irriſit hec frau
dis cōmenta·cum puellam quā elegerat ſibi mundam
hīre voluit.Nam p̄cedentib⁹ octo diebꝫ ante diem nu/
ptiarū condictaꝝ·virgo ignara fraudis ⁊ febre corri/
pit̄·⁊ lecto cepit decūbere·dieqz intendente ſe mor/
bo vocatus eſt confeſſor noſtre porte in Colūbaria fra
ter petrus vt confeſſionem virginis audiret Sumptiſ
qz eccleſiaſticis ſacramentis alijs p ſuum paſtorez vi/
te interitus virgini ꝓpinquare videbat̄·Soleꝫ autē
mater puelle amorem virginitatis in filia veri⁹ com
pbare ait·Queſo te filia cariſſima·i veritate dicas iā

ꝑxima diuino examini Elegis ne potꝰ mori q̄ viue re ⁊ maritū aliquem hr̄e legitimū. Cui virgo rn̄dit. Cum gaudio potꝰ moriar. Quo facto deuotissime vir go vita functa est ⁊ in crastino ea ſcz die q̄ hoī despon sata terreno ꝑtari ad carnis copulaz debuit xp̄s eaz in ſponſaz ſibi dilectā elegit ⁊ cunctis flentiꝫ vicinis ⁊ cognatis sepulta fuit. Cūq; indumētis ꝑtijs exuta funeralibꝫ indui debuit inuenta est tenera virgo in ge nibꝫ callos velut camelꝰ contraxisse duros ex genufle ctionibꝫ habitis in oratoribꝫ crebris. verū qz nihil est omni quaq; vel vix in hac vita ꝑfectū. paulo post vi te exitum dicte virginis. apparuit ipsa virgo in nocte cuidā valde deote sanctimoniali q̄ gertrudis vocaba tur in monasterio de subtilia sito itra colūbariense op pidum. vidit ista post se currentez quandaz virginem mortuaz q̄s prius nunq; nouerat a q̄ cum q̄reret q̄ essz Rn̄dit defuncta. Ego sum pridie defuncta anna virgo de weiler. Ita castrū patris vocabaꝫ. Et vnius eukari stie oblatione egeo quaz peto mihi celebrari obtineas a priore fratrū p̄dicatorꝫ. Tunicaz aūt meliorez quā habui matri dicas q̄ me genuit vt ob reuerentiaz vir ginis benedicte paupib⁹ erogetur ⁊ ita visio disparuit ⁊ sanctimonialis euigilauit. Cūq; nunq; de virgine pri us audisset mentōez fieri nec eiusdē notitiā aut ꝓtum hērz. erubuit visionez alicui dicere q̄ dum altera nocte iterato vidit vt antea. ⁊ tunc ꝺpuncta ꝺfessori suo frī johanni wolfhardi q̄ ꝓcepit dixit. ⁊ ita aie subuentū est ꝓut virgo in visione petiuit.

Capitulum Quintum.

Turbata domo. formice oua studiose solent tollē ⁊ ad mdū reportare. in h̄ loco fidelitas magna q̄s ad fructū hz ꝑtiū formice oñdit. dū pscu tōez passa in exterioribꝫ ne oua sua ledantur. locis ea

ꝺmendat tuciozib⁹.In quo plurimū se elongat a ſtru/
tionis negligentia q̄ ouis ſuis obliuiſcit̄ .nec quid de
eis fiat curare videt̄. Sñ de ea Job.xxxix.dicit̄.Struc⁹
derelinquit in terra oua ſua obliuiſcit̄.ꝙ pes cōculcet
ea aut beſtia agri cōterat.Sbi Gregoꝛ.libꝛo.xxxj.mo
ra.Quid in pede niſi tranſitus opatōis accipit̄ Quid i
agro niſi mundus iſte ſignat̄.de quo in euangelio do
minus dicit.Ager aūt eſt mundus quid in beſtia niſi
antiquus hoſtis expꝛimit̄ qui hui⁹ mundi tapinis in/
ſidians.humana quotidie mozte ſatiat̄. Strucio ita/
q; oua ſua deſerens obliuiſcit̄ ꝙ pes conculcet ea.quia
videlicet ypocrite eos quos in conuerſione filios ge/
nerant derelinquunt ⁊ oīno non curant.ne aut exhoꝛ
tationis ſollicitudine aut diſcipline cuſtodia deſtitu/
tos pꝛauoꝝ opm exempla puertant. Si em̄ oua que
gignunt diligerent.nimirum metuerent.ne quis ea p
peruerſa opa demonſtrādo calcaret.Sñde adhuc ſub
ſtructionis ſpecie ſubdit̄.durat̄ ad filios q̄ſi uō ſint ſui.
Quem em̄ caritatis gratia non infundit pximū ſuum
etiam ſi ipſe hunc deo genuit:extraneum reſpicit.Ita
pfecto ſunt omnes ypocrite quoꝝ videlicꝫ mētes dū
ſemp p exteꝛioꝛa appetunt.intus inſenſibiles fiunt ⁊ in
unctis que agunt dum ſua ſemp expetūt erga affectū
pximi nulla caritatis cōpaſſione molleſcūt.Hinc bea
tus Job vt apud mentis ſue quietem facilius cōſiſte/
ret.Job.xxix.ait.Dicebaꝝ; in nidulo meo moꝛiar ⁊
ſicut palma multiplicabo dies .Sbi beatus Gregoꝛi/
us libꝛo.xxix.moꝛalium.dicit.Quid hoc loco p nidi
nomen expꝛimitur niſi tranquilla fides fidei qua vnuſ
quiſq; infirmus nutrit̄.Multi modo quippe illa bono
ꝝ que perſecutionum temporibus fuerit deprehenſa
nutrimentoꝝ ſuoꝝ dies quaſi in nido ſicut in lo
co quietis explere ſe credidit. Naꝝ niſi ſancta eccleſia

infirmos quosq; filios nunc in nido pacis enutriret psal. non diceret. Etenim passer inuenit sibi domum & turtur nidum vbi reponat pullos suos. Jaz quippe domum inuenit passer quia eternum celi habitaculuz nostre redemptoz intrauit. Et turtur nidum inuenit. qz sancta ecclesia amoze cõditoris affecta: crebris gemitibz vtit. & velut nidum sibi pacatissimaz fidei quietem construit. in q̃ crescentes filios q̃si plumatos pullos quousq; ad supioza euolent caritatis gremio calefactos fouet. Jgit̃ qz tunc erunt qui pacis tpe se ad supna migrare idest a nido euolare crediderunt. Voz eozum beati job voce preuenit cum ait Dicebamq; in nidulo meo moziar. Inde Salomon puer. xxvij. dixit. Sicut auis transmigrans de nido suo sic vir qui ẽ linquit locũ suum. Vbi glosa. Sicut auis oua vel pullos quos fouerat raptui exponit. Sic virtutes in qbz pficiebat qui deserit. immũdis spiritibz pdit. Vñ dicit alibi. Si spũs habentis potestatẽ ascenderit sup te. locum tuũ ne dimiseris. qd est. Si temptatio dyaboli insteterit tibi ne a bono quod faciebas desistas. Pigeat: Si ita res se habet vt p gregoziamas indicasti sententias q ypocrita oua fedibz feraz omittit qui bona sua opa vel spirituales filios quos genuit mũdanoz̃ hoim vicijs subicit. O quot ypocritas habemus nõ tempoze. Qui non imitantes nostrarũ formicaz soliciudinem. bonozum operum oua ad nidum diuine tuitionis sed moze strutionum crudelium sua oua derelinquunt debitozum operum. Theologus: Bene & pie gemis. quia prelatos multarum dioceseum & pastores monasteriozz multoz ita heu videmꝰ facere vt hij q̃ in medio seculi hitant nullis religionis voto astricti maiozem sepe ad animarum salutem zelum habere videantur. q̃ hij q eukaristie sacramento diuinissimo

p altaris officium dietim a ꝑpinquãt. Fuerũt eñ due virgines vterine sorores virgines speciose meo tpe simul vna in domo ꝑpe metas constantiens dioces versus Athesim. Quarum iunior anna. senior vero Margareta vocabaṫ. de rusticano quidẽ genere genite. si cato inspiciṫ. sed nobiles virtute si mor bonitas pensaṫ. Junior tante simplicitatis fuit in hijs q̃ ad mundũ pertinent. vt vix recolam sibi patrẽ vidisse. Naz in numerandi arte q̃ infantes vt ita dicaz ꝑpe trium sunt. voltra denariũ nesciebat bene numerare Et tñ in hijs que ad deum attinent multaz omeliaz sententias. ⁊ q̃dq̃d de necessitate ad veri xp̃iani rudimenta pertinet vt de oratione dñica. de simbulo apostoloz ⁊ de decalogo ⁊ similiby nihil eaz latebat qz velut mundũ aial pect9 v̄ginẽ talia die ⁊ nocte ruminabat. Senior vero naturali ingenio ⁊ q̃ntum datũ est intueri extrinsecus ī gratuitis iuniorez sororẽ moziby longe anteibat. Hec p̃mũ existens nubilis. pseudotores plurimas sustinebat a quo daz xp̃iano nobili solo noie sz reip̃a tyranno q̃ ipaz intuens esse pulchrã facie ⁊ plificatõi accõmodaz velut seruaz q̃ tñ libera re ⁊ ipi9 cognomie erat mutuo connubio copulare gestiebat. vt exinde suos plures sibi coacervaret. Remitebaṫ virgo deuota quantum valuit. quia virginitatem deo in tenella etate diuinitus inspirata dedicauerat. Insidiabaṫ e diuerso tyrannus. domum virginis crebris iuuenaluorum immissionibus perturbando adeo vt quadam vice nisi diuinitus adiuta fuisset per fugam loci. ab a ꝑpositoribus prefati nobilis capi ⁊ vinculari debuit quo dum in matrimoniũ cuiusdam copulam consentiret. Hec tamen ita constanter dum in castitatis perseuerat proposito tandem nuptie tedere permissa est sui tuguriij quod situabatur in villagio quodam Tam desertis locis ⁊ siluis propinquo.

in villagio quodam tā desertis locis ⁊ siluis ꝓpinquo vt solum illud dicatū a vulgo finis panis sez quia ibi nec ordeum ꝓiumento⁊ pabulo valet cōualescere ex algore niuialium montium eternoꝝ ꝓpe iacentiū. Accidit aūt estate q̄dam·vt festiua die vna valde inopinate tempestas tam valida ꝓpe villagiū insurgeret in aere vt vix similem se vidisse testet̄ virgo· aduexitq; p torrentez qui p villagium alias modeste solebat currere taz ingentes lapides vt in puncto ne dum p inundantiam aquarū tapidaꝝ iam tugurια paupum euerti de ꝓximo·sed etiam p lapides homines necari subitanee ⁊ submergi deberent humana coniectura· In qua calamitate virgo res ⁊ corpora puipendens. solum cō patiebatur pruturis animabꝫ rusticanorum hominuz quos paulo rationabilius aliquando q̄z bestias videt ut viuere·Nam principaliter verebatū ex subitanea morte sine contritōe morientes penas ꝑpetuas esse luituros. Visis igit̄ hijs pialis dum sub sue dom⁹ virgo stetit ianua aperuit motu velocissimo ad cellulaz vbi creatori meditabunda orationum suffragia solebat ā te crucifixum quoddam sculptum porrigę quod valde diligebat·illud em̄ cum fūma festinātia arripuit redeundoq; contra autam horridissimaz crucifixum prefatum erexit ⁊ magnis cum gemitibꝫ ita orauit· Obsecro te clemētissime domine qui nos p̄cioso tuo sanguine redemisti p crucem tempestatez hanc in aere ⁊ terra ita tpari velis vt in minuta nullius hoīs ad mortem nocumentum existat de rebꝫ alijs fortune tua voluntas fiat·Et ecce in eodem puncto nuta diuisa est in aere ⁊ serenari cepit·Torrens vero illico minminutus·Et ita tanq; oua q̄dam tenera oīm hominum aīas in loco p̄ fato existentium. Hec virgo velut formica fidelissima ad mīdum quietis orationis sue studio reportauit.

Piger. Scire cupio An ne taliam sanctaꝝ virginū vite bono initio finalia postmodum concordassent.

Theologus. Ambe postmodum in opidū impiale qđ campidona dicit vt facilī ibi pabulo diuini verbi in p̄dicatoibꝫ sagīnarent cum suis vtensilibus intrauerunt ⁊ ibi primum senior. Jam oīm fere temptationum genere pbata nutrix mater spūalis ⁊ genitrix facta est multaꝝ virginum. sicqꝫ febre prius correpta tādem sancte sūptis oībꝫ ecclesiasticis sacramentis felicit migrauit ad dñm. Deinde iunior ꝫ iam facta grandeua pari modo finez vite cōclusit Cū aūt ipis viuentibus in eisdē ptibꝫ primo p̄dicarez. senior ad me gratia consilij ne decipet venit. mihi hystoriā de crucifixi adoratione de q̄ p̄misi texuit. ⁊ an ne aliquid supstitōis in ope cōmisisset. simplici vt puto aio quesiuit. Cū em eedez ptes sint montuose ⁊ cōmuniter in montanis Et alpiū habitationibꝫ supstitiones sint. multiplicate. audiens virgo p̄dicare contra supstitionum genera. Timebat sicut pia mens solebat facere. ne culpa ibi esset. vbi meritum grande extat. ⁊ ideo ne decipet in simili a me an licita essent talia hūiliter q̄siuit. Viuit ī eadez ptia hodie virgo alia Elizabeth noīe. Jam puto quinquagenaria que in labore manuum suarum iunior existens victum acquisiuit tenuissimum. ⁊ in villa gio vbi domicilium habet iaz plurimis annis egrota necessario de aliena sūpe in sancta vita nutrit. ꝫ rebus vltra qꝫ credi potest paupcula est. Hec cum iunior esset ⁊ valde simplex ⁊ recta sicut ⁊ est hodie. Videns qđ pestilentia epydimie multos in vicinio necaret. Cogitauit in villagium certum mutare locum habitatōis vbi aeris infectō ptūc nō sentiebat. timuit tñ illo idest illuc ire dubitans an castitatis ibi custodes forte haberet. qui multi insidiabantur. Vidit autem q̄dam die in

oratione constituta. Et fulmen quodaz magnū eidem loco immittebat. Et subito innocentū incidit virgini q epi dimie morbus ibidem vastare cepit et multos et adurere. Ita em postmodum factū est vt rei ptant euentus et vt pie credo ex multis alijs huiꝰ vginis sanctis opibus et instinctiby a spū bono mota fuit. vt sic in mīdulo suo opa bona fouendo creatori suo qete seruiret.

Capitulum Sextum.

Ibi formicaz sunt fructꝰ et herbaz succi. q/rum etiam ptes sepant. et cū eis ad nidū reūtunt. Per fructꝰ in sacro eloquio aliqñ opera nonnūqz vero delectatio q veraz sapientiam sequitur designat. Vnde saluator ait. A fructibꝫ eorum cognoscetis eos. Et eccle. xxiiij. dicit sapiētia eterna. Ego q si vitis fructificaui suauitatē odoris. et flores mei fructus honoris et honestatis. De huiꝰ fructꝰ sapore aīma gloriat. Cant. ij. vbi dicit. Sicut malꝰ inter ligna silvaz. sic dilectꝰ meꝰ inter filios. Sub vmbra illiꝰ quē desideraui sedi et fructus eius dulcis gutturi meo. Et puer. xxx. Beatus homo qui inuenit sapientiaz et qui affluit prudentia. Melior est acquisitio eius negociatione argenti et auri: primi et purissimi fructus eiꝰ. Fructus em iusti lignum vite et q suscipit aīas sapiens est. Sapi. xj. Per herbas etiaz scientia designat. Vñ sicut dr Job. xxxviij. producet herbas virentes. sz deus dicit beatus Grego. li. xxix. mora. Herbaz aliqñ idest scientiam atqz doctrinam eterne viriditatis accipimus sicut p Jeremiam dicit. Onagri steterunt in rupibꝫ. traxerunt ventos q̄si dracones. defecerunt oculi eorum qa non erat herba. Hoc igit loco quid aliud p virentes herbas nisi sancte doctrine scientiā vel congruas opationes accipimus. Deserta igitur terra compluitur vt ab ea virentes herbe producantur. Quia dum sancte p̄

dicationis ymbrem gentilitas percepit ⁊ vite opera ⁊ doctrine verba germinauit. Formice igitur tūc de fructibus vel succo herbarum edunt. quando prudentes quinq; fideles de rebus a deo mirabiliter creatis scientiam aliquam deuote creatori seruiendi accipiunt. Effudit enim sapientia illa p quaz cuncta creata sunt suam sapientiam sup omnia opera sua ⁊ sup omnez carnem vt dicit Eccle. j. ¶ Piger: Doce ergo quomodo in rebus mirabilibus vel creaturis quibuslibet sapientiam alicuius deuotionis aut bone operationis acquiramus. ¶ Theologus. Credere debes omnia a sūmo rerum cardine deo creata prudentibus esse qui debite ea intuent quasi quedam vestigia deum ⁊ diuina venandi. lucernas namq; ad felicitatez acquirendam accensas specula diuine sapientie. vasa scibilibz diuinis referta. dicitos nobis sūmum bonum p̄monstrantes. libros dei sapientiam continētes ⁊ velut famulos vel nuncios supreni domini. vnde contra eos q̄ talia in creaturis dei non considerant dicitū Sapien. xiij. Vani sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. Et de hijs que videntur non potuerunt eum agnoscere qui est neq; operibus attendentes agnouerūt q̄s esset artifex. Testis est horum qui dicit ad Roma. primo. Inuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt sempiterna quoq; eius virtus ⁊ diuinitas ita vt sint inexcusabiles vicz philosophi. Sed insipientibz ista omnia p eorum abusum vertunt in toxicū ⁊ venenū. Juxta illud Sapi. xiiij. Creature dei in odium facte ⁊ in temptatōe anime omnium hoim ⁊ in muscipulā pedibz insipientū. ¶ Piger: Da exēpla aliq̄ spālia. ¶ Theologus. Sunt vix duodecim anni elapsi q̄ non multum a ciuitate Nūrēber. i dyo. bambergensi pom⁹ creuit in loco cāpestri ⁊ cōmuni:

qui multis annis vt sequit in vigore ymāsit. Hec aūt arbor sup oia q̄ nostris audiumꝰ tpib⁹ mirabilis cō/ditionis exāt. Nam in estatis principio in fere viez floruit fronduit ⁊ versus autumnū more aliaꝝ arborꝝ poma fructificauit. porro ānuatim in austerima ⁊ in clemētissima hyeme sp ⁊ solū in nocte natiuitatis xpi qñ virgo virginum saluo integritatis flore dei genuit filiū. pomella vicentia in q̄ntitate arcus vnius virilis digiti pduxit. Est aūt ptunc pria ad duos menses ā tra ⁊ post ad totidē ⁊ esse solet muib⁹ pfundis tecta congelatōib⁹ clausa. ⁊ ventis rigidissimis pflata ⁊ in cōmodu eadē oia frutecta vna cū arboribꝫ patiunt eo dem tpe. Stuporem aūt augebat pdigij q nec antea nec postea sz dum taxat pfata nocte sacratissima po/mella germinata sunt. Nō em sicut arbores ortenses ce tere fimo nutriebāt. non circūfodiebāt saraulo nec sepi circūdabāt aliqua. Solebant ꝓterea tpe ānuo de Ci/uitate Nūrembergensi ⁊ adiacentib⁹ locis dyoceſ ba/bembergēſ plures pfectoꝝ fide dignissimi testes accur rere ⁊ tota vigilare nocte vt rei veritatē comperirent Est em p oia similis arbor in alio loco dicte dyocesis Vidi ego pūtarū ad videdū in opido forchē dicte dyo cesis eiusdē pomi pomellū magistro ordinis nri gene rali Bartholomeo texerij. Fuerūt pterea tpe constā/tienſ cōcilij in eodē plures viri fidedigni pser tim dūs epūs rigenſ doctor diuini ⁊ hūani iuris reputatissimꝰ. q̄ testes huiusmōi pdigij exñtes multos hec credere fe cerunt q̄ antea fidez de eo negabant penitꝰ. Idē me pñ te ꝓpositum est pari mō in loco baſ. concilij cotū mul tis doctoribꝫ sacre pagine ⁊ iuris canonici ac artūs ⁊ phīs. Nec ab aliquo audiui qui mere naturali hoc possz opi rationabiliter attribuere. Legi ꝓterea in li bro de vegetabilib⁹ ⁊ plantis dominum Albertum na

dicationis ymbrem gentilitas percepit ⁊ vite opera ⁊ doctrine verba germinauit. Formice igitur tūc de fructibus vel succo herbarum edunt. quando prudentes quinq; fideles de rebus a deo mirabiliter creatis scientiam aliquam deuote creatori seruiendi accipiunt. Effudit enim sapientia illa p quaz cuncta creata sunt suam sapientiam sup omnia opera sua ⁊ sup omnez carnem vt dicit Eccle. j. ¶ Piger. Doce ergo quomodo in rebus mirabilibus vel creaturis quibuslibet sapientiam alicuius deuotionis aut bone operationis acquiramus. ¶ Theologus. Credere debes omnia a sūmo rerum cardine deo creata prudentibus esse qui debite ea intuent quasi quedam vestigia deum ⁊ diuina venandi. lucernas namq; ad felicitatez acquirendam ac censas specula diuine sapientie. vasa scibilibz diuinis referta. dicitos nobis sūmum bonum pmonstrantes. libros dei sapientiam continētes ⁊ velut famulos vel nuncios supzemi domini. vnde contra eos q̄ talia in creaturis dei non considerant dicitū Sapien. xiij. Vani sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. Et de hijs que videntur non potuerunt eum agnoscere qui est neq; operibus attendentes agnouerūt q̄s esset artifex. Testis est horum qui dicit ad Roma. primo. Jnuisibilia dei a creatura mundi per ea que facta sunt intellecta conspiciunt sempiterna quoq; eius virtus ⁊ diuinitas ita vt sint inexcusabiles vicz philosophi. Sed insipientibz ista omnia p eorum abusum vertunt in noxiū ⁊ venenū. Juxta illud Sapi. xiiij. Creature dei in odium facte ⁊ in temptatōe anime omniuz hoim ⁊ in muscipulā pedibz insipientiū. ¶ Piger. Da exēpla aliq̄ spālia. ¶ Theologus. Sunt vix duodeci anni elapsi q̄ non multum a ciuitate Nūrēber. i dyo. bambergensi pom⁹ creuit in loco cāpestri ⁊ cōmuni:

qui multis annis vt sequit in vigore pmāsit. Hec aūt arbor sup oia q̄ nostris audiumꝰ tpib⁹ mirabilis cō/ diōnis exāuit. Nam in estatis principio in fere vicz floruit fronduit ⁊ versus autumnū more aliaz arborz poma fructificauit. porro ānuatim in austerūma ⁊ in clemētissima hyeme sp ⁊ solū in nocte natiuitatis xpi qñ virgo virginum saluo integritatis flore dei genuit filiū. pomella vitentia in q̄ntitate arcus vnius virilis digiti pduxit. Est aūt ptunc pria ad duos menses ā tea ⁊ post ad totidē ⁊ esse solet nuib⁹ pfundis tecta congelatōib⁹ clausa. ⁊ ventis rigidissimis pflata ⁊ in cōmodo eadē oia frutecta vna cū arboribꝫ patiunt eo dem tpe. Stupore aūt augebat pdigij q nec antea nec postea sz dum taxat pfata nocte sacratissima po/ mella germinata sunt. Nō em sicut arbores ortenses ce tere fimo nutriebāt. non circūfodiebāt sarculo nec sepi circūdabāt aliqua. Solebant pterea tpe ānuo de Ci/ uitate Nūrembergensi ⁊ adiacentib⁹ locis dyoceſ ba/ bembergēſ plures pfectoz fide digmissimi testes accur rere ⁊ tota vigilare nocte vt rei veritatē comperirent Est em p oia similis arbor in alio loco dicte dyoceſis Sidi ego pūtaui ad videdū in opido forchē dicte dyo ceſis eiusdē pomi pomellū magistro ordinis nri gene rali Bartholomeo texerij. Fuerūt pterea tpe constā/ tienſ cōcilij in eodē plures viri fidedigni pserim dūs epūs rigenſ doctor diuini ⁊ hūani iuris reputatissimꝰ. q̄ testes huiusmōi pdigij exūtes multos hec credere fe cerunt q̄ antea fidez de eo negabant penitꝰ. Idē me pū te positum est pari mō in loco baſ. concilij cōi mul tis doctoribꝫ sacre pagine ⁊ iuris canonici ac artūs ⁊ phis. Nec ab aliquo audiui qui mere naturali hoc possz opi rationabiliter attribuere. Legi pterea in li bro de vegetabilib⁹ ⁊ plantis dominum Albertum na

ture totius secretariũ·In quo nihil huiuscemõi cu se potui inuenire ꝛ put in priori cõcilio scz Constan/ ciensi a quodam pfessore theologie ꝛ artium valde de uoto prepi viue vocis oraculo dei sapientia veriſimili ter iſta fecit in loco rudis ꝛ ſimplicis populi·vt in ar/ bore oculis hoim pposita facili⁹ manuducerentur ad facilius ꝛ deuoti⁹ credendum articulos xpi natiuitatis ꝛ humanitatis·Vidi pdigium aliud hoc ano in ante fata ciuitate Nurẽbergenſi in materia qdam naturali ꝛ lignea ꝛ·Reptum eſt ſiquidem in qdam ſilua lignuz qddaz quod vocant vulgariter maſatos·In tabulas itaq; eiuſdem ligni arbor poſteq; p ſectam diuiſa fuit et polita ac dolata equaliter· menſa exinde formabatur quadrata in qua claro aſpectu diſtincte apparuerunt valde varie ymagines qrum quedam tam pfecte fue/ runt vt putaſſes a peritiſſimo pictore eas fuiſſe confe/ ctas quedam vero ſolum faties vel ptes alias ai aliuz diuerſorum monſtrabant. Diſtinctiſſime vt pute hoi/ nis·camculi·virginum ꝛ multaꝝ rerum aliaꝝ·Preoñ ſa fuerat aũt Paulo ante hec menſa impatori Sigiſ/ mundo vivo oculatiſſimo q̃ ligna ſuſpicabat arte colo rum aliquorum linita eſſe p pictoris induſtriam·Ve/ rum cum eiuſdem ligni tabula non dum in menſaz for mata ſz impolita ei fuiſſet allata extracto cultello eam ſculpere ad pfundũ cepit ꝛ ibi primum didicit a mira bili natura opus ſine humana arte pductuz eſſe dño Berchtoldo pſpitero plurimum literato ꝛ deuoto ac fidedigno qui in dyoceſi Eiſtetẽſi aliqñ inquiſitor he retice pranitatis extiterat hoc quod ſequit audiui·So lebat h̄ multum ſupſtitioſa odire ꝛ pſeq; vtpote zela/ tor fidei pcipu⁹·Audierat aũt qp qumq; ipa die nati/ uitatis xpi vel in vigilia micas panis q̃ fideliũ menſe ſupeſſent quocunq; in incertũ piecerz in aliquez ortũ

non obstante q ibi antea flores qui vocantur in theu thonico Ringelblom nunq̄ creuissent radicez fixissent nec semiati essent tamen sequenti prima estate flores prefati ibi germinarent et florerent aperte · Probauit igitur hoc ꝓpijs manib⁹ predictus dñs bertholdus et veritatem rei comptus est ita flores creuisse vt predictū est · sunt autē flores coloris crocei quoꝝ semē est quasi circularis figure · Piger: Quid queso sentis ō isto et p̄cedenti ꝓdigio · Theologus: De vltimo si verū est siquā de primo nullam video fidei iacturam imminere. ꝑmo eam fidem ꝓmouere qua credimus cristum florem sine pepis iesse ex tpe natum esse ō intacta virgine sine humano semine qui primū et vltimum de priuatis mirabilib⁹ alludit · Medium autē mirum qō recitaui nō tāto pe appreciox · quia licz in materia ligni simile factū vix vel nunq̄ legerim tñ certū est q natura ad hoc sepe laborat et pficit ymagines varias in materia minerali vt in choncis vel lapidib⁹ p̄sertim preciosis · Vide de hoc si placet dñm Albertum suo libro de mineralib⁹ vbi serpentes effigiatos in concha. faciem regis in marmore · tres facies in vno lapide q̄ est in capsa trium regum colonie · Et alia nature mirabilia refert et causas hoꝝ assignat naturales q̄ non multum faciunt ad nostrū ꝓpositum · Occurrit tñ ind nunc de antefata materia triplex prefatis exemplum simile Primū quod in basil. concilio a viro valde fide digno archidyacono bartzmonesi domino johāne ō polomar decretoꝝ doctore egregio audiui ꝓdie Multorum inquit mercatoꝝ relacione didici fidedigna q̄ in regno grauati fuerunt inter sarracenos ibidē se vidisse arborem pomiferam cuius fructus qualitercunq̄ incidatur semp in pte incisa ymago crucifixi claro re lucz aspectu · Preterea cum sententias in vniuersitate

wienensi legi. venit illuc filius regis portugallie. dns petrus cum exercito nō minimo iter arreptuꝰ vt dicebatur in terram sanctā Ab huius igitur militis prudentis et deuoti ore audiui suo tpe in terra sarracenoꝝ circa septam ciuitatem quam pater suus cepat paulo antea in sarracenia in fonte quodā repertos esse lapides varios quib⁹ vt videbatur naturaliter insita erāt noīa nostre fidei et incarnacōis xp̄i. licꝫ sparsim. Nā in quibusdam literis Aue maria. In alijs gracia plena. In q̄busdam dns tecum. et ita de xp̄i et dei incarnacōe similia plura. claro legebantur in tuitu. Habet hodie marchio badenſ. in nr̄a theuthonica lapidem pretiosum et visu pulchrū q̄ in quacūqꝫ p̄te inspicit̄ aliqꝫ xp̄i crucifixi p̄maginē distincte in se ostendit. Qui immunditiam menstruate adeo fugit. vt a tali visus sui tam caligine thetra in parte obducitur. que tñ successiue et succedentib⁹ annis paulatim de se abcedit Repertus autē fuit in quodam agro a rurali viro ante non multos annos p̄mitus ꝛ ab eodē pro modico tedem ptus precio. sed pro nunc inter sup̄ma clenodia dicti marchionis reputat̄. Piger. Cum p̄fidi talia viderint que nulla naturali videnī racione posse saluari sꝫ soli miraculo ascribi. cur nō crediderunt xp̄o colla sua eius iugo subdētes Theologus. Cur multi iudeoꝝ resuscitacionem lazari intuentes visum datuꝫ ceco et solem videntes innaturaliter eclipsari nō crediderūt. xp̄o que maiora fuerunt. Hau dubiū per p̄fata mira dei mia gentes vocare videt. sed multi ait saluatoꝝ sūt vocati pauci vero electi. Non inquit apostolus oēs obediunt euangelio nec omniū est fides. laus autē altissimo qui nos vocauit in admirabile lumen sue fidei

Capitulum Septimum

Capitulum Septimum

De formicis pre alijs animalibꝫ est ꝑcium q̄ in maiori sue etate virtute creſcunt · hoc etiam eſſe ꝑcium deberet viris vegilioſis . vt quanto ſeniores exiſtunt in animis tanto pociores eſſe deberent in virtutū domis · Que autez vires ſenis ſint has ita facundiſſimus deſcribit Caſſianꝰ collacione ſecūda abba moyſi ex ore eiuſdē · Sicut inquit non ſunt iuuenes oīs pari modo vel feruentes ſpiritu vel diſciplina ac moribꝫ optimis inſtituti · Ita nec ſenes quidez cuncti vno modo vel perfecti poſſunt · vel probatiſſimi repiri · Diuitie em̄ ſenum nō ſunt canicie capitis ſed induſtria iuuentutis ac preteritoꝝ laborū ſtipendijs meciende · Que em̄ non congregaſti inquit in iuuentute quō inuenies in ſenectute tua Cani enim ſunt ſenſus hoīs et ſenectus honorabilis vita immaculata · Et idcirco non omniū ſenioꝝ quoꝝū capita canicies tegit quoſqꝫ vite longeuitas ſola cōmendat nobis ſunt imitanda veſtigia vel ſectande traditiōes · ac monita ſuſcipienda · ſed eoꝝ quos laudibiter vitā ſuam ac probatiſſime comperimus in iniuuentute ſignaſſe nec preſumpciombꝫ ꝓprijs ſed maiorū traditiōibus inſtitutos · Piger : Quid ergo ſeruare ſuades nobis qui iuuenes ſumus vt ſenes effecti velut formice laudabiles virtutibꝫ augeamur · Theologus : Noueris ſeptem vt diſcant neceſſaria ſenibꝫ · Debent em̄ eſſe ſenilium vicioꝝ victores · mortem diſpoſitū expectantes · corpore ⁊ anima bene gaudentes · Sermone ⁊ moribus graues · auaritie ⁊ cupiditate reſiſtentes Merito magni et locupletes et deo referre gr̄arumactiones . Primo viciorum ſenilium ſint victores . Temptant em̄ ſenes quedā egritudines et vicia que pleriſqꝫ iuuenibus communia ſunt De quibus innocentius de vplitate cōdicōnis humane dicit Fruſtra ad ſenectū

ventum est cum repetas adolescenciaz · Senectuti familiaris est loquacitas · Sepulchrum in sepulchro ponit qui senem heredē facit · Senex facile ꝓuocatur et difficile reuocatur. Cito credit et tarde discredit · Tenax auidus tristis et querulus · velox ad loquendum tardus ad audiendū · laudat antiquos et spernit modernos · vituperat ꝑsentia ⁊ cōmendat preterita · Suspirat et anxiatur · torpet et infirmatur audi poetam · Multa senē circūueniunt incōmoda · Secundo mors ab eis est dispositē expectanda. Ad quod beatus Cipriannus li. suo de xij. abusionibus sic dicit. Quid super est vbi huiꝰ vite defectus appropiat michil aliud cogitare ꝙ quomō future aditus ꝑsperitatis comprehendatur quisq; senex appetat · Iuuenib⁹ em̄ incertus huius vite terminus instat senib⁹ vero cūctis maturior ex hac luce recessus. Cauende ergo sunt homini due ꝓcaue que in illius carne nō veteraſant et totū hoīem ad peccādum trahūt · cor videlicz et lingua · Hinc hugo de claustro anima li ij · Inter abusiones huius seculi sola maior est senis obstinacio qui morti ꝓximus · mortis non abhorret aduentum qui quasi ad ostium mundi huius positus foris spectat nec tñ vite ꝑsentis attendit egressum nec future considerat · Audit nuncios mortis et credere non vult eis · Tres sunt em̄ nuncij mortis · Casus · infirmitas et senectus · Casus dubia · infirmitas grauia. senectus certa nunciat · Casus nunciat mortem latentem. infirmitas apparentem · senectus ꝑsentem · Ex incertitudine mortis timor · Ex infirmitatis grauitate dolor · Ex certitudine senectutis non obstinacio sed afflictio et hūilitas sequi dēt. Tercio senes esse dēnt cōuersacōe et animo gaudentes · quia vt ait Cassiodorus in q̄dam epistola. Nihil est quod senectuti magis noceat ac dies hominis abbreuiat ꝙ tristicia languor animi atq;

ium. Nihil em̃ est hilari senectute iocũdius Volnit hoc qui ait puer. xvij. Animus gaudens floridam senectutem facit. spũs tristis exsiccat ossa. Et ne hoc de seculi risu intelligatur. idcirco glosa ibidez dicit. Qui interna sancti spiritus cõsolacione letatur etiam bone actionis floze decozatur. et fructum celestis premij expectat Qui vero tristicia seculi que mozte opatur angitur. pinguemdinẽ caritatis in robore virtutũ quas exercere videtur. habere nullatenus valet. sed quasi ossibz exsiccatis marcessit. quia in bonis que facit gloziã dilectionis amisit. Quarto senes optet in sermone et mozibus esse graues. dicit beatus aug. in quodã sermone. Optet vt semilis sermo non solũ sit grauis. sed etiam bzeuis. Et Crisosto. sup epistolã ad hebzeos dicit Canicies tũc est venerabilis qñ ea gerit que caniciem decent. Cũ vero iuuenilit senex cõuersatur plus iuuenibz ũdiculo erit Ideo Cipzianus vbi supza dicit. plꝰ oñibz religioni opam dare senibz conuenit quos pzesentis seculi florida etas trãsacta deserit. Quid solidi fieri ꝓt si mens ad ꝓfectionem festinare nõ contendit. qñ totius corpis habitu senectute cõuectus homo ad interitũ ꝓperat dum oculi caligãt. aures grauiter audiunt. capilli fluunt. facies in pallozẽ mutatur. dentes lapso numero minuũtur. cutis arescit. flatus nõ suauiter olet. pectus suffocaꝫ. thussis cachinãt. genua trepidant. talos et pedes tumoz inflat. homo interioz qui senescit hꝫs oñibz aggrauatur. hec oñia ruituraꝫ iãqꝫ domũ corpis cito pzenuntiant. Quinto esse dñt senes auaritie et cupiditatis inexptes ꝙa teste beato aug. in quodã sermone Cum cũcta vicia in sene senescant. sola auaricia iuuenescit. Et seneca in lib. ꝺ moribz Nõstro similis est auaricia semilis. Quid em̃ stulcius est. vt dici solet qꝫ via deficiẽte augere viaticũ. Sexto sint

merito magni et sapientia locupletes scm illud beati augu. in sermone quodam. Infancia nra innocencia sit. puericia reuerentia. adolescentia pacientia. iuuentus virtus. senium meritū. senectus nil aliud q̄ cani. sapiensq; intellectus. Et beatus Ambro. in sermone de pasca. Pasca hebraice dicit transitus vel pfectus. sq; quia per hoc misteriū de peioribz ad melioza transitur. Bonus transitus est de peccato transire ad iusticiam. de vicijs ad virtutes de senectute ad infanciā. Ad infanciam autē dixerim non etatis sed simplicitatis. Ergo etates q̄dam sunt merito q. Nam et senectꝰ morum inuenitur in pueris. et innocentia infancium inuenitur in senib. Septio senes deo referunt grāruma ctiones debitas. quia iuuentutē que fortis est ad vicia. euaserunt. Nam vt dicit gre. in pasto. Quibusdam sepe magnitudo virtutis occasio fuit pdicōnis. vt cū de cōfidencia viriū inordinate violarētur. Hinc Ambr. in exameron libro. j. Quid naturam accusas o homo habet illa impedimenta quedā senectutem et infirmitatem. Sed senectus quidez in bonis moribz dulcioz in cōsilijs subtilioz. ad cōstanciam subeūde mortis potioz. ad reprimendas libidines fortioz. Infirmitas corporis sobrietas mentis est. Inde Seneca in quadā epistola dixit. Gras ago nō sencio in anio etatis iniuriā cū sentiam in corpe tm vicia et viciorū misteria senuerunt. Siget aius et gaudet nō iustū sibi esse cū corpe. portus est aliq̄n nunq; recusandus. Senē talem vt spero virū hīe meruimus per mgrīm ordinis nri quendā Jam longo tpe in recolende memorie mgro francisco de retza sacre pagie pfessore q̄ in p̄clara vniuersitate wienensi rexit nup per xxxvj ānos circiter. Hic em̄ sue iuuentutis tpa nō leuitatib sed dedit sapie quā tandē meruit possidē gradu et magisterio Quo in tpe cepit

tam feruide beatissime virgini obsequi vt scām in nra habuisse nō videatur etate. Quippe qñcūq nomen dei genitricis in orōne aliena vel in locucōe cuiuspiaz audiuit. statim salutacōem angelicā in eius reuerenciaz occulte dicere cepit. Si eius vidit ymaginē idem fecit in quocūq loco qz obrem etiaz in oīb locis dormitorij celle sue et chori vbi cōuersari solebat ymoniaz tante virginis ponī procurauit horas de eadez virgine qñ nō obligabatur obmittere nephas reputasset. Sūpn diū qō de lectura a duce austrie hebuit pingue totū in edificacōe reformacōe et deuota decoracōe cōuentuū pauperuloz ob reuerenciam virginis dei expendit. qū cūq sabbatinis diebz inter doctores ordo legendi hūc tetigit. fuit thema textus quodcūq pro medietate lectionis ad laudē marie tam apte deflexit vt stupereī frequenter q̄ hec audierūt. Et eodez tpe frequenter ex deuocione in tantas prupit lacrimas vt vix verba prefletu intelligibilia scole formare posset in orōnibz pfatis quas in magna multitudine quotidie pfecit et in missaz deuotissime a se celebrataz collectis d̄ sepefata virgine totū q̄ntum licuit animū possetenus dedit ita vt nullus fere etiam amore hereos captus in mundana puella tam sedulo tali obsequi visus sit. q̄ntum ille beatissime virgini. neqz in hijs filij virginis eiusdez pria officia et prij corpis z ordis neglexit dicta. Nā vsqz ad vltimū sue vite terminū qui fuit circa lxxxiiij. annū abstinencijs et ieiunijs opam dedit. nunqz in lecto sed in maceracō in cōuentu dormiuit lanea ad carnem portauit et silencō tam deditus fuit vt nunqz vel rarissime visus sit cū aliquo cōuersari loquēdo nisi occupatus esset in vicariatus sui ordis officio. Aut tpe mēse extra refectoriū. sed ptunc virtute eutrapelie vltra qz credi pt gracios⁹ oīb fuit. Si d̄ vno pulpito

in libraria ad alia·vel si ad eandē intrādo vel exeun
do si versus scolas ad cathedrā aut de eodē transitus
fecit statim interiecto tpe tantillo ne tales pderet mo
rulam salutacōem angelicā voce tenus multiplicauit·
Collegit et scripsit tractatus et libros de vicijs et vir
tutib⁹ multū notabiles et magnos·Tandē autē sup il
lo passu puer·Per me pncipes impant· digressum fa
ciens ob reuerentiā virginis·Hanc antiphonā quam
ordo solēniter solet canere scz Salue regina·exponere
cepit ad stupozē omniū hec audienciū·et in volūibus
tribus quoz quodlibet quasi semibiblia cōtinet totū
p̄fecit Quod opus dū in crastino assumptōnis dei ge
mitricis corrigeret febre modica tactus ad horā a la
bore stupidus cessauit quousq; paxismus trāsijt·q̄ in
firmitas dum in graueseceret dietam quadam die ad so
cium ait·Satis mirzor q̄d sibi hoc velit virgo beatis
sima q̄ infra suā octauā celebzitimam et in suo octa
patū ope ita me alterari pmittit·Approp̄inquāte igi
tur die natiuitatis beate virgis in cella mihi deote
cōfessus est sacramētaliter et statim ad eucaristie sacra
mentū ipse peditando ad capellaz sancti martini se di
sposuit·missam ibi audiuit et cōmunicauit Finita q̄
missa sacrū oleum pecijt et deuote suscepit Deinde ad
cellā itez ambulans in an tea ambulare nequiuit·sed
p̄xima die in ipō vicz natiuitatis festo virginis inte
gro aspectu atq; auditu.rōne vtens clara et speoptia
agonisare cepit·agonia autē presentiēs in salutacōes
angelicas solitas prupit a easdē diminuit.quo dum
labia ex integro claudere nequit·Semiclausis em la
bijs angeli verba formauit balbutiendo·et ita finē vi
te fecit tam gracōse vt nullū signū horzoris in vivo ia
mortuo videremꝰ q̄ pūtes fuimus·sed potius vultus
hilaritas et gestus alijs deuocōis gaudiū in oib⁹ qui

astabant generabat

GRana frumenti eligunt·sed ordeum modi/
cum curant·paleas nihil·Per frumentū elec
ti dei vel bona opa et alta.Sed per ordeū in
feriora opa et per paleas mala designantur
vñ ilō sup job xxxvij·Frumentū desiderat nubes dicit
beatus grego li·xxvij·mora·Quid electi quicq sunt ni
si frumenta dei celestib horreis recondēda.que nūc in
tritura aree paleas tollerant·quia in hac purgacōne
sancte ecclesie mores cōtrarios reprobrum portant
quousq internus hic agricola ventilabro iudicij di/
rimat et in supna habitacula electos suos quasi mū/
da iam grana suscipiens eternis paleas ignib tradat
Sñ bene p johannē dicit·Cuius ventilabrū in manu
sua et permūdabit aream suā. et cōgregabit triticū in
horreū suū·paleas autē conburet igne inextinguibili
Sed hoc frumentū quousq ad pfectōnē fructuū ve
nat·nubium pluuias expectat vt crescat qr bonor mēs
predicantiū verbis infunditur·ne ab humore carita/
tis desiderior carnaliū sole siccetur Hoc frumentū sup
nus agricola in mūdo surg,ac nubes desidare cōspexe
rat cū dicebat·Messis quidē multa oparij autē pauci
rogate autē dñm messis vt mittat oparios in messem
suam·qui igitur hic frumentum illic messis. Qui vero
hic nubes illic oparij vocantur quia p̄dicatores sanc
ti et nubes sunt et oparij·Nubes videlicz per doctrinā
oparij per vitam·Nubes quia verbis influunt oparij
quia nō desinunt agere quod loquūtur·Et iterū sup
isto job xxxi·Pro frumento oriatur michi tribulus·et
pro ordeo spina dicit beatus grego·lib·xxij·In frumē
to spirituale opus qō mentē reficit·In ordeo autem
terrena rerum dispensacio figuratur·In qua sepe dū
seruire infirmis atq carnalibus cogimur·quasi sua

iumentis alimēta preperamus atq; ipe nostroz vsus
optum quasi more ordei habet aliquid de admixtiōe
paleaz Piger: Da exemplū aliquod Theologꝰ
Est hodie et viuit dñs johannes decanus opidi ysni
nenſ de quo supra ca· iiij· huius tibi mentionem feci
qui mihi quod sequitur hoc anno recitauit· Cum in/
quit de scolis redij iam iuuenis factus sacerdos et pre
dicatōis exercens officiū considerani q religiosi ō or
dinib⁹ mendicantiū fraternitatis quasdam haberent.
quib⁹ se seculares deuote anio ꝺmendabant· Mihi au
tem hoc tanq; iuuenili ⁊ inexpto fatuo displicuit ⁊ ve
lut nouitas nociua hec foret in cancellis contra talia
impegi publice in ecclesia· Fui enim ō numero ait eo
rum de quibus beatus jhero· in epistola ad paulinuz
dicit· qui quicquid dixerint· totum hoc esse legem dei
putant· habuit ꝓtunc consanguineam veteranam sz
virginem multū deo deuotam· et opibus bonis ditā/
tam cui hec displicuerunt· Vnde quadam die sacerdo/
tem istum qui pro frumento verbi dei tribulos habe/
re meruit· ita aggredienq; est locuta caritatiue· Dñe
mi desidero vt fraternitates non calūnia inuadatis·
presertim in loco patenti· Nam multa bona simplices
ibi faciunt· et si bona ista vobis intrare nō placet pla
ceat saltem tacere· Difficulter em̄ nos seculares bona·
aggredimur· quid igitur erit si pronis ad malū licita·
prohibetis· Audiuit sacerdos sed velut sermones del
tantis femine· Cumq; ceptam displicentiam quaz no
uus et inexptus aiaz medicus hauserat animo nō re
linqueret vt debuit· Rediit alia die sancta virgo ⁊ cō
gnato ait· Nisi desineris piculum grande mihi vide
oīno vos inuadet qđ de ꝓpinquo vobis imminet. In
genere mihi constat sed in specie me latet· Igitur vos

mendetis et ita recessit a vito. Et ecce altera die dum sacerdos sederet in domo lete cum quodam suo consocio iuuene. venit tempestas inopiate et insolita fulmē emisit et domum incendit. et a latere sacerdotis sociuz predictum ad mortem percussit. seaumqz adustis vestimentis ad terram cecidit. vbi iacens se tandem viuum esse sensit. et socium exspirasse. Ab eodem autez tempore virgines castas dilexit. cauciq; deinceps predicauit. et tutor ac susceptor religiosorum omnium deuotus effectus est. Piger: Si ita deus sepe penis moneret. erantes. fortassis multi resipiscerent a male ceptis

Theologus: De hoc responsum abrahe accipe. habent inquit Moysen et prophetas hos scilitet sequantur et eis credant. quia si illos nō audierint neqz si aliquis ex mortuis resurrexerit credent. Et tñ aliquotiens hys non obstantibus mira dei clemētia ac pietas quosdam satis miraculose ab errore reuocat Nam in opido columbaz in basilienſi dyocesi hoc ipm quod in presentiarum refero accidit. Fuit et est consulatus ibidē. non nunqz satis grauis et immisericors conuentibus monasteriis ac clero intra muro ciuitatis eiusdem residentiam habentibus venit igitur in mentem ciuibus z consultui et concluserunt vt murus ciuitatem ambiens per nouum antemurale muniretur per circuitu totius ciuitatis velut clamide quadam quod opus diuisim debebat persolui a singulis artificum societatibus quas zunftas vocant. Sed cum magne expense ad hoc exigerent opus coartauit. Opidum ipsum monasteria et conuentus omnes tam mēdicantium ordinumqz possessionatorum vt pro sua tota partem mutorū. sicut zunfte persoluere deberent/Exinde vt quisqz sciret. per quantum tractū spacij murus per eū erigi deberet.

depingebantur in muro maiori ex opposito aũmurali
erigendi certa signa pro singulis zunstis ⁊ mõasteriis
vt sic palam videretur in quo loco cuius libz solutoris
terminus et finis esset· Ciuitas autẽ ipsa seu opidum
de re publica artifices ⁊ materiam muri atqz mĩstros
illius opis cõducebat et expensas primo horũ omni-
um soluebat sed postmodum patz pecuniam a singu
lis recepit· videntes hec fratres nostri et ordinũ mio-
rum ac heremitarum sancti augustini quia hȳ cõuen
tus ibi habentur allegabant se paupes esse et ineptos
ad soluendum tale opus etiam pro sua tota ȳmo ca-
nonicas sanctiones incontrariũ sue coactionis alle-
gauerunt sed apud rusticam gentem nihil profecerũt
Erectum est itaqz aũmurale et signa primo posita ac
termini ciuiby sunt prefixi ⁊ pro reddituatis monaste
riis seu possessionatis vt predictũ est Deinde pro triũ
mendicancium tota postremo vero pro zunstis secula
rium seu artificum Et postqz opus fere in circuitu per
fecte erectum est vt creditur diuino et iusto dei iudicõ
antemurale vsqz ad fundum cecidit vna hora solum
pro illa precise pte que nomine mendicantium religi
osorum erecta fuit· Omnia vero que in aũmurali pre
dicto per ciues possessionatos antea ei per zunstas so-
luta fuerunt steterunt illebate et illese ꝓut ipe vidi et
multoz intuitus oculoz de hoc stupefacte sunt· Opor
tuitqz vt nollent vellent ciues lapsa ꝺ suo erario rece
igerent confusione ducti· Et ita duris hominibus pro
frumento tribuli et pro ordeo spine ante corporis ocu
los palam creuerunt· Atqz in eo in quo peccauerunt
rei puniti sunt· non minori sed longe deteriori pena in
eadem ciuitate eodem tempore plures diuinitus pu
niti sunt morte tpali· nã vinitores oẽs seu cultores vi
neaz dicte ciuitatis tabernaz habuerũt in latere muri

cõuentus fratꝝ nostrorũ In cuius taberneacrea puteum fodere vinitores pro suo solacio affectabant. sed locum pro puteo habere nequiuerunt cõgruũ nisi angulũ quendã dicti muri sibi vsurparẽt. Quẽ anguluz cõuentus noster tanto tpe possederat qꝫ de eius cõtradicõ nõ erat memoria. Remuentib igitur fratrib dare locũ anguli predicti consules dicte ciuitatis se iudices constituerunt in ꝓpria causa suspecti contra cõuentuz. pro vinitoribꝫ dictum angulũ sententiauerunt. Quo gauisi vinitores puteum fodiebant in eodem loco cũ leticia magna et marginib lapideis ab ymo in summũ pfecerunt. Cũqꝫ leti in taberna vinitores iam die altera biberent mancipiũ qdam aquã haurire volẽs negligẽcia sua de manu ydriam pdidit que deorsum in puteũ ceciderat Juuocatis igitur vinitoribꝫ p funẽ vnus eoꝝ in puteũ submittebatur vt ydriã reportaret sed diuina permissione ibidẽ statim subitance suffocatus expirauit. Quo extracto. secũdus vice prioris p vꝛna capienda pmittitur. et sicut primus suffocatus est statim. Cũ vero tercius per funẽ moderate vsqꝫ ad mediũ putei submissus esset tanto horrore concussus ẽ vt clamans in fune retrahi se desideraret A vitã is vix retinuit. Ex hys autem ciues terciũ cladib quid mali egissent tarde satis in suis funeribꝫ didicerũt. Punitus fuit insuper nostro tempore pro sua malicia non minus iuste dei permittentꝫ iudicio quidam caupo in australi frãckonia. Viuit enim hodie predo insignis wolfenmaiser nomine qui licet iniustus sit et infestus multis fuerit tamen condiciones quasdam misericordie et iustꝫcie habere solet ad eos quos captiuat Vnã nullum captiuũ cippo vellocis mancipat nullũ ꝗstionibus torquet nec pena corpali mulctat sed patum pecuniaz si apud aliquẽ reperit eandẽ vi recipit A expẽsas

vsq; ad p̄imum hospiciū spoliato tantūmodo relinquit. Sicq; a se detentus equū clamidē vestimenta vel arma meliora q; predo vel aliquis de suis defert. hec cambiendo recipit et sua vel suoz viliora vice taliuz restituit peiora videlicz pro melioribz sic tū q; nullum a se nudū recedere sinit. Fideles catholice fidei ipe ctiā sanus licz peccatoz multū verbis diligit. fidei aduersarios odit. missaz sollennia quotidie vbi p̄t genibz flexis deuote audiuit. Sed aliquociēs nō minus spolijs intendit. hunc longo tpe ciuitas Rotenburgenſ in francomia velut publicū hostem p̄sertim sue reipublice armis vbi potuit persequebat. que oīa vsq; hodie euasit. Accidit aūt die quadam vt q̄daz Rotenburgēsium cursor pedestris peaniam eidem ciuitati afferret. nō modicam Cumq; haz peaniaz baiulum in hospicio publico caupo tabernarius recepisset timidum et pallidum. quesiuit a cursore quid negocij haberet. cui cursor secreto ait. Scio inimicū nostrum wolfenmayſer de p̄pinquo insidijs frequenter vti viaz. peaniam dñis meis ciuibz affero queso iuta et fidē seruare velis mihi. me nō tradendo sed pocius mihi viaz ne manus hostis incidam dirigendo Cui tabernarius. secur⁹ esto Nam nocte hac securam tibi euadendi viam monstrabo. Credit innocens proditori et mane versus diem. cū proditore suo caupone iter arripuit. Nam eadem nocte clam caupo p̄dom̄ antefato per nunciū intimauit vt ad iter sibi prefixū mane indilate veniret. predam sufficientē inuēturus. Igitur mane predo caponem cū cursore reperit. quē vt peaniā quam portabat pro dñis suis proiceret coegit eumq; ita descripsit nude vt se proditum cursor palam videret. Vnde obediuit inuitus et ingemuit. Tunc predo ad hospitem proditorem accessit. in collum eius ruit et ad spoliatum

dixit Ecce hic te mihi cõtra iura hospitis naturalia p
didit dignus reuera est suspendio. e duob⁹ vnũ eligę
aut ipe te laqueo suspendet aut tu ipm furcabis et de
inceps securus eris. Terzit⁹ est de hoc pmo aursor. sed
vt vitã retineret ꝑriam pditorẽ potius laqo suspen
dit postremo vero predo ait depdato peuniã prdidi
sti me spoliante inimicos meos ne timeas tu in culpa
nõ es sed pditor qui penam sue malitie iam luit Tibi
ergo scribam literaz et sigillabo in qua te ega tuos cõ
ciues excusabo et tecum quomõ actum sit clare scribã
dedit igitur iuxta solitũ aursori nescio quas expensas li
teram eidem excusatoriam scripsit vt pmisit et abire
cum illesum dimisit

RAna si sint humida aut luto maculata de/
siccant formice vt fiant sicca et arida p gra
na enim opa sed per hũorem et lutum infectio et lesio
nostroz operum designatur que nõ deus sed dyabol⁹
diligere et inquirere solet vnde super isto job xl Sub
vmbra dormit vehemot scilicet in secreto thalami in
locis humentib⁹ dicit beatus gregorius libro xxxiij moza
liũ. quid aliud locis humentibus nisi luxuria designa
tur. vt ꝛ per thalamum gloria supbie ꝛ per loca humẽ
tia luxuria corporis exprimantur Duo quippe sunt
vicia que humano generi immaniter dominantur
vnum vicz spiritus atq; aliud carnis elacio nãq; spi
ritum erigit luxuria carnem corrũpit Antiqu⁹ itaq;
hostis humanum genus vel per elacõnem precipitãs
vel per luxuriam premens in secreto thalami atq; in
locis humẽtib⁹ dormit. qz damnatũ homiem subdicõ
ne dñacionis sue aut per elacionẽ spũs aut p carnis
corruptiõez tenet Quosdã vero in vtroq; possidet qz
ũ eos supbie spũs eleuat a timore sue altitudis nec
verecũdia corruptiõis inclinat Fugit itaq; vehemot

demon ſcz loca munda arida et ab humoribꝫ viciorum deſiccata. quia iſta ſpūs bonus diligit. malus odit. vñ in euangelio veritas dicit. q̄ ſpūs exiens qui in locis aridis et in aquoſis requiē non inuenit. quia domum quam reliquerat vacuam ſcopiſq̄ mundatam reperit. hanc multiplicior intrauit Quia eñ fluxa ſit terra que infunditur loca arentia et in aquoſa ſunt corda iuſtorum que per diſcipline fortitudinē ab omni carnalis concupiſcentie humore ſiccantur. Vnde hic quoq̄ ad huc vbi behemoth dormiat iſte neceſſario demonſtratur cū protinus ſubditur in locis humētibꝫ. loca nāq̄ humentia ſunt terreno rꝫ hominū mentes. quas hūor carnalis cōcupiſcentie quia replet. fluidas facit in quibus behemoth iſte iniquitatis ſue veſtigia tanto altiꝰ imprimit. q̄nto in eiſdē mentibꝫ pes tranſitus illius q̄ influxa terra deſcendit. loca quoq̄ humētia ſunt operta voluptuoſa. pes quippe in arida terra non labit. fixus vero in lubrica vix retinet. Diger'q̄ vt iam video hȳ velud prudentes formice grana humectata ad calorem ſolis deſiccant. & mundificant qui labore & induſtria ſue informacōis animas et ſpūs hominum in humoribꝫ vicioꝝ incentes ad criſti caritatem inflāmant. an tales modo reperiantur. doce per exempla.

Theologus. De hoc ſupra lib. ij. ca. j. tibi de mgro vincentio manifeſtum exemplum tradidi Cui hoc addo mirabile de ſexu femineo et fragili. Viuit hodie in regno francie puto ſoror Coleta nomine ordinis ſancte Clare virgo ſancta et prudens hec quātas deo animas ſuis ſanctis exemplis acquiſierit et cuſtodierit norunt hȳ qui loca ſancta per eam reformata. et ſua cooperacione fundata de nouo viderunt. Vnum igitur de multis tibi refero quod a ſollenni valde ambaſiatore ducis Sabaudie ipſe audiui coram multis.

nobilib⁹ in ciuitate nürenbergen· tpe cõgregacõis p̃n cipum almanie ad regẽ romanoꝝ Sigismundũ q̃ in causa fidei expectabatur in loco predicto· Cum eñ cã tellarius sũmus ciusdẽ regis in concione multoꝝ vitã sancte memorie katherine de senis ordinis q̃ vocatur de penitencia sancti dñici laudaret·Cuius legendã sub stilo mgri Raymundi dictatã se hꝫ legere gloriaba tur Et quãta deꝰ i cõuertendo peccatores nõo tpe fiat veritus est per eandẽ virginẽ feciſſet in ytalia·Jam ser mone ꝑuato finito·cepit predictus ambasiatoꝛ ducis sabaudie infra scripta recitare ꝺ sororꝛe coleta q̃ facta essent in gallia Viuit in q̃t nobiſcũ sub artiſſima paup tatis regula tam magna cũ deuocione vt spectaculum facta sit deo et hoib⁹.Nam circa comitatũ Vibenen sem ob reuerenciã sancte clare monasterium de nouo erectũ nouiter extat·cui dicta virgo in sororib⁹ puide re debuit·Jgit antequ ad plenũ officine pate essent ne scio cui⁹ negligẽcia missum ẽ ꝓro sctã virgie que cũ lo co appinquauerit nõ dũ sufficienter habitacõe virgi/ num ꝓfecta·cogebatur in domo quadã honesta manē re ad tempus cũ suis sororib⁹·que dum ꝓficeretur mo nasterijũ et ex loco ad ecclesiam certis temporib⁹ opus fuit vt exiret.Quod cũ fieret die quadam factus est cõ cursus populi magnus·de quo singuli certatim gestie bant virginem videre tam sanctam· Erat ꝓro tunc q̃ dam vir dissolutus valde mimus quodammodo et io/ culatoꝛ multoꝝ qui hec intuens in medium prosiluit· vt fortassis iocum et solacium videntibus faceret·stan/ do coram virgine sancta ita ait·O domina si tante san ctis es ãnte reputaris ab hoc populo·me sicut ceteros velis virum deuotum facere deo Cumq̃ virgo huius hoīs dissolucõem conspiceret mia motꝰ ꝛ passiõe eleuans in celum lũibus pariter et manibus sic orare

breuiter et apte cepit. Deus qui omia potest dignet te sibi fidelez facere famulum. Que pura et sincera oratio causa fuit apud omipotentē valida vt ille mox diuina inspiratus gratia et immutatus ō turba gemebūdus abscederet mundū relinqueret et feces eius. Nam statim ad reformatū locum fratrū ordinis minorum. artissime reformatoz q̄ curarit peccata quib⁹ aiam velut humoribus malis fedauerat cōfessus est. penitenciaz suscepit et ordis fr̄ effectus est In quo p̄uldubio maius miraculū factum est q̄ si corpaliter defunctus resuscitari p̄t virginē meruisset. Piget: Si nam p̄dicatores verbi diuini multos modo habaremus circa tertas infideliū qui hoc modo aiaz q̄ grana desiccarēt. a suis hūorum facinoribus et in aeruum et caneum ecclesie tales deferrent siquā hec virgo circa dictuz peccatorē fecisse dinoscit. Theologus. Ecclesiaz suam diuina clemētia nunq̄ p̄dicatoribus sui verbi semina cōe in toto destituit. sed p̄ suos quos mittere solet seruos. rigare semp cōsuevit. Absit vt deus q̄ eaz sui filij pretio cruore redemit. minus diligat q̄ synagogā olim. cui in extremis grauataz p̄ dolatrias p̄t p̄phetas suos semp subuenit. Si em̄ gesta in hyspania et gallia p̄t antedictū frēm vincentiuz meminerit. si demq̄ infinitam multitudinez peccatoz q̄ conuersam nup in p̄ talia p̄t frēm bernhardinū ordis minoz virū deuotissimuz et p̄dicatorem excellentissimū attendere voleris et similia videbis deū nō relinquisse plebē suā. Piget. Terret me valde vnū de pūtis materia quando videlicet audio z̄ considero turcos et sarracenos in quibusdam p̄tibus tam potenter regnare et restringere crūsti fidelez popolum ita vt iam plurima loca perfidi occupent in quibus fideles antea sedebant. Theologus. In fide tenes hec nō tepidū efficiet sz cōfortet potius si credis

ctiſtum hec et ſuum apoſtolum p̄dixiſſe. Nam math. xxiiij. veritas ait. Surgēt pſeudo xp̄i et pſeudo ꝓphete et dabunt ſigna magna et p̄digia ita vt in errorez inducantur ſi fieri poteſt etiaz electi. In nouiſſimis iḿt apoſtolus dieb⁹ inſtabunt tp̄a periculoſa et erunt homines ſeip̄os amantes ſecunda. Thi. iij. Et math. xxiiij. xp̄us ait. Multi pſeudo ꝓphete ſurgent et ſeducent multos. Et quoniam habundabit iniquitas. refrigeſcet caritas multoꝝ qui autem ꝑſeuerauerit vſq; ad finem hic ſaluus erit. Et itez luce. xviij. Filius hom̄is veniens putas inueniet fidē in terra Preterea ſi eccleſia vna in p̄te p̄r perfidos coangustatur parte ex altera ſcimus dilatatur. Certū eſt etem̄ tempe magni karoli magni hyſpaniaꝝ regna fere in toto ſarracenis fuiſſe occupata. que modo excepto ſolo regno granate crīſti cultorez ſunt Nouimus inſup vineam et eccleſiam crīſti nr̄o tēpe ꝓpagines expandiſſe ſuos verſus ſeptentrionem ſeu polum arcticum vltra regna polonie et intra latiſſime. Nam ea que ſequuntur a fidedignis ſepe audiui et ſatis noui ter diſertius a Reuerendiſſimo et deuocione ac literatum pleno dño. Cardinali Juliano ſancte ſabine percepi Anni em̄ tres vix elapſi q̄ rex polonie wadiſlaus mortuus eſt. Hic p̄mū paganus extitit et in infidelitatis cecitate natus a diu nutritus ſicuti et ſuoꝝ vicinorum multi. preſſus aut̄ tandē bellis crīſtianoꝝ et impugnatus p̄r militiā cruciferoꝝ ordinis theuthonicorū de pruſſia et ſimulatq⁹. variis diuini verbi vocacōib⁹ conuerſus eſt tandem. baptiſmum ſuſcepit deuotiſſime et deuotius continuauit. Nam qui antea ignem elementalem coluit. poſtmodum crīſtum veneratus eſt. Et vſq; ad finem vite ſue adorauit. huius exequie cum in preſenti Baſilienſi Concilio celebrarentur. et qui ſermonem preſente

concione Concilij faceret. nescio cuius negligencia ab esset · cepit antedictus dñs julianus qui in minoribus institutus in poloniam fuerat transmissus · aliqñ ita referre Michi inquit patres optimi tanqz expto credite · Rex iste cuius exequias celebramus ecclesie sancte vltra qz credi potest pfuit suo tpe · Nam a tēpe quo cristianismū suscepit · vltra triginta milia paganoz ad lumen fidei conuersa sunt · septem cathedrales ecclesias de nouo funditus pro neophitis erexit. A in luto vbi perpetuus nutriebatur ignis . et adorabatur ecclesiam collegiatam destructo igne cōstruxit et clerum tam in copioso numero ibi auxit vt die A nocte nulla hora nullumqz momentū existat in quo nō per certos ecclesie ministros iugis laus altissimo persoluat̄ · Tanto itaqz cristi ecclesia versus septentrionem dilatata ē vt modo ordo cheuthonicoz prefatus nullum locū habeat aduersus quem necessario bellum ducat · et tamē tertū est q paulo antea etiam meo tpe necessé fuit annuo perfidis pugnam porrigere

Capitulum Decimum

GRana formice solerter colligunt · decorticāt ne germinent et secrete recondunt · In quo mira huius animalis videtur sagacitas Si em granum non decorticaret · vi pullulatiua manēte deorsum et in terram radicem submitteret et crescens versus sursum in altū se nimis extolleret germinando et virescendo · sicqz in se virtute omni destitutū vite alimentū non preberet. sed omem fere cassaret formice laborem preteritū · Hac industria carencia alia animalia stulta in compacione formice videnṫ. quia illa grana coacernatim integra et non presciſa colligunt A cū cibo vesci se putant solido diuites dimittunṫ inanes · Sed formica ista vitans prouide · esuriens implebitur

bonis·Cum cetere bestiole se putant diuites .dimittũ
tur velut inanes· Vnde p hanc hui⁹ minuti aialis p/
uidentiã·apte designant viri simplices ⁊ recti q̃ grana
virtutũ de pximorũ vita legentes eadem sequendo in
ope·secreto loco abscondunt ne germinare incipiant
coram alienis oculis·Et exinde gloriã q̃rentes vanaz
virtutem ⁊ mercedez hic amittãt sicuti stulti facere di/
noscunt· De quib⁹ Job·v·dicit· Vidi stultũ firma ra/
dice ⁊ maledixi pulchritudini eius statim·Super quo
beatus Grego·libro·vj·mora·dicit·Quasi firma radi
ce stultus in terra figitur qui totis desideriis in terreno
amore solidat· Vnde Cayn primus ciuitatez in tra cõ/
struxisse describit· vt apte mõstaret· qz ipse i terra fũ/
damentum posuit·q̃ a soliditate celestis patrie alien⁹
fuerit Quasi firma radice stultus atollit q̃ hic tpali
psperitate fulcit vt omne qd̃ appetit conseq̃t aduersa
nulla sustineat·contra infirmos sine repugnatione p̃
ualeat.bene agentibus ex auctoritate contradicat ad
maiora cõmoda ex priori sp actiõe puenìat vt vnde
viam vite deserit·Inde ad tempus felicior viuat·Bñ
ergo dicit Ego vidi stultum firma radice ⁊ maledixi
pulchritudini eius statim pulchritudini quippe stulti
maledicere est eius gloriam ex considerata dãnatione
iudicare qz eo atrocius in tormẽtis obruit quo alcius
in peccatis elabit quia transit qd̃ extollit pmonet qd̃
punit· Qui honorat in via in puentiõe damnabit· Et
quasi p amena prata ad carcerẽ puenit qui p pñtis vi
te psperа ad interitum tendit· Piger· Da peto exẽ/
plum de aliquo qui grana virtutũ de area hui⁹ seculi
eligere nouerit ⁊ eadem ab hominũ oculis occultando
atq̃ ne in gloriam inanem germinent·ea pscindere et
decorticare sciuerit· Theolog⁹· Miles de quo supra
libro·j·ca.vltõ Et libro.iiij·ca.iij·tibi retuli· Boatus

talis vt opinor extitit qui pfectionis que fecit opa ita ocultare nouit. vnde extimseus puer hui⁹ mūdi spē/ tenus esse videret. q; tñ vanaz gloriā ⁊ eius pompas p viriliz fugit. Vnde etiaz diuina ei mia dedit vt longe ante ei⁹ ab hac luce decessum vt se pdisponeret vocari diuinitus meruit. Nam put ab ore eius pcepi. postq; se resignatis vitioz turbis diuino obsequio p secreta deuotionis exercitia acriter dedicasset. Venit nox in cuius medio vt more solito xpo gratias de sua passio ne meditando pageret surrexit ⁊ deuotioni solite i ca stri sui quadam turri sequestrata a locis alijs put licu it vacabat. qua finita se in lectū reponere cepit. Tūc statim eo clare vigilanti vox venit que trinis circit vi cibz ita insonuit. post quinq; annos ōnino morieris. Obstupuit aūt ex hoc miles ⁊ an somniū esset. tertius cepit ambigere. Sz qz vere se vigilasse didicit. nec ęs q; secum fuit in cōmodo vbi iacuit nec in pximquo ha bitatio erat. vnde vox audiri posset aliena. tē cum ad mirationē mente diu reuoluit lētos de sup secreto que siuit. ⁊ ad me tandem venit. Cum aūt me scirz nec p/ hetaz nec pphe filiū ad securiorem ptez conuertere ce pi diuinum vt credo oraculū. Rimari cū iussi pria cō scientiā sup vitam iuuentutis tpe ductaz. An ne exer/ citus ducendo monasteria leserit ⁊ paupes indebite. ⁊ si sic: vtrū restitutiones fecisset ⁊ in similiz informa ui viz qui tñ vt ptunc sensi alios sue aīe medicos du dum securus ē. ⁊ vt suasi hūiliter obtempabat mihi. Tandez aūt dei tyroni sic concluſi. An a deo hec vox fuerit affirmare non audeo. sz scio xpm omnem pmo nuisse hoiez: Vigilate inquit qz nescitis diez nec horā. Idcirco modis vobis possibiliz vos ad mortē dispo natis. ⁊ ita decipi non poteritis in eo qō veritas ipsa iubet. Finitis aūt annis ⁊ infra eoz curricula vltra q;

credebat miles xpi corpꝰ castigabat ⁊ aim dispoebat
Nã licꝫ alligatꝰ essꝫ quodaꝫ fidelitatis vinculo ⁊ astri
ctus obsequijs cuiusdaꝫ terreni principis cui famula-
bat fideliter regendo rempub. tñ in iudicijs iustus. i pau
peres misericors. inequales gratiosus. ⁊ clero multuꝫ
fuit gratiosus. corpus atterebat nocturno tpe flagel-
lis macerabat ieiunijs vigilijs ⁊ abstinentijs ⁊ idꝫ do
mabat cilicio desup aureis de die tectus militum in si-
gnijs. In vestitu superbia nulla. sꝫ potius in compatõ
ne ad cõmilitones clericꝰ esse videbat. vbi potuit ver
bum dei legit auidissime. audiuit solicitus ⁊ diuinis-
simum eukaristie sacramentum recepit sepe. sꝫ quo po
tuit occultus quotidie attente ⁊ studiose p suis pau-
peribꝫ ⁊ rusticanis hominibꝫ pces ad deuꝫ fudit tanqꝫ
pprijs p pctis se dicens put ab ore suo audiui de eo
rundem labore victitare ⁊ ideo credere se ad vicem re-
pendendam reciproce multum obligari. Ob hinc quid
quid facere cum deo potuit vel obmittere ad hoc se in
clinauit sp vt cum nullo nobili guerras iniret. ne sui
pauperes lederentur. Cumqꝫ tota bauaria rethia sue
uia ⁊ franconia multotpe litium diuersarũ incendijs
villarum vastarent ⁊ cedibꝫ hoim in quibꝫ princeps
cui miles iste seruiebat vt p̃missi ex vna pte principa
lis exiit. tamen tam prudenter xpi tpo se ex vtrisqꝫ
⁊ in aduersis partibꝫ armatoꝝ gerebat. vt nullus mi
litũ subditus in domo aut corpe damnum senserit p to
tum deursum guerraꝝ. sed semp in pace subditi eius
quieuerunt. Colligauerant p̃terea paulo antea mul-
ti nobiles se in vnam societatem ⁊ amicitiaꝫ cum listria
quadam apte de quorum numero idem miles etiaꝫ fu
it. huiusmodi enim insignia in figura auis vel alteri⁹
argentei vel aurei animalis ob pacem seruandaꝫ con
tinuatius aliquotiens milites ⁊ militares deferre solẽt

in Almania. Accidit aũt prope eadẽ tpa vt canonici
cuiusdaz kathedralis ecclesie in nobilium eozundem p
tibus male ⁊ scandalose viuerent fiat heu in almaia
satis cõsuetum est. Offensi sunt in taliũ vita plurimũ
quidam nobiles ⁊ consilium habere ceperunt inter se.
quomodo clerum vna dierũ inuaderent ⁊ humiliarẽt
aliqliter. varijs aũt varie ad q̃sita rñdentib⁹ miles vbi
sibi locus loquendi dabat ita p suo voto respondit. a
gnosco inquit clez se male regere. de quo merito dolẽ
debemus. Sz ipsi scimus intra nra territoria ⁊ in no/
biliũ cetu quosdam esse raptores vsurarios maifestos
⁊ adulteros. In nobis queso primo vindictã faciam⁹
in nacionib⁹ ⁊ increpatões in populis. quo facto: de
liberemus quid fiendum sit de clericis. Hoc audito. õ
nes de inceps de clero siluerũt. qz multũ se in simi libus
vicijs aut suos esse reos agnouerunt. Interea iaz simi
tis ꝓpe annis de quib⁹ oraculum insonuerat quedaz p
sona militi affinitate coniũcta sima in facin⁹ quodda
infamie nimis cecidit. quam qz miles velut se dilexe/
rat. tristitia cordis vulnerat⁹ est adeo vt mihi diceret
die quadam secrete. mori aũt in bello ⁊ perfodi iaculis
die vna pluries leue mihi foret in cõpationẽ hui⁹ ma
li quod illatum est p nequissimũ viz mee amice. Nol
lem tñ ⁊ si valerez reo ⁊ nocenti nocere iniuste deus si
bi parcat. Tunc ego subintuli. Dñe fortassis pacientia
⁊ equanimitas hec tolerãdi p deo qui maiora hijs su
stulit. mors de qua vocem audiuistis dudum esse pot.
rñdit qz mors fame inclemẽtior ẽ nece corporea. pau
lo aũt postea cepit secta hereticoz in bohemia manu
armata loca patrie militis ⁊ aliorum inuadere. aduer
sus quam sectaz nobiles francomie ⁊ adiacentium p
um nobilium ⁊ fidelium armatam collegerunt. ⁊ eam
dem quia hyems instabat p nutriendis quotidianis

gueris contra hereticos ad vicina loca bohemie trās miserunt. militemq; p̄fatum in exercitu eodem p capitaneo. qz animo bellicosissimus erat p exercitu posuerunt. vbi cum armate fideliter p̄esset. intrauit exercitū pestis epidimie que plurimos consumpsit. Z dictū militem sumptis ab eo ecclesiasticis sacramentis. ab hoc nequam seculo migrare feliciter fecit. vt ita cum merito mortis duplicis fame scz Z corpis verificaret̄ vocatione que p̄cessit diuina.

Capitulum Undecimum

FOrmice arte multiplici onera sibi faciūt portabiliora. vt sic in labore p̄seuerent. Laborioſissimū em̄ est animalium. Idcirco studio se victum queritat. ceptum p micas minutatim portat. Et ideo Ysido. ethimo. libro. xij. ca. iij. dicit. Formica dicta est ab eo q̄ ferat micas id est grana farris Vnde Ouidius metha. Grande op⁹ exiguo formicas ore gerentes. Et q̄uis labor hui⁹ minuti animalis sit grandis Z varius tamen oneris mole Z laboris multitudine vix vnq̄ frangit. quia aut onus si imp̄roportionatum est diuidit. aut alteri p̄tem concedit. aut si grande est. nunc ante nunc retro recuruat. Z gerit modo pedib⁹. modo ore. siue retro grande. siue facie tenus ferat vsq̄ ad fines introducti oneris diuersa sub arte p̄seuerat. In quo reuera nobis segniter agentibus torporem accidie multum accusat et virtutē p̄seuerantie cōmendat. Vade ait sapiēs o piger ad formicā. In diuinis igit̄ opib⁹ quibus nūc almonia in celo summē dam colligimus. non inertes sz indefesse laborem⁹ varia opa virtutū diuersis tpib⁹ p tedio vitando sumamus. nec vnq̄ a ceptis bonis desistam⁹. Ad q̄d hortatur beatus Augu. sic li. de virginitate diuersis seminibus pectoris tui tolles semen. Nunc alimonijs medio

c tibus. Nunc ieiuniis parciorib9. lectiōe. ope. pce. vt mutatio laboris. inducie sint qetis. Sūt em̄ quinqȝ per q̄ in xp̄i obsequio arte q̄daȝ onus laboris facilitat̄ vi/ de'icȝ opm variacō. Collaborantis intuicio. Oratōis admixtio. p peccatis satisfactio ⁊ beatitudīs augmentatio. De primo btūm Augu. audisti de scdo di. btūs Gre li. v. mora. Non deseres in labore psistere. qr sub leuatio laboris ē visio collaborantis. De tercio in vi/ tasꝑ patꝝ legim9. Cum em̄ btūs Anthonius in heremo tedio afficeret̄ dixit. Dn̄e volo salu9 fieri. ⁊ non pmittunt me cogitationes mee Et surgens exiuit foras viditqȝ quendaȝ sedentē atqȝ opantē. Angelus em̄ dei erat. deinde surgentē ⁊ orantē. ⁊ dixit ei. Sic fac ⁊ salu9 eris. De quarto ait btūs Bernhar. in ꝑmone quodaȝ Cuȝ laboris homo cogitȝ in labore. vt ipa ei pena quā patit̄ culpaȝ p q̄ patit̄ repn̄tet. De vltimo aūt di. beatus Jhero. in q̄daȝ epistola. Null9 labor dur9. nullum tempus longū videri debet quo gloria eternitatis ac/ quirit̄. Nam inquit apostol9. Non sunt cōdigne passiones huius tpis ad futuraȝ gloriā q̄ reuelabit̄ in nobis. hanc artē facilitandi xp̄i onera docere voluit dn̄s qn̄ Math. v. ait. Discite a me qr mitis sum ⁊ humilis corde ⁊ inuenietis requieȝ aīab9 vestris. Jugum enim meum suaue est ⁊ onus meum leue. Hic obicit Rabanus ⁊ soluit. Quō inquit iugum xp̄i suaue ē. cū supra dictū ē. Arta ē via q̄ ducit ad vitam. Sȝ qd̄ angusto inicio incipit̄. pcessum tpis ineffabili dilectionis dulcedine dilatat̄. Meliusqȝ btūs Augu. hoꝝ causam as/ signans in de verbis dn̄i sic obicit ⁊ cōcludit. Qui iugum dn̄i intrepida ceruice subierūt tā difficilia picula patiunt̄ vt non a laborib9 ad qeteȝ. sȝ a quiete ad laborem vocari videant̄. Sȝ pfecto adest spūssanctus qui in exterioris hoīs corruptōe renouat hoīeȝ interiorē

de die in diem. ⁊ gustata requie spūali in affluentia deliciaꝝ dei in spe future beatitudinis. oia pūcia delinit aspera. ⁊ oia grauia releuat Et postꝫ oñdit qꝫ maxīa incōmodo sustinent mundani hoīes ex amore terreno rum sic cōcludit. Omnia seua ⁊ immania. ꝓfus facilia ⁊ pene nulla efficit amor. Quanto ergo facili⁹ ad veraꝫ bītudinez caritas facit. quod ad miseriā quantum potuit cupiditas fecit. Piger: De pseuerantibus ergo in diuino labore aliqua ꝓducas exempla

Theologus: Donum pseuerantie non in vite principio sꝫ in eius cōpbatur termino. Multi bñ inchoāt ⁊ male pseuerant. Et diuerso quidam malo inchoato principio. fine bono cōcludunt. hoc donū tante dignitatis est ⁊ arduitatis iuxta sancti doctoris rudimenta vt sub nulli⁹ cadat merito ꝓprio licꝫ orōe facta pro se pie ⁊ continue impetrari possit. qz meritū iustitie. oracio vero siue ipetracō diuine mie immittit. Et p hiis exempla hodie diuersa habem⁹. Fuit nostro tpe Rex romanoꝝ Rūptus de quo supra. ca. iij. hui⁹ mentiōez fecim⁹ q̄ ante sui electiōez re ⁊ noie clemens erāt. Et pt⁹ diuīa ⁊ sancta sua opa in letali q̄daꝫ infirmitate ꝓpe a demōe vict⁹ occubuit Nā infirmitatē graues incidit ⁊ sumpto eukaristie sacramēto se dictim ab sancte vnctionis oleo callide ne reciper subtraxit. Hausetat em̄ vbi nescio dyabolicū hunc instinctū vt videbatur quo q̄daꝫ superstitiosissime credūt se post huiusmodi sacramētu susceptōez ōmino migrare oportere. Dissulit igit̄ princeps recipe sacramentū ꝓter mortis periculum. Et doctores diuini ⁊ hūani iuris quos sp dilexit verbis virū hortabant̄ ⁊ sibi suadebant ne ōmino desineꝫ tam salubre aie ⁊ corpis anthidotū. Obtinuerunt tñ tandez illi diuina arridente gratia intentū. Cū ꝙ pūtib⁹ lr̄atis clericis inungeret̄ princeps ⁊ orōes q

de ſanitate ſonant virtuſq; hoīs mulāplicarent aīt ſa
tis alacriter. Reuera ſi hoc ſacramentū ſciuiſſem tantū
p vtroq; valuiſſe hoīe quēadmodum iaz audio. Du
dum ipm deuotiſſime poſtulaſſz. Fuit em litteratus ſa
tis q̄ conualeſcens poſtmodū multis annis Romanū
gubernat ſancte impium ⁊ tandez felicit̄ p̄ ſeuerās in
bonis opib; vita functus eſt. Tpe quo artes primum
in vniuerſitate wienenſi audiui fuit ibidē virgo de/
uota ordinis canonicoz regulariū. que deo primū. de
inde beate Cuſtine virgini ſedule obſequia p̄ſtāt Je
iunijs ⁊ oratonib; ſancta miniſteria p̄ſertim in feſto
dicte virginis ſatis mulāplicauit ⁊ p dono p̄ſeueran
tie atq; vt ſi fieri deceret in ipſius ſancte martiris fe/
ſto ab hac luce tpe migraē ſepe orauit. Nec deſpexit do
minus p̄ces ancille ſue. Naz eadem die multis elapſis
annis mortua eſt feliciter. ⁊ vt in dño confido cū ſan/
cta vgine Cuſtina locum eterne retributōis intrauit.
Hec cum nobis in loco capituli prior noſter wienenſi
vir prudens ⁊ deuotus q̄ virginem nouerat p ſpūali
ſolacio recitauit multis iuuenib; fratrib; ⁊ ſenib; ma
teriaz deuotōis ad dei ſanctos non modicam mini/
ſtrauit in principio Baſilien. concilij in ſignis quid ā
fuit p publicaz iuſtitiam detentus eſt ⁊ fraudis ſue cō/
menta detegebat multimoda. Sententiatus igit̄ tur ad
mortē in iuditio: pure ⁊ ſacramentaliter confeſſus eſt
cuidaz viro religioſo Nō modica em ſubtraxerat ⁊ in
veſtimētis hō magni generis videbat. Et exinde mul
tis familiaris effect⁹ fuerat. Cū igit̄ de ciuitate ducere
tur verſus locū patibuli qđ ſatis diſtat. p totū ſpatiū
itineris in magna multitudine populi tū alacriter in
cedebat ⁊ hilari vultu ymo iocundis verbis ⁊ nu tib;
adeo vt eū ſponſe ad thalamū p̄ntandū putaſſz. le to
vultu ſibi notos inuocauit et orauit vt p eo ad deū

intercederent. In via alta voce canebat metra q̃dam vulgaria ⁊ deuota q̃ dudũ didicerat ⁊ in stupozẽ omnium mentes cõuertit. Cũq; lictoz eũ sursum in scala sub furca deberet ducere. ita furcando aũt. Queso mihi rñdeas. Quid q̃so comediſtí vt tã letus hodie morieris. patrẽ em̃ tui nunq; habui. vñ ergo tibi hec quaz in deum habes fiducia. Cui ille rñdit. Scio me grauiter deũ offendisse. Credo me deinde remissiõez meoz̃ facinoz̃ p penitẽtie sacramentũ recepisse. Quia expioz mihi displicere q; creatozẽ meũ offendi. ⁊ si phas essz me mortẽ euadere tñ emendatõis ꝓpositũ oino fortiꝰ retẽtare vellẽ. qđ etiã p pñtí gero. Sz scio nõ expedit vt euadaz mortẽ mimis em̃ offendi deũ ⁊ hoies q̃re iuste morioz ⁊ meã voluntatẽ diuine iustitie in hoc confozmo. hec considerans. nũqđ letus mozi debeo. Diutius em̃ viuẽdo fortassis in taberna occiderer meis im̃ peccatis. q; aũt h̃ malũ hacten⁹ euasi domũ dei ẽ. nõ meritũ. Igit̃ deo gratias ago. Ascendit ergo lignũ supplicij ⁊ laqo vita reo recepta cũ pseuerantie patẽtib; signis

Piger: Ego puto q; tales p̃destinati eẽ videnꝰ ⁊ tali supplicõ p diuinã clementiã velut mõ aptiozi ẽgnũ celoz̃ itrare cõpellũt. Theolog⁹: Idẽ meũ sepe nõ iudicando si meditando de hoc tacit⁹ asideraui. Quia multos q; vite fuerũt dissolutissime nec vlla via cõpesci poterant a suis malicijs. vidi ad veã contritõnem quantum in exteriozib; datum est iudicare: compugi. ⁊ plexos morte publica deuote migrare. E diuerso multos vidimus per p̃ces aut pecuniam a morte quã meruerant per iudices varios libertati condonatos. quos postmodum experti sumus fuisse deteriozes q; antea. Difficile enim est consueta relinquere.

Capitulum Duodecimum.

Yeme ꝙescunt formice ⁊ tunc cibo fruūt̄ esta te ꝓcollecto. Dñi puer. iij. Formice popul⁹ infirm⁹ ꝙ ꝓparat in messe cibū sibi ꝑ hyemē in ꝙ non est temp⁹ seminandi ⁊ arandi futura beatitudinis vita designat. Dñs saluator suos ꝑmonuit loquens de die iudicij qñ Marci. xxiiij. ait. Orate vt non fiat fuga vestra hyeme vel sabato. q⁊ scz vt btūs Jero. ibidē dicit. In altero duritia frigoris ꝓhibet ad solitudines ꝙgere ⁊ in montib⁹ deserti scz latitare. In altero aūt transgressio legis est. Per estatē veto qñ metendi laborādi ⁊ seiandi temp⁹ est ⁊ laboris pñs vita intelligit. ꝓpter qđ salomon puer. vj. dicit. Vade ad formicaz o piger ⁊ considera vias ei⁹ ⁊ disce sapiētiā parat estate cibum sibi ⁊ congregat in messe qđ comedat Et iterum ibidem. Si impiger fueris: veniet vt fons messis tua ⁊ egestas longe fugiet a te. Quo contra vt btūs Augu. li. de conflictu viciorū et vbi torpor ⁊ ignauia dicunt. Si lectioni continuato studio sp insistis oculoz caliginez incurris. Si indesinenter lacrimas fundis. ipos etiā oculos amictis. Si ꝓtelatis vigilis psalmoz censum ꝓsoluis. insaniam capitis acquiris. Si quotidiano labore te ꝛficis ad op⁹ spūale non consurgis. Aduersusqz beati Bernhardi ꝑmittendum est consiliū quo in epistola ꝙdam dicit. Cuz te accidia vel tedio affici sentis. noli ꝓterea diffidere atqz desistere a studio spūali. sz iuuantis requie manū trahi post te ihm obsectans. Teste em Cassiano de institu. monachoz. Experimento cōptū est atqz ꝑbatū. accidie ita ipugnatōez nō declinādo fugiendam sz resistēdo superandā. Piger. Scis ne aliquos viros vel ꝺ femineo sexu aliqs de qbꝫ ꝑsumēda sit solicitudo laboris quā tantope cōmendant sancti. Theolog⁹ de vtroqz sexu plures vt spero noui. Viuebat nostro

tpe in Nũrembergensi conuentu pater q̃dam Eberhardus nomine qui in priozatus officio ibidem me precessit. Hic primum sacerdos secularis extitit. ⁊ vt mũdũ euaderet imundum: nostrum ordinem intrauit. Jeiunia regularia que per dimidium vere annũ durant stricte seruauit. dies ꝑpe nulla fuit intra. xx. annozum spacia in qua mane summo missam deuote celebrare negligeret ⁊ postea vsq; ad prandij tempus audiẽtie confessionum in porta non insisteret aut animarũ consilijs. Fuit em̃ vir multum maturus ⁊ prudentia p̃dit⁹ licet lingue p̃dicõris essz. Habuit hic vir gratiam lacrimarum tam habunde. vt de simili non audierim. Nam omni nocte finitis matutinis quib⁹ semper interfuit tempus obseruauit quo fratres omnes de priuatis oratiõnibus ⁊ meditatiõnibus suis ecclesiam exeundo dormitoriũ intrauerunt. Quo facto angulum aliquem elegit ecclesie in quo se reponẽs tã amare cepit flere ⁊ illud p dimidiam ꝑpe horaz continuare velut si infans aut puer foret matrez deplorãs ꝑpriam. Eiulatus ⁊ voces tam gemebunde emisit. vt vix tam duri fuissz pectoris q̃ vix audiendo lacrimas continere potuisset. Mirabar de hoc sepius presertim cum cum nouerim esse multum virilez ⁊ aiosissime cõplexionis. vnde quotidiane prouenerunt lacrime. verum qz impedicõris lingue fuit non tñ impijus litteris id quod p̃dicando vocetenus facere non valuit exhortando scriptis et priuatis monitis fideliter suppleuit. Nam eo procurante ⁊ per sua monita ac studijs in diuersis parrochialibus ecclesijs Vbi fames ⁊ caristia fuit diuini verbi ibi perpetua benefitia ⁊ offitia predicationis fundari procurauit. ⁊ vt dotarentur in eisdem sufficienter in libris ⁊ victu predicatores ordinauit. Tandemque ex fletu Et scripturis visu In vtroque

oculo orbatus est. Et qz sic missaz celebrare nequit. id circo quotidie fere aut frequenter in ebdomoda deuote sumere cõsueuit sacramentũ eukaristie. Tandẽ vero vita functus in habundantia sepulchrũ ingressꝰ est ⁊ vt credo cũ copia meritoꝝ. Bonoꝝ enim laboꝝ teste scriptura gloriosus est fructꝰ. Piger. Sitũ noui et ãplius qz exꝑsisti laudis in eo fuerũt opa q̃ continuauit vsqz ad extrema. sz vnũ est tñmõ qd me multos qz terruit mors vicz subitanea quaz passus est. Nam nocte post matutinas ambulans in alto trãsitu tabularũ quib⁹ fouea cellarij tegebaꝫ. pede non bene fivo in preceps deorsum ruit. ⁊ statim cõfracto cerebro spũm tradit. Theologus. Nihil noui hic accidit. Naz añ decenniũ nostri ordinis frater Thomas capellanꝰ et cõfessor sororꝝ deuotissimaꝝ in stunbacho Basili. dño. vir p oia laudabilis. tñ nescio quid opis pficere vellet in sũmitate edificij ita de sub ecclesie ibidẽ tecto cecidit ⁊ statũ expirauit. Paulo antea in argẽtina apud ordinez Johamitaꝝ de rodis q̃daz dicti ordinis sacerdos vltra qz dici põt deuotꝰ eukaristie sacramentum postqz die solenni eiusdẽ in pcessiõe publica reuerent vt moris est circũportasset. mox deposita monstrãtia finez viuendi dedit. Nam hij tres viri omnes tantaz duxerũt vitaz. vt specula virtutũ pximis exiterint vsqz ad vite sue vltima. Terror subitanee mortis ⁊ vbi vita mala precessit ad litteram omnium terribilium terribilissimum est in hac vita. De quibus Job. xxj. dicitur. Ducunt in bonis dies suos ⁊ in puncto ad infernа descendunt. Qualis ille fuerit qui Luce duodecimo ad se dixit. Anima habes multa bona posita in annos plurimos. Requiesce. Comede. Bibe. Epulare Dixit autem illi dominus deus. Stulte hac nocte animam tuam repetent a te. que autem congregasti cuius

erunt·Eadē nocte vt Greg·di·xxij.moza· sublat⁹ est q̄ multa tpa fuerat p̄stolatus·vt sez q̄ī longū sibi subsidia colligendo p̄spiceret·subsequentē diē vel vnum mīme videret·Qualis etiā Nabal fuit vir diues malicioſus ⁊ pessim⁹ quē deus pauſſit ⁊ mortuus est·j·Re. xxv·Sz subitanea mors vbi vita bona p̄cesſit sepe beneficium ē ⁊ timenda nullaten⁹·Audi de hoc bīm augu·de vita xp̄iana sic dicentē·Quid est q̄ vis habere bonam mortē quotidie togas·bonam mortē det mihi deus·Dicis Quereat deus a me malā mortē Mori male times·viuere male non times.Plus igit̄ times mortez tuā q̄z vitaz·Corrige male viuere·q̄ non p̄t male mori q̄ bene vixit·Tuā p̄terea q̄stionez beatus Augu·li·j·de ciuitate dei ca·ij.etiam rationabiliter soluit. Dicebant em̄ pagani contra xp̄ianos·Multū multaz mortiū fedā varietate consūptū sunt·Rñdet augu· hoc si egre ferendum est.oīb⁹ q̄ in hanc vitā p̄creati sunt vtiq̄ cōmune ē hoc scio neminez fuisse mortuū· q̄ nō fuerat aliq̄n morituros·Finis aūt vite taz longaz q̄z brenez vitaz hoc idē facit·Quid aūt interest quo mortis genere vita ista finiat·qñ ille qui finit iterum mori non cogit·Cum aūt vniuersiq̄ mortaliū sub quotidianis huiꝰ vite casib⁹ innumerabiles mortes quodammodo cōminent·q̄diu incertū est q̄ nam earz ventura sit quere vtrū satius sit vnam p̄peti moriendo an ōnes timere viuendo·Sed aliud est qđ carnis sensꝰ infirmiter pauidus refugit.aliud qđ mentis ratio diligenter enucleata ꝺuicit·Mors mala putanda non est quam bona vita p̄cesserit.neq̄ em̄ facit malā mortez nisi qđ seq̄t mortē.Non itaq̄ multū timendum est eis q̄ necessario morituri sunt·quid accidat vt moriantur sz moriendo quo ire cogant·Hec ille·Notare em̄ debes q̄ mortis mora plus habet pene q̄z mors ipa.Et mor-

tem timere crudelius est ipa morte. Sñ Ouidi⁹ in li. epistolaꝝ. Occurrũt aio ꝓeundi mille figure. Morsq; minus ẽ pene q̃ mortis hz. Et Seneca li. iij. declamationum crudelius est q̃ mori sp timere mortẽ. Simíliter idẽ de naturalibꝫ q̃stionibꝫ li. vj. Si fulmen effugeris. repetet te gladius. petet lapis. petet bellũ. Maximũ ex periculis. Sz spẽ sissimum fulmen est teũ. si sensum mortis tue celeritas infinita p̃uenìet. Hinc pspet libro epꝫgramathon. Fero. peste. fame. vinculis. ardoꝛe caloꝛe. Mille modis miseros moꝛs rapit vna hoĩes. Et iterum Seneca de remediis foꝛtune. Sensus dicit moꝛieris. Ratio rñdet. Ista est hoĩs natura non pena. Sẽ susq; dicit: decollaberis ratio. Quid interest an cesim moꝛiar an puncti. Sunt tñ tres cause. Cur de⁹ bonos subito moꝛi pmittit. videlicꝫ vt patiũ sp fim⁹ Vt de vita eaã si bona apparz nõ ꝑsumam⁹. Et vt iudiciũ dei timeam⁹ De primo dicit btus Aug⁹ in epistola q̃daz Latet vltimus dies vt obseruent oẽs dies. Sero paranť remedia cũ mortis imminent pericula. De secõdo idẽ dicit. Vigilare dz ois xpiani ne eũ impatũ inueniat dñi aduentus. Impatũ aũt inueniet dies illa quez impatum inueniet sue vite vltim⁹ dies. De tercio di. idẽ li. ij. de doctrina xpiana. Timoꝛ de futura morte mentem necessaria dauit z q̃si clauatos carnis omnes motus ligno crucis affigit.

Explicit liber quartus formicarii de virtutis perfectorum operationibus.

Incipit liber quintus formicarii de maleficis et eorundem deceptionibus.

Capitulum Primum.

Vltimo loco p libellum quintū sub formicarū ꝓprietatib⁹ de maleficis ⁊ eorū deceptionib⁹ concludere testat. Sunt aūt formice in coloribus varie. qz q̄dam nigre. alie rufe aut pallide. p colores aūt talis varia condicio vicioz potest intelligi q̄uis ipa aialia de se bona sint sicut omnes dei creature. sicut em̄ p albedinez ⁊ candorez vestium ꝑm beatū Grego. virtutum puritas ⁊ mundicia. ita p colores declinantes ab albedine scōm maius ⁊ minus vicioz fetulentia sacro testante eloquio consueuit accipi. Hinc ē q̄ beat⁹ johēs vidit i Apo. vj. sub. iiij. coloribus equorum vnum nigrū. Naz primus albus. secundus rufus tercius niger. ⁊ quartus pallidus fuisse describit. Sbi p album xp̄i caro purissima. p rufum qui sub specie religionis vel virtutis hoīes decipiunt. Per nigrum qui manifesta habent vitia. Et p pallidum ad modū mortis colorati. psecutores bonorum ꝑm glosam debēt intelligi. Insessores vero equorum talium trium. Tres differencias demonum tales malos regētes homines designant. Quia omnes malorum hominum huiꝰ vite acies informāt̄ ⁊ diunt̄ p certos demones. Piger. Desidero igit̄ noscere primo quot modis ⁊ qualiter maleficí ⁊ supsticiosi sibiq; similes regunt̄ equitantur ⁊ dementantur per demones quos non ambigo in vitijs esse varios ⁊ malicia carbonibus nigriores. Juxta illud Trenorū. iiij. Denigrata est super carbones facies eorum ⁊ non sunt cogniti in plateis. Theologus. Humanus animꝰ in huius vite exilio mole p̄ssus corporis ⁊ captus in eiusdem ergastulo multimodis fantasijs deluditur. de quibus dicetur in sequentibus. Quantum tamen presentibus sufficit tres possūt occurrere interiorum vel exteriorū apparentie sensuū

tare ⁊ āmirabiles. Quidam enim vigilando vidēt mi
ra ex diuina gratia. alij p cerebri vitia. ⁊ alij ex demo
nis astutia. Per primum constituuntur quidam ꝓphe
te. per secundum decipiuntur. tales maniaci. ⁊ p tertiū
deludunt multi demoniace. De primis late dictū ē.
libro. iij. p̄cedenti. Contingit tamen q̄ magnis pecca/
toribus dei clementia aliqñ ostendit animarū pnas
quas hic manendo demeruerunt habere in vita alia.
De secundis certum est dominū Albertum legentibus
in tercio libro de somno ⁊ vigilia ⁊ Auicennaz ⁊ Ga
lienum in suis medicinalibus q̄ ex vicio ⁊ debilitate
cerebri ⁊ ex melancolia varia infirmitas quam vocāt
maniam contrahitur naturaliter sine demonis ope
re p̄ quam multa apparent hoī que in re nulla sunt. ſz in
ỹmaginatione ⁊ fantasia tm̄modo. De tercio autem
sunt exempla innumera quomodo deludunti sensus
hominum per demones. Piger: Audiuimus aliqñ
ab antiquioribus eos vt asserebant vidisse nocturno
tempore exercitus velut armatorum in varijs apparē
cijs armorum equorum vrbarum ⁊ similiū Quid hoc
veritatis habeat edoceri cupio. Theologus: Mon/
stra talia aliquando bella futura prenosticant. Aliqñ
do per hoc demones incautos decipiunt. Aliquando
etiam quales sint malorum pene innuunt De quibus
omnibus exempla habemus tam in sacra scriptura q̄z
alibi. Naz Josue. ij. qñ primo terrā ꝓmissionis ad ca
piendum iericho intrauerat. vidit virum in agro stā
tem contra se. ⁊ euaginatum tenentez gladium. Qui
respondente q̄ princeps esset a deo missus ad regēdū
israhel exercitum. Josue lapsus in terram virum ve/
rius dei angelum veneratus est. Sic ⁊. ij. Machabeo/
rum. iij. Cum Heliodorus mente spoliandi templum
idē introisset. apparuit quidam equus terribilez habēs

insessorem optimis indumentis adornatus. Isq; helio doro impetu priores calces elisit. Qui etiam insidebat videbat arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuuenes virtute decori. Optimi gloria speciosiq; amictu qui circūstetterunt eum. et ex vtraq; pte flagellabant eum sine intermissione multis plagis. Sicq; etiam ibidez. v. ante immanissimā pscutōez israhel factaz p anthiochum dz. Contigit p vniuersaz iherusolimoz ciuitatem videri dieb. xl. per aera equites discurrentes. in auratas stolas hītes. et hastis quasi cohe armatis. et cursus equoz p ordines digestos et cōgressiones fieri cominus et sautoz motus et galeatoz multitudinez gladijs districtis et telorz iactus et aureorum armorz splendorez. oīsq; generis loricarz. Qua ppter omnes rogabant in bonū monstra cōuertā. Et ibidem iam finita pscutōe cū Judas machabeus in plio cōsisteret. Apparuerunt aduersarijs de celo viri in equis frenis aureis. decoz ducatū iudeis pstantes de quibus duo machabeum mediū habentes armis suis circumseptum. incolumem conseruabant. Ibidezq; xj. pcedētes iudaz cum suis in aliud bellum israhelis apparuit. pcedens eos eques in veste candida. armis aureis. hastam vibrans. Et ca. vltō. ibidem vidit Onyam et Jeremiam sibi gladium porrigentem p victoria. Sic etiam territo famulo helizei qui vidit spuos montē circumdare in infinita multitudine orōe facta vt oculi famuli aperirent. vidit idem montem plenū equorum et curruū igneoz in circuitu helisei vnde et dixerat. Noli timere plures em nobiscum sunt q; cum illis. iiij. Re. vj. Similia legim9 de visis armatoz exercituū in aere ante euersionez vltimam iheroſolimoz factaz p tytum et Vespasianum. Nam Josephus li. vij. de bello iudaico dicit de eodem. Supra ciuitatem sidus steti

gladio simile ⁊ p annum pseuerauit. Cometes ãte solis occasum visi sunt in aere ferrei curzus totis regio/nibus ⁊ armate acies circũfuse. ⁊ plura ibi ponit similia. Similiter ante effusum sanguinez xpianoz tẽpe gothoz vel longobardozum in ytalia vise sunt pfate acies vt refert beatus grego. in omelia sup illud Lu. xxj. Erunt signa in sole ⁊ luna. Prius cꝫ inquit ytalia gentili gladio feriẽda traderet. Igneas in celo acies vidimus. Ipsum qui postea humani generis fusus ẽ sanguinem chozuscantem. Ex quib iam liquet exerci tuũ apparentias dei nutu futura guerraz mala pfere. vt hijs aut spes victozie apud eos qui meruerunt ac quirat aut a malignis hoĩb pena diuina agnoscatur Aut apud bonos ⁊ innocentes patientie sautum cõtra infauste arripiat. que omnia dei munera sũt a thesau ro diuine puidentie huic mundo transmissa Preterea eo tpe quo regno bohemie ⁊ adiacentib sibi partib p diuersarum sectarũ tam in fide honore ⁊ rebus Ac hominũ cedib iactura grauissima imminebat prout multis germanie episcopis presentib in Nũremberga a dño Petro Epo Augustensi viro fidedigno audiui circa metas regni prefati nocturno tempore versus vallem quandam audiri sunt clamores ⁊ congressio/nes equestrium virorum induti variis coloribus visi sunt sepius. Quidam em equorum insessores rubeis. Alij nigris ⁊ ¦similibus ¦erant induti coloribus. Stu/pebant ex hijs plurimi ⁊ diuersi varie hec interpreta/bantur. Fuerũt protunc duo armigeri audaces satis in castro non multum distanti a loco monstroz qui omnino scire volentes quid veritatis sibi visa preten derent. Nocte quadam versus vallem vbi solita vide/re consperunt iter arripiunt. ¶ Antequam autem hijs Approprinquare auderent. Compunctus Vnus

dixit alteri·Sufficiat nobis ista vidisse·ego hijs non
approximabo·dictum est vetez cū talib⁹ nullum debe/
re iocari·Quem alter velut pauidum increpās equū
pupugit·⁊ cum eo congressu oīb⁹ antedictis exercitib⁹
appinquauit·De quib⁹ vnus egrediens caput audaci
illi amputauit ⁊ ad suos redijt·quo viso ille q̄ tām d⁹
substiterat fugaz iniit ⁊ funesta noua nūciauit·In cra
stino aūt truncatus repit ⁊ caput sz in valle vbi acies
vise fuerant·nullius hoīs vel equi vestigium reptum
est sz tm̄mō in lutosis locis signa q̄daz ⁊ vestigia aui⁹
visa sunt·Preterea pictorem quendaz in ecclesia nr̄a
Colūbarien si laborantez habumi⁹ infirmitatib⁹ tri⁹
lesum·Nam in colore mortuo videbat similiorē q̄ vi/
uenti·semisurdus fuit auditu.⁊ multum in lingua bal
butiens·Quas infirmitates cū audissem sibi p q̄dam
fantasma inflictas a pictore que sequunt ipse audiui·
Cum inquit iunior in taberna cum socijs versus noctē
conuixissem nocte tetra: solus iter arripui· accinctus
gladio ⁊ versus villam aliaz quaz mihi noīauit ꝑpe
raui·Visum est aūt mihi cum essem inter vineas que/
dam terribilia obuiare.non in ipso itinere sz ꝑpe viaz
Quo facto de itinere salij gladium eduxi ⁊ versus lo/
cum fantasmatis iuuenili fatuitate ⁊ vini calore aia:
tus pauli in īcertum·Cū aūt neminē viderem in ipo i
ctu aerem nescio quez me ptranseuntez sensi quo stat⁹
infectus quas in me videtis infirmitates trimas cōtra
xi·Tpe etiam quo sacri imperij electores in causis fi/
dei p bonis regni bohemie dietaz in Nūrembergā cele
brarent.conuenerunt in eadez materia q̄daz die simul
vno in cōmodo vel oclaui multi epi ⁊ tam sacre pa:
gine q̄ canonici iuris quidam doctores·Ibi em̄ archi
episcopus maguntinus fuit epi Herbipolēs Auguste/
sis·Et si bene memoror habem ger genh· Et ego inter

hos inferior ⁊ minimus. Secluſis igit̄ ſeculariby poſt finem tractatus fidei dñs Maguntinus de quo p̄miſi. vir magne induſtrie ⁊ fidedignus coram p̄fatis qd̄ ſequit̄ recitauit. Noīauit em̄ nobis quendaz rem̄ ſibi bene notum militem. cuius ptunc filiꝰ viuebat. Qui miles ſup omnes pene inferiozis almanie nobiles ſempre exiterat minus in reby bellicis imperitus. Gerebat cuīt ⁊ patiebat̄ non nunq̄ ꝓpter ſuaz animoſitatē vel fortitudinez ab alijs grauis guerras ꝓpter quas nō ſp de die ſed nocturno tpe ad loca ſibi comodoſa equitare ſolebat. Hic igit̄ quadam nocte coaſſumptis famulis p ſiluam circa renum equitare voluit ⁊ principiuz eiuſdem intrauit. Anteq̄ vero finem ſilue haberent vltra q̄ campuz latus iacebat put moris eſt eozum qui verent̄ inſidias p̄miſit famulū vt in termino ſilue videret an ne in campo inſidie alique eſſent luna in ſplēdente vel aſtris lucentiby hec videri poterant. Famulꝰ igit̄ cum p arboruz ramos exploraret cōmiſſum vidit p campi longitudinez exercitum ſatis mirabilem appropinquare in equis. Quo viſo: conſiderata nuntiauit militi qui ait. Stemus ad modicum qz veriſimile eſt p huius exercitus poſteriozem cuſtodia ſubſecuturos alios. Ad hos ꝓperabimus ⁊ an inimici ſint q̄ p̄ceſſerūt an amici expiemur. nec paucos timebimus. Deinde morula tranſacta de ſilua cum ſuis miles receſſit. In campum venit ⁊ neminem niſi quendam equeſtrez in equo ſedentem. ⁊ in manualiū ducentē equum enimꝰ ſequentez ſuos intuitus eſt. Ad hunc cum miles veniſſet quis eſſet q̄ſiuit in hec verba. Nunquid tu cocꝰ meus es. Ita em̄ ſibi a longinquo videbat̄ paulo etiaz ātea cocus eiuſdez militis vita functus fuerat. Qui rñdit. Sum dñe. Quid ait miles hic facis. ⁊ qui ſunt hij qui p̄ceſſerūt. Cui defunctus rñdit. Dñe hij q̄ p̄cedūt

sunt nobiles et armigeri tales et tales·multos noīne expressit ꝓpio quos optet ꝫ me cum eis ista nocte esse ihesu solimis·quia hec pena nastra est·Et miles iterum quid sibi vult equus iste quem ducis nullo insedente· Ad vestrū respondit obsequiū erit.Si mecum ad terrem sanctam venire velitis·Securus esto te per fidem xp̄ianam recedendo et reuertendo vos viuum reducā si meis obtempabitis monitis·Tunc miles ait Dieb̄ meis mira attempraui hȳs hoc addam etiam mirabile·Disuadentib̄ igitur illud famulis·De equo ꝓpio miles prosilijt·defuncti equū ascendit·et ab oculis famulo ꝫ vtreq; equester subtractus est·Sequenti aūt die famulis iuxta condictum expectantib̄ miles et defunctus redierunt ad locū vbi primum conuenerant Tūc defunctus militi ait·Ne fantasma omnino fictū illa fuisse credatis·duo que vobis do tuta reseruate in mei memoriam.vnde protulit mappulam parum de salamandra ꝫ cultellum in vagina. Primū inquit cū immundū fuerit igne purgate nec ei nocebit·Alterus caute tractetis quia ab eo vulneratus intoxicat⁹ erit Et ita defunctus ab oculis militis euanuit Ex his prudens lector colligere poterit nocturnos exercitus non nunq; videri a bonis et a malis·Qui autē latius de talium natura scire cupit·legat deinde dñi wilhelmi parisien.ptem vltimam de vniuerso·et me ab eiusdē sententia declinasse non videbit Piget:An anīe defunctorum sua eyeunt receptacula·et si sic que hoc facere possunt·et etiam quis prefatas apparicōnes faciat bonus vel malus angelus quero· Theologus Sctūs doctor tibi desuper rñdet in iiij·di·xlv·q·j·sic dicens ꝑ ponderta verba quia grauida sunt sentēciis· Scōm inquit disposicōem diuine prouidencie aliquādo anime sepate a suis receptaculis egresse cōspectib̄ hominum

presentantur sicut Aug⁹. ꝓbat libro de cura pro mortuis et de bonis exemplificat. vt de sanctis in celo. Et hoc etiam credi potest ꝙ aliqñ de damnatis cõtingat ꝙ ad erudicionẽ hominũ et terrorem ꝓmittuntur viuentibꝫ apparere. aut etiam ad suffragia expetenda q̃n tum ad illos qui in purgatorio detinentur vt per multa exempla ptz. iiij. lib. dꝑialogoꝝ beati gregorij. Nam glorificati qñ volunt sed alij nõ nisi qñ ꝓmittit deus. nobis apparere possunt. qz si ita sunt pẽis oppressi vt de sua miseria magis doleant q̃ curent viuis appare/re. Et q̃uis aliqñ anime sanctoꝝ vel damnatoꝝ pre sentialiter assint vbi apparent. non tñ credendũ ẽ hoc semꝑ accidere Aliqñ huiusmodi apparicões fiunt vel in dormiendo vel in vigilando. opacione bonorũ vel malorũ spirituum ad instructionem. vel decepcõnem viuentium Sicut etiam ꝛ viui homines aliqñ aliis ap parent et eis multa dicant in somnis cum tamẽ constet eos nõ esse pñtes. sicut augu. per multa exempla pro bat libro de cura pro mortuis agenda. Hec de Thoma

Capitulum Secundum

Formice que domos edificant extra solitudi nes ꝓpe homines vel bestias. deuastacões sepe paciuntur. Nam modo hominũ curiosi tate modo pecudũ conculcacõe nunc canũ inuestigacõ ne. nunc etiam auium cõmestione. et aliis diuersis de turbacõibꝫ in mundo vel ꝓpe mundũ mãdificantes in quietantur. Eisꝙ accidit sicut grano illi qđ cecus viã cecidit et venerunt volucres et comederunt illud Ma thei. xiij Semit em malus id est dꝑabolus dicit glosa et rapit qđ seminatũ est in corde eius. Hic est sꝙ ager qui seminatus est cecus viam ita exponit ipa veritas xp̃s. Memorandum est in ꝓposito verbum allegatuꝝ beati gregorij. xxxi. mora. supra li. iiij. q̃nto ca. quo dicit

super isto. Strucio obliuiscitur q̄ pes calcet ova aut bestia agri cōterat ea. Quid inquit in pede nisi transitus opacōis accipitur. Quid in agro nisi mūdus iste. signatur. de quo in ewangelio dñs dicit. Ager autem est mūdus. Quid in bestia nisi antiquus hostis exprimitur. qui huius mūdi rapinis insidians hūana quotidie morte saciatur. Pñt autem per feminitas istas que stulte domū ꝑpe hostes collocant hȳ hoīes intelligi q̄ domū et habitacōem ꝑpriam cōtra insidias dyaboli ecclesiasticis cerimonijs non studiose muniunt. Nam aqua benedicta oīni die dñica put ipe exorcismus notat inhabitacōibus fidelium debet aspergi ⁊ sal exorcisatum protunc fideliter sumi. Se et sua mane ⁊ sepe quisq̄ fidelis crucis caractere insignire et a peccatis p̄ sertim grauib⁹ se immunē custodire. angelūq̄ ꝑpriū sepe pro tutela inuocare cū diuino auxilio Piget. Jam comicio vñ fortassis quibusdam plaga quedam venit vt in eor habitacōib⁹ demonū tumultus sepe inquietudines ponāt ammirādas Theologus. Hec multis ex causis pmittit dei iusticia aut misericordia nō tam semp ex obmissione alicuius de pretactis circūstancijs sed aliqñ pro merito acquirendo patiencie. De primo sume taliusmodi exemplū. In minori basilea paulo ante pñs generale concilīū. domicilium habuit quidam vir de mala vita ⁊ forte ō maleficis satis suspectus. filiam hic habuit quā in domo iuueni cuidā nuptui tradidit ⁊ tandem senex pater egrotare cepit. Ad filiamq̄ et ad filiastrum demonstrato quodq̄ scrimio dixit. Hoc ait vasculum non moueatis alioquin penitencia ducemini. sed in loco stare permittite post meū decessum Et ita in breui vetulus expirauit Tri ās acto autem tpe plurimo nec filia nec eius marit⁹ magnipendit patris iussum. Sed de domo priori in aliaz

domũ aulam se transferẽtes scrinium quod satis modi cum fuit portauit extra domũ versus nouum hospicium sed in ipo itinere tantũ põderis esse cepit vt in ipso viriles artus deficerent et exinde vxorem pro adiutorio inuocauit. Hec antẽ vxor an postmodũ in domo scrinũ aperuerit vel quo alio modo incaute se circa vas habuerit. obliuioni tradidi. Dnũ constat q̃ in domũ nouam cũ infantulo quez genuerant puĩtes predicti venerunt. Et ecce subito vxor velut rabida super cunas infantis irruit eũ necare volens. Quod marit⁹ intuens vi vxorem inuasit et eam a demone obsessam esse didicit. qui cũ exorcisaretur minatus est demon se non exiturũ nisi eam necaret. Acta factũ est sup exorcistẽ manib⁹. Altera die maritus per viã strate incedẽs publice casum lapidis recepit inopinatissime ỏ supiori pte cuiusdam cannalis cadentis et in facie cooperacione vt videbatur demonis pcussus est tam deformiter vt homo vix videretur esse. In argentinẽsi dioceſi due sorores vna cohabitabãt domo seĩor margaretha iunior barbata vocabatur. Senior matura deuota. et expta satis erat et ambe castitatis ꝓpositum habuerũt et ideo hostem eis insidiantem demonẽ palam et clam multis annis sustinuerunt. Nam aliqñ per vocem serpentis iuniorem demon sequebatur vbi incessit in domo. aliquando versus aures sibi clamitabat nõnunq̃ somit⁹ et strepitus terribiles faciebat quousq; extranei etiam talia percipierent. qui domũ eandez intrauerant gratia alicuius operis expediendi. Appropinquabat post tres circiter annos festum omniũ sanctorum. super quo senior que valde deuota fuit. confiteri volebat. hanc dum sacerdotem in ecclesia vellet accedere. gratia confitendi. quidam malignus spiritus impulit ictu quodam tam valido vt fere ad terraz caderet nec

tñ virgo a ꝓposito destitit sed postmodum cōfessa est nō curans impulsum demonis quem tñ grauiter sensetat infra modicū tēpus. postea sub specie magne muscе venit aliquociens demon auribꝫ se appendens iumentis. aliqñ per dorsum eius extrinsecus. aliqñ vero capitī insedabat et quandocūqꝫ sibi aꝑinquare voluit. prius ad spaciū modicū sonitu quodam signū dare solebat sui aduentus. tandē cum iuniore quadam nocte. in ita notabili se ad lectum posuisset. ob quam causaz nescio. venit more solito demon qui virginē possedit et in capite tam valide pressit. vt putaret se prodidisse vsum racionis. Hoc autē cōiacenti sibi sorori indicauit sed illa eam iuuare de cetero nō valebat. Nihil preterea post hanc obsessionem inquietudinis auditū est in domo. sed in vigilia pasce et in sacris noctibꝫ seqntibus iuuenis crudeliter a demone vexabatur hec cuz ad me deducta esset semp eñ vtebatur rōne. adhortatus sum vt confiteretur mihi sacramentaliter qō cum prumpto animo z deuoto incepisset. Ita demon se eius immersit fauciby vt nullatenus loqui valeret cōcepta probabam autem postea per certa verba an aliqua lateret fictio feminea. Sed luce clariꝰ dyabolū in ea intuebar certis ex signis. Piger: Scio per exorcistam temptatum fuit quicquid circa eam fieri potuit. vt liberaretur et tñ non fuit liberata a demōe protunc cur ergo causa huius fuit. Theologus: Sex ex causis aliquis nō liberatur aut ꝓter paruitatē fidei offerencium. aut ꝓter peccata demoniū sustinentium aut pter accōmoda remedia adhibere neglentiū. aut pter exorcisте aliquod in fide vicium. aut ꝓter reuerentiam virtutū in alio existencium. De primis duobus habes exemplum Mathei. xvij. Et Marci ix. In parte vnici filij sui lunatici et discipulorum cristi presencia.

Primo enim offerens et turba fide carebat·vnō pater cum lacrimis orauit Credo dñe adiuua incredulitatē meam·Et ad turbam jhesus ait·O generacio incredula et puersa quousq; ero vobiscū· De scōo vicz de sustinente demoniū jhesus increpabat eum scz filium qz vt beatus jhero·ibi dicit ꝓter peccata sua a demone fuerat oppressus·De tercio de negelecto debitoꝛ teme diorum patet·quia nō fuerūt pītes bonī et pfecti viri Dñi Crīso·ibi dicit·Colūne fidei non aderant vicz Petrus Jacobus et johannes· Sed in transfiguracione crīsti iam presentes erāt nec oratio nec ieiuniū aderāt sine quib; ꝝps ait·hoc genus demonioꝝ nō eicitur vñ Origenes ibi dicit·Si aliqñ oporteuerit nos circa aīas cōem tale aliquid pacientium pmanere· non admittamur nec interrogemus·nec loquamur quasi audienti spūi immundo sed abigamus ieiunijs et oracionibus spiritus malignos·Et glosa dicit·hoc genus demonij id est ista carnaliū voluptatū mutabilitas ad quā scz spiritus ille inclinabat non vincitur nisi spiritus oracione confirmetur et caro per ieiuniū macereture· De quarto exorciste vicio presertim in fide patet ibidē de crīsti discipulis cōpresentib;·vnde postea secreto discipuli querentes causaz sue impotencie·Rñdit·ꝓter incredulitatem vestram·Amen dico vobis si habueritis fidem sicut granū sinapis dicetis monti huic transi et transibit·Vnde hilarius Crediderūt quidez apostoli non dum tñ erant pfecte fidei·Nam dño in monte demorante et ipis cum turba residentib;· quidam tepor eorum fidem relaxauerat·De quinto patz in vitaspatrum vbi legimus aliquando obsessos nō liberatos p sanctum Anthoniū· eius discipulum paulū liberasse. De sexto patebit infra vbi de maleficiatis habebim⁹.

Piger:De inquietantib; domos do exempa

Theologus: Dixiam x. ām̃ sunt trāsacti q̄ in ciui
tate Nūreūbergensi monasteriū nostre ordinis sancte
katerine dictum. cū extrema difficultate reformabatur
per vndecim illuc transmissas deuotas reformatrices.
ab alio reformato loco. Fuerant em̃ oēs sorores in
dicto monasterio ad reformacōem inuoluntarie et p
se cōplices sibi in ciuitate nō paucas habuerunt post
q̄ igitur locus regulariter clausus est et ceruicosa gēs
sexus fragilis colla iugo submisit obedientie venit in
monasteriū quidaz demon qui primū somnijs noctur
nis insolitis moniales quasdam infestabat Quod cuz
ad me venit. psuasi vt talia non crederēt esse a demo/
ne sed a mutilegis et glitibz vel ex debilitate capitis q̄
delitamenta suspicabar affuisse mulierū. Altera nocte
venit demon et vnam de his que rebelles extiterāt vt
puto sacristanā matutinas pulsare volentē ita cōpres
sit. vt eadē die putaretur sepulture tradi debere et tan
dem tam de die q̄ de nocte sic inquietabat conuentum
prefatus demon. vt per totam noctez oporteret per vi
ces custodias vigilantiū sororz ponere. q̄ nulla aude
bat sola incedere. Fuit autē totus stupidus effect⁹ sex
us mollis et femineus ita vt neq̄ ego scirem quid cuz
eis essem facturus. Tñ oracōnes priuatas singulis in
iunxi et publicas. patientiā habere predicaui et vt in
dño cōfiderent sepe suasi. In prefato vero ope licet de
monis malicia aliquid acquireret quedā em̃ dixerūt
Ecce qñ latam viam et antiquaz ambulauimus hec
nobis nunq̄ acciderunt. Sed tñ per dei gratiam dya/
bolus plus perdidit hoc in ludo q̄ acquisierit. Quia q̄
dam ceruicose femine quas ad plenum pietas refor/
matorum non valebat trahere hoc fantasma adeo ter
ruit vt tocius vite sue fatimora cōfiterentur sacramē
taliter vestes veteres deponerent z nouas scōm ordi

nis formam induerent · et in aliā vitam nouam se trās formarent · hoc cū demon videret · tandem per dei grāz resipuit et nescio quo deuenit · Tempore cōstantiens̄ concilij in curia sororꝝ deuotarum que canonisse regulares sunt. et vocantur monasterij pilluruet ꝓpe nūrē · Eystetens̄ dyoces̄ · Quidaz spiritus nocturnis temporibus multos inquietare solebat · Sed monasterium sororum ab intra nullatenus ꝑturbabat. In domo vero capellani ⁊ locis eidem conuicinis molestus multis extitit quibusdam strepitibꝫ et sibulis ac pulsibus non multum excellentibus sed manifestas · aliquando enim ad pietes percutiebat · aliqn̄ vero ioculator varias mimorum fistulas vt videbatur flabat · et talia non nociua multum gestiebat · Quidam interea frater de cōuentu nūrenbergensi deuotus mihi notus circa festa quedam petitus est vt capellanum in diuinis iuuaret · qui cum in supiorem partem domus poneretur · et spiritū ignoraret. nocte fantasma sensit quod sibi tunicam. quam circa se positaz habuit · abstraxit · Et exinde frater clamare cepit · Fures fures succurrite homies hoc campanarius qui in eadem domo jacebat audiuit et negocium intellexit · lumen accendit · ⁊ clamantē adijt eumqꝫ stupidum reperit et vestimenta quibꝫ tectus fuerat distincta vidit per spiritū in camera. Scapulare autē fratris nullibi reperire potuerūt · quousqꝫ tandez foramen quoddam satis puum pariete conspexerunt · In illud eīn spiritus ille scapulare strictissime conuolutum et glomeratum absconderat · Finito vero anno vno aut circiter fantasma illd̄ abscessit ¶ Piger · quales q̄so mihi dicas illi spūs sunt qui sic inquietant homies an aīe sunt sepate vel maligni spiritus demonū

¶ Theologus · Prout ex fine p̄cedentis ca · elicere potes · aīe nō sunt verisimilitez sꝫ ōnino demones qui in

multiplici sunt dña. Nam quidã nemĩ pñt lede gra uiter saltẽ sed solũ principaliter ioculacões exercent. Alij incubi sunt vel subcubi pmẽtes nocturno tpe hoies vel peccato luxurie coinquinantes eos. alij vero sunt qui hoies lacerandi vel necãdi hñt ptãtem. De quib ita dicit Cassianꝰ collaci. xxxvi. j. Tot esse inũ dos spũs quot in hoib studia nõ dubie cõprobantur Nã nõnullus eoꝝ quos etiã pagonus vulgꝰ appellat ita seductores et ioculatores esse manifestũ est. vt certi quecꝫ loca seu vias iugiter obsidẽtes. nequacꝫ tormentis eoꝝ quos preterevntes poterũt decipe delectentur. sed de risu tñmodo et illusione contentũ. fatigare eos potius studeant qꝫ nocere. quosdaz vero solũmõ in nociuis incubacõib hoim pnoctare. alios ita esse furori ac truculencie deditos vt nõ sint cõtenti illorũ tñmodo corpa quos suppleuerint atroci dilaceracõe vexare sed etiã irruere supeminus trãseuntes atcꝫ affligere illos seuissima cede festinẽc. quales illi in ewangelio vicz math. viij. discribuntur. Similia dicit wilhelmus vbi supra de vniuerso Capitulũ Terciũ.

Frigus graue ouis formicaꝝ supueniens plem impedit aut nasci retardat. vel in toto necat. Niuiũ em algoꝝ et frigoris magnitudo vitam adimit viuentib. et viuificandis sepe nocet. In frigore aũt maloꝝ corda intelligi pñt. que caloꝝ caritatis et a sole iusticie aliena. sed torpe malicie vel pfidie sunt plena. Quo cõtat de forti mulere pverb. vltimo dicitur. Non timebit domui sue a frigoribꝫ niuis vbi glo. Frigora niuis sunt corda malorum pfidie torpe algencia. de quib dicitur vicz mathei vicesimotercio. Quoniam suphabundauit iniquitas. refrigescet caritas multoꝝ que corda niue illa oppimuntur que ob supbiam de celo corruentes in tene

bras adhuc velut angelū lucis ostendere p̄sūmunt .et habitum niueum p̄ferunt·quod dei et angelor̄ eius p̄prium est.sz̄ niueo habitu sue virtutis claritatez̄ signare. Non timebit autē domui sue a frigoribus niuis hec mulier·qz̄ credidit deo dicenti qp̄ porte inferi non p̄ualebunt aduersus eam·Oīs enī domestici eius vestiti sunt duplicib⁹·sapientia sz̄ ad hereses reuelādas et pacientia ad tollerandas aptor̄ hostium pugnas· vel vestiti sunt duplicib⁹·quia p̄missionē habent vite que nunc est et future·Nunc adiuti a deo ne deficiant· tunc autē in beatitudine diuina visione ditati·Itē vestiti sunt duplicib⁹·vna veste operis altera mentis fidē sz̄ factis·Sacramētis quoq; redēptoris imbuti et exemplis·Hec in glosa·Per frigus igitur qō̄ p̄ficacōe formicar̄ est nociuū·maleficor̄ supstacōnes accipere possumus·Maleficus enī dicitur quasi malefaciēs vel male fidem seruans·et vtrumq; in maleficis qui super stacionib⁹ opibus p̄imum ledunt satis reperitur· Piget: Supstacionū ex beato ysidoro scio multe sunt species sed qz̄ de maleficis mencō̄ em feci sti·Quot modis nocere possint p̄imis nūc edicito· Theolog⁹. Septē mihi modi occurrūt quib⁹ ex pte eor̄ q̄ sunt· hōis nocere pūt sed nunq; nisi deo p̄mittente Neq; eo quo nocere dicuntur tpe actionē vel passionē per se immediate inferūt sed per verba vitus vel facta quasi p pacta initia cū demonib⁹ ledere dicuntur·Nā pocius demones hec et immediate lesiua inferunt Vnus igitur modus est quo amorē malum ingerunt viro alicui ad mulierem aliquā vel mulieri ad virū·Alius est quando odiū vel inuidiam in aliquo scīare p̄curant·Tercius est in his q̄ malificiati dicūtur ne vi generatiua ut valeant ad feiam vel viceuersa.femelle ad virū Quar

tus modus est cū in mēbro aliquo hoiem egrotare faciunt. Quintus cū a vita priuāt. Sextus qñ vsu rōis aliquē priuant. Septimꝰ cū quocūqꝫ p̄dictoꝝ modoꝝ aliquē in suis reb⁹ vel aīalib⁹ ledere q̄runt cum effectu

Piger: Peto de hȳs funditus oīb⁹ informari. quia quidā talia aut negant omnino. aut causis naturalibus solū ascribunt. aut in pte nō ea cōcedunt

Theologus: Funditus noscere talia ad modicū vtile esset p̄mo forte quibusdā noceret. oporteret em̄ p̄hibitos inspicere libros vel supstitiosa aliqua. que ociosum esset in tanta tempis egestate plegere. Nec opus ē scire talia late tibi p̄sertim q̄ ex cōdicione status ad id ñ obligaris. Verūtñ exempla tibi tradam. et doctrinas aliquas petito tuo accomodas q̄s habeo ptꝫ a doctoribꝫ nr̄e facultatis. ptim etiā pr̄ experiencijs cuiusdam p bi iudicis secularis et fidedigni q̄ q̄stionib⁹ et fassionib⁹ ac publicis expiencijs. et priuatis talia multa didicit. cum quo late et p̄funde sepe contuli dño petro vicz ciui bernensi in lausanensi dyocesi qui multos vtriusqꝫ sexus incinerauit maleficos et alios fugauit e territorio dominij bernensium Contuli insuper etiam cum domino benedicto monacho sancti benedicti ordinis. q̄ licet modo sit religiosus multum wienne in reformato monasterio tam̄ ante decennium adhuc inseculo degens fuit nigromanticus ioculator mimus. et truphator apud seculares nobiles insignis. exptus. Audiui similiter quedam de sequentib⁹ ab inquisitore hereticē prauitatis eduensi qui nostri ordinis fuit in conuentu lugdunensi deuotus reformator et in eduensi dyocesi multos de maleficijs reos inquisierat. Sunt igit̄ vel nouiter fuerunt vt idem inquisitor et dominus petrꝰ. p̄tactus iudex michi retulerunt et etiam fama communis habet circa districtū Bernenß dominij quidā

malefici vtriusq; sexus qui contra humane nature in
clinacõem ꝓmo aduersus cõdiciones speciez omniũ
bestiaꝝ·lupina specie excepta tm̃modo· ꝓprie speciei in
fantes vorant et cõmedere solent. Nam in opido bol/
tigen lausanenſ dyoceſ·quidam dictus stædelem grã
dis malefic⁹ captus per prefatum petrũ iudicem loci
qui fatebatur se in certa domo ·vbi vir et vxor simul
manebant·per sua maleficia successiue in vtero vxois
prefate septez sex infantes occidisse ita vt semp ab or
sum faceret in femia annis multis· Simile fecit in eo
dem domo oĩb⁹ pecoribꝫ feto sis·quoz nullũ viuũ par
tum edidit in eisdem annis ꝓut rei euentus probauit·
Cumq; ãte dictus nequã questionaret an in hys et q̃
liter deus esset·facinus aperuit dicens Subter limẽ ho
stii domus se lacertam posuisse dixit·et si amoueretur
fecunditatem inhabitantib⁹ restituendã predixit Cum
autẽ serpens ille quereret sub limine nec inueniretur·
quia in puluerẽ fortassis redact⁹ erat·puluers seu ter/
ram desuper positam asportabant.et in eodẽ anno vx
ori et omibus iumentis domus fecunditas restituta est
Prefato autẽ torto nõ sponte fatebatur ꝑ demum per
predictũ iudicem ignib⁹ traditus est. Deinde ante fato
inquisitore mihi referente hoc anno percepi q̃ in lau/
sanensi ducatu quidam malefici ꝓprios natos infan/
tes coxerant et comederant·Modus autẽ discendi ta
lem artem fuit vt dixit q̃ malefici in certam concionẽ
venerunt et opera eorum visibiliter demonem in assũ
ta ymagine viderunt hominis Cui discipulus necessa
rio dare habebat fidem de abnegando cristianismo .de
eucaristia nunq; adoranda et de calcando super cruces
vbi latenter valeret · Fuit insuper fama communis.
dicto petro iudice mihi referente hec q̃ in terra bernen
sium tredecim infantes nũo deuorati essent intra

pauca tpa a maleficis q̄ obzem etiaz publica iusticia satis dure exarsit in tales paricidas. Cum aut̄ petrus quesiuisset a quadā capta malefica per quem modum infantes comederent. Illa rñdit. Modus iste est Naz infantiū non dū baptisatis insidiamur vel etiā baptisatis pserim si signo crucis nō munūtur. et ozōibus hos inunabulis vel ad latera iacentes pentū. cerimonijs nr̄is occidimus quos postq̄ putant̄ oppressi esse. vel aliūde mortui ō tumulis clam furto recipimus. in caldaria decoq̄mus quousq̄ cuulsis ossibz tota pene carne efficiat sorbilis et potabilis De solidiori huius materia vnguentū facimus nr̄is voluntatibz ⁊ artibus accōmoduz. de liquidiori vero humore flascam aut vtr̄ replemus de quo is qui potat⁹ fuerit addjtis paucis cerimonijs. statim cōscius efficitur et mgr̄ nr̄e secte. Modum autem eundez alius inuenis maleficus captus et incineratus tandem licet vt credo vere penitens distinctius reseruit q̄ manus dicti petri iudicis vna cum vxore malefica in psuasibili paulo antea euaserat. In bernensium namq̄ iudicio captus dictus iuuenis cū vxore et ab eadem indistincte tum turzim repositus dixit. Si meoz facinoruz veniam consequi possem omnia que ō maleficis scio libēs patefacerem. Mori cū video me oportebit. Cumq̄ p literatos si vere peniteret audisset et se veniam consequi posse ommmodam. tunc lete se morti obtulit. et modos primeue infectionis ostendit. Ordo inquit talis est quo etiam seductus sum. Oportet primo vt dominica die anteq̄ aqua benedicta consecratur ecclesiā introire mox futurum discipulum cum magistris ⁊ ibidem abnegare coram eis cristum. eius fidem baptisma et vniuersalem ecclesiam catholicam Demū homagium prestare magisterulo id est puo mgr̄o. Ita enim

demonem et non aliter vocant. postremo de vtre bibit supra dicto. quo facto statim se in interioribus sentit ymagines nostre artis concipere ac retinere ac principales ritus huius secte In hunc modum seducta sum et vxor mea quam tante pertinacie credo vt potius incendium sustineat q̄ minimam fateri velit veritatem. Sed heu ambo rei sumus sicut dixit iuuenis ita reperta est per omnia veritas. Nam preconfessus iuuenis in magna contricione mori visus est. vxor vero testibus cōuicta veritatis nec in ipsa tortura fateri voluit nec in morte sed incendio preparato per lictorem eidē verbis pessimis maledixit et sic incinerata est. Ex predictis iam liquet q̄ noxium sit frigus perfidie quod infantes et partus solet occidere. Piger: Est ne licitum maleficium de loco tollere Theologus. Antiqui negant mordimi concedunt vtrimq; bene. Sed sola op⁹ ē vnica distinctiōe qz aut tolli potest p aliud maleficium seu per ritus alicuius malefici illicitos. Et id constat esse illicitum. ymo potius homo mori deberet. q̄ in talia consentire. Aut tolli potest sine nouis superstitionis operibus vt per motum localem velut dictum fuit de puluere lacerte. et illud est licitum. Exemplum de priori casu. Nā inquisitor edunensis mihi referebat q⁹ modus tollendi maleficiū aut se vindicandi in maleficio talis practicabatur suo tempore. Venit em̄ aliquis lesus in se vel in suis ad maleficam scisitans scire malefactorem. Tunc malefica plumbum liquefactum aliquoties fundebat in aquam quousq; opere demonis in plumbo aliqua ymago videtur. Qua visa ymagie malefica q̄siuit ab explorāte. In q̄ parte vis ledi maleficum tuum et in eodem vulnere eum agnoscere Cumq; explorator locum eligeret statim malefica in eadem parte ymmaginis que in plumbo relucebat.

fyurā vel vulnus pr̄ aultrum posuit et locum vbi reū
inueniret indicauit·Nomen tñ nullatenus manifesta
uit sed experientia teste maleficus per omnia ledi rep
riebatur sicut sua ymago plumbea

Capitulum Quartum

Ha Lis carentes formice vel nimiū progredi
tes in publicum·ab alijs bestijs faciliter nec
cantur·qz alis pennate multuz se subleuant
ne bestijs terre preda fiant·Per alas aūt virtutes in
liguntur quia talib⁹ multū boni feruntur· Dñi Ezechi·
iij·De scriptis volantib⁹ aialib⁹ dicit·Audiui post me
vocem cōmotōis magne·Bñdicta gloria dñi de loco
suo et vocē alaz aialium pacientium alterā ad alte/
tam·sic exponit beatus gregorius lib·xxiiij·moraliuz
Quid nāqz per alas aialium nisi virtutes debem⁹ sen
tire sanctoz·qui dum terrena despiciūt·ad celestia vo
lando subleuantur·Dñi iam recte p ysaiam dicit·Qui
cōfidunt in dño mutabunt fortitudinez.assument pen
nas vt aquile volantia itaqz anīalia alis suis se vicis
sim ferūnt·qz sanctoz mentes in eo qp supna appetūt
cōsiderantes inuicē alterīs virtutib⁹ excitant·Ala eī
sua pauit qui exemplo sanctitatis pr̄ie me ad meli⁹
accendit.Et ala mea vicinum fcio si aliquando alte
ri opus bonū quod imitetur ostendo. Ille vero formi
ce morales que virtutum pennis non sunt alate vel q̄
minium sue domus ecclesie videlicz catholice limites
incaute exeunt in pr̄sidiaz incidendo Tales ab vsis
per quos malefici vel nigromantici possunt intelligi·
facilit⁹ deuorantur·Sicut hy simplicis pueri in figu
ra qui domos egredientes parentum· et heliseum de
ridentes ab vsis deuorati esse legunt·iiij·regū·ij·
Pigeet·Quia ō nigromanticis mencōem feci q̄to ma
ne differencia eoruz sit a maleficis et si sic que eorum

sint opera. Theologus: Nigromantici ꝓprie hꝫ
dicuntur qui de certa superstitiosis ritib⁹ mortuos suci
tare ad loquendū occultū oītat. Qualis fuit illa oliz
phitonissa que ad preces saulis samuelez se suscitare
velle aduocabat vt euentum belli patefaceret regi .j.
regum xxviij. Qualis etiā sy̅mon magus fuit pessim⁹
qui supra principis apostolorū se auctoritatem pre/
ferens defunctum se suscitare finxit. Ex acō̄mo dicō̄e
tam̄ vsus nigromantici dicūtur qui per pacta demonū
per fidem cerimonijs futura predicunt. aut occulta re/
uelacione demonum aliqua manifestant. aut qui ma
leficis ꝓximos ledunt. et a demonibus sepe leduntur
Fuit et hodie viuit wienne in monasterio qđ ad sco
tos dicitur. frater ꝺ quo precedenti capitulo retuli san
cti benedicti ordinis hic in seculo famosissimus fuit ni
gromanticus. Nam libros demonum de nigramancia
hūit et scō̄m eosdē satis miserabiliter ⁊ dissolute vixit
plurimo tempore. Habuit autem sororem virginem
deuotam multum de ordine penitenciū cuius vt puto
precib⁹ frater a fauc̄ib⁹ demonum ereptus est. Cōpun
ctus em̄ ad diuersa loca diuersorum reformator⁹ mo
nasteriorū venit petens sibi sancte cōuersationis tra
di habitum. Sed quia gigantee stature et terribilis a
spectu erat et in maleficis et incantacionibus princeps.
aliorum fidem vix aliquis vivo dabat. Tandem aut̄
receptus in antedicto monasterio In ipō ingressu no
men mutauit et vitam benedictus em̄ vocari cepit. et
scō̄m beati patris regulaz adeo profecit vt infra pau
cos annos speculum religionis effectus. in priorat⁹ po
neret̄ officiū et in ambone pro secularib⁹ ꝓfect⁹ gra
cios⁹ ē p̄dicator fact⁹ ad populū hic cū adhuc essz no
uitius prout eo referēte audiui multas vexacōes a
demonib⁹ quos reliquerat sustinuit Cū ei ꝺsessus fuissz

sacramentaliter quadam die et virus sue puerse vite-
euomuisset ob spm vemie· sequēti nocte lucernam in
manib⁹ deferens demonem adesse sensit· Eandez nāq⁹
lucernā violento ictu de nouicij manib⁹ demon exau-
sit·et eum nō modicū ledere molitus est·Sed vicit xp̄i
miles huius vesi tirannidē quia virtutū alas iam assū
pserat quib⁹ per oziones factas ab ore bestie liberatus ē·
Preterea quē admodū a supradicto petro iudice au-
diui·In territorio bernensiū et in locis eidē adicentib⁹
a sexaginta circiter annis suprafata maleficia a mul-
tis practicata sunt· Quoz̄ prim⁹ auctor fuit quidam
Scauius dictus Qui publice de hoc gloziari audebat
q⁹ quandocūq⁹ vellet ipe se in oim suoz̄ emulorū oc-
lis velut murē facere valeret.et dilabia manib⁹ inimi
coz̄ suoz̄ letalium·et ita capitalib⁹ inimicoz̄ suoz̄q⁹
manib⁹ sepe vt dicitur euasit·Sed cū terminū sue ma
licie diuina iusticia facere voluit tandē per hostes suos
in stuffa quadā ꝓpe fenestrā quandā sedere explozaba
tur caute· Quo in loco cū nullū de sibi insidiantib⁹ su-
spectū haberet. per fenestrā gladijs et hastis tranſfix⁹
est et ob sua facinoza mozt̄uus ibi miserabiliter·h̄ tñ
sue fraudis cōmenta discipulo qui hoppo vocabatur·
reliquit·Et idē supradictū staedelm in maleficis ma
gistrū fecit·Sciuerūt hī duo qñ sibi placuit terciam p
tem fimi femi vel frumenti aut cuiuscunq⁹ rei de vicini
agro nemine vidente ad ꝓpzium agrum deferre.gran
dines vastissimas et aures lesiuas cū fulminib⁹ procu-
rari in aspectu parentū infantes ꝓpe aquā ambulātes
in ipāz nullo videte ꝓicere eos·Sterilitatē in hoīb⁹ q
iumentis efficere in rebꝫ et corpib⁹ ꝓxios ledere equos
sub insessoribꝫ si strepam ascendē ti tenerent·freneticos
facere de loco ad locū per aera vt putabant trāsmeare
a se cum capi deberent fetores pessimos emittere· In se

capiendū manus et animos tremore magnū incutere occulta alijs manifestare et quedaz futura predicere. Absentia velut pñtia conspicere ictu fulmīs nonnunq; quem vellent interimere ⁊ multa alia pestifera procurare scinerūt vbi et qñ dei iusticia hec fieri permisit.

Piger: Duo hic scire vellem. Primū vtz ne demones et sui discipuli talia maleficia in fulminibꝫ grandinibꝫ et similia que dixisti facere possent. de quibꝫ aliqui dubitant. Secō quereo fatebant ne tales miseri q̄ que diuina opera in suis machinamentis impedirent

Theologus. Ad primū rñdeo haut dubiū pñt. sed nō nisi deo permittente. Nam job j. et .ij. Accepta potestate a deo statim demon prauit vt sabbei quingenta iuga boum et quingētas asinas aufferent. vt deinde ignis de celo descendens septē milia ouium incenderet vt Caldei per tres turmas tria milia camelorum raperent. vt sepūm filij et tres filie per vehmentē ventū lapsu domus oppremerēt. et semp pueri multo vno dēto. vtq; vlcere pessimo corpus sancti viri prauteretur. et vxor et tres amici eius eum vexarent grauiter. vbi sanctus doctor dicit. Necesse est confiteri q̄ deo permittente demones possunt perturbacōem aeris inducere. ventos concitare. ⁊ facere vt ignis ō celo cadat. cuius eīm natura corpalis nō obediat ad nutū angelis. nec bonis nec malis ad suscepcōem formaz. sed soli creatori deo tñ ad motū localē nata ta corpalis nata ē spirituali nature obedire Cuius iudiciū in hoīe apparz. nā ad solum imperium voluntatis mouentur membra vt opus a volūtate dispositū psequant. Quecūq; igit̄ solo motu locali fieri pñt hec per naturalē virtutē nō solū bonis ꝫ etiā malis facere pñt nisi ōnipotens phibeāt venti aūt et pluuie et alie hmōi aeris perturbacōnes solo motu vaporū resolutorū ex terra et aqua fieri pñt. vñ ad

huiusmodi procurandi naturalis virtus demonis suf
ficit. Hec Tho. Mala em̄ que nr̄is exigentib⁹ peccatis.
in mundo fiunt deus velut per suos tortores .iuste per
demones solet infligere. vñ glo. sup illo ps̄. centesimo
quarto. vocauit famē sup terrā et om̄e firmamentum
panis eō̄triuit dicit sic Hec mala p̄mittit de us p an/
gelos malos q̄ talib⁹ prepositi sunt. vocat ergo famē
id est angelū fami prepositū Hec ibi Porro quo ad se
cundū dubiuz noueris indubie maleficos mulāplicit
impediri posse. Nam ita fatebant multi in torturis .et
difficulter q̄dam .alij vero sponte. Et q̄ntum ex p̄dicti
petri verbis in sūma collegi quiq⁹ sunt per q̄ multū in
pdiuntur aliq̄n in toto .aliq̄n in pte. aliq̄n ne in pso
na hois fiant .aliq̄n ne in suis amicis . viz fidem in te
gram vel dei precepta in caritate seruantib⁹ Se signo
crucis et oracō̄ne munientib⁹ Ritus et cerimonias ec
clesie colentib⁹ publicam iusticiā bene exequentib⁹ .Et
xp̄i passionē verbo vel memoria ruminantib⁹ De pri
mo et secundo exempla talia mihi petrus q̄ supra retu
lit que audierat de supradictis maleficis. Cum inquit
q̄dam simplex sed nō rectus maleficū me inuocaret vt
inimicū suum vita priuarē aut in corpe ledere graui
ter fulmīs ictu vel mō alio. Vocaui ego magistrulū.
id est demonē qui mihi rñdit. q̄ neutrū facere posset.
habet in q̄t fidem bonā et diligēter se signo crucis mu
nit. Idcirco nō in corpe sed in vndecia pte fructuum
suoz in campo si libet ei nocere possū. Noui veteranā
quandā virginē que serioſa nomē habuit in dyoces
Constantiēnſib⁹ hec mē oim in vicinia existens vir/
ginum et speculum ad viuifice crucis signum ⁊ ad cui
ſū saluatoris nostri passionem summam gerebat fidu
aciaz manebat autē in tugurio villagij paupauli ip̄a
voluntate paup in terra vbi nōnunq⁹ maleficia satis

locum habere dinoscuntur huius amic⁹ in pede graue lesus fuit maleficio a quo nulla arte sanari poterat· post multa autem in cassum adhibita remedia visi/ tauit predicta virgo infirmum qui ab ea petiuit vt pe di benedictionē aliquam aplicaret· Annuit illa et silē ter tm̄modo oratiōnem dn̄icam et apostolor⁹ simbu lum cum geminatis viuifice crucis signis applicauit. Tunc statim infirmus curatum se sentiens Scire vo/ luit in remediuz futuro⁹ quid carminationis virgo applicasset Que rn̄dit vos mala fide vel debili diuinis et approbatis exercicijs ecclesie non inheretis et carmi na ac remedia prohibita crebro vestris infirmitatib⁹ applicatis· Idcirco raro in corpe et semp in anima p talia ledimini· Sed si in oratiōn̄ et signor⁹ licitoruz efficaciam speraretis facilitez sepe curaremini. Nihil ei vobis applicui nisi dn̄icam oratiōnē et apostolorum simbulum et iam sanctus estis· Preterea cōstat q⁹ ma lefici de ciuitatib⁹ ecclesie seruatis et veneratis sua malefi/ cia prepediri fatentur vt per aque benedicte aspsionez per salis consecrate sumpciōnē· per candelaz̄ die puri ficacōis. et palmar⁹ in die palmarum consecrentur vsum licitum et per similia. quia ad hoc talia ecclesia exorcisat vt vires demonis minuant· De publica ve ro iustitia hoc om̄es malefici qui supra verbo et expiē tia testimoniū dederunt · q⁹ eo ipso quo per reipubice iustitie officiales capiuntur· statim om̄is maleficoruz enervatur potestas· vnde cum sepedictus iudex petrus antefatum scalem capere vellet per suos famulos tan tus tremor manib⁹ eor⁹ incussus est et corporib⁹ et na/ tibus illapsus tam malus fetor vt se fere desperarent· eam maleficum inuadere auderent· Quib⁹ iudex ait· Se cure miserum inuadite q⁹ publica tactus iustitia om̄s vires perdet sue nequicie· Et ita rei probauit exitus·

siue effectus. Idez iudex tale dedit exemplum. Cum ait scadelem captuassem qui grandinib⁹ terram ex fame grauissime leserat. ⁊ p fulmina plura vastauerat quesiui a reo de veritate. qui post quartū ad cordas tractū primo rūsum mihi dedit tale. Facilit̄ grandines p aut. sz ad libitū ledere nō valeo sz eos tm̄mō qui dei defensui sunt auxilio q signo crucis se mūiunt fulmine meo non intribunt. Cui iudex. Quo ad tempestates ⁊ grandines concitandas p̄cedit⁹. Rūdit reo primo verbis certis in cāpo principum omniū demonio⁹ imploram⁹ vt de suis mittat aliquez a nobis designatū p̄uiat deinde veniente certo demone in cāpo aliquo viaz pullum nigrū immolam⁹ eundē in altū piciendo ad aera. quo a demone sumpto⁹ obedit ⁊ statim autez ocitat non sp in loca designata a nobis. sz iuxta dei viuentis p̄missionez grandines ⁊ fulgura piciendo. Subintulit iudex tercio querendo. P̄nt ne per aliqua tempestates tales remediari a vobis concitate ⁊ a demonib⁹. Respondit possunt p hec vicz. Adiuro vos grandines ⁊ ventos p tres xp̄i diuinos clauos q̄ cuius manus ⁊ pedes p̄forarunt ⁊ p. iiij. ewangelistas sanctos Matheū Marcū Lucam ⁊ Johamez vt in aqua resoluti descendatis. Ex quib⁹ iaz liquet q̄ omnipotētis dei clemētia ⁊ sapiētia q̄ attingit a fine vsq; ad finez fortiter. disponit etiā istoz pessimoz hoīm et demonū maleficia suauit. Ita vt dū p̄fidia sua xp̄i regnū ⁊ fidē q̄rant minuere ⁊ infirmare. eandē in multo tum cordib⁹ firment ⁊ radicēt validi⁹. Salitates em̄ plurime fidelib⁹ ex p̄fatis malis p̄nt euenire. qz sic fides roboratur. demonis malitia inspicitur. dei mia ⁊ potestas manifestantur. homines ad custodiam sui actuāt ⁊ ad reuerendaz xp̄i passionez ⁊ cerimonias ecclesie accenduntur.

Capitulum Quintum.

Viscosis humoribꝫ ⁊ tẽpestate ab incessu ⁊ a labore ꝓpediunt. qz p viscosa incedẽtes vel bituminosa loca talibꝫ imbecillia aialia adherent sicuti tempestatibꝫ dauciunt in corpe. ⁊ via ds incedi ꝓcludit. p viscosa aut bituminosa loca occasio carnalium voluptatũ designat simulate in xpiana fide viuentiũ qz hijs allecta mens ad bene operandum non valet egredi sz in eisdẽ potius terremis captiuat delicijs. In cuius typum in loco vbi ceciderũt rex sodome ⁊ gomorre cũ suis ꝯplicibꝫ p quos luxurio si ⁊ in continẽtes designant. fuisse leguntur in valle siluestri multi bitumins putei in quos ruentes plapsi sũt in corpis vicꝫ voluptates varias. Inculti em mores vt dicit glo. ibidẽ Gene. xiiij. In pfundũ malox pti/naces trahunt. Qui aũt remanserant nõ occisi vt ibi/dez sequit ad montana id est ad virtutũ culmina fugerunt. Hinc Bernhardus omelia. ix. sup cantica dicit. Visus ẽdez praui desiderij ⁊ delectatõis terrene animam volare non patit. ⁊ citius retrahit mentez si forte aliqñ sublenat. p tempestatem etiaz voluptuosi a bonis exercendis ꝓpediti dicunt. qz carnalium voluptatum sectatores hũano delimitu fauore velut effeminate ad ardua virtutũ opa efficiunt. De quibꝫ Job. xxxvj. dicit. Morietur in tempestate aima eox ⁊ vita eorũ inter effeminatos velut alia translacio habz ⁊ vita eorum vulnerabit ab angelis. vbi beatus Gregoꝝ. libro xxvj. mora. dicit. Simulatores qui vite sue custodiaz negligunt in tẽpestate mori referunt Hinc quippe eos turbo subito interne passionis eicit quos arrogantia externi fauoris extollit. ⁊ vita eorum inter effeminatos. Si em verisimiliter viuerent: laus trãsitoria nulla eos corruptione vitiaret. Vnde electis ꝓpheta suadet dicẽs. Viriliter agite ⁊ confortet cor vestrũ. Illico

subdit·quasi sexum cordis mínuere aut mouerit· Luxuriosa quippe mens corrumpit si rebus transitorijs delectat· Igit simulatorum vita inter effeminatos moritur·qz luxuria corrupta repit· Translatio vero vulneret ab angelis·vtrūqz tñ A si sermone discrepat·tñ mtõe concordat·qz effeminatoz vitaz angeli vulnerãt dum nuncij veritatis eam iaculis sancte p̃dicatõis impugnant. Piger: Multos audiuim⁹ nostris tpib⁹ p maleficos ad amorez alienarum mulierũ adeo succendi·A femmaz ad vitos non suos vt nulla confusione plagis verbis aut factis ad desistẽdum cogi valerent. E diuerso inter sexum vtrumqz matrimonij sacramẽto coniũctum non nũqz exptã sum⁹ odia talia suscitare p maleficia. A similiter infrigidatões genera tue potentie·vt nec redditõez nec exactõez debitã matrimonialis locũ p ple valerent habere. Cum igitur amor A odium in anima existant animam ꝑm omnes tue pfessionis cõpotens demon intrare nequit· Quid ḧ sit veritatis vel falsitatis scire expedit qz amore mulieb̃i velut visco irretit animus A odio radicato quasi tempestate rigidissima ad pximi fauorem frigescit homo A ita ad laborẽ meritoriũ pgredi ratio non valet. Theologus: Quamuis ꝑm concordem nrorum doctrinaz demon in intellectũ vel voluntatẽ hominis opari immediate nequeat·tñ ꝑm eosdẽ in corpus A in potentias alligatas corpi deo p̃mittente agere valet, siue sint sensus interiores siue exteriores· Dñ Job Et demoni deus ait·Ecce in manu tua id est in potestate est·Job quo ad corpus vicz verum tñ animam illius serua· Tangis itaqz in tua q̃stione tres difficultates. vicz quo philocapcio A odium in voluntate A maleficium in potentia generatiua causent· De philocapcõe igit seu amore inordinato vnius sexus ad altez scire

debes q̄ triplici de causa oriri pōt. Aliqñ ex sola incau
tela oculoꝝ. Aliqñ ex temptatōe demonū tm̄. Aliqñ
vero ex maleficio nigromanticoꝝ simul ⁊ demonū de
primo dr Jacobi. j. Vnusquisqꝫ tēptat̄ a concupiscen
tia sua abstractus ⁊ illectꝰ deinde concupiscentia cum
cōceperit parit peccatū. peccatū vero cum consūmatū
fuerit generat mortē. Sic sychē cū vidissꝫ dynā exeun
tem ad videndum mulieres regionis adamauit eam.
⁊ rapuit ⁊ dormiuit cum illa ⁊ conglutinata est aīa ei
us cū ea. Gen̄. xxxiiij. ⁊ ꝑm glo. Infirme aīe sic acci
dit qñ postpositis ꝓprijs aliēa negotia curat seduci ꝯ
suetudine ⁊ fit vna vnitate consensus cū illicitis. De
scd̄o q̄ oriat̄ ex tēptatōe demonū ꝑncipaliter sic amō
sororeꝫ suam thamar speciosissimā adamauit ⁊ depie
rat in ea valde. ita vt ꝓpter amoreꝫ eius egrotaret. ij.
Re. xiij. Non eñ in toto vel vix tam corruptus esse vi
deret̄ vt intantū facinus stupri ꝓsilireꝫ grauiter temp
tatus a diabolo si non fuisset vnde glosa ibidē hoc mo
net nos vt sp̄ caute agamꝰ ne vitia in nobis dominēt̄
⁊ princeps peccati qui falsam pacem piclitantibꝫ spō
det nos ꝑatos inueniens de impuiso trucidet. De hoc
scd̄o genere amoris refert tus est liber sanctoꝝ patrum
q̊ refert omnem temptationem carnalis amoris sibi ī
heremis subtraxisse quosdam. qui tñ vltra q̄ȝ credi po
test amore mulierum temptabant̄ aliquotiens vñ ⁊. ij
Corinth. xij. apostolus dicit. Datus est mihi stimulus
carnis mee angelus sathane q̊ me colaphiset vbi glo
sa sic dicit temptando ꝑ libidineꝫ. Datus est mihi sti
mulus vt q̄daꝫ aiunt. Temptatio aūt cui non consen
tit̄ non est peccatū ſꝫ materia exercende virtutis. Hoc
intellige dictum de temptatione que est ab hoste non
a carne que peccatum est veniale si ei non consentiat̄.
hec ibi. Et de hoc amore habes exemplū supra li. j. ca.

iiij. De tercio q̄ amor hereos p̄ueniat ex maleficis de monum ⁊ ydolatrar oñdit h̄ Ezechi. xxiij. sub mictha phora mulieris de israhele qui popul⁹ iam sequebatur ydola ⁊ maleficia assirior. Insaniuit inquit in amatores suos in assirios p̄inquantes ei. vestit⁹ iacincto p̄rincipes ⁊ magistratus iuuenes cupidinis vniuersos equites ascensores equor quos omnes constat maleficos habuisse vel ydolatras. p quem modum aūt demon in potentiā ymaginatiuaz in fantasiam ⁊ in generatiuam possit agere. oñdit petrus de palu. in. iiij. dis. xxxiij. quinq̄ modis. habet em̄ ex hoc q̄ est spūs potestatez sup creaturam corpalem ad motum localem phibendum vel faciendum. Vnde p̄ot corpa impedire ne sibi a p̄inquent vel directe vel indirecte interponendo se in corpe assūpto sicut accidit sponso q̄ desponsauerat ydolum ⁊ nihilomin⁹ contraxerat cū ēdem iuuencula nec p̄ter hoc poterat eam agnoscere Secundo mō hoiem inflāmare ad actū illum vel refrigerare ab actu illo adhibēdo occulte virtutes rerum quas optime nouit ad hoc validas. Tercio turbando estimatōez ⁊ ymaginatōez qua reddit mulierem exosam q̄z p̄ot in ymaginatōez imprimere. Quarto reparando directe vigorē membri fructificatō accomodi sicut ⁊ motum localem cuiⁿ⁹cūq̄ organi. Quinto phibendo missionem spirituū ad membra in quibus est virtus motiua ēsi intercludendo vias seminis ne ad vasa generationis descendat vel ne ab eis recedat. vel ne excitet vel emittat vel multis alijs modis Cum autē faciunt mulieres sortilegia cum fabis ⁊ gallor testiculis. nō est credendū q̄ virtute illar rer vir impotēs reddat. Sz occulta virtute demonum illudente sortilegias p̄ista corpalia. plus aūt p̄mittit deus super hunc actum p quem primum peccatum diffundit q̄ super

alios actus humanos sicut & sup serpentes q magis in cantationib⁹ deseruiunt q̄ alia aialia. Exemplū aūt de inflāmando ad actū illū hēt in legenda beati basilij de vgine que seruū pntum decepuit & de frigerando vt de illo q̄ ydolum desponsauit & sponsaz cognoscē non potuit. Idez etiā de muliere est. qz pōt ymaginatōem ei⁹ sic dementare vt exosum habeat viz. q̄ p toto mū do non pmittat se cognosci. Itez p motū localez corpe interposito vel vase obstructo pōt demon p maleficiū impedire mulierez licz viz in plurib⁹ modis. ido vir sepius malefitiat q̄ mulier. Et magis pmittit de⁹ in peccatorez desevire demones q̄ iniustos vñ angel⁹ dixit Thobie. In illos q̄ libidini vacāt accipit demonium potestatē. licz aliq̄n iniustos sicut in Job p ter q̄ debent facere confessiōez & huiusmōi ne ferro manēte i vulnere frustra sit malagma apponere. Hec de pe. Pi. Mihi adhuc occurrit de visco carnalis amoris dubium. vtrū in caritate exītes amore tali malefitiari valeant. Theologus. Rūsum hui⁹ accipe ex Cassiani verbis q̄b⁹ collatōe. ij. abbā. serem in hec verba cōcludit. Diffinit inquit btūs Antho. nullatn⁹ demonē posse mentē cuiusq̄ vel corp⁹ inuadere nec hāc facultatem in cuiuslibet aiaz penitus irruendi nisi eā primo eaz destituerit oīb⁹ cogitatōib⁹ sanctis ac spūali cōtē/platōe vacuā nudazq̄ reddiderit. Non tñ ista ita ītelli ge vt demones amore p̄fato in caritate exītes nō impugnent & similib⁹. sz tales expugnare non valent. Si armis virtutū & naturaliū donoz resistere volunt Talia inquit phia. j. de oso. ad boecium. Tibi tuleramus arma q̄ nisi prior abiecisses inuicta te firmitate tuerēt Unde Cassianus ibidē refert de duob⁹ paganis phis & maleficis q̄ p tres gradus differentes in malitia succesiue p sua malefitia demones miserunt ad cellā b ū

Anthonij vt eum tēptationib⁹ exinde fugarent odio viri sancti infecti eo q multitudo populi ad eū quotidie venit. qui demones beatum Anthoniū vt postmodum ad fidez conuersi fatebant phi amarissimis cogitationum stimulis pulsauerunt. quos tū repulit crucis signo pectori ⁊ fronti impresso ⁊ orationum inuocōnib⁹ insistendo. Exemplum tū satis terribile nouitē tactum. Vincentius in speculo refert hystoriali ex gestis beati Basilij magni cuius tpe diues q̄dam vnicam filiā habuit quam consecrare dño disponebat. quam seruus diuitis hīe nō valens in diuitio maleficū adiit. demonem inuocauit. eidez carthaz abnegationis fidei tradidit. ⁊ fornicatōis demonez mitti obtinuit ad filiam quam accendit adeo vt in terram volutata clamaret se ꝓter seruum torqueri ⁊ p liberatōe sui suo pre patrem in mūmoniū tradi. Quod etiā ideo factū est. p patrem mestissimo corde tandez tū iuuenis seruus liberatus est p beatum Basilium Et in .j. dyalogoz refert beatus Gregō. de quodaz maleficorum principe ó a toma incineratis socijs in monachi habitu fugit. Basili⁹ noīe qui etiaz tunc se a sancto equitio pro monacho recepti petrauit. ⁊ in monasterio monialiū statū absente equitio monialē pulchriorem in tanto maleficiauit vt febricitaret. anxiaret magnisq; vocib⁹ ⁊ stridoribus clamaret. Modo morituta sum. nisi basili⁹ monachus veniat. ⁊ ipse mihi p sue aute tōis studiū salutem reddat. Qō cum sancto equitio nuntiaret virginē verbo sanauit absens ⁊ maleficū expelli de loco iussit.

Piger: Cum potestas demonis impediat aliqñ diuino nutu. Quero quot modis hoc fit Theologus Quinq; modos exprimit Hugo sup .ij. di. vij. Primo p terminum sue potestatis a deo impositū. Sicut Job j. ⁊ .ij. tangit. Secundo p miraculum impossibilitatis ex

terius factum vt in asina balaam Nume.xxij.Tercio p impedimentū exterius adhibitū vt in duob⁹ discipulis actisic pausſis Lu.vltō.Quarto p dei iuditiū deinc⁹ disponentis p obstaculum bonī āgeli vt de aschimodeo interficiente sponsos sare vxoris Thob.eiusdē.xj.Qnīto p cautelam sui ipsius qz non vult aliqñ qđ pōt vt peius fiat vt.j.Corinth⁹.v.de corintho quem vexanit excōicatum.Aliqñ etiam nō vult ꝓpter peccatī abhominatōez ⁊ pudorem vt angeli mali ꝓpter nobilitatē sui in qua creatī sunt abhominanť temptare de vilib⁹ peccatis vt de sodomia vel etiam de fornicatōe simplici neqz ad hoīez qñ fornicatus est accedunt maxime p ma die vel secunda ꝓpter peccatī recentiam.Sñ Eze.xvj.Multiplicasti fornicatōez ad irritandum me ꝛc.Ibi dabo te in aias odientium te id est demonum qui erubescunt in via tua.Hec Hugo.ij.Sententiarum.

Capitulum Sextum.

Qui sibi a vino vel a vitia non cauent subito in ebrietate ⁊ grauiter q̄si amentes nutabunde incedunt.ita vidi p expientiam.dulcia em sequunť auide.q̄ si cōspsa fuerint pane vino intincto ex hijs cibis inebriant.Per tales formicas fatuas inebriatas vino hij possunt intelligi qui voluptatibus debriati huius seculi velut amentes ⁊ ratione carētes carnalia psequunť p insanias falsas Quos in persona dī ꝑsa.lxx sic aloquit̄Audi hec paupcula ⁊ ebria ⁊ non a vino hec dicit dñatuz dñs tuus ⁊ deus tuus.Ecce tuli de manu tua calicem sopozis fundū calicis indignatōis mee non aditūā vt bibas illū vltra.p vinū aūt luxuriam debere intelligi docet pū.xx.Salomon cum dicit.Luxuriosa res vinū ⁊ tumultuosa ebrietas qumqz hijs delectať non erit sapiens.Et.xxj.ibidem.Qui diligit epulas in egestate erit.q amat vinum et

pinguia: non ditabitū. Et in Psal. cvj. de hijs qui in ebriati sunt non a vino iteꝝ dr. Aia eoꝝ in malis ta/ bescebat. Turbati sunt ⁊ moti sunt sicut ebri⁹ ⁊ oīs sa piētia eoꝝ deuorata ē ꝓpter qđ ad Eph. v. di. Apo⁹. Nolite inebriari vino in quo est luxuria sȝ impleamī spūsancto loquentes vobismetipsis in psalmis ⁊ ħnis ⁊ canticis spūalib⁹ cantantes ⁊ psallentes in cordibus vestris dn̄o gratias agentes ¶ Piger: Ex supioribus satis iaȝ video non minorem vesaniaȝ vel ebrietateȝ pati philocaptum q̄ȝ eum q̇ vino madere conspicitū. Idcirco nunc edoceri cupio in trib⁹. q̄ remedia adhi/ beri debeāt talib⁹ vt sanent̄ nedum ipi sȝ q̄liter cumq̄ȝ in potētia ⁊ generatiua maleficiati deinde q̄uo hij sa/ nari valeant q̇ sine maleficio philocapiunt̄ postremo Vtrū ne bonus spūs tantū castitati ɔferre possit in bn̄ fitio sicut malignus spūs p suos dare cōsueuit in ma/ lefitio. ¶ Theologus: Pro solutōe primi noscere dēs ꝙ quiq̄ȝ sunt remedia que ꝑ talib⁹ licite applicari va/ lent. viȝ ad sanctorum aliquoꝝ limina pegrinatio. Signi crucis ⁊ orationis deuote multiplicatio pecca/ toꝝ suorum vera ɔfessio vel contritio. p verba sobria licita exorcisatio ⁊ cauta maleficij ablatio De primo habuisti exemplum supra li. j. ca. iiij. Et idē est de ie/ iunijs abstinentijs ⁊ alijs reuerentialib⁹ obsequijs san ctis certis oblatis. De secundo p̄cedenti capi. audisti: q̄uo talib⁹ se beatus Anthoni⁹ a temptatore defendit. De tercio ibidē pe. de palu. ɔsilium qđ ante eū sanctus Tho. ⁊ alij doctores suaserunt etiam ppendisti de vlti/ mo dictum est nup. iij. ca. Et in penultimo de exorcis/ mis ōnes pene de hoc loquentes catholice ita fieri pos se admittunt. Vñ in iiij. di. vj. sanct⁹ Tho. dicit ꝑꝑ peccatū hōis diabol⁹ potestatē accipit in hōieȝ ⁊ in ō/ nia q̇ in vsum hōis veniunt in ipsius nocumentū. Et

quia nulla conuentio ē xpi ad belial. ideo q̄n̄ doumq̄ aliquid sanctificandū est ad cultū diuinū prius exorci sat. vt liberatū a ptāte dyaboli q̄ illud nouamentū ho minis assumē putat deo ꝛsecrē. Et hoc patz in bene/ dictione aque in consecratiōe templi ꝛ oīb⁹ huiusmōi Sñ cū prima consecratio q̄ deo homo ꝛsecrat fit in ba ptismo. oportet etiā q̄ hō priꝰ exorciset multo fortio ri ratione q̄z alie res. qz in ipo hoīe est causa q̄re dya bolus ptātez accipit in hoīe ꝛ in alia q̄ sunt ꝓpter ho/ minez. scz peccatū originale vel actuale et h̄ significāt ea q̄ in exorcismis dicunt cū dr Recede ab eo sathana. Hec Tho. Idē dicunt doctores licitū esse de applicatiōe exorcismoz contra potestates demonis. Sz ibi cauen dum est ne caracter aliqs ignotus aut verba ignota sint aut aliud superstitiosum. Sz tñ non obstante appli catiōe oīm p̄fatoz remedioz. adhuc aliqñ malefitia/ tus a pena non absoluit. licz a reatu vel peccato p qđ incurrit malefitium absoluat. Sñ sanctꝰ Tho. in. iiij. di. xxxiij. di. Maleficiū q̄n̄q̄ ita est ꝑpetuū q̄ non po test hūe remedium hūmo ope. q̄uis deꝰ possit p̄stare remediū. demoniū cogendo vel etiā demoni resistēdo nō em̄ sp oportet vt qđ p malefitiū aliqñ factū ē pos/ sit p malefitium aliud destrui vt ipi malefici ꝛsitentiā Et tñ si possz p malefitiū remediū adhiberi mhilomi nus peccaū reputaret. qz nullo mō dz aliquis demōis auxilium p malefitiū inuocare. Similiter nō oportet q̄ si ꝓpter peccatū aliqđ datu est dyabolo ptās in ali/ quē q̄ cessante peccato cessz ptās qz pena inditū rema net culpa transeunte. Simliter etiā exorcismi ecclesie non valēt ad reprimendū demones sp quantum ad ō/ nes molestias corpales iuditio dei hoc exigētē. Semp tñ valent contra illas infestatiōes demonum cōtra q̄s principaliter instituti sunt hec Tho. Sz multū cauen/

dum hijs q̄ diuinis p̄ceptis ꝛ ecclesie hūanaꝫ sanitatē p̄ponunt ne maleficos inuocent p remedijs. qz eoꝝ dem inuocatōe posteriora nōnūq̄ peioꝛ prioꝛibꝫ fiūt. vt in exemplo deducit. Gze. j dy̆alogo. de femina que vno demone possessa p maleficos dum liberari attemptabat legio sub maleficoꝝ opibꝫ statim eaꝫ intrauit

Piger. Habeo adhuc tria dubia de exoꝛcismo. An non habens exoꝛcistatus oꝛdinez exoꝛcizare demones licite valeat. Secundo q̄ sit differentia inter effectum aque bñdicte ꝛ exoꝛcismi cū vtrumq̄ contra demōis molestiaꝫ oꝛdinet. Tercio An exoꝛcismꝰ tm̄ signifiez vel etiā an aliquid efficiat

Theologꝰ. Ad primum ꝛ ad alia respondet sanctꝰ doctoꝛ. Ad primū di. xxiij. q̄ sic in. iiij. in oꝛdine inquit exoꝛcistatus ꝛ in alijs minoꝛibꝫ oꝛdinibꝫ omnibꝫ cū offeruntꝝ recipitꝝ ptās vt q̄s hoc vel illud ex officio facere possit puta exoꝛcisare. ꝛ idē a non habentibꝫ oꝛdinem licite fieri potest non vt ex officio. q̄uis illi hoc non habeant ex officio Sicut ī domo non cōsecrata pōt dici missa q̄uis consecratio ecclesie ad hoc oꝛdinetꝝ vt in ea missa dicatꝝ sz hoc tūc magis pertinet ad gratiā gratis datā q̄ ad grām sacramēti Ad scām rñdz di. vj. dicēs diabolꝰ ipugna tnos ab exteꝛioꝛi ꝛ interioꝛi. Aqua ergo bñdicta oꝛdinatū contra impugnatōez diaboli q̄ est ab exteꝛioꝛi. Sz exoꝛcismꝰ cōtra ipugnatōez diaboli q̄ ē ab interioꝛi. vñ illi contra quos datꝝ dicitꝝ energumini id est intus laboꝛantes aut propter defectionem fomitis Aut propter possessionem coꝛpoꝛalem a demone. Ad tercium respondet ibidem. q̄ etiam efficit. Quod patet. Tum qz per modum imperij dicunt nō per modū oꝛationis tm̄ vt exi maledicte dy̆abole. Tū etiā qz btūs Gzeꝰ. super Eze. dicit. Sacerdos dū p exoꝛcismi grāz manꝰ credē tibꝫ imponit ꝛ habitare malignos spūs in coꝛ mente cōtradicit. q̄d aliud facit nisi q̄ demoni dicit. Nec esse

inconueniens q̄ etiam q̄n iam baptizato exorcismus prius neglect⁹ adhibet dicere · q̄ tunc aliquid efficiat · cohibendo ab impugnatione dy̆aboli · Cum etiā post baptismum p̄ aquam benedictam aliqua potestas demonis reprimat̄ primo si exorcizat puer ⁊ ante baptismum morit̄ sibi in vita sua tantum valuit vt in eo potestas demonis debilitata fuerit ⁊ sit · Et ideo exorcismi non tm̄ significant · sed etiam efficiunt aliquid · nō tantum in corpore sed etiam in aīa q̄ in vtroq̄ est infectio fomitis · Effectus aūt iste est debilitatio potestatis demonis ne tantum possit in homine sicut ante baptismum ⁊ alia bona in ipso impediat · Hec oīa Tho. Ad ꝑm dubium de amore hereos seu philocaptione vel hisli vt Auicenna loquitur que est egritudo quā aliquis incurrit ꝓpter amorem · Tradit em̄ Auicenna septem remedia inter cetera libro .iij · Vnum est agnoscere p̄sonam in qua quis captus est · qđ expit̄ aliquis ex fassione infirmi vel ex variatōe pulsus ad nominationem amati q̄ sic tudit egrotationis habet̄ vt etiam beatus Ambrosius ponit in passione sancte Agnetis de filio iudicis · Aliud est copula p̄ matrimonium si lex sustinet · Quia ita quidam sanantur cum obeditur nature · Tercium est applicatio medicinalium de quo ibidem tractat ⁊ docet · Quartum est vt amorez suum de dilecto per licita remedia ad aliud diligendum cō uertat · quod priori preeligere debet ⁊ ita fugere p̄sentiam amati quia sic distrahitur animus · Quintum Si ille rationabilis est corrigatur · horretur · tribuletur · et amoris opus ostendatur esse miseria · Sextum est · Vt potissimum vetule ad ipsum dirigantur · Qui quantum cum veritate ⁊ deo possunt · vituperent corpus et dispositionem dilecti ⁊ mores cum transfiguratione faciem turpi seu deformi · Tamen quidam ex hoc plus

inflāmant qz in relatõe deamato delectantũ licet alij sanent. Septimũ est vt occupet in reb⁹ arduis distra/ctiuis officijs ⁊ huiusmõi. Similiter de similib⁹ dicen/dum ẽ. ꝓsecutio aũt hoꝛ ad medicũ ꝑtinet. Sed theo logica ꝓcedentũ dubio dicta ꝑ alijs applicari debent. Ad tercium dubium An ne bonus angelus aliqñ iu/stos viros bñfiet. sicut ꝺstat malũ angelũ maleficiaẽ iniustos. Rñsum habes ex patrũ sanctoꝛ exemplis qꝑ sic ꝑmo multiplici⁹ in infinitũ. Quicqd em̃ bonĩ a fõte totius bonitatis deo in nr̃a tpalia ⁊ coꝛpalia bona emanat totũ ꝑm btũm Diomisium ꝑ ministeriũ angeloꝛ hẽmus ⁊ vt sanct⁹ doctoꝛ in quodaz loco sup. iij. senten. tradit. Cum deus gratiã menti nr̃e notabilem vult infundere ad quaz licz se nulla creature potestas extendit tñ ad hanc dispositiõe angelus bon⁹ coopatur sicut etiã licz ad verbi dei ꝺceptõez in virgine beatissi/ma ꝑ quã deus hõ factus ẽ sola diuina virtus effitien tet affuerit tñ angelico ministerio mens virginis per salutatõez ꝑ ꝺfortatõez ⁊ ꝑ informatõez multũ excita ta vel ad bonũ ꝓdisposita fuit. Est ꝓterea cõioꝛ ⁊ ma gis ꝺsona taz sacre pagine qꝫ phie naturali ista opio qꝫ tradit oia coꝛpa celestia regi ⁊ moueri virtute ange lica qꝫobrem a xp̃o ⁊ ab ecclesia virtutes celoꝛ vocãt. Ꝗ celestib⁹ aũt influentijs simpliciter oia huius mun di coꝛpalia regunt teste pho. j. metheoꝛoꝛ. Est msup doctrina sancti doctoris qꝑ in hoie tria sunt in q̃ spiritus sepati agere valent. Sz differenter voluntas intel/lectus ⁊ potentie alie ipi⁹ aie affixe membris oꝛgani/cis coꝛpalib⁹. In primũ solus deus. In secundũ tñmõ deus ⁊ bonus angelus vt illũiet. Et in terciũ deo ꝓmit tente malus spũs agere põt ⁊ imprimere. sz in potesta te volũtatis hũane est imnissiones factas ꝑ angelos acceptare vel refutare ⁊ talia cuz dei inuocata gratia

ppulsare vel eadē neglecta admittere posse. Pig:
Licet hec sint innumerabilia bonoꝝ angeloꝝ etiaꝫ in
iustos pfluxa beneficia de quib⁹ heu nescius fui hacte
nus sꝫ gratus ero in antea tñ de hijs non q̄o principa
liter sꝫ de beneficijs eoꝝ circa generatiuaꝫ potentiā vt
pote an quosdaꝫ castificent sicut mali spūs quosdam
malos infligidant per sua malefitia. Theologus:
Haut dubium ita faciunt·sꝫ vbiꝫ q̄n expedit Naꝫ ita
factum est de sancto Sereno abbate·de quo refert cas
sia.in colla·pa·collatī·abba.sereni prima·Hic inquit
p interna cordis atꝫ aie castitate nocturnis diurnis
q̄ pcib⁹ ieiunijsquoq̄ ac vigilijs infatigabiliter insi/
stens cunctos estus carnalis concupiscentie tandeꝫ p diui
nam gratiā in se extinxisse pcepit Deinde maiori zelo
castitatis succensus p̄fatis vsus remedijs adeo petijt·
interioris hois castitas in corp⁹ redundaret dei de no
Postremo aūt aduenies ad eū angelus in visiōe no
cturna eiusq̄ velut aperiens vteꝝ quandaꝫ ignitā car
nis strumā de eⁱ⁹ visceribus euellens ac pitiens·suisq̄ ō
nia vt fuerant locis intestina restituens. Ecce inquit
incentiua carnis tue abscissa sunt Ꝫ obtinuisse te noue
ris hodierna die ppetuaꝫ corporis puritatē iuxta vo
tum quo poposcisti·vt ne ipse q̄dē naturali motu qui
etiam in puulis atq̄ lactantibus excitatur ulteri⁹ pul
seris. Sicut de beato Equicio abbate dicit beatus gre
gorius primo libro dyalogorum· Hunc inquit cum
iuuentutis sue tempore acri certamine carnis incenti/
ua fatigarent·ipse sue temptationis angustie ad ora
tionis studium solerciorem fecerūt·Cumq̄ hac in re ab
omnipotenti deo remediū continuis pcibus quereret
nocte quadam assistere te angelo eunuchi se vidit·
Eiusq̄ visioni apparuit·Quod omnem motum ex ge
nitalibus membris eius absideret·atq̄ ex eo tempo

ita fuit alienus a tẽptatõe ac si sexũ nõ hẽret in corpe. Qua virtute fretus ex dei oipotẽtis auxilio ve vitis añ pẽrat. ita cepit postmodum etiaz femmis pẽsse. ita in vitaspatrũ illoz quos sanctꝰ heraclides viz religiosissimus collegit in li. suo quem padisum noiat. Ille mimit cuiusdaz sancti patris z monachi quẽ helyã vocat hic mia motus trecentas feias in monasteriũ collegit z regere cepit. Transacto aũt biennio iam trigita quinqz ãnos circiter hñs vite temptatus a carne in heremũ fugit. vbi biduo ieiunꝰ orans ad deũ ait. dñe deus aut occide me aut libera me ab hac temptatione Vespe igit somnus ei irrepsit. tres ãgelos ibi ad se venire vidit. quibꝫ q̃rentibꝫ. Cur a monasterio virginũ fugisset. nec ille pre verecundia rñdere auderz. dixerũt angeli. Si liberaberis. nũ redibis. curam feiaz gerendo. Rñdit ille. qz libens. Tunc illi iuramentũ ab helia ẽ cipientes qõ exegerant eũ eunucharunt Naz vnꝰ manus. alter pedes. tercius nouacula testes eiꝰ visus ẽ abscindere. non qꝫ ita vere esset. sz qz ita esse videbat. quetenꝫ an ne remediũ sentiret Rñdit ille se plurimũ exoneratũ. vnde quinta die ad lugentes feias rediit z p. xl annos quibꝫ fuꝫixit nec prisine temptatõis deinde scintillam sensit. Non minus bñficium collatum esse legimꝰ beato thome doctori nostri ordinis q a cõsanguineis ꝓpter mgressum dicti ordinis incarceratꝰ vt p meretricẽ seduceret ad seculum temptatus est. q̃ p consanguineos in missa est veste z ornatu cõpositissimo. hanc eñ sanctꝰ doctor intuens ad ignez materialem accurrit tãonez ignitũ arripuit z vi feiaz e carcere fugauit in orõeqꝫ statim p castitatis dono positus obdormiuit vbi duo ãgeli ei apparuerũt dicentes. Ecce dei te exptẽ cingim cingulo castitatis qꝫ nulla possit de cetero impugnatõe dissolui z qõ hũane virtutis

non ꝺ quirit meritoꝛ tibi ex pte dei conferꝛi ex dono. Sē
sit igit cinctura sanctꝰ vir sꝫ tactū cincture ⁊ exclamā
do euigilauit. Deincepsqꝫ tāto munere castitatis se do
tatum sensit. vt ab eodē tpe oēz hoꝛrerꝫ luxum vt sine
necessitate feis colloqu possꝫ sꝫ ꝑfecta castitate pollet
vt eius tradit legenda.

Capi. Septimum

Dēmice comestē ab hoīb eis nocent non be
fajs oīb sꝫ quibusdaꝫ ꝓfitiunt vt vꝛis qui
eas auide q̄runt. Fornicarū noīe iusta de si-
gnant vt supra dudū habuimꝰ. Comedere
aūt vite aliene detrahere est aut in fama aut in sana
doctrina de q̄ comestiōe cautū reddit filiū q̄ pū. xxiij.
dicit. Noli esse in conuiuijs potatoꝝ nec in comessati
nib coꝝ q̄ carnes ad vescendum ꝺferunt qꝛ vacantes
potib ⁊ dantes symbalum .i. detractionū consument
vbi glo. Itē dicit. Carnes ad vescendū confere. est
in ꝺmuni locutōe detogationis vicissim vitia ꝓximo-
tum dicere. de quoꝝ pena subdit. qꝛ talib vacātes cō-
sumunt. Quo contra verbis bonis diuinā continētes
sapientiam opaz dare congruit: quib anima saciari
licite poterit. de quo pū. xxiiij. Salomon subdit. Co
mede fili mel. glo. doctrinaz sapientie. qꝛ bonū est ⁊ fa-
uum dulcissimum gutturi. Sic ⁊ doctrina sapiētie ani
me tue quaz cū inueneris habebis in nouissimis spez ⁊
spes tua non pibit. Melli em ⁊ fauo dicit glo. compat
doctrinam sapientie. Quia sicut illa ceteris cibis. Ita
hec doctrina preualet alijs. Iterumqꝫ deuoratoꝛibus
humanarum carnium per detractionis vitium ⁊ sup-
stitionis maleficium dicitur in psalmista. Filij hominum
dētes eoꝝ arma ⁊ sagitte ⁊ lingue eoꝝ gla
dius acutus. Et proverbioꝝ Tercio. Inter qua-
tuoꝛ generationes peruersas hec vlta est de q̄ di. Gene
ratio que ꝑ dentib gladios hz ⁊ ꝺmandit molaribus

suis vt comedat inopem de terra ⁊ pauperes ex hoīb⁹ vbi glosa generatio q̄ p dentib⁹ gladios hz hec ē que suā ꝓfidiā alijs immittere conat̄ ⁊ sicut corpa gladijs ita audientiū aias veneno alloquiōis occidit · Dñ dz vt comedat · i ad h̄ vt deuozet inopes · i. innocentes et pauperes · i · hūiles · Deuozatio tñ formicaꝝ nō hoīb⁹ sz bestijs vt vrso ꝓdest · qz maleficoꝝ offitiū ⁊ detractōnis vitiū nō iustos sz ꝓfidos delectat · In cuius figura Danie · vij. secunda bestia q̄ de mari ascendit similis erat vrso q̄ in pte stetit ⁊ ordines dentiū erant in ore eius ⁊ in dentib⁹ eius ⁊ dicebant · Surge comede carnes plurimas · p q̄ triplex nocumentū maleficoꝝ innuitur · vicz bonoꝝ tpalium humanoꝝ corpm ⁊ aiaꝝ rōnalium q̄ ledi solent p talia maleficoꝝ exercitia Dñ pūxvij · Super iurgia q̄rit malus · angel⁹ aūt crudelis mittet̄ contra eum. Expedit magis vrse occurrere raptis fetib⁹ q̄ fatuo confidenti sibi in stultitia sua · vbi glo · Angelus crudelis immundus spūs est q̄ a dño contra peccatores mittit̄ vt in pūtā affligat vt egipcios · Dñ immisit in eos iram indignatōis sue p angelos malos · Et subdit potest in vrso hostis antiq̄ malitia intelligi cui fetus rapim⁹ q̄ eos q̄ filij sui erant cathesisando ⁊ baptisando dei filijs adiūgim⁹ ⁊ h̄ sepe facilius fit q̄ heretici ad fidez rectam reuocare vel catholicum praue agentē ad bonum op⁹ reducere. Piger per bestias vt dicis formicas deuorantes fide rep̄bi ⁊ malefici intelligi valent · dic exemplum quō id ope ꝓfitiunt hūana ledendo corpa de sanitate in infirmitatē · Theologus · Audi ergo quid bestie tales petro iudici de quo supra retuli nephas fecerint · Diu em̄ se in eo vindicare studebant sz qz fidez bonam gerebat ⁊ se diligent crucis signo munire solebat seq̄z auisatus aliquotiens ab occasione eoꝝ abstinebat p q̄ malefitia pauperi solent

Idcirco illesus ꝑter astutiam talium euadebat vno excepto tempe in quo ex delicto ꝓprio meruit non in toto custodiri a dño ꝑut mihi retulit. Cōsueuerat em in territorio bernensium castro klanckenburg habere residenciā. tpe quo terras eandez gubernabat. postquā cūt officio resignauit a ciuitatem bernensem reintrauit ibiqz domicilium tenebat die q̄dam rediens ad castrū p̄dictum vbi ognatus suus suum in officium substitutus fuerat in eodē castro petrus q̄dam expedire negocia apud sibi notos volebat. Tunc vna malefica a quatuor consortes eiusdē malitie viri cōuenerūt de sero in loco vno machinamenta sue artis voluentes p viribꝫ vt petrū grauiter veneficijs ledерent vel occiderent quem hec latebant fraudis comertia. Aduenientе igit nocte petrus se bene dicēdo crucis signo cubitū iuit sz nocte surgere ōmino ꝓposuit ad scribendum necessario quasdā epistolas vt mane a loco recedere valeret. Euigilans igit in tempesta nocte sibi videbat exopinato q̄ dies adesset: luce deceptus fictitia de quo in se iratus. qz vt putabat noctem neglexerat non se vt debuit muniendo more solito vestimentis indui debuit p gradus altos versus locum vbi pugillari habuit descendit a locum clausum reperit. de quo maiori ira exardescens cum murmure p gradꝰ quos descenderat versus lectum iterato scandebat: emitendo vnicaz ex indignatōe maledictōez p verbū satis breue ac si diceret. In noīe dyaboli. Et ecce stanū in tenebris dēsinis petrus pio iectus est inp̄ceps p gradū p̄dictoz passꝰ adeo grauiter vt famulꝰ qui de subter calam in cōmodo dormiebat excitaret: exiret a quid adesset cōspicere vellet repit aūt petrum accenso lūine solū in terra priuatum rationis vsu iacentem a collisum per ōnia membra sanguinez plurimum e copore emittentē. Excitat

familia ⁊ nemo erat qui lapsus causam apire posset. Tandē tñ diuina accidente gratia vsum tatōis recup auit. sed sanitatē corpis vix in tribꝫ septimanis reha buit. Et qꝫꝫ maleficos haberꝫ suspectos quos p viri bus de terra tradere cupiebat. tamē reos ignorabat hu ius sceleris sibi illati. Dex qz nihil optum quod non reueleť. euentu quodaz factū est postmodum vt q̄daz latens malefic⁹ veniens de terra Bernēsium vbi do micilium habuit in ciuitate friburgēsi lausanenß dio cesis die q̄dam in taberna cum bibulis sederet ⁊ ad cō socios diceret. Ecce aūt video q̄ talis quē nominauit in aqua vbi circa habitatōez meam hamū in aquam p captum piscium posui mihi eum furto leuat ⁊ fur tipit. dist abant aūt ab inuicē loca p sex magna theu thonica miliaria p que ope demonis furtum intueba tur. hoc verbum ponderauere fideles: reum accusaue runt ⁊ postmodum iudicialiter carceri mancipatꝰ est vbi biduo duriter questionatus: nihil penitus fateri voluit de ꝓpriis facinoribꝫ tercia aūt die q̄ fuit sabba tum in q̄ communiter ob reuerentiaz beatissime virginis eadē colit officōse totus itez virus suū euomuit. Nā prefatū sui verbi ⁊ furti veritatē se dixit fuisse exptum ⁊ q̄. iiij. viri malefici petrū pñte malefica quā nomi nauit p manus eiusdē vetule inceps piecissent fate bať ⁊ causam huius iracundie in vetulā venisse assere bat. qz sez sibi iustitiam aliqñ ad libitū iudex existendo nō ministrassz addiditqꝫ se alijs duobꝫ diebꝫ demonū machinamentis detentum non potuisse in tormentis. tñdere. sz qz vt aūt festū beate virginis quo ad officiū celebrabať. dixit se iaz libez ad dicendū veritatē ⁊ ita tandem iuxta patrie municipalia igni traditus ē. No tandum tñ q̄ tales pseudo ꝓphe aliqñ oino contradi ctoria dicere solent. p patrem mendacij decepti. vt idē

petrus exptum se esse retulit. Nam quedam malefica p
eum capta est ⁊ intuerita. habuit aūt maritū talis ma
leficij non magistrū q̄ curiositate ductus. ad quandā
illa⁊ ptium vetulam ꝑperauit. de q̄ cuncti referebant.
op futura p̄noscer⁊. Ad hanc cum veniſſet: ſuppleꝫ petī
uit vt ſibi dicer⁊. An ne ſpem habere deberet op cū vita
vxor ſua iudicez euaderet. ſua q̄ iam capta erat vxor.
Cui rñdit vetula. Noli timere indubie liberabit̄ nec
hac captiuitate moriet. Quo vir factus alacrior obui
auit iudici petro altera die. Cui petrus. Vbi ēſo fuiſti.
Qt ille apud ꝑphetiſſam ait fui q̄ mihi retulit vxorez
de ſua captiuitate liberandaz eſſe nec mori ex hac cap=
tiuitate Deinde regreſſus petrus in hoſpitium: vocaba
tur a capta malefica que petro dixit. Vidi op maritus
meus vetulam accerſiuit. q̄ me liberandaz eſſe p̄nuncia
uit. Scio mentit qz ꝑxima die tuo ſub iudicio ineme/
tabor. hec cum poſtmodum iudex marito dixiſſz. tide
do expectabant. q̄ inter maleficas veritatē dixiſſet. ſed
ſecutum ꝑxima die intuerite feie incendiū p publicaz
factum iuſtitiā veritatez malefice q̄ virum habuit pa
lam fecit. Nec tñ credere debes petrū vt in primo exem
plo habitum eſt. manibꝫ maleficoꝝ q̄ in caſtro non e
tant corpaliter p gradus iactatū ad litterā. ſz maleſi
corum ſacrificijs vel cerimonijs allecti demones p̄ſen
tes illud p̄cipicium fecerunt petri. ⁊ vt mentes maleſi
coꝝ decipent in ymaginatōe ſupſticioſoꝝ hoīm effe=
cerunt vt ſibi viderent̄ p̄ntes eſſe. ita etiā in. ij. ⁊. iij. ex
emplo. demonis impſſione ymaginatiuam maleficoꝝ
factū eſt vt abſentia velut p̄ntia cernerent̄ ſicuti ſupra
li. p̄ti ca. j. audiſti ex vbis ſancti doctoris ⁊ etiā ca. v

¶ Capitulum Octauum.

Qbus formicaꝝ nōnūqꝫ ſunt cadauera a=
lium mortuorum. Ad moralē intelligentiā

Cõmedere mortua aialia ẽ aliqñ frui puersa luxuria vñ illecti aliqñ feiaz peccatricũ ꝓter famẽ luxurioſe voluptatis mortua aialia comederũt eiſdez in nõ mo dicam diſplicentiã dei fruentes·vt in ps̃ centeſimo q̃n to ſub cõpendio in veritate et ſub typo de iſtahelitico populo tangit̃·Iniciati inquit ſunt beelphegor et co mederunt ſacrificia mortuoz·De quo numeri aptius dicit̃ xxv·Fornicatus eſt populus cũ filiabꝫ moab·q̃ vocauerũt eos ad ſacrificia ſua·At illi comederunt· et adorauerũt deos earum.Iniciatuſqz eſt beelphegor iſtahel et iratus dñs dixit ad mopſen·Tolle cunctos principes populi et ſuſpende eos contra ſolẽ in patibu lis vt auertatur furor meus ab iſtahel·Hec autẽ oña fecit iſtahel ſed cãs occulta machinacõe balaam male fici qui ſuo cõſilio illius morticie fornicacõis exordiũ in iſtahel extitit.Sup quo gloſa·libidini quis ſeruiẽ do doctrinam balaam tenet·Eſt ergo exectabilis etiaz corpis fornicacio que violat templũ dei et tollit mem bra criſti et facit mẽbra meretricis·Sed exectabilioz ẽ generalis fornicacio in qua omne genus peccati pati ter cõtinetur·cũ ania ſez cõſorcõ verbi dei aſtita a ma trimonio eius aſſociata ab aduerſario eius·qui eam ſibi in fide deſponſit corrumpitur·Eſt ergo ſponſus et vir anie munde verbum dei id eſt criſtus Deſponsi vos oñes ait Apoſtolus vni viro virginẽ caſtam ex hibere criſto·Dum igit̃ ania adheret ſponſo et cõple ctitur et audit verbum eius ab ipſo ſuſcipit ſemen ver bi et cõcipit et facit filios·pudicitiã iuſticiam pacien tiam et oñs virtutes vt ſalua ſit per generacõem fili orum·ſi pmanſerit in fide et caritate·Si autẽ ſe dya bolo a demonibꝫ ꝓſtituerit faciet filios adulterij ſcilicz oña peccata·Et iterũ gloſa Origenis ibidẽ·Per oña peccata que amittimus maxie ſi nõ ſurrepcõe aliqua

sed studio peccamus illi demoni cui cure est qō admittimus cōsecramur. Et forte tot demonib cōsecramur quot peccata cōmittimus. et misteria ꝑdoli illius pro illo suscipimus. Assimulant autē corpa fornicanciuz merito fetidoz aialium corpibus. qz vt eccle. ix. dicit Oīs mulier fornicaria quasi stercus in via conculcabitur ꝓpter quod ꝓpheta postqz de hȳs qui potentes sunt ad bibendū vinū in quo est luxuria loquitus ē ysa ie. v. Paulo post ita subiungit de eisdē. Facta sūt mortuina eoz quasi sterqus in medio plateaz. In oīb hȳs nō est auersus furor eius sed adhuc manus eius sez dei extenta ¶ Piger: Sunt ne nostro tpe bōi viri aliqui decepti pr magas vel maleficas tuo iudicio

¶ Theologus: Meū in sequētib suspendo iudiciū. sed ea q̄ publica vox tradit z fama referam Habemus hodie sacre theologie ꝓfessorem insignē frēm heinricum kaltysere inquisitorē hereticē prauitatis Hic cū anno ꝓxime ꝑterito inquisicōis officio in ciuitate colonie si insisteret vt mihi ipe retulit. ꝓcepit circa coloniam quādam virginem esse que in habitu virili oīi tpe incessit arma deferebat et vestimēta dissoluta velut vn⁹ de nobiliū supēdarijs choreas cū viris ducebat z potibus ac epulis adeo insistebat. vt metas femineꝰ sexus quem nō negabat omino excedere videretur. Et ēa eodē tpe sicut heu hodie sedem treuerenſz ecclesie duo pro eadem cōtendentes. grauiter molestabant. gloriabatur se vnaz ꝑtem posse et velle introniſare sicut virgo johanna de qua statim dicet regi karolo francorū paulo antea fecerat in suū eum regnum confirmādo ymo illa se eandem johannam a deo suscitatam esse affirmabat. Cum igitur die quadam cū comite iuniori de virnenburg qui eam tuebatur et fouebat coloniam intrasset. Et ibidem mira in cōspectu nobiliū fecisset que

mastica arte videbantur fieri. Tandē per predictum in
quisitorē vt inquireretur diligenter inuestigabatur et
citabatur publice. Mappam em̄ quādam dicebatur la
ceraſſe et ſubito in oculis| omniuz reintegraſſe. Et vi
trum qdam ad parietē a ſe iactatū et conſractum in
monito repaſſe. et ſimilia plura mania oſtentaſſe. Sz
miſera parere mandatis eccleſie renuit. contem añ
fatum in tutelā ne capetur habuit per quē clam de Co
lonia eductam an? quidē inquiſitoris ſed excōmunica
cōis vinculū nō euaſit. Quo tandē artata. ptes alma
nie exiuit metaſqz gallie intrauit. vbi militē quendam
ne eccleſiaſtico interdicto vexaretur a gladio duxit in
matrimoniū. Deinde ſacerdos quidam leno vocand?
potius. magam hanc verbis deliniuit amatoriis. cum
quo poſtremo furtim recedēs metenſem ciuitatē intra
uit vbi velut concubina ſecum habitans quali ſpiritu
ducta fuerit. cunctis patenter oſtendit. Fuit preterea
infra decem annoz ſpacia nouiter in francia quedam
de qua premiſi virgo johanna noīe tam pphetico ſpi
ritu qz miraculoz poteſtate vt putabatur clarens Her
em̄ veſte uiri semp vtebatur nec vllis doctoz quoz-
umqz perſuasionib emolliri potuit vt tales depone-
ret veſtes. femineis cōtenta preſertim cum ſe palā vir
ginem a feminā eſſe protestaretur Sub hoc inquit ha
bitu virili in ſignum future victorie vt verbo pdicaz
et habitu a deo miſſa ſum iuuare verum francorū re-
gem karolū et in ſuo firmare regno a quo cum fuga-
te mittuntur rex anglie et dux burgundie. Pro tunc em̄
hij iuncti mutuo cedib et armis franciam premebant
grauiſſime. Igitur cū ſuo dño johanna cōtinue velut
miles equitabat. futura et fauſta multa predicebat vi-
ctoriis bellicis quibuſdaz intererat Et alia mira talia
perpetrabat. De quibus ne dum francia ſed omnia cri

ſtianoꝝ regna ſuperbant · Ad tantaꝝ demꝫ preſūptiō
nem venit johanna vt nōdum adepta francia iam bo
hemis vbi hereticoꝝ multitudo tunc fuit minas inten
taret per literas Dubitabant eximij ſeculares ⁊ eccleſia
ſtici regulares et monaſtici quo ſpiritu regeretur ꝑa
bolico an diuino · Scripſerunt proinde quidam viri li
teratiſſimi tractatus eius exprē · In quib⁹ nō modo di
uerſa ſed etiam aduerſa de virgine ſenſerunt · Poſtꝫ
autem regem karolū in multis iuuiſſet et firmaſſet re
gno annis quibuſdam demū nutu vt creditur diuino
per anglicoꝝ armatam capta eſt ⁊ incarcerata · Acce
ſſus autē et vocatis in magna multitudine magiſtris
tam diuini qꝫ humani iuris multis diebꝫ examinata eſt
Et put a magiſtro Nicolao amici licenciato in theo
logia audiui qui ambaſiatoꝝ fuit vniuerſitatis pariſi
enſis · tandem ipa faſſa eſt ſe habere famliarem dei an
gelum qui iudicio literatiſſimoꝝ virorum iudicatus
eſt eſſe malignus ſpūs ex multis coniecturis et ꝓbaco
nibus · per quē ſpiritū vel magam effectam ipam igni
bus per publicam iuſticiam cō ſūmi permiſerūt et pro
ut de hac hiſtoria rex anglie nro imperatori Sigiſmū
do ſatis late ſcripto tenus hiſtoriam innotuit · Eodem
tpe due femine ꝑ pariſius ſurrexunt ſe publice dicē
tes miſſas eſſe a deo vt virgini iohañe eſſet in ſubſidi
um et quēadmodum a predicto mgro Nicolao viue
vocis organo audiui obinde velut mage vel malefice
per inquiſitorem francie capte ſunt ⁊ per plures ſacre
theologie doctores examinate · tandez reperti ſunt ma
ligni ſpiritus delitamentis decepte · vnde cū vna ex eiſ
dem feminis ſe per angelū ſathane ſeductam conſpice
ret · ex magiſtroꝝ informacōe a ceptis reſipuit · et erro
rem put debuit ſtatim renocauit · Alia vero in pina
cia permanens · ignib⁹ cōſumpta eſt · Piget · Mirari

non ſufficio quō fragilis ſexus in tantas audeat proſi/
lire preſumptiones Theologus; Apud ſimplices tui
ſimiles mira ſunt iſta ſed in prudentum oculis hec tata
non ſunt. Sunt eñ tria in rerū natura que ſi ſue con/
dicionis limites excedunt aut in diminucōe. Aut in
exceſſu bonitatis vel malicie apicez ſibi vendicant. lin
gua viz eccleſiaſticus et femina que ſi bono reguntur
ſpū optima. ſi vero malo peſſima fieri conſueuerunt.
lingue eñ vnius bono miniſterio vt de lingua primo
exemplificemus fidei cristiane plurima regna ſubiuga
ta ſunt vt in ſanctis xpi apoſtolis et in ſapientib⁹ pt⁹
predicatoribꝫ. prudentis etiaz viri lingua nōnunq̄ in
finito⁹ hominū ſtruges prepeditur. ꝓpter aō Salom
puer. x. dicit. In labijs ſapientis inuenitur ſapientia
et virga in dorſo eius qui indiget corde. Argentuz elec
tum lingua iuſti. cor impio⁹ pro nihilo. labia iuſti eru
diunt plurimos. qui autem indocti ſunt in cordis ege
ſtate morientur. Cuius cauſa ibidē xvj. ſubditur. quia
hominis eſt preparare animū et dñi gubernare liguā
De malicia lingue eccle. xxviij. dicit. lingua teſtificās
adducit mortē. lingua tertia multos cōmouit. et diſp
ſit illos a gente in gentem. ciuitates munitas diuitiz
deſtruxit. ⁊ domos magnato⁹ effodit. vide ibi multa
mala. Et Jacobi. iij. ſimiliter que mala lingua facit.
Eſt autē tercia lingua eo⁹ que inter duas cōtrarias
ptes incaute vel malicioſe loquuntur aliqua. De ec/
cleſiaſticis ij. plurima exempla habemus Sub eccleſia
ſticis autem clerici et religioſi intelligūtur. in vtroq̄
ſexu. Quo ad malos eñ clericos dicit beatus jeromi.
in epiſtula ad nepotianū. Negociatorem clericū ex in
ope diuitē. ex ignobili glorioſum. quaſi quandā peſtē
fuge. Et beatus Bernardus omel. xxxiij ſup cantica.
loquens de clericis dicit. Si inſurgeret apertus hereti

cus·mitteretur foras et arescerет·Si violētus inimic⁹ abscōderēt se forsitan ab eo boni scꝫ pastores Nūc vo quē eicient aut a quo abscondent se oms amici ·et tñ omes inimici ⁊ omes aduersarij oms domestici ⁊ nulli pacifici·Oms ꝓximi et oms que sua sunt querunt· Hinc beatus gre·in pastora·dicit·Nemo amplius in ecclesia nocet ꝙ̄ qui ꝑuerse agens nomen vel ordinē sanctitatis habet·Delinquentē nāqꝫ hunc redarguere nullus p̄sumit et in exemplū culpa vehementer extenditur qñ pro reuerencia ordinis peccator honaratur· De religiosis etiam dicit beatus augu.ad vincencium donatistam·Simpliciter fateor caritati vr̄e coram domino deo nr̄o qui testis est sup aniāȝ meā ex quo deo seruire cepi qm̄ difficile sum exptus meliores ꝙ̄ qui in monasterijs ꝓfecerunt·Jta et nō sum peiores exptus ꝙ̄ qui in monasterijs defecerūt.De mulieꝝ vero malicia eccle·xxv··dicit·Non est caput nequius super caput colubri et nō est ira sup iram mulieris·Cōmorari leoni et draconi plus placebit ꝙ̄ habitare cū muliere nequam·Et inter plura que sequuntur et p̄cedunt ibidem de nequā muliere cōcludit Breuis omis malicia sup maliciam mulieris.Hinc Criso·super isto mathei xix·Nō expedit nubere Quid aliud est mulier ꝙ̄ amicitie inimica ineffugabilis pena.neccessariū maluȝ naturalis temptacio·desiderabilis calamitas domesticuȝ periculū·delectabile detrimentū mali natura boni colore depicta·ergo si dimittere illam peccatum est· tenere autē fere tormentū est·necesse est aut dimittentes adulteria faciamus aut quotidianas pugnas tenentes habeamus · Tulius deniqꝫ secundo·rethorice dicit .Viros ad vnūqdqꝫ maleficiū singule cupiditates impellunt· mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna ducit·muliebriū em̄ vicioꝝ omniū fundamētū ē a natura

Et Seneca in suis puer. Aut amat aut odit mulier· nihil tertiū dedisse flere feminā est mendacium· Duo genera lacrimaꝝ habentur in oculis feminaꝝ veri dolozis vnū· insidiaꝝ aliud. Mulier cū sola cogitat mala cogitat· De bonis autē mulieribꝫ tanta laus est. vt etiam beatificasse vitos legantur et saluasse atqꝫ gentes terras et vrbes· vt de Delbora Judith ptz et hester hic apostolus j. coz. vij· Si qua mulier habet virū infidelē et hic consentit habitare cū illa nō dimittit virū Sanctificatus est em̄ vir infidelis per mulierē fidelem· Ideo eccle· xxvj· dicit· Mulieris bone beatus vir· Numerus em̄ annoꝝ duplex multa ibi narzat laudabilissima per totum em̄ ca· de excellentia bonaꝝ· Similiter Salomon· ymo spūssanctus puer· vltī· per totum ca· de muliere fortī· prefata satis in noui testamētī femis· claruerunt. primo in virginibꝫ et alijs femis sanctis q̄ ad cristianā gentem pfidos traxerunt· vt magdalena· katherina· margaretha· et eis similes· Sic etiam totuz vngarie regnū ab olim ydolatrie dedjtū per gillaz sozorem cristianā imperatozis fidei catholice ad iunctum ē· per regē vngarie cui prefata gilla in matrimoniuz est tradita per quā etiam cōuersus est rex· et in baptismo Schirus noiatus posteaqꝫ miraculis clarus canonisatus vt vincencius ponit in hystozia· spe· li. xxvj· ca· ix· Sic pretera per lochildē cristianā virginē natā de burgundoꝝ supite rex francoꝝ cladozeus passim persuasus· tandem ydolatrias reliquit et cū regno ad cristi· fidem deuenit· vt vincencius narzat lib· xxij. ca· iiij· v z vj·

Capitulum Nonum

Sedentes homines humoze acuto formice. pungunt nō tñ tam ledunt grauiter qꝫ apes suos persecutozes. Sunt enim due potentie quas vniuerqꝫ rei diuina puidencia tribuit

s· e·

irascibilis et cōcupiscibilis. Ista qua cōmodū desidera
tur. illa qua nociuū fugatur. per cōcupiscibilē namq;
necessaria affectam̄ et delectabilia Sed per irascibilem
noxia refutam̄ et tristabilia. Ista primis elemētis iiij.
cōspicimus esse in omīb; vegetabilib; et animātibus.
vsq; ad rationale anīal hoiem ymo suo modo in sepa
ratis spiritib;. Sed in hoc est differencia q; appetitus rei
delectabilis ⁊ repulsa rei tristabilis in sola rōnali crea
tura virtus fieri potest vel viciū non in inferioribz. et
sicut inter minuta animalia triplex reperitur punctio
formice et minima que statim transit apis durior sed
scorpionis pessima. ita inter rōnales creaturas triplex
repitur vindicatio. leuis eoz qui caritate repleti sunt
dura eorū qui indiscreto zelo ferunt. et pessima in de
monib; et eoz sequacib;. primi in punicione similitu/
dinem gerunt formice que sine ealeo humoris tm̄mo
do pfusione iniuriam vlciscitur. de tali si emendare cu
piebat q; in psalmo ait. Corripiet me iustus in mia
et increpabit me. Et apostolus ad Galla. vi. Si preo
cupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spiritu/
ales estis instruite hmōi in spiritu leuitatis cōsiderans
temetip̄m ne et tu tempteris. Unde beatus jheronim?
in epistola ad occeanū. Quid necesse est bis pungere.
nisi recalcitrantē per se satis erubescentem confundere
amplius cui sua ratio magister est. cui ꝓpria cōscientia
virga et ingeita verecandia lex disciplina est. Et Gre
go. li xix. mora. Regat disciplīe vigor mansuetudinē
et mansuetudo ornet vigorē ⁊ sic alterus cōmendetur ex
altero vt nec vigor sit rigidus nec māsuetudo dissolu
ta. De huius prime punicōis mō pabolicū satis acco
mos fertur. de nostris tale formicis exemplū. Fuit em̄
quidam villanus qui mimis ceruicose voluntatis vxo
rem habebat que viro in cunctis fere mandatis tacalci

cauit Anxius autē diu vir per quid rebellem cōpesce ret discrete et cōnabiliter. Quadam die cōtra se brigā ti respondit. Femina es nec verbis emendata es meis per verbera grauia in te miles effici nolo. nec ꝺtractā p meas plagas. te in lecto iocētē velut ꝺtractā desidio sed tibi dico nisi te emendaueris. paruis meis amicis. de te querelam vno proponam die cōtra te effrenem. Cui illa. In hoc inquit liquet tuus effeminatus animus atq; genealogia ignobilis q̄ ō parui status tuis in mi naris amicis. Non em̄ mulier minaris plebeis At ille respondit. Hac vice tibi tm̄ parcam et die isti. sed re uera si te nō emendaueris puis meis cōquerar amicis Cūq; misera non melior sed efficereat peior. seruauit vir discretus et prudens suaz minarū veritatē adim plere in crastino. Tunc em̄ illa velut antea virū inua dere cepit verbis pluriniū cōtumelioſis Cui maritus Modo tempus adest vt factis verba compensem. Pro rem igitur ꝑriam inuadit. vestimentis omnib⁹ preter camisiam exuit manib⁹ et pedib⁹ vsi pellem ligauit et humeris ꝑris clamantem et maledicentē in primuz sui orti cumulum formicaz proiecit. vbi aliquantis per formicarum humore solito perfusa et correcta animū ad meliora conuertere cepit. Nam be stiole more soli/ to in auribus et naribus in ore z in alijs mulieris artub⁹ eam cruciabant grauiter. Tunc illa ciulatu grandi iu tamentis et sacramentis ꝑmisit grauib⁹ se deceteto vi ro velle ad nutum obedire tm̄ vt cruciatū amicorum puulorum euaderet Exhinc liberata per virum mulier mirū immodum emendata est. et felix effecta quam fe cerunt deinceps ꝑria pericula cauciorem. Hic igitur modus corrigendi satis discretus et tēperatus fuit. In discrete vero corrigentes pro lesionibus iratis apib⁹ sunt similes. que ledendo alium dum aculeus manet.

in vlū vulnere sese pretuo fructu laborīs puniūt. Tales crudeles sūt ō quib⁹ Seneca de clemētia ad nerōnē dicit · Crudelitas nihil aliud est q̄ atrocitas animi in penis exigendis · Crudeles vocabo q̄ puniendi causaz habent modū non habent · Et tū vt hugo de sancto victore dicit libro de īstitucōe nouicioz . Difficile ē cor malicia īduratum ad formā disciplīne et speciem honestatis īmaruare · sed necesse ē vt dura materia cū facile ad formam nō flectitur ei ꝛ actioris flāme incendium et mallei grauioris tunsio adhibeatur · Scorpionū autem passiomib⁹ vindicacio maleficoz et demonuz designatur / In quib⁹ vt beatus dyonisius dicit iiij. ca· de diuinis noib⁹ · est furor irrationabilis et fantasia p terua Cui gen̄ · xlix · Jacob maledixit in psona Symeon et leui in furore suo ait Occiderūt virū · Maledict⁹ furor eoz quia ptinax et indignacio eorum q̄ dura diuidam eos. De hys beatus ibero · in plogo sup Josue· dicit. Cesset arcuato vulnere cōtra nos insurgere scorpius et sanctum opus venenata carpe lingua desistat Tales sunt ille monstruose locuste et mortifere de quibus apoc · ix · dicitur habebant caudas similes scorpiū et aculei erāt in caudis eaz · ꝛ potestas eoz nocere hominib⁹ mēsib⁹ quinq̄ Et habebant sup se regē angelū abissi cui nomen extermīnās scōm glo · autē per pestias tales veā fidē puertere molientes intelligunt̄ qui suis dolosis sentenciis vt scorpius coram blandiuntur ꝛ latenter pungunt · Cumq̄ tumultu nocere nequeūt querunt auxiliū principum qui clade diuinā quia vt astringant terrent et blandiūtur et sup se hūt angelū abissi· Dyabolū dñantem terrenis cuius nomē exterminans quia a pria vite secludit suos. Piger: Satis ō correctionis punctiōe discreta et irrationabili diuersi varios ediderunt tractatus Sed vnum est q̄ de maleficō

demonum multi non credunt eos viz qui inter demo nes incubi vocantur et sucubi nō nisi in fantasia non realitate aliquo humore nociuo et reali pungere et fe dare quid igitur de hoc verū sit vel ficticiū vel enodare

Theologus. Hanc questionē sanctus augustinus de ciui. dei lib. iij. ca. v. quidē mouet. sed nō determiat vbi sic dicit. Viz poterit venus ex concubitu anchiseneam parere vel mars ex concubitu iunionis filie romulum gignere. in medio relinquamus. Nam pene talis questio etiam descripturis nris aboritur qua queritur Viz puaricatores angeli cū filiabz hominū concubuerint. vnde natis gigantibz id est nimiū grandibz et fortibus viris tunc terra cōpleta est. Sed li. xv. ca. xxij. q stiones determinat in hec verba. Et qm creberrima fama est multiz se exptos vel ab eis qui expti essent de quoz fide dubitandum non esset audisse cōfirmant siluanos et faunos pauos quos vulgo incubos vocant. sepe improbos extitisse mulieribz et earum appetisse ac p egisse concubitū. Et quosdam demones quos dusios galli nuncupant assidue hanc immundiciam et temptare et efficere plures talesqz assueuerant. vt hoc negare impudencie videatur. Hec ille. Postea ibidem determinat secundam questionem viz qp illud Gen. vj. videntes filij dei id est seth filias hominum id est cham non de incubis intelligitur. Quod autē incubos esse non sit incredibile ad illud ibidem est glosa. que dicit. Non ē incredibile ab hominibz non ab angelis sed quibusdaz demonibus qui mulieribus sunt improbi eiusmodi homines id est gigantes esse procreatos. scilicet de quibz in littera dicitur gigantes autem erant super terram. Quia et post diluuium corpora non solum viroz sed etiā mulieroz incredibilis magitudis extitit. ad idē ē

glosa ysa·xiij·vbi ꝓpheta desertōez babilonice ciuitatis predicit·et monstra in ea habitando Ibi inquit habitabunt structiones et pilosi saltabunt in loco pilosi· vnde glo·dicit.Pilosi sunt siluestres homīes hispitā. qui incubones vel satirei vel genera demonū·Et ysa· xxxiiij·sup illo loco vbi ꝓphetat desolacōem terre ydumeoꝝ qui psequebantur iudeos·erit inquit cubile draconum et pascua structionū et occurrent demonia glo· interlinealis id est monstra demonuz adinuicem· Et glo·beati gregō·ibidem·Qui alij pilosi nomīe figurantur non hy quos greci panas·latini vero incubos vocant De demonibz etiam Cassianus collā·j.abbatis seremi passum exponit prefatum Ad idem est beatus yfidorus libro viij·ca·vltimo sic dicens·Pilosi qui greci panites latine incube appellantur siue inuij ab ineūdo· passim cum animalibz vnde ⁊ incubi dicuntur ab incubendo hoc est stuprando· Sepe ei improbi existunt etiam mulieribz ⁊ earū pagunt concubitū. quos demōes galli dusios nuncupant quia assidue hanc pagunt immundiciam·Quem autē vulgo incubonez vocant hūc romani phaunum vicatiuz dicunt ad quem Oratius dicit phaune nimpharū fugientium amator meas per fines et a pura ruralemis incedas Insuper illō apostoli j·corinth·xj. Mulier debet velamen habere super caput suum ꝓter angelos multi catholici exponunt qō sequitur propter angelos id est incubos·Ad idem est Josephus sup textum gen·vj·prealleguato.Item Wilhelmus libro de vniuerso parte vltima circa vj·multipliciter Preterea hoc determinat sanctus doctor parte prima q·xxxxi·et in secūdo scripto di·viij·et qōli·vij·q·x·atqz sup ysaiam ca·xiij·et·xiiij cuius motiua sunt verba beati augu.in de ciuitate dei vñ talia negare dicit tho·imprudētie est Jd em qō multis videt non

poteſt omīno falſum eſſe ſcđm ph̄m in de ſomno et vigilia in fine. et in vij. ethi. Sileo de hiſtoriis multis et autenticis tam catholicoꝝ q̄ ethnicorum quie inanbos eſſe palam aſſeuerāt Cauſa autē quare demones ſe inanbos faciunt vel ſuccubos. hec eſſe videtur. vt per luxurie vicīū homīs vtriuſq; naturam ledant. corpis vicz et anie qua in leſione precipue delectari videntur vñ enumeratis per altiſſimū multis luxurie vicijs a quibus ſuum populū mundū eſſe voluit in quib infideles irretīti erant. ait. leui. xviii. Ne polluamini in oīnib hīs quib cōtaminate ſunt gentes quas ego eiciā ante conſpectū veſtrū e quib polluta eſt terra. cuius ſcelera ego viſitabo dicit glo. ſup verbo gentes. Demones in quit qui ꝓpter multitudinē dicuntur gentes vniuerſe. quie cū omni peccato gaudeant precipue fornicacōne et ydolatria q̄ in hīs et corpus et anīa maculatur et totus homo qui terra dicit. Oīne eī peccatū quodcūq; fecerit homo extra corpus eſt. Qui aūt fornicatur in corpus ꝓpriū peccat An neſcitis qm̄ qui adheret meretrici vnū corpus efficit vt ptz. j. cor. vj Hiſtorias ō in et ſubcubis ſi intueri libet wilhelmū vbi ſ in ſuo vltio libro de vniuerſo. Et tho. brabantinuz in libro ſuo de vniuerſo qui vulgo de apibus intitulatur legito Ami rabilia conſpicies. Preterea virginis cuiſdam mulīs pulchre corpis diſpoſicione et quo ad animā valō de uote in baſilieñ. conſtituta dyoceſi bonam et diuturnā noticiam habui quia confeſſor ſuus fui cuius demō cel lulam ſepiſſime a dormicionis locum perturbabat mō ſtrepitibus. modo terrificis apparicionibus. verū q̄a in cunctis que virgo geſſit omī plena fuit cuſtodia cui ſu aſſiſtente graci a cunctis viris a ab inanbo ſemper re manſit intacta Nam ſecum ipſa conſiſtens nullo teſte conſcio ꝓpter boni angeli ſui cuſtodis reuerenciaz cui

diligentissime semp obsequebatur · pede nudo sese con spicere nō audebat et abinde vestita die noctuq; iacebat · Fuit denicq; fama cōmunis vitoq; fidedignorum · eo tpe quo Constantiense cōcilium generale celebrabatur · in quo hoc est in ciuitate ipa cōstancienſi quod verecūdum est dictu ꝓpter principum secularium et mechanicoq; pūtiaq; incredibilis meretricū multitudo aderat eodem inquā tpe in eadem dyoceſi ꝓpe opidum winterthaur in campi latitudine quedā vt videbatur femina pulcherrima scōm corpis pulchritudinē cursori cuidam obuiauit in ipo itinere Que cū virum istum deum timentem ad opus nepharij dubitus inuitaret facinus horruit dei protectus adiutorio · Cumq; simplici animo cursor vnde femina veniret ab ea quesisset · respondit de cōstancienſi venio cōcilio Et aperta quā in latere portabat crumena subintulit · Ecce has omnes peccunias in prefato loco corpis mei mercede conquisiui Et hoc dicto velut fumus ptinus euanuit Et q; sucubus fuerit spurcissimis verbis et fuga ostēdit.

Capitulum Decimum

INquinant formice manus eas multum tangentium · inquinantur potius vel sese malant qui incaute eas contrectant · Cū em conditionis sint libere sua libertate carere nolentes sicut se molestantes humore acuto pungunt Ita captiuitatē eaq; querentes manib; polluuntur · in quo contactus omnis illicitus nobis phiberi moraliter innuitur ne in interiori presertim hoie coram diuino et angelico maculati appareamus cōspectu Sumꝰ enim dicit apostolus ij · corinthe · vi · et vij · templum dei viui sicut dicit deus quoniam inhabitabo in illis · et inambulabo et ipsi mihi erunt populus · ꝓpter qō exite de medio eorū et separamini dicit dns et imundū

ne tetigeritis et ego recipiam vos et ero vobis in pꝛez
A vos eritis mihi in filios et filias dicit dñs omipotẽs
Has igitur habentes pmissiones carissimi mundemus
nos ab omi inquinamẽto carnis ·et spũs pficientes.
sanctificacõem in timore dei. verba sunt apostoli p to
tum. Quo cõtra maxime luxuriosi delinquere repiun
tur corpus coinq̃nantes·et spũm qui virgines vel fe/
minas tangunt illicite vel vbi sexus femineus seipũz
palpat vel tractare simit inuerecũde· De quibꝫ beatus
petrus ij·sua canonica ij·ca. sic dicit· Hꝯ sunt velut ir
racionabilia pecora voluptates existimãtez dici delici
as coinquinocõis et macule delicijs affluentes in con
uijs suis luxuriantes vobiscũ oculos hñtes plenos ad
ulterij et inmessabilis delicti pollicentes anias instabi
les·q̃uis em formica inter minuta anialia sit ingenio·
et sagacitate nobilissimũ tñ incaute tactũ q̃ntumcũq̃
quis sit mundus eum reddit immundũ· Ita hũanum
corpus licz a peccato sit actuali innoxium· tñ a dispa
ri sexu tactũ facilitet nimis vtrũq̃ hominez facit pol
lutũ· Cinis quipe tactus a cinere modicissimo adhi/
bito humore in lutũ statim cõuertitur· Argentũ insup
etiam si ad nitorem purgatũ fuerit septuplum vel mi
nera qualiscũq̃ alba· etiam si autũ fuerit obrusum cũ
in carta munda suo tractu ducitur ptinus in liquorẽ
ex motu insensibiliter| resoluitur· et macula de mundo
sup nitido trahit Hinc huius in tꝯpũ olim deus vetas
se legitur ne super terram reptantia vel eidez multum
herentia ab electo tangerẽtur populo·alioquin pena
inquinacionis quis mulctabatur·vnde lẽuitꝯ xi· Om
ne quod reptat super terram glosa terrena sapiens ab
hominabile erit nec assummetur in cibum· Quicquid
super pectus quadrupes graditur ·glo· Castri margie
studẽs et multos hñs hz pedes glo· ex variis scripturis

et varia doctrina sibi salutē futurā affirmās siue supra humū trahit euangelioz p̄dicatōe abutens luxurioſe viuendo nō cōmedetis. qz abhomiabile est. Nolite cō tamiare aias vras nec tāgatis quicq̄ eoz ne i mmū di sitis. Ego em̄ sum dñs deus vr̄. Sancti estote qm̄ e go sctūs sum. glo. notat h̄ nō oīez pollutōez. in mor tuis corpib⁹. vñ sequit. Ne polluatis aias vras in oi reptili qđ monet supterrā. Piget. Quia h̄ locū hz adhuc sibi cauēdi ab incōnatōe vtriusq̄ hoīs q̄ q̄s in ficit potissimē p luxuriā put pbasti scire cupio ō incubis q̄daz mihi occurrēcia dubia p̄mū an incubi generēt fe tus aliqñ scđo aut plr in plī sint vel esse videant fenis q̄z viri. tercio q̄b remedijs liberari possint q̄ ab incu bis vexant. Theologus. Ad p̄mi solutōez tria ad uertas vicz q⁹ demōes p̄prie nō generāt nec cōcupiaz sensituā in veneris hñt. licz generatōez plis parare possint nō sue sed illi⁹ viri cui se fecit suadū demō ali q̄s vel et illi⁹ cui⁹ virtus sementia ē. et femelle illius cu ius deluſor ē incub⁹. p̄i dicti rōem si scire libz vide po teris in sctō doctore vbi p̄us et in wilhel. Scđm dedu cit idē et p̄cedēs qz spūs carnē et ossa nō hz neq̄ gene/ ratōis instrumēta p q̄ sola et voluptas cōcupiscibilis z generatō carnalis explent. p̄terea verbis vtr wilhe. Si cōcupiscēciam libidinosam hrent cū pessimi sint vi/ q̄ a sodomitico vicio se non continerent in viros qđ tñ nullibi repimus. Bñdictus aūt altissimus q̄ virilē spēm in homib⁹ a flagicio eoz vsq̄ hodie sic seruauit. Qđ autē generatōem patrēt aliqñ ex p̄cedētis capi tuli auctoritatib⁹ palam est. Et ex wilhel. dictis. sic cla ret qz gentē hunoz ab huiusmodi demōib⁹ generataz esse euidenter hiſtoria regnorū occidentaliuz narrat et insulam cipri totam populatāz esse et ihīmitaz a filijs incubor fama p̄dicat. deiq̄ q⁹ gigātes p̄creat valeāt

vt nascant vel cõcipiãtur· cãs sctũs doctor assignat. qz scire pñt virtutis vizutes semiatie ex dispocione viri hmõi a quo decisa est et mulieris eidẽ ꝓpozciona te cõplexionẽ agnoscere·et ita cõstellacõnem optime ad hoc coopantẽ quib; simul cõcurzẽtib; possibile ẽ ge nitos magnos esse.et fortes corpe.Quo etiam non ob stãte·incubi callidítate et maleficio vir possit hẽe filiũ et femella eundẽ salua vtriusq; virgitate nõ tñ in dig nitate tali ãlis in beatissiã virgie exstat licz cũ vtriusq; aureola si scire desideras in iiij·scripto·q·x·sanctũ tho legas· et ita esse possibile clare disces. Nec mireris in hoc Nã in bambergen·dyocesi virgis noticiam hũi q̃ puerũ genuit et virgo vera ꝑmansit·non integritate carnis qõ solius dei genitricis priuilegiũ est ·sed in ex piencia volũtarie libidis·fuit em̃ virgo pulchra valde et forme elegantis dñe nobili obsequẽs quã quidã iu uenis doloſus.et potẽs cognoscere q̃siuit vijs quibus potuit.Hũc cum virgo deuota velut hostẽ vitaret vi rusq; hois ipe nocturno tpe insidias virgi posuit· et q; obdormiẽs fortissime et in excitabiliter quoadmõ in prio somno iacerz cõsueuisset nescio vnde didicit ex hac occasione in cubiculũ virgis venit dormientẽ cog noscit nescit virgo vt dicit in cõscientia sua quõ in p gnauerit & ita recessit·Cũ autẽ virgo doli etiã postmo dũ penit9 ignara·signa impregnacõnis hẽe incipere et ad examẽ corã honestis matronis posita impregnata esset repta·fugit reus de patria qui alias palo transfi xus fuisset Ipsa autez virgo incredibilibus lacrimis sese deplanxit Fuerunt tunc multi qui virgini vt sine pe riculo pareret matrimoniũ suasercũt alij qõ deteri9 ex stat ea abuti cupierũt ꝑfatã ptus difficultates allegã tes Sed virgo deuota votũ qõ xpo de virgitate statu erat seruandum etiam si mors sequeretur·constanter ser

uare decreuit et perfecit. Nam tempore oportuno pa
perit et in magna deuocõe jam plurimis annis vixit.
seqz a mundi huius concupiscenciis ita nudaz fecit vt
aureolam virginum eam tandem preputuram non du/
bitarez Discant ex hac virgines q̃ caute thesaurus il
le necessario seruandus sit quem saltem ō corpis inte
gritate aliquando incubus. aliqñ homo insidiosus.
aut in dormicione naturali fortitudine aut in potus
artificialis colatione rapere potest. Ad secundū dubi
um respondet wilhelmus q̃ verisimiliter nec sic cubi
nec incubi amore concubitus nec desiderio voluptatis
talia viris et mulieribz faciunt sed potius malignita
tis studio viz vt vtrimqz polluant eos et eas spurci
tia. Similem causam audisti in glosa vna precedenti
capitulo. Cur autẽ incubi amplius vexare repiantur
mulieres et etiam puellas pulchros crines habentes.
Rñdet dominus wilhelmus. Non mihi alia causa oc
urrit nisi vna istaz quia aut aure aut ornatui crinũ
nimiũ incumbũt hmõi. Aut quia viros per crines in
flamare cupiũt vel consueuerũt aut quia in eis inani
ter gloriantur. aut quia diuina bonitas hoc permit.
tere antur mulieres inflamare viros per ea que etiaz
demones inflamare viros volunt Cur autẽ demones
in venereis vicio potentiam generatiuam plus mole
stent etiã in sexu masculino per maleficia hũisti causam
ex scto doctore ca. v. huius libelli. Ad terciũ de remedi
is ꝓpellendi incubos in diuerꝑ diuersa legi et reperi q̃
p q̃nqz mõs q̃dam liberati repiunt viz p exorcismoz
applicacõem. per sanctã exercitacõem. per sacramenta
lem cõfessionem. per loci certi mutacõem. et p cautam
sctõz excõmũicacõez. De prio satis habitũ ẽ s. pñti. li
c. vi. De ij. sctis exercicijs viz crucis cõsignacõe. vel an
gelica salutacõe Refert Cesari9 in suo dyalogo q̃ in

Hūna postꝫ sacerdos quidam se suspendit .eius cōcubina monosteriū intrauit ⁊ per incubum ad luxū pro cata est·quē per crucis cōsignacōem repulit.⁊ p aque benedicte aspersionē·sed statim post ea redijt Qñ aūt angelicam salutacōem dicebat longe velut sagitta dispariuit et recessit·sed interdū redijt·licet ꝑ accedere ad eam nō auderet·De tercio sacramentali cōfessione vicz patet per eundē Cesariū qui dicit qꝫ cōcubina ante dicta cū iam cōfessa esset pure·in toto derelicta ē ab incubo Refert idem qꝫ quidaz vir in leodio passus fuc cubum·cōfessione sacramentali finita totaliter liberat⁹ est.Ponit insup exemplū ibidē de quadam inclusa ꝑpter deū quā incubus nec crucis signo·nec oīone· nec cōfessione nec ꝑpter aliud spūale exercitiū reliquit ąn eius lectū ascenderet·Sed cū ad informacōem cuiusdā viri religiosi diceret Bñdicite·eam statim demon reliquit.De quarto vicz loci mutacōe dicit qui prius .qꝫ filia cuiusdā sacerdotis supradta per incubū et facta ex dolore frenetica trās renūqꝫ elongata ab incubo dimissa est.Sed pr̄ eius qz a loco filiā deposuerat a demōe passus est ·adeo vt mozeret̄ in triduo · In de apibus ꝑpe finē sermo fit de quadā que per incubum crebro in lecto vexata ꝑprio· cōsoztiam deuotam petijt vt loco vexate iaceret qđ cū feciſſet tota nocte quasdā inquietudines grauissimas sensit ⁊ ꝓ tūc ącta fuit·De ąnto de excōicacōe q̄ fortassis aliqñ eadē ē exorcisacōi·ptz in legenda beati bernardi In aquitania siquidē quedā mulier ab incubo sex annis iam vexata incredibili abusu libidinis· audiuit sibi incubū ne ad virū sanctum qui veniret erat a ꝑpinquaret minantē·nihil inquit tibi pficiet sed eo recedēte tuus crudelissimus ero psecutor qui hactenꝰ tuus amator extiti· Que cum virū sanctū Berardum inuocaret·Rñdit Tolle meū baculum et

loco tuo infige. et faciat malignus qđ potest. hoc cū fecisset demon camerā femine nō est ausus intrare. sed foris minabatur atrocissime eam velle psequi Bernardo recedente quo per feminā audito. cōuocat populū beatus Bernardus oēs iubet accensas candelas gestare in manib⁹ ⁊ demonē cū vniuerso qui aderat cetu excōmunicauit. ac ne ad illā vel ad alias deinceps accessum habeat interdixit. Et ita illa plene liberata est Aliqñ vero nullū predictorū remediorū iuuat. vt de monis abscedat nequicia vt in de apibus circa finem ponit Tho. brabandinus exemplū de quadā que imaubum passa. nullo confessionis remedio vel crucis. aut hmōi applicacōe liberabatur. licz causaz vexacōis sue satis nude confessa esset Similis ratio assignata est supra ca. vj de maleficio quare nō semp tollitur. Tunc em̄ pena est vexacio demonis et p peccatis satisfactō. si prout oportet sustineat in caritate. sicut alia mala huius mundi que nos premūt sed ad deū ire cōpellūt

Piget: Cum femine sint timede ⁊ faciliter mirabilium formarū in ymaginacōe suscepciue. Nunquid contingit quibusdaz ex eis qꝑ in veritate per imaubum nō vexantur. sed tm̄modo ita se vexari putant. Sicut etiam quedaz ex eadē radice falso se impregnatas esse putant per imaubos vt fertur que tm̄ grauide non sunt

Theologus Strūgz verū esse agnoscitur. vt dicit dns wilhelmus vbi prius. Multe inquit de apparicionib⁹ fantasticis ex morbo melancolico. In multis fiūt sed in mulieribus maxime sicut apparet de visionibus ⁊ reuelacionib⁹. Et causa in hoc est preter eam quaz notunt medici ipa natura muliebriū aiarum ob hoc videliz qm̄ longe facilioris ⁊ leuioris impressionis sunt qꝑ anie viriles. Et subdit ibidem. Scio me vidisse mulierē que credebat se cognosci ab intus ⁊ a dyabolo et

alia increbibilia se sentire dicebat. Nonunq; etiam impgnate sibi videnť mulieres ab incubis ⁊ intumesant vehementer ventres eaꝝ. Et cū pauis temp⁹ aduenisse credunt sola emissione multe ventositatis detumescūt. Nam de ouis formicaꝝ vt potui sumptis increbibilez ventositatē ⁊ tumultum in ventre generant hominis. Similiter de granis catapucie. Et de granis arboris q̄ dr nigra pin⁹ consimilia in ventre fiunt. Facilimum ē aūt demoni similia ⁊ maiora in ventrib⁹ hoīm parare. Et si libris maleficoꝝ creditť scripserunt experimentum ludificatoriū quo apparere dicebant mulierib⁹ se in lecto pluries cognosci q̄s ignoscerenť. verbigratia cū ignoscerenť nisi semel aut bis ab eo q̄ experimentus illud operaťr putaꝝ se ignosci q̄dragesies aut sexagesies. Essent ergo similes ludificatōes inanes boꝝ. Etiā ex testimonio sancte cuinsdaꝝ mulieris sciri potuit q⁹ ouidam ex huius mōi demonib⁹ cū sic ludificassz eam vicz cōcubitu fantastico tāto fluxu seminis inquinauit eaꝝ realiter vt mille hoīes non tantum emitterent. Hec ō nia de Wilhelmo.

Capi. Undecimum

Radices edunt arboꝝ formice vbi iuxta arbores midificare sinūť qz radices inde rodūt ⁊ succo eiusdē exhaustu aresćit radix ⁊ eide stipes ⁊ rami in hoīs natura tres ptiales hoīes sunt q̄ radices suas hnt quas ledere valent nociue formice. Est em exterior ⁊ inferior homo q̄ oculis etiam patz alienis in figura q̄ntitatis corporee. Superior homo q̄ spūalis dicitť homo ⁊ interior ⁊ est sensualis tanq; medius ⁊ aialis homo dicitť. Quisq; aūt horum qz radicez suaz hz pter ramos ⁊ stipitē arbori assimulatť. Nam primi hois figura arboris sz euerse similitudinez pfert sm phos qz crines radicibus in capite assimulanť. truncus pedū ⁊ eide adiacentia dicunť mē

bra vero reliqua tami vices habere videnť ꝛ opatõ tã lium fructus sunt corporei. Dñi Mat. viij. legimus de ceco quem dominus paulatim iuxta fidei sue crementum sanabat ꝙ primo sputo eius tetigit oculos ꝛ an videret quesiuit. Cui ille rñdit. Video aũt hoies velut arbores ambulantes. De hac arbore corpis non curandum esse dñs docz dicens Mat. vj. Quis vestrum cogitans potest adicere ad staturam suaz cubitũ vnũ. Dis iñqt Mat. x. vestri capitis capilli numerati sunt Nolite ergo timere. Alius aũt est homo aialis De quo. j. Cor. ij. Aialis homo non pcipit ea q̃ sunt spiritꝰ dei. Stultitia em̃ est illi ꝛ non potest intelligere vbi glosa Aialis homo dicit vel vita vel animi sensu. Vita aũt aialis dicit q̃ fertur dissoluta lasciuia aie sue quam intra naturalis metas ordinis spũs rector non continet eo ꝙ ipse deo se regendum non subicit. Animi vero sensu dicit aialis qui de deo iuxta corpm fantasiã vel legis litteram vel rationem phisicam iudicat. Quare aũt aialis non pcipit subdit. Stultitia est illi ſm humanum sensum. Ideo non potest intelligere spũalia. Huiꝰ hominis id est sensualitatis radices sunt scõm medicos hũidum radicale ꝛ calor naturalis ꝛ elementorum. iiij. q̃litates earum spectat ad medicos qui tñ in oib̃ non sunt ymitandi dicente beato Ambro. sup Psal. xiij. Contraria diuine ordinationi pcepta medicine sunt. Qui ieiunio reuocant lugubrare nõ sinunt. Ab omni intentione meditatõis abducunt. Et cõcludit itaq̃ qui se medicis dederit. seipsum sibi abnegat. Hoīs em̃ aialis membra mortificare iubet Apoꝰ. Colos. iij. Mortificate membra vestra que sunt super terram fornicatõez immunditiam libidinem concupiscẽtiaz malam ꝛ auaritiam. huiꝰ hoīs membra manꝰ pedes ꝛ oculos abscindere xps iubet cũ scandalisant nos.

Mat·xviij. hoc inquit Apo⁹·Ro·vj·Scientes qz ve/
tus homo noſter ſimul crucifixus eſt ſcz cum xpo vt de
ſtruat corpus peccati ⁊ non vltra ſeruiamus peccato·
Tercius vero ſpūalis homo eſt ⁊ interior de quo·j·co
rith·ij·dicit. Spūalis aūt homo iudicat oīa ⁊ ipſe a
neīe iudicat·vbi glo·Spūalis aūt eſt homo vel vita
ſcientia. Spiritualis eſt vita q̄ ſpūm dñi habēs rector
eſt·aīmaz regit·Scientia vero spūalis eſt qz ⁊ ſi ex/
te ⁊ per ſpeculum videt tñ de deo ꝑm ymagines corpm
vel legis lītaz vel humanā phiam non ſapit ſz ſpūi ꝺi
ſubiect⁹ certiſſime ac fideliter iudicat oīa certa fide oc
cultor non patentā ogmtōe ⁊ ipſe a nemine ſcz a nul/
lo hoīe aīali iudicatur·id eſt intelligit. Vtrū bene vel
male itelligat hui⁹ hois ſpūalis radix eſt gratia fides
⁊ caritas. Stipes aīme eius eſſentia·rami potentie·gē/
me cogitatus·folia verba. flores voluntates. ⁊ fructus
virtutes ⁊ eaz opa. De quib⁹ Ap⁹·Ro·vj·dicit·Libe
rati a peccato·ſerui aūt facti ꝺo·habetis fructū veſtrū i
ſanctificatōez·finem vero vitaz eternaz·gratia aūt ꝺi
vita eterna in xpo dño noſtro·⁊ ad Ephe·iij· Flecto
genua mea ad patrem dñi noſtri ihu cristi a quo oīs
paternitas in celo ⁊ in terra noīat vt det nobis ꝑm di
uitias glorie ſue virtutem corobozari p ſpūm eius in/
teriozem hoīez habitare xpm p fidez in cordibus vr̄is
in caritate radicati ⁊ fundati vt poſſitis ꝯphendere cū
oīb⁹ ſanctis q̄ ſit latitudo longitudo ſublimitas ⁊ pro
fundum. Hinc btūs Grego·in omelia q̄dam vt multi
arboris rami ex vna radice ꝓdeunt·ſic multe virtutes
ex vna caritate generant. Nec hz aliquid viriditatis
ramus boni opis·ſi non manet in radice caritatis·Ex
quib⁹ iam patenter conuincit quanta damna hominī
bus inferant qui velut nociue formice fidem gratam
vel caritatez de cordib⁹ hoīm caſſant· Piger·Puto

dēnōes in huiusmodi radicib⁹ damna maxima infer
re q̄ eos constat alicui⁹ hoīs corpus potenter possidere·q̄ in hoc oīm triū quas descripsim arbor radices
ledere videntur· q̄ obrem scire cupio de hac materia.
vtrum tm̄mō p grauib⁹ crimin̄ib⁹ possederant. Quibus modis vexēt ꝛ possideant ꝛ quib⁹ remedijs iuuari valeant possessi ¶ Theologus: Satis bene consideras sed non distinguis· Diuersimode em̄ diuersi possident· quidam plus· alij minus p dēmones a quib⁹ non semp potēter possident· nec pter q̄libet mortale peccatum quis possidet· Vnde ad prim̄ā tuam questiōem audi sancti doctoris q̄libeto tercio·q·iij· responsum Quantum inquit ad corpus potest diabolus hoīem substantialiter inhabitare sicut patz in arreptīcis Sz hoc magis pūnet ad rationem pene q̄ ad ratōez culpe. Pene aūt corpales huius vite non sp ꝛsequunt culpā eius qui punit· sz q̄nq̄ non peccantib⁹ inferunt vt ꝛ Joh·ix· De ceco nato ꝛ hoc modo est p̄m altitudinem iudiciorum dei· Vnde non cum q̄libet culpa mortali diabol⁹ inhabitat hoīez substantialit etiā quantū ad corp⁹· Hec ille Repio aūt q̄ quinq̄ de causis aliquem dāngit possideri· Aliq̄n pro ꝓpio maiori suo merito· Aliq̄n p aliem̄ leui delicto· Aliq̄n pro suo venīali peccato· Aliq̄n p graui peccato alieno· Et aliq̄n p magno facinore ꝓpio· De primo patet in dyalogo seueri beati Martini carissimi discipuli vbi fertū quendaz patrez sanctissime vite tante dotatum in grā expellendi dēmones· vt hij ne dum verbis suis ꝓpijs fugarent· sz etiā eiusdē patris epistolis ꝛ cilicio· Cū autem coram mundo patet esset celebrem̄us· se temptari sensit vana gloria· Cui vicio licz viriliter resisteret· tn̄ vt humiliaret amplius totis p̄cordijs deum p̄cabatur q̄ten⁹ quinq̄ mensib⁹ a demone possideret· Quod

& factum est. Nam cum ſtaũ poſſeſſum vinculari opor
tebat & oĩa applicare ſibi demoniacis cõmunia. Fini
to aũt quinto menſe pꝛſus & ab oĩ vana gloꝛia & a de
mone liberatus eſt. De ſecundo qũo ex alieno leui deli
cto aliqs poſſidẽt ponit exemplum btũs Gregꝰ. de bea
to Eulctherio abbate viro ſimpliciſſimo q̃ cum pꝛope
mõaſterĩũ virginũ pnoctarẽ ei ignoranti ordinauer
unt ad ſuaꝫ cellaꝫ ponĩ puulum puerꝫ q̃ omni nocte
vexabat a demone. ſꝫ eadẽ nocte a demone liberatꝰ eſt
p patris pñtiaꝫ. Hic cũ rem didiciſſet geſtaꝫ & puer iaꝫ
poſitus eſſꝫ in monaſterio ſancti viri. & trãſactis mul
tis diebꝰ paulo immoderate letꝰ de liberatõe pueri ait
ad confratres ſuos. Fratres diabolus ſibi cum illis ſo
cietatẽ vocabat. ſꝫ vbi ad ſeruos dei venit puerũ hunc
accedere nõ pſumpſit. Et ecce ſtatim diabolus puerũ
vexare cepit & p lacrimas & ieiunia ſancti viri & cõfra
trum difficulter ſed eadẽ die liberatus eſt. De tercio vi
delicꝫ de gꝛio veniali peccato patꝫ p Caſſianũ colla.
abba. ſerenĩ. j. dicentẽ de moyſe. Moyſes inquit in he
remo cũ ſingularis & incõparabilis vir eſſet ob ꝛepꝛhen
ſionẽ vnius ſimonis quez contra abbatẽ macharium
diſputans paulo durius ptulit q̃daꝫ ſꝫ opinĩõe pue
tus diro confeſtim traditus eſt demoni. vt humanas e
geſtiones ori ſuo ab eo ſuppletus ingereꝛez qõ flagellũ
purgatõis gratia ſe dñs intuliſſe. ne ſꝫ in eo vel mo
mentanei delicti macula reſideꝛz velocitate curationis
eius atqꝫ auctoꝛe medio demonſtrauit. Nam cõtinuo
abbate macharĩo in oratione ſubmiſſo dicto citꝰ. ne
quaꝫ ſpũs ab eo fugatus abſceſſit. Simile videtũ huic
q̃ pꝛimo dyalogoꝛ refert btũs Gregꝰ. de quadaꝫ dei fa
mula in monaſterio virginum que oꝛtum ibidem in
greſſa lactucã cõſpiciẽs & cõſpiciẽs q̃ ſigno crucis bñ
dicere oblita. ꝛauide momoꝛdit. arrepta a demone ce

cidit ⁊ vexabat quousq; statim vocato beato ibidē pa
tre equitio p eundez liberata est. De quarta causa qua
dictum p alieno graui peccato aliquez possideri patz
ibidē p beatum Gze. Nam vt refert beatus Fortunat⁹
epūs diabolum ab obsesso hoīe ppulerat. Sero igitū
demon idez in spē pegrini p plateas ciuitatis clamare
cepit. O virum sanctum fortunatū. eiecit de hospicio
pegrinū quem q̄dam vir inuitauit suū ad hospitium.
⁊ querendo causam expulsionis est gauisus sup dero
gatione sancti viri quaz a pegrino ficto audiuit. Ex
inde aūt diabolus puerum inuasit ⁊ pzumis iniecit ac
aiaz eius exeussit. sicq; patet miset pzimum quem re
cepisset hospitio intellexit. De quinta vero causa pro
pzi facinoris ⁊ magni ꝺmunit tā in sacta scriptura
q̄ in sanctoz passionalibꝫ legim⁹. Nā sicut primi Re
gum. saul inobediens deo possessus est. Tpe quo in vni
uersitate Colonien si sacre theologie studio assciptꝰ
fui. ādam virgo quindecim vel sedecim annos habēs.
moribꝫ hm seculum satis composita in domo auiusdā
sue consanguinee nutriebat extra domum pntum. Cū
oz ꝺgnate sue ciphum satis vilez terreū quendaz a ca
su fregisset cognata ita replebat in lapsus negligentiā
⁊ in reaz virginez q̄ virgo tanto hoc molestiꝰ intulit.
quanto vasalum vilius exūit. In itaz igit ꝺmota vir
go. hora sumendi cibum nec cōmedere nec ad mensaz
pze ira se pūtare voluit. Cuius ꝺgnata ait. Oportz vt
comedas. Ac virgo apud se vt mihi postmodū et ex
orciste retulit suo. huiuscemodi verba submurmutā
do dicebat. Si me oportet edere in nomine diaboli fi
at. Sic mensam accepit. benedictionez mense quā bñ
sciebat dicere neglexit. ⁊ in primo morsello vt puta
bat muscam ori illatam sensit. quam cum nulla arte ei
cere valeret. deglutiuit. ⁊ immediate obsessa fuit semp

tamen vsum rationis bonum habuit licz sepe satis ve
xaret a demone. Cum autem in domum pristinam cum
magna mestícia reduceret & diutissime nullus reperire
tur qui liberare posset. tandem quidam frater nostri or
dinis nunc magister Gotfridus flussel sacre theologie
professor calamitati parentum & puelle compatiens se
de eius exorcisatione intromisit. pacto tali preuio. vt
si liberaret nihil terreni exorciste daret. sed puella in ca
stitate solita si vellet. libere & non in matrimonio de ce
tero deo militaret. Legit igit pater pfatus missam. Ob
tulit obsessa oblationem consuetam in eadem affuit p
totum & in nullo vexari videbat. Finito q officio pt
satis diutinum exorcismi actum membris omnib ꝰ
ginei corporis pene prec̃ tus exijt demon. & ita virgo
deinceps domino in castitate seruiuit. Porro quo ad
hm dubium. Quibus modis demon possideat vel ho
mines ledat. Ad plenum puto nullus in hac vita sine
miraculo possit edicere. Sunt tamen sex modi satis cõ
uenientes vt perfunctorie transeamus. Quibus pote
statem exercent in homines. sed tantũmodo pquanto
a deo permissi fuerint. Nam vexant aliquando tantũ
in rebus fortune exterioribus. Aliquando etiam ali
quos in pprijs vexant tm̃modo corporib . Aliquan
do in corpe simul & in potentijs interioribꝫ Aliquãdo
quidem per eos intus & extra solum temptant̃. Alij ca
stigatione eorum ad tempus tm̃modo vsu rationis p
uantur. Alij vero velut bestie irrationales reddunt
De tribus primis manifestum est in beato Job deum
demonem licenciasse in res exteriores eius tantũmo
do quando deus sathan ait. Ecce vniuersa que habz
in manu tua sunt. tantum in eum ne extendas manũ
tuam Job primo. In corpus vbi postmodum ait ibi
dem. ij. Ecce in manu tua est. Verum tamen animam

eius seruā id est vitam eius ne auferas in potestatem inferiorem vero agendi potestatem dedit ibidem septuo. Vbi dicit Job ad dominum. Si dixero consolabitur me lectulus meus & releuabor loquens mecum in strato meo. Terrebis me per somnia & per visiones horrore concutiens demone scilicet patiente ꝑm Nicolaū de lira Nam vt sanctus Thomas ibidem ad litteram exponit Homines sapientes quando solitarij sunt & a tumultibus hominum & negociorum semoti: tunc magis ꝙ possunt ꝑm cogitationem aliquid cogitando. Sed ista remedia Job iuuare non poterant Quia tempore quo his remedijs vti debebat aderant sibi alia impedimenta quibus perturbabat scilicet somnia terribilia & horribiles visiones. Et hoc est quod subdit. Terrebis me per somnia que scilicet dormienti apparent. & per visiones que scilicet apparent vigilanti ab vsu exteriorū sensuum alienato. Solent nocturna fantasmata conformia esse diurnis cogitationibus. Vnde quia Job in die mortis sue cogitabat similibus fantasmatibꝫ perturbabat in nocte. Infirmitas enim corporis ad hoc operat vt perturbata fantasmata dormientibus appareant. Sic igitur vndiqꝫ consolatione exclusa nullus modus Job remanere videbatur tot angustias euadendi nisi per mortem. Horrore inquit concutiens. De certo dyabolice vexationis modo patet in Juda Johannis De cimotercio. Cum iam dyabolus misisset in cor vt traderet Jhesum Judas. Vbi beatus Augustinus dicit. Missio illa spiritualis fuga est & non fit per aurem sed per cogitationem. De quinto modo habes Math. decimo septimo in lunatico exemplum cuius pater ait ad Jhesum. Dñe miserere filio meo Quia lunaticus ē & male patit. Et de Saul primi Re. xv. & in sequentibꝫ

De vj modo ꝛpum gessit illa mulier quã vt ꝛpus ait alligauit sathanas .xviij. annis ⁊ erat inclinata nec ō mino poterat sursum respicere sicut nec bestie vtz. Lu. xiij. vbi glosa basilij. Bruto ꝛ siquidē caput humi de flexum est ⁊ terraz cernit. caput hoīs erectum est. in ce lum. oculi supna conspiciunt. De tercij solutōe dubij quib⁹ remedijs liberent̄ possessi a demone. Quinq; re piuntur ꝑ talib⁹ expta anthidota. aliqui em̄ liberati sunt ꝑ exorcismos ecclesie. aliq; vero cōtritōe vera vel confessione. aliq; eukaristie sacra cōmunīōe. aliq; san ctoꝝ locoꝝ applicatōe vel bonoꝝ oratōe. Aliq; etiam in excōmunicatōis absolutōe De primo satis dictum est ⁊ de scdo p̄cedenti capi. De tercio dicit Cassi. collatio. abba. prima. Cōmunionez sacrosanctaz nequitie spiritib⁹ traditis a seniorib⁹ nostris nunq; memini in terdictum quinimo si possibile esset ⁊ quotidie eis im partiri eam debere censebant q̄ ad purgatōem ac tute lam corpis aiēq; puenire credenda est que ab homine ꝓcepta. eum q̄ in mēbris eius insidet spūm seu in ipis latitare conat̄ velut q̄daz exurens fugat incendio. ℏ namq; modo curatū ⁊ abbatē Andronicū nuper aspexi m⁹ alioscq; q̄ plures. Magis namq; ac magis inimic⁹ insultabit offense cum euma celesti medicina viderit. segregatum tantoq; durius ⁊ frequenti⁹ attemptabit quanto eum a spirituali remedio senserit longius ab dicatum. Hec Cassia. Et itez de eisdē ibidē di. Duo ℏ credere immobiliter oportet primo q; sine dei ꝑmissu nullus ab eis spiritib⁹ oīno temptat̄. secundo q; oia q̄ a deo nobis inferunt̄ siue tristitia ad pīs siue leta vi deant̄ velut a pissimo patre clementissimoq; medico ꝑ nostris vtilitatib⁹ irrogant̄. Et idcirco eos velut pe dagogis traditos humiliari vt discedentes ex ℏ mun do vel purgatiores ad vitaz aliam transferant̄ vel pe

nali rigore plectant qui scdm Apo. traditi sunt in potestatem sathane in interitum carnis. vt spus salui fiant in die dni nostri ihu xpi. ¶ Piger: Quid ergo erit de vsum rationis non habentibus qui se probare non possunt et sic edere de cibo hoc scdm Apo non valent. ¶ Theologus: Sanctus doctor de hoc in tercia parte. q. viij. sic distinguit de omnibus amentibus. Aliquando inquit dicunt non habere vsum rationis dupliciter. Vno modo qui habent debilem vsum rationis. sicut dr non videns qui male videt. et quia tales possunt aliquam deuotionem concipere huius sacramenti non est eis hoc sacramentum denegandum. Alio modo dicunt aliqui non habere vsum rationis quia sic a natiuitate permanserunt et sic talibus non est hoc sacramentum exhibendum. quia in eis nullo modo precessit huius sacramenti deuotio. Aut non semper caruerunt vsu rationis. et tunc si prius quando erant sue mentis compotes apparuit eis huius sacramenti deuotio. debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi nisi forte timeatur periculum vomitus vel exspuitionis. Vnde legitur in concilio Carthaginensi et habetur in decretis di. xxviij. q. vj. Is qui in infirmitate penitentiam petit si casu dum ad eum inuitatus sacerdos venit oppressus infirmitate obmutuerit vel in frenesim conuersus fuerit. debet testimonium queri ab hijs qui eum audierunt. Et si continuo credit moriturus reconcilietur per manus impositionem et infundatur ori eius eukaristia. De baptisatis qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur est eadem ratio et de alijs amentibus Hec sanctus Thomas et ad hoc Cassianum allegat. Addit tamen in. iiij. distinctione. nona. Demoniacis non est deneganda communio. Nisi forte certum sit pro aliquo crimine a dyabolo torqueri. Cui sic Petrus de Pallude addit. In hoc casu pro excoicandis sunt habendi qui traditi sunt sathane. Hec Pe. Ex quibus

liquet ꝙ si aliqui sunt possessi a demone etiã ꝓpter sua crimina hñtes cũ lucida intervalla ⁊ rationis vsũ postea conuertunt de peccatis vel debite confitent. Tales cum sint absoluti cotũ deo nullaten⁹ sunt a ꝯmunione diuinissimi sacramenti eukaristie seq̃strandi. De sanctoꝝ locoꝝ applicatõe vel deuota oõe qõ ꝓ quinto remedio tactũ fuit legende sanctoꝝ referte sunt. Merita em̃ sanctoꝝ martirũ confessoꝝ ⁊ virginũ exigunt vt hij spũs nequaꝝ sanctoꝝ in pria existentiũ intercessione vincunt quos sancti in via vicerunt Similitre via vt deuote orationes liberatõez obsessoꝝ obtinuisse esse legunt. Sñ ad h̄ hortat Cassia. vbi supra. Si int̄ hēremus hanc sñaz ymo fidez quã supius cõprehẽdi vt ⁊ oia ꝓ dñm fieri ⁊ ꝓ vtilitate aiarũ dispensa vniũ sa credamus non solũ nequaꝝ despiciam⁹ eos sz etiaz ꝓ eis inquit tanq̃ ꝓ mẽbris nostris incessanter orabimus oculis totis viscerib⁹ ac pleno cõpatiemur affectu. De sexto modo absolucõi ab excõmunicatõe sciendũ ꝙ nec iste ꝯmunis est nec forte licitus nisi habenti auctoritatez ⁊ sp̃ialez reuelatõez vel pbabilitatẽ ꝙ possessus quis sit ꝓpter excõmunicatõez ecclesie fiat ap⁹. j. Corinth. v Excõmunicatũ a se ⁊ a plebe corinthum fornicariũ tradidit sathane interitũ carnis vt spiritꝰ salu⁹ fieret in die dñi nostri ih̄u xp̄i id est vt glo. dicit vsq̃ ad illũinatõez gratie contritõis vel adiuditum. Et pseudo doctores q̃ fidez pdiderant viz hymeneum ⁊ alexandrum tradidit sathane vt discerent non blasphemare. j. Thi. j. Tante em̃ ptãtis dicit glo. erat apostolus. tantamq̃ gratiam habebat. vt recedẽtes a fide solo verbo traderet dyabolo. Sñ sanctus Tho. in. iiij di. xviij. vbi magist̄r tres effectus excõmunicati omis tradit. eosdẽ sic declarat sanct⁹ doctor Ex h̄ ipso vero int̄ q̃ aliq̃s suffragijs ecclesie ꝑuat̄ triplex incõmodũ

nali vigore plectant qui ꝑm Apo. traditi sunt in pñi
sathane interitū carnis. vt spūs salui fiant in die dñi
nostri ihu xpi. Piget. Quid ergo erit de vsum ra
nis non habentibꝫ qui se ꝓbare non pñt ⁊ sic edere de
cibo hoc ꝑm Apo non valent. Theologus. Sāct⁹
doctor de hoc in tercia ꝑte. q. viij. sic dstinguit de om
nibꝫ amentibꝫ. Aliquin inquit dicant non habere vsū
rationis dupliciter. Uno modo qui habent debilē vsū
rationis. sicut dr non videns qui male videt. ⁊ quia ta
les possunt aliqꝫ deuotōez concipe hui⁹ sacramenti nō
est eis hoc sacramentum denegandū. Alio modo dicūt
aliqui non habere vsum rationis qr sic a natiuitate ꝑ
manserunt ⁊ sic talibꝫ non est hoc sacramentum exhi
bendum. qr in eis nullo modo ꝑcessit hui⁹ sacramenti
deuotio. Aut non ꝑ carucrunt vsu ratōis. ⁊ tunc si ꝑ
us qñ erant sue mentis cōpotes apparuit eis huius sa
cramenti deuotio. dēt eis in articulo mortis hoc sacra
mentum exhiberi nisi forte timeat periculum vomitus
vel exspuitōnis. Unde legit in concilio Carthaginen
si ⁊ habet in decretis di. xxviij. q. vj. Is qui in infirmi
tate penitentiaz petit si casu dum ad eum muitatus sa
cerdos venit oꝑpressus infirmitate obmutuerit vel in
freneſim cōuersus fuerit. debet testimonium queri ab
hijs qui eum audierunt. Et si continuo credit moritu
rus reconciliet ꝑ manus impositōez ⁊ infundatur ori
eius eukaristia. De baptisatis qui corporaliter ab im
mundis spiritibus vexantur est eadem ratio ⁊ de alijs
amentibus Hec sanctus Thomas ⁊ ad hoc Cassianū
allegat. Addit tamē in. iiij. distinctione. nona. Demo
niacis non est deneganda cōmunio. Nisi forte certum
sit pro aliquo crimine a dyabolo torqueri. Cui sic Pe
trus de Palude addit. In h casu ꝑ exōicandis sunt
habendi qui traditi sunt sathane. Hec Pe. Ex quibus

liquet q̄ si aliqui sunt possessi a demone etiā p̄ter sua crimina hītes cū lucida īterualla rationis vsū possea conuertunt̄ de peccatis vel debite confitent̄. Tales cum sint absolui cōm̄ deo nullaten⁹ sunt a ꝯmunione diuinissimi sacramenti eukaristie seq̄strandi. De sanctor locor applicatōe vel deuota oīoe q̄ p̄ quinto remedio tactū fuit legende sanctor referte sunt. Merita em̄ sanctor martirū confessor virginū exigunt vt hij spūs nequaz sanctor in p̄ria existentiū intercessione vincunt̄ quos sancti in via vicerunt Similitre via vor deuote orationes liberatōez obsessor obtinuisse esse legunt̄. Sū ad h̄ hortat̄ Cassia. vbi supra. Si īmḡ hēremus hanc fidāz ymo fidez quā supius cōprehēdi vt oīa p̄ dīm fieri p̄ virtute aiarū dispensa vniū sa credamus non solū nequaq̄ despiciam⁹ eos sz etiaz p̄ eis inquit tanq̄ p̄ mēbris nostris incessanter orabimus ex toto viscerib⁹ ac pleno cōpatiemur affectu. De sexto modo absolucōi ab excōmunicatōe sciendū q̄ nec iste ꝯmunis est nec forte licitus nisi habenti auctoritatez et spēalez reuelatōez vel p̄babilitatē q̄ possessus quis sit p̄ter excōmunicatōez ecclesie sicut ap⁹. j. Corinth. v Excōmunicatū a se et a plebe corinthum fornicariū tradidit sathane in interitū carnis vt spiritus salu⁹ fieret in die dīi nostri ihu xp̄i id est vt glo. dicit vsq̄ ad illūinatōez gratie contritōis vel adiuditum. Et pseudo doctores q̄ fidez p̄diderant viz hymeneum et alexandrum tradidit sathane vt discerent non blasphemare. j. Thi. j. Tante em̄ ptātis dicit glo. erat apostolus. tantumq̄ gratiam habebat. vt recedētes a fide solo verbo traderet dyabolo. Sū sanctus Tho. in. iiij di. xviij. vbi magister tres effectus excōmunicati omis tradit. eosdē sic declarat sanct⁹ doctor Ex h̄ ipso vero īmḡt q̄ aliqs suffragijs ecclesie p̄uat̄ triplex incōmodū

mauerit p tria q̄ q̄nis ex ſuffragijs eccleſie conſequitur
Valent em̄ ad augmentum gratie eis qui habent·vel
ad merendum eis qui non habent·Et q̄ntum ad hoc
magiſter dicit q̄ gratia ſubtrahit̄ p excōmunicatōez
Valent etiaz ad cuſtodiam virtutis·Et quantum ad
hoc dicit q̄ ptectio ſubtrahit̄ non q̄ oīno a dei pro-
uidentia excludant̄ ſed ab illa ptectione q̄ filios eccleſie
ſp̄ali omni modo cuſtodit. Valent etiam ad defenden
dum ab hoſte. Et q̄ntum ad hoc dicit q̄ dy̆abolo maī/
or poteſtas ſeuiendi in ipſum dat̄ Et corpaliter Et ſpūa
liter Vnde in primitiua eccleſia q̄n oportebat p ſigna
ad fidez hoīes inuitare ſicut ſpūſſanctus viſibili ſigno
manifeſtabat̄. Ita excoīcatus corpali vexatōe a dy̆a-
bolo innotescebat·nec ē inconueniens ſi ille qui non ē
deſperatus hoſtis dat̄·qz non dat̄ ei q̄ſi damnandus Sed
q̄ſi corrigendus·Cum in ptāte eccleſie ſit ex eiꝰ manu
ipſum eripere cum voluerit·Hec Tho·Ex quo vltimo
verbo patet ſextum remedium·Sed cauendum ē val
de exorciſte cuilibet ne de ſuis viribꝫ faciliter p̄ſumant
aut iocum aut ludum ſerioſo dei opi intermiſceat aut
ſuſpitioſum vel ſuſpectum aliquid de maleficio aditi
at. Alioquin penaz vix euadet·vt declarat̄ p exempla
Nam de primo refert btūs Gregoꝰ·j·dy̆alo·de q̄dam
contra conſcientiā ſuam a marito petente Et obtinente
debitū reddito em̄ in vigilia dedicatōis eccleſie ſancti
Sebaſtiani qz contra conſcientiā ſe proceſſioni eccleſie
immiſcuit poſſeſſa eſt Et publice furiebat·Quo viſo ſa-
cerdos eiuſdem eccleſie exaltati ſyndonem tulit eamq̄
cooperuit·Sed Et hunc ſacerdotem repente ſimul dy̆a/
bolus inuaſit·Et quia vltra vires voluit quicq̄ pre-
ſumere compulſus eſt cognoſcere in ſua vexatione
quis eſſet·Hec Gregoꝰ. Nec de officio q̄ exorciſtatus
ſanctum ordinez requirit quis iocum faciat· Nā vidi

in conuentu Colonien̄si fratrez verbis satis iocosum· sed in gratia expellendi demones valde famosum. Hic cum in terminis conuentus Colonien̄ demonē in obsesso corpe artarz. Jam demon petiuit a fatre locum recedendi· Quo gauisus frater ait in ioco· In cloacā meam vadas· Exijt igit̄ demon· A nocte cum frater ventrē purgare vellet: demon tam dire eum torsit p̄pe cloacā vt vitaz cum difficultate saluaret. Cum p̄terea malefi corum p̄sidia sup possessos inuocant· finis deterior q̄ principium sepe efficit· Vnde de p̄fata feia refert Gre9· vbi supra· Cum inquit p̄ inquisitionem carnaliter amantes atq; amando p̄sequentes ad obtinendū salutis remedium maleficis tradiderunt· Ducta igit̄ p eos ad fluuium atq; in aquam mersa· A multis incantationibus agitata· A dum vnus demon ab ea expelli debuit· legio eam intrauit· cuius distinctis vocib; iam clamare cepit· Quod tandem consanguinei confitentes· A de hoc dolentes eā p̄sentarunt sancto epō Fortunato qui diuturnis oratonib; duob; diebz eaz ex integro sanauit·

Capitulum Duodecimum·

HA summitates arborum formice scandunt A ibi earū flores alique sepe gramina A fructus ledunt· Que radices sint arboz A tamen in morali intellectu qui ledi possunt a nociuis formicis· dictum est in p̄cedentis capi· principio· Flores autem sunt bona p̄posita A fructus opa· verba vero velut folia· Vnde Ecclesia· xxiiij· Ego quasi Therebintus extendi ramos meos A rami mei honoris A gratie Ego quasi vitis fructificaui suauitatem odoris A flores mei fructus honoris A honestatis· vbi glosa· Therebintus arbor est fructuosa· flos racemosus sicut olive sed rubeus· folia habet densa A folliculos emittentes quedam animalia quasi calices pleniores resina que de

corúce erumpunt. Per therebintum significat ecclesia que p totum orbem ramos pdicationis ꝛ fidei extendit Cuius resina pcipua id est animarum medicina. Masculi huius arboris sine fructu sunt qz qui in se cõfidunt fructum virtutis non faciunt. Feminaꝫ autez duo genera sunt ꝛ cũ vite mature sunt. Qui eñ infirmitatem suam agnoscunt ꝛ spem suam in domino ponunt fructum martirij sibi acquirunt. Aut p continẽciam aut munditiam cordis ꝛ corporis spirituale premium possidebunt. Qui etiam sint flores ꝛ fructus vinee spiritualis in hec verba tradit beatus Gregoriꝰ libro duodecimo moralium Bene inquit pr Salomonem dicitur. Mane surgamus ad vineas. Videamꝰ si floruit vinea. si flores fructum pduciunt Florent quip re vinee cum mentes fidelium opta ꝓponunt. sed fructus non periunt si ab eo quod ꝓposuerunt aliquib victi exterius infirmantur. Non ergo intuendum est si vinee floreant. sed si flores ad ptum fructuũ connaleſcant. Quia mirum non est si quis bona inchoat. Sz valde mirabile est si intentione recta in bono opere pduret. Vnde fit plerumqz vt si in bono opere recta intẽcio non tenetur. etiam ipsum hoc opus quod bonum creditur amittatur Hec ille. Orandum ergo est nobis deote cum Psal. Domine deus virtutum vide ꝛ visita vineam istam quam plantauit dextera tua ꝛ ne singularis ferus eam depascat aut ap eam determinz de silua. Ne etiam dominus de vobis sicut de gente maligna cõminetur illud Ezechie. xxxix. Feris auibus omniqz volatili ꝛ bestijs terre dedi te ad deuorandum. Glosa. Aduersarijs potestatibus demonibus scilicet qui iuxta viam comedunt sementem. Venit enim diabolus ꝛ tollit verbum de corde hominum ne credentes salui fiant vt ipsa veritas ore expressit propria Pi/

ger. Finem tractatus prope habemus. De maleficis igitur adhuc opationibus scire desidero vtrum ne alij modi sint quibus possidere consueuerunt demones in hac vita homines. Theologus: Tres adhuc mihi occurrunt. Vnus est in corporali vexatione. Alius est in anime necatõe. Tercius est in sola opinione. Primus aliquando fit sine delicto preuio. Secundus semper cum mortali peccato. Tercius oritur ex complexionis vicio. Primus est de quo late dictum est in precedentibus. Piger. Vnum adhuc est mihi dubium de pfata materia. vtrum ne per herbas. petras & melodias valeant expelli demones. Theologus. Valẽt certe talia non nunq̃ debite applicata. & si non semp vt ex toto tamen vt p pte liberentur. Patet illud Thob. vj. Vbi Raphael ait. Thobie. Cordis ptaulam scilicz de pisce quem cepisti si super carbones ponas fam⁹ ei⁹ extricatione genus demoniorum siue a viro siue a muliere. ita vt vltra non accedat ad eos. Idem in effectu patuit ibidem. viij. Vbi magister in historia sic addit Nec super hoc mirari debemus cum fumus cuiusdaz arboris aduste eandem vim habere phibeatur. Nec h̃ venerabilis Hugo negat. cõmunicando eandem hystoriam. pmo beatus Ihero. dicit. Demonium sustinenti licet petras vel herbas habere sine incantatione & habẽt in forma. xxvj. q. vij. Demonium sustinenti. Ad idem allegat dominus Wilhelmus parisienſ vltima pte sũme sue de vniuerso satis phaliter. preter ea certum est exorcismi iure te aliquos fideles i vsu habuisse. Vnde Actu. xix. de septem refertur. Sup quo dicit magistre in historia licz p exorcismos salomonis eiecerint non tamen absq̃ labore multo sed quibusdam herbis & gẽmis adhibitis vt tradit Josephus. Hec ibidẽ. Verum q̃ pnominata non directe de sui natura aduocãt vel

compellunt demones videlicet verba. herbe ⁊ petre vt dicit sanctus Tho. in. iiij. di. vij. artū. vltō. Non ē inquit credendum aliquib⁹ virtutib⁹ corpalib⁹ demōes subiacere. ⁊ ideo nō cogunt̄ inuocacōib⁹ ⁊ factis ꝯbus daz maleficis nisi in q̄ntum p hoc fedus cum eis initū ſm q̄ dicit̄ ysaie. xviij. pactū. Et illud Job. vl. An extrahere poteris leuiathan hamo ⁊ seq̄ntia sic fir. alit̄ exponit ſm Tho. dicentē. Si q̄s recte cōsiderat oīa p̄missa videntū p̄nere ad p̄sumtōez nigromanticoz cōfutandam q̄ nituñ cū demonib⁹ pactū inire ac eos sibi subicere vel q̄liter cūq; constringere. Dñs ergo q hō non p̄t vllo modo sua virtute diabolum supare qđ ex oībus p̄missis cōcludit dicens ⁊ subdens. Pone sup eum manum tuaz: subaudi si potes q̄si diceret nullo mō tua v̄tute potes. Supa: tñ v̄tute diuina. Vnde subdit. Memento belli. quo scilicet ego cōtra eum pugno Hec de Tho. Vnde etiam postea capi. xlj. dicitur. Non est potestas sup terram que ei cōpet. Sup quo idez pr̄ h̄ inquit signat̄ q nulla virtus corpalis potest adequari potestati demonis que est potestas spiritualis nature Et sequitur Qui factus est vt nullum timeret. Dyabolus enim ex ordinatione sue nature in qua factus ē a deo vt nec hominem timeat nec aliquam creaturaz corporalem. Hec de Tho. Indirecte autem quodam modo demone obsess⁹ potest virtute melodie vel herbe vel corporalis rei sibi a naturali proprietate in eñte cerebrum vel ptem corporis lesi a demone sanare. vel reducere vt tollerabil⁹ habeat. vt tenet dominus Albertus Luce. ix. Et Nycola. de lyra primi Reg. xvj. ⁊ doctores ibidem. Nec omino certum est demones aliquos nisi in penā in ptāte coz impedirī q̄ igne corpali cruciāt ⁊ sanctoz oratōib⁹. certū etiā ē eos p̄fatis

rebus si in laudē dei vel sanctoꝝ assummūtur vel aūz inuocacōe diuina et beatoꝝ sepe cruciari vt in multis legendis sanctorū ptz Preterea qđ hys maius ē tenet paulus burgensis in addicōibz sup. j. reg. xvj. Hanc cō clusionē viz Nō solum cōcedendū videt qꝫ aliqua sensibilia pūt aflicti a demonibz leuius forte vt ꝫz nicolaus de lira tenet. Sed qꝫ etiaz per sensibilia aliqua a demonibz aflicti possint totaliter liberari qđ pbatur per eandē rōem quā nicolaus adducit. Nam cū demones nō possint materiā corpalem scđm suaz voluntē tem transmutare sed mediantibz actiuis qualitatibz q̄ disponunt materiam ad suscipiendū actōem aflictiuam in corpibz ab eis obsessis vt nicolaus dicit. Eadē rōe per aliquā tem sensibilem potest causari dispositio in corpe hūano per quā nō sit aptum ad suscipiendum· octionē demonis verbi gracia Nā mania est maxime dispositiua ad alienacōem mētis scđm medicos ⁊ per consequēz ad suscipiendū aflictionē demoniacā Que quidē manica passio sicut potest alleuiari p sensibilia. medicamina sic et penitus curari et per cōsequens curata esset talis dispositio in corpe humano ad suscipiendum aflictionē demonū correspondentē tali dispositōi et sic recedet penitus aflictio demonis actiua recedente passiua in possesso. Idem potest dicere de jecore piscis thobie. Idem de melodia dauid. tacōne cuius licz prio refocillaretur saul et leuius haberet tñ totaliter expulsus fuit per eam. Sñ dicit litera recedebat ab eo spūs malignus. Nec cōsonū est litere dicere qꝫ hoc fiebat ex merito dauid seu p orōes eius qz nō est verisimile qꝫ h scriptura tacerz cū essz in laudē dauid notabilit de quo tñ nullā mencōez facit. Hec de pau. Scđs vero modꝰ quo dēmōes possidēt hoies est grauissimꝰ de quo Cassia. col. abba. sere. j. dicit. Illi sūt vere miseri ac misera

v. z.

biles iudicādi qui cū se vniuersis crimini⁹ flagiciisq; cōtamināt non solum nullū in eis visibiliter signum dyabolice suppleciōis ostenditur sed ne aliqua ēdem opi⁹ eorum cōdigna temptacio nec vllum flagellū· correptōis infertur Nō em̄ merētur celere tempozis istius expeditamq; medicinā quozū duricia et impenitens corpenam vite presentis excedēs thesaurisant sibi ipis iram et indignacōem in die ire et reuelacōnis iusti iudicij dei· In quo vermes eozū non morientur· et ignis eozū non extinguetur. Et itērū idem Cassianus cōpando corpalem obsessionem et anīe per peccatum· paulo antea dicit· Multo grauius inquit cōstat illos vehementiusq; vexari qui cū corpaliter ab ipis supplet minime videant· anīo tñ pniciosius possidentur eorum vicz vicijs vel voluptatib⁹ inuoluti· scōm aposto li namq; sentenciaz· A quo quis superatur eius seruus efficitur· nisi q; in hoc ista disperacius egrotāt q; cum sint eozū mancipia nec impugnari se ab illis nec dñatum eozū ferze cognoscant· Tertius modus possessionis nō est verus nec ꝓprius sed tm̄ putatiuim⁹ quo q̄dam aut ex temptacione mera demonis· aut ex vicio corpozee cōplexionis sese possessos existimant. Noui in ciuitate· Nūrenbergensi quandam iuuenē de diuiozibus et maiozib⁹ honestam dñam in matrimonij legesub viro constitutam. Hec per quatuoz circiter annos· se sola conscia et quadam deuota sibi famula putabat omnino se esse possessam a demone· Et quia se notari timuit et natos quos habuit si pderet apō semetipaz tabescere cepit in corpore tam grauiter vt nec pueri· quos habebat pulchros nec marito ad modū probi p̄sencia neq; amicozum vel epularum quarumcūq; delicie eam letificare valerent· veni ego ad locum p̄dicte ciuitatis et quia mei noticiam habuit ideo in porta cō

uentus me de anime salute et de alijs consulere cepit. Cū q̄ inter mea verba demonē nescō quo casu noī a rem diuertere cepit femina a me caute caput ·vt face to more saliuam ejceret. Ex fantasijs em̄ p̄teritis quo ciens nomen demonis nominari audiuerat horruit ei us animus ex contracta assuetudine. Post quedam igi tur verba cum in gestu femine timorē eius quē celaue rat agnouissem sibi dixi ·dña si mihi veritatem fateri volueritis secretam vestram temptacōnem quam cela tis indicabo ·que respondit ammirando. Ita faciam si veritatem dixeritis · Tunc ego· Vos putatis vos esse possessam· De quo supra rīdit·veritus est ⁊ hec mea grandis dudum tristicia exitit et durat hodie · Visa itaq̄ condicione femine ⁊ audit̄ sui timoris circum stantibus sibi dixi. Secura estote possessa non estis. Sed aut temptacio est ·aut manie naturalis passio · Quo audito cepit gaudere ⁊ meli⁹ dietim habere Multo q̄ tempore postea viuebat alacriter et honeste. Tempo re quo in wiensi studio fuit ibidem ciuis vnus vr oratus de meliori ciuitatensium prosapia· mihi mul tisq̄ notus· Hic informa strepitus cuiusdam secularis· iudicij caucōnem quandam litteratoriam produxit in medium insidius vt multis videbatur que oppositi so lis radijs quibusdam videbatur per rasuram falsificata Super quo postmodum clam accusatus coram amicis quia probus et fidedignus semper extiterat satis erubu it et se die noctuq̄ perpetue infamie maculam contra xisse suspicabatur nec super hoc consolatiōne cuiuscūq̄ recepit· Ductus igitur ad examen in medicinis exper torū adesse iuuenē viderunt infirmitatē sc̄z manie· Sñ postq̄ multa sibi adhibita essent remedia nec quicq̄m adiuuarent suaserunt caute medici multum prudēter

et catholice vt sacramentalē cōfessionē faceret· eucari
stie sacramentū recipet ⁊ se pr oīa dispōeret ac si mori
vellet·ne ex mania futura impsuasibilis sine talibus
moriēdo putaret a demone possessus et factū ē ita·naz
paulo post sibi incidit q̄ mortuꝰ essz et qz mortui nec
comedūt bibūt·nec alia ꝺmunia viuis faciūt·ita nec
iste facere vlla psuasione voluit vñ tandē mera fame
interijt nec iuuabat remediū quo q̄daz se mortuū vin
gens et comedēs similē vt fertur aliq̄ sanauerat ma
niacū·Sidi aliū non de infimis in ciuitate Colonie si-
virū lr̄atum et diuuitē ac multū honoratuz. De cuius
ore audiui q̄ quadam vice piculose infirmabat·Et iā
lecto decūbenti vbicūq; se inspexit sibi apparebat q̄ ipe
duo hoīes essz de quo stupens et an dormiret ve amēs
essz ambigere cepit·Deinde cōcludēs q̄ hoc impossibi-
le essz ne ab alijs vsu rōis priuatus esse videretur clam
vocauit medicū corpis q̄ mania adesse conspiciens cō
fortabat infirmū bona spe et animū euadēdi dedit dum
modo diuina sacramēta recipet Quo facto de die in diē
cōualescebat infirmus et cū gr̄az actione recedente in
firmitate abscessit etiā et maniaca passio quā se habu
isse postmodū fere cūctis celauerat quousq; me coram
audiuit q̄ infirmitas hec naturalis essz· In ciuitate alia
noticiam alterius et magni diuitis atq; pbi viri hūi·
qui licz esset ditissimꝰ et perpetuis multis possessionib
reddituatus et vir magni cōsilij tñ timere cepit q̄ tā
dem eū mendicare oporteret·cum tñ omniū iudicō tā
taz esset diuiciarū homo et puisus redditib vt ad co
medendū argentum satis haberet si vellet· prefatu igi
tur mania terzitus supza modum grauabatur nec vl
la persuasione sibi ista a suo remoueri poterat capite
et ita catholice sine nota tamen vitu functus tandem·
Habuit ptunc filium iam adultum nouiter traditu

nuptui·Qui nouiter similí vexatus mania grauí⁹ eaz
in ꝑfata materia quã põt habere fertur. Piger·Si
ista passio q̃ tu ex medicoꝝ libris maniã vocas ýma
ginationes taz firmiter solidat in mente hoís vt ĩ ptã
te liberi arbitrij nõ sit eas deponere·Quale remediũ ẽ
talib⁹ adhibendum q̃to. Theologus:Medicoꝝ in
terest taliusmõi dare remedia q̃ quidem sepissime salu
bria legunt inuenisse anthidota· In dyocesi babẽ·ali
quando fui vocat⁹ ad dñm cuiusdaz mechanici satis ĩ
firmi q̃ de aie sue salute totaliter desperate loq̃bat ⁊ cre
dzo arma vt ipse seipsum ꝓmerz solicite q̃sierat.Sua
si q̃ntum ocurrit de sacre scripture passib⁹ viro ꝑfato
mechanico vicz maniaco vt vere dolens de peccatis
suis veniaz se a deo plene consecuturꝝ firmiter speraet
ꝛ nihil ꝓfeci·peccatũ em̃ q̃daz satis modicũ ipse al⁹
legabat se fecisse necnõ ĩ geminasse ⁊ idcirco se puta⁹
bat atq; dixit non posse saluari·Insteti aũt actius re
plicando maiozes peccatozes fore gr̃az ꝯsecutos·Ver
tñ ille verba mea explodit dicendo·Dñe expiente cre
do.Naz actu video ad inferni baratra ⁊ exinde versus
me flãmas terribiliter aduolare conspicio· Tunc sua
si vt medicus aduocare̅t ⁊ remedia dormiẽdi vel alia
necessaria ꝓm medici ꝯsiliũ applicare̅t ⁊ recessi·Sequẽ
ti die redij ⁊ vt antea de spẽb⁹ venie psuadebam Ait il
le putatis ne me veniã peccatoꝝ posse ꝯseq̃· Rñdit le⁹
tus q⁹ sic.Dormierat em̃ ⁊ p medicinalia melancolia
repuerat·Vñ qz iã dubitauit aiequioz factus ad spem
venie facilitẽ reduct⁹ esse videbat Piger:Fortassis
hij q̃ cõtra fidei articulos nõnũq; p inq̃sitozes hereti⁹
prauitatis repiunt duri tali manica laborant passiõe
⁊ ista ignozantes tales statũ seculari tradunt brachio
vbi cremant p̃cipitant nimis Theolog⁹:Fieri po
test ꝓ incautos inq̃sitozes ꝓut tanctis ⁊ fortassis ita fa

ctum fuisſz cū isto ſacerdote vngarico de quo supza li-
iij·ca·x·tibi retuli nisi magna lr̄ator̄ prudentia hoc p̄
uenisſz·q̄obr̄ē pbandi sunt spūs an ex deo sint vel an
ab infirmitate vel an a malignitate demonis vel a
malitia pnacitatis·Temp⁹ in hijs loc⁹ ꝫ psuasiōes
salubres atq; cōsideratōes prudētes dande sunt ab hijs
q̄ tales curare hñt.ne q̄d de cōtingentib⁹ obmittat·vbi
non modo de salute corpm sz de piculo aiarū ppetuo
agit·Preterea noui quendaz in artib⁹ ꝫ in sacra pagi-
na pfessorez excellentē plurimū q̄ premi cepit ymagi
natōe grauissima ꝫ mania de interficiendo se cū pprio
cultro.De quo erubuit valde se manifestare nec tñ po
terat fantasiaz amouere·venit tandē ad me occulte fle
uit vbertī ꝫ remediū petuit·cui expurgatōez cōsciētie
p sacramentalē confessionē primū certus de causis sua
si aggredi quā ꝫ fecit·nec libentius est q; iuditio me-
dici corpalis·mania patiebat·Sñ aliqñ idem mania
cus q̄ in alijs magne prudētie fuit·mihi flendo dixit·
Mirabile inquit negocium·Ego me vti ratione expe-
rior ꝫ scio me esse contradictorie libez nec valeo istā
fantasiam de me necando cum tota animi libertate de-
ponere· Talib⁹ sepe opus est longe plus medico cor-
poris q̄ anime.

Explicit quintus ac totus fornicarii liber iuxta editionem fratris Johannis Nider sacre theologie pfessoris eximii qui vitaz tpe concilii Constantiensis Basiliensisqz duxit in humanis feliciter· Im pressum Auguste per Antpnium Sorg·

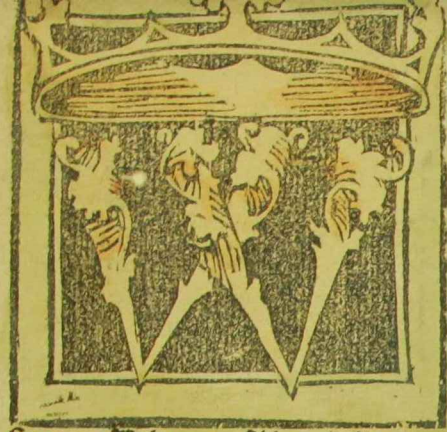

Czityrzsteho Dewadesateho Ssesteho. ktereż slowe przestupne. Zlaty počet bude patnadzt. Czteny nedielnie C B Masopustu Sedm nedieli. a dwa dnowe zbywagizy Hodowe nevstawizni Dewietnik wnedieli przed hromnizemi. Prwnie nediele postu. w nedieli przed. s Petra Sstolowanim. Hod welikonocni Wnedieli przed swatym Ambrožem. Krzyžowi Dnowe Wnedieli przed swatym Stanislawem. Hod swate Ducha wnedieli przed swatym Vrbanem: A že na každy czas wssudy lidce w nemocy rozlizne padagi. a to naywiece pochazye krwe y ginych wlhkosti z zbytku a nebo porussenie. Protož aby sobie mohli od takowych nedostatkow pomocy a zdrawie nabyti ku paussteni krwe a wlhkosti ginych pozisstenie Wybrani zasowe tuto se podpisugi

Leden

Na den Božieho krztienie Dobre zmužylym a Starym krom Bedr
Wnedieli po Božyem krztieni dobre starym krom Strehē. a nazaytrzie też

Vnor

Wetztwrtek po swatem Fabianu Dobre mladym krō hla. ży. a naz. też Do
Wetztwrtek po obratzeni swateho Pawla Do. mla. a zmu. krom plizniczie
Wnedieli po swate Dorotie Dobre Starym krom Strehen

Brzezen

Wstrzedu przed swatym Matiegem Dobre mla. a zmužylym krō plizniczie
Wtery przed przenesenim Swa. Wazlawa Do. zmuž. a Sta. krō Bedr
Wsobotu po przenesseni swateho Wazlawa Do. zmu. a Sta. krō Strehen
w patek przed Swatym Rzehorzem Dobre Starym krom Lytek

Duben

Wtery po S. Benedyktu Do. Mla. a zmu. krō plizni. a nazay. rano też
Wbielu sobotu a Nawelikū noz Dobre zmužyly. a Starym krō Strehen
Wtery a Wetztwrtek po welike nozy Dobre Starym krom Lytek
Wsobotu a Wnedieli prowodni Dobre Starym krom Panenske žyly

May

Wpondieli po Swatem Tyburzy Dobre mla. krō plizn. A nazaytrzie leep
Wnedieli po swatem Girzy Dobre Mladym a zmužylym krom Bedr
Wpatek a wsobotu przed S. Jakubē a filipē Dobre zmuž. a sta. krō Strehen

Rzygen

Wtery przed swatym Krzižem Dobre Mladym krom Strehen
Wsobotu po swate Ludmille Wyborne mladym a starym krom Lytek
Na den swateho Matusse Dobre mladym a zmužylym krom panen. žyly
W patek po swatem Michalu Dobre Starym krom plizniczie

Listopad

Wpondieli po swatem Diwissy Dob. mladym krō Strehē a nazaytrzye też
Wpatek przed S. Hawlē Do. a nadē S. Hawla Wybornem. a zm. k. Lyt
Wpondieli a wtery po S. Hawle Dobre mlady. a zmu. krom panen. žyly
Wetztwrtek przed gedenadzti tissyz. panen Do. mla. a zmu. krō hlawnie žyly
V wigilgi S. Ssymonisse a Judy Dobre zmužylym a starym krō Plizniczie

Prosynecz

Wpondieli po Swatem Linhartu Dobre Mladym krom Strehen
Na den Swateho Martina Wyborne Mladym krom Lytek
Wpondieli po S. Brykzy Do. mla. a zmu. a nazay. rano też krō pane. žyly

Leden

Wetztwrtek a wsobotu po S. Mikulassy Dobre Mladym krom Lytek
Wnedieli przed S. Lutzij Do. mla. a nazaytrzi. rano też krom panenske žyly
Wstrzedu po S. Lutzij Dobre mladym a zmužylym krom hlawnie žyly
Na den swateho Tomasse Apossstola Dobre zmužy. a star. krom plizniczie
W patek po Dierkach a na den S. Sylwestra Dobre Star. krom Strehen

Odpisugese Nowych a plnych Miesyczow den a hodina wedle zpuosobu a biehu worloge Slawne Miesta Prahy kdežto den od zapadu slunce nozy przedesse zazinase

A M Vnora wsobotu před S. pryssku po puol druhe hodinie
P M Tehož wsobotu przed hromnizemi w desatu hodinu
A M Brzezna wnedieli S. Walētina po puol Dewatenadzte hodinie
P M Tehož wnedieli po S. Matiegi po Dwadzate hodinie

Slunce wegde na Skopecz Wpatek przed swatym Rzehorzem po prwni hodinie Pani ztwrti Podletnie Venus a Mars

A M Dubna Wtery po S Rzehorzy po puol dewate hodinie
P M Tehož wtery po zwiestowani panny Marye po ssedme hod
A M Mage wstrzedu przed s. Tyburzym po puol dwadzate hodi.
P M Tehož wstrzedu przed S. Witassem przi hodinie dewatenadzt
A M Czerwna wpatek przed S. Zofku po ztwrte hodinie